105.890

OLLINS
—
ny és
ámány

Debreceni Egyetem
Egyetemi es Nemzeti Konyvtar
0 000008 378866

SZIV ÉS TUDOMÁNY.

REGÉNY.

IRTA

WILKIE COLLINS

ANGOLBÓL FORDITOTTA

HUSZÁR IMRE.

BUDAPEST
RÉVAI TESTVÉREK KIADÁSA
IV. VÁCZI-UTCZA 11.

1884.

105890

20268

268-1927/28.

Budapest, Rudnyánszky A. könyvnyomdájából.

I.

A fáradt és elaggott tizenkilencedik század életének utolsó előtti évtizedébe lépett.

Vere Ovid (a Royal College of Surgeons tagja), délután két óra tájban londoni fogadó termének ablakában állt és kinézett a nyári verőfényre és a csöndes, poros utcára.

Intést kapott, mint korunk annyi más munkás embere, — intést kapott a tulcsigázott természettől, mely a tulságos munka után nyugalmat tanácsol. Fényes pályával maga előtt, már harmincegy éves korában kénytelen volt felkérni egy kartársát betegei átvételére, és nehány hónapi pihenőt engedni kiméletlenül kifárasztott agyának. Másnap a középtengerre akart elutazni egyik barátja hajóján.

Egy tevékeny ember, aki szivvel lélekkel hivatásának él, nem képes megtanulni, hogyan kárhoztathatja magát valaki tétlenségre egy pillanat alatt. Ovid türelmét már felülmulta az is, hogy az ablakon kinézzen és a felett tünődjék, hogy mit tevő legyen a legközelebbi percben.

Visszatért iróasztalához. Ha lett volna neje, aki gondot viseljen reá, az bizonyára emlékeztette volna, hogy a jelen körülmények közt neki és iróasztalának semmi közük sincs egymáshoz. Nem levén házastársi felügyelet alatt, megszegte a saját maga által alkotott szabályt. Nyugtalan kézzel kinyitott egy fiókot, elővett egy kéziratban levő orvosi müvet s ezt gondolta magában:

Mielőtt holnap hajóra szállok, egy fejezetet még bizonyára befejezhetek.

Feje, mely meglehetősen tiszta volt, mialatt csak az ablakon tekintett ki, szédülni kezdett, mialatt a lap végére ért. A bevégzetlen fejezet utolsó mondatai egy tényre vonatkoztak, mely még nem volt teljesen felderítve. Vere Ovid minden körülmények közt türelmes és leleményes ember volt. A felhozott tény teljesen ellenőrizhető volt egy látogatás által a College of Surgconsban, mely a Lincoln's Innfields nagy téren áll. Meg volt találva az indok egy sétára s séta végén egy érdekes foglalkozásra, mely csupán egy felügyelő megkérdezéséből és egy beteg megvizsgálásából áll. Ovid elzárta kéziratát és elindult a Lincoln's Innfields felé.

II. FEJEZET.

Midőn két jó barát egymással találkozik az utcán, vajjon visszapillantanak-e valaha az apró események azon láncolatára, mely őket lakásuktól, mint kiindulási ponttól ugyanazon percben, ugyanazon helyen összehozta? Valószínű, hogy tizezer ember közül egyetlen egynek se jutott soha eszébe, ily sajátszerű töprengéssel fárasztani magát. És következőleg, a valóság közepette élő tizezer ember közül egy se vette észre, hogy nemcsak a valóság, hanem egyuttal regény közepette is él.

Az ifju orvos, azon pillanattól fogva, midőn a háza ajtaját maga mögött becsukta, vakon elindult egy jövőbeli betegéhez, aki még most személyesen ismeretlen volt előtte. A College of Surgconshoz soha se jutott el. Soha se kelt utra barátja hajóján. Mily természetüek voltak azon akadályok, melyek őt tervezett utjáról letéritették? Megannyi köznapi körülmények, a milye-

nek naponkint előfordulnak oly ember élményeiben, aki sétálni szokott.

Alig hogy a legközelebbi utcához ért, máris megjelent e körülmények legelseje, egy jó ismerőse fogatának alakjában, mely mellette elrobogott. Egy derült szivélyes arc, melyet tömör ősz szakál vett körül, kinézett a kocsi ablakán és egy nyájas hang azt kérdé tőle, vajjon bevégezte-é már előkészületeit a hosszu szünidőre. Miután Ovid e kérdésre megfelelt, a maga részéről szintén egy kérdést intézett a kocsiban ülő urhoz.

— Hogyan érzi magát betege, Sir Richard?

— Veszélyen kivül van.

— És mit mond most hozzá a többi orvos?

Sir Richard elnevette magát.

— Azt mondják, hogy ez az én különös szerencsém.

— Még mindig nincsenek meggyőződve?

— Dehogy vannak. Kinek sikerült valaha meggyőzni bolond embereket? De beszéljünk másról. Édes anyja már kibékült terveivel?

— Ezt alig tudnám biztosan megmondani. Anyám leirhatlanul izgatott állapotban van. Bátyja végrendeletét megtalálták Olaszországban, és leánya minden percben megérkezhetik Angolországba.

— Hajadon állapotban? kérdé Sir Richard ravaszul.

— Nem tudom.

Sok pénz maradt nagybátja után?

Ovid mosolygott — de nem vidáman.

— Hiszi ön, hogy szegény anyám leirhatlanul izgatott állapotban lenne, ha jelentékeny pénzkérdés nem forogna szóban.

Sir Richard azon ósdi koros emberek közé tartozott, kik Shakespearből szoktak idézni.

— Ah! hát a dolog annyiban van, mondá, hogy az ön anyja hasonlit Kenthez a Lear királyban, — sokkal öregebb, hogysem tanulni tudna. Még most is annyira szereti a csipkéket mint azelőtt? Még most is oly ügyes az alkuvásban? (E szókkal egy névjegyet nyujtott ki a kocsi ablakán) Épen most voltam egy régi ismerős betegemnél, a ki iránt baráti érdekeltséggel viseltetem. Ez a jó asszony visszavonul az üzletektől és valamennyi ismerőse közül, épen engem kért meg, hogy segitsek neki tuladni, némely nagyon szép „maradék árun“, hihetetlenül olcsó áron. Kérem adja át tiszteletemet édes anyjának — ez az alkalom épen neki való. Még egy szót, Ovid. Ne siessen nagyon ujra visszatérni a munkához. Ne kimélje az időt. Nézze meg az én bölcs kutyámat a hátulsó ülésen és tanuljon tőle tétlen és boldog lenni.

A hires orvos nem volt egyedül kutyájával, egy barátja, kit az uton talált, elfogadta meghivását és felszállt a kocsiba.

— Ki ez a csinos fiatal ember? kérdé, miután elindultak.

— Egyetlen fia egy rokonomnak, aki már sok év előtt meghalt, felelé Sir Richard. Ne feledje el, hogy látta őt.

— Szabad tudnom miért?

— Még nem érte el élete delét és máris azon az uton van, sőt nagyon messze halad előre azon az uton, — hogy korának legelső emberei közt foglaljon helyet. Daczára annak, hogy saját vagyonnal bir, mint kevés ebéss dolgozik azok közül is, kik mesterségükkel kénytelenek megkeresni kenyerüket. Vagyona elhunyt atyjától származik. Anyja ujból férjhez ment. Második férje egy Gallilee nevü léha, ártatlan, együgyü vén fickó, kinek egyetlen vonzó tulajdonsága ötvenezer franknyi vagyonából áll, mely kereskedelmi üzletekben van elhelyezve. E má-

sodik házasságból két kis leányka született. Olyan mostoha apával, amilyent leirtam, és köztünk maradt szó legyen, oly anyával, kinek a szokottnál több jutott osztályrészül az emberi nem féltékeny, irigy és pénzvágyó hajlamaiból, Ovid barátomat a családi befolyások nem rémitik el hivatásának szorgalmas teljesitésétől. Ön azt hozhatná fel ellenvetésül, hogy megnősülhet. Nos hát, ha jó nőre tenne szert, az csak mellette bizonyithatna. De amennyire ismerem, nem igen gondol a megnősülésre. Hidegebb, sokkal hidegebb a nők irányában, mint én magam, noha atyja lehetnék. De térjünk vissza seborvosi pályájának jövőbeli reményeihez. Ön hallotta, amint egyik betegem után tudakozódott.

— Hallottam.

— Jól van. Ennek a betegnek ajtaján a halál kopogtatott, midőn Ovidot orvosi tanácskozásra hivtam, melyen kivülünk még két orvos vett részt, kiknek véleménye az enyimmel ellentétben állt. Egyike volt az azon nagyon ritka eseteknek, melyeknél az érvágás régi módszere szerintem az egyetlen célszerü gyógymódnak látszott. Nem mondtam meg neki, hogy e kérdés képezte a vita tárgyát köztem s a másik két orvos közt és egyenes felkérésemre ők se szóltak neki semmit. Ovid megvizsgálta a beteget és gondolkozott. A megmentés egyedüli módját ő is az érvágás megkisérlésében látta, ép oly világosan, mint én negyven éves tapasztalatommal. Nem mindennapi orvosi pálya áll egy fiatal ember előtt, aki igy el tudja találni egy betegség legtávolabbi okait, a ki a gyógymód alkalmazásában annyira képes kibontakozni a divatos eszmék békóiból. A szünidő csakhamar helyre fogja állitani egészségét. Ez időszerint semmi akadályt se látok utjában — még csak egy asszonyt sem. De — tevé utána Sir Richard egy szemhunyoritással, mely

az ósdi vén embereknek ép ugy sajátságuk, mint a Shakespeareből való idézés, ki tudná megjósolni az időt, ha egy szoknya befolyása merül fel a láthatáron. De egy jövendölést mégis kockáztathatok. Ha anyja vásárol azokból a csipkékből — akkor tudom, hogy melyik fog jobb üzletet csinálni.

A feltétel, mely alatt az öreg orvos magára akarta vállalni a jós szerepét, soha se következett be. Ovidnak eszébe jutott, hogy hosszu utra indul — és Ovid jó fiu volt. Megvásárolta a csipkék egy részét, hanem ajándékul anyja számára, és ő huzta a rövidebbet az alkunál.

Az egyenes utra, melyről őt a bevásárlás letérité, legrövidebb irányban egy mellékutcán keresztül juthatott vissza, mely a covent-gardeni virág- és gyümölcspiac mellett létezik. Itt azon körülmények másodikával találkozott, melyek utját késleltették. Szagló érzékeit kiállhatlanul undoritó büz érinté.

A piac nem volt messze a Lincoln's Innfieldshez vezető egyenes uttól. A büztől elmenekült a Covent-garden gyümölcs és virágillata közé és e fertőzetlenitő mütétet kiegészitette egy kosár eper megvásárlása által.

Miért vetett egy rongyokba burkolt szegény kis leány, ki karján egy nagy csecsemőt cipelt, oly sovár pillantásokat az izletes gyümölcsre, hogy Ovid, jószivü emberlétére nem tehetett egyebet, mint neki ajándékozni az epret? Miért jelent meg nyomban azután a szomszéd utcában a kis leánynak két piszkos fiu ismerőse, kik a Paprika Jancsi szinháza felé tartottak és miért vitték el a leánykát magukkal? Miért ébresztette fel e két uj körülmény Ovidban azon félelmet, hogy a fiuk majd elveszik az epret a szegény gyermektől, ki már anélkül is egy csecsemőt cipelt, mely csaknem akkora volt, mint ő maga? Midőn az idegek túlfeszültségében

szenvedünk, a legjelentéktelenebb belsejtelmek is könnyen felizgatnak bennünket. A kifáradt elméjü dologtalan ember elment az utcai drámát kedvelő gyermekek után, megnézni, hogy mi fog történni; teljesen megfeledkezvén a College of Surgeonsról és önmagában találván fel anyagot a szórakozásra.

A szomszéd utcába érve, látta hogy a Paprika Jancsi előadása elvégződött, mint sok más, magasabb igényü drámai előadás — fizető közönség hiánya miatt. Bizonyos távolságban megállt és nézte a gyermekeket. Kételyei igaztalanok voltak iránt uk. A fiuk csak ennyit mondtak: „Engedd hogy megkóstoljuk.“ A bókezü kis leány megjutalmazta jó magukviseletét. Egy csöndes szögletben méltányosan és testvériesen megosztoztak az epreken.

Vajjon hol található ember — egy zsugori vagy egy milliomos kivételével, — aki visszatérhetett volna, saját ügyeinek elvégzéséhez, hasonló körülmények közt, anélkül, hogy a társadalmi erények gyakorlására ne buzditott volna, nehány fillérnyi ajándékkal? Ovid nem tartozott ezen emberek közé.

Midőn kabátja oldalzsebébe visszatette tárcáját, melyben mindig némi aprópénzt szokott magánál hordani apró jótékonyságokra, keze egy tárgyat érintett, mely levélboritékhoz hasonlitott. Kivette zsebéből — boszusan és meglepetve nézett rá és még egyszer letért a Lincoln's Innfieldshez vezető egyenes utról.

A boriték legutolsó orvosi rendelvényét tartalmazta. Alkalma levén a „Pharmakopeiában“ utána nézni, otthon irta meg és megigérte, hogy azonnal elküldi betegének. Angolországból való elutazásának előkészületei annyira igénybe vették minden gondolatát, hogy a rendelvényt csaknem két nap óta a zsebében feledte. E szerencsétlen hibát, minden további halogatás nél-

kül csak ugy lehetett jóvá tenni, ha személyesen adja át a rendelvényt és az önmaga által felállitott szabályt másodszor is megszegvén, egy beteget meglátogat, — egyesegyedül kiengesztelésül.

A beteg csaknem a British-Muzeum átellenében lakott. Ovid tehát lépteit ezen éjszaknak fekvő városrész felé irányzá.

Előadta mentegetőzéseit, utasitásokat adott a betegnek és midőn ujra kijutott az utcára, még egyszer megkisérté utját folytatni a College of Surgeons felé. A British-Muzeum kertjének keritése mellett elhaladva a College épülete felé nézett és — megállt. Vajjon mi állithatta meg lépteit ezuttal? Semmi egyéb, mint egy fa, melynek leveleit a lanyha nyári szellő lengette. Arcán észrevehető változás látszott.

Egy perccel előbb, gondolataival végig futott a sajátszerü apró körülmények azon sorozatán, melyek utját félbeszakitották és mosolyogva azon tünődött, vajjon mi fog történni legközelebb. Két nő, ki vele találkozott, mosolyogni látván őt, igy szólt egymáshoz: „Ez is boldog ember.“ Ha most találkoztak volna vele, okvetlenül megmásitják véleményöket. Egy embert láttak volna, aki olyasmire gondol, ami kedves volt előtte egykor, a távol, de el nem feledett multban.

Átment az utcán, azon mellékutca felé, mely a kert átellenében van. Feje lehajlott, lábai gépiesen mozogtak. Az utcába érve felemelte szemeit és (most már közelebbről) a fára nézett.

Száz meg száz mértföldnyire Londontól, egy másik fa alatt, mely ugyanezen növénycsaládhoz tartozott, e férfi — ki később annyira meghidegült a nők iránt — serdülő fiu korában gyermekszerelmet vallott egy kedves kis unokatestvérének, ki azóta már régen a halottak közt volt. A jelen idő érdekeivel és gondjaival ele-

nyészett előtte, mint egy mulandó álom. Lassankint, amint a percek egymásután elmultak, megszomorodott szive csillapitó hatást érzett, melyet a rezgő falevelek leheltek ki titokzatosan magukból. Még folyvást elfeledve a külvilágot, lassan tovább ment az utca hosszában, elméjében ujra átélte a régi jeleneteket és most már megszabadulva a boldogtalanság érzetétől, végig gondolta a régi gondolatokat.

Hol találhatott volna egész Londonban alkalmasabb magányt egy ember, aki fényes nappal is álmodozik?

Azon terjedelmes városnegyed, mely a British-Muzeumtól éjszak és kelet felé terül el, olyan mint egy vidéki város nyugalmas negyede, melyet mintha a világ legnagyobb városa zajos mozgalmasságának kellő közepére helyeztek volna. Itt átmehetsz az utcán, anélkül, hogy életedet vagy tagjaidat veszélyeztetnéd. Itt, ha nincs egyéb dolgod, őgyeleghetsz, meg is állapodhatol ahányszor akarsz anélkül, hogy összeütköznél kiméletlen járó-kelőkkel, kiknek idejük pénz és hivatásuk üzlet. Itt a verőfény sugaraiban láthatsz macskákat háboritlanul sütkérezni a kövezeten és a terek vasrácsozatán keresztül láthatsz gyermekeket játszani a fényes és üde zöld pázsiton. A nyugalom ezen igéretföldе kivül esik a divatvilágon és az üzlet világán egyaránt, és mégis közel van mindkettőhöz. Ovid megállt egy csöndes, nagy téren. Ha kis unokatestvére életben marad, talán a saját gyermekeit is látta volna játszani ily félreeső nyugalmas helyen.

A madarak vigan énekeltek a lombok közt. Egy boltos inas, ki halat adott át egy szakácsnénak és két leány, kik virágokat öntöztek egy ablakban, ezek voltak közelében egyedüli élőlények, midőn ábrándjaiból magához tért és körülnézett.

Hova lett a College? Hova lett a felügyelő és beteg? E kérdések nem ébresztették fel benne a nyugtalanság vagy meglepetés érzetét; végig surrantak elméjén mint mulékony árnyak. Félig meddig révedezve hátrafordult, cél vagy szándék nélkül; hátrafordult és közönyösen hátra tekintett.

Két gyászba öltözött gyalogos gyorsan közeledett feléje. Midőn közelebb jöttek, látta, hogy az egyik koros nő. A másik fiatal leány volt.

Ovid félre lépett, hogy elhaladhassanak mellette a járdán. Midőn eléje értek, az idegenek langy meleg kiváncsiságával tekintettek reá. A leány szemei találkoztak az övéivel. Egyetlen pillantás — és befolyása egész életére megigézte őt.

A leány gyorsan tovább ment; e véletlen találkozás ép oly kevéssé tett reá benyomást, mint az öreg nőre, oldala mellett. Ovid, anélkül hogy birt volna gondolkozott volna, anélkül hogy birt volna gondolkozni, — utánuk ment. A természet ugy rendelte, hogy a delej magához vonja az acélt. A természet ugy rendelte, hogy a nő magához vonja a férfit. Ovid még sohase tette azt, amit most tett, egészen magánkivül volt. Látta őket maga előtt és kivülök semmit se látott.

A tér közep táján betértek balra, az utcába. Az utcában egy hangverseny csarnok volt, melynek ajtói meg voltak nyitva a délutáni előadásra. Beléptek a csarnokba. Ovid követte őket, még mindig önkivüli állapotban.

III. FEJEZET.

Egy tágas, nagy terem, mindazon szokásos fényüzéssel bebutorozva, melyet pénzért meg lehet venni; bőven ellátva hirlapokkal és utmutató könyvekkel; nappal széles ablakok, este pompás karosgyertyatartók által megvilágitva, mind-

ennek dacára egyike lehet a civilizált világ legunalmasabb pihenő helyeinek. Ily helyek száz számra léteznek azon óriási mérvü és igényü szállodákban, melyek napjainkban elnyelik az utazót, aki a gőzhajók kiszálló helyén vagy a pályaudvar perronján végzi utazását. Lehet, hogy idegennek érezzük magunkat idegenek közt; lehet, hogy nem valami természetszerüen visszataszitó azon fényes szőnyegekben és függönyökben, székekben és asztalokban, melyeket semmiféle társadalmi összeköttetés se tesz otthonossá; lehet, hogy a lélek elveszti ruganyosságát, a barátságos közlékenység azon elkerülhetlen feszélyezése közt, mely a halk hangon folytatott beszélgetésben és a szomszédunk iránti ösztönszerü bizalmatlanságban nyilvánul; de tény az, hogy az élet, egy nagy szálloda társalgó termében, oly élet, melynek legkellemesebb nyilvánulásai nyomorultul elvesznek, mint egy légszivattyu légüres üvegharangja alatt.

Ugyanazon napon, csaknem ugyanazon órában, midőn Ovid eltávozott lakásáról, két nő ült azon vasuti szállodák legnagyobbikai egyikének társalgó terme szögletében, melyeket a legutóbbi idők alatt Londonban épitettek.

A nélkül hogy ők maguk észrevették volna, a többi utazó figyelme rájuk volt irányozva. Idegen nyelven beszélgettek egymással. Mély gyászba voltak öltözve — ruhájuk szövetének és szabásának egyszerüsége magára vonta a szobában jelen volt összes nők figyelmét. Az egyiknek ősz haját fekete fátyol boritotta. Kezei barnák és ujjai görcsösek voltak; de szemei korához képest szokatlan fényben ragyogtak; sovány arcát minden irányban megszámlálhatlan redők barázdálták fel és sasorra (mint egy jelen volt lady alkalmilag megjegyzé) oly végzetesen hasonlitott a nagy Wellington

herceg orrához, hogy szinte megbotránkoztató részletet képezett egy női arcon.

A lady kisérője férfi levén, könyörületesebb volt észrevételeiben.

— Nem tehet róla, hogy rut, — suttogá. — De nézze csak, mily pillantást vet a vele levő leányra. Merem állitani, hogy nagyon jó lelkü öreg asszonynak kell lennie.

A lady ránézett, ugy, ahogyan csak egy féltékeny nő nézhet a férjére és szintén suttogva felelt:

— Ön bizonyosan szerelmes abba a leányformába.

Igaz, hogy csak formája volt egy leánynak, — még pedig nem is igen nagy formája. Tizenhét éves levén, kétséges volt, vajjon magasabbra nő e még valaha.

De egy leány, legyen bár nagyon is sovány és még a Medici Venusnál is alacsonyabb, mégis birhat személyes kellemekkel A jelen esetben nem lehetne egész bizonyossággal állitani, hogy a kellemek eléggé észrevehetők voltak arra nézve, hogy általános bámulatot ébreszszenek. Az üde egészséges arcszin, a kedélyes mosoly, a szabályos fogak, a jól kifejlett száj, a sokat igérő kebel, mely tulajdonságok együttvéve a telivér angol leányok szépségének átlagos típusát képezik, nem voltak feltalálhatók a nagy terem egyik szögletébe visszavonult apró teremtés szembeötlőbb kellemei közt. Arcszinének élénkségével semmi oka se volt dicsekedni. Szőke haja alig volt valamivel sötétebb a kenderszinnél; de birt azon negativ érdemmel, hogy nem volt erőszakosan lehuzva a szemöldökre és nem volt homlokán azon fertelmes fürtökbe fodoritva, melyek mai napság egyenlősitik a rutságot a nők arcán. Volt azonban bizonyos finomság vonásaiban, főleg az orr és az ajkak körül, — bizonyos érzelmes változóság szemei-

nek kifejezésében (melyek maguk sokkal sötétebbek voltak, hogysem teljesen összhangban lehettek volna világos szinü hajával) és egy finom és mégis egyszerü varázs mosolyában, mely legalább bizonyos mértékben kárpótolt az üde arcszin hiányáért és arcának soványságáért. A szépségre való igényeinek jogosultsága vita tárgyát képezhette, de senki se tagadta, hogy amint mondani szokták — érdekes megjelenés volt. Finomság és elegáns modor, idegen származást elárulo gyors felfogás és élénkség a mozdulatokban; gyermekes készség csodálkozni uj tárgyak láttára, és talán, szerencsésebb körülmények közt gyermekes kedvesség azok iránt, a kiket szeretett, n egannyi jellemző és vonzó tulajdonságai voltak e szerény idegen leánykának, ki a rut öreg asszony gondjaira volt bizva és ki nyilván a ráncos képü duenna önfeláldozó szeretetének tárgya volt.

Egy utazó irószekrény állt nyitva egy asztalon mellettük. A leány kedvetlenül nézett reá egy szótlan percben. Családi ügyekről beszélgettek és olaszul társalogtak, hogy házi titkaikat megőrizzék a körülök levő idegenektől. Legelőbb az öreg asszony folytatá a beszélgetést.

— Csakugyan meg kellene irnod ezt a levelet, Karminám, mondá. Gallileené asszonyság már várja, hogy hirt halljon megérkezésünkről Londonban.

Karmina felvette a tollat és ismét letette, sóhajtva.

— Csak tegnap este érkeztünk ide, viszonzá. Kedves öreg Terezám, töltsünk egy napot egyedül Londonban.

Teréza leleplezetlen megütközéssel és rémülettel hallotta ezen inditványt.

— Jézus, Mária! egy napot tölteni Londonban, mialatt nagynéned vár bennünket! Ó a te második anyád, kedvesem, atyád végrendeleté-

nél fogva, és háza a te uj otthonod. És te egy egész napot szállodában akarsz tölteni, ahelyett, hogy haza mennél? Lehetetlen! Irj, lelkem Karminám, irj. Ime, itt van a lakcim egy névjegyen: „Fairfieldgardens.“ Milyen kedves hely lehet az, amelynek ily szép neve van. És kétségkivül a ház urnője is kedves. Rajta, Karminám, irj!

De Karmina még ellentállt.

— Sohase láttam nagynénémet, mondá. Borzasztó gondolat, egy idegen oldala mellett tölteni életemet. Emlékezzél vissza, én még gyermek voltam, midőn anyám halála után házunkba jöttél. Alig mult fél éve, hogy atyámat elvesztettem. Senkim nincs kivüled, s ha uj otthonomba megyek, te is el fogsz hagyni. Csupán azt kérem, hogy még egyetlen egy napot töltsünk egymással, mielőtt elválnánk.

A szegény öreg duenna visszahuzódott egy kárpit árnyékába, ahol senki se láthatta és el kezdett sirni. Karmina megszoritotta kezét az asztalteritő alatt, Karmina tudta, mivel lehet őt megvigasztalni.

— Elmegyünk látványosságokat nézni, suttogá és ebédnél egy pohár Porto-porto bort hozatok számodra.

Tereza, kit oly könnyen lehetett vigasztalni mint egy gyermeket, előbukkant a kárpit mögül.

— Látványosságokat nézni! kiáltá és felszáritá könyeit, Porto-porto-bort! ismétlé s egyet csattantott nyelvével e kellemes hangzásu szavakra. Ah! gyermekem, te nem feledted el, a mit fiatal koromban Londonban töltött életem vigasztalásairól beszéltem neked. Ha az ember elgondolja, hogy apád angol volt és te még soha se láttad Londont! Én néha eljártam muzeumokba és hangversenyekbe, ha angol urnőm meg volt velem elégedve. Az a kegyes hölgy gyakran megajándékozott egy pohár erős vörös borral. Engedje

szent szüz, hogy Gallilee néni is oly jószívü nő legyen. Azt nem hiszem hogy annyi szaja legyen, mint a másiknak volt. Szinte gyönyörüség volt őt fésülni. Azt hiszed, nem maradnék veled itt Angolországban, ha tehetném? Mi lenne öreg férjemből Olaszországban, átkozott asthmájával, ha senki se ápolná? Oh! de bizony unalmas évek voltak azok Londonban. A végtelen fekete utcák, — a borzasztó vasárnapok, — a száz meg százezer ember, kinek mindig sietős dolga van, és ki komor arcával egyébre se gondol, mint üzletre, üzletre, üzletre! Őrültem, hogy visszatérhettem Olaszországba s ott férjhez mehettem. És most megint itt vagyok Londonban, isten tudja hány év után. De se baj. Ma mulatni fogunk, s mikor holnap elmegyünk Gallileené asszonysághoz, egy kicsit hazudunk neki és azt mondjuk, hogy csak ma este érkeztünk meg.

A duenna humorérzékét a kilátásba helyezett apró hazugság annyira csiklandozta, hogy hátradőlt székén és nevetett. Karmina halvány mosolya eltünt arcáról. Az ismeretlen nagynénével való borzasztó első találkozás még ónsulylyal nehezült reá. Kétségbeesésében egy hirlapot vett a kezébe.

— Oh! kedves öregem, mondá, menjünk el e rémitő teremből és igyekezzünk magunk elé varázsolni Olaszországot.

Teréza meglepetve emelte fel száraz kezeit.

— Magunk elé varázsolni Olaszországot — Londonban?

— Hát nincs-é Londonban olasz zene? kérdé Karmina.

A duenna ragyogó szemei a saját nyelvükön feleltek e kérdésre. Felkapta a legközelebb fekvő hirlapot.

A londoni hangversenyidény épen tetőpontján volt. Tucatszámra hirdették a déli hangver-

senyeket. Karmina a programmokat végig olvasván, egy tekintetben valamennyit egyenlőnek találta. A járatlan idegen méltán tünődhetett volna magában a felett, vajjon létezett-e valaha olasz zeneszerző, francia zeneszerző, vagy angol zeneszerző. Az angol közönség számára kizárólag német (és pedig legnagyobbrészt modern német) eredetü zenét tálaltak fel. Karmina pedig — Mozarttal és Rossinival és még sok mással egyetemben — azon nézetben volt, hogy a dallam nélküli zene egyáltalában nem is zene. Félretette a hirlapot.

A hangversenylátogatás terve ekkép mellőztetvén, az jutott eszükbe, hogy képtárakat nézzenek meg. Teréza, bővebb utmutatásokat akarván szerezni, szerencsét próbált a terem közepén álló nagy asztalon, hol a hasznos könyvek nagy bőségben voltak kirakva. Mikor a homályos szögletbe visszatért, a Királyi Akademia Kiállitásának tárgymutatóját hozta magával (melyet valaki az asztalon feledett) és a legáltalánosabban jól értesült apró alaku könyvet, mely valaha az emberiség felvilágositására szolgált s mely a cimlapon egész szerényen Almanach-nak volt nevezve.

Karmina felnyitotta a tárgymutatót a legelső lapon és megpillantá a Királyi Akedemikusok névsorát. Vajjon a hires festészek közé tartoznak-e ezek a gentlemanek valamennyien? Közel negyven név közül csak hármat ismerek Angolország határain tul. Megnézte az utolsó lapot. A kiállitott mütárgyak száma ezer ötszáznál többre rugott. Teréza ki az ifju leány vállán keresztül a könyvbe tekintett, ugyanezen felfedezést s hozzá a következő megjegyzést tette:

— A fejünk megfájul és a lábunk megfájul, mielőtt ezt a kiállitást végig nézzük.

Karmina félretette a tárgymutatót.

Teréza találomra felnyitotta az Almanachot és a mulatóhelyek jegyzékére bukkant. Legközelebbi felfedezése a „Muzeumok“ feliratu rovat nyomára vezette. E lapon egy helyeslő vonást vésett be hüvelykujjának körmével — és végig olvasta a névsort ép oly folyékony, mint hibás angol nyelven.

A Britisch Muzeum? Teréza bizonyos tekintetben nagyon élénken emlékezett a nagyszerü épületre. — A fejét csóválta. „Itt még nagyobb volna a fejfájás és a lábfájás,“ Bethnal Green; Indiai Muzeum; College of Surgeons ; Gyakorlati földtani intézet; South Kentington, szabadalmazott találmányok muzeuma — mindez ismeretlen volt Teréza előtt. „Minden szentek őrizzenek meg bennünket, mennyi fejfájás és lábfájás lakhatik ezekben, ha egyik oly nagy mint a másik!“ Tovább olvasta a jegyzéket és a teremben jelenlevő összes társaságot meglepte azzal, hogy egyszerre összecsapta a két kezét.

— Sir John Soane muzeuma a Lincoln's-Inn-fieldsen. Ah ! erre emlékezem. Ez egy csinos kis muzeum egy magánházban és mindenféle szép tárgyakat lehet benne látni. Menjünk Soanehoz !

Tiz perc mulva fel voltak öltözve és elhagyták a szállodát. A verőfényes idő, a kellemetes lég, sétára hivogatta őket. Ugyanazon délután, midőn Ovid elindult gyalog a Lincoln's Innfields felé, Karmina és Teréza is a Lincoln's Innfields felé indult el gyalog. Jelentéktelen körülmények akadályozták meg Ovidot, hogy eljusson a Collegebe. Vajjon jelentéktelen körülmények fogják-e megakadályozni a nőket is, hogy meglátogassák a muzeumot ?

Átmentek a Strandon egy utcába, mely éjszak felé vezetett ; Teréza sokkal büszkébb volt emlékező tehetségére, hogysem valakit megkérdezett volna követendő utjok felől.

Beszélgetésük, melynek tárgyát előbb Olaszország, majd Karmina olasz származásu anyjának emléke képezte — csakhamar áttért egy ijesztőbb tárgyra: Gallileené asszonyságra. Teréza reményteljes kecsegtetései a jövőt illetőleg, az unokatestvérekre voltak főleg alapitva; sokat beszélt a kedves két kis leányról, kik epedve várják, hogy ártatlan szivök mélyéből üdvözölhessék Olaszországból érkező fiatal rokonukat.

— De vajjon csak ketten volnának? mondá. Ha jól emlékszem, ugy hallottam, hogy a két leánykán kivül egy kis fiu is létezik?

Karmina helyreigazitólag és komoly arccal felelt.

— Ovid unokabátyám hires orvos. Szegény atyám gyakran mondta hogy családunknak oka van vele büszkélkedni.

— Otthon lakik? kérdé az együgyü Teréza.

— Oh! nem! neki magának van nagyszerü háza. Száz meg száz beteg megy hozzá magát gyógyittatni, és száz meg száz arany guineet fizet neki.

Hogy valaki száz meg száz aranyguineát kereshessen, csupán beteg emberek gyógyitásával, Teréza előtt a csodával határos dolognak látszott; ünnepélyesen ég felé emelte szemeit.

— Milyen szerencse, mikor az embernek ily unokabátyja van. Fiatal még? szép-e? van neje?

Karmina, ahelyett, hogy e kérdésekre felelt volna, hátra tekintett.

— Mi utánunk jön ez a szegény állat?

E helyen jobbra fordultak be, azon zajos utcák egyikébe, melyek egyenesen a Coventgardenhez vezetnek. Az „állat“ pedig, mely kétségtelenül őket kisérte, egyike volt London éhes és kóbor ebeinek. E javithatlan kóborlókat, fajuk rokonszenve arra indittatja, hogy koronkint va-

lamely emberi társhoz szegődjenek, kit titokzatos ösztönük a nagy tömegből kiszemel. Teréza az állatok iránti könyörtelenségében, mely az olasz nemzeti jellem egyik komoly hibája, felkiáltott: „Ah! az utálatos állat!“ és felemelte napernyőjét. Az eb visszahökkent, egy pillanatra megállt s a mint elindultak, megint utánnuk ment. Karmina jószive megszánta az eltévedt és éhes állatot. „Vásárolnom kell valami eleséget a szegény kutya számára, mondá — és hirtelen megállt, a mint e gondolat megvillant elméjében.

A kutya, szitkokhoz és ütlegekhez levén szokva, nem ismerte a könyörületességet. Nyomon követte az ifju leányt s amint az megállt, rémülten futott az utca közepére. Ugyanezen percben egy bérkocsi ment arra sebes ügetéssel. A kocsi kereke keresztül ment az állat nyakán. S ezzel — mint egy arra menő ember megjegyzé, vége volt egy kuvasz viszontagságainak.

E mindennapi esemény iszonnyal töltè el az ifju leány érzelmes szivét. Halványan és szótlanul állt helyén, egész testében remegve. A legközelebb levő nyitott ajtó egy zeneműárus boltjának ajtaja volt. Ide vezette be őt Teréza és széket és egy pohár vizet kért számára. A tulajdonos, ki mint csaknem minden idegen, élénk érdekeltséget érzett Karmina iránt, egy pohár borral kinálta meg őt. A leányka azonban inkább vizet kért s csakhamar annyira magához tért, hogy felkelhetett helyéről.

— Ne változtassuk meg tervünket? — kérdé Terézától. — A történtek után alig érzem magamat képesnek ritkaságok megszemlélésére.

Teréza készséges rokonszenve igyekezett valamely elfogadható alternativát találni.

— Ugyebár, inkább hallgatnál zenét? kérdé.

Az ugynevezett olasz operában ez este előadást tartottak és a szinlap ki volt függesztve a boltban. Mindketten odanéztek. A szerencse ismét ellenük volt. A szinlap egy német opera előadását hirdette. Karmina kétségbeesetten fordult a zenemüárushoz.

— Nem lehet Londonban egyéb zenét hallani uram, mint németet?

A vendégszerető kereskedő előmutatott egy hangverseny programmot, mely épen ma délutánra szólt. A hangverseny szerény vállalata volt egy obskurus zongoramesternek, ki csak tanitványait, jóakaróit és barátait bátorkodott meghivni. S vajjon mit igért nekik? Egyebek közt részleteket Luciából, Normából, Ernániból. Teréza még egy helyeslő jelt vésett be körmével és Karmina belépti jegyeket vásárolt.

A zenemüárus az ajtóhoz rohant, hogy megállitsa a legelső arra menő bérkocsit. Karmina szánandó tudatlanságot árult el az esélyek törvényei körül. Megijedt még csak azon gondolattól is, hogy kocsira üljön.

— Még egy szegény állatot tiprathatnánk el, mondá. S ezuttal, ha nem kutya volna, gyermek is lehetne.

Teréza és a zenemüárus, nagyon komoly arccal iparkodtak őt észszerübb gondolatokra birni. Karmina szerényen meghajolt a józan ész ellenvetései előtt, de azért még se tágitott.

— Tudom, hogy uincs igazam, mondá. De ne rontsák el örömömet. Nem tehetem.

A sajátszerü párhuzam most már teljes volt. Ovid és Karmina mindketten a Lincoln's Inn-Fieldsre indultak és egyikök sem ért oda. És Karmina megállt a British Muzeum kertje előtt és benézett, mielőtt utolérte Ovidot az elhagyatott téren.

IV. FEJEZET.

Ha Ovid, mielőtt a hangversenyteremba lépett, figyelemre méltatta volna a hirdetéseket, egy sajátságos véletlen bizonyára nem kerülte volna el figyelmét. A zongoramester, aki a hangversenyt adta, mostohatestvéreinek zongoratanára volt. Nehány nap előtt ő maga is vásárolt egy belépti jegyet, anyja felszólitására. Semmit se látott, semmit se hallott, — hanem attól félvén, hogy ha nagyszámu hallgatóság van a teremben, szem elől téveszthetí a két nőt, még egy jegyet váltott a pénztárnál.

A kis terem alig telt meg félig s a ventilláció oly rosz volt, hogy a lég nyomasztó lett volna még más körülmények közt is. Ovid könnyen felfedezte a középső osztályban a két széket, melyet az ifju leány elfoglalt társnőjével. Az átellenben levő osztályban egy szögletülés (számos egyebekkel együtt) üresen állt. Ovid ezt elfoglalta. Őt látni észrevétlenül, ez volt egyelőre legfőbb vágyainak kezdete és vége.

A hangverseny már elkezdődött. Mig Karmina figyelme a közreműködő énekesekre és hangszerekre volt irányozva, addig büntetlenül nézhette őt; de az ifju leány a müsor egy szünete alatt körülnézett a hallgatóság közt — és felfedezte őt.

Vajjon megsértette Ovid a leánykát?

Ha a külszin nem csal, akkor semminemü benyomást se gyakorolt reá. Karmina nyugodtan tovább nézegélt a terem másik oldala felé. Ovid, fejének egyszerü félrefordítását ismét világos ellenszenvnek magyarázta. Elment helyéről és a két nő mögött levő sorokban foglalt helyet. Most már közelebb volt hozzá. És az ifju elégedett, sőt több volt mint elégedett.

A müsor legközelebbi száma egy magándarab volt, zongorára. A zongorázót nagy taps üd-

vözölte megjelenésekor. Ovid most nézett legelőször az emelvényre. A magát mélyen meghajtó, idejekorán megkopaszult, szolgai mosolyu emberben, a Gallilee kisasszonyok zongoramesterére ismert, a miből természetszerüen azt következtette, hogy anyja is nyilván a hallgatóság közt van.

A gyér publikumon végig nézve, nem fedezte fel őt — még most. De bizonnyal el fog jönni. „Pénzemért mulatni akarok“ — ez Gallileené asszonyság vezérelvei közé tartozott.

Sóhajtva nézett a főajtó felé. Nem sokáig kéjelgett az uj boldogság gyönyörében. Nyiltan bevallotta ellenszenvét a hangversenyek iránt általában, midőn anyja nyakára kötötte a belépti jegyet épen e hangversenyhez. Vajjon mit fog sejteni éles elméjével, ha őt megpillantja a hallgatóság közt.

De történjék bármi, helyén maradt; szemeit nem vette le az ifju leány karcsu alakjáról. Csakhogy e gyönyörüség most már nem volt zavartalan. Anyja közéjük tolakodott.

A zongoradarab véget ért.

Az ezután következő szünet alatt még egyszer a főbejárás felé nézett. Alig hogy szemeit onnét elfordítá, meghallotta Gallileéné asszonyság éles hangját. Anyai figyelmeztetésben részesité egyik gyermekét. „Viseld magad jobban, mint az imént a kocsiban, máskép hazaviszlek“.

Ha most megpillantja fiát ezen a helyen — ha aztán a látottakból levonja saját ügyes következtetéseit, — akkor kétségkivül kifejezést fog adni véleményének akármily módon. Azon nők közé tartozott, kik egyetlen fürkésző pillantással képesek más nőt vérig sérteni. Ovid, az ifju leány kedvéért azonnal elment helyéről a terem legvégére.

Gallileené asszonyság belépése hatásos volt, — kifogástalan öltözetben, kifogástalanul berizsporozva és kifestve, méltóságteljesen vezette be leányait, mig a nevelőnő alázatosan követte őket. A jegyszedő udvariasan jelölte ki helyeiket az emelvény közelében. Gallileené asszonyság, előljáróképen azzal ejté őt bámulatba, hogy egy rövid de tartalmas leckét tartott neki az akusztikáról, a legkegyesebb leereszkedéssel. Keresztény alázatosságában a jegyszedőt „uram“ cimmel tisztelte meg: „A hangot uram, legtökéletesebben lehet meghallani a központban.“ Ezzel elindult a közepső sorok felé. Azon sorban, melyben Karmina és Teréza ültek, még nehány gazdátlan szék állt. Az ismeretlen nagynéne letelepedett az ismeretlen unokahug mellé.

Egymásra néztek.

Talán a teremben uralkodó hőség okozta; talán még nem egészen tért magához azon idegrázkódásból, melyet az eb megöletése idézett elő, — de Karmina fejét Teréza vállára hajtá és elájult.

V. FEJEZET.

— Szabad egy csésze teát kérnem, Minerva kisasszony.

— Nagyon szivesen Le Frank ur.

— Meg volt elégedve Gallileene asszonyság a hangversenynyel?

— El volt r.gadtatva. Nagyon szép hangverseny volt, tökéletesen sikerült.

— Nem, Minerva kisasszony, nem tökéletesen. Ön megfeledkezik azon hölgyről, aki elájult. Az ilyesmi annyira rémületbe ejti a hallgatóságot és oly kellemetlen a művészekre nézve.

— Vigyázzon Le Frank ur! Ezek az uj házak oly hanyagul vannak épitve. Meghallhat-

nák önt a felső emeleten. Az elájult hölgy a felső emeleten van. Egy regény alkatrészei vannak a felső emeleten. Izlése szerint van elkészitve a téa ?

Minerva kisasszony (a nevelőnő) e tréfásan kihivó modorban ingerkedett Le Frank ur (a zongoramester) kiváncsiságával, mint a közmondásos macska ingerkedik a megfogott egér rémületével. A kopasz fejü és szolgai mosolyu ember udvarias érdeklődést tanusitott a talány megfejtése iránt : kimereszté mélyen beesett szemeit és nagy lomhán felhuzta keskeny szemöldökét. A hangverseny után eljött Gallileené asszonysághoz egy csésze theára (bőven meghigitva dicséretekkel) a tanuló-szobában és jelenleg, meglepő személyi ellentétet képezve, ott ült szemközt a nevelőnővel, ki helyettesitőképen átvette a háziasszony szerepét.

Le Frank ur duzzadt arca, szin tekintetében csaknem a tulságosan viritók közé tartozott. Oldalt, a halántékain még megmaradt sárgás haja oly vékonynak és törékenynek látszott, mint a fonott üvegszálak. Dus szakála kárpótlást nyujtott idejekorán bekövetkezett kopaszságáért. E pompás szakálból finom illatár terjedt szét ; a legélesebb szem is hiába iparkodott volna felfedezni egyetlen szálat, mely ne lett volna a számára kijelölt illető helyen. Minerva kisasszony csipős, halvány, éles és hosszu arca ellenben ugy nézett ki, mintha szüksége volna rá, hogy valamelyik részére diskrét takarót boritsanak. Durva szálu fekete haju eresz gyanánt nyomult előre tömött fekete szemöldei és kemény kifejezésü fekete szemei felett. Oh! én Istenem! (igy szokták mondani a cselédszobában) ily sárga és ily tanult, ily rut és ily szegény létére sohase fog férjhez menni! És mégis ha a titokszerüség érdekes, akkor Minerva kisasszony érdekes nő volt. Akik környezetében éltek, azokat

folyvást gyötörte bizonyos kellemetlen érzete annak, hogy valami titokzatos, valami balvégzetesen titokzatos van a nevelőnő természetében, mely minden kifürkészéssel dacolt. Ha a fürkésző tudomány, elemzés segélyével feltalálhatná az erkölcsi betegséget a vérben, — ha az orvosi kutatások szolgálatában álló könyörtelen tudomány fel tudná boncolni az akaraterőt, legkövetkezetesebb visszafojtó működésében, — akkor talán-talán fel lehetett volna deriteni Minerva kisasszony belső természetének titkát. Igy azonban semmi különösebb se került a felszinre, egy sajátszerüen ingerlékeny véralkatnál, mely talán biztonsági szellentyü gyanánt szolgált valamely alantabb fekvő robbanó erőnek, mely (kellő erejü kisértés és kellő alkalom segélyével) még valaha kitörhetett.

— Csak csendesen, Le Frank ur! A thea forró — és ön megégetheti a száját. Hogyan mondjam el önnek a történteket?

Minerva kisasszony épen a kellő pillanatban elejté azon tréfásan kihivó hangot.

— Képzeljen csak, folytatá, egy valódi szinpadi jelenetet, a valódi életben. A hölgy, a ki az ön hangversenyén elájult, nem volt más, mint Gallileené asszonyság unokahuga!

Azon általános eszeveszettséggel, mely elolvas egy prospektust és azután vakon spekulál részvényekkel, körülbelül felér az ép annyira elterjedt ostobaság, mely sem a szinpadon, sem azonkivül nem képes felfedezni, hogy létezhetik összefüggés a képzelem és a valóság közt. Ha regényről van szó — bolond, aki elhiszi. Ha hirlapról van szó — bolond, aki el nem hiszi. Le Frank ur az általános példát követte, még pedig ezuttal kissé nagyon is tartózkodás nélkül. Bevallotta kételyeit az imént elbeszélt események felől, noha egy hölgy azt állitotta, hogy azon esemény csakugyan megtörtént a valódi életben.

Minerva kisasszony koránsem érzé magát megsértve, sőt inkább szivélyesen rokonszenvezett vele.

— Valóban, sokkal szinpadiasabb az egész dolog, hogysem oly könnyedén el lehetne hinni, viszonzá, de mégis tény az, hogy az elájult fiatal hölgy, ugynazon érdekes idegen, kinek Olaszországból való megérkezését vártuk. Ön ismeri Gallileené asszonyságot, és tudja mennyire rokonszenves nő, és mennyire tud uralkodni magán minden körülmények közt. A legelső illatszeres üveg, melyet az elalélt lady orra alá tartottak, az övé volt; nemkülönben ő birt annyi lélek jelenléttel, hogy a beteget viziránuos helyzetbe fektette le. „Elő kell segiteni a sziv működését, nem pedig megakadályozni", — ugymond, s ezzel nyolc szóban előadta az ájulások egész elméletét. A legközelebbi percben, folytatá a nevelőnő, tudtán kivül szinpadias fogással élve, — a legközelebbi percben magának Gallileené asszonyságnak volt szüksége az illatszeres üvegre.

Le Frank ur még most se volt erős hitü ember.

— Csak nem azt akarja ön mondani, hogy ő is elájult.

Minerva kisasszony felemelte mutatóujját, melylyel lecke előadásait szokta nyomatékosabbakká tenni, ha tanitványai figyelmének némi buzditásra volt szüksége.

— Gallileené asszonyság lélekereje, — mint mondani akartam, ha ön figyelt volna, — ellenállt a megrázkódtatásnak. Ön azonnal be fogja látni, mily nagyfoku önuralomra lehetett szüksége. Érdekes fiatal ladynk kisérője egy fertelmes vén külföldi nő volt, aki teljesen elvesztette a fejét. Eszeveszetten csapdosta össze a kezeit; a szenteket hivta segitségül (ami legcsekélyebb hatást sem idézett elő), de őrjöngései közepette egy nevet emlegetett, mely még Olaszországban se mindennapi, és ez volt a dolog komoly ol-

dala. Képzelje magát Gallileené asszonyság helyzetébe . . .

— Ezt én nem tehetném, szabadkozott Le Frank ur, szerényen.

Minerva kisasszony rátekintett és éles fekete szemeiben a gyanu kifejezése villant meg egy pillanatra. Az ifjuság e két oktatója közt hallgatag (és nyiltan soha be nem vallott) egyetértés létezett az iránt, hogy mindketten ugyanazon hódolatteljes bámulatnak adnak kifejezést, valahányszor Gallileené asszonyság kerül szóba, akármit gondolianak is egyébkint róla, lelkük mélyében. Le Frank ur az ártatlanság derült öntudatával állta ki a fürkésző pillantást. Minerva kisasszony tovább folytatta elbeszélését.

— Az ifju hölgy keresztneve Karmina; (kérem, jegyezze meg, hogy a hangsuly az első szótagra esik.) Amint Gallileené asszonyság e nevet meghallotta, ugy érzé mintha egy ökölcsapás sujtotta volna. Bámulatos tapintattal rögtön felvilágositotta a vén asszonyt és bemutatta magát mint Karmina kisasszony nagynénje. Csupán ennyit mondott: „Én Gallileené asszonyság vagyok.“ Az eredmény — itt Minerva kisasszony rövid szünetet tartott s a szoba menyezetére mutatott — az eredmény itt van. Bájos vendégünk a pamlagon feküdt és a fertelmes vén dajka legyezte, midőn szerencsém volt őket látni. Nem, Le Frank ur, még nincs vége. E családi dráma utolsó felvonását még el kell önnek mondanom. A hangversenyen egy orvos is volt jelen és szolgálatait felajánlotta Karmina kisasszony felélesztésére. Jelenleg ugyanazon gentleman ápolja az érdekes beteget. Sejti ön, kiről van szó?

Le Frank egy belépti jegyet adott el pár nap előtt a család házi orvosának. Egy óvatos megjegyzés ez irányban a siker legvalószinübb esélyével látszott kecsegtetni.

— Nagyon szereti a zenét, mondá a zongoramester.

— Gyülöli a zenét, vágott közbe a nevelőnő.

— A házi orvost értem, mondá Le Frank ur.

— Én pedig — itt Minerva kisasszony ujból szünetet tartott (meginl ugy mint a macska az egérrel) — én pedig Vere Ovid urat értem.

Milyen alakban nyilvánult volna a zongoramester meglepetése, az csak sejtelem tárgya lehet, mert tényné soha se vált. Azon pillanatban, midőn Minerva kisasszony kirukkolt elbeszélésének legcsattanósabb részletével, egy piros pozsgás kerek arcu, nyájas mosolyu, göndör ősz haju gentleman lépett a szobába, két leány kiséretében. Jelentéktelen egyéniségek voltak — csak Gallilee ur és két leánya.

— Hogy érzi magát Le Frank ur? Remélem, hogy a hangverseny jól jövedelmezett. Én elajándékoztam két jegyemet. Ugyebár, nem veszi rosz néven? Nem tudom miért, de engem a zene mindig elaltat. Ime, Minerva kisasszony, itt van két növendéke, épségben és jó egészségben. Mikor azt a kedves fiatal leánykát haza hozták, azt gondoltam, hogy mi csak alkalmatlanok lehetünk. Nagy szüksége a szegény teremtésnek nyugalomra, de semmi szüksége sincs reánk, Gallileené asszonyság és Ovid, aki oly ügyes é figyelmes, épen elégségesek körüle. Feltettem tehát a kalapomat — nekem mindig hasznomat lehet venni, Le Frank, azon nagy előnyöm van, hogy soha nincs semmi dolgom — igy szóltam a leányokhoz: Menjünk sétálni. Nem levén kitüzött célunk — ami egy másik nagy előnyöm — ide s tova kóboroltunk. Nem volt szándékom, de valahogyan megtörtént, hogy bevetődtünk egy pás-

tétomsütő boltjába. Mi is a neve annak a pástétomsütőnek?

Idáig jutott el Gallilee ur elbeszélésében, melyet a legsajátszerübb, önmagának ellentmondó hangon adott elő, ha szabad e kifejezést használnunk — rendkivül magas és egyuttal mélabus csengésü hangon: szóval szelid falzettoban, mint Le Frank ur egy izben szakértőleg megjegyezte. Midőn a derék gentleman elhallgatott, kissé megerőltetvén emlékező tehetségét, idősbb leánya — ki tizenkét éves volt és mindenkor igyekezett magát kitüntetni — megragadta a kedvező alkalmat és kezébe vette az elbeszélés folytatását.

Miss Marie, kit anyja nevére kereszteltek, egyike volt korunk sikerült uj termékeinek: a szabályszerüen kedves gyermekeknek (kik soha se kaptak verést); szemei nagyok és gömbölyüek voltak, amilyeneket az acélmetszeteken látunk, modora oly bájos kifogástalan volt, mint csak könyvekben olvashatjuk. Mindenkit „édesnek“ nevezett, a legapróbbra tudta, mennyi élenyt tartalmaz a levegő, melyet beszivott, — és fájdalom, a szegény gyermek soha sem áztatta meg cipőit és soha se mocskitotta el arcát, mióta a világra született.

— Édes Minerva kisasszony, mondá Marie, a pástétomsütő neve Timbal. Fagylaltot ettünk nála.

Gallilee ur, kinek most már nem kellett magát fárasztania a pástétomsütő nevének találgatásával, ifjabb leányához fordult, ki tiz éves volt és korunk nem sikerült termékei közé tartozott. Aluszékony, eltompult, magába zárkozott gyermek volt ez; atyjának élő képmása, annak mosolya nélkül; a család barátai soha se tudták elhatározni, voltaképen gyógyithatlanul bambának vagy gyógyithatlanul makacsnak tartsák-e; s e tünödéssel kapcsolatban soha senkinek se jutott

eszébe azon kérdés, vajjon nem terhelték-e tul haszontalan tárgyak tanitásával.

— Rázd fel magadat, Zo, mondá Gallilée ur. Mit ettünk még a fagylalton kivül?

— Zoe (kit atyja csak röviditett „Zo“ nevén ismert) megfogta Gallilée ur kurta vörös kezét és erősen belekapaszkodott, mintha az lett volna az egyetlen mód, melynek segélyével egy alamuszi gyermek felrázhatja magát, némi reményével a sikernek.

— Ettünk még — miután idáig eljutott, megállt és abbanhagyta szellemének megerőltetését, más módon igyekezvén elérni az eléje kitüzött célt. „Hogyan is hivják?“ kérdé és megint abbanhagyta.

Marie a legelőzékenyebb készséggel sietett segitségére.

— Édes Zoe, te nagyon lassu észjárásu vagy. Sajtos süteményt ettünk.

Gallilee ur oly bátoritólag veregette meg Zoe fejét, mintha az önerejéből sütötte volna ki a feleletet.

— Helyes, mondá; fagylatot és sajtos süteményt ettünk. Megkóstoltuk a tejes fagylaltot és a gyümölcs fagylaltot. A gyermekeknek, Minerva kisasszony, jobban izlett a tejes fagylalt És megvallom, én magam is osztozom véleményükben. Van valami a tejes fagylaltban — mit tart ön a tejes fagylaltról, Le Frank ur?

Gallilee ur jellemének számos gyöngéi közé tartozott az is, hogy képtelen volt a száját kinyitni a nélkül, hogy előbb-utóbb valakitől véleményt ne kért volna. A legjelentéktelenebb alkalomból ösztönszerüleg appellált bárkinek rokonszenvére és helyeslésére, aki épen a keze ügyében volt, lett legyen az egészen idegen ember, vagy legmeghittebb barátja. Le Frank ur, ki ezuttal a felebbezési forumot képviselte, meg-

kisérlé véleményt mondani a fagylaltak kérdését illetőleg, de Minerva kisasszony minden teketória nélkül félbeszakitotta. A nevelőnő is már leste az alkalmat, hogy megszólalhasson és most megragadta, még pedig nem a legnyájasabb módon.

— Teljes tisztelettel bátorkodom önt kérni Gallilee ur, legyen kissé óvatosabb a gyermekekkel. Bocsánatot kérek Le Frank ur, hogy szavait félbeszakitottam, de a dolog engem nagyon közelről érdekel. Én vagyok felelős a leánykák egészségéért; engem dorgálnak meg ujra és ujra életrendjök szabálytalanságai miatt, még akkor is, midőn nem vagyok hibás — és ime, e pillanatban is itt állnak, teletömve fagylalttal és süteményekkel. Mit fog mondani Gallileené asszonyság.

— Ne mondja meg neki, tanácsolá Gallilee ur.

— A gyermekek szomjasok lesznek egész este, folytatá Minerva kisasszony; a gyermekeknek nem lesz étvágyuk a vacsoránál. És Gallileené asszonyság tőlem fogja kérdezni, hogy mit jelent ez. Ugy hiszem, kissé több figyelmet érdemelnék alárendelt helyzetemben. Nekem nincs vagyonom; rosz viszonyban élek rokonaimmal; elveszthetem állásomat; ajtóról ajtóra koldulhatok kenyeremért; meghalhatok a szegények házában — mint erre elvagyok készülve. De azon vád, uram, hogy megrontom az ön leányainak emésztő szerveit . . .

— Kedves kisasszony, kiáltá Gallilee ur, ne aggodjék a leányok emésztése miatt. Oldozza le kalapjaikat és adasson nekik valami könnyü ételt vacsorára. Gyomrukat tőlem örökölték, Minerva kisasszony és majd „legyürik“ ezt is, mint az iskolában szoktuk mondani. Az ön idejében is igy mondták Le Frank ur?

A Gallilee kisasszonyok nevelője és a köznapi kifejezések, soha, semmi körülmények közt ki nem egyeztethető ellentétet képeztek. Minerva kisasszony komoly némasággal oldozta le a leánykák kalapjait. Még a „Papa“ is észrevehette volna arcán a megvetést, ha nem iparkodott volna azt ily módon elpalástolni, a leánykák kedvéért.

A bekövetkezett csendben Le Frank ur alkalmat talált szóhoz jutni és szerencsésen egyensulyozott jellemü gentlemannek mutatta magát, — zenész volt, ki az üzlet iránt is birt érzékkel. Háláját nyilvánitván Gallilee ur iránt — ami alacsony aspirációinak szimfoniájában mintegy az adagiót képezte, ügyes átmenettel rátért a rábeszélés allegrottájára, egy jó barátja érdekében, ki a jövő héten hangversenyt szándékozott adni.

Nekünk, szegény müvészeknek szintén meg vannak a magunk hibái, uram, de egymást mindig készségesen támogatjuk. Az én barátom dij nélkül énekelt hangversenyemben. Kérem, ne gondolja, hogy tőlem is ugyanazt követeli. De én is dij nélkül fogok játszani az ő hangversenyében. Szabad-e — folytatá hirtelen átugorva az allegroba — szabad-e az ön kegyes pártfogásához folyamodva kérnem, hogy vásároljon tőlem két jegyet?

A szimfonia utolsó hangjai, aranycsöngés alakjában, Le Frank ur zsebében hangzottak el.

Gallilee ur, megfizetvén adóját a müvészetnek és a müvészeknek, lopva kacsintott Minerva kisasszonyra. Azon bölcs elvet követvén hogy az egyedüllét a legjobb, elérkezettnek látta azon boldog percet, melyben a tanszobát elhagyhatja. De hogyan hajtsa végre eltávozását? Gyakran kérkedett leleményességével, hasonló nehéz körülmények közt, és ma is mint rendesen

az események magaslatán állván, azt mondta, hogy a klubjába megy.

— Igazán pompás dohányzó-termünk van a klubban, mondá. Én nagyon szeretem a jó szivart és — mit mond ön hozzá Le Frank ur? Egy palack pezsgő igen jó ital ily nagy melegben. Jól behütve jégbe — nem tudom, Minerva kisasszony, ön is érzi-é a meleget annyira, mint én? — és aztán, mikor legjobban gyöngyözik átöntve egy ezüst korsóba. Nincs ennél nagyszerűbb valami. Isten veletek gyermekek, adjatok egy csókot utravalóul.

Marie volt az első, idősebb létére. Nemcsak hogy megcsókolta atyját, hanem ráadásul illő alakban kifejezte érzelmeit is. „Nagyon szeretlek, kedves papám“ mondá e példás tökélyü leány, egy oldalpillantással Minerva kisasszony felé, mely oldalpillantás maliciozus lett volna valamennyi szemben, Marie szemeit kivéve.

Gallilee ur ifjabbik leányához fordult.

— Nos, Zo, mit mondasz te a papának?

Zo még egyszer megcsókolta atyja kezét és hozzádörzsölte a fejét, mint egy macska. A gyermeki ragaszkodás kifejezésének ezen uj módja érdekelni látszott Gallilee urat.

— Fáj a fejed, kedvesem? kérdé.

Ez az eszme egészen jó volt Zo előtt. Még egyszer megdörzsölte fejével atyja kezét és elgondolkozott.

— Miért teszi ön ezt? kérdé Minerva kisasszony éles hangon.

Zo megint elgondolkozott és igy felelt: — Nem tudom.

Gallilee ur megjutalmazta egy csókkal, aztán elment klubjába és pezsgőjéhez.

Utána Le Frank ur hagyta el a tanszobát. Elég udvarias volt a nevelőné iránt, előbb visszatérni a hangverseny eseményeit tárgyazó elbeszélésére.

— Nagyon meglepett az, — mondá, — amit ön Vere Ovid ur felől mondott. Talán tévesen itéltük meg őt, midőn azt gondoltuk, hogy nem szereti a zenét. Megjelenése hangversenyemen, kellemesebb gondolatokat ébreszt bennem, iránta. Nem tartaná ön illőnek, ha elmennék hozzá, köszönetemet kifejezni? Vagy talán még jobb volna, ha irnék neki és levelemhez két belépti jegyet mellékelnék, barátom hangversenyére. Az igazat megvallva, magamra vállaltam bizonyos számu jegyek elárusitását. Az én barátom annyira igénybe van véve — szerénytelenség volna azt kivánni tőle, hogy ingyen énekeljen. Azt hiszem, legjobb lesz, ha irok. Jó estét.

Minerva kisasszony, egyedül maradván növendékeivel, órájára nézett s igy szólt:

— Készüljenek a holnapi leckére.

A leánykák előhozták könyveiket. Marie tudományos könyvtára tökéletes rendben volt. A lapok, melyek felett végtelen fejtörések közt elmélkedett, türelmetlen ujjak és sürü könyek nyomait viselték magukon. Oh! végzetes tudás, mely fajunk legelső két ősének könyörtelenül meg volt tiltva, ki tudná megszámlálni a nevedben elkövetett bünöket és ostobaságokat!

Minerva kisasszony hátradölt karszékén. Lelke azon titokzatos kérdés felett tépelődött: Miért volt Ovid jelen a hangversenyen? Éles fekete szemeit felemelte a mennyezet felé és hallgatózott, nem hallana-e valami neszt.

— Szeretném tudni, gondolá magában, mit mivelnek odafenn.

VI. FEJEZET

Gallileené asszonyság ép oly jártas volt a házierények gyakorlatában, mint az akusztika és az ájulások elméletében. Izléssel öltözködni, ebédeket leleményesen rendezni, az asztalnál kel-

lemmel elnökölni, vendégeivel nyájaskodni, feleselő cselédeket megjuhászitani, kereskedők apró fortélyait felderiteni jobban tudta, mint bárki más a világon. Unokahugának elfogadására már régóta megtörténtek az előkészületek, anélkül, hogy a legcsekélyebb részlet figyelmen kivül hagyatott volna. Karmina lakályos kék hálószobája, Karmina ellenállhatlan barna szalonjába nyilt. A ventilláció berendezése, a világosság és árnyék helyes beosztása, a virágok izléses elhelyezése, Gallileené asszonyság csalhatatlan felügyelete alatt hajtatott végre. Mielőtt Karmina eszméletére tért, már el volt látva egy második anyával, aki kifogástalanul játszotta szerepét.

A felső emeleti kis szalonban egybegyült négy egyén egymással szemben türhetlenül feszélyezve érezte magát.

Gallileené asszonyság mindenekelőtt fiát egy hangversenyben találta (miután kijelentette volna, hogy a zenét gyülöli) azután pedig ugy tapasztalta, hogy oly aggodalommal és rémülettel rohant egy elájult fiatal hölgy segitségére, mintha valamely közelálló és kedves barátja ájult volna el. És mégis, mikor kiderült, hogy ezen ismeretlen leány közeli rokona, oly meglepetést árult el, mely az övénél nem volt csekelyebb. Mily magyarázat egyeztethetné ki ezen ellenmondásokat?

Ami Karminát illeti, az ő magaviselete még inkább összebonyolitotta a kérdést.

Mit kereshetett ő egy hangversenyben, holott uton kellett volna lennie nagynénje házához? Továbbá, ha már el kellett ájulnia, dacára annak, hogy a teremben uralkodó hőség kivüle senkit sem ejtett ájulásba, miért nem tért magához a szokásos módon? Ott hevert a pamlagon, majd elpirulva, majd elhalványulva, ha megszólitották — meglátszott rajta, hogy rosszul érzi magát London legkényelmesebb házában,

félénk és zavart, legjobb barátainak ápolása alatt. Még a tulérzékeny véralkotot is tekintetbe véve, kellőleg magyarázataul szolgálhatott-e a dolgok ily állapotának a hosszu utazás Olaszországból Londonig és a gyermekes rémület, egy eb agyontapostatása miatt?

Gallileené asszonyság boszus és kiváncsi volt, de egyszersmind sokkal óvatosabb is, hogy sem meggondolatlanul oly kérdezősködésekbe bocsátkozzék, melyek a jövőben kellemetlenségekre adhattak volna alkalmat, — a kedélyes beszélgetést találta tehát legalkalmasabb módnak, felvilágositások szerzésére. A ráncos arcu duenna, aki vékony aranyozott lábu selyemszéken ült, érzelmeinek hangulatát is ép ugy látszott várni fiatal urnőjétől, mint egyébkor a parancsokat. Gallileené asszonyság megszólitotta őt angolul és megszólitotta olaszul, de kisérlete egyik esetben se sikerült. A mogorva öreg nő rá se mert nézni.

Más részről Ovid ép oly nehezen mutatkozott hozzáférhetőnek.

Ő természetesen felelt ugyan, valahányszor anyja megszólitá, de mindig röviden és ugyanazon szórakozott hangon. Ő nem kérdezett semmit és nem adott magyarázatot. A feszélyezettség érzete nála is megfoghatlan változásokat idézett elő. Karminát bizonyos szótlan gyöngédséggel ápolta, mely egészen uj szinben tünteté fel őt. Szokott modora, beteg nők és férfiak irányában egyiránt inkább nyers volt; gyors felfogása következtében ugyszólván kiragadta a szót a szájukból (sokkal tréfásabb modorban, hogysem sértő lehetett volna) midőn betegségük szimptomáit leirták. Most ott ült a széken és csodálatosan türelmes figyelemmel nézte kis unokahugát; hallgatta a közönyös szókat, melyeket koronkint elejtett, mintha — mostani egészségi állapotánál és annak következtében bizonytalan

jövőjénél — nem lett volna egyéb komolyabb gondja.

Gallileené asszonyság nem türhette tovább a dolgot.

Ha nem ölte volna el képzelmét szándékosan s nem számüzte volna szivéből az összes gyöngéd érzelmeket, melyek valaha benne lakhattak, akkor fiának sajátszerü magaviselete inkább érdekelte volna, ahelyett, hogy zavarba ejtette; igy azonban tudományos nevelése annyira tökéletesen a sötétségben hagyta őt, minden érzelmi kérdést illetőleg, mintha tapasztalatait, szerelem dolgában, a Kannibálok szigetein szerezte volna. Elhatározta, hogy nyugodni hagyja unokahugát és magával viszi a fiát.

— Mostani egészségi állapotában, Ovid, — mondá Gallileené asszonyság, — Karmina nem fogadhatja el orvosi segélyedet.

Volt valami e szókban, ami Ovid idegeit kellemetlenül érinté.

— Ugy beszélsz, mintha komolyan beteg volna! — mondá hevesen.

Karmina édes mosolya elhallgattatá őt.

— Nem tudhatjuk, mi történhetik, — mondá az ifju leány enyelegve.

— Az isten őrizzen attól, hogy az történjék!

Oly szenvedélyesen ejté ki e szókat, hogy mind a három nő meglepetve tekintett rá.

Gallieené asszony nyugodtam elmondta a mondókáját.

— Ovid annyira kimerült a munkában, édesem, hogy valóban nagyon örvendek azon elhatározásának, hogy félbeszakitja orvosi gyakorlatát és holnap elhagy bennünket. Csöngess kedvesem, ha valamire szükséged lesz.

Kezével csókot hányt Karminának és fiának intve, elindult az ajtó felé.

Teréza ránézett, aztán hirtelen ismét félre pillantott. Gallileené asszonyság menetközben megállt egy szekrény előtt és megigazgatott egy párt a rajta levő porcellán apróságok közül. A duenna lábhegyen utána megy, hüvelyk ujját és két középső ujját beforditá tenyere felé és mutató ujját és kisujját kinyujtván, megérinté vele Gallileené asszonyság hátát, oly gyöngéden, hogy az észre se vette. „A gonosz pillantás ellen“ sutogá magában Teréza olaszul, mialatt visszalopódzott helyére.

Ovid még unokahuga mellett időzött; egyikök se látta, amit Teréza tett. Ovid nem szivesen kelt fel helyéről. Karmina, ki apró figyelmei miatt hálát érzett iránta, megállitá őt ártatlan bizalmassággal.

— Fogadja köszönetemet, — mondá egyszerüen. Valóban szomoru, hogy ön, aki másokat gyógyit, maga is betegségben szenved.

Teréza nagy érdekkel nézett reájuk és közelebb jött.

Csillogó szemei féltékeny kiváncsisággal fürkészték Ovid arcát. Gallileené asszonyság figyelmeztette fiát, hogy várakozik reá. De az ifjunak volt még valami mondani valója. A duenna félrevonult a pamlagtól és folyvást Ovidra nézvén e szókat suttogá: „Védszentem, szent Terézia, engedd, hogy ezen ember lelkét láthassam arcán.“ Végre Ovid elbucsuzott.

— Holnap, mielőtt elutaznám, eljövök megtudni, hogyan érzi ön magát.

Azután nyájasan intett bucsut Terézának, ki azonban ezen udvariassággal nem volt megelégedve, hanem egyebet kivánt.

— Szabad önnel kezet szoritanom? kérdé.

Gallileené asszonyság a politikában szabadelvü volt, de elvei soha se tétettek oly kemény próbára, mint e szók által. Teréza ugyancsak erősen megrázta Ovid kezét, s folyvást iparko-

dott arcáról leolvasni jellemét. Az ifju mosolyogva kérdezte az öreg asszonytól, mi érdekeset lát rajta.

— Remélem, hogy ön jó ember, volt a válasz.

Karmina és Ovid jól mulatott a feleleten. Teréza rendreutasitotta őket, mintha kis gyermekek lettek volna.

— Nevessetek alkalmas időben, mondá, ne most.

— Ovid kinyitotta az ajtót anyja előtt. A duenna a szoba közepén állt és Gallileené asszonyság után nézve, még egyszer e szókat suttogá: „A gonosz pillantás".

Gallileené asszonyság és Ovid, a lépcsőn lemenve, az inassal találkoztak.

— Mool ur a könyvtárban vár asszonyom.

— Van valami dolgod, a legközelebbi félórában, Ovid? kérdé Gallileené asszonyság.

— Azt akarod, hogy Mool urral beszéljek? Ha jogi dolgokról lesz szó, attól félek, nem sok hasznomat fogod venni.

— Az ügyvéd az én meghivásomra jött ide nagybátyád végrendeletének másolatával. Lehet, hogy téged is érdekelni fog. Ugy hiszem célszerü volna meghallgatnod.

Ovid nem mutatott hajlandóságot, elfogadni az inditványt. Kitérőleg kérdezősködött

— Hallottam, hogy megtalálták a végrendeletet — talán valamely regényes eseménynyel van összeköttetésben?

Gallileené asszonyság kedélyes megvetés kifejezésével nézett végig fián.

— Milyen gyermek vagy te még, bizonyos dolgokban. Talán valami regényt olvastál legutóbb? Mikor azok ott Olaszországban végre elszánták magukat, szétszedni a butorokat nagybátyád szobájában, megtalálták a végrendeletet. Egy fiók mögé csuszott egy ócska szuette iróasztal-

ban, mely tele volt mindenféle haszontalan papirossal. Nincs a dologban semmi regényesség (hála Istennek) és semmi olyas, (mint Mool ur mondja) ami félreértésre, vagy vitára adhatnak okot.

Ovid közönyét nem lehetett legyőzni. Megkérte anyját, izenje meg neki, ha ő is örökölt valamit.

— En nem vagyok annyira érdekelve a dologban, mint te, mondá magyarázatképen.

— Én is azt hiszem, viszonzá Gallileené asszonyság, kit fiának együgyüsége nagyon mulattatott.

— Neked kétségkivül nagy összeget hagyományozott, mondá Ovid, ki azalatt nyilván másra gondolt.

Gallileené asszonyság megállt az előcsarnokban, arcán a rémület kifejezésével.

— A te elméd borzasztó állapotban van mondá. Már elfeledtet volna, amit csak tegnap mondtam neked ? A végrendelet engem nevez ki Karmina gyámjául.

Ovid e körülményről teljesen megfeledkezett és szinte felriadt, midőn anyja reá emlékeztette.

— Furcsa, mondá magában, furcsa, hogy nem jutott eszembe, midőn láttam, hogy Karmina szobái elő voltak készitve számára.

Anyja, ki aggódva nézett reá, észrevette, hogy arca ragyogott. Uj érdek ébredt fel benne, mely azonnal megváltoztatá előbbi szándékát.

— Bocsásd meg egy kimerült ember szórakozottságát, mondá. Tökéletesen igazad van. Meg kell hallgatnom a végrendeletet. Szolgálatodra állok.

Maga Gallileené asszonyság is végre rájutott a valóság nyomára. Nem tett semmiféle megjegyzést. Valami gyöngén megmozdulni látszott a rizspor és festék alatt. Talán édes meg-

hatottság, mely igyekezett utat törni a felszinre? Lehetetlen!

Együtt léptek be a könyvtárba.

Ha, mialatt az előcsarnokban időztek, valamely gyönge nesz a lépcső felől magára vonta volna figyelmüket, láthatták volna amint Minerva kisasszony fürkészőleg kandikált le a felső tornác párkányán és gyanakodhattak volna, hogy a nevelőnő kihallgatta beszélgetésüket – mondjuk, a tanszoba nyitott ajtaján keresztül.

A Fairfield Gardensbeli ház könyvtára, a könyveken kivül két különösen vonzó tulajdonsággal birt; ugyanis egy téli kertbe nyilt és Gallileené asszonyság müvészi arcképével volt diszitve, melyet a lady bátyja festett.

Mool ur a bájos eredetinek megérkezésére várván, hosszasan nézte az arcképet s aztán gondolataival végig futott Gallileené asszonyság családjának történetén. Amit ezután tett, azt elhinni senki se lesz elég gyönge, mindazok közül, akik az ügyvédek szokásaival ismerősök. Mool ur elpirult.

Vajjon tulzottnak nevezhető-e e kifejezés, midőn egy emberi anomaliát akarunk leirni, mely véletlenül az ügyvédek névjegyzékére került? A tények feleljenek e kérdésre. Mool ur elitéveszttette hivatását. E tévedés eredménye volt — egy szemérmes ügyvéd.

Ily körülmények közt, a család története, egy pillanatra bizonyos fontosságot nyert. Összefüggésben áll egy piruló ügyvéddel. Meg fogja magyarázni azt, ami a végrendelet felolvasása alkalmával történt. És végre előre is biztositva van a kedvező fogadtatásról — mert elejétől végig pénzről szól.

—

Az öreg Graywell Róbert, mint szegény bérlő fia kezdte életét. Általában meglehetősen különc embernek tartották, mindamellett meggazdagodott

kereskedői pályáján a londoni Cityben. Midőn a kereskedelemtől visszavonult, volt szép háza és birtoka vidéken és csinos vagyona, államkötvényekben biztosan elhelyezve.

Három gyermeke volt: egy fia Róbert és két leánya, Maria és Szuzan.

Nejének halála, kit hiven szeretett, volt életében a legelső komoly szerencsétlenség. Mint megtört és elkeseredett ember vonult vissza jószágára. A szerető férjek nem szükségképen mindig gyöngéd apák is egyszersmind. Az öreg Róbert leányai, nem nyujtottak neki vigaszt anyjuk haláláért. A gyászöltözékek miatt való gondoskodásuk annyira megbotránkoztatta őt, hogy kitért utjokból. Jövőjük nem nagyon érdekelte. Férjhez fognak menni — s azzal vége. Ami pedig a fiut illeti, az már régóta tullépte az apai rokonszenv szük körének határvonalát. Mindenekelőtt, a kereskedői pályától való idegenkedése következtében az üzletnek idegen kezekre kellett kerülni. Továbbá kiderült, hogy az ifju Graywell Róbert — minden öröklött befolyás nélkül és dacára a legerélyesebb elijesztéseknek — festésznek született! Az akkori idők legnagyobb művészeinek egyike, meglátta a fiu legelső kisérleteit és itéletét ezen egyszerü szavakba foglalta:

— Mily kár, hogy nem kénytelen ecsetével keresni kenyerét.

Az öreg Róbert halála után leányai (saját szavaikkal élve) fejenkint tizezer fontnyi, nyomorult örökségre voltak szoritva. Bátyjuk örökölte a jószágot és a vagyon legnagyobb részét — nem azért, mintha atyjuk családot akart volna alapitani, hanem mert a fiu mindig anyja kedvence volt.

A három gyermek közül legelőször az idősbb leány lépte át a házasélet küszöbét.

Maria szerencsésnek érezte magát, hogy megkerithette Vere urat, ki régi családból származott és tudta, mivel tartozik nevének. Meglehetős jövedelme volt és nem kivánt többet. Nejének özvegyi öröksége a saját nevére volt átirva és hatszáz fontnyi évi jövedelemre rugott. Ez tehát csekély vagyonával együtt ezer fontnyi jövedelmet képviselt. Vere ur vagyonának többi részét egyetlen fiára Ovidra hagyta.

Ezer fontnyi saját jövedelemmel, melyhez fiának nagykoruságáig ennek kétezer fontnyi jövedelme járult, az özvegy Maria esetleg beérhette volna — hugának rendkivüli nagyzása nélkül.

Szuzan nemcsak korára, de szépségére nézve is nénje mögött állt, de a férj után való versenyzésben mégis Szuzan nyerte el az első dijat.

Kevéssel nénje férjhezmenetele után, meghóditott egy skót főnemest, kinek palotája volt Londonban, egy másik palotája Skótországban s ezenkivül negyvenezer font évi jövedelme. Marie saját kifejezését használva, soha se volt képes ezt megemészteni. Azon borzasztó naptól fogva, midőn Szuzanból Lady Northlake lett, Marie komoly asszonynyá vált. Összes földi érdekei ezentul elméjének müvelésében összpontosultak. Elindult azon dicsőséges pályán, mely őt a tudomány haladásával összeköttetésbe hozta. Egy évvel később — példájául azon előmenetelnek, melyre az elszánt nő képes — teljesen ismerős volt az ásatag zoofitákkal és felboncolta egy méh idegrendszerét.

De nem talált-e kárpótlást és ellensulyt házas életében?

Nagyon keveset. Vere ur nem rokonszenvezett neje tudományos foglalkozásaival. És vajjon, férje halála után nem talált-e vigasztalást fiában? Halljuk saját szavait: „Szivem egészen

tele van fiammal. De az iskola, az egyetem s a kórház egymásután kivették nevelését kezemből. Lelkemnek is meg kell telni, mint szivemnek.“ Kezébe vette remek müszereit és visszatért a méh idegrendszeréhez.

Időjártával aztán Gallilee János ur, ide s tova barangolván, mint magát kifejezte, keresztül botlott a tudomány örvényén.

Özvegy Verené asszonyság (ha a nyilvánosság előtt megjelent) még mindig szép nő volt. Gallilee ur nagyon kedvelte az efajta szépséget és Gallilee urnak ötvenezer fontja volt. Csak valamivel több mint mylord és mylady egy évi jövedelme. De négy százalékra lévén elhelyezve, évenkint kétezer fonttal szaporitotta Verené asszonyság ezer fontnyi évi jövedelmét. Eredmény évenként háromezer font és ráadásul Gallilee ur Verené megfontolván a dolgot, elfogadta a ráadást és aratta önfeláldozásának jutalmát. Szuzan nem volt már többé ismeretes, mint az a nővér, aki öltözékeit Párisban készittette és Gallileené asszonyság nem szorult többé lady Northlake kocsijára, hanem ha akart, a magáén is járhatott.

És mi volt ezen idő alatt Robert története? Egy szóval elmondhatjuk. Robert elaljasult.

Mihelyt az uj földesur átvatte vagyonát, felszólitást kapott, hozzájárulni egy kopófalka költségeihez, melyet a szomszédbeli urak aláirás utján tartottak és azt tanácsolták neki, hogy egy általa rendezendő vadász-reggeli segélyével ismerkedjék meg sportsman társaival. Robert udvariasan válaszolt; de a tényt nem lehetett eltitkolni; az uj földesur vonakodott istápolni a vadászatot, ostoba és kegyetlen időtöltésnek tartván e nemes mulatságot. Ugyanezen okból megtagadta a vadtenyésztést is. Még egy ballépés volt hátra, azt is elkövette. Miután a tiszte-

letes látogatását viszonozta, többé nem jelent meg a templomban. Lehetetlen, hogy valaki azok közül, kik legcsekélyebb ismeretével birnak az angol jellemnek, amint az a vidéken nyilatkozik, be ne lássa, hogy Robert tartózkodásának apai jószágán előbb-utóbb erőszakos végét kellett érnie. Midőn elkészült a birtok festőibb pontjainak vázlataival, egyszerre eltünt. A birtok nem volt hitbizománynyá alakitva. Az öreg Róbert, aki makacsul ragaszkodott a legcsekélyebb formaságokhoz és részletekhez, midőn szeretett ivéje érdekeinek megóvásáról volt szó, — gyermekei jövője tekintetében hallatlanul gondatlan volt. „Vagyonom semmi értékkel se bir előttem, — mondá előrelátóbb barátainak, — hadd verjék el, ha nekik ugy tetszik. Nagyon hasznos volna reájuk nézve, ha kénytelenek volnának saját munkájukkal megkeresni kenyerüket, mint sok más ember, aki többet ér náluk.“ Robert szabadon rendelkezhetvén birtokával, eladta, hogy megszabaduljon tőle. Nem levén egyéb költséges szenvedélye a képvásárlásnál, gazdagabb emberré lett, mint valaha volt.

Lady Northlake és Grallilené asszonyság egyszer csak arról értesült, hogy Robert Olaszországba költözött. Pompás műtermet épittetett magának. Egész képsorozat megfestését tervezte és először életében boldognak érezte magát.

Ismét hosszabb időköz mult el — és a nővérek ujból hallottak hirt Róbert felől.

Valamint előbb az illemérzéket mélyen megsérté angol szomszédai közt, ugy most teljesen lealacsonyitá magát családja becsülésében, nőül vevén egy „modelt.“ A levél, mely az eseményt hirül adta, egyszersmind, és pedig teljes joggal azt is kiemelte, hogy az olasz leány jó hirneve minden kifogáson felül állt. „Ült“ ugyan művészeknek, de csak ugy, mint bármily hölgy ülhet

bármily művésznek; „csupán fejre.“ Szülői alig hogy a legszükségesebbet tudták megkeresni kis jószágocskájuk művelésével; egyébkint becsületes emberek voltak és — mit törődött Róbert a ranggal? Hiszen az ő nagyatyja is csak földmives volt.

Lady Northlake és Grallilené asszonyság, önmaguk iránti kötelességüknek tartották tanácskozni, sógornéjuk irányában követendő magukviselete felett. Vajjon, saját társadalmi érdekükben, kivánatos volt é Robertet nyomban megtagadni?

Szuzan, (jó szivü férje előzetes tanácsára) a könyörületesség felé hajolt. Robert levele arrol értesité őket, hogy Olaszországban szandékozik élni és meghalni. Ha ezen elhatározását meg nem másitja, akkor házassága bizonyára elviselhető szerencsétlenség lesz Londonban élő rokonaira nézve.

— Hátha irnánk neki, mondá Szuzan, és azt mondanók, hogy nagyon meg vagyunk lepetve, de nem kételkedünk benne, hogy ő legjobban tudja, mit tesz. Robertné asszonyságnak pedig üdvözletünket küldjük és őszintén kivánjuk, hogy legyen boldog.

Lady Northlake nagy csudálkozására, Gallileené asszonyság, egyetlen szótiltakozás nélkül magáévá tette ezen elnézésteljes inditványt. Voltak rá okai — de ezeket nem vallhatta meg oly hölgy előtt, kinek férje negyvenezer font évi jövedelemmel rendelkezett. Robert kifizette helyette adósságait egy izben.

Háromezer fontnyi évi jövedelem, mai napság is csinos illetményt képvisel — feltéve, hogy nincsenek „kötelességeink a társadalom iránt“. Gallileené asszonyság helyzetében, háromezer font évenkint, tisztességes szegénységet képviselt. Ujból adósságokba verte magát és ujabb terveket szőtt Robert erszénye rovására. Ennek eredménye egy kedves levél volt, melyet Robertnek irt. A levél igy végződött: „Küld el szeretetreméltó nőd

fényképét!“ Midőn a szegény „model“ nem sok évvel később meghalt, Gallileené asszonyság kérve kérte bátyját, térjen vissza Angolországba. „Jer kedves szeretett Robertem és találj vigaszt és otthont szerető Máriád házánál.“

De Robert Olaszországban maradt és Olaszországban temették is el. Halála napjáig háromszor fizette ki idősb nővére adósságait. Gallileené asszonyság minden alkalommal, valahányszor bátyja ily bőkezüleg jött segitségére, mind nagyobb, nagyobb és nagyobb örökséget remélt, azon esetre, ha őt tulélné.

Mool ur, (családi ügyvéd létére) tudta, mily nagy összegeket csikart ki Gallileené asszonyság Roberttől, valamint azt is tudta, hogy ezen utóbbi azon előlegeket egyenértékűeknek tartotta az örökséggel, melyre hugának különben némi testvéri igénye lehetett volna. Kötelességében ált őt erre figyelmeztetni, midőn alkalmilag általánosságban kerdezősködött a végrendelet felől, de az ügyvéd semmit se szólt egy teljesen menthetlen indok, magyarán kimondva a félelem hatása alatt. Az önvad érzetéből, mely most erőt vett rajta, származott ama csodálatos elpirulás, mely Mool ur arcát ellepte. Tényleg szégyelte magát önmaga előtt. Tuloztunk-é midőn azt állitottuk, hogy Mool ur emberi anomalia volt? az ügyvédek névjegyzékében?

VIII. FEJEZET.

Gallileené asszonyság belépett a könyvtárba — és Mool ur ütere gyorsabban kezdett verni. Gallileené asszonyság után fia is megjelent — és Mool ur ütere ismét lecsillapult. Az ügyvéddel való különös megállapodás alapján, Ovid soha se birt tudomással anyja pénzügyeiről. Bármennyire boszus legyen is a legközelebbi percekben, fia jelenlétében aligha fejezheti ki megbotránkozását.

Az örömteljes várakozás a legkedvezőbb ha-

tást gyakorolja a női szépségre. Gallileené asszonyság ma feltűnően jó szinben volt. Arca kerek és teljes levén, haját (melyet ifjukora óta festett) homlokán rövidre nyirva viselte, mig két oldalon bájos apró fürtök tartották az egyensulyt. Gyászruhája, melylyel Robert emlékének adózott, méltó volt párizsi származásához és a lehető legelőnyösebben tüntette fel arcának üde szinét és nyakának fehérségét, mely szintén méltó volt párisi származásához. Hasonlitott egy II. Károly korabeli arcképhez, mely életre kelt volna.

— Hogyan érzi ön magát Mool ur? Megnézte már uj páfránjaimat? A páfránok azon ajtó mellett voltak elhelyezve, mely a könyvtárból a téli kertbe vezetett. Bizonyára nem kerülték el az ügyvéd figyelmét, kinek szintén volt saját melegháza, maga is szenvedélyes füvész levén. Most eszébe jutott, hogy ha netalán ártatlanul kellemetlen jelenetet idézne elő, ama páfránok hasznos és ártalmatlan eszközül szolgálhatnak a beszélgetés tárgyának megváltoztatására. „Még akkor is, mikor egy szót se szólt, — gondolá magában Mool ur, összeszedvén régi emlékeit, — szemei ugy átjárták testemet, mint egy kés.“

— Ha ugy tetszik, kiméljen meg bennünket a formai kérdésektől, mondá Gallileené asszonyság, az asztaton heverő okmányokra mutatva. Tüzetesen óhajtom ismerni Karmina iránti kötelességeimet. És mellesleg, természetesen érdekelne azt is tudnom, vajjon Lady Northlake neve is előfordul-e a végrendeletben.

Gallileené asszonyság soha sem ejté ki e szó „nővérem“, és családi körben soha se beszélt „Szuzan“-ról. A sérelem kimerithetlen érzete, melyet a házasság hozott létre, abban nyilvánult, hogy hugát távol tartá megától a mennyire lehetett, és soha se feledte el megillető cimét.

A legelső hagyomány, melyet a végrendelet tartalmaz, Lady Northlakeot illeti, mondá Mool ur.

Gallileené asszonyság arca oly kemény kifejezést öltött, mint az acél.

— A lady öröksége száz font, egy gyászgyürü vásárlására, folytatá Mool ur.

Gallileené asszonyság szemei rögtön ékesszólókká lettek és akár csak beszéltek volna, oly érthetően fejezték ki e gondolatot: „Hála Istennek!“

— Ez teljesen hasonlit nagybátyád igénytelen józan eszéhez, jegyzé meg, fiához fordulva. Minden egyéb hagyomány Lady Northlake számára, egyszerüen képtelenség lett volna. Nos Mool ur? Most talán az én nevem következik!

Mool ur egy oldalpillantást vetett a páfránokra. Később elbeszélte, hogy ugy érzé magát, mint egykor a fogorvos karszékén, azon borzasztó pillanatban, midőn a műtő igy szól: „Hadd lássuk“ és pokoli müszerét már elrejtve tartja a kezében. A „helyzet“, hogy szinpadias kifejezéssel éljünk, csakugyan máris eléggé válságos volt. Ovid még inkább fokozta annak kellemetlen voltát, egy meglehetősen gyönge tréfát kockáztatván.

— Mennyiért adnád el örökségedet anyám?

Mielőtt a dolgok még rosszabbra fordultak volna, Mool ur összeszedte a kétségbeesés bátorságát. Ezuttal, nagy bölcsen a végrendelet szószerinti szövegét olvasta fel. „Továbbá hugomnak, Gallileené Maria asszonyságnak hagyok és hagyományozok egy száz fontot. . . .“

Ovid meglepetése csak tettben nyilvánulhatott. Az ifju orvos felugrott székéről.

Mool ur tovább olvasott: — „örökségi adó. mentesen, egy gyászgyürü vásárlására. . .“

— Lehetetlen! kiáltá Ovid.

Mool ur bevégzé az elkezdett mondatot: „És nővérem érteni fogja az indokot, mely ezen intézkedésemben vezérelt.“

Ezzel Mool ur letette a végrendeletet az asztalra és bátorkodott feltekinteni. Ugyanazon percben Ovid is anyja felé fordult, meglepetve az

iként felolvasott szók által, melyeknek értelmét kíváncsi volt megtudni.

A két férfi soha se tudta meg, hogy nyugalmuk megőrzése mennyit köszönhetett a fennebb elbeszélt két félbeszakításnak.

Ha Gallieené asszonyságra tekintettek volna azon pillanatban, midőn az ügyvéd felolvasta a végrendelet reá vonatkozó pontját, láthattak volna a megtestesült ördögöt megjelenni emberarcon. Szemeinek és ajkainak kifejezésében olvashattak volna egy intést, mely nem kevésbbé borzasztó annál, mely a biblia szerint ama keleti fejedelmek közelgő haláláról értesiti. „Nézd meg a nőt és lásd meg; mit tehetek é n vele, miután őrangyalát elüzte és lelke az én hatalmamba került.“

De a reveláció csak egy pillanatra jelent meg és ismét elenyészett. Arca visszanyerte önuralmát, midőn az ügyvéd és fia reátekintettek. Hangja hatalmában volt és ámitási képessége máris működött. Természetének mindazon borzasztó tulajdonságai, melyeket az övénél helyesebb és bölcsebb nevelés, a parlagon heverő üdvösebb befolyások fejlesztése által féken tarthatott volna, ismét visszavonultak rejtekhelyeikre, csupán alig észrevehető nyomait hagyván hátra pillanatnyi megjelenésüknek a felszinen. Lélegzete elfojtottnak látszott; szempillái lomhán lecsukódtak — ennyi volt az egész.

— Talán nagy a hőség a szobában? kérdé Ovid.

Ez bizonnyal ártatlan kérdés volt, de e percben minden kérdés boszantotta.

— Bolond beszéd! kiáltá izgatottan.

— Az üvegház légköre tele van üditő illatokkal, jegyzé meg Mool ur. Mintha az onnét kiszivárgó finom illatok közül, az amerikai páfrán törzsének átható szagát érzeném. Ha azonban tévedném, szabad-e önnek asszonyom néhány gyön-

géden illatozó árvaleányhajat küldenem saját kis melegházamból?

Mool ur hizelgőleg mosolygott. A páfránok máris igazolták békitő tulajdonságaikba vetett bizalmát. A borzasztó szemek könyörületesen tekintettek reá. Még csak elrejtett célzást sem ejtett azon körülményre, hogy a végrendelet intézkedései felől, egy szót se szólt neki. Avagy talán az ügyvéd mesterkéletlenül hirtelen kisérlete a beszélgetés tárgyának megváltoztatására, ovatosságra intette őt? Bármint volt is, készséges udvariassággal köszönte meg szives ajánlatát. Szabad-e kérnie egyuttal, hogy beletekinthessen a végrendeletbe?

Figyelmesen elolvasta a záradékot, mely az ő nevét tartalmazta: — „Nővérem érteni fogja az indokot, mely ezen intézkedésemben vezérelt“ — aztán visszaadta a végrendeletet Mool urnak. Mielőtt Ovid kérdést intézhetett volna hozzá, már készen volt az elfogadható magyarázattal.

— Midőn nagybátyád megnősült és apává lett, mondá, mindenekelőtt ezen állásából folyó kötelességeinek kellett megfelelnie. Jól tudta ő, hogy csupán emléket fogadnék el (még pedig minél csekélyebbet) azon esetre, ha őt tulélném. Kérem, folytassa Mool ur

Ovid egy tekintetben hasonlitott boldogult nagybátyjához. Mindketten azon nemes gondolkozásu emberek közé tartoztak, kikben lassan támadt a gyanu s kik ennélfogva könynyen elámithatók. Ovid gyöngéden megfogta anyja kezét.

— Ezt tudnom kellett volna, mondá, a nélkül, hogy kénytelen légy megmondani.

Gallileené asszonyság n e m pirult el. Mool ur elpirult.

— Folytassa! ismétlé Gallileené asszonyság.

Mool ur Ovidra tekintett.

— A legközelebbi név az öné, Vere ur.

— Rólam is ugy emlékezett meg nagybátyám, mint az anyámról? kérdé Ovid.

— Ugy van uram, és szabadjon hozzátennem, hogy intézkedéséhez nagyon csinos bókot csatolt. „Szükségtelen (igy szól a végrendelet) unokaöcsémnek megemlékezésem jelentékenyebb zálogát hagynom. Atyja máris gondoskodott róla, ő maga pedig, ritka tehetségével, hivatásának gyakorlása által második vagyont fog magának szerezni“. Ez nagyon hizelgő; ugyébár, asszonyom? A legközelebbi záradék Terézáról, a jó öreg gazdasszonyról és férjéről gondoskodik e következő módon . . . .

Gallileené asszonyság türelmetlen volt, önmagáról még többet hallani.

— Ezt, ugy hiszem mellőzhetnők, mondá, és áttérhetnénk azon pontokra, melyek Karmináról és rólam szólnak. Ne higyje, hogy türelmetlen vagyok, de óhajtanám. . .

Egy kutya morgása a melegházban félbeszakitá őt.

— Az a fertelmes állat! kiáltá éles hangon; kénytelen leszek tuladni rajta.

Mool ur elindult, hogy kiüzze az ebet a melegházból. Gallileené asszonyság, izgatottabban mint valaha, megállitá őt az ajtóban.

— Hagyja el, Mool ur! Nem lehet bizni abban az állatban. Épen igy tesz Minerva kisasszonynyal is, a nevelőnővel — mindig igy morog, valahányszor őt megpillantja. Bizonyosan önt érezte meg. Ott van ni! most már ugat. Ön még inkább megmérgesitené. Jöjjön vissza.

Mool ur épen az ajtónál levén, még egyszer kisérletet tett a páfrának kibékitő erejével. Egy levelet leszakitott és nagy csodálkozva viszszatért helyére.

— Valóban gyönyörü példánya az Osmunda Regalisnak, asszonyom. Egy virágzó páfrán! A szépség egész világa rejlik e kétszárnyu csóvában. Az ember alig tudja, hol végződik a szár és hol kezdődik a levél.

Az eb egy csinos kis terrier, beszaladt a könyvtárba. Vidám farkcsóválással üdvözlé a társaságot, ideértve Mool urat is. Még csak ugy se tett, mintha morogni akarna. A modor, melylyel Gallileené asszonyság lábai elé leült, teljesen megcáfolta a hölgy nyilatkozatát, melyet rossz természete felől tett.

Ovid azon véleményét fejezte ki, hogy talán valamelyik macska ingerelte a téli kertben.

E közben Mool ur egy lapot forditott a végrendeletben és azon záradékhoz ért, mely. Karminárol és leendő gyámjáról szólt.

— Mindenekelőtt nem mulasztom el megjegyezni, mondá, hogy a Karmina kisasszonynak örökségül hagyott vagyon kerekszám száz harmincezer fontra rug. A végrendelet végrehajtói . . .

— Ugorja át a végrehajtókat, mondá Gallileené asszonyság.

Mool ur átugrotta.

— Ami a gyámot illeti, — folytatá, — itt egy előzetes záradék van, melynek értelmében azon esetre, ha ön meghalna, vagy a gyámságot el nem fogadná, Lady Northlake . . .

— Ugorja át Lady Northlakeot, — mondá Gallileené asszonyság.

Mool ur átugrotta.

— Ön ki van nevezve Karmina kisasszony gyámjául, az ifju hölgy nagykoruságáig, — folytatá Mool ur. — Ha a kisasszony időközben férjhez menne. . .

Itt megállt s ismét egy lapot forditott, Nemcsak Gallileené asszonyság, de Ovid is a legmélyebb érdeklődéssel figyelt. „Ha férjhez menne időközben gyámja jóváhagyásával, akkor vagyona az ő és gyermekei nevére helyezendő el, mint következik.

— Tegyük fel, hogy nem hagynám jóvá választását, szólt közbe Gallileené asszonyság.

Ovid anyjára pillantott, aztán hamar ismét félrenézett. Az eb, melynek szemei az övével találkoztak, felkapaszkodott térdére és várta, hogy megsimogassa. Ovid sokkal szórakozottabb volt, hogysem ezen előzékenységet észrevette volna. Az eb szemei és fülei szemrehányó csodálkozást fejeztek ki. Most történt legelőször életében, hogy Ovid barátja nem volt nyájas iránta.

— Ha az ifju hölgy oly házasságra lépne, melyet ön nem helyesel, viszonzá Mool ur, akkor önnek, az örökhagyó utasitása érdekében elő kell adnia indokait egy — mondjuk egy családi tanács előtt, mely Gallilee urból, továbbá Northlake lordból és nejéből állna.

— Ez nagyon esztelen rendelkezés volt Roberttől, — mondá Gallileené asszonyság. És mi volna a teendője a hármak tanácsának?

— A tanács többsége feltétlenül határozna az ügyben. Ha határozata önnek ad igazat és Karmina kisasszony mindamellett ragaszkodik szándékához...

— Akkor persze nekem kell tágitanom? — kérdé Gallileené asszonyság.

— Nem addig, asszonyom, mig unokahuga nagykoruságát el nem érte. Akkor szabadon rendelkezhetik önmaga felett.

— És örökli a vagyont?

— Csupán egy részének kamatait, — ha rokonai nem hagyják jóvá h zasságát.

— És mi történik a többivel?

— A többit, monda Mool ur, a végrendeleti végrehajtók elhelyezik s az, halála után, gyermekei közt egyenlő részben fog felosztatni.

— Tegyük fel, hogy nem maradnak gyermekei?

— Ezen esetről is gondoskodva van, asszonyom, az utolsó záradékban. Most csak any-

nyit akarok mondani, asszonyom, hogy ez esetben ön is érdekelve van.

Gallileené asszonyság egy gyors mozdulattal fia felé fordult és komoly hangon mondá:

— Számolok reád, hogy halálom után védelmezni fogod emlékemet.

— Védelmezni emlékedet? ismétlé Ovid, s azon tünödött, vajjon mit akarhatott anyja ezzel mondani.

— Ha érdekelve lennék Róbert vagyonának örökösödési rendjében, — amitől Isten őrizzen! — nem látod-e előre mi történnék? mondá anyja keserüen. Lady Northlake azt mondaná: „Ez Marie cselszövényének müve volt.“

Mool ur kétkedve tekintett a páfrányok felé. Nem, növényországbeli szövetségesei nem volnának elég erősek efféle családi érzelmek további kitöréseit megakadályozni. A jelen körülmények közt nem lehetett egyébben megbizni, csupán a végrendelet világos pontozataiban.

— Bocsánat asszonyom, mondá, vannak itt még további intézkedések, melyek mint hinni bátorkodom, az ön néhai bátyjának általánosan ismert bőkezüségét nagyon érdekes szinben fogják feltüntetni. Ezen intézkedések azon költségekre vonatkoznak, melyeket leánya számára rendelt, azon idő alatt, mig az ön házánál fog tartózkodni. Karmina kisasszony nevelését a legkitünőbb mestereknek kell befejezniök.

— Minden bizonnyal! kiáltá Gallileené asszonyság nagy hévvel.

— Ezenkivül egy kocsinak kell rendelkezésére állani, valahányszor kivánja.

— Nem Mool ur! két kocsinak — e rideg éghajlat alatt. Egy zárt és egy nyitott kocsinak.

— A végrendelet végrehajtói fel vannak hatalmazva, hogy ezen és egyéb költségek fede-

zésére, évenkint egy ezer fontot bocsássanak az ön rendelkezésére.

— Nagyon sok! tulságosan sok!

Mool ur egyetértett volna vele, ha nem tudja, hogy néhai Graywell Róbert huga érdekeire is figyelemmel volt, midőn ily tulságosan gondoskodott a leánya által okozandó költségek megtérítéséről.

— Talán ruházata és zsebpénze is bele van értve? folytatá Gallileené asszonyság.

Mool ur mosolygott és a fejét csóválta.

— Graywell ur nagylelkűsége nem ismert határt, mondá, ott, a hol leányáról volt szó. Karmina kisasszony ruházatra és zsebpénzül évenkint ötszáz fontot fog kapni.

Gallileené asszonyság fia érzelmeire appellált.

— Nem megható-e az? Kedves Karminának, saját párisi szabóm fogja ruháit varrni. Tovább, Mool ur!

— Engedje asszonyom, viszonzá Mool ur, hogy e helyen a végrendelet szószerinti szövegét olvassam fel. „Ha jó szive netalán arra inditaná, hogy alamizsnára és egyéb jótéteményekre zsebpénzén tul költene, végrendeleti végrehajtóimat ezennel felhatalmazom, hogy az e célra rendelt összeget, belátások szerint, másik évenkinti ötszáz font erejéig fölemeljék.“ Talán nagy vakmerőségnek látszik részemről — mondá Mool ur, lelkesedésének szerény kifejezést adni bátorkodván — de itt az ember ösztönszerüleg e szókra fakad: Mily jó apa! mily jó gyermek!

Gallileené asszonyság ajkain egy ujabb alkalomszerü megjegyzés lebegett, midőn a szerencsétlen eb ismét félbeszakitá, torkaszakadtából ugatva, a melegházba rohanván. Az ugatásra csörömpölés következett, mely egy lezuhanó virágcserép összetörésének zörejéhez hasonlitott.

Ovid a melegházba futott, előtte a kutya, mely lerohant a kertbe vezető lépcsőkön.

A virágcserép ott feküdt, szétzuzva, a tégla-padlaton. Ovid sajnálta a gyönyörü virágot, mely benne diszlett és igyekezett számára helyet találni. Ha e helyett a másik ajtókig ment volna, láthatta volna, amint egy nő a ház felé sietett s noha háttal volt fordulva, mégis okvetlenül megismerte volna Minerva kisasszonyt. Igy azonban mire az ajtóhoz ért, a kert üres volt.

Felnézett a ház felé és megpillantá Karminát, szobája nyitott ablakánál.

Bántotta őt a szomoru kifejezés azon a szelid ifju arcon. Vajjon eddigi boldog életére gondolt-e, vagy a kétes jövőre, idegenek közt, idegen országban? Észrevette Ovidot és szemei ragyogtak. Az ifju szokott hidegsége a nők iránt, egyszerre elenyészett: csókot intett neki kezével. Karmina viszonozta ezen üdvözlést, mely Olaszországban annyira szokásos, nyájasan mosolygott és hátratekintett a szobába. Majd Teréza is megjelent az ablaknál. A duenna, mint mindenkor, ugy most is megfontolás nélkül engedelmeskedett legelső ötletének.

— Nagyon el vagyunk hagyatva itt fenn, kiáltá. Jöjjön vissza Ovid ur!

Alig hangzottak el e szók, midőn mindketten visszafordultak az ablaktól. Teréza a szoba felé mutatott. A két nő eltünt. Ovid visszament a könyvtárba.

— Hallgatózott valaki? kérdé Mool ur.

— Nem láttam senkit, de kétlem, hogy egy macska feldönthette azt a nehéz virágcserepet.

E szókkal körülnézett.

— Hol van anyám? kérdé.

Gallileené asszonyság felment az emeletre, tudatni Karminával atyja bőkezü végintézkedéseit. Miután a felvilágositással megfelelt Ovid

kérdésére, Mool ur elkezdte összehajtogatni a végrendeletet, — de egyszerre megállt.

— Nagy meggondolatlanság volt tőlem, — mondá, — lássa csak Ovid ur, megfeledkeztem róla, hogy ön nem hallotta a végét Engedje elmondanom rövid kivonatban. Ön talán tudja, hogy Karmina kisasszony a katholikus vallásban nevelkedett. Igen természetesen, ez volt szegény anyjának vallása is. Ime, jó atyja semmiről se feledkezett meg. Minden kisérlet az áttéritésre, szigoruan el van tiltva.

Ovid mosolygott. Anyja összes vallási meggyőződései a föld szervetlen anyagával kezdődtek és végződtek.

— A legutolsó záradék, folytatá Mool ur, nagyon fájdalmasan látszott felizgatni Galileené asszonyságot. Emlékeztettem őt, hogy néhai bátyjának nem volt közel rokona kivüle és Lady Northblakeon kivül. Ami azt illeti, hogy myladynak pénzösszeget hagyományozzon, tekintve a mylord fejedelmi gazdagságát. . .

— Bocsánat, szólt közbe Ovid, nem tudom mi van ebben, ami anyámat felizgathatta volna?

Mool ur bocsánatot kért, hogy legkészségesebb jóakarata dacára, eddig nem jutott el e ponthoz.

— Ügyvédi rosz szokás, Ovid ur, magyarázgatá. Mi ügyvédek nagyon hajlandók vagyunk a szót szaporitani, miután tényleg ivszámra s illetőleg szószámra fizetnek bennünket! — s mindenekelőtt szeretjük tisztázni a kérdések talaját. Az ön nagybátyja, végrendeletének befejezéseül, vagyona hovaforditásáról intézkedett, a következő lehetséges két esetre: ha tudniillik Karmina kisasszony hajadon állapotban halna meg, vagy pedig, ha Karmina kisasszony férjhez menvén, utódok nélkül mulna ki.

Ovid, belátván most ezen utolsó zára-

dék fontosságát, még egy pár kérdést intézett az ügyvédhez.

— Nem csal emlékezetem az örökség összegét illetőleg? Nem százharmincezer fontot említett ön?

— Épen annyit.

— És mi történik e nagy pénzösszeggel, ha Karmina nem megy férjhez, vagy utódok nélkül hal meg?

— Mindkét esetben, uram, e nagy összeget Gallileené asszonyság és leányai öröklik.

IX. FEJEZET.

Az idő éjfélre járt, a végrendelet felolvasása után — és Ovid ismét otthon volt.

A nyugalmas utca csöndét csupán koronként kocsirobogás szakitotta félbe és tánc-zene valamelyik szomszéd házból, hol bált adtak. Ovid íróasztal mellett ült és gondolkozott. Őszinte és becsületes önvizsgálat, teljesen felderité előtte saját lelkének állapotát és a helyes arányokban tünteté fel azon uj érdekeltséget, mely egész életét betölté.

Önkénytes rabszolgájává lett most ezen érdeknek. Ha nem tudta volna, hogy anyja van nála, visszament volna Karminához, az ügyvéd eltávozása után. Igy azonban csak felizent, hogy családja körében fog ebédelni, csupán azon célból, hogy Karminát ujra láthassa és keserü csalódást érzett, midőn meghallotta, hogy Gallilee ur és neje máshova igérkeztek, unokatestvére pedig szobájában fog theázni. Ovid valamit evett klubjában, maga se tudta mit. Onnét az operába ment, egyes egyedül azért, mert az idény egyik kedvenc primadonnája homályosan emlékezteté őt Karminára. És most, miután éjfélkor visszatért a szinházból, égett a vágytól,

ismét láthatni unokatestvérét, nehány óra multva, midőn a reggelinél el fog bucsuzni a családjától.

Azon körülmény, hogy e változás ily rendkivül élénk volt, csupán egyetlen eredményre vezethetett oly ember lelkében, aki képtelen volt magát szándékosan ámitani. Oly biztosan tudta, mint valaha, hogy a nyugalom és a légkörváltozás életbevágó fontossággal bir reá nézve, egészségének mostani állapotában. És mégis, dacára e meggyőződésnek, a tervezett tengeri utazás máris élete elenyészett illuzióinak egyike volt

Barátjával megállapodtak, hogy másnap délben együtt utaznak el Londonból azon kikötőbe, hol yacht várt reájuk. Nem éltek egymással oly bizalmas viszonyban, hogy tartózkodás nélkül elmondhatták volna egymásnak titkaikat. Nem maradt egyéb választás, mint a szokásos bocsánatkérés, az igéret megszegéséért. Noha a papir előtte feküdt s a szók elméjében voltak, a határozatlanság annyira uralkodott rajta, hogy habozott megirni a levelet.

Betegesen érzékeny idegei erősen meg voltak rázkódtatva. Még a tornácon álló nagy lábas óra megszokott ütésére is felriadt. Az óra ütését az ajtón kivül egy csöndes, fájdalmas hang követte: egy macska vontatott nyávogása.

Ovid, a meglepetés legcsekélyebb külső jele nélkül felkelt és kinyitá az ajtót.

Kellemmel és méltóságteljesen lépett be egy kis fekete nőstény macska, mely a szinváltozatosság kedvéért arca alsó részén egy háromszögletü foltot viselt. Négy lába is vakitó fehérségben tündökölt. Ovid visszatért iróasztalához. Alig hogy ujból elfoglalta előbbi helyét a karszéken, a macska a vállára ugrott és a fülébe berzegetett. Ez volt rendes helye olyankor, mikor gazdája irt. Az ifju orvos, egy izben valamelyik külvárosban beteget látogatváni

egy mellékutcában összegyült népcsoport vonta magára figyelmét. Jelenlegi társát az éhhaláltól mentette meg egy bezárt házban, melynek barbár lakosai elutaztak hosszabb időre s megfeledkeztek a macskáról. A szomszédok, kik a szegény állat siránkozására egybesereglettek, nagyon sok rosszat beszéltek róla. „Sznuksz“ volt a neve és roppantul szapora természetünek mondták. Midőn Ovid e figyelmeztetések dacára Sznuszkt magával vitte kocsiján, az általános vélemény oda irányult, hogy az ismeretlen gentlemannek „nincs helyén az esze“. E perctől fogva a méltatlanul rágalmazott állatfaj e szerencsés kis példánya uj barátjához, és csupán hozzá ragaszkodott. A cselédeket udvariasan eltürte, de bizalmaskodása nem terjedt tovább. A házfelügyelőnő megpróbálta kellemtlen hangzásu nevét mással felcserélni — de a macska nem akart más névre hallgatni. A szakácsné, kinek szigoruan meg volt hagyva, hogy valahányszor ujabb családi szaporodás történt, egy példányt megtartson, — minden lehetőt elkövetett annak megakadályozására hogy, Sznuksz, ujdonszülött ivadékát bemutassa gazdájának, — de bármily ügyesen intézte is a dolgot, sohase tudott célt érni. Az orvos és a macska, az élet minden apróbb körülményei közt, tökéletesen jól megértette egymást. Ha Ovid be akarta vallani az igazat, kénytelen lett volna elismerni, hogy jelen lelki állapotában, még Sznuksz társasága is vigasztalás volt reá nézve.

Mikor egy ember ingadozó szándéka a serkentés szükségét érzi, a pillanat körülményeinek legcsekélyebb változása is gyakran gyakorolja a döntő befolyást. Még oly jelentéktelen esemény is, mint a macska megjelenése, megtette a szolgálatot Ovidnak. „Felrázta őt“, mint köznyelven szokás mondani. Megirta a levelet — Sznuksz pedig ezalatt azzal töltötte idejét, hogy az arcát törülgette lábával.

Ovid lelkiismeretét ekkép megkönnyitvén, elment aludni, a macska pedig utána ment, a saját ágyába, mely a hálószoba egyik szegletében volt elhelyezve. A ruházat oly egészségtelen feleslegesség, melynek számára nincs hely a természet rendszerében. Midőn ki vagyunk merülve, nem is gondolhatunk a valódi nyugalomra és pihenésre, mindaddig, mig ruháinktól meg nem szabadultunk. Azon emberek, kik fáradságos testgyakorlatokat tesznek, milyenek a birkozás, evezés, hosszu gyaloglás és nehéz munka, kénytelenek annyira levetközni, a mennyire csak lehet, különben nem birnának megfelelni feladatuknak. Ovid jól ismervén saját véralkatát, tudta hogy ma éjjelre nem remélhet álmot. De a lefekvés mégis testi nyugalmat jelentett, a mennyiben ruháitól is megszabadult.

Hajnalban felkelt és elment hazulról.

Magával vitte levelét és bedobta a levélszekrénybe barátja házának ajtaján. Minél hamarább elégette a hajókat maga mögött, annál biztosabbnak érezte magát afelől, hogy nem fog visszaesni a mult éj nyomorult tépelődéseibe.

— Hála isten, megtörtént! mondá magában, amint a levél beleesett a szekrénybe.

Sokáig sétált a parkban, aztán leült a tó mellett és nézte amint a vizi szárnyasok boldog életüket élvezték.

Bárhova ment, bármit tett, Karmina mindig vele volt. Számtalan leányt látott életében, kiknek személyes kellemei sokkal figyelemreméltóbbak voltak — s néhányat ezek közt, kik nem kevésbbé megnyerő modorral birtak. Miből áll tehát a varázs, e félig elfeledett kis rokonban, mely őt egyszerre megigézte és mely életének minden ujabb pillanatában, mind ellenállhatlanabbul látszott őt körülhálózni? Ovid elégedett volt, hogy érezhette a bübájt s eszébe se jutott okait kutatni. A kellemes reggeli világosság, kép-

zeletében ágya mellé varázsolta őt; látta őt csöndesen aludni szobájában. Vajjon elérkezik-e valaha az idő, midőn a leányka róla fog álmodni? Óráját nézte. Hét óra vélt. Anyja házánál a reggeli ezuttal nyolc órára volt rendelve, nehogy a vasuti vonatot elszalaszsza. Fél óra alatt haza érhet, — tiz perc alatt átöltözhetik s aztán ujból elindulhat, ujabb találkozásra Karminával. Lelkét nem zavarta semmiféle balsejtelem a miatt, hogy mit fog családja gondolni, szándékának ily hirtelen megváltoztatásáról. Egészen más kérdés felett tépelődött. Életében most történt rajta legelőször, hogy azon gondolkozott, vajjon mily öltözékben fog megjelenni egy fiatal leány a reggelinél?

Nyolc órakor kinyitá háza ajtaját, a saját kulcsával. Az előcsarnokban levő padon egy öreg asszony ült, egyszerü fekete ruhában. Beléptekor felkelt és feléje ment. Ovid végtelen meglepetésére megismerte Karmina hü utitársát — Terézát.

— Ha ugy tetszik, beszélni ohajtanék önnel, mondá az öreg cseléd angolul.

Ovid bevezette őt elfogadó szobájába. Teréza nem vesztegette az időt bocsánatkérésekkel, vagy magyarázatokkal.

— Ugy történt, mint előre sejtettem, mondá, ajtóstól a házba rohanva. Karminának rosz éjszakája volt.

— Fél óra mulva nála leszek, sietett Ovid őt megnyugtatni.

A duenna türelmetlenül rázta mutató ujját.

— Nincs orvosra szüksége, mondá. Jó barátra lesz szüksége az én elutazásom után. Mi itt az ő élete? Uj élet, uj emberek közt. Meg van rémülve és szerencsétlennek érzi magát. Nagyon fiatal, nagyon félénk és nagyon könnyen megijed. S nekem el kell őt hagynom — kell! kell! Öreg férjem nagyon elgyöngült, egy napról

a másikra meghalhat, anélkül, hogy valaki vigasztalná, ha én nem megyek vissza. Kitéphetném a hajamat, ha reá gondolok. Ne szóljon. Az én dolgom, beszélni. Tudom én, amit tudok. Fiatal orvos, ön szerelmes Karminába. Ugy olvasok az ön szivében, mint egy könyvben. Ön gyorsan lát és gyorsan érez — ép ugy mint az én földieim. Tartsunk össze, legyen segitségemre.

Egy széket huzott Ovid széke mellé, s kezét hirtelen az ifju karjára tette.

— Higyje el nem az én hibám; én egyetlen szót se mondtam, mely őt elrémithetné. Nem! Sőt minden módon bátoritottam. Hazudtam neki. Mit bánom én! Képes volnék ugy hazudni, mint akár maga Iskárioth Judás, ha ezzel egy pillanatnyi fájdalomtól megkimélhetném Karminát. Egészen uj az az élet, melybe most belép. Saját szemeivel meggyőződhetik róla. Ön tegnap kezet szoritott velem. Tegye azt mo ismét. Ön csodálkozik, hogy engem itt látott? Anyja cselédjeitől megtudakoltam lakását és eljöttem.

Az aggodalom kinoz, ha a jövőre gondolok. Oh! az én angyalom, az én báránykám egyedül fog maradni. Oh! Istenem, csak tizenhét éves és egyedül kell állnia a világon! Nincs atyja, se anyja és nagyon korán — oh! nagyon, nagyon korán el kell vesztenie Terézát is! Miért néz ön rám oly nagy csodálkozással? Mi van oly csodálatos egy hasznavehetlen, ostoba vén bolond könyeiben? Meleg vizcsöppek, semmi egyéb. Ha egy pár csepp lehull a padlóra, nem fogja beszennyezni a szőnyeget. Ön jó ember, derék ember. Csitt! én megismerem a „gonosz pillantást", ahol csak meglátom. Ne beszéljünk többet erről. Egy titkot sugok a fülébe: már szóltam egy szót Karminának az ön érdekében. Engedjen neki időt; a leányka nem hideg természetü,

hanem fiatal és ártatlan, ennyi az egész. Majd megjön a szerelem is, — tudom én amit tudok, — majd megjön a szerelem is.

Teréza nevetett — és nevetés közben arca ujból elváltozott. Merev szemeiből vad rémület tekintett Ovidra. Valamely ijesztő gondolat villant meg agyában. Felugrott székéről.

— Mit beszéltek nekem? kiáltá. Mit mondott ön maga, midőn tegnap eltávozott tőlünk! Ez nem lehet! Ennek nem szabad megtörténni. Ön is elhagyja Karminát?

Ovid legelső gondolata az volt, hogy megmondja az egész valót. De visszafojtá ezen első ösztönét. Bevallani, hogy Karmina volt az egyetlen ok, mely miatt tengeri utazásáról lemondott, holott az ifju leány még nem is sejté, mily benyomást gyakorolt reá, — oly helyzetbe hozta volna őt, melytől önérzete visszariadt. Csupán ennyit mondott Terézának:

— Terveim megváltoztak. Legyen nyugodt, nem fogok elutazni.

Az öreg asszony vigan csattantott ujjaival.

— Isten önnel. Többet nem is kivánok öntől.

E hideg és naiv bucsuszókkal elindult az ajtó felé — de hirtelen megállt, elgondolkozott és ismét visszatért. Csak egy perc mult el azalatt és Teréza arca ismét oly komoly volt, mint azelőtt.

— Szabad önt keresztnevén szólitanom?

— Bizonynyal!

— Figyeljen reám. Meglehet, hogy elutazásom előtt nem fogom önt látni. Ez lesz utolsó szavam, ne feledje el soha. Még Karminának is lehetnek ellenségei.

Vajjon mit érthetett ez alatt?

— Ellenségei — anyám házánál? Kiáltá Ovid. Mit akar ezzel mondani?

Teréza visszament az ajtóhoz s csak akkor felelt, midőn már átlépte a küszöböt.

— Várjon — és meg fogja látni.

X. FEJEZET.

Gallileené asszonyság a reggeliző szoba felé tartott, midőn fia belépett a házba. Az előcsarnokban találkoztak.

— Készen állnak málháid? kérdé.

Ovid nem volt oly hangulatban, hogy e percben hosszas magyarázatokba bocsátkozzék.

— Még nem, felelé röviden.

Gallileené asszonyság előre ment.

— Ovid málhái még nincsenek rendben, mondá. Ugy hiszen, el fog késni a vonatról.

Mindnyájan a reggeliző asztal körül ültek, ideértve a gyermekeket és a nevelőnőt is. Karmina halvány arca, mely a átvirrasztott éjszakára vallott, ujra kiderült, mint kiderült tegnap, midőn hálószobája ablakából megpillantá Ovidot. Bizalmasan megszoritá kezét és enyelegve beszélt fáradt arckifejezéséről.

— Nem, mondá tréfásan, szép kis ágyamat ma éjjel jobban meg fogom becsülni; még nem állok be az ön betegei közé.

Gallilee ur (kinek e pillanatban tele volt a szája) azonnal jó tanácscsal szolgált.

— Egyél és igyál ugy mint én, kedvesem, — mondá Karminának — és ép oly jól fogsz aludni mint én. Mihelyt a gyertya el van oltva, hanyatt fekszem — Gallileené asszonyság a tanum — és ember legyen a ki felébreszt, mig a felkelés órája el nem érkezett. Egyél ebből a vajrényéből Ovid. Igazán, nagyon izletes. Ugyébár Zo?

Zo felnézett tányérjáról és egyetlen, sokat jelentő szóval helybenhagyta atyja állitását:

— Pompás.

Minerva kisasszony, a nevelőnők mintaképe, azonnal teljesité kötelességét.

— Zoe! hányszor kell önnek mondanom, hogy ne mondjon meggondolatlanul tulságos dolgokat? Hallotta ön valaha, hogy nénje egy vajrényéről azt mondta, hogy pompás?

Maria, a magas miveltségü gyermek, erényeinek öntudatában a saját tekintélyével is járult a nevelőnő tiltakozásához.

— Egy fiatal hölgy, a ki önmagát tiszteli, Zoe, soha se beszél meggondolatlanul.

Gallilee ur nem volt méltó, hogy ily gyermeke legyen. „Ostoba beszéd!“ dörmögé magában. Jó előrenyujtá tányérát és még kért a vajrényéből, Gallilee ur el volt ragadtatva.

— Mi mindketten erős étvágygyal birunk. Zoból derék leány lesz. Ugyebár Ovid, ez a te orvosi véleményed is? kérdi Gallilee ur mostoha fiára hivatkozva.

Karmina szemeiben és ajkain nyájas mosoly villant meg. Angolországi rövid tapasztalataiban, Gallilee ur volt a családi élet egyetlen mulattató eleme.

Gallileené asszonyság gondolatai folyvást fia málhájával és a vasuti indulási órák szigoru pontosságával foglalkoztak.

— Hol van inasod? kérdé. Az ő dolga volna vigyázni, hogy minden készen álljon, idejekorán.

Szükségtelen lett volna az uralkodó tévedést még tovább is érintetlenül hagyni. Ovid el is oszlatta azt, nehány egyszerü szóval.

— Inasom nem követett el semmiféle hibát, mondá. Irtam barátomnak és bocsánatot kértem tőle, — nem fogok elutazni.

E meglepő kijelentés egy pillanatra szótlan ijedtségbe ejtett mindenkit, a társaság legifjabb tagjának kivételével. Atyján kivül Ovid volt az egyetlen ember, akinek helye volt Zo furcsa ki-

csi szivében. Most is tétovázás és tartózkodás nélkül fejezte ki érzelmeit. Letette kanalát és nagyot kiáltott: „Hurrah!“ Ez ismét meggondolatlan, köznapi szó volt. De még maga Minerva kisasszony is sokkal inkább meg volt lepetve a váratlan hir hallatára, hogy sem növendékét a szükséges rendreutasitásban részesitette volna. Gallilee ur pedig a levegőben mintegy függőben tartotta a vajas kenyeret és tátott szájjal bámult mostoha fiára.

Gallileené asszonyság mindig jó példával járt elől. Gallileené asszonyság az első volt, aki magyarázatot kért.

— Mit jelentsen e hirtelen szándékváltoztatás? kérdé.

Ovid hozzáférhetlen volt a hangnak, melyen e kérdés hozzá intéztetett. Midőn kijelenté, hogy tervét megváltoztatta, unokahugára nézett — és szemei még most is rajta csüggtek. Bármily benyomást tett is reá a pillanat, Karmina izgékony arca azt élénken fejezte ki. Ki magyarázhatta volna félre arcának gyönge elpirulását, szemeinek édes ragyogását, amint Ovidéval találkoztak? Még sejtelme se volt ugyan az érzésről, melyet az ifjuban keltett, de azon tudat, hogy Ovid érdeklődik iránta, ugyanazonos volt ama büszkeségérzettel, mely a leányokat merészekké teszi. Bármit gondoltak is mások igérete megszegéséről, az ő szemei világosan ezt fejezték ki: Amit én érzek, az boldog meglepetés.

Gallileené asszonyság nem nagyon nyájas hangon figyelmezteté fiát, hogy kérdést intézett hozzá. Ő is Karminára nézett — és észrevételeit bevéste emlékezetébe.

— Meg fogjuk végre hallani indokaidat? kérdé.

Ovid most már bizonyos volt azon egyetlenegy dolog felől, melyen egész lelke csüggött. Oly boldognak érezte magát, hagy anyja elől el-

rejtette titkát oly mesteri önuralommal, mely magának Gallileené asszonyságnak is becsületére vált volna.

— Nem gondolnám, hogy a tengeri utazás nekem való, felelé.

— Ez a véleményváltoztatás nagyon hirtelen történt.

Ovid hidegen felelt. Csakugyan, nagyon hirtelen változtatta meg nézetét.

Minerva kisasszony, ki okvetlenül egy kitörést várt, csalódott reményeiben.

Gallileené asszonyság rövid szünet után elfogadta fia magyarázatát, oly megnyugvással, melynek megvolt a maga saját jelentősége. Még egy csésze teával kinálta meg Ovidot s ami még annál is figyelemreméltóbb volt, idősbb leányához fordulva, más tárgyra terelte a társalgást.

— Milyen leckéid vannak ma, kedvesem, — kérdé gondos anyai érdeklődéssel.

Minerva kisasszony a tányérára nézett, miután fürkésző pillantást vetett volna Ovidra s igy tünődött magában: Vajjon elég ügyes-e észrevenni, hogy anyja valamit forral?

A boldog ember nem alkalmas arra, hogy a kákán csomót keressen. Ezenkivül Ovid sokkal jobb fiu volt, hogysem anyját gyanusitotta volna.

Ezalatt Gallilee ur is magához tért és megette vajas kenyerét.

— Ne siettesd Ovidot kedvesem! mondá nejének, kedélyes hangon.

Gallileené asszonyság kedélyének hirtelen lecsillapodása nem foglalta magában egyszersmind férjét is. Ha egy pillantás megsemmisitheti vala a derék férfiut, akkor testi jelenlétének nyomban szét kellett volna foszlania köd gyanánt, a mint e gyöngéd figyelmeztetést kiszalasztá ajkain. Igy azonban csak annyi hatása volt, hogy Zot még egy kanálnyi befőtthöz juttatá. Aztán Gallilee ur tovább folytatá:

— Midőn Ovidnak legelőször eszébe jutott ez az utazás, azt gondoltam magamban: hátha tengeri betegségbe esik? Borzasztó érzés, ugyebár, Minerva kisasszony? Eleinte az ember azt hiszi, hogy egész belseje lesülyed a csizmaszárába, aztán egyszerre megint feljön minden, — ugyebár? Ön nem szokott beteg lenni a tengeren? No, akkor gratulálok önnek. A legőszintébben gratulálok önnek! Kedves Ovid, ebédelj ma velem a klubban. (Midőn ezen inditványt tette, kétkedőleg nézett nejére.) Megint a fejed fáj, édesem? Szivisen elviszlek sétálni. Vajjon mi baja lehet neki, Minerva kisasszony? Oh! tudom már. Csitt! Maria el fogja mondani az asztali áldást. Amen! Amen!

Mindnyájan felkeltek az asztaltól.

Gallilee ur legelsőnek hagyta el a szobát. Neje szigoruan eltiltván otthon a dohányzást, reggeli szivarát rendszerint a square kertjében szokta elfüstölni. Karminára és Ovidra nézett, mintha azt óhajtotta volna, hogy egyik közülök vele menjen. Midketten a nagy madárkalitka előtt álltak a szárnyasokat nézve és a saját csevegésükkel voltak elfoglalva. Gallilee ur belenyugodott sorsába, s midőn kifelé indult, szokása szerint, ismét meg kellett szólitania valakit, hogy egyetértsen vele. Minerva kisasszony épen mellette haladt el, a gyermekekkel, a tanulószoba felé.

— A szivar már magában véve is jó társaság mondá könnyedén sohajtva. Ön is egyetértene ebben velem Minerva kisasszony — tudniillik, ha dohányoznék, amit bizonyára nem szokott tenni. Légy jó gyermek, Zo, és tanuld meg szorgalmasan a leckédet.

Zo sajátságos észjárása a leckék dolgában, e bölcs tanácsból egészen ferde következtetést vont le.

— Engedj ma szünnapot! sugá atyja fülébe.

Rest lelkek mulékony vágyai az esélyek törvényének levén alávetve, teljesülésük által néha élénk világosságban tüntetik fel az emberi kivánságok hiu voltát. Karmina és Ovid beszélgetése következtében Zo végre is szünnaphoz jutott.

Gallileené asszonyság szokott szeretetreméltóságával fiához és unokahugához csatlakozott a kalitka előtt. Ovid igy szólt hozzá:

— Karmina nagyon szereti a madarakat. Elmondtamneki, hogy az összes madár fajokat megláthatja egybegyüjtve az állatkertben. Az idő nagyon szép, miért ne mennénk oda.

A világ legostobább asszonya is megértette volna, mit jelentett voltaképen ezen inditvány. Gallileené asszonyság pedig oly nyugodtan szentesitette, mintha Karmina és Ovid testvérek lettek volna.

— Szeretnék veletek menni, mondá, de háztartási dolgaim igénybe veszik a délelőtti órákat. Délután pedig egy felolvasás lesz, melyről nem szabad elmaradnom. Nem tudom, Karmina, vajjon téged az efféle tárgyak érdekelnek-é. Bemutatják a készüléket, mely a kisugárzást átváltoztatja hangrezgésekké. Hallottál valaha, kedvesem, az Ebonit diathermaciójáról? De az talán nem vág a te szakmádba?

Karmina oly bamba arcot vágott, mint akár Zo. Szinte megijedni látszott Gallileené asszonyság nagy tudományosságától. Az Ebonit diathermaciója, megháborodott gondolatait valamely rejtélyes módon visszavezette öreg utitársához.

— Szeretnék Terézának örömet szerezni, elutazása előtt, mondá félénken; szabad őt elvinni magunkkal?

— Hogyne! kiáltá Gallileené asszonyság. És most jut eszembe, miért ne legyen örömük a gyermekeknek is? Szünnapot engedek nekik, ne ijedj meg Ovid; Minerva kisasszony gondjukat

fogja viselni. Addig is, Karmina, mondd meg jó öreg barátnédnak, hogy tartsa magát készen.

Karmina elsietett s ekkép lehetővé tette Gallileené asszonyságnak, elérni legközelebb közvetlen célját, mely abból állt, hogy fiával négyszem közt beszélhessen.

Ovid azt várta, hogy anyja faggatni fogja azon indokok miatt, melyekért utazási szándékával felhagyott. De anyja sokkal ügyesebb nő volt, hogy sem ilyesmire tékozolta volna idejét. Legelső szavai elárulták, hogy ezen indokokat oly világosan látta, mint a napfényt a szoba ablakából.

— Nagyon kedves leány, mondá, amint Karmina becsukta az ajtót maga mögött. Szerény és mesterkéletlen — épen azon fajta leányok közé tartozik, Ovid, kik vonzani képesek egy hozzád hasonló ügyes embert.

Ovid egészen meg volt lepetve és ezt hallgatása által árulta el. Gallileené asszonyság tovább folytatá ártatlan anyai enyelgés hangján.

— Emlékezel még, hogy mily korán kezdted? Legelső szerelmed Lady Northlake vézna kis leánya volt, a ki később meghalt. Azt mondod reá, hogy gyermekjáték volt s egyéb semmi. De édesem, attól félek, hogy némi rábeszélésre lesz szükségem, mig rokonszenvezhetem ezen uj — hogyan is nevezzem? — szerelem nagyon sokat mond, „szeszély“ pedig semmit se jelent. Ne nevezzük sehogy. Ily közeli rokonok közt való házassághoz sok szó fér legalább is; ezenkivül protestans apák és katholikus anyák gyermekei néha a házaséletben sok egyenetlenségre adnak okot. Nem mondok határozottan „nem“-et. Korántsem. De gondolkozóba esném, ha a dolog tovább fejlődnék.

Volt valami anyja hangjában, a mi Ovid érzékenységét bántotta.

— Nem tudom mire céloz ön, mondá

kissé élesen; kissé nagyon is messzire néz a jövőbe.

— Akkor hát térjünk vissza a jelenhez, — viszonzá Gallileené asszonyság — folyvást készségesen alávetve magát fia tetszésének.

Legutóbb több alkalommal kifejezte azon véleményét, hogy Ovid — korát és jogos jövőbeli reményeit tekintve, bölcsen tenné, ha még nehány évig várna, mielőtt a házasságról gondolkoznék. Miután most már eleget mondott arra nézve, hogy fiát megnyugtassa unokahugát illetőleg (anélkül, hogy a pénzkérdés befolyásolni látszanék nézetei megváltoztatását) legközelebbi célja volt Ovidot rábirni, hogy egészsége helyreállitása érdekében mielőbb elhagyja Angolországot. Ha egyszer Ovid távol és Karmina az ő kizárólagos felügyelete alatt lesz, akkor Gallileené asszonyság majd meglátja, mit lesz legcélszerübb tennie, saját tervei érdekében.

— Valóban — folytatá — komolyan kellene gondolkoznod légváltoztatásról. Te bizonyára nem engednéd meg egyik betegednek se, hogy ugy tréfáljon egészségével, mint te tréfálsz a tieddel. Ha nem szereted a tengert, menj a kontinensre. De a saját érdekedben kérlek, kedvesem, menj valahová.

Erre csak egy módon lehetett válaszolni. Ovid bevallotta, hogy anyjának igaza van és gondolkozási időt kért. Rendkivüli megkönnyebbülésére egy kopogás az ajtón, félbeszakitá a társalgást. Minerva kisasszony lépett be a szobába még pedig arca után itélve, nem a legkellemesebb kedélyhangulatban.

— Attól félek, hogy zavarom önöket, mondá a nevelőnö Gallileené asszonyságra tekintve.

Ovid megragadta az alkalmat a meghátrálásra. Nehány levelet kellett irnia. Elsietett a könyvtárba.

— Nincs valami tévedés a dologbau? kérdé, mihelyt egyedül maradt Gallileené asszonysággal.

— Mire nézve, Minerva kisasszony.

— A lépcsőn találkoztam unokahugával, asszonyom. Azt mondta, hogy ön szünnapot engedett a gyermekeknek.

— Igen, fiammal és Karmina kisasszonynyal az állatkertbe fognak menni.

— Karmina kisasszony azt mondta, hogy én is velük megyek.

— Karmina kisasszony igazat mondott.

A nevelőnő fürkészőleg nézett Gallileené asszonyságra.

— Ön kivánja, hogy velük menjek? mondá.

— Igen.

— Tudom, hogy miért.

Gallileené asszonyság és Minerva kisasszony, egy izben már hevesen összekoccantak egymással; — és Gallileené asszonyság huzta a rövidebbet. Ezt jól megjegyezte magának s most már tudta, hogyan bánjon a nevelőnővel. Ha az egyik azt mondta: „Tudom, hogy miért?“ A másik azzal vágott vissza: „Igazán?“

— Beszéljünk őszintén, asszonyom, folytatá Minerva kisasszony. Ugyebár, azt kivánja, hogy Ovid urat (e nevet keserüen hangsulyozta és erősen elpirult) — és Karmina kisasszonyt ne hagyjam egyedül.

— Ön nagyon ügyesen találgat, jegyzé meg Gallileené asszonyság nyugodtan.

— Nem, mondá Minerva kisasszony, még nyugodtabban, hanem láttam azt amit ön látott.

— Megmondtam én önnek, hogy mit láttam?

— Ez teljesen felesleges lett volna, asszonyom. Az ön fia szerelmes unokahugába. Mikorra tartsam magamat készen?

A szelid urnő megmondta az órát. A heves természetü nevelőnő elhagyta a szobát.

Gallileené usszonyság sajátszerü mosolylyal nézett a becsukódó ajtóra. Már eddig is gyanusitotta Minerva kisasszonyt, hogy valakibe szerelmes. A gyanu most már bizonyossággá vált és azt is tudta, kibe szerelmes.

— Elkeseriti egy reménytelen szenvedély, mondá magában. És szenvedélyének tárgya — a fiam.

XI. FEJEZET.

A mint beléptek az állatkertbe, Ovid azonnal balra fordult és Karminát a kalitkák felé vezette, hogy mindenekelőtt a madarakat láthassa. Minerva kisasszony és Maria, kötelességszerü kiséretképen követték őt. Teréza csekély távolságban hátramaradt, Zo pedig a saját feje szerint ide s tova kóborolt s majd az egyik, majd a másik tagjához szegődött a kicsi társaságnak.

Midőn a madarak osztályához értek, a sorrend kissé összezavarodott, miután a madarak különfélesége, a látogatók különféle izlésének felell meg, Maria, mint növendék, a hasznos tudnivalók utáni kielégithetlen szomjában nevelőnőjét fogva tartotta az egyik kalitka előtt, mialatt Zo, magát a fegyelem kötelékei közül felszabadulva érezvén, más kalitkák környékén barangolt, mig a jó Teréza magára nem vállalta őt visszahozni. Ovid és unokahuga igy egy pillanatra egyedül maradtak. A szerelmes ember még e csekély alkalmat is felhasználhatta volna. De Karminának valami mondani valója volt és Karmina szólalt meg előbb.

— Sokáig van önöknél Minerva kisasszony kérdé.

— Nehány év óta, viszonzá Ovid. De engedje meg, hogy én is intézhessek önhöz egy kérdést. Miért kérdezte ezt?

Karmina habozott, — aztán suttogva felelé:

— Nagyon mogorvának látszik.

— Csakugyan mogorva, hagyta helyben Ovid. Nekem ugy tetszik, tevé utána mosolyogva, hogy ön nem szereti Minerva kisasszonyt.

Karmina nem iparkodott tagadni, mentsége át meg át női mentség volt!

— Ő se szeret engem.

— Honnét tudja ezt?

— Arcáról olvastam le. Mert veri a gyermekeket!

— Kedves Karmina, azt hiszi ön, hogy megmaradhatna anyám házánál, ha rosszul bánnék a gyermekekkel? Ezenkivül Minerva kisasszony sokkal jobb nevelésü nő, hogysem tettlegességek által lealázhatná magát. Családi szerencsétlenségek következtében jutott szegény sorsra.

Mialatt e szókat kiejté, eszébe jutott, hogy azon időben, midőn Minerva kisasszony jelenlegi állását elfoglalta, ő maga is bizonyos kiváncsisággal érdeklődött iránta. Egy izben azt kérdé anyjától, hogy miért tart ily ingerlékeny természetü nőt a háznál és Gallileené asszonyság válasza ép oly jellemző, mint saját magára nézve kielégitő volt! „Minerva kisasszony nagyon sok ismerettel bir és nagyon kevés pénzbe kerül.“ Mennyire hasonlitott e felelet anyjához! Mindamellett azonban Minerva kisasszony indokait teljesen homályban hagyta. Miért fogadott el e magas müveltségü nő, évek során át, szolgálatainak meg nem felelő dijazást? S hogy még egy példát emlitsünk, ma reggel, miután urnője irányában világosan kifejezte nem tetszését, miért egyezett be oly készségesen a szünnap engedélyezésébe, mely leckéinek sorrendjét az egész hétre megzavarta? Ovid nem is sejtette, hogy benne volt feltalálható a kiengesztelő befolyás, mely mindezen ellenmondásokat kiegyezteté és a belőlük származó kételyt eloszlathatá. Még azon megaláztatás is, hogy anyja érdekében reá felügyeljen és tanuja legyen más nő iránti lelkesedésének, oly áldozat

volt, melyet Minerva kisasszony elbirt viselni, azon megbecsülhetlen kiváltság kedvéért, hogy Ovid közelében lehessen.

Mielőtt Karmina még egy kérdést intézhetett volna rokonához, egy éles rikácsoló hang szólitá el őt. Zo épen e pillanatban fedezte fel az állatkert legmulattatóbb madarát, a szárnyasvilág bohócát, mely köznyelven szajkó név alatt ismeretes.

Karmina a kalitkához futott, mintha ő maga is gyermek lett volna. A nevelőnő látván, hogy Ovid egyedül maradt, megragadta az alkalmat, vele beszélhetni. A legelső szók, melyeket ajkai kibocsátottak, elmondták a saját történetét. Karmina Minerva kisasszonyt tanulmányozta, Minerva kisasszony tanulmányozta Karminát. A vetélykedés ugyanazon ösztönszerű érzete máris az érzelmek közös terén egyesité a legkülönbözőbb két nőt, kik valaha az élet leheletét lélegzették.

— Jól ismeri a madarakat, az ön unokahuga? kérdé Minerva kisasszony.

Azon állitás, mely a hiuságot a nőnem kizárólagos sajátságának mondja, valóságos rágalom a nők ellen. Az egész világos, sokkal több a hiu férfi, mint a hiú nő. Ha Ovid nem képezett volna kivételt ezen általános szabály alól, vagy ha csak a női természet körüli tapasztalatai kevésbbé lettek volna korlátoltak, könnyen kitalálhatja vala Minerva kisasszony titkát. A nevelőnő önuralma csütörtököt mondott azon percben, midőn Karmina helyét elfoglalta. A merev fekete szemek, melyeknek kifejezése oly kemény és hideg volt, midőn bárki másra pillantottak, a birás tudatának emésztő lángjában égtek, a mint legelőször nyugodtak Ovid arcán. „Ő az enyim — egy boldog pillanatban az enyim!“ Ez volt bennük olvasható, aztán a mindennapi fátyol ismét legördült előttük, nem volt már jelen, csupán egy jól nevelt nő, aki udvarias tisztelettel beszél egy előkelő modoru férfival.

— Eddig még nem beszélgettünk együtt madarakról, felelé Ovid ártatlanul.

— Pedig ugy látszott, mintha mindketten azokat nézték volna.

A féltékenység e kitörését azonnal elpalástolá egy bók áthathatlan leplével.

— Karmina kisasszony talán nem épen szép, de mindenesetre rendkivül érdekes hölgy.

Ovid készségesen helyben hagyta ezen állitást, Minerva kisasszony jobb énjét a legkedvezőbb szinben mutatta be neki. A nevelőnő küzdött magával, hogy megóvja a külszint. A szivében lakozó démon ujra hatalmába keritette nyelvét.

— Eszesnek találja ön az ifju hölgyet? kérdé.

— Bizonynyal.

Csak egy szó — mely talán kissé élesen volt kiejtve. A nyomorult nő megrezzent hallatára.

— Ez ügyetlen kérdés volt részemről, mondá azon pathetikus alázatossággal, mely szeretne enyelgő lenni. S egyszersmind figyelmeztetés, Vere ur, arra nézve, hogy ez ember soha se itéljen a külszin után.

E szókkal reá nézett és visszatért a gyermekekhez.

Ovid részvétteljes szemekkel nézett utána.

— Szegény teremtés! gondolá magában. Mily pokoli természete van és mennyire iparkodik magán uralkodni!

Ezzel ő is visszatért Karminához és boldognak érzé magát, hogy ujra közelében lehetett. Zo még mindig elragadtatva állt a szajkó előtt.

— Oh! a kedves kis bolond! Nini, hogyan felborzolja a feje tollát! Kicsufol engem, ha fütyülök neki! Vedd meg! kiáltá Zo, Ovid kabátja szárnyát huzogatva nagy felindulásában, vedd meg, hadd vigyem haza magammal.

Nehány látogatója az állatkertnek, kik a gyermek szavait hallották, elkezdett nevetni. Mi-

nerva kisasszony felnyitá ajkait; Maria hasonlóképen felnyitá ajkait. Mindkettőjök nagy csodálkozására a közelgő pirongatás szükségtelennek bizonyult.

Egy hirtelen átalakulás, a csöndes engedelmességre, egészen uj lényt teremtett Zo-ból, mielőtt megszólalhattak volna — és e csodát Ovid vitte véghez, tudtán kivül. Most történt legelőször a gyermek életében, hogy megráncigálta bátyja kabátja szárnyát, anélkül hogy Ovid azonnal felelt volna neki. Vajjon mire gondolhatott? Nagyon könnyen észre lehetett venni, hogy Karmina egészen lefoglalta őt a maga számára. Zo keblében feldagadt a féltékeny kicsi sziv. Néma meglepetéssel bámult jó barátjára, kiben eddigelé soha se csalatkozott. Rest elméje lassankint felfedezte, hogy létezik valami bátyja arcán, ami csinosabbá teszi őt, mint valaha volt, s amit ő még eddig soha se látott. Mindjájan elhagyták a kalitkákat és elmentek a vasrácsokkal ellátott ketrecekhez a melyekben a nagyobb madarakat őrzik. És Zo folyvást oly csöndesen, oly szótlanul ment utánuk, hogy nénje, ki fenyegetve érzé magát egy versenytárs által a jó viseletben — leplezetlen aggodalommal tekintett reá.

Minerva kisasszony, felbiztatva Maria által (ki szükségét érzé annak, hogy tanujelét adja példányszerüségének) értekezni kezdett a darvakról, azon tünemény alkalmából, hogy e vékony lábu madarak feléjök ugrándoztak, valamely eleséggel való megörvendeztetés reményében. Ovid folyvást unokahuga körül sürgölődött; ellátta magát nehány darab kenyérrel és segitett Karminának, etetni a madarakat. Csupán egyetlen egy egyén nézte figyelmesen Zo-t, most, miután sajátszerü jó magaviselete elvesztette az ujdonság érdekét. Ez az egyén az öreg Teréza volt. Világosnak látszott előtte, hogy valami

gyötri titokban a gyermek lelkét, s ő tudni vélte, hogy mi az a valami.

Zo ujból Ovidhoz közeledett. El volt határozva megérteni a rajta történt változást, ha a cél elérhető, szivós kitartás segélyével. Ovid oly bizalmasan beszélgetett Karminával, hogy csaknem a fülébe suttogott. Zo figyelmesen nézett reá, de most már nem merte a kabátja szárnyát ráncigálni. Minerva kisasszony nagy erőfeszitéseket tett, nyugodt hangon folytatni értekezését a darvakról.

— E madarak közül, Maria, egész csapatok vonulnak el koronkint déli és Középeurópa országai felett.

A szive reszketett, amint Ovidra pillantott. Nem birt tovább beszélni. E szivháboritó vallomásokat Zo szakitá félbe; Zo, kétségbeejtő bizonytalanságában ezuttal merészen megrángatta Karmina szoknyáját.

Az ifju leány azonnal hátrafordult.

— Mi baj, kedvesem?

Zo, kinek szemeibe keserves könyük tolultak, Ovidra mutatva, igy szólt halkan:

— Azt kérdem, hogy megveszi-e a szajkót a te számodra?

Zo nagy megbotránkozására, mindketten elnevették magukat. A kis leány két öklével letörlé könyüit és duzzogva várta a választ. Karmina nyájasan és mosolyogva megnyugtatá a gyermeket, Ovid pedig a békülékeny befolyást azzal fokozta, hogy gyöngéden megveregette Zo arcát. A kis leány végre megérté, hogy a madarat senki számára se lehet megvenni, s erre elcsöndesült és féltékenysége is elenyészett. Miután szemöldeit erősen összeráncolta, ami nagy elmebeli erőfeszitést árult el, egyszerre bizalmassá lett Karmina iránt.

— Ne mond meg Ovidnak — mondá — de láttam más embert is, aki hozzá hasonlitott.

— Mikor, kedvesem?

— Akkor, amikor arca olyan közel volt a tiedhez, felelé Zo, azt hivén, hogy e kérdés a jelen körülményekre vonatkozik.

Ovid, ki e feleletet meghallotta, nagyon jól ismervén kis hugát, előre látta a kellemetlen következményeket azon esetre, ha a társalgást tovább folytatni engedi. Karon fogta tehát Karminát és kissé tovább ment vele.

Minerva kisasszony makacsul követte őket, Maria kiséretében, ki még nem volt kellőleg felvilágositva, a darvak vándorlásai felől. Zo körülnézett és más hallgatóságot keresett. Teréza mindent hallott és jelenleg ujabb eseményekre várt. Miután maga is azon lények közé tartozott, kiket az ostoba emberek „furcsa teremtések"-nek neveznek, e sajátságos gyermek megnyerte rokonszenvét. Teréza véleménye szerint, mulatságnak sokkal érdekesebb mulatság volt Zo lelkét vizsgálni, mint az állatokat bámulni. Egy utazó táskából, melyet mindenhova magával vitt, egy darab csokoládé tortát vett elő. A torta édes volt, vanilia illat áradt szét belőle és midőn Zot megkinálta vele, kinálását nem keserité meg azon figyelmeztetéssel, hogy ne legyen torkos és ne terhelje meg a gyomrát. A gyermek mereven nézett Terézára és kisérletképen beleharapott a süteménybe. Az ármányos duenna ezen alkalmas pillanatot megragadta, hogy magát uj hallgatóság gyanánt mutassa be.

— Ki az a másik ember, akit ön látott s aki Ovid urhoz hasonlitott? — kérdé a komoly egyenlőség hangján, mely mindig hizeleg a korosabb egyénekkel társalgó gyermekek önérzetének. Zo oly büszke volt arra, hogy egy éltesebb idegen érdeklődni látszott beszéde iránt, hogy még a csokoládé tortáról is megfeledkezett.

— Még többet is akartam mondani, — viszonzá. — Szeretné ön hallani a dolog végét?

— Nagyon szeretném, felelt a ravasz idegen nő.

Zo habozott. Saját gondolatmenetét szavakban kifejezni, nem volt könnyü feladat azon éretlen elmére nézve, melyet Minerva kisasszony oly könyörtelenül tulfeszitett. Zo, a nyájas anyatermészet (a legjobb nevelőnő!) által vezéreltetve, kérdések segélyével menekült ki a tömkelegből.

— Ismeri ön Józsefet? — kérdé.

Teréza hallotta e nevén szóllittatni az inast Tudta tehát, hogy ki az a József.

— Ismeri ön Mathildát? folytatá Zo.

Teréza hallotta e nevén szóllittatni a szobaleányt. Azt is tudta tehát, hogy ki az a Mathilda. Sőt mitöbb, figyelmezteté kis barátnéját, az ezentul mondandókra, rövid emlékeztetés alakjában.

— Ön látta, ugymond, hogy Ovid arca közel volt Karmina arcához?

Zo erősen bólingatott fejével, — most már közel volt a dolog vége.

— És azelőtt, folytatá Teréza, azelőtt látta, hogy József arca közel volt Mathilda arcához?

— Láttam, amint József megcsókolta Mathildát! tört ki Zo diadalkiáltással. Miért nem csókolja meg Ovid Karminát?

Egy mély basszus hang, mögöttük komolyan felelé:

— Azért, mert a nevelőnő utjokban van.

Ezzel egy vastag bambusznádpálca a fejük felett Minerva kisasszonyra mutatott. Zo azonnal megismerte a bambusznádpálcát és a saját kezébe vette.

Teréza hátrafordult — és szemközt áll egy nagyon sajátszerü külsejü emberrel.

XII. FEJEZET.

Mindenekelőtt az idegen oly magas volt, hogy csaknem óriás gyanánt lehetett volna mutogatni; termete hat láb és hat hüvelyknyire tornyosult fel, angol mérték szerint. Ha rengeteg csontjait kellő arányban boritotta volna hus, akkor a szép arányoknak, rendkivüli magassággal való ritka párosulását tüntette volna fel. De oly nyomorultul, csaknem azt lehetne mondani, oly undoritóan — sovány volt, hogy ellenségei „élő csontváznak“ nevezték. Hatalmas homloka, nagy mélabus szürke szemei, kiszögellő arccsontjai alatt, szakál és bajusztalan sovány alsó arc szégyenkedett. Arcszine még fokozta azon meglepő hatást, melyet megjelenése az idegenekre gyakorolt. Valóságos cigánybarna arcszin volt ez, mely jóval sötetebb levén szemeinél, még feltünőbbé tette azon titokszerü pillantást, azon szomoru, mélázó fürkészést, melylyel mindenkire tekinteni szokott, aki vele beszélt, akár volt az illető ily figyelemre érdemes, akár nem. S ime fekete haja oly lazán függött le két oldalt, beesett arca körül, mint egy amerikai indiánus haja. Nagy barna kezein, melyeket nyár idején soha se boritott keztyü, sárgás szinü körmök látszottak a széles ujjakon, melyeknek vége felfelé volt görbülve. Ezen ujak érintése oly sima volt, mint a selyem. Ha óvatos akart lenni, a legtörékenyebb tárgyakat is a legnagyobb gyöngédséggel tudta kezelni. Öltözéke gondatlanul hanyag és bő volt. Hosszu kabátja térdén alul ért; bő nadrágja zsákhoz hasonlitott, csontos és ráncos nyaka szabadon mozgott a kigombolt inggallérban, melyet soha semmiféle nyakkendő se feszélyezett. Elve volt, oly szilárd szerkezetü kalapot viselni, mely ellentálljon minden véletlen ütésnek, — a lóról való lebukásnak, vagy egy tatarozás félben levő házról véletlenül

lezuhanó tégla sulyának. Széles és felkunkorodott karimáju kemény fekete kalapja nagyon jó illett volna akár melyik püspök fejére, hanem profanálta volna bizonyos sajátságos hasonlatossága azon harangalaku fövegekkel, melyeket a dandyk viseltek, e század legelső éveiben. Szóval, mind személyénél, mind öltözékénél fogva azon emberek közé tartozott, kik mellett egyetlen idegen se megy el, anélkül, hogy legalább egyszer hátra ne fordulna utánuk. Teréza visszatetsző kiváncsisággal nézett reá, egy lépéssel visszahátrált és magában (saját anyanyelvén) fertelmes állatnak nevezte őt. Még neve is meglepte az idegeneket, külföldies hangzása által. Azon ellenségei, kik őt „élő csontváznak“ nevezték, azt állitották róla, hogy vezetékneve elárulta cigány eredetét. Orvosi és tudományos körökben mindenki jól ismerte őt — doktor Benjulia név alatt.

Zo elszaladt a bambusznád bottal. A Doktor egy mélabus és közönyös pillantást vetvén a duennára, visszahivta a gyermeket.

Zo sajátszerüen indirekt módon engedelmeskedett, mintha akarata ellenére tért volna vissza. Egyuttal minden félénkség nélkül nézett az óriás arcára, ami, épen ugy, mint a nádpálca elkapása arra vallott, hogy jól ismeri őt és hozzá van szokva, bizalmasan enyelegni vele. És mégis, valami kellemetlen várakozó kifejezés látszott a gyermek kerek, figyelmes szemeiben.

— Visszaadjam? kérdi, feléje nyujtván a botot.

— Minden bizonynyal. Mit mondana az anyád, ha megbotlanál nagy bambusz botomban és agyonütnéd magadat a kemény köveken?

— Meglátogatta ön a mamát? kérdé Zo.

Nem látogattam meg a mamát — de azért mégis tudom, hogy mit mondana, ha agyonütnéd magadat.

— Mit mondana?

— Azt mondaná hogy: Doktor Benjulia, önt Herodesnek kellene nevezni.

— Ki az a Herodes?

— Herodes zsidókirály volt, aki megölte a kis leányokat, ha elvették a sétapálcáját. Jer ide gyermek. Megcsiklandozzalak?

— Tudtam, hogy azt fogja mondani, felelé Zo.

Azon emberek, akik gyönyörködnek benne, ha gyermekekkel enyeleghetnek, nem állhatják meg, hogy ne mosolyogjanak épen ugy amint meg nem állhatják, hogy lélegzetet ne vegyenek. A doktor ritka kivételt képezett ezen általános szabály alól: mogorva arca soha se derült fel, még akkor se, midőn Zo emlékezteté, hogy kedvenc foglalatosságai közé tartozott a gyermekeket csiklandozni. A kis leány engedelmeskedett, s az önkénytelen, visszatetsző engedelmesség tünéménye ujra nyilvánult. A doktor, sima vastag ujjahegyét hátgerincére illeszté, épen a nyak alatt és azon helyre nyomást gyakorolt, Zo összszerezzent és vonaglott az érintés alatt. A doktor oly komoly érdeklődéssel nézett reá, mintha orvosi kisérletet hajtott volna végre.

— Igy kényszeriti ön a kutyáját, hogy a lábával rugdalózzék, mondá Zo, eszébe jutván egy mütét, melyet az orvos egy kutyával végzett egykor, jelenlétében. Hogyan teszi ezt?

— Megérintem a plexus cervicalist, felelé doktor Benjulie komolyan.

Kisérlete, a gyermeket misztifikálni, teljesen meghiusult. Zo az ismeretlen nyelvet, melyen hozzá szólt, tökéletesen egyenértékünek tekintette a leckékkel. Legcsekélyebb figyelemre se méltatta a plexus cervicalist és inkább beszélt a kis kutyáról.

— Szereti azt a kutya? — kérdé.

— Ne vesződjünk most a kutyával. Az a kérdés, hogy te szereted-e?

— Nem tudom.

Doktor Benjulia Terézához fordult. Mélabus szürke szemei ugy néztek reá, mint akármily élettelen tárgyra néztek volna, például a madárketrecek rácsozatára, vagy a kemencecsövekre, melyek a majomházat melegitették.

— Bolondoztam e gyermekkel asszonyom, mondá, és attól félek, hogy önt feltartóztattam. Bocsánatot kérek.

Ezzel megemelte püspök kalapját és mogorván tovább ment, a nélkül, hogy Zo jelenlétéről tudomást vett volna.

Teréza, viszonzásul, tőle telhetőleg szépen meghajtotta magát. Az óriás udvariassága megijesztette őt, de egyuttal hizelgett is neki.

— Modorára nézve hercegnek látszik, mondá és külsejére nézve cigánynak. Vajjon nemes ember-e?

— Orvos, felelé Zo, mintha az valami sokkal nagyobb lett volna.

— Szereti ön őt? kérdé Teréza.

Zo ugy felelt neki is, mint az orvosnak.

— Nem tudom.

Eközben Ovid és Karmina figyelmét nem kerülé el ami közelükben történt. Benjulia magas termete és nyilvánvaló bizalmassága felébreszté Karmina kiváncsiságát.

Ovid nem látszott szivesen beszélni róla, Minerva kisasszony, a legkészségesebb udvariassággal iparkodott magát kellemessé tenni. Megmondta sajátszerü nevét és felemlité, hogy Gallileené asszonyság régi barátjai közé tartozik.

— Azt beszélik, — folytatá — hogy az utóbbi években felhagyott orvosi pályájával s csupán vegytani kisérletekkel foglalkozik. Ugy látszik, hogy senki se tud róla sokat. Egy házat épittetett magának, egészen puszta helyen, va-

lahol a főváros környékén. Senki se tudja felfedezni, hogy hol. Szóval doktor Benjulia rejtélyes ember.

E felvilágositások hallatára Karmina ujból Ovidhoz fordult, e szókkal:

— Ha talányokat mondanak el előttem, soha se nyugszom addig, mig a megfejtést nem tudom. És valahányszor titkokról hallok, égek a vágytól, azokat ismerni. Ön maga is orvos. Mondjon el e tárgyról valamivel többet.

Ovid találhatott volna valamely mentséget, mely őt a bővebb magyarázatok alól felmenthaté. De Karmina szemei ellenállhatlanok voltak és egyetlen pillantásuk rögtön engedelmességre kényszerité őt.

— Doktor Benjulia azon orvosok közé tartozik kiket specialistáknak neveznek, viszonzá. Ezzel azt akarom mondani, hogy ő csupán bizonyos betegségeket gyógykezel. Benjulia különlegessége az agy és az idegek. A nélkül, hogy orvosi pályáját teljesen abban hagyta volna, csupán komoly esetekre szoritkozik — olyanokra, melyek más orvosokat zavarba ejtenek, s melyeknél őt hivják meg tanácskozásra. E kivételt ide nem értve, csakugyan igaz, hogy orvosi pályájának érdekeit feláldozta rögeszméjének, a vegytani kisérleteknek. Miből állnak e kisérletek? ezt kivüle senki se tudja. Laboratoriumának kulcsát éjjel-nappal magával hordja. Ha a helyiséget ki kell takaritani, e munkát a saját kezeivel végzi el.

Karmina a legélénkebb érdeklődéssel hallgatta ezen elbeszélést.

— Senki se kandikált be az ablakon? kérdé.

— Nincs ablak, csak felső világosság, a mennyezetről.

— Nem mászhatnék valaki a tetőre, hogy onnét nézzen le a laboratoriumba?

— Azt állitják, hogy egyik inasa megtette a kisérletet, viszonzá Ovid nevetve.

— És mit látott?

— Egy nagy fehér kárpitot, mely a felső világosság elé van kifeszitve és eltakarja az egész szobát. A doktor valahogy meglátta a kiváncsi cselédet és rögtön elbocsátá szolgálatából. Természetesen akármennyi hir kering, mely a doktor és a laboratorium titkát megfejteni igyekszik. Az egyik azt akarja tudni, hogy közönséges ércet aranynyá akar átváltoztatni. A másik azt állitja, hogy oly borzasztó hatásu robbanó keverék feltalálásán töri a fejét, mely egyszerre véget vetne minden háborunak. Én csupán annyit mondhatók róla, hogy (valahányszor véletlenül találkozom vele) elméje, ugy mint ezelőtt, kizárólag az agyvelővel és idegekkel látszik foglalkozni. De hogy ezek mily összefüggésben állhatnak, egy elhagyatott puszta helyen eszközölt vegyészi kisérletekkel, ez oly talány, melynek kulcsát eddig nem voltam képes megtalálni.

— Van neje? kérdé Karmina.

E kérdés mulattatni látszott Ovidot.

— Azt hiszi ön, hogy a titok nyitjához juthatnánk, ha doktor Benjulia nős volna? E reményről le kell mondanunk: — saját maga végzi háztartási dolgait.

— Még gazdasszonya sincs?

— Még az sincs.

E pillanatban Ovid észrevette, hogy a doktor lassu léptekkel feléjük közeleg.

— Engedje meg, hogy egy pillanatra távozhassam, mondá; csak néhány szót akarok neki mondani s azonnal visszatérek.

Karmina meglepetve fordult Minerva kisasszonyhoz.

— Ugy látszik Ovidnak okai vannak azt a

magas embert tőlünk távol tartani, mondá. Talán nem szereti doktor Benjuliát?

A nevelőnő, ha nem lettek volna különös okai, Karmina elleni gyülöletének megkönnyebülést szerezhetett volna, valamely éles visszavágással. De nemcsak annak következtében, amit a téli kertben hallott, hanem annak következtében is, amit a házban látott, fontos okai voltak, behizelegni magát Karmina bizalmába és egy meghitt barátné befolyását gyakorolni az ifju leányra. Minerva kisasszony megragadta a legelső kedvező alkalmat.

— Elmondhatom önnek, amit én magam észrevettem, mondá bizalmasan. Valahányszor Gellileené asszonyság estélyeket ad, nekem is szabad jelen lennem, hogy a hirneves tudósokat láthassam. Egy ily alkalommal az ösztönről és az értelemről beszélgettünk. Vere Ovid ur, az ön unokabátyja azt vitatta, hogy nem könnyü meghatározni azon vonalat, melynél az ösztön végződik s az értelem kezdődik. Ő, a saját tapasztalatában, néha találkozott gyönge elméjü emberekkel, kik ösztönszerüleg itéltek és mégis józanabb következtetésekre jutottak, mint náluk eszesebb emberek, kik pedig értelmükkel itéltek. A beszélgetés aztán más térre ment át és nemsokára doktor Benjulia megjelent a vendégek közt. Nem tudom, észrevette-e ön már, hogy Gallilee ur nagyon szereti mostoha fiát.

Oh! igen! Karmina azt mindjárt észrevette.

— Én nagyon szeretem Gallilee urat; olyan jó szivü, kedves természetes öreg ur.

Minerva kisasszony egy mosoly mögé rejté a keserü gunyt. Ő is olyan nagyon szerette Gallilee urat!

— Tehát, — folytatá — a doktor belépett, üdvözölte a házi urat és a háziasszonyt. Kezetszoritott Ovid urral, aztán a tudós urak körül-

vették őt s elkezdődött a tudományos beszélgetés. Gallilee ur mostoha fiához közeledett és arca nagy zavart árult el. Suttogva beszélt, e szokását már ön is ismeri, ugyebár? — „Ovid, szereted te doktor Benjuliát? Ne mondd tovább: én gyülölöm.“ Ugyebár, ez furcsa nyilatkozat volt Gallilee urtól? Ovid ur igy szólt: „Miért gyülöli?“ — A szegény Gallilee ur pedig ugy felelt, mint egy gyermek: „Azért, mert gyülölöm.“ — Ekkor néhány hölgy lépett a terembe s az öreg ur eltávozott tőlünk s amazokkal kezdett beszélgetni. Én bátorságot vettem magamnak, e kérdést intézni Ovid urhoz: „Vajjon ösztön-e ez, vagy értelem? Vere ur egészen komolyan vette a dolgot s igy felelt: „Ösztön — s engem egészen megzavar.“ Önre bizom, Karmina kisasszony, levonni ebből a következtetést.

Mindketten feltekintettek. Ovid és a doktor lassu léptekkel eltávoztak tőlük s épen ekkor haladtak el Teréza s a gyermek mellett. Ugyanezen pillanatban, az állatok egyik felügyelője doktor Benjuliához közeledett. Rövid beszélgetés után a felügyelő ismét távozott, Zo (ki az egész beszélgetést hallotta és részben meg is értette) odaszaladt Karminához, ujdonságokkal terhelten.

— Egy beteg majom van a kertben, kiáltá a gyermek, s egészen egyedül lakik egy külön szobában. És nézz csak oda — folytatá nagy izgatottsággal, Benjuliára és Ovidra mutatva, kik a madárketrecek felé sétáltak — ott van a hórihorgas doktor, a ki engem csiklandozni szokott. Azt mondta, hogy megnézi a szegény majmot, mihelyt elvégezte a dolgát Oviddal. És mit gondolsz, mit mondott még ezenkivül. Azt mondta, hogy talán hazaviszi magával a majmot.

— Vajjon mi baja lehet a szegény állatnak? kérdé Karmina.

— Azok után, a miket Ovid ur mondott, ugy hiszem, hogy eltalálom, felelé Minerva kisasszony. Doktor Benjuliát nem érdekelné a majom, ha nem szenvedne agybántalomban.

XIII. FEJEZET.

Ovid azt igérte Karminának, hogy pár perc mulva visszatér. A percek egymásután multak és doktor Benjulia még folyvást visszatartóztatta őt.

Most, miután nem keresett többé saját különc modorában mulatságot, Zo misztifikálásával, a doktor arcvonásai keményebb kifejezést látszottak ölteni, mogorva barna arcán. Szigoruan udvarias, de udvariasságában mindig hideg ember volt. Mindig megvárta mig kezét megszoritották és soha sem ő volt a megszóllitó. Pedig ez alkalommal volt valami mondani valója. Mihelyt Ovid megnyitá a beszélgetést, azonnal más tárgyra vitte át a párbeszédet.

— Benjulia! mi hozta önt az állatkertbe.

— Az egyik majom agyvelő bántalomban szenved, s én szeretném az állatot látni, mielőtt megölik. Gondolt ön a legközelebbi napokban a betegre, akit elvesztettünk.

Ovidnak hirtelenében nem jutván eszébe a kérdéses beteg, nem felelt. A doktornak nem látszott tetszeni e hallgatagság.

— Nem akarom hinni, hogy ön elfeledte az esetet? folytatá. Hiszteriának neveztük a betegséget, mert voltaképen nem tudtuk, mi volt. Nem bocsátom meg annak a leánynak, hogy kisiklott a kezeink közül; nem szenvedhetem, ha a halál ily módon győz le bennünket. Tisztában van ön magával az iránt, mi lesz a teendő, hasonló esetben? Ön talán azt gondolja most, hogy megmenthette volna, ha idejekorán önt hivatják?

— Nem, valóban nem, ép oly tudatlan vagyok most is...

— Engedjen időt a tudatlanságnak, szólt közbe Benjulia, és a tudatlanságból tudomány lesz, ha az ember komolyan akarja. Meglehet, hogy a helyes gyógykezelési mód holnap eszébe jut.

Ezen eszméhez oly makacsul ragaszkodott, hogy Ovid meglehetősen utasitá őt rendre.

— A helyes gyógykezelési mód, viszonzá, épen ugy eszébe juthat a legnagyobb szamárnak az orvosok közt, mint nekem. Elmém képtelen hasznos orvosi foglalkozásra; tulságosan sokat dolgoztam. Kénytelen vagyok pályámat bizonyos időre félbeszakitani és pihenni.

Benjulia még csak a szokásos részvétkifejezéseket se szalasztá ki ajkain. Eddig a gyanakvó barát beszélt, most a kérdezősködő barát került a felszinre.

— Ön kétségkivül elutazik, mondá. Hova? A kontinensre? Csak Olaszországba ne, ha viszsza akarja nyerni egészségét.

— Mi kifogása van Olaszország ellen?

A doktor ünnepélyes mozdulattal tette karját ifju barátja vállára, s igy szólt:

— Azon ország orvosi tanintézetei, kezdik visszahóditani régi hirnevöket. Lassankint a fiziológiai kutatás tevékeny központjaivá válnak. Oly bizonyos mint a kétszer kettő, hogy ön belesodortatnék a mozgalomba. Az olasz orvosok nem fogják elmulasztani, hogy ismereteiket gyarapitsák, oly emberrel való vitatkozásban, mint ön. Mi lesz az ön tulcsigázott elméjéből, ha egy csapat tanár könyörtelenül neki áll, azt kiaknázni. Volt ön valaha Kanadában?

— Nem. Ön volt?

— Én mindenütt voltam. Kanada volna önre nézve a legalkalmasabb hely ebben a nyári évszakban. Üde levegő és biztos nyomon haladó

orvosok, kik a bolondokat Európában hagyják és a természet titkait kutatják. Ezer mértföldekre terjedő sikság, ha szeret lovagolni. Ezer mértföldekre terjedő viz, ha a hajókázást kedveli. Pakoljon össze és menjen Kanadába.

Mit jelentsen ez? Talán attól félt doktor Benjulia, hogy kartársa belebotolhatik valamely felfedezésbe, melyen ő maga is töri a fejét? És vajjon e felfedezés összefüggésben áll az ő saját különlegességével, az agyvelővel s az idegekkel? Ovid iparkodott őt megérteni.

— Beszéljen valamit magáról, Benjulia, mondá. Vissza akar térni ismét a gyakorlati pályára?

Benjulia hevesen a földre ütött bambusznád botjával.

— Soha! Legalább addig nem, mig többet nem fogok tudni, mint amennyit most tudok.

Ez bizonyosan annyit jelentett, hogy jobban ragaszkodik vegyészi kisérleteihez mint valaha. De ezen esetben, hogyan lehetett volna Ovid (ki teljességgel nem értett a vegyészi kisérletekhez) hogyan lehetett volna akadály a doktor utjában? kutatásai ekkép, ez irányban semmi eredményre se vezetvén, ujabb kisérletet tőn, magyarázatra birni Benjuliát.

— Mikor fog a világ hallani az ön vegyészi felfedezéséről? kérdé.

A doktor massziv homlokán baljóslatu redők tornyosultak össze.

— A pokolba a világgal! — ennyiből állt összes válasza.

Ovid nem volt hajlandó megengedni, hogy ekképen homályban hagyják.

— Remélem, hogy ön folytatja kisérleteit? mondá.

Benjulia mélabus szemei még inkább elkomorodtak és merev mozdulatlansággal néztek a levegőbe. Izmos feje lassan lehanyatlott mellére.

Az egész ember mintegy önmagába látszott visszavonulni.

— Én a magam utján járok, dörmögé. Azt át ne vágja senki.

E felelet után a további kérdezősködésnek alig lehetett volna egyéb eredménye, mint hasztalanul provokálni egy ingerlékeny embert. Ovid hátra nézett Karmina felé.

— Vissza kell térnem barátaimhoz, mondá.

A doktor felemelte fejét, mint aki álmából ébred fel.

— Durva voltam? kérdé. Ne beszéljen velem kisérleteimről. Ezek az én megsebezhető oldalom, s ön ezt érinté. Mit mondott az imént? Barátjaihoz akar menni? kik a barátai?

Kezével erősen dörzsöite a homlokát, mintha igy akarta volna gondolatait tisztázni.

— Ah! tudom, — folytatá. — Az imént láttam őket. Ki az a fiatal hölgy? Legmeghittebb barátai se látták az orvost nevetni soha: csupán néha nagy ritkán szélesité egy-egy halvány mosoly vékony ajku száját. Ez a mosoly most ujra megjelent arcán.

— Bárki legyen is, — mondá — Zo csodálkozik rajta, hogy ön nem csókolta meg.

Benjulia e tréfálózási kisérlete nem épen volt Ovid inye szerint. A beszélgetést átforditá kis hugára.

— Onnek mindig Zo volt a kedvence, — mondá.

Benjulia meglepetve tekintett reá. Szeretet, ragaszkodás, nyilván azon csekély számu dolgok közé tartoztak, melyekről nem érezte magát hivatva véleményt nyilvánitani. Még egyszer keményen megdörzsölte a homlokát és megint csak az ifju hölgyről kezdett beszélni.

— Ki az a hölgy! kérdé ujból.

— Unokatestvérem, felelt Ovid a lehető legszárazabban.

— Unokatestvére? Lady Northlake leánya?

— Nem; néhai nagybátyám gyermeke.

— Benjulia egyszerre megállt.

Hogyan, kiáltá; felnőtt leány lett abból a fattyugyermekből?

Ovid összerezzent. Heves tiltakozás lebegett ajkán, midőn megpillantá maga mellett az egyik oldalon Terézát és Zot, a másikon a majmok felügyelőjét, Benjulia elküldötte az utóbbit azon kedvező izenettel, melyet Zo már az imént elmondott. Ismét tovább sétáltak. Most már Ovid szabadon beszélhetett.

— Tudja ön, mit mondott az imént unokatestvéremről? kérde.

Ovid hangja meglátszott lepni a doktort.

— Mit mondtam? kérdé.

— Ön egy nagyon sértő szót használt. Fattyu gyermeknek nevezte Karminát. Ez rágalom anyja emléke ellen.

Benjulia ismét megállt.

— Rágalom? — ismétlé és ennél többet nem szólt.

— Az! tört ki Ovid haragosan. Vagy ha ugy tetszik, hazugság, melyet egy nő ellen koholtak, a ki épen ugy felül áll minden kifogáson, mint az ön anyja, vagy az enyém.

— Ön nagyon heves, jegyzé meg az orvos, ovább sétálva. Midőn Olaszországban voltam — folytatá kissé elgondolkozva, — ezelőtt tizenöt évvel és Rómát is utamba ejtettem, az ön unokahuga egy vézna, beteges kis teremtés volt. Azt mondtam Graywell Róbertnek, hogy ne szeresse meg nagyon azt a kis leányt, mert soha se fogja felnevelni. Olyasmit mondott, hogy elviszi valahova hegyi levegőbe. Én részemről nem gondoltam, hogy a hegyi levegő sokat fog használni. Ugy látszik, tévedtem. Nos, valóban meg vagyok lepetve — (itt ismét várt és utánszámitott), hogy tizenhét éves korában láthatom őt.

Ovid véleménye szerint e szókat oly embertelen közönynyel ejté ki, melyet lehetlen volt meg nem torolni, ha nem is szókkal, legalább szemeinek tekintetével. Benjulia észrevette a rosz hatást, melyet előidézett, anélkül, hogy ezt legcsekélyebb mérvben is megértette volna.

— Az ön idegenrendszere nagyon gyarló állapotban van, mondá, jó lesz ha gondot visel magára. Én elmegyek, megnézni a majmot.

Arca hasonlitott a rejtélyes sphinx arcához, mély haragjának kifejezése egészen nyugodt volt. Ovid haragja elsurrant mellette, mint a nyári szellő.

— Isten önnel, mondá, és gondozza gyarló idegeit. Ismétlem — rosz állapotban vannak.

Ovid, nem egészen készségesen, de mégis mentegetőzött.

— Bocsásson meg, ha félreértettem önt. De egyszersmind nem hiszem, hogy én volnék a hibás. Miért vezetett ön tévutra, azzal a gyülöletes szóval.

— Nem volt helyes a kifejezés.

— Helyes kifejezés! — midőn ön csupán egy szegény beteges gyermekről akart beszélni! Tekintve azt, hogy ön Oxfordban nevelkedett...

— Ön persze nem várhat egyebet tökéletlen nevelésemtől, mondá a doktor, szokott nyugodt modorával fejezvén be a mondatot. A „fattyu“ szó helyett, talán helyesebb lett volna a „félkorcs“ kifejezést használnom! Köszönöm, hogy figyelmeztetett reá. Otthon majd utána nézek a szótárban.

Ovid még nem érzé magát teljesen megnyugtatva.

— Van még egy másik dolog, mondá, mely megmagyarázhatlannak látszik előttem!

E szóknál hirtelen megállt és megragadta Benjulia karját.

— Megálljon! kiáltá rémülten.

— Mi baj! kérdé a doktor, s hirtelen megállt.

— Semmi, mondá Ovid és undorral hátrált vissza egy folttól, melyet a kavicsos uton, a doktor nehéz lába által eltiprott dongó légy maradványai okoztak. Ön rálépett a dongó légyre, mielőtt megakadályozhattam volna.

Benjulia határozottan megnémult bámulatában, látván, hogy egy felnőtt ember (aki nincs a tébolydában) egy dongó légy élete felett iparkodik őrködni. Orvosi ösztöne nyomban felül kerekedett.

— Ön legjobban tenné, ha azonnal elhagyná Londont — mondá. Keressen minél tisztább levegőt és minél többet legyen a szabadban.

Aztán botjával megpiszkálta az agyontiprott állat maradványait s igy szólt:

— Közönséges dongó légy. Nem öltem meg semmiféle nevezetesebb példányt.

Ovid visszatért azon tárgyra, melynek megbeszélését, könyörületességének meghiusult közbenjárása félbeszakitá.

— Ön ismerte nagybátyámat Olaszországban, Benjulia. Nagyon csodálom, hogy erről soha se hallottam egy szót se.

— Igen; ismertem nagybátyját és — tevé utána sajátszerü hangnyomattal; ismertem a nejét is.

— Nos?

— Nos, nem mondhatnám, hogy különösen érdeklődöm bármelyikök iránt. Azóta semmi se történt, ami ezen ismeretséget eszembe juttathatta volna, mindaddig, mig ön meg nem mondta, hogy ki az a fiatal hölgy.

— Anyám bizonyára emlékeztette önt.

— Tudtommal nem. Az ő rangjabeli nők nem szivesen beszélnek oly rokonról, aki nőül vett . . . (Itt ismét megállt, hogy megválogassa szavait.) Nem akarok nagyon kemény kifejezést

használni; — mondjuk, aki ranéjján alól házasodott.

Ovid kénytelen volt magának megvallani, hogy a doktornak igaza van. Anyja (Róbert végrendeletének megérkezése előtt), még ő vele szemben is csak ritkán említé bátyját és még ritkábban annak családját. Gallileené asszonyság hallgatagságának még egy másik oka is volt, melyet azonban csak ő tudott. Róbert ismerte adósságainak titkát és nagy összegekkel lett hitelezőjévé. Szeretetreméltó huga előtt még a neve is kellemetlenül hangzott, mert eszébe jutattá azon megalázó érzést, melynek a társadalmi életben háladatosság a neve.

Karmina még mindig várt és oly emberrel való társalgás, mint Benjulia, ezentul semmiféle hasznot sem igért. Ovid, érezvén, hogy nem sikerült neki önmagát annyira megnyugtatni, mint ohajtotta volna, kinyujtá kezét bucsuzóra.

A doktor elég barátságosan fogadta el a feléje nyujtott kezet és ismételte sajátszerü kérdését: „Nem voltam durva?“ — de meglátszott rajta, hogy ezt a formaságot csupán is formaság miatt teljesiti. Ovidot nemeslelkü természete arra inditotta, hogy ezen előzékenységet, bármily különös alakban nyilatkozott is, barátságosan viszonozza.

— Attól félek, mondá, hogy inkább én voltam nagyon heves. Nem akar velem jönni, hogy bemutassam Karminának.

Benjulia a saját külön modorával utasitá vissza ezen ajánlatot.

— Köszönöm, nem, viszonzá nyugodtan. Inkább elmegyek, megnézem a majmot.

XIV. FEJEZET.

E közben Zo ártatlan okozójává lett egy, vélemény különbségnek, mely nem kevésbbé ellentétes két egyén közt merült fel, mint Maria és a duenna volt.

A gyermek elméje annyira el volt foglalva a beteg majommal, hogy természetes kiváncsiságánál fogva, a többi majmot is látni akarta, melyek pedig egészségesek voltak. A szeretetreméltó Minerva kisasszony kikérte fiatal olasz barátnéjának, mielőtt Zo kivánságának engedett volna. Nincs ellenvetése Karmina kisasszonynak, hogy megnézzék a majomházat. Ovid unokatestvére megemlékezett Ovid igéretéről és a fasor vége felé tekintett. Az ifju még nem tért vissza hozzájuk, sőt el is tünt szemeik elől. Karmina meghódolt a körülményeknek, noha arcán némi boszuság látszott, melyet Minerva kisasszony kellőleg emlékezetébe vésett.

Midőn a majomház elé értek Teréza uj minőségben mutatá be magát. Meglepte az egész társaságot, a természetrajz iránt tanusitott meleg érdeklődése által.

— Valamennyi majom ebben a nagy helyiségben van? kérdé. Szeretném tudni, mit szólnak hozzá ezek az állatok?

E kérdés Minerva kisasszonyhoz volt intézve, mint a legtanultabb egyénhez a jelenlevők közt. Minerva kisasszony a kérdezőt, egy buzditó mosoly kiséretében idősb növendékéhez utasitá.

— Maria ezt önnek meg fogja mondani, viszonzá. Természetrajzi tanulmányai kellőleg megismertették őt a majmok szokásaival.

Ekkép alkalma nyilván tudományosságát fitogtatni, még a szerény Maria is elpirult örömében. Az ifju hölgy legnagyobb jutalma az volt, ha ismereteit kitárhatta (nevelőnéje rendszerének nyomán) alantabb rangu szerencsétlen egyének okulására,

kik csak hiányos nevelésben részesültek. Azon szeretetreméltó pártfogói hang hallatára, melylyel most a hasznos tudnivalókat előadta egy korosnőnek, a ki akár nagyanyja is lehetett volna, a régiebb nemzedékbelieknek bizonyára viszketett volna a kezök, hogy a fülét megcibálják.

— A majmokat tágas és szellős ketrecekben őrzik, — kezdé Maria, — melyekben a hőmérsék gondosan van szabályozva. Lesz szerencsém önnek megmagyarázni a különbséget ezen állatok két főválfaja közt. Ön talán nem tudja, hogy tudományos nyelven „Simiadae“ a nevük azon majmoknak, melyeknek nincs farkuk és pofazacskójuk.

Teréza, ki előbb szótlan csodálkozással hallgatott, a farkoknál és a pofazacskóknál félbeszakitá a magyarázatok bőséges árját.

— Mit beszél ez a gyermek össze-vissza? mondá. Azt akarom tudni, hogy jól érzik-e a majmok magukat a nagy ketrecben?

Maria kitünő nevelésénél fogva kész volt még annyira is leereszkedni, hogy e homályban tévelygő elmét felvilágositsa.

— A ketrecben kötelek vannak alkalmazva folytatá, melyeken kedvükre mászkálhatnak és a látogatók a vasrostély nyilásain át etetik őket. Hasonlóképen mulattatásukra faágak is vannak elhelyezve, melyek kétségkivül sokakat közülök emlékeztetnek azon meleg égalji nagy erdőkre, melyekben, mint utazók beszélik, csapatonkint ugrálnak egyik fáról a másikra.

Teréza felemelte kezét, annak jeléül, hogy most már elég.

— A kis kisasszony sokat tud fecsegni, mikor a nap hosszu, mondá. Gondolja meg, mennyit vagyok képes elviselni, mielőtt igy elárasztana.

Maria nagy tavaiban ugyan, de még nem volt megfékezve.

— Bocsánat, mondá, nem egészen értem önt.

— No, akkor hát ketten vagyunk, a kik nem értjük egymást, viszonzá nyersen, mert én nem értem önt. Én nem akarok bemenni abba a házba, a hol a ketrec van. Egy keresztyén embertől nem lehet követelni, hogy nagyon sokat törődjék a vad állatokkal, de a mi igazság, az igazság az egész világon. Azért, mert a majom ronda teremtés (sőt mint hallom, még csak megenni se jó) ez még nem elégséges ok arra, hogy erőszakkal elhozzák az országából és ketrecbe zárják. Ha börtönbe zárt teremtéseket akarunk látni, hát nézzünk meg olyanokat, a kik azt megérdemlették, gazembereket és tolvajokat, akár férfiak legyenek, akár asszonyok. A majmok nem érdemlették meg. Menjenek be ha tetszik, — én az ajtó előtt fogok nézni.

Miután a lehető legkeserűbb hangnyomattal elmondta a tiltakozást, mely megrögzött ellenséges indulatot fejezett ki Maria ellen, alkalmas ürügyül használván fel az állatok iránti részvétet, — Teréza diadalmas arccal leült a legközelebbi padra.

Bármely fiatal leány, ki nem bir többel rendes ismereteknél, engedte volna, hadd élvezze a öreg asszony az utolsó szókiváltságot. Minerva kisasszony növendéke, ki csak ugy izzadtn a tudot mányosságot, valóban nagy megpróbáltatáson menkeresztül. Még az emberi tökélynek is vannak gyönge oldalai. Maria elveszté türelmét.

— Ön meg fogja engedni, megjegyeznem, mondá, hogy az értelmes, tudományos kiváncsiság indit bennünket azon állatok tanulmányozására, melyeknek életmódja uj előttünk. Ketrecekbe helyezzük őket . . .

De most már Teréza is elveszté béketürését.

— Ön maga olyan állat, mely egészen uj előttem, kiáltá a haragos duenna. Soha sem láttam ilyen gyermeket. Kérem, nevelőné kisasszony dugja ezt a leányt ketrecbe. Az én értelmes, tudományos

kiváncsiságom óhajtana tanulmányozni egy majmot, mely egészen uj előttem.

Nagy szerencséjének tarthatta Teréza, hogy Karmina kedvence és barátnéja volt, tehát e minőségében oly egyén, a kivel szőrmentében kellett bánni. Minerva kisnsszony a legkészségesebb tapintatossággal és jóindulattal vetett végett a mindinkább hevesebbé váló szóvitának. Megveregette Teréza vállát és enyelgő mosolylyal tekintett Karminára.

— Derék öreg asszonyság. Mily tréfás és kedélyes. Ez a nép erőteljes humora. Karmina kisasszony. Nevezetes az az elemi erő, melylyel eszméiket kifejezik. Nem nem! kérem — esedezem, semmi mentegetőzés. Maria, fogja meg huga kezét, mi majd önök után megyünk.

E szókkal, a bizalmasság és tisztelet legszerencsésebben párosult kifejezésével karonfogta Karminát és kedélyesen barátságos modorban intett fejével az öreg asszonynak.

Terézát nem bosszantották többé azzal, hogy nagyon sokáig kelljen várakoznia. Karmina nehány perc mulva oda ült hozzá a padra.

— Meguntad már a vadállatokat, galambom?

— Még annál is rosszabb, — elkergetett a bűz. Kedves öreg Terézám, miért beszéltél oly nyersen Minerva kisasszonynyal és Mariával.

— Azért, mert gyülölöm őket! mert gyülölöm az egész családot! Meg volt-é őrülve szegény atyád, életének utolsó pillanataiban, midőn téged e fertelmes emberek gondjaira bizott?

Karmina bámulva hallgatta szavait.

— Hiszen még csak tegnap épen ellenkezőleg beszéltél a családról! kiáltá.

Teréza szégyenkedve lehorgasztá fejét. Jó szándéku kisérlete, Karminát kibékiteni uj életével, melybe belépendő volt, most, a saját türelmetlen hevessége következtében hazugságnak bizonyult. Nem maradt hátra egyéb bec

mint bevallani az igazat és vigyázatra inteni Karminát, ha lehetséges a nélkül, hogy nagyon ráijeszszen.

— Ezentul, mig élek, soha se fogok hazudni, mondá Teréza. Látod nem akartalak megijeszteni. Utóvégre is, azt hiszem, hogy véleményem inkább helytelen, mintsem helyes. De hát mégis, ez a véleményem. Gyülölöm ezeket az asszonyokat, ez urnőt épen ugy, mint a nevelőnőt. Itt van, most már kimondtam a mi a szivemen feküdt. Haragszol reám?

— Soha se haragszom reád, öreg barátném: csak kissé boszankodom. Ne mond hogy gyülölsz valakit, a kit csak egy vagy két nap óta ismersz. Minerva kisasszony nagyon nyájas volt irántam, valamint iránted is. Máris szégyenlem magamat a miatt, hogy kezdtem őt nem szeretni.

Teréza megfogta és résztvevőleg megveregette fiatal urnője kezét.

— Szegény ártatlan, ha csak legalább az én tapasztalataimmal birnál. Az összes teremtések közt vannak jók és roszak. Mondom neked, hogy a Gallileek roszak. Még a zongoramesterük is (ma reggel láttam őt) gazemberhez hasonlit. Azt fogod mondani, hogy a szegény öreg gentleman jó indulatu enber. Nem fogok neked ellentmondani — csupán azt kérdem, mi hasznát lehet venni egy férfinak, a ki olyan gyönge mint a viz? Oh! én szeretem az öreg urat, de különbséget is tudok tenni. Zot is szeretem. De mit tehet egy gyermek — főleg mikor az a gyalázatos nevelőné teletölti boldogtalan kis fejét, mindenféle tudománynyal. Nem, angyalom, az egész háznál csak egy ember van, a ki megnyugtat, ha elválásunk napjára gondolok. Ahá! a piros szin visszatér arcodra ugyebár? Te ravasz kis leány, ugy-é jól tudod, kiről beszélek, Ezt aztán férfinak nevezem. Ha oly fiatal és csinos volnék, mint te. . . .

Karmina figyelmeztető mozdulata elhallgattatá Terézát. Ovid gyors léptekkel közeledett feléjük.

Kissé boszusnak látszott és bocsánatot kért késedelméért, a nélkül, hogy a doktor nevét említette volna. Unokatestvére már eléggé érdeklődött iránta arra nézve, hogy megkérdezze, mit jelentsen ez? Csakugyan nem szereti doktor Benjuliát és talán valamely kellemetlen szóváltásuk volt?

— Annyira érdekes volt az a nagy doktor? kérdé.

— Legkevésbbé sem, felelé oly hangon. mintha a tárgy kellemetlen lett volna reá nézve és mégis visszatért reá. Hallotta ön valaha Benjulia nevét emlittetni otthon, Olaszországban.

— Soha. Ismerte atyámat és anyámat?

— Azt mondja, hogy ismerte.

— Óh! mutassa be őt nekem!

— Ezzel kissé várnunk kell. Ma inkább a beteg majomnak akarja magát bemutattatni. Hol van Minerva kisasszony a gyermekekkel?

A válaszolás Teréza vállalta magára. A majomházra mutatott s aztán kissé félre vonta Ovidot.

— Vigye át ismét a madarakhoz és bizza reám, hogy távol tartsam a nevelőnőt, suttogá a jó öreg asszony. Beszéljen neki szerelemről orvos ur és csak tüzesen.

A két unokatestvér a legközelebbi percben eltünt a láthatárról. Hogyan lehessen szerelemről beszélni egy fiatal leánynyal, egy vagy két napi ismeretség után. E kérdés, melyre sok fiatal ember könnyen megfelelt volna, nagy zavarba ejté Ovidot.

— Mennyire örülök, hogy ismét önnél vagyok! mondá, becsületesen kitárva lelkét az ifju leány előtt. Volt-e ön csak felényire is ily boldog, midőn engem visszatérni látott?

Ovid legkevésbbé sem ismerte azon tekervényes utakat, melyeken a szerelem célhoz szokott jutni.

Eszébe se jutott azon titokzatos szavakkal és oldalpillantásokkal közeledni a leánykához, melyek néha a szónál is többet mondanak. Karmina azon őszinte egyenességgel felelt, melyre az ifju adott példát.

— Remélem, hogy ön nem tett érzéketlennek sok szivessége iránt? viszonzá. Boldogabb és büszkébb vagyok, mintsem ön hiszi.

— Büszkébb? kérdé Ovid, ki nem érté e szó jelentőségét.

— Miért ne? Szegény atyám azt szokta volt mondani, hogy ön lesz a családnak disze. Nincs-e okom büszkének lenni, ha látom, hogy ily ember ennyire figyelmes irántam!

A leányka félénken nézett reá. Ovid e pillanatban szivesen feláldozta volna összes reményeit a tudományos hirnévre, azon kiváltságért, hogy őt megcsókolhassa. Még egy kisérletet tett, őt lélekben és gondolatban közelebb hozni magához.

— Karmina, emlékszik ön, mikor látott engem először?

— Hogyne emlékezném? A hangversenyteremben volt. Midőn önt itt láttam, eszembe jutott, hogy a nagy téren elmentünk ön mellett, Furcsa találkozása volt a véletlennek, hogy ön épen azon hangversenybe ment, melybe én véletlenül vetődtem be Terézával.

Ovid elszánta magát a vallomásra.

— Nem volt véletlen, mondá. Miután a nagy téren találkoztunk, én önök után mentem a hangversenybe.

E merész vallomás zavarba ejtett volna egy kevésbbé ártatlan leányt, Karminát csak meglepte.

— Miért jött utánunk?

„Utánunk?“ Talán csak nem hiszi, hogy az öreg asszony után ment? Ovid sietett őt felvilágositani.

— Terezát még csak nem is láttam, viszonzá. Önt követtem.

Karmina hallgatott. Mit jelentett e hallgatás? Vajjon zavarban volt-e, vagy még most sem értette őt? Azon beteges idegesség, mely hanyatló egészségének legkomolyabb jele volt, e pillanatban annyira fel volt izgatva, hogy a végletekre vitte őt.

— Hallott ön valaha arról, amit igy neveznek: szerelem első látásra?

Karmina összerezzent. Meglepetés, zavar, kétség gyors váltakozásban követé egymást mozgékony és gyöngéd vonásain. Még folyvást hallgatott, de összeszedvén bátorságát, Ovidra tekintett.

Ha az ifju e pillantást viszonozza, akkor elmondta volna neki, egyetlen szó nélkül első szerelme történetét. De megrongált idegei félénkké tették őt, épen azon pillanatban, midőn legnagyobb érdekében állt volna, merésznek lenni. A félelem, hogy nagyon is szabadon bátorkodott beszélni — a gyöngeség, mely ép és egészséges korában soha se vett volna erőt rajta — most a földre szegzé szemeit, Karmina, kinek arcát szégyenpir boritá, szintén félre nézett. Ha oly ember, mint Ovid, arról beszélt, aminek „szerelem első látásra“ a neve, mily hiu képzelgés tőle azt hinni, hogy ő lehetne ezen érzelem tárgya? Ovid bizonyára nyájasan alászállt egy leányka elméjének szinvonalára és igyekezett őt regényes szólamok által érdekelni. Karmina annyira elégedetlen volt magával, hogy egy mozdulatot tőn, mintha vissza akart volna fordulni.

De Ovid is, a maga részéről, sokkal keserübb csalódást érzett, hogysem igyekezett volna a beszélgetést tovább folytatni, kimondhatlanul csüggesztő gyöngeségérzete kezdett erőt venni rajta. Elkerülhetlen következménye volt az annak, hogy teljességgel nem gondolt egészségével.

Az álmatlan éjszaka után hosszu sétát tett reggeli előtt, és miután meggyöngült erejét ennyire tulfeszité, most az állatkertben tett hosszu sétájával teljesen kifárasztá magát. Ugy fizikai mint erkölcsi ereje teljesen kimerült.

— Nem ugy értettem, mondá szomoruan. Félek, hogy megsértettem önt.

— Oh! mily kevéssé ismer engem, ha ezt gondolja! kiáltá Karmina.

Ezuttal szemeik találkoztak. A való derengett az ifju leány előtt — Ovid ellenben tisztán látta.

Megfogta unokahuga kezét. Ovid kezének nedves hidegségétől megrezzent az ifju leányka.

— Csodálkozik még most is, hogy követtem önt?

E szókat oly halk hangon ejté ki, hogy Karmina alig értette. Nagy verejték-csöppek gyöngyöztek az ifju homlokán; arcán szürkés, kisérteties szin terült el — ingadozni kezdett és kétségbeesetten iparkodott megkapaszkodni egy közel álló fa ágában. Karmina átkarolta őt. Egész csekély erejével igyekezett őt feltartani. Egész erőfeszitésével csak annyi eredményt ért el, hogy a szomszéd pázsithoz vezette és lerogyását enyhébbé tette. Alig hogy csekély kiáltása elhangzott, a segély már meg is érkezett. Egy magas alak közeledett feléjük — nem szaladt, még akkor se, midőn látta hogy mi történt. Csak nagy lépéseket tett. Az egyik állatkerti őr jött vele. Doktor Benjulia magával hozta a beteg majmot is, melyet gyógykezelése alá vett. A szegény állatot bő kabátja alá rejté.

— Kérem ne tegye azt, mondá az orvos, látván, hogy Karmina Ovid fejét fel akarja emelni a pázsitról.

Szokott nyugalmával beszélt és kezét épen oly egykedvüen tette az elájult ember szivére, mintha idegen emberrel lett volna dolga.

— Kettőjük közül melyik tud gyorsabban futni? kérdé aztán Karminára és a felügyelőre tekintve egymásután. Egy kevés égett borra volna szükségem.

A hüsitő italok csarnoka közel volt. Mielőtt a felügyelő csak meg is értette volna, mit kivánnak tőle, Karmina már tova futott a gyepen mint akár maga Atalanta.

Benjulia szokott komoly figyelmével nézett utána.

— Tud futni ez a fehérnép mondá magában és ujolag Ovidhoz fordult. Mostani egészségi állapota mellett elég bolond, hogy annyira tulcsigázza magát.

Igy itélt elméje a fennforgó eset felett. Ezalatt eszébe jutott a majom, melyet időközben lefektetett a földre.

— Nagyon hideg neki az idő, mondá, látszólag nagyobb érdeklődéssel, mint amilyent eddig mutatott. Felügyelő ur, jöjjön ide! vegye ölébe a majmot, mig ismét átvehetem öntől.

A felügyelő habozott.

— Hát ha megharap, uram?

— Csak vegye az ölébe, ismétlé. Senkit se haraphat meg a mütét után, melyet rajta végrehajtottam.

A majom csakugyan egészen önkivüli állapotban volt. A felügyelő engedelmeskedett, maga is egészen meg volt rémülve s jobban látszott félni a doktortól, mint a majomtól.

— Talán azt hiszi, hogy én vagyok az ördög? kérdé Benjulia komor gunyuyal!

Az ember oly pillantást vetett reá, melyből kiolvasható volt, hogy „igent" mondana ha merne.

Karmina futva jött vissza az égett borral. A doktor előbb megszagolta a folyadékot s csak azután nézett a leányra.

— Alig bir lihegni, — mondá.

— Miért nem itatja meg vele az égett bort? — kérdé Karmina türelmetlenül.

— Erős szerkezetü tüdeje van, — folytatá Benjulia, mialatt lábait törökösen összefonva leült Ovid mellé és beadta neki a sziverősitőt, anélkül, hogy nagyon sietett volna vele. Némely leány ily gyors futás után szólni se birt volna. Nem sokat tartottam tüdejéről, mikor kis gyermek volt.

— Magához fog térni? kérdé Karmina.

— Tudja-e mi egy szivattyu? viszonzá Benjulia. No hát a szivattyu is elromlik néha. De ha mesterembernek ideje van, ismét helyreigazitja. (E szókkal izmos kezét Ovid mellére tette.) Ez a szivattyu is elromlott és én vagyok a mesterember. Engedjenek időt és ismét jó karba hozom. Ön egy cseppel se hasonlit anyjához.

Karmina mohón leste a legcsekélyebb változást Ovid arcán és gyönge pirt látott rajta megjelenni. Ez annyira megörvendeztette, hogy képes volt hallgatni az orvos sajátszerü szapora beszédét, sőt társalogni is kezdett vele.

— Nehány ismerősünk ugy találta, hogy atyámhoz hasonlitok, mondá.

— Ugy? viszonzá Benjulia és becsukta keskeny ajku száját, mintha el lett volna határozva e tárgyat örökre elejteni.

Ovid egy mozdulatot tett és félig felnyitá szemeit.

Benjulia felkelt.

— Többé nincs reám szükségük, mondá. No, most már adja vissza a majmot, felügyelő ur.

Ezzel elküldte a felügyelőt is s hóna alá rakta a majmot, mint egy csomagot.

— Itt jönnek barátai, folytatá a fasor végére mutatva. Isten önnel.

Karmina megállitá. Sokkal inkább aggódott, hogysem nagyon ügyelt volna arra a mit tesz, és bátran megfogta az orvos karját. Benjulia félre olta kezét, nem haragosan, hanem ugy, a mint szivarja hamuját vagy az utcán ráfrecscsent sarat ettisztitotta volna.

— Mit jelent ez az ájulás? kérdé Karmina, Ovid beteg lesz?

— Nagy beteg lesz, — ha nem birják rá, hogy ez egyetlen módhoz nyuljon, még pedig azonnal.

Ezzel eltávozott. Karmina alázatosan és mégis elszántan követé.

— Kérem, mondja meg, mit kell tennem?

Benjulia hátranézett a vállán keresztül.

— Küldje el őt, messzire.

Karmina visszament, letérdelt Ovid mellett, ki nagyon lassan tért magához. Gyöngéd és nyájas kézzel letörlé homlokáról a verejtéket.

— Épen mikor kezdtük egymást megérteni! mondá magában szomoruan felsóhajtva.

XV. FEJEZET.

Két nap mult el. Ovid, a figyelmeztetések dacára, mélyeket annyi oldalról vett, mégis Londonban maradt.

Benjulia elvitázhatlan tekintélyének nem volt reá nagyobb befolyása, mint Gallileené asszonyság megcáfolhatlan érveinek. „Legutóbb közbejött körülmények (mint anyja magát kifejezni szokta) megerősitették konok ellentállásában a józan ész tanácsai ellen.“ Teréza elutazását, melytől annyira féltek, egy Olaszországból érkezett távirat sietteté, s Ovid oly ro-

konszenvet érzett Karmina szomorusága iránt, mely az ifju leányt még kedvesebbé tette előtte, mint valaha volt. Az állatkertben tett látogatásuk után harmadnapra reggel, Karmina lelkiereje nagy megpróbáltatáson ment keresztül. Párnája alatt találta a táviratot, mely egy bucsulevélbe volt csatolva, Teréza elutazott.

„Kedves Karminám, megcsókoltalak, megsirattalak — és most elbucsuzom tőled levélben, amennyire csak szegény vén szemeim engedik. Oh! szivem kedvence, nem lehetek oly kegyetlen, hogy felébreszszelek és szenvedni lássalak. Bocsáss meg, hogy e néma bucsuval távoztam. Nagyon szeretlek — ebből áll egyedüli mentségem. Addig mig él, szegény gyámoltalan öreg férjemnek van reám igénye. Irj minden postával és légy meggyőződve, hogy én is *fogok* irni — és ne feledd el amit neked Ovidról mondtam. Szeresd ezt a jó embert, aki téged szeret; és iparkodjál a többiekkel lehetőleg jó viszonyban élni. Bizonyára nem lehetnek kegyetlenek a kedves angyal iránt, aki az ő jószivüségüktől függ. Oh! milyen nehéz az élet . . .“

A papiron könyfoltok nyomai látszottak, az irás többi része olvashatlan volt.

Teréza elutazásának szomoru napját, Karmina szobájának magányában tölté; nyájas volt, de szilárdul vonakodott bárkit is látni. E sajátszerü magaviselet fokozta Gallileené asszonyság aggodalmait. Máris sokat töprenkedett Ovid makacssága és a módok felett, melyekkel azt talán legyőzhetné, s ime most unokahuga jellemében találja fel az elszántság egy meglepő vonását. Nem lehetetlen, hogy a Karminával való bánásmódban bizonyos nehézségek merülhetnek fel, melyeket nem látott előre. Ezenkivül, a fia hanyatló egészségének komoly kérdése tekintetében egészen magára volt hagyatva. Benjulia megtagadta segélyét. Laboratoriumában sokkal inkább el volt

foglalva, hogy sem látogatásokat tehetett vagy fogadhatott volna.

„Már megmondtam véleményemet (felelé az orvos levélben). Küldje el őt. Egy hónapi távollét után mutassa meg nekem leveleit; aztán ha lesz még valami közleni valóm, meg fogom mondani, mit tartok az ön fia felől.“

Ily helyzetben Gallileené asszonyság, nagy küzdelmébe került önmegtagadással megadta magát az egyetlen józan következtetésnek, mely előtte állt. Az egyetlen befolyás, mely a siker némi reményével Ovidra hathatott, most már csak unokahugának befolyása volt. Elég időt engedett magának, magához térni, kedves öreg barátnéjának elvesztése után. Teréza már három nap óta elutazott, midőn felkéreté unokahugát, theára, a saját boudoirjába. Karmina olvasás közben találta őt.

— Rendkivül érdekes könyv, mondá Gallileené asszonyság letévén kezéből a kötetet, igen fontos tárgyról: a földrajzi növénytanról. A szerző huszonöt növénytani kerületre osztja a földet, — de majdnem elfeledtem, hogy te nem vagy olyan mint Maria, és nagyon keveset gondolsz az effélével.

— Én nagyon tudatlan vagyok, viszonzá Karmina. Talán idővel többet fogok tudni.

Egy könyv, mely az asztalon feküdt, magára vonta figyelmét szép kötése által. Kezébe vette. Gallileené asszonyság részvétteljes kedélyességgel tekintett reá.

— Ez is tudomány, kedvesem, mondá enyelgően, mely csinos öltözékével ingerli a kiváncsiságát, cime „A koprolitok különösségei.“

E példány a szerző ajándéka, tisztelete jeléül.

— Mik azok a koprolitok? kérdé Karmina, igyekezvén bővebb értesülést nyerni nagynénje kedvenc tudományaiból.

Gallileené asszonyság még folyvást enyelegve,

Nehány perc mulva maga a nevelőnő megerősité ezen anyai balsejtelmet. Zoe sehogy sem akarta megtanulni a „Magna Charta politikai következményeit“ — s büntetésre volt itélve, mihelyt anyjának ideje lesz azt kiszabni. Gallileené asszonyság azonnal eleget tett a felelősségnek.

— Kenyeret és vizet kap thea helyett, mondá és ezzel a másnapra kitüzött feladatának megoldásához látott.

— Mindkettőjükkel beszélni akartam fiam felől, mondá.

A megszólitott két nő szótlanul várta a bővebb felvilágositást. Karmina lehajtá fejét és a földre nézett. Minerva kisasszony figyelmesen nézett Gallileené asszonyságra.

— Vajjon miért kell meghallanom, a mit fiáról mondani akar! ez a gondolat villant meg a nevelőnő agyában. Attól fél talán, hogy Karmina kifecseg valamit, ha engem nem avatnak be a családi titokba?

Az okoskodás bámulatos, a sejtelem korrekt volt.

Gallileené asszonyság megfigyelte, hogy a nevelőnő kezdi magát behizelegni unokahuga bizalmába — vagy is egy fiatal hölgy bizalmába, a kinek atyja állitólag, mint meglehetősen tekintélyes vagyon birtokosa mult ki. Az efféle barátság tovább fejlődésének megakadályozása (a nélkül, hogy Minerva kisasszony nyiltan megsértetnék) sürgősen szükségesnek látszott előtte. Gallileené asszonyság tisztában volt magával a mód iránt, melylyel e cél tapintatosan elérhető. Unokahuga és a nevelőnő, mindketten — különböző módon — érdeklődtek Ovid iránt. Ha mindkettőt együtt hivja meg tanácskozni e kényes kérdés felett, igen valószinű, hogy köztük valamely véleménykülömbség fog felmerülni, mely kellően felizgató lesz arra nézve, hogy megkezdje az elidegenités processzusát, távol

tartván őket egymástól, miután a thea asztalt elhagyták.

— Főfontosságu dolog, hogy e részben ne legyen köztünk félreértés, folytatá Gallileené asszonyság. Hadd járjak elül jó példával, a tartózkodás nélküli nyilatkozásban. Mindhárman tudjuk, hogy Ovid nem akar távozni Londonból...

Mielőtt mondatát befejezte volna, szünetet tartott. Noha Gallileené asszonyság egy tanárt megtéritett, azért még is asszony volt. Egyéb számitásai közben azon lehetőség is felmerült elméjében, hogy a nevelőnő esetleg valamely érdekes módon elárulhatná fia iránti szenvedélyét, Ovid nevét emlitve, hirtelen Minerva kisasszonyhoz fordult:

— Ugyebár, ön megbocsátja, hogy családi gondjaimmal untatom? mondá és figyelmesen odanézett, vajon nem változik-é el a nevelőnő arcszine, vagy nem látni-é remegést ajkai körül?

Ügyes fogás volt, de volt egy hátránya is. Minerva kisasszony nem is sejté, mit akart jelenteni ez a szükségtelen mentegetőzés, mert nem gyanitotta, hogy urnője felfedezte titkát. De már azon érzés, hogy nem sikerült Gallileené asszonyság indokait kipuhatolni, egymagában elég volt arra, hogy Gallileené asszonyság nevelőnőjét óvatosságra intse az egész estére.

— Nagyon megtisztelő reám nézve, asszonyom, hogy ön bizalmára méltat.

Ez volt, a mit Minerva kisasszony mondott.

„Fogj meg, ha tudsz!“

Ez volt a mit Minerva kisasszony gondolt.

Gallileené asszonyság tovább folytatá.

— Tudjuk, hogy Ovid nem akar távozni Londonból, noha feltétlenül szüksége van lég és helyváltoztatásra, hogy visszanyerhesse egészségét. Azt is tudjuk, hogy miért vonakodik elutazni. Karmina, kedves gyermekem, egy pillanatig se gondold, hogy téged kárhoztatlak e miatt, sőt azt

se gondold, hogy a fiamat kárhoztatom. Te sokkal bájosabb vagy, hogysem ne igazolnád, sőt mi több, érthetővé ne tennéd egy férfi bámulatát. De nézzünk szembe a tényekkel (mint mi öregek szoktuk mondani.) Ha Ovid téged meg nem látott volna, most már uton volna az egészséghozó tengeren, Olaszország és Spanyolország felé. Te vagy ártatlan oka makacs egykedvüségének és nagyon sajnos és veszélyes közönyének azon kötelességek iránt, melyekkel önmagának tartozik. Ha tovább is vonakodik anyja tanácsára hallgatni, akkor dacolni fog ügyes orvosi kartársa véleményével. Jelenleg csupán egy egyén képes reá befolyást gyakorolni.

Itt ismét szünetet tartott és még egyszer megkisérlé rajtakapni a nevelőnőt.

— Engedje meg Minerva kisasszony, hogy önre hivatkozom. Családunk tagja gyanánt tekintem önt és legőszintébb bámulója vagyok tapintatának és józan itélő tehetségének. Tullépem-é a gyöngedség határait, ha nyiltan igy szólok unokahugomhoz: Beszéld reá Ovidot, hogy elutazzék.

Ha Karminának lett volna egy nem szép arcu és tiszta lelkiismeretü nénje, még ez sem lett volna képes versenyezni Minerva kisasszony tökéletes önuralmával és nyugalmával.

— Én nem vagyok azon szerencsés helyzetben, hogy magamat oly nagy könnyüséggel tudjam kifejezni, mint ön, Gallileené asszonyság. De az ön helyén csekély tehetségemhez képest ugyanazt mondtam volna, a mit ön mondott az imént.

S mialatt e szókat mondá, tiszteletteljes kellemmel meghajtá fejét és a legnagyobb nyugodtsággal kavargatván theáját, nyájas, testvéries érdekeltséggel tekintett Karminára.

Gallileené asszonyság, mindjárt a hadjárat elején vereséget szenvedett. Nem sikerült felidézni a féltékenység, sőt csak a boszuság legkisebb jelét sem. Noha kétségkivül ő volt a kettő közül a szivtelenebb és kétszinübb nő, ki a legveszélyeseb-

ben ámitó modorral és kész ékesszólással rendelkezett, mégis Minerva kisasszony mögött állt, azon tulajdonság tekintetében, melyre mindkettőjüknek oly nagy szükségük volt: — az önuralom tekintetében.

Ebbeli gyarlósága kitünt, a mint köszönetét nyilvánitá. Az alattomos rosszakarat meglátszott a sima külszin mögött, melynek rendeltetése lett volna azt elpalástolni.

— Én hajlandó vagyok önmagamban kétkedni mondá s ez oly józan biztositás, mint az öné, mindenkor felbátorit. Nem is kérek öntől egyebet jó tanácsnál. Bizonyára nem várhatom öntől, hogy rábeszélje Ovidot,

— Bizonynyal nem! hagyá helyben Minerva kisasszony. Szabad még egy darab cukrot kérnem a theámba?

Gallileené asszonyság Karminához fordult.

— Nos, kedvesem? Ugy szóltam hozzád, mint akármelyik leányomhoz szolnék, ha a te korodban volna. Most már mond őszintén, számolhatok-é segélyedre?

Karmina, ki még folyvást sápadt és levert volt, azonnal engedelmeskedett.

— Én kész vagyok megtenni minden lehetőt, ha ön kivánja, de. . .

— Folytasd csak, folytasd.

Karmina még mindig habozott. Gallileené asszonyság igyekezett őt nyájasan felbátoritani.

— Remélem, gyermekem, hogy nem félsz tőlem?

Pedig Karmina bizonyára félt tőle. Hanem erőt vett magán.

— Ön Ovid anyja, én ellenben csak unokatestvére vagyok, mondá. Nem szeretem öntől azt hallani, hogy az én befolyásom nagyobb az önénél.

Épenséggel nem állt a szegény leány szándékában, de a szók bizonyos szemrehányást látszot-

tak magukban foglalni, melyet Gellileené asszonyság mostani izgatott állapotában azonnal megjegyzett.

— Ej, ej, gyermekem! mondá ne tetesd magadat tudatlannak abban, amit nagyon is tudsz.

Karmina felemelte fejét. A gyönge teremtés most bizonyitá be legelőször a két korosabb nő előtt, hogy érezni tudja a sértést. Nemes vére fellázadt benne, és csillogó szemeivel mereven nézett nagynénjére.

— Ámitással akar ön engem vádolni? Néni.

— Tulajdonitsuk álszeméremnek, viszonzá Gallileené asszonyság.

Karmina szótlanul felkelt és kiment a szobából.

Gallileené asszonyság rendkivüli meglepetésében Minerva kisasszonyhoz fodult.

— Magánkivül van dühében?

— Nem csapta be maga után az ajtót, jegyzé meg a nevelőnő nyugodtan.

— Én nem tréfálok, Minerva kisasszony.

— É n s e tréfálok, asszonyom.

E felelet oly hangon volt kiejtve, mely az egyenlőség félremagyarázhatlan konstatálását fejezte ki. Körülbelül ennyit mondott igen érthetően: ne higyje hogy egy hölgy az ön saját szinvonala alá sülyed azért, mert fizetést huz és az ön gyermekeit tanitja. Gallileené asszonyság oly boszus volt ezuttal, hogy elfeledte mennyire fontos dolog megakadályozni egy négy szem közt való találkozást Minerva kisasszony és unoka huga közt. Erőt vett rajta megint a szenvedély, az ellenállhatlan ösztön, elkergetni vendégszerető asztala mellől az arcátlan nevelőnőt.

— Szolgálhatok még egy csésze theával?

— Köszönöm, — nem. Szabad visszatérnem tanitványaimhoz?

— Kétségkivül.

Karmina még nem volt öt perc óta szobájában, midőn ajtaján kopogást hallott. Talán Gallileené asszonyság jött utána?

— Ki az? kérdé.

Egy hang felelt az ajtón kivül:

— Csak Minerva kisasszony.

XVI. FEJEZET.

— Félek, hogy megijesztettem, mondá a nevelőnő, gondosan becsukván az ajtót maga után.

— Egy kissé csakugyan megijedtem, felelé Karmina, nyiltszivüen mint egy gyermek. Azt hittem, hogy a nagynéném jön.

— Ön sirt?

— Nem tartóztathattam magamat, Minerva kisasszony.

— Gallileené asszonyság nagyon keserüen beszélt — nem csodálom ha ön megboszankodott.

Karmina a fejét csóválta.

— Azért sirtam, viszonzá, mert szomoru vagyok és szégyenlenem kell magamat. Hogyan tegyem jóvá a dolgot nagynénémmel. Visszatérjek hozzá azonnal és bocsánatot kérjek tőle? Én önt jó barátnémnak tartom, Minerva kisasszony, kérem adjon tanácsot.

E szókat oly kedvesen és ártatlanul mondá, hogy még a nevelőnő is meg volt hatva, — egy pillanatra.

— Bebizonyitsam, hogy csakugyan jó barátnéja vagyok? mondá. Azt tanácslom, hogy még most ne térjen vissza nagynénjéhez — és megmondom miért ne. Gallileené asszonyság boszuálló nő és nem egy könnyen szokott megbocsátani. Én volnék a legelső, a kivel ezt éreztetné, ha tudná, hogy mit mondtam önnek épen most.

— Oh! Minerva kisasszony, talán csak nem tart engem képesnek elárulni bizalmát.

— Nem, kedvesem, legkevésbbé sem. Nagy vonzalmat éreztem ön iránt, mióta legelőször találkoztunk. Ön nem viszonozta ez érzelmet és (ami igen természetes) ellenszenvet érzett irántam. Én rut és mogorva vagyok, s ha van bennem valami jó, az nem mutatkozik a felszinen. Igen! igen! kezdem hinni, hogy ezen előitélet szünőfélben van önnél, s ön engem kezd megérteni. Én fogok leginkább örülni, ha sikerülhet az ön életét itt valamivel boldoggá tennem.

E szókkal hosszu sárga kezeivel megfogta két oldalt Karmina fejét és megcsókolta az ifju leány homlokát.

A szegény gyermek átkarolta Minerva kisasszony nyakát és szive keserveit kisirta azon nő keblén, ki őt megcsalta.

— Senkim sincs, mióta Teréza elment, mondá. Oh! igyekezzék nyájas lenni irántam — oly magánosnak és elhagyatottnak érzem magamat.

Minerva kisasszony nem mozdult, se nem szólt. Várt és hagyta sirni a leánykát.

Tömött fekete szemöldei ráncokba torlódtak, barna arcszine sötétebbé vált. Önmaga ellen volt fellázadva. Eddigi életének eltompitó befolyásain keresztül, — azon érc bástyán keresztül, melyet a gonosz épit egy rosz természet körül a jobb érzések ellen, — utat tört magának a bizalom és szomoruság ezen ártatlan kifakadása, — s egy időre mennyei világossággal megtisztitotta az undok belső sötétséget. A nevelőnő azon szándékkal lépett a szobába, hogy a saját alacsony érdekeit szolgálja. A saját kicsinyes, szennyes modorában, ő is, mint urnője, tele volt adóságokkal; adós volt illatszerészeknek, költséges mosdóvizekért, melyek szennyes arcinét tetszetősebbé tehetnék

Ovid előtt; adós volt keztyüsöknek, drága keztyükért, melyek csak keze idomát mutassák Ovidnak és elrejtsék kezei színét; adós volt ügyes cipészeknek, kik kisértetbe hozhatnák Ovidot, egy pillantást vetni magas lábfejére és vékony bokáira — az egyetlen szép tagokra, melyeket megmutathatott az egyetlen embernek, kinek tetszeni akart volna. Ez idő szerint ezen alkalmatlan hitelezők megszüntek őt zaklatni. Ez idő szerint, az amit a téli kertben hallott, mialatt a végrendeletet felolvasták, elvesztette kisértő befolyását. Még egy fél óráig maradt a szobában és elhagyta azt, anélkül, hogy egy fillért kért volna kölcsön.

— Könnyebben érzi most már magát?

— Könnyebben, kedvesem.

Megszáritá könyeit és félénken tekintett fel Minerva kisasszonyra.

Ugy bántam önnel, mintha nővérem volna, mondá. Remélem, nem neheztel tulságos bizalmasságomért.

— Az Isten tudja, mennyire ohajtanék igazán nővére lenni!

Alig lebbentek e szók ajkairól, máris megrémité őt azoknak őszinte melegsége.

— Megmondjam önnek, mit tegyen Gallileené asszonysággal? mondá hirtelen. Irjon neki egy levélkét.

— Igen! igen! s ön átadja neki, ugyebár!

Karmina szemei ragyogtak a könyük közepette. E tanács oly megkönyebbülést okozott! A levélke egy perc alatt meg volt irva: „Kedves nagynéném, nagyon rosszul viseltem magamat ön irányában s ezt nagyon szégyenlem. Szabad-e jóságában biznom, hogy megbocsát! Jövőre igyekezni fogok méltóbbnak lenni kegyességére és őszintén kérek öntől bocsánatot". Nagy sietve aláirta a nevét.

— Kérem vigye el azonnal! mondá.

Minerva kisasszony mosolygott.

— Ha én adom át, viszonzá, több rosszat fogok okozni mint jót — mert hivatlan beavatkozással fognak vádolni. Adja át valamelyik cselédnek. De most még ne! Mikor Gallileené aszt szonyság boszus, akkor nem lehet oly gyorsan kiengesztelni, mint ön hinni látszik. Hagyja őt előbb a tudományban kontárkodni — tevé utána a nevelőnő, leirhatlan megvetés hangján. Ha teleszivta magát valamely kellemetlen büzzel, vagy felboncolt egy nyomorult férget vagy virágot, talán jobb kedvében lesz. Várjon.

Karmina azon olaszországi boldog napokra gondolt, midőn atyja nevetni szokott indulatossága pillanatnyi kitörésének láttára és Tereze csupán vállát vonogatta. Mily változás, mily változás rosszabra!

Kebléből egy medaillont vett elő, mely vékony aranyláncon föggött, nyakán, — kinyitá és megcsókolta a miniátur arcképek felett levő üveget.

— Akarja látni őket? kérdi Minerva kisasszonytól. Anyám arcképét atyám festette számomra, aztán mellé a saját fényképét szinezte ki. Mialatt imádkozom mindig a két arcképre tekintek. Néha ugy rémlik előttem mintha élnének. Oh! csak atyám még mellettem volna, hogy most tanácsot adna. . .

Szive elszorult, de visszafojtá könyeit; a szegény gyermeo e n n y i önuralmat mégis megtanult.

— Talán nemis kellene tanácsra szorulnom. Azon ájulási roham után a kertben, rá kell beszélnem Ovidot, ha lehet, hogy utazzék el — és azt meg is fogom tenni.

Minerva kisasszony végig ment a szobán és kinézett az ablakon. Karmina felébreszté az alvó féltékenységet; Karmina végzetesen meggyöngité a jó befolyást, melyet önmaga idézett elő. Uj ba-

rátnéjának hirtelen bekövetkezett szótlansága elrémité őt. Ő is odament az ablakhoz.

— Van önnek valamely ellenvetése! kérdé.

— Nincs.

E rövid válasz után tovább nézett ki az ablakon. Karmina ujabb kisérletet tett.

— Ezenfelül tekintettel kell lennnm nagynéném kivánságára is. Az imént tanusitott illetlen viseletem után. . .

Minerva kisasszony gyorsan hátra fordult az ablaktól.

— Bizonyára! kétségkivül! mondá, aztán kissé szelidebb hangon folytatá: Ön még fiatal, Karmina, — reménylem megengedi, hogy keresztnevén szóllitsam; ön még fiatal és tapasztalatlan. Pillantottak valaha a felszin alá, ezek az ártatlan szemek?

— Nem egészen értem önt.

— Azt hiszi ön, hogy nagynénje csupán Vere Ovid ur egészsége miatti aggodalmáért ohajtja őt eltávolitani Londonból? Nem sejti, hogy főleg öntől akarja távoltartani!

Karmina a medaillont forgatta nagy zavarában, melyet teljességgel képtelen volt eltitkolni.

— Nem bizik ön bennem? kérdi Minerva kisasszony.

E szemrehányás azonnal megnyitá az ifju leány ajkait.

— Szinte félek önnek megmondani, hogy milyen bohó vagyok én, felelé. Talán némi idegenkedést érzek kettőnk közt? Olyan feszélyező reám nézve, hogy önt Minerva kisasszonynak kell hivnom. Nem tudom mi a keresztneve. Kérem mondja meg.

Minerva kisasszony kissé vonakodva felelt.

— Keresztnevem Franciska. De ne nevezzen Fannynak.

— Miért ne?

— Mert képtelen volna. Mit juttat az ember

eszébe e név: Fanny? Egy vig, ugrándozó, üde és szép, enyelgő és kedves teremtést, (E szókkal a tükör elé ment és megvetőleg mutatott a saját képmására). Még a gondolat is borzasztó, ha ön ezt látja maga előtt. Nevezzen Franciskának, ez a név mogorva, mint én magam vagyok. Nos, hát, mi az amit nem mert nekem megmondani az imént?

Karmina suttogva felelt:

— Felesleges tőlem kérdezni mit látok vagy mit nem látok nagynénémben. Attól félek, soha se leszünk egymás iránt olyanok, mint lennünk kellene. Midőn eljött ama hangversenybe és mellém ült és reám nézett . . . .

E szóknál elhallgatott és összeborzadt a visszaemlékezéstől.

Minerva kisasszony biztatta, hogy folytassa előbb egy kézmozdulattal, aztán szóval.

— Azt mondták, hogy ön a hőség miatt ájult el.

— Nem éreztem én a hőséget. Csak a szivemet éreztem borzasztóan összeszorulni, még pedig mielőtt reá néztem volna, — midőn csak azt tudtam, hogy valaki mellém ült. Azután reá tekintettem. Szemeink egymásba lövelltek. E pillanatban annyira elvesztettem eszméletemet, mintha halva lettem volna. Csakis ennyit tudok önnek mondani. Borzasztó kellemetlen meglepetés volt reám nézve, midőn visszaemlékeztem reá és borzasztó gyötrelmet éreztem, midőn ujra eszméletre téritettek. Noha oly kicsinynek és gyöngének látszom, erősebb vagyok, mint hiszik; eddig soha sem ájultam el. Nagynéném — hogyan is fejezzem ki magamat ildomosan — azóta nem gyakorol reám vonzó benyomást. Meglehet, hogy a hiba bennem rejlik. De én azt hiszem, hogy ő épen igy érez irányomban. Talán az egész csak képzelődés, de higyje el, hogy az épen oly rosz, mint a valóság. Oh! bizonyos

vagyok felőle, hogy önnek igaza van — távol akarja tartani Ovidot tőlem.

— Azért, mert nem szereti önt? mondá Minerva kisasszony, azt hiszi ön, hogy ez az egyedüli ok?

— Mi egyéb oka lehetne.

A neveiőnő összeszedte egész vonzalmát. Szüksége volt reá, még akkor is, midőn az Ovid és Karmina házasságának puszta lehetőségéről akart beszélni, mint mely őt csak nagyon messziről és elméletileg érdekelné.

— Némelyek nem tartják jónak a rokonok közt való házasságokat, mondá. Önök unokatestvérek. Némelyek nem tartják jónak, ha katholikusok és protestansok összeházasodnak. Ön katholikus...

Nem! nem bizott annyira magában, hogy róla is közvetlenül beszéljen. Átugrott tehát a legközelebbi mondatra:

— És még egyéb oka is lehet.

— Ismeri ön ezt az okot? kérdé Karmina.

— Ez ideig még nem ismerem.

És ezzel igazat mondott. Midőn a kutya a könyvtárban ugatni kezdett, szükségesnek látta menekülni, nehogy felfedezzék, következőleg a végrendelet utolsó záradékait már az ő távollétében olvasták fel.

— Nem is sejti? kérdé ujra Karmina.

— Gallileené asszonyság rendkivül nagyravágyó, viszonzá a nevelőnő, és fia saját vagyonnal bir. Talán azt ohajtja, hogy előkelő rangu ladyt vegyen nőül. De — nem; Gallileené asszonyság imádja a pénzt; ugy hiszem pénzkérdés körül forog a dolog.

— Hogyan? kérdé Karmina.

Minerva kisasszony hallgatott, nyilván azt várván, hogy [illegible] barátnéja nyilatkozzék bővebben. Karmina nem szólt, Minerva kisasszony hidegen felelé:

— Nem tudom.

Mielőtt a párbeszédet folytathatták volna, a

szobaleány szakitotta ezt félbe, ki egy izenettel jött a tanszobából. Maria kisasszony kivánt némi magyarázatot, latin leckéjét illetőleg. Midőn Minerva kisasszony az ajtó felé indult, megpillantá Karmina levelét és eszébe jutott, hogy a szobaleány átadhatná.

— Itthon van Gallileené asszonyság? kérdé a cselédtől.

— Gallileené asszonyság épen az imént ment el hazulról, volt a válasz.

— Bizonyára valamely tudományos felolvasásra, mondá Minerva kisasszony Karminának. Levelének várnia kell, mig hazaérkezik.

Az ajtó becsukódott a nevelőnő után — és a szobaleány szabadságot vett magának. A szobában maradt és zsebéből egy összehajtott papirt veta elő, mely eddig el volt takarva a kiváncsi szemen elől. Pislogatva és mosolyogva átnyujtá Karminának.

— Ovid ur küldi, kisasszony.

XVII. FEJEZET.

„Kérem jöjjön, a Square kertjében várom önt.“

E két szóban kezdődött és végződött Ovid levele. A szobaleány — mélyen érdekelve levén e légyottban, mely a saját életében nem volt praecedens nélkül — bátorkodott egy rokonszenves kérdést kockáztatni, mielőtt visszatért volna a cselédszobába.

— Bocsánatot kérek kisasszony, remélem, Ovid ur nem beteg? Ugy láttam, hogy nagyon rossz szinben van. Engedje kérem, hogy megkössem a kalapját.

Karmina megköszönte a szi[illegible]et és lesietett a lépcsőkön.

Ovid a kertajtónál várt rá és csakugyan, nagyon rossz szinben volt.

Felesleges volt a tudakozódás. A kérdések csak ingerelték őt.

— Most már jobban érzem magamat, mióta ön eljött.

E szókkal elvezette unokahugát egy árnyékos padhoz a fák közt. Estefelé a Square csaknem egészen üres volt. Két középkoru hölgy (kik tapintatosan visszaemlékeztek ifjuságukra, távol tartották magukat) és egy fiu, ki egy kis hajómintát szerelt fel, (s e mulatságba sokkal inkább elmélyedt, hogysem őket észrevette volna) ezek voltak kivülök az egyedüli élő lények a kertben.

— Tudja az anyám, hogy ön idejött? — kérdé Ovid.

— Gallileené asszonyság elment hazulról. Nem is gondoltam reá, midőn levelét megkaptam. Rosszul cselekedtem?

Ovid megfogta a kezét.

— Rosszul cselekedhetett-é midőn eljött engem megszabaditani az aggodalmaktól, melyeket tovább elviselni nem vagyok képes? Ha a házban találkozunk, bizonyosak lehetünk felőle, hogy anyám vagy engedelmes szolgálója, Minerva kisasszony háborgat. Végre, kedvesem, egyedül lehetünk. Ön tudja, hogy szeretem önt. Oh! miért nem pillanthatok szivébe és miért nem láthatom mily titkokat rejteget előlem. Iparkodom remélni, de van szükségem egy kevés biztositásra. Karmina, fogom-é valaha hallani, hogy ön is szeret engem?

A leányka remegett és félre fordità fejét. Eszébe jutottak saját szavai, melyeket a nevelőnőnek mondott; meggyőződése mindennemü rokon szenv teljes hiányáról, közte és Gallileené asszonyság közt, visszariasztá őt attól, hogy feleljen.

— Értem hallgatását.

— E szókkal elereszté a leányka kezét és nem tekintett reá többé. Szomoru, de nem keserü hangon beszélt. Karmina igyekezett mentséget ta-

lálni; nagyon is világosan engedé látni, mennyire szánja őt.

— Ha csak magamra kellene gondolnom...

Hangja elakadt. Ovid szemeiben uj élet ragyogott, a piros szin visszatért kiaszott arcára, már a néhány szó is uj bátorságot öntött szivébe.

Karmina ujból megkisérlé magát megértetni vele.

— Annyira félek önt megszomoritani, Ovid, mondá; és annyira szeretném elkerülni, hogy egyenetlenséget okozzak anyja és ön közt....

— Mi köze van anyámnak ehhez?

Karmina tovább folytatá, a nélkül, hogy figyelembe vette volna a félbeszakitást.

— Ugyebár, nem fog engem hálátlannak tartani? Jobb volna, ha másról beszélnénk. Anyja ma délután elküldött értem is — de ne haragudjék! — attól tartok, hogy nagyon zokon venné, ha tudná azt, a mit ön nekem mondott. Talán tévedek. Talán csak azt gondolja, hogy még nagyon fiatal vagyok. Oh! Ovid hogyan néz ön reám, Anyja nem mondta ki világosan.

— De hát mit mondott?

Karmina e kérdésben látta a lehetőséget, szerelemnél egyébről is beszélhetni vele.

— Önnek el kell mennie más égalj alá és anyja azt mondta, hogy nekem kell önt erre reábirnom. Tiszta szivvel engedelmeskedem neki. Kedves Ovid, ön jól tudja, mennyire fog nekem hiányozni; tudja mily fájdalmas veszteség lesz reám nézve, midőn istenhozzádot fog mondani — de ez az egyetlen mód, hogy egészségét visszanyerje. Kérem, könyörgöm, határozza el magát. Anyja azt hiszi, hogy van önre némi befolyásom. Van-é csakugyan?

— Itélje meg önmaga, felelé Ovid. Akarja hogy elhagyjam önt.

— A saját jóvoltáért. Csak a saját jóvoltáért.

— Akarja hogy ismét visszatérjek?

— Kegyetlenség ilyesmit kérdezni tőlem.

— Öntől függ Karmina. Küldjön el a mikor akarja és a hova akarja. De mielőtt elutaznám, hadd legyen oka ezen áldozatnak. Semmiféle légváltozás se fog nekem használni, semmiféle égalj se fogja helyreállitani egészségemet, — hacsak ön nem adja nekem szerelmét. Elég koros vagyok arra, hogy ismerjem magamat, gondolkoztam e kérdésről éjjel és nappal. Kegyetlenség tőlem önt ily módon erőszakolni? Még csak egy szót akarok mondani. Mindegy, bármi történjék velem, ha vonakodik nőmmé lenni.

Tapasztalat és tanács hiányával levén — saját szive tiltakozván hallgatása ellen, a tartózkodást, melyre önmagát itélte, mind nehezebb volt elviselni. Szemeibe könnyek tolultak Ovid meglátta e könyeket, melyek szivét elkeseriték anyja ellen. Arca elhomályosult, felkelt és önmagával küzdve fel s alá járt az ifju leány előtt.

— Ez az anyám müve, mondá.

Karmina elrémült hangjától. Azon félelem, mely egész beszélgetésük alatt uralkodott lelkén, hogy okozójává lehetne az anya és fiu közti elidegenülésnek, most annyira erőt vett rajta, hogy megkisérlé még Gallileené asszonyságot is védelmezni. Ovid a legelső szóra ismét melléje ült. Egy pillanatig kérlelhetlenül fürkészte a leányka arcát — aztán megbánta a saját szigoruságát.

— Szegény gyermekem, mondá, ön fél elmondani a mi önök közt történt. Nem akarom önt kényszeriteni, hogy saját sugalma ellen beszéljen. Kegyetlenség és e mellett szükségtelen is volna, mert most már végre tudom a valót. Életem egyedüli reménységében az anyám — ellenségem. El akar bennünket egymástól választani. Ez nem fog sikerülni. Én önt el nem hagyom.

Karmina reá nézett. Az ifju zavarban és szégyenkedve süté le előtte szemeit.

— Haragszik reám? kérdé a leányka.

Semmiféle szemrehányás se hatotta volna meg szivét annyira, mint e kérdés meghatotta.

— Haragudni önre? Oh! szerelmem, ha ön tudná, mennyire haragszom magamra! A szivem vérzik mikor azt látom, hogy önt megszomoritottam. Én nyomorult önző fickó vagyok; nem érdemlem az ön szerelmét. Bocsásson meg és feledjen el. Bünhödni akarok Karmina, oly kegyetlenül a mint csak lehet. Holnap elutazom.

A leányka, a kemény megpróbáltatás alatt megőrzé önuralmát. Ellentállt neki, ellentállt önmagának. Ovid hirtelen önmegadása egyszerre lefegyverzé őt. A szerelem és félelem halk felsikoltásával nyaka körül fonta két karját és égő arcát Ovid arcára nyugtatá.

— Nem tehetek róla, suttogá; oh! Ovid, ne vessen meg.

Ovid karjai átölelték derekát. Ajkaik egymást érinték.

— Csókolj meg, mondá Ovid.

A leányka megcsókolta és remegett karjai közt. Ez ártatlan odaengedés nem könyörgött hiába. Az ifju elbocsátá őt és csupán kezét tartotta az övében. Hallgattak mindketten; hosszu, boldog hallgatásba merültek.

Ovid szólalt meg először.

— Hogyan mehessek el most már?

A leányka csak mosolygott az imént önkénytesen tett igéret gondtalan elfeledésén.

— Mit mondott ön, kérdé enyelegve, midőn magát mindenféle gonosz nevekkel illeté és azt mondta, hogy nem érdemli meg szerelmemet?

Mosolya lassankint elenyészett és csak szeliden kérő pillantás maradt hátra szemeiben.

— Adjon példát a szilárdságban, Ovid —

ne hagyjon mindent reám. Jusson eszébe, mit mondatott velem. Jusson eszébe — (itt egy pillanatig habozott) — jusson eszébe, hogy most már mennyire érdekel engem egészsége. Szeretem önt, Ovid; mondja, hogy el fog utazni.

Ovid hálásan engedelmeskedett.

— Életem az öné; akaratom az öné. Határozzon, mikor induljak.

Uj felelősségének érzete annyira erőt vett az ifju leányon, hogy oly komolyan felelt neki, mintha már a neje lett volna.

— Időt kell önnek engednem, hogy málháival elkészülhessen.

— Mondja inkább, időt, hogy még az ön közelében maradhassak.

Karmina elgondolkozott. Ovid megkérdezte, vajjon még most is azon töprenkedik e, hogy mikor küldje el őt?

— Nem, viszonzá a leányka, nem azon töprenkedem. Önmagam felett tünődöm. Miért szeret engem annyira egy oly nagyhirü ember, mint ön?

Ovid karja ismét átölelte a leányka derekát. Épen csakhogy láthatta őt a fák alatt, a mindinkább elhomályosuló alkonyatban; nem hallatszott egyébb, nesz a falevelek suttogásánál. Ovid csókokkal boritá a leány arcát, Karmina gyöngéden sóhajtott.

— Ne tegye nagyon nehézzé, hogy önt elküldjem, suttogá.

Ovid felemelte őt a padról és karját a magáéba füzte e szókkal:

— Menjünk, sétáljunk kissé a hüs légben.

Ismét az elutazásról kezdtek beszélni. A hét elején voltak. Karmina azt kérdé, nem lesz-e nagyon késő, ha szombaton kel utra. Nem; Ovid érezte, hogy minél tovább időznek, annál nehezebb volna az elválás.

— Gondolkozott már a felől, hogy hova fog menni?

— Tengeri utazással kell kezdenem, viszonzá Ovid. Egészségem mai állapotában, hosszas utazás vasuton ártalmas volna. Csak az a kérdés, hova menjek. Amerikában már voltam; India nagyon meleg; Ausztrália nagyon messze van. Benjulia Kanadát tanácsolta.

Amint a doktor nevét emlité, Karmina gépiesen megszoritá karját.

— Milyen sajátszerü ember! mondá. Még a neve is meglepő; alig tudom, mit tartsak felőle. Ugy látszott, mintha melegebben érzett volna a majom iránt, mint akár ön iránt, akár iránt am. Mindenesetre szép tőle, hogy hazavitte a szegény állatot és iparkodik rajta segiteni. Nagy vegyésznek tartja ön őt?

Ovid megállt. E kerdés Karminától furcsán hangzott előtte.

— Miért kételkedik benne?

— Nem fog engem kinevetni, Ovid?

— Jól tudja, hogy nem.

— Akkor hát megmondom. Ismertünk Rómában egy hires olasz vegyészt — nagyon kedves öreg ember volt. Atyámmal szokott volt piketirozni; én mindig néztem őket és iparkodtam megtanulni a játékot, de nagyon — ostoba voltam. Azonban bő alkalmam volt megfigyelni öreg barátom kezét. Tele voltak foltokkal és ő egy izben rajtakapott, a mint figyelmesen néztem. Egy cseppet se boszankodott miatta. Azt mondta, hogy kisérletei rontották meg ennyire bőrét és hogy a foltokat semmi se képes elenyésztetni. Láttam Doktor Benjulia nagy, izmos kezeit is, mialatt az égett bort itatta önnel és később visszaemlékeztem, hogy nem voltak foltosak. Ön meglepetve látszik lenni.

— Csakugyan, meg vagyok lepetve. Évek

óta ismerem Benjuliát és soha se vettem észre azt, ami önnek a legelső pillanatban feltünt.

— Talán van valamely szere, mely a foltokat elenyészteti kezeiről.

Ovid helybenhagyta e véleményt, mint a legegyszerübb módot a tárgy elejtésére. Karmina csakugyan meglepte őt. Valamely okadatolatlan összefüggés a nagy vegyész által a majom iránt tanusitott érdeklődés és kezeinek meglepő tisztasága közt, bevéste magát Ovid lelkébe. Be nem vallott kételyei Benjuliát illetőleg, ugy megzavarták őt, mint még eddig soha. Karminához fordult, hogy lelkét megkönnyebbitse.

— Még mindig tünődik, szerelmem?

— Tünődöm ön felett, viszonzá a leányka. Szeretném ha valamit megigérne és félek megkérni.

— Fél? Akkor hát nem szeret.

— Oh s ha azt hiszi, inkább megmondom egyszerre. Meddig akar ön távol maradni?

— Talán két vagy három hónapig.

— Igérje meg, hogy csak visszaérkezése után mondja meg anyjának, hogy. . .

— Hogy jegyesek vagyunk?

— Igen.

— Megigérem Karmina; de nem szivesen teszem.

— Miért ?

— Ön távollétem alatt anyám őrizete alatt fog maradni. És ön nem szereti anyámat.

Egyszerü és őszinte szók — és mégis megzavarták és elszomoritották a leánykát.

Ha bevallja, hogy ugy van, mi lesz ennek a következménye? Lehet hogy Ovid vonakodni fog őt elhagyni. Feltéve azt is, hogy képes volna magán uralkodni, bizonyosan aggodalmaktól gyötörtetve utaznék el, melyek a lehető legrosszabbul befolyásolnák az utazás üdvös hatását. Arról szó se lehetett, hogy egyikkel vagy másikkal

hamis játékot üzzön. Ugyanazon délután haragba keveredett Ovid anyjával és még nem tudta, vajjon Gallileené asszonyság megbocsátott-é neki. Szive mélyéből gyülölte a csalfaságot és szive mélyéből ohajtotta volna megnyugtatni jegyesét. Mily uton lehetett menekülni e kellemetlen helyzetből? Sátán elcsábitotta Évát; a szerelem elcsábitotta Karminát. A szerelem azt kérdezte tőle, lesz-e elég kegyetlen, nyomorulttá tenni szive kedvesét, mikor az őt oly nagyon szerette? Mielőtt e kérdésre önmagában felelhetett volna, máris kezdte őt megcsalni. Szegény emberiség! szegény Karmina!

— Ön csaknem oly szigoru iránt am, mintha maga Doktor Benjulia volna, mondá az ifju leány. Én érzem az ön anyja fölényét s ön azt mondja, hogy nem szeretem őt. Hát nem látta, milyen jó volt hozzám?

Azt hitte, hogy ez a mód, a dolgot elintézni, ellenállhatlan lesz. Ovid azonban mégis ellentállt. Karmina rögtön elmerült a csalfaság még nagyobb mélységeibe.

— Nem látta ön csinos szobáimat? zongorámat? festményeimet? porcellánjaimat? virágaimat? A legérzéketlenebb lénynek kellene lennem a világon, ha nem éreznék hálát anyja iránt.

— És mégis fél tőle.

Karmina türelmetlenül rázta meg Ovid karját.

— Mondom hogy nem.

Ovid makacsabb volt, mint valaha.

— Mondom hogy igen! Ha nem fél, miért akarja eljegyzésünket titokban tartani anyám előtt.

Erre az érvre nem lehetett felelni. De hol az a nő, aki nem volna elég hajlékony és sima arra, hogy keresztül csuszszék a józan okoskodás

ujjai közt? Karmina, Ovid logikája elől, Ovid szemei mögé rejtőzött.

— Ismét emlékeztetnem kell önt azon időre, mikor boszus volt? viszonzá. Azt mondta, hogy anyja el akar bennünket egymástól választani. Ha nem akarom, hogy már most megtudja eljegyzésünket — nem találok-e reá elég okot a saját szavaiban?

E szókkal fejét hizelgően támasztá az ifju vállára és eszébe jutván Minerva kisasszony egy megjegyzése, igy folytatá:

— Mondja csak, nem ohajt anyja az ön számára magasabb rangu, előkelőbb nőt nálam?

Lehetetlen volt tagadni, hogy Gallileené asszonyság nézetei igazolhatták e kérdést. Nem tanácsolta-e neki több izben, hogy várjon még nehány évig — vagyis más szókkal, hogy várja el, mig hivatásában a legfőbb fokot elérte — mielőtt általában a házasságra gondolna? De Karmina sokkal becsesebb volt előtte, hogy sem összehasonlitotta volna más nőkkel, bármily magas ranguak legyenek is. Bókot mondott neki, ahelyett, hogy felelt volna.

— Anyám nem tekinthet magasabbra önnél, mondá. Bár csak biztosnak érezhetném magamat afelől Karmina, hogy önt nála hagyván, egy valódi barátnénál hagyom, akiben bizhatik és akit szeretlhet.

Volt hangjában valami szomoru, ami nagyon gyötörte a leánykát.

— Várjon, mig ismét visszatért, viszonzá oly vidáman, mint képes volt; várjon csak, mig ismét visszatér és bizonyára szégyenleni fogja balsejtelmeit. És ne feledje kedvesem, hogy van anyján kivül egy másik barátném is — a legjobb és legnyájasabb barátné — aki gondot fog reám viselni.

Ovid ezt némi meglepetéssel hallotta.

— Egy barátnéja az anyám házában? kérdé.

— Minden bizonynyal.

— És ki az?

— Minerva kisasszony.

— Mit!

E felkiáltás oly végtelen bámulatot fejezett ki, hogy Karmina igazságérzete védelmére kelt uj barátnéjának.

— Midőn én igazságtalan voltam Minerva kisasszony iránt, az szolgálhatott mentségemül, hogy idegen voltam, mondá melegen. Ön már évek óta ismeri őt és régóta fel kellett volna fedeznie jó tulajdonságait. Azt kérdezem magamtól, vajjon minden férfi egyenlő-é. Még szegény jó atyám is a rut nőket a természet menthetlen tévedéseinek szokta nevezni. A szegény Minerva kisasszony maga mondja, hogy rut és nem is vár egyebet, mint hogy ehhez képest, mindenki balul ítélje meg őt. Én legalább nem leszek iránta igazságtalan. Teréza már elhagyott, ön is legközelebb el fog hagyni engemet. Szomoru kilátás, Ovid, de nem reménytelen. Franciska — igen, keresztnevén szólitom őt, valamint ő is engem — Franciska fog engem vigasztalni és életemet oly boldoggá teendi, amint csak teheti, mig ön visszatér.

A mogorvaságon és a gyermekek elméjének kérlelhetlen megerőltetésén kivül Ovid semmit se tudott, ami a nevelőnő iránti elfogultságát igazolhatta volna. Azonban Karmina hirtelen megtérése mintegy elnémitá őt.

— Remélem, mondá, elégséges okai vannak önnek, igy beszélni.

— A legjobb okaim vannak, viszonzá határozott hangon.

Ovid egy pillanatig elgondolkozott, hogyan kérdezősködhetnék leggyöngédebben ezen okok

felől. De a becses alkalmakat egyetlen perc alatt is el lehet szalasztani.

— Legyen segitségemre, hogy igazságot szolgáltathassak Minerva kisasszonynak, mondá. Legyen szives megmondani, mit tett . . .

— Csitt! vágott közbe Karmina. Valaki a nevemet szólitotta.

Elhallgattak és figyeltek. A kert külső oldaláról egy hang szólitá őket. Összerezzentek, mintha vétkesek lettek volna. A hang Gallileené asszonyság hangja volt.

XVIII. FEJEZET.

— Karmina! a kertben vagy?

— Bizza reám, — suttogá Ovid. — Aztán fennhangon kiáltott: Azonnal nálad leszünk.

Gallileené asszonyság a kapu előtt várta őket. Mihelyt megpillantották egymást, Ovid azonnal megszólalt:

— Most már nem lesz okod reám panaszkodni, — mondá tréfasan. — A hét végén elutazom.

Gallileené asszonyság válasza, fia helyett Karminához volt intézve.

— Köszönöm, kedvesem, — mondá és megszoritotta unokahuga kezét.

Oly sötét volt már, hogy az arcokból a homályos körvonalokon kivül nem lehetett egyebet látni. A tudományos hölgy hangja a lehető legszeretetreméltóbb volt. Ovidot előre küldte az utcán keresztül, hogy a ház ajtaján kopogtasson és bizalmasan karonfogta Karminát.

— Te kis liba! suttogá, hogyan képzelhetted, hogy haragudhatom reád? De oly kedves levelkét irtál, hogy még a félreértésedet se sajnálhatom.

Ovid az előcsarnokban várt reájuk. Bemen-

tek a könyvtárba. Gallileené asszonyság forró anyai ölelésbe zárta fiát.

— Ez megkoronázza egy nagyon élvezetes est örömét, mondá. Előbb egy kitünő felolvasás aztán fiam miatti kinos aggodalmaim elenyészése. Ugy hiszem Ovid, hogy szakszerü tanulmányaid soha sem emelkedtek fel az Interspecialis Régiókig! Ma este roppant nagyszámu közönség hallgatta a Professzor felolvasását e tárgyról és én valóban, még most se tértem egészen magamhoz. Ötven mértföldnyire felettünk — csak ötven mértföldnyire — egy oly hideg légkör létezik, mely egy másodperc alatt megfagyasztaná az egész emberi nemet. E borzasztó ürben a nedves anyag szétrobbanna és kővé válnék; és — hallgasd ezt Karmina — maga a szétrobbanás is megfagyna és nem idézne elő hanghullámokat. Képzeld már most, hogy még komoly emberek is fel mernek nézni a magasba és arról beszélnek, hogy égbe fognak felszállni. Oh! mily együgyü az ember, kivévén — most tréfásan akarok beszélni, Ovid — kivévén mikor megörvendezteti öreg anyját azzal, hogy elutazik egészsége helyreállitása érdekében! És hova fogsz menni. A higgadt elméjü Karmina adott jó tanácsot? Előre is egyetértek vele, bármit mondott is.

Ovid értesité anyját Benjulia tanácsáról és megkérdé, hogy mit tart felőle.

Gallileené asszonyság tuláradó kedélyessége nyomban elárasztá a távollevő doktort. Mogorva, rut ember; de mily megbecsülhetlen jó barát! mily bámulatosan jó tanácsot tud adni! Ovid, egészségének mostani állapotában ne fáraszsza magát a levélirással; majd anyja ir köszönő levelet a doktornak és egyuttal ajánló leveleket fog kérni az ottani előkelőségekhez, a kik kiváló helyet foglalnak el a gyarmati társadalomban. Megnézte a hirlapot: épen szombaton indul egy

hajó Liverpoolból Kanadába. Ovid mindjárt holnap reggel megrendelheti a kabinját; („az első fedélzeten, kedvesem, ha lehetséges;") és a pentek esti vonattal elhagyhatja Londont. Nagy buzgalmában az elutazást megkönnyiteni, magára vállalta elzáratni fia házát távollétében és intézkedni a cselédek iránt, ha Ovid érdemesnek tartja őket időközben el nem bocsátani. Még „Sznuksz"-ra is gondolt. A legegyszerübb mód, a macskáról gondoskodni, persze az volna, hogy megmérgezzék, de Ovid oly különe volt némely dolgokban, hogy az efféle gyakorlati tanácsokról hallani sem akart.

Hetenkint fél shilling egy macska élelmezésére nem sok, mondá Gallileené asszonyság nagylelkűsége felbuzdulásában. Ide veszszük Sznukszt.

Ovid nagy rezignációval hallgatott végig mindent. Karmina észrevette, hogy Gallileené asszonyság lázas élénksége kezd fiának terhére lenni.

— Szükségtelen magadat fárasztanod anyám, mondá. Házi ügyeimet elrendeztem, midőn legelső izben éreztem a pihenés szükségét. Inasom velem utazik. A gazdasszony és a konyhaszolgáló rokonaikhoz fognak menni vidékre; a szakács felügyel a házra és a kis inas, ki csaknem annyira szereti a macskát mint én, jó gondját fogja viselni Sznuksznak. Azt hiszem célszerü lesz hazamennem, ha kegyeskedel bérkocsi után küldeni. Mint más beteges emberek, én is fáradt vagyok este felé.

Ajkai megérinték Karmina apró füleit mialatt anyja elfordult és csöngetett.

— Holnap látjuk egymást, suttogá. Szeretlek! szeretlek! — szeretlek!

A gyönyör netovábbját látszott feltalálni e szó ismétlésében.

Ovid távozása után, Karmina azt várta,

hogy hallani fog valamit nagynénje felfedezéséről a Square kertjében. De Gallileené asszonyság ártatlansága hozzáférhetetlen volt. Unokahugát nem találván a házban, azonnal eszébe jutott a Square. Mi lehetett volna természetesebb annál, hogy az unokatestvérek esti setát tegyenek, London legszebb kertjei egyikében? Ovid felgyógyulásába vetett reménysége, és a Karmina rábeszélő hatalma iránti bámulat látszott ez időszerint az egyedüli uralkodó gondolat lenni a magvas elmében. Midőn az inas behozta a tálcát a vörös borral és szikvizzel, elküldött Minerva kisasszonyért, hogy ő is hallja meg a jó hirt. Teljesen ignorálni látszott azt, hogy a délután folyamában barátságos érintkezésük erőszakosan megszakadt. A szikviz láttára félig ünnepélyes, félig tréfás hangulat vett erőt rajta.

— Kövessük a férfiak példáját Minerva kisasszony és üritsünk poharat. Légy vidám Karmina és felezz meg velem egy félpalack szikvizet, Ovid kellemes utazására és szerencsés visszaérkezésére.

A vendégség kedélyderitő befolyása által felviditva, a Professzorok barátnéja, a félig kifejlett békák gyöngéd ápolónője ismét visszamerült a tudományosságba. Gallileené asszonyság egy alkalomszerü rövid felolvasást rögtönzött Kana dáról — a kanadai növényvilágról — Kanada geologiájáról és azon vizmennyiségről, hektoliterekben kifejezve, melyet a Niagara zuhatagai óránkint elpocsékolnak.

— A tudomány mindent rendbe fog hozni kedveseim, s előbb-utóbb oda viszszük a dolgot, hogy az a rest viz is ami számunkra fog dolgozni. Jó éjt, Minerva kisasszony! Szép álmokat, kedves Karmina!

Midőn a nevelőnő egyedül volt szobája ma-

gányában, szemöldei beljóslatu ráncokba szedődtek.

— Mióta Gallileené asszonyságot ismerem — gondolta magában — soha se láttam őt ily jó kedvünek. Vajjon miféle gonosz tervet forralhat azon időre, midőn fiától megszabadult?

Néhány óra elmulása nem gyakorolt zsibbasztó befolyást Gallileené asszonyság szeretetreméltóságára.

Ovid, másnap, anyja közbenjárása folytán háboritlanul élvezhette Karmina társaságát Nem csupán Minerva kisasszonyt, de még Gallilee urat és a gyermekeket is távol tartotta, oly gyöngéd ügyességgel, melyen még a legkészségesebb gyanakodás sem ütközhetett volna meg. Szóval mindaz, amit rokonszenv és elnézés tehetett, Ovid bizalmának megnyerésére, feltünés nélkül és szerény módon megtörtént. A családi diplomacia nagymestere, soha sem érte el célját finomabb müvészettel.

Délután egy cseléd meghozta Benjulia véleményét Gallileené asszonyság levelére, melyet reggel adtak a postára, és mely tudatá Ovid elutazásának napját. A doktort a köszvény fogva tartotta otthon. Ha Ovidnak némi utmutatásokra van szüksége Kanadát illetőleg, akkor Ovidnak személyesen kell elmenni hozzá. Ennyiből állt az egész.

— Volt ön már valaha doktor Benjulia házában? kérdé Karmina.

— Soha.

— Akkor hát csak hallomásból tudja, amit nekem felőle mondott? Most hát meg fogja tudni a valót. Mert bizonynyal oda megy, ugyebár?

Ovid legcsekélyebb vágyat sem érzett felfedezési utazást tenni Benjulia magános házába és azt nyiltan ki is mondta. Karmina ékesszólásának egész befolyását felhasználta, hogy őt szándéka megmásitására birja. Gallileené asz-

szonyság (unokahuga kiváncsiságánál magasabb szempontból itélvén meg a dolgot) belátta annak fontosságát, hogy Ovid ajánlóleveleket vigyen magával, a kanadai magasabb körök egyes tagjaihoz és egyetértett unokahugával.

— Ide rendelem a kocsit, — mondá tréfásan zsarnoki hangon; s ha te nem akarsz elmenni a doktorhoz, én fogok nála látogatást tenni Karminával.

Ovid makacskodása esetén ily következményekkel levén fenyegetve, nem tehetett egyebet, mint megadá magát.

A kocsisnak nem lehetett egyéb utasitást adni, mint hogy hajtson Hendon faluba, London éjszaknyugati részén, ott azután kérdezősködjék a doktor háza felől. Hendon és Willesden közt, az Oxford Streettől egy óra járásnyira vannak még mezei magányok, ligetes pagonyok, vadvirágok, majorok és gabonaföldek, melyeket a mai kor épitészeinek téglája és vállalata eddigelé nem szentségtelenitett meg. A kocsis, árnyékos fák alatt, tekervényes utakon hajtván végig, legutolszor egy utszéli-csapszékben kérdezősködött. Ovid, értesülvén, hogy Benjulia háza nincs meszszebb fél angol mértföldnél, gyalog folytatá utját, a kocsis és a lovak addig a csapszékben és annak istállójában kényelembe helyezkedtek.

Ovid egy vasrácsozatu kapu elé ért, mely magános, mezőre nyilt.

Itt, egy kopár kis térség közepette megpillantá Benjulia házát, egy palakó fedelü undok négyszögletes épületet sárga téglákból, melyet alacsony falkerités vett körül. E kerités is vasrácsozatos kapuval volt ellátva. A belső térség ép oly kietlen volt, mint a külső, még csak egy virágos vagy veteményes kert kisérlete se volt látható.

A háztól mintegy kétszáz lépésnyire egy második, kisebb épület állt, felső világitással.

Ovid (a leirás után) nem ismerte a híres laboratoriumot. E mögött volt azon sövény, mely Benjulia telekrészletét szomszédjáétól elválasztá. Itt már fákat lehetett látni és a föld is mivelés alatt volt. Sehol se látszott élő lény. Ily közel Londonhoz — és mégis magánosságában oly messze — volt valami természetellenes e hely elhagyatottságában.

Ovid, a kiváncsiság bizonyos érzelme által vezéreltetve, mely nem sokára gyanakodássá fajult el, a laboratorium felé közeledik, anélkül, hogy magát a lakház bejárása előtt mutatta volna. Házi kutya nem ugatott, cseléd se mutatkozott a házajtó kis ablaka mögött. Szégyenlette magát, mialatt tette, de (Karmina megjegyzése a doktorról, oly nagy benyomást tett reá), még a laboratorium bezárt ajtaját is megkisérlé kinyitni és várt és hallgatózott! Szellős nyári nap volt; és a sövény keritésen tul a falevelek vidáman suttogtak. Nem lehetett-e más neszt is hallani? Igen — az andalító szellő suhogás közt, lassu és gyönge, nyögéshez hasonlító sirás hallatszott. Majd szünetelt, ismétlődött és ujból elhallgatott. Ovid körülnézett, nem tudta tisztán, vajjon a hang a házból jött-e vagy máshonnét. Megrázta az ajtót. Semmi nesz. A szenvedő lény (ha csakugyan szenvedő volt) elcsöndesült vagy meghalt. Talán egy vegytani kisérlet sebzett meg valamely élő teremtményt? Vagy .....?

Ovid visszariadt a második kérdés tovább füzésétől. A laboratorium az irtózat tárgyává lett előtte. Visszafordult a lakház felé.

Kezét a rácskapu kilincsére tette és visszatekintett a laboratorium felé. Habozott.

A nyögéshez hasonlító sirás, mely oly keservés volt és oly rövid ideig tartott, kisértetiesen visszhangzott füleiben. Visszariadt azon gondolattól, hogy Benjuliával találkozzék. Mit fog aztán önmagáról tartani — mit fog róla gon-

dolni anyja és Karmina, ha visszatér a nélkül, hogy belépett volna a doktor házába — mindezzel nem sokat törődött jelenlegi kedélyállapotában. A pillanat befolyása uralkodott rajta kizárólag. Kezét visszahuzta a lakatról. „Nem fogok bemenni;“ mondá magában.

Késő volt. Amint a háznak hátat forditott, egy férficseléd jelent meg az ajtóban, eljött a kapuig, melynek egyik szárnyát szó nélkül megnyitotta Ovid előtt.

Mindketten beléptek a ház folyosójára. A szótlan férficseléd jobbról egy ajtót nyitott ki és meghajtá magát, ami annyit jelentett, hogy a látogató beléphet. Ovid egy szobába lépett, mely ép oly kopár volt, mint az egész telek. A vakolt falak, a téglapadló épen olyan állapotban volt, mint a kőmivesek elhagyták, midőn a ház elkészült. A cseléd rövid távollét után visszatért. Akár lehangolt kedélyü, akár mogorva természetü ember volt, tény az, hogy most se szólt egy szót se. Kinyitott egy ajtót a folyosó tulsó oldalán, meghajtá magát — és eltünt.

— Ne közeledjék hozzám! kiáltá Benjulia azon pillanatban, midőn Ovid belépett.

A doktor a szoba egyik belső szögletében ült; hosszu fekete felső kabátja, a nyaka körül begombolva, eltakarta sovány arcán alól egész testét, kivévén nagy kezeit és köszvénytől gyötrött lábát. Mélabus szürke szemeiben a düh és a kin kifejezése égett. A karszék támláján nyugvó öklei össze voltak szoritva.

— Tizezer tüzes ördög; tizezer lyukat fur a lábamon, mondá. Ha megérinti a párnát székemen, azonnal megfojtom önt.

Valamely hüsitő folyadékot töltött egy edénybe és megöntözte lábát, mintha virágágy lett volna. Ezenkivül is enyhitendő fájdalmait, keservesen káromkodott, szidván önmagát oly

menydörgő hangon, hogy az üveges szekrény ablaktáblai is remegtek bele.

Ovid, mostani hangulatában örült, hogy a kézszoritás kötelessége alól fel volt mentve; egy székre leült és körülnézett. Még e szobában is csak kevés butort fedezett fel s azok is mind ócskák voltak. Az üveges szekrényen kivül egy étkező asztalt, hat széket és egy kopott barna padló szőnyeget látott. Az ablakon nem voltak függönyök, se festmények vagy metszetek a szürkés barna szinü falon. Az üres kandalló őszintén kitárta fekete üregét s párkányán semmi egyéb se volt, csak a doktor piszkos és erősszagu pipája. Benjulia letette kezéből az edényt annak jeléül, hogy a fájdalom paroxizmusa megszünt.

— Szomoru hely, lakásnak ugyebár? — e szókkal üdvözlé vendégét házánál.

Ovid, kit ingerelt azon véletlen, mely őt a Benjuliával való találkozásra kényszerité, oly hangon felelt, mely érdekesség tekintetében a doktoréval kiállta a versenyt.

— Az ön hibája, ha e hely oly szomoru. Miért nem ültetett fákat és miért nem rendezett be háza körül kertet?

— Ugy hiszem, hogy meg fogom önt lepni, — viszonzá Benjulia nyugodtan — de én ki szoktam mondani amit gondolok. Nincs kifogásom a hely szomorusága ellen, fákkal és kertekkel pedig nem törődöm.

— Ugy látszik, hogy a butorzattal se sokat törődik, mondá Ovid.

Most, miután a fájdalmak egy pillanatra megszüntek, a doktor veleszületett közönye minden iránt, amit más emberek felőle gondoltak vagy mondtak, szokott sajátszerüen öntudatlan modorában ujra nyilvánult rendes tompultságában. Csupán azt látszott megérteni, hogy Ovid kiváncsisága csekélységek iránt érdeklődik. Nos hát ez irányban kevésbbé kellemetlen felvilágositá-

sokat adni, mintha az indokok felől tudakozódnék. Benjulia tehát butorzatáról beszélt.

— Igaza van, viszonzá, sógornőm — tudta ön, hogy van ilyen rokonom? — a sógornőm vásárolta az asztalokat, székeket, ágyakat és mosdóedényeket. A boltokban való bevásárlások nem érdekelnek. Egy utalványt adtam neki s azt mondtam, hogy butorozzon be számomra egy szobát, melyben ebédelhessek s egy másikat, melyben alhassam, s ne feledkezzék meg a konyháról és a cseléd szobákról. Mi kell nekem ennél több?

Szenvedhetlen egykedvüsége még inkább fokozta látogatásának izgatottságát.

— Ez bizony nagyon önző gondolkozásmód! tört ki Ovid. Nincs önnek senkije, a kiről gondoskodjék.

— Nincs — hála az égnek!

— Ez nyilt cinizmus, Benjulia.

— A doktor elgondolkozott.

— Igazán? mondá. Lehet, hogy megint igaza van. Én azt hiszem, hogy csak közöny. Furcsa, hogy a bátyám is ugyanazon szempontból fogta fel a dolgot, a melyből ön — sőt ugyanezen szót is használta. Ugy hiszem, hogy „cinizmusomat“ gyógyithatlannak tartotta. Annyi bizonyos, hogy felhagyott látogatásaival. T ő l e könnyü szerrel megszabadultam. Mit mond ön? Méltatlan hozzám ezen embertelen gondolkozásmód? Én igazán nem hiszem. Én határozottan vadember vagyok. Csupán közönyösség az egész.

— Viszonozza az ön bátyja ezt a közönyt? Ha csakugyan teszi, akkor önök csinos egy pár ember lehetnek!

Benjulia bizonyos gunyos élvezetet látszott találni, az Ovid által felvetett kérdés latolgatásában. Végre elhatározta igazságot szolgáltatni távollevő rokonának.

— A bátyám elméje talán képes oly cse-

kély erőfeszitésre, a milyent ön emlitett, mondá. Épen csak annyi esze van, hogy a tébolydát kikerülheti. Akarja hallani két szóban összefoglalva. hogy mi az én bátyám. Egy élvhajhász inyenc — egyéb semmi. Néha megengedem nejének, hogy ide jöjjön sirni. Engem nem zav r és neki megkönnyebbülést látszik szerezni. Ez is közöny — ugyébár? Én bizony nem tudom. A butorbevásárlásból fennmaradt pénzt neki adta, hogy vegyen magának uj kalapot. Ezt is közönynek nevezheti és megint igaza lehet. Én nem törődöm a pénzzel. Nem akar valamit inni. Láthatja, hogy én nem tudok mozdulni. Kérem csöngessen az inasnak.

Ovid nem fogadta el a kinálást és áttért más tárgyra.

— Az ön inasa nagyon szótalan ember, mondá.

— Ezt nagy érdemeül tudom be, viszonzá Benjulia; a nőcselédek összes eddigi inasaimmal civakodtak. Ezzel az emberrel nem képesek civakodni. Hasznavehetősége iránti hálás elismerésből, megjavitottam a fizetését. Gyülölöm a lármát.

— Ez az oka talán, amiért nem tart házőrző ebet?

— Nem szeretem a kutyákat. Ugatnak.

Nyilván volt egyéb kellemetlen dolga is kutyákkal, melyet nem volt hajlandó közölni. Mélyen beesett szemei szomorun maga elé meredtek. Ovid jelenléte a szobában, ez idő szerint lelkéből elmosódott benyomásnak látszott. A szokott heves fejdörzsölés segélyével ismét magához tért és Ovid látogatásának céljára vitte át a társalgást.

— Ön tehát elhatározta követni tanácsomat, mondá. Elutazik Kanadába és elutazása előtt hallani akarja a mit mondani tudok. Itt a

naplóm. Ez majd kisegiti emlékező tehetségemet és mindkettőnk hasznára lehet.

Irószerei egy mozgatható asztalon voltak elhelyezve, mely karszékéhez volt megerősitve. Mellettük egy kapocscsal ellátott, ócska kinézésü könyv hevert. Miután tiz percig lapozgatott naplójában imitt-amott, éles elméjében össze volt gyüjtve mindaz a mire szüksége lehetett. Következetesen és bőven nyujtotta a felvilágositásokat Ovidnak, elejétől végig egyetlen kilátás nélkül és kérlelhetlenül közvetlen tekintettel az utazó gyakorlati szükségeire. Egyetlen egy szót se szólt a kanadai lakosok elleméről, sem a természet szépségeiről. Gallileené asszonyság a Niagara zuhatagait birálgatta az elfecsérelt természeti erők szempontjából, doktor Benjulia tudományos fölénye fényesen nyilvánult. A Niagara zuhatagait még csak nem is emlitette.

— Megfeleltem céljainak, mint uti kalauz? kérdé. Sohase fáraszsza magát hálálkodással. Mondjon igent vagy nemet. Nagyon jól van. Most még egy sor irást kell önnek adnom.

Ekkor egyet igazitott mellette fekvő ludtollán s egy megjegyzést tett.

— Vette ön valaha észre, hogy létezik egy élvezet, melyben az asszonyok életök fogytáig mindig gyönyörködnek? mondá. Akár fiatalok, akár öregek legyenek, mindig ugyanazon kimerithetlen örömüket találják a társaságban, akár fiatalok, akár öregek legyenek, egyformán képtelenek megérteni egy embert, aki azt mondja, hogy semmi kedve immár a társaságokba járni. Még az ön anyja is, ki különben oly ügyes asszony, azt hiszi, hogy ön Kanadában társaságokat akar látogatni.

Ezzel megkisérlé tollát s látván, hogy menni fog, elkezdett irni.

Ovid kezére pillantott és ujra eszébe jutott Karmina felfedezése. Szemei aztán kissé tovább

vándoroltak azon szöglet felé, melyet a kandalló oszlopa és a fal képezett. A vastag bambusznád pálca itt nyugodott. Világos szinü szaruból készült fogantyu volt reá illesztve s e fogantyun nehány folt látszott. Ovid egy orvos gyakorlott szemeivel nézett a foltokra. Megszáradt vérfoltok voltak. (Vajjon megmosta-é kezeit, mióta legutolszor használta e botot? És vajjon elfeledte-é megmosni a botot is?)

Benjulia befejezte a levelet s a cimet irta reá. Aztán felvette az asztalról, hogy átadja Ovidnak — és megállt, mintha valamely kétely kisértené szándéka megváltóztatására. De habozása csak egy pillanatig tartott. Első szándékánál maradt s átadta Ovidnak a levelet, mely egy montreali orvoshoz volt cimezve.

— Ez az ember nem fogja önt társaságokba vezetni, mondá Benjulia, se pedig elméjét orvosi dolgokról való fecsegéssel fárasztani. De ön is tartózkodjék egy tárgyat megpendíteni. Egy bőszült bika az én barátomhoz képest semmi, ha ön a viviszekcióról*) beszél előtte.

Ovid mereven nézett reá, midőn e szókat mondá. Benjulia épen oly mereven nézett vissza.

Vajjon ébredt-e gyanu a két emberben, a kölcsönös fürkészés e percében? Ami Ovidot illeti, ő el volt határozva, el nem hagyni a házat, anélkül, hogy megkisérlené gyanuja alaposságáról meggyőződni.

— Köszönöm a levelet mondá, s nem fogom elfeledni a figyelmeztetést.

A doktor képességének a társadalmi erények gyakorlására, szintén meg voltak a maga határai. Vendégszeretetének készlete a vége felé járt.

— Tehetek még valamit önért? kérdé.

---

*) Viviszekció — élő állatok felboncolása, bonctani észlelések céljából.

— Felelhet egy egyszerü kérdésre, viszonzá Ovid. Karmina unokahugom . . .

Benjulia ismét félbeszakitá szavait.

— Nem gondolja ön, hogy unokahugáról eleget beszéltünk már az állatkertben? kérdé nyugodt hangon.

Ovid e figyelmeztetésre oly gyors és éles visszavágással felelt, mely csaknem méltó lett volna anyjához.

— Csak az ön saját könyörületes hajlamainak tulajdonitsa, ha e tárgyra visszatérek, viszonzá. Unokahugom nem birja elfeledni a nyájasságot, melyet ön a beteg majom iránt tanusitott.

— Minél hamarább elfeledi nyájasságomat annál jobb. A majom meghalt.

—Örülök ezt hallani.

— Miért?

— Azt hittem, hogy a szegény állat kinok közt él.

— Mit akar ezzel mondani?

— Azt akarom mondani, hogy fájdalmas sirást hallottam. . .

— Hol?

— A háza mögött levő épületben.

— A szél sirását hallotta a fák lombjai közt.

— Bizonynyal nem. Hajt ön végre néha állatokon is vegytani kisérleteket?

A doktor elháritotta ezen egyenes támadást, anélkül, hogy csak egy hajszálnyit is tágitott volna.

— Mit mondtam önnek, midőn átadtam ajánlólevelemet? kérdé. Azt mondtam, hogy egy bőszült bika, barátomhoz képest semmi, ha valaki viviszekcióról beszél előtte. Most még valamit mondok önnek. Én is olyan vagyok mint a barátom.

Itt kissé szünetelt.

— Elég ez? kérdé aztán.

— Elég, felelé Ovid.

Oly közel voltak a nyilt összekoccanáshoz, amily közel csak lehet két ember; Ovid kalapját vette és távozni készült. Még e válságos percben is nyilvánult Benjulia sajátszerü féltékenysége ifju kartársa iránt — ki vetélytársává lehetett valamely felfedezésben, melynek dicsőségét magának követelte. Hangjában semmi változás se volt. Ugy beszélt, mint egy józan gondolkozásu, őszinte jó barát.

— Még egy utolsó tanácsot, — mondá. — Ön egészsége helyreállitása végett utazik. Ne engedje, hogy kiváncsi idegenek beszélgetésre csábitsák önt. Lehetnének köztük fiziologisták.

Mihelyt Ovid ismét a szabadba ért, a montreali orvosnak szóló levélre pillantott. Első gondolata az volt, hogy széttépje.

Valamint Benjulia az imént habozott, mielőtt átadta neki a levelet, ugy most ő is habozott, mielőtt széttépte volna. A hasonló esetekben szokásos gyakorlat ellenére, a boriték le volt ragasztva. E körülmények közt Ovid büszkesége arra határozta őt, hogy felhasználja az ajánló levelet. Sok idő mult el, mielőtt az események világossá tették előtte ezen határozás fontosságát. Élete végeig megemlékezett róla, hogy Benjulia közel volt hozzá, hogy oda ne adja a levelet, és hogy ő közel volt hozzá, hogy azt széttépje.

XX. FEJEZET.

Azon régi bölcs, a ki azt állitotta, hogy az idő röpül, e nevezetes felfedezést bizonynyal akkor tette, midőn utazási előkészületekkel volt elfoglalva. Mikor érezzük legélénkebben az élet rövid voltát? Mikor nézzük leggyakrabban az órát, folyvást félve e nézegetés eredményétől? Mikor lep

meg váratlanul az éjszaka és mikor virrad ránk váratlanul a reggel? Mikor utra készülünk.

A hét hátralevő napjai rohamosan multak el. Ovidnak alig maradt ideje magától kérdezni, vajon a péntek csakugyan elérkezett-e, midőn otthon töltendő életének órái máris meg voltak számolva.

Még volt egy kevés ideje, midőn késő délután visszatért az anyai házhoz. Senkit se találván a könyvtárban, felment a szalonba. Anyja egyedül volt és olvasott.

— Van valami közölni valód, mielőtt Karminának megmondanám hogy itt vagy?

Gallileené asszonyság egész nyugodtan intézte hozzá e kérdést, a mi hangját illette. De szemei még mindig a könyvön csüggtek. Ovid tudta, hogy most nyujtá neki a legelső és legutolsó alkalmat nyiltan beszélni, mielőtt elutaznék.

— Anyám, mondá, a te őrizeted alatt hagyom azon egyetlen lényt, a ki rám nézve a legdrágább a világon.

— Azt akarod ezzel mondani, kérdé Gallileené asszonyság, hogy eljegyezted magadnak Karminát?

— Azt akarom mondani és nem vagyok bizonyos felőle, hogy te ezen eljegyzést helyesled. Akarsz őszintébb lenni irányomban, mint akkor voltál, midőn e tárgyról legutolszor beszéltünk.

— Mikor volt ez? kérdé Gallileené asszonyság.

— Azon napon, mikor itt reggeliztem és egy pillanatra ketten egyedül maradtunk. Azt mondtad, hogy igen természetesnek találod, hogy Karmina vonzerőt gyakorolt reám, de gondosan őrizkedtél bátoritani a köztünk kötendő házasság eszméjét. Ebből megértettem, hogy ezen eszmét nem helyesled, — de nem mondtad meg őszintén, hogy miért nem.

— Tudják-e a nők mindig okát adni érzelmeiknek?

— Tudják — ha olyanok, mint te vagy.

— Köszönöm kedvesem, a csinos bókot. Jó emlékező tehetségem van. Ugy gondolom, hogy az efféle házassági szövetségek ellen felhozható nyilvánvaló ellenvetésekre céloztam. Te és Karmina unokatestvérek vagytok és különböző vallásfelekezethez tartoztok. Azt is hozzá tehetem, hogy oly ember, a ki a te fényes kilátásaiddal bir, nézetem szerint rosszul teszi, ha megnősül, hacsak neje nincs oly helyzetben, hogy befolyását és hirnevét gyarapithassa. Én azt reméltem, hogy az én ügyes fiam, egy szinvonalra fog emelkedni más előkelő rangu egyénekkel, kik családunk tagjai. Ebből áll vallomásom, Ovid. Ha azon alkalommal, melyet említettél, talán haboztam is, ugy hiszem, most megmondtam, hogy miért tettem.

— Azt jelenti ez, hogy még most is habozol.

— Nem.

E rövid válaszszal felkelt és letette a könyvet. Ovid követé őt a könyves szekrényhez.

— Meghóditott Karmina? kérdé Ovid.

Gallileené asszonyság visszatette helyére a könyvet.

— Karmina meghóditott, felelé anyja.

— Oly hidegen mondod ezt.

— Mit bánod, ha őszintén mondom.

A remény és félelem közti küzdés kitört Ovid kebléből.

— Oh! anyám, nem lehet szóval kimondani, hogy mennyire szeretem Karminát. Az Isten szerelmére kérlek, viseld gondját és légy jó iránta.

— Nem az Isten szerelméért, hanem a te kedvedért, viszonzá Gallileené asszonyság a saját protoplasztikus szempontjából kijavitván ingerlékeny fia kifejezését. Igaztalan vagy irántam, ha aggódol Karmina miatt. midőn őt nálam hagyod. Néhai bátyám gyermeke az én gyermekem. E felől biztos lehetsz.

E szókkal megfogta fia kezét, magához

vonta és méltóságteljes elhatározással megcsókolta homlokát. Ha ezen ünnepélyes fogadalom megpecsételése Mool ur jelenlétében történik, az érdemes ügyvédnek okvetlenül eszébe juttatta volna azon gyakran előforduló másik szertartást, melynek neve: egy szerződés aláirása.

— Nincs számomra egyéb utasitásod? folytatá Gallileené asszonyság. Például, kedves fiam, nincs kifogásod az ellen, ha Karminát magammal viszem társaságokba. Azt hiszem, hogy a társaságok üdvös befolyást fognak gyakorolni elméjére.

Ovid szánandóan lesülyedt anyja szinvonala alá, midőn e kérdésre válaszolt.

— Tégy meg minden lehetőt arra, hogy élete boldog legyen távollétem alatt.

Ennyiből álltak összes utasitásai.

De Gallileené asszonyság még nem végzett vele.

— A mi a látogatókat illeti, mondá, ugy hiszem, ohajtod, hogy óvatos legyek, ha azt tapasztalnám, hogy fiatal emberek a szokottnál gyakrabban ellátogatnak ide.

Ovid e szókra elnevette magát.

— Azt hiszed, hogy kétkedem benne! viszonzá. Nincs a föld hátán hivebb leány az én kis Karminámnál.

De mialatt e szókat mondá, egy gondolata támadt A derültség eltünt arcáról és hangja elveszté vidám csengését.

— Van egy ember mégis, aki meglátogathat, mondá, és akit nem ohajtom, hogy Karmina lásson.

— Ki az?

— Szerencsétlenségre oly ember, a ki felingerelte kiváncsiságát: — Benjulia.

Most Gallileené asszonyságon volt a sor nevetni. Nevetése nem tartozott legelső rangu bájai közé — csengése kemény és terjedelme korlátolt

volt. Felnyitá száját, de nem gyujtott világot szemeiben.

— Féltékeny vagy a rút doktorra! Oh! Ovid Hát még kire?

— Soha életedben nem tévedtél nagyobbat, viszonzá fia élesen.

— Akkor hát mi kifogásod van ellene? kérdé Gallileené asszonyság.

Nem volt könnyü erre a kérdésre őszintén felelni. Ha Ovid azt mondja, hogy Benjulía vegytani kisérletei — valamely oknál fogva, melyet csak ő ismer — csupán köpönyegül szolgálnak, a kérlelhetlen tudomány kegyetlenségeinek elpalástolására — ez által csak felemelné a doktort anyja nagyrabecsülésében. Ha másfelől azt mondja el anyjának, a mi köztük történt midőn az állatkertben találkoztak, akkor igen valószinü, hogy Gellileené asszonyság erős gyakorlati jogereje nem fogadná el érvül fiának szubjektiv benyomásait, hanem felszóllitaná a doktort, hogy magyarázza meg, miért beszélt oly hangon Karmináról és anyjáról. Miután Ovid hirtelen e dilemma közé látta magát állitva, elég eszélytelenül a legkönnyebb módon menekült ki belőle, s igy szólt:

— Nem tartom Benjuliát alkalmas társalgónak egy fiatal leány számára.

Gallileené asszonyság e vélemény nyilvánitást oly készséggel fogadta, mely gyanakvóbb természetü embert figyelmeztetett volna, hogy bakot lőtt. Ovid felébreszté eszes anyja kiváncsiságát, sőt talán gyanuját.

— Te tudod legjobban, viszonzá Gallileené asszonyság, hogy eszemben fogom tartani a mit mondtál.

E szókkal csengetett, hogy Karmináért küldjön s igy szólt magában:

— Itt valami baj van. Majd megtudom Benjuliától, hogy mi.

Midőn Ovid egyedül maradt a szalonban, hosszúnak találta az időt — most legelőször mióta elutazásának napja ki volt tüzve. E benyomást azon természetes türelmetlenségnek tulajdonitá, melylyel Karmina megjelenését várta — mig nem azóta kétségbevonhatlan tanubizonysága öt végtelen perc és még ennél is hosszabb idő elteltét mutatá. Midőn az ajtó felé ment, hogy kérdezősködjék, az végre kinyilt. Karmina elé sietve, szemközt találta magát — Minerva kisasszonynyal.

A nevelőnő sietve lépett be és felé nyujtá kezét a nélkül, hogy ránézett volna.

— Bocsásson meg alkalmatlankodásomért, mondja oly gyors kiejtéssel és oly félénk modorral, mely teljesen szokatlan volt nála. Kénytelen vagyok a gyermekek holnapi leckéjét elkésziteni, s ez az egyetlen alkalom, öntől elbucsuznom. Kérem, fogadja legforróbb ohajtásaimat — szivből fakadó kivánságaimat — egészsége helyreállításához — és kellemes utazásához. Isten önnel! Isten önnel!

Miután egy percig kezet szoritott Oviddal, visszasietett az ajtóhoz. Ott még egyszer megállt, feléje fordult és most nézett reá legelőször.

— Még valami mondandóm van, szól kitörő hévvel. Mindent elfogok követni, ami tőlem telik, hogy Karmina életét kellemessé tegyem, az ön távollétében.

Mielőtt Ovid megköszönhette volna — eltünt.

A másik perczben már Karmina lépett be és azt látta, hogy Ovid nagy zavarban és boszusan jár fel s alá a szobában. A nevelőnővel a lépcsön találkozott — talán valamely félreértés volna köztük?

— Látta ön Minervát? kérdé.

Ovid átkarolta Karminát és leültette mellé a pamlagra.

— Nem értem Minerva kisasszonyt, mondá. Hogyan történt, hogy ő jött ide, holott önt vártam.

— Kért, hogy ő láthassa önt előbb, s ezt annyira ohajtani látszott, hogy engedtem kérésének. Ugyebár nem cselekedtem rosszúl, Ovid?

— Ön mindig jószivü, és mindig helyesen cselekszik. De miért nem bucsuzhatott el tőlem (a többiekkel együtt) odalenn? Érti ön ezt a sajátszerü nőt.

— Ugy hiszem hogy értem.

Elhallgatott és egy hajfürttel játszott, mely Ovid homlokára csüggött.

— A szegény Minerva kisasszony annyira szereti önt, mondá ártatlanul.

— Szeret engem?

A meglepetés, mely e kérdésben volt kifejezve, nem látszott reá benyomást tenni; még folyvást a jegyese hajával játszott.

— Látni akarom, hogyan áll, mikor a középen van elválasztva. Nem, szebb ugy amint rendesen szokta viselni! Milyen csinos ön, Ovid! Nem ohajtaná hogy én is csinos legyek? A házban mindenki szereti önt és mindenki szomorkodik eltávozása miatt. Én szeretem Minerva kisasszonyt, szeretek mindenkit, a miért önt oly nagyon szeretik. Oh! mit fogok tenni, mikor majd nap nap után mulik s önt mindegyik messzebb viszi tőlem? Nem! nem akarok sirni! Nem akarom hogy az én szerelmem nehéz szivvel induljon utnak. Hol van fényképe? Megigérte, hogy nekem adja fényképét. Hadd lássam. Igen, hasonlit önhöz, és még se hasonlit önhöz. Majd elgondolkozom felette, ha egyedül leszek. A fényképész lemásolta az ön szemét de nem birta lemásolni a nyájasságot és jóságot, melyet én látok benne.

Elhallgatott és fejét jegyese keblére hajtá.

— Elhatározásom ellenére is sirni fogok, ha még tovább nézek önre. Ne nézzünk egymásra — ne beszéljünk — érzem karját derekam körül — hallom a szive dobbanását. Legjobb a szótlanság. Hallottam oly emberekről, kik boldogan haltak

meg és soha sem értettem, hogy mi lehet az. Ugy hiszem, hogy most boldogan tudnék meghalni.

Kezét kedvese szájára illeszté, mielőtt az még válaszolhatott volna neki, és közelebb huzódott hozzá.

— Csitt! mondá szeliden; csitt!

Nem mozdultak, nem szóltak. E hallgatag boldogság volt a legédesebb boldogság. A varázst Gallileené asszonyság törte meg. Hirtelen kinyitotta az ajtót, az órára mutatott és ismét eltávozott.

A kegyetlen perc elérkezett. Még egyszer hűséget esküdtek egymásnak, még egy utolsó csókot váltottak, még egy utolsó öleléssel átkarolták egymást. Karmina aztán lehanyatlott a pamlagon — egy kézmozdulattal kérvén őt, hogy távozzék, mialatt még uralkodhatik önmagán. Ovid az ajtóhoz ért és még egyszer visszanézett — aztán vége volt mindennek.

A tornácon egyedül maradván, letörölte szemeiből a könnyeket. A szenvedés és szomoruság kemény harcot vivott férfiassága ellen, megrenditette, de le nem győzte őt. Nyugodt volt, midőn a könyvtárba ért, hol a család tagjai vártak reá.

Gellileenné asszonyság, ki mindenütt példányképül szokott szolgálni, szokása szerint felléptett családi talapzatára. Még egy csókban részesité fiát s emlékeztette a vasuti vonat indulási órájára.

— Mi értjük egymást. Ovid — még csak öt perczed van hátra. Irj, mihelyt Quebekbe érkeztél. Rajta Maria! bucsuzzál el

Maria oly kellemmel járult bátyja elé, mely nagy becsületére vált a családi táncmesternek. Rövid bucsubeszéde a szónoklatok e nemében mintául szolgálhat.

— Kedves Ovid, én ugyan még csak gyermek vagyok, de őszintén óhajtom egészséged helyreállitását. E kedvező idényben kellemes utazásra van kilátásod. Kérlek fogadd legjobb kivánataimat.

Azután arcát odanyujtá csókra és egészen olyan volt — mint egy fiatal hölgy a ki teljesitette kötelességét — és ennek öntudatával is birt.

Gallilee ur, a ki szerényen visszavonult az ablakfüggöny mögé, nejének egy intésére megjelent. Széles, vörös kezei egyikében egy köteg szivart tartott. A másikban egy óriási uj utipalackot, — mely nemének óriási példányai közé tartozott.

— Kedves fiam, meglehet, hogy lesz a hajón jó égett bor és jó szivar, — de az én tapasztalataim szerint nem szokott lenni — a tieid szerint sem, ugyébár?

Itt megállt, kikérni neje véleményét.

— Ugyébár te is igy tapasztaltad?

Gallileené asszonyság magasra emelte a „Vasuti Kalauzt“ és sokat jelentő pillantás kiséretében megcsóvalta a feje felett, Gallilee ur rohamosan tovább folytatá:

— Ebben a palackban a „jó féléből“ van Ovid, ha elfogadod. Negyvenöt éves — nem akarnád megkóstolni? Talán te megkóstolnád, kedvesem?

Gallileené asszonyság ujra kezébe adta a „Vasuti Kalauzt“ egy borzasztó pillantással. Férje a nagy palackot beledugta Ovid egyik zsebébe és a szivarokat a másikba.

— Vigasztalást fogsz bennük találni, ha távol leszesz tőlünk. Isten áldjon meg fiam! Ne ütközzél meg rajta, hogy fiamnak nevezlek, ha az atyád volnék se szeretnélek jobban. Váljunk el oly vidáman amint csak lehet, — mondá a szegény Gallilee ur, mialatt a könyek előperegtek kövér arcán. Irhatunk egymásnak, ugyebár? Oh! Istenem! Istenem! bár én is olyan könnyen tudnám venni a dolgot, mint Maria. Zo! jer és csókold meg a szegény fiut. Hol van Zo.

Gallileené asszonyság felfedezte hollétet és előhuzta Zot — az asztal alól. Ovid térdére ül-

tette kis hugát és megkérdezte tőle, hogy miért bujt el.

— Azért, mert nem akarok elbucsuzni! kiáltá a gyermek, a szomoruság szenvedélyes kitörésével, mely tetőtől talpig megrázta őt. Vigy el magaddal, Ovid! vigy el magaddal.

Ovid tőle telhetőleg vigasztalta őt, a legkedvezőtlenebb körülmények közt. Gallileené asszonyság intő szava ugy hangzott, mint harangkongás: „Indulj! indulj!“ Zo sikoltása még élesebben hangzott, Zo el volt szánva irni Ovidnak, ha már el nem utazhatik vele.

— A papa irni fog neked, miért ne irnék én is? kiáltá könyei közt.

— Kedves Zo, te még ahhoz nagyon fiatal vagy, jegyzé meg Maria.

— Ostoba beszéd! zokogá Gallileené; igenis irni fog.

— Indulj! indulj! ismétlé Gallileené asszonyság.

Ovid nem vevén részt a szóváltásban, két levélboritékot adott Zonak és ezáltal lecsendesité. Aztán kisietett az előcsarnokba s a lépcsőre pillantott, mely a szalonba vezetett. Karmina a tornácon állt, egy bucsupillantásra várva. A felső tornácon, hova az előcsarnokból nem lehetett látni, Minerva kisasszony nézte a bucsujelenétet. Ovid nem törődve a vasutakkal és gőzösökkel, felrohant Karminához. Még egy csók — és még egy; s aztán ki a házból, sarkán Zoval, aki erőnek erejével a kocsiba akart furakodni. Egy utolsó nyájas szó a gyermekhez, kit visszavittek a házba, egy utolsó pillantás az ajtóban álló ismerős arcokra; egy utolsó erőfeszités, ellentállni a halál azon előizének, mely az emberek minden elválását elkeseriti — s Ovid eltünt!

XXI. FEJEZET.

Az Ovid elutazását követő nap délutánján a három hölgy, mindegyik a saját szobájába volt visszavonulva.

Gallileené asszonyság boudoirjában az iróasztal levelekkel volt elboritva. Bankárjának ellenőrzési könyve és saját utalványkönyve előtte feküdt. Gallilee ur ügyei már régóta oly teljesen a neje kezei közt voltak, mintha Gallilee ur nem is élt volna. Az utalványkönyv mellett egy papirlap feküdt, teleirva számokkal, hét függélyes sorban. A jobboldali sor számai a lap tetején egy sorban voltak összegezve. A baloldalon levő sor a lap tetejétől aljáig ért. Gallilieené asszonyság gondolatokba merülve várt, egyik kezében legyezőt tartott, a toll pedig a tintatartóba volt dugva.

Az évad legmelegebb napja volt, London összes kövér asszonyai legyezték magukat a tikkasztó délután, Gallileené asszonyság követte az általános példát. A jobboldali számoszlop a bank egyenlegét mutatta, a baloldali pedig saját adósságait, melyek részben voltak csak kifizetve, részben pedig épen nem. Ha e látványtól kellemetlenül érintve, leveleihez fordult vigasztalásért, szemei udvarias módon pénzt kérő leveleken akadtak meg, melyek első sorban kereskedőktől másodsorban divatos jótékonysági intézetek titkáraitól származtak. Változatosság okáért itt-ott meghivásokra bukkant, melyek ujabb pénzbeli kiadásokat képviseltek uj öltözékek és a vendégszeretet viszonzásaul adott ebédek és estélyek alakjában. Pénz, melylyel tartozott, pénz melyet el kellett költenie, semmi egyéb mint pénz és pénz — és honnét vegye?

Ami saját pénzbeli segélyforrásait illette, a reménytől és félelemtől egyformán távol állt. Évenkint kétszer ugyanazon összeg folyt be,

ugyanazon beruházásokból. Amit jövőben bármkor fizethetett, sokkal világosabban állt előtte ennél, a mivel esetleg adós maradhatott. Tapintattal és kiméletlel talán részben kielégitheti a hitelezőket és még egy fél évig fenntarthatja a külszint. Elmélkedései ezen eredményre vezették és itt hagyták el, mielőtt további utalványokat töltött volna ki.

És mi történik félév mulva?

Miután befejezte levelezését a kereskedőkkel, és határozott további jótékony adakozásai iránt, az érckeblü hölgy ismét kezébe vette legyezőjét, lehütötte magát és szembeszállt a jövő kérdésével.

Ovid állt a jövő képe központján.

Ha életben marad, pályáját folytatja és meg nem nősül, akkor még egy menekvés mindig marad Gallileené asszonyság számára. Ovid orvosi jövedelmei évek óta jelentékenyen gyarapitották atyától öröklött jövedelmét. Nem lévén költséges szenvedélyei, máris nehány ezer fontot tett félre, azon egyszerü okból, hogy nem tudta, mit tegyen vele. Eddigelé Gallileené asszonyságot bátyja nagylelküsége megkimélte azon kellemetlen kényszerüségtől, hogy fiának vallomásokat tegyen. A mint a dolgok ma állanak, kénytelen lesz megmondani a megalázó valót és Ovid (ha nem lesz neje, aki bőkezü hajlamaiban korlátozza) azt fogja tenni, amit Ovid nagybátyja (kinek szintén nem volt bőkezü hajlamait korlátozó, élő neje) eddig tett.

Ez volt a jövő képe, ha fia nőtlen marad. De fia elhatározta nőül venni Karminát. Mi volna az eredmény, ha ő elég gyönge lenni, e házasságba beleegyezni.

Nem csak e g y következménynyel kellene számolni, hanem hárommal: a természetes, a jogi és pénzügyi következménynyel.

A természetes következmény volnának — a gyermekek.

A törvényes következmény (e gyermekek egyikének életben maradása esetére) az volna, hogy Gallileené asszonyság és leányai elesnének azon jelentékeny vagyontól, melyet a végrendelet számukra tartott fenn, a mennyiben Karmina élő gyermekek nélkül halna meg.

A pénzügyi következmény pedig (a férj és nő jövedelmét összeadva) évenkinti nyolcezer font volna a fiatal pár számára.

És mennyi maradna egy kölcsönre, mely az anyós hitelezőinek fizetésére volna fordítandó? Önmaga után ítélvén meg Karminát — és vajjon mely más mértékkel mérjük embertársainkat, bármily ügyesek és körmönfontak legyünk is? — Gallileené asszonyság elhatározta, hogy egyetlen fillér se maradna az ő adósságainak törlesztésére, melyek folyvást szaporodtak, a társadalom igényeinek tett minden ujabb koncessziójával.

Az ifju Vere Ovidné, egy uj háztartás élén, mindenkor szemei előtt látná másik nagynénje fényes példáját. Legalább Londonban (noha lakása nem volna épen palota) nagyon silány szerepet játszanék, ha évenkint nem költene legalább nyolcezer fontot azon törekvésre, hogy méltó legyen Lady Northlake társadalmi állásához. Ovid tervezett házasságának e következményeihez adva most már azon évenkinti ezer font elvesztését, melyet a végrendelet a gyámnak biztositott, mindaddig mig a gyámleány gondjai alatt marad — és a katasztrófa bekövetkezése elkerülhetetlenné lesz.

— Reám nézve szégyen és ha ezen adósságok szaporodnak, gyermekeimre nézve ijesztő szegénység — ez az ár, melyet fizetni fogok, ha Karmináből férj és nő lesz.

Mihelyt gondolata ezen alakban tömörült, nyugodtan félretette legyezőjét.

Ezen egyszerű mozdulat és a pillantás, melylyel kisérte, kimondhatatlanul baljóslatu jelentőséggel birt. És Ovid már a tengeren, — és Teréza már messze Olaszországban volt.

A kandalló órája ötöt ütött és a pontos szobaleány megjelent urnője szokásos delutáni theájával. Gallileené asszonyság a nevelőnő után kérdezősködött. A cseléd azt felelte, hogy Minerva kisasszony a szobájában van.

— Hol vannak a kisasszonyok?

— Gallilee ur sétálni vitte őket.

— Vége van már a zeneleckének?

— Még nincs. Le Frank ur tegnap azt izente, hogy ma este hat órakor fog eljönni.

— Tudja ezt Gallilee ur?

— Hallottam, a mint Minerva kisasszony megmondta Gallilee urnak, mialatt a kisasszonyokat felöltöztettem.

— Jól van. Kéretem Minerva kisasszonyt, sziveskedjék idejönni.

Minerva kisasszony szobája nyitott ablakában ült és tétován tekintett a Fairfield Jardens mögött levő utcában álló házak falára.

A gonosz szellem volt nála ismét az uralkodó szellem. Ő is Ovidra és Karminára gondolt. Emlékezetét a tegnapi bucsujelenet gyötörte.

Minél többet gondolkozott arról, ami e rövid idő alatt történt, annyival inkább elkeseredett önmaga iránti érzésén. Saját szánandó gyöngesége nyilvánosan megalázta őt, anélkül, hogy még csak kisérletet is tett volna ellene küzdeni. Azon félelem, hogy elárulhatná magát, ha a család jelenlétében vesz bucsut azon embertől, akit titokban szeretett, arra inditotta őt, hogy szivességet kérjen Karminától és pedig kérje azt oly körülmények közt, melyek vetélytársnéját talán az igazság nyomára vezethették.

Midőn Oviddal négyszem közt találkozott, ismét nem volt képes izgatottságán uralkodni,

sőt, mi több, azon legyőzhetlen vágytól lelkesítve, hogy reá kedvező benyomást gyakoroljon az elválás pillanatában, — megígérte. — s a felhevülés ama percében őszintén ígérte, hogy igyekezni fog Karminát boldoggá tenni. Karminát, ki egy nap alatt megsemmisitette évek óta táplált reményeit! Karminát, ki elrabolta tőle Ovidot, aki a nyakába ugrott midőn az ifju felrohant a lépcsőkön és megcsókolta őt, forrón, arcátlanul megcsókolta őt, az előcsarnokban egybegyült cselédek szemeláttára!

E visszaemlékezések dühét az őrjöngésig fokozták. Felugrott helyéről. Az ablak mellett állván, lenézett az udvar kövezetére; — elég mélyen volt alatta, hogy azonnal megölhette magát, ha leugrik. A düh viharában felhangzott a kétségbeesés sötét és magát felerőszakoló sugallata. Kihajolt az ablak párkányán — nem remegett, — megtette volna, ha e percben nem háborgatják. Valaki beszélt az ajtó előtt.

A szobaleány volt. A helyett, hogy belépett volna a szobába, a nyitott ajtóból beszélt. E nő is egyike volt Minerva kisasszony számos ellenségeinek a házban.

— Gallileené asszonyság akar önnel beszélni, mondá és ismét becsukta az ajtót, mihelyt ajkai e szókat kiejtették.

Gallileené asszonyság!

Már maga a név is tele volt igéretekkel e percben. Reményt ébresztett, — könyörtelen, kárhozatos reményt.

A nevelőnő elfordult az ablaktól s a tükörbe nézett. Maga is megriadt halálsápadt arcától. Kölni vizet és friss vizet öntött mosdómedencéjébe és megmosta égő szemeit és arcát. Sötét, fekete hajának is volt szüksége a rendező kézre. Csaknem oly gondot forditott magára, mintha Ovid szine elé kellett volna mennie.

— Nyugodtnak kell látszanom, gondolá ma-

gában, még most is épen oly kevéssé sejtvén, mint valaha, hogy urnője gyanitja titkát, — különben anyja keresztül látna rajtam.

Térdei remegtek. Egy percre leült pihenni.

Vajjon csak egyszerü családi ügyben hivták-é tanácskozni? avagy csakugyan remélni lehetett, hogy Ovid és Karmina kérdése is szőnyegre kerül?

Hitte, a mit remélt, hitte, hogy elérkezett az idő, midőn Gallileené asszonysagnak szüksége van szövetségesre — talán cinkosra. Ha a célja a két unokatestvér elválasztása — oh! akkor Minerva kisasszony kész lesz neki segiteni bármelyik minőségben. De feltéve, hogy óvatosságában nem fogja megpenditeni a kérdést? Minerva kisasszony ezen eshetőségre is el volt készülve. Elméjét folyvást foglalkoztatta azon kétség, mely bizonyos kérdéseket intéztetett vele — eredménytelenül — Karminához, midőn egyedül voltak az ifju leány szobájában; azon kétség, vajjon Gallileené asszonyság indokainak titkos rugója, nem található-é fel a végrendelet utolsó záradékaiban, melyeket amaz emlékezetes estén nem hallhatott.

— A tudományos lady nem csalhatatlan, mondá magában, midőn belépett Gallileené asszonyság szobájába. Ha egyetlen meggondolatlan szót kiszalaszt az ajkain, azonnal felkapom.

Gallileené asszonyság modora, mindjárt kezdetben bátoritó volt. Elhagyta iróasztalát; fáradtan és csüggedten ült karszékén, — élő képmása oly nőnek, kinek egy segitségre kész barátra van szüksége.

— A fejem egészen megfájult a sok összeadástól és levélirástól, mondá. Ohajtanám, hogy ön végezze be levelezésemet helyettem.

Minerva kisasszony elfoglalta helyét az iróasztal mellett. Azonnal kitalálta, hogy a bevég-

zetlen levelezés puszta ürügy. Három utalvány, mely kegyes adakozásokat illetett és ugyanazon napra szólt, három egyleti titkárnak volt elküldendő a szokásos levelek kiséretében. A levelek öt perc alatt elküldésre készen álltak.

— Nincs egyéb levél hátra? kérdé Minerva kisasszony.

— Tudtommal nincs.

Nem lenne szives ideadni a legyezőmet? Nagyon gyöngének érzem magamat, nagyon le vagyok ma verve.

— Talán a meleg?

— Nem. A kiadások. A jövedelmeink iránt támasztott igényeink, évről-évre gyarapodni látszanak. Elvileg nem szeretek többet költeni jövedelmemnél — és kénytelen vagyok vele.

A nevelőnő gyakorlott szeme észrevette, hogy ez egy ujabb ürügy volt, melyet azért használ, hogy átmenetül szolgáljon a beszélgetés valódi tárgyára, mint olyasmire, mely mintha egészen véletlenül merült volna fel a társalgás folyamában, Minerva kisasszony ártatlan készséggel fejezte ki a szükséges sajnálkozást.

— Szabad volna talán takarékosságot tanácsolni? kérdé háborithatlan komolysággal.

— Pompás tanács, hagyá helyben Gallileené asszonyság; de hogyan kövessem? Például már ezek az aláirások is tulhaladják azt, amit tennem kellene. És mi történnék, ha adakozásaim összegét alább szállitanám? Kitenném magamat kellemetlen összehasonlitásoknak, a mi társadalmi állásunkból való más emberekkel.

Minerva kisasszony még mindig türelmesen játszta a neki kiosztott szerepet.

— Talán egy hámos ló is megtenné?

— Kedves kisasszony, nézze csak azokat az embereket, a kiknek nincs több egy hámos lovuknál. Leszállhatok-é mostani állásomról e szinvonalra? Ne higyje, hogy én magam, csak egy

hajszálnyit is törődöm e dolgokkal. Mi az én büszkeségem és örömöm az életben? — Az én büszkeségem és örömöm az, hogy a lelkemet mivelhetem. De Lady Northlake a testvérem és nem szabad a családi összeköttetésekre egészen méltatlannak lennem. Két leányom van, kiknek érdekeit meg kell óvnom. Maria nehány év mulva be lesz mutatva az udvarnál. Önnek köszönhetjük, hogy a legjobban nevelt leányok egyike lesz Angolországon. Képzelje most már Maria anyját egy fogatu kocsiban! Kedves gyermek! Kérem beszéljen nekem tanulmányairól. Még mindig oly szép előmeneteleket tesz, mint eddig.

— Kérdezze tán őt, Gallileené asszonyság. Kezeskedni merek az eredményért.

— Nem, Minerva kisasszony! Sokkal inkább bizom önben, hogysem ilyesmit tennék. Ezenfelül, Maria ismeretei egyik legfontosabbikára nézve teljesen önre kell biznom magamat. Én épen semmit sem értek a zenéhez. Ön nem felelős e részben tett előmeneteléért. Mégis szeretném tudni, meg van-e elégedve Maria zongorajátékával?

— Teljesen meg vagyok elégedve.

— Nem hiszi ön, hogy már kezd — hogyan is mondjam — hogy már kezd kinőni azon ismeretkörből, melyre Le Frank ur oktatása kiterjedhet?

— Bizonynyal nem.

— Talán képesnek tartaná ön Le Frank urat arra, hogy Mariánál korosabb és előrehaladottabb tanitványt is oktathasson?

Idáig Minerva kisasszony, a hozzá intézett kérdésekre jól elpalástolt közönyösséggel felelt. Ezen utolsó kérdés felébreszté figyelmét. Miér mutatott Gallileené asszonyság most egyszerre ennyi érdekeltséget Le Frank ur oktatási képessége iránt? Ki volt az a korosabb és előreha-

ladottabb tanitvány, kinek a társalgásban való megjelenésére az előbbi kérdések oly szépen elsimitották az utat? Minerva kisasszony résen állt.

— Én Le Frank urat mindig igen jó mesternek tartottam, viszonzá.

— Nem adhatna ön ennél tüzetesebb választ? kérdé Gallileené asszonyság.

— Legkevésbbé sem ismerem azon tanitvány zenei készültségét, a kire ön célozott, mondá a nevelőnő. Sőt azt se tudom, hogy egy hölgyről vagy gentlemanról van-e szó.

— Karmina unokahugomról beszélek, viszonzá Gallileené asszonyság nyugodtan.

E szók minden további kételyt eloszlattak Minerva kisasszony lelkében. A Karmina nevére tett célzás, mely ily gondos előkészületek után merült fel, szükségképen csakis Karmina hovatartozásának kérdésére vezethetett. Gallileené asszonyság a kerülő utakon való közeledés módszerével elérte célját.

XXII. FEJEZET.

A két hölgy társalgásában rövid szünet következett be.

Gallileené asszonyság azt várta, hogy Minerva kisasszony szólaljon meg. Minerva kisasszony azt várta, hogy Gallileené asszonyság bizalmába vonja. A kertben a verebek csiripeltek és a távoleső tanszobából a zongora hangjai jelentették, hogy a zenelecke elkezdődött.

— Milyen lármásak a madarak, mondá Gallileené asszonyság.

— És a zongora el van hangolva, jegyzé meg Minerva kisasszony.

Nem volt mit tenni. Gallileené asszonyságnak vissza kellett térnie a felvetett kérdésre, különben elejtett kérdés lesz belőle.

— Félek, hogy nem sikerült magamat megértetni, folytatá.

— Félek, hogy nagyon ostoba voltam, mentegetődzött Minerva kisasszony.

Gallileené asszonyság, hódolván a körülmények kényszerének, uj alakban veti fel az elodázott kérdést.

— Le Frank urról beszéltünk, mint mesöerről és unokahugomról, mint tanitványról, mondá. Volt önnek alkalma, nézetet alkotniamial gának a Karmina zenei képességei felől?

Minerva kisasszony oly óvatos maradt, mint eddig volt s igy felelt:

— Nem volt alkalmam véleményt alkotn magamnak.

Gallileené asszonyság ezen óvatos válaszra azzal vágott vissza, hogy kijátszotta tromfját. Egy levelet adott át a nevelőnőnek.

— Ajánlatot kaptam Le Frank urtól, mondá. Sziveskedjék megmondani mit tart felőle.

A levél rövid és szolgai volt. Le Frank ur mindenekelőtt hódolatát fejezte ki. Azon esetre, ha Gallileené asszonyság bájos unokahugának zenei oktatásra volna szüksége, bátorkodik remélni, hogy neki leend szerencséje tanulmányaira felügyelni. — A nevelőnő a levél végére pillantott és észrevette, hogy a szerény folyamodvány nyolc nappal ezelőtt kelt.

— Irt ön Le Frank urnak? kérdé.

— Csupán annyit, hogy kérését fontolóra fogom venni, felelé Gallileené asszonyság.

Fia elutazását várta-e, mielőtt elhatározta volna magát? Minerva kisasszony, azon feltevésben, hogy igy történhetett, kutatni kezdett régibb viszaemlékezéseiben. Midőn Gallileené asszonyság legelőször szerződtetett zongoramestert gyermekei mellé, fia nem helyeselte, hogy választása Le Frank urra esett. E körülményt talán érdemes lesz emlékezetben tartani.

— Van önnek valami ellenvetése Le Frank ur ajánlatának elfogadása ellen? — kérdé Gallileené asszonyság.

Minerva kisasszony azonnal talált ily ellenvetést és emlékezőtehetségének megerőltetésénél fogva talált egy különösen gonosz módot is annak konstatálására.

— Bizonyos tartózkodást érzek, midőn e részben véleményt kell mondanom, — jegyzé meg szerényen.

Gallileené asszonyság meg volt lepetve.

— Le Frank ur ellen van önnek észrevétele?

— Nincs. Nem kétlem, hogy oktatásai minden fiatal hölgynek hasznára válnának.

— Talán unokahugomra gondol?

— Nem, Gallileené asszonyság. Fiára gondolok.

— Mily irányban, ha szabad kérdeznem.

— A következő irányban. Ugy hiszem hogy az ön fiának kifogása volna az ellen, hogy Le Frank ur mint zenemester alkalmaztassék, Karmina kisasszony mellett.

— Zenei okokból volna kifogása?

— Nem, személyi okokból.

— Mit akar ön ezzel mondani?

Minerva kisasszony megmagyarázta, hogy mit akart mondani.

— Ugy hiszem, asszonyom, ön elfeledte, mi történt, midőn legelőször szerződtette Le Frank urat Maria és Zoe zongoratanáraul. Személyes megjelenése kedvezőtlen benyomást tett az ön fiára, és Ovid ur bizonyos nyomozásokat tett, melyeket ön nem tartott szükségeseknek. Bocsásson meg, hogy e körülményeket felemlitem. Önmagamnak tartozom ezzel, hogy igazoljam véleményemet, melyet, (kérem ne feledje) nem önkénytesen nyilvánitottam. Ovid ur nyomozásainak eredménye egy nagyon kedvezőtlen

értesités volt, mely Le Frank urra és egy fiatal hölgyre vonatkozott, ki egykor tanitványai közé tartozott.

— Gyalázatos pletyka, Minerva kisasszony! Csodálkozom, hogy ön ezt felemliti.

— Én csak azon szempontot emlitém fel, melyből Ovid ur e dolgot felfogta. Ha Le Frank nem tudta volna magát sikeresen védelmezni, bizonynyal nem léphetett volna be a házba. De az ön fia, e védelemről a saját módja szerint vélekedett. Én akkoriban jelen voltam és hallottam midőn azt mondá, hogy ha Maria és Zoe korosabbak volnának, azt tanácsolná, hogy szerződtessenek oly zongoramestert, kinek nem kell magát kedvezőtlen értesitések ellen védelmeznie. Miután azonban még mindkettő gyermek, ezuttal nem szól semmit. Ez járt elmémben, midőn véleményemet kifejeztem. Ugy hiszem, Ovid ur boszankodni fog ha meghallja, hogy Le Frank ur lett unokahugának zenemestere. És, ha távolléte alatt valamely pletyka jut a füleihez, attól félek, hogy ennek kellemetlen következményei lehetnek — tudniillik levelezés által nem könnyen felderithető félreértések, melyek ennélfogva utolsó sorban bizalmatlanságot és féltékenykedést idézhetnek elő.

Elhallgatott, kezeit összefonta ölében és várta, hogy mi fog most következni.

Ha Gallileené asszonyság e percben ugy láthatott volna Minerva kisasszony lelkébe, mint a hogy az arcát látta, világosan olvashatta volna benne a következő gondolatokat: Ön asszonyom, mind ez ideig igyekezett a lehető felfedeztetésekkel szemben megóvni a külszint. Ön Le Frank urat akarja eszközül felhasználni, hogy szakadást idézzen elő Ovid és Karmina közt. Ha bizalmas lett volna irántam, talán hajlandó lettem volna önnek segiteni. De igy állván a dolgok sziveskedjék megjegyezni, hogy nem mentem

bele a számomra felállított kelepcébe. Ha Ovid ur felfedezi az ön apró cselszövényét, ön fogja a nevelőnő tanácsára hárithatni a vádat.

Gallileené asszonyság érezte, hogy ujból megmérközött Minerva kisaszonynyal és ismét vereséget szenvedett. Abban bizott, hogy a nevelőnő érzelmei, melyeket fia iránt titokban táplált, habozás és gyanu nélkül elfogadtatnak vele minden tervet, melynek célja Ovidot elidegeniteni Karminától. Nem maradt most más egyéb választása, mint a saját felelősségére gördíteni a legelső akadályt a tervezett házasság elé.

— Nem kétlem, mondá, hogy ön egészen őszintén beszélt; de nem szolgáltatott igazságot fiam józan itélőtehetségének. S ön — a mi egyébiránt az ön helyzetében nagyon természetes — nem képes megitélni Karminához való hü ragaszkodását.

Miután e tövisszurást megejtette, elhallgatott, várván az eredményt. A legcsekélyebb látható eredmény se jutalmazta várakozását. Tovább folytatá tehát :

— Csaknem a legutolsó szavai, melyeket hozzám intézett, rendületlen bizalmát — szeretetteljes bizalmát fejezték ki Karmina iránt. Magában azon gondolat is, hogy féltékeny lehessen bárkire, főleg pedig oly emberre, mint Le Frank ur, egyszerüen nevetséges. Csodálom, hogy ön nem ily szinben látja a dolgokat.

— Ugyanazon szinben látnám, és ép oly tisztán, mint ön, asszonyom, viszonzá Minerva kisasszony nyugodtan; ha Ovid ur itthon volna.

— Mit változtatna az a dolgon ?

— Bocsánat — szerintem nagyon sokat változtatna. Ovid ur hosszu utra indult és gyöngélkedő egészséggel utazott el. A csüggedés órái nem fognak nála elmaradni. Ilyenkor a csekélységeket is komolyan vesszük és gyakran a levelekben foglalt legjobb szándéku szavakat is félre-

értjük. Nem tudom jobban igazolni azt, amit mondtam, s csupán azt sajnálom, hogy nem viszonozhattam kielégitően a hizelgő figyelmet, melylyel ön megtisztelt.

A nevelőnő, miután akkép ő is megtette tövisszurását, felkelt és távozni készült.

— Van egyéb parancsolni valója? kérdé.

— Szeretnék egészen bizonyos lenni a felől, hogy nem értettem önt félre, mondá Gallileené asszonyság. Ön tehát Le Frank urat képesnek tartja arra, hogy egy fiatal hölgy zenei tanulmányait vezesse? Köszönöm. Most már nyugodt vagyok azon egy pontra nézve, mely iránt az ön véleményét tudni ohajtottam. Nem tudja ön hol van Karmina?

— Ugy hiszem a szobájában.

— Lesz szives őt ide küldeni.

— A legnagyobb örömmel. Jó estét asszonyom.

Igy végződött Gallileené asszonyság első kisérlete, felhasználni Minerva kisasszonyt, anélkül, hogy őt bizalmába vonná.

XXIII. FEJEZET.

A ház urnőjének és a nevelőnőnek saját különös okaik voltak, szobáikba visszavonulni. Karmina magánya, szükség parancsolta magány volt. Az egyetlen jó barátok, kiket a szegény leány ezentul maga körül összegyüjthetett, a távollevők és a halottak voltak.

Irt Ovidnak — csak azért, hogy azon gondolatban gyönyörködhessék, hogy levele kisérni fogja jegyesét azon gőzösön, mely őt Quebekbe viszi. Irt Terézának is. Aztán felnyitotta zongoráját és játszotta Mozart isteni szép zenéjét, mindaddig, mig annak gyöngédsége elszomoritotta őt, s ekkor fájó szivvel csukta be a hang-

szert. Egy ideig az ablak mellett ült és Ovidra gondolt. A nap alkonyata oly sajátszerüen hasonlit az élet alkonyához. Minél inkább beesteledett, annál nehezebben elviselhetővé vált magánya. Csöngetett a szobaleánynak és megkérdezte tőle, nincs-e elfoglalva Minerva kisasszony. Minerva kisasszony Gallileené asszonyságnál van, aki őt magához hivatta. Hol van Zo? A tanuló szobában várja, mig Le Frank ur elvégezte a leckét Mariával, aztán ő fog a zongorához ülni. Karmina ismét egyedül maradván, felnyitotta medaillonját és mellé tette Ovid arcképét az asztalra. Szomoru képzelme uj életre ébreszté elhunyt szülőit — azt képzelte, hogy bemutatja nekik jegyesét, ki azonnal megnyerte szivöket édes hangjával, nyájas mosolyával, bölcs és férfias szavaival. Midőn Minerva kisasszony belépett, még elmerülve találta őt éber álmodozásába; visszaidézte a távollevőt, uj életre ébresztve a halottakat, mintlla életének vége közelgett volna. És még csak tizenhét éves volt. Fájdalom Karminára nézve, csak tizenhét!

— Gallileené asszonyság óhajtja önt látni.

A leányka rémülten ugrott fel.

— Valami baj van? — kérdé.

— Nincs. Miért gondolja ezt?

— Ön oly különös hangon beszélt. Oh! Franciska! mennyire vágytam az ön társasága után! És most, midőn itt van, oly hidegen néz reám, mintha megbántottam volna. Talán nem jól érzi magát.

— Ugy van. Nem egészen jól érzem magamat?

— Akar levendula vizet? Majd megnedvesitem a homlokát aztán reá fujok, ez nagyon lehüt ebben a nagy forróságban. Nem? De mindenesetre üljön le egy percre, kedvesem. Mit akar velem nagynéném.

— Azt hiszem jobb, ha nem mondom meg.

— Miért?

— Nagynénje bizonyára kérdezni fogja, hogy mit mondtam önnek. Hogy próbára tettem türelmét, pedig ön tudja, hogy az nem nagyon erős. Engem küldött ide a szobaleány helyett, azon reményben, hogy valami meggondolatlanságot fogok elkövetni. Átadom önnek üzenetét épen ugy, mint a cseléd átadta volna, s ön azt nyugodt lelkiismerettel megmondhatja neki. Kérem ne kérdezzen többet.

— Csak még egyet. Ovid végett hivat?

— Nem.

— Akkor nagynéném várhat egy kissé. Üljön le. Szeretnék önnel beszélni.

— Miről?

— Természetesen Ovidról.

Karmina pillantása és hangja azonnal megnyugtatta Minerva kisasszonyt. Tegnapi magaviselete nem ébresztett féltékeny gyanut ártatlan vetélytársában. Vonakodott leülni.

— Mondtam már, hogy nagyon türelmetlen, mondá. Menjen azonnal.

Karmina kedvetlenül kelt fel.

— Annyi mindenfélét akartam önnek mondani . . . . . .

E pillanatban az ajtón hallható gyors és sürü kopogás szakitá félbe szavait. Kinek lehetett ily sietős dolga? A kopogtató senki más nem volt mint a szerény és példás Maria. Kecsesen kért bocsánatot Karminától és szomoruan fordult Minerva kisasszonyhoz.

— Sajnálattal kell értesitenem, hogy szükség van önre a tanulószobában. Le Frank ur semmire sem bir menni Zoevel. Oh! Istenem.

Nagyot sóhajtott hugának gonoszsága felett és várta a további utasitásokat.

Minerva kisasszonyra nézve a fenforgó körülmények közt nagy megkönnyebülés volt, hogy elhivták. Karmina meleg és szives előzékeny-

sége teljesen megmagyarázhatlan módon felingerelte őt. Haragudott önmagára a miért ingerült volt, szinte hajdandóságot érzett bántalmazni a szegény leányt, a miért az bizott benne. „Te bolond, miért nem vagy képes a lelkembe látni? Miért nem irsz annak a másik bolondnak, a ki szerelmes beléd, és miért nem irod meg neki, hogy gyülöllek mindakettőtöket?“ Ha nem birt volna annyira uralkodni magán, ezekben vagy ezekhez hasonló szavakban tört volna ki, Maria belépése kimondhatlanul kapóra jött.

— Mondja meg, hogy azonnal jövök, felelé neki.

Maria a legszigorubb illem szabályai szerint hajtotta végre visszavonulását. Minerva kisasszony, nehány gyors bocsánatkérő szóval készült őt követni. Karmina magállitá a nevelőnőt az ajtónál

— Ne bánjék nagyon keményen Zoval.

— Teljesitenem kell kötelességemet, viszonzá. Minerva kisasszony szigoruan.

— Mi magunk is csintalanok voltunk néha gyermekkorunkban, mondá Karmina. A minap is kenyeret és vizet kapott thea helyett. Én annyira szeretem Zot. És aztán — tevé utána, kétkedőleg tekintvén Minerva kisasszonyra, — én nem hiszem, hogy Le Frank ur azon emberek közé tartozik, a kik bánni tudnak a gyermekekkel.

Azok után, a mik Gallileené asszonyság közt és közte az imént történtek, e véleménynyilvánitás felébreszté a nevelőnő kiváncsiságát.

— Miért mondja ezt? kérdé.

— Hát, kedvesem, mindenek előtt Le Frank ur oly rut. Nem ért ön egyet ebben velem?

— Azt hiszem, jobban tenné, ha e véleményét elhallgatná. Ha Le Frank ur meghallja . . ,

— Talán hiu is? Szegény atyám azt szokta mondani, hogy minden rosz zenész hiu.

— Reménylem, nem nevezi Le Frank urat oly rosz zenésznek?

— Óh! de igen! Hallottam őt a hangversenyében. Előadása a lehető leggépiesebb. Egy kintorna épen annyit ér, mint ennek az embernek a játéka. Hallgassa csak, épen igy játszik.

Gyermekies vig kedélye ujra feléledt barátnéja társaságában. Odafutott a zongorához és azzal mulatta magát, hogy Le Frank urat utánozta. Egy ujabb kopogás az ajtón — ezuttal egyes, erős kopogás — félbeszakitá az előadást.

Minerva kisasszony nyitva hagyta az ajtót, midőn Karmina megakadályozta eltávozását a szobából. Kitekintett az ajtón és megpillantá — Le Frank urat.

Kopasz feje remegett, egyébkor rózsás arcszine most halálsápadt volt az elfojtott dühtől.

— Az a kis ördög elszaladt, mondá — és ismét lerohant a lépcsőkön, mintha nem mert volna egy szót se szólni ennél többet.

— Hallotta e a mit mondtam? kérdé Karmina elszomorodva.

— Talán csak zongorázni hallotta önt.

Midőn Minerva kisasszony e reményteljes biztató szókat mondá, lelke mélyében egy cseppet se kétkedett, hogy Le Frank ur teljesen tisztában van az iránt, hogyan vélekedik felőle Karmina. Igen könnyen érthető volt, hogy személyesen akarta értesiteni a nevelőnőt azon eseményről, mely annyira kivül állt a saját hatáskörén, mint Zo elszaladása. De lehetetlen volt feltételezni, hogy a haragot, melyet arca elárult a lecke előt elfutott gyermek idézte volna elő. Nem; az emberek és a zenészek leghiubbika meghallotta, hogy ő rut és hogy zongorajátéka a kintornázáshoz hasonlit.

Együtt hagyták el a szobát — Karmina kedvetlenül ment nagynénjéhez! Minerva kisasszony pedig a történtek felett tünődvén, elindult felkeresni a megszökött Zot.

Az inas máris megkimélte őt azon fáradságtól, hogy az egész házat felkutatta. Meglátta Zot

födetlen fejjel kifutni az utcára s azonnal utánna sietett. A kis lázadót bezárták.

— Nem bánom, mondá Zó; de Le Frank urat gyülölöm!

Minerva kisasszony elméje sokkal inkább el volt foglalva, hogysem tanitványa bünének e sulyosbitó körölményére figyelt volna. Egész figyelmét egy tárgy kötötte le: Karmina találkozása nagynénjével.

Hogyan fog most már Gallileené asszonyság terve tovább fejlődni. Akár lesz Le Frank ur Karmina zenemestere akár nem, egy eredmény bizonyos. Minerva kisasszony tőrül végre ismerte ezen ember boszuálló természetét. Soha se bocsátott meg, sohase feledett — és Karmina ellenségévé lett mind halálig.

XXIV. FEJEZET.

Julius hónap vége felé közeledett.

Huszonnyolcadikán reggel Karmina levélirással volt elfoglalva. Azon levélre válaszolt, melyet Terézától kapott Válasza a házi események elbeszélését tartalmazta, Gellileené asszonyság családjában töltött élete fontosabb időszakainak egyikéből. A levél, olaszból leforditva igy hangzott:

„Haragszol-e reám kedvesem, hogy ily későn válaszolok Olaszországból küldött szomoru hireidre? Csupán egyetlen egy mentséget hozhatok fel védelmül:

„Hallhatom-e férjed állapota feletti aggodalmaidat a nélkül, hogy ne kivánjam a reád nehezülő terhet megosztani az által, hogy vidáman irjak magamról? Ismételve gondoltam reád és felnyitottam irószekrényemet, de bátorságom elhagyott s ujra felkeltem asztalom mellől. Derültebb kedélyhangulatban vagyok-e most. Igen, jó öreg

dajkám, most boldogabb vagyok. Levelet kaptam Ovidtól.

„Szerencsésen megérkezett Quebekbe és az utazás után máris jobban kezdi magát érezni. Nem is képzelheted, mily szépen és gyöngéden ir! Csaknem kibékülök távollétével, midőn a levelét olvasom. Nyujthat-e az neked némi fogalmat azon boldogságról és vigaszról, melyet az emberek e legjobbikának és legkedvesebbikének köszönhetek?

— Ah! kedves öreg dajkám, szinte látom amint felugrasz és kedvenc szokásod szerint, a hüvelykujjad körmével aláhuzod a „vigasztalás“ szót. Szinte hallom, amint igy szólsz magadban: Vajjon boldogtalan volna-é angol hazájában? És vajjon Gallilee nagynéni-é ennek az oka? Igen, ugy van. Amit a világ összes kincséért sem irnék meg Ovidnak, azt neked megvallhatom. Gallilee nagynéni egy kemény szivü, nagyon kemény szivü aszszony.

„Emlékszel-e, hogy a te jó őszinte modorodban Le Frank urról azt mondtam, hogy egy gazfickóhoz hasonlit. Nem tudom, csakugyan gazfickó-e — de ezt tudom, hogy nagynéném az ő magaviselete miatt haragszik reám.

„Három hét előtt történt.

„Nagynéném értem küldött, azt mondta, hogy nevelésemet be kell fejezni és főleg zenei ismereteim fejlesztésére kell különös gondot forditani. Igen szivesen hajlandó voltam engedelmeskedni, s ezt meg is mondtam neki egész tisztelettel és készséggel. Azt felelte, hogy már választott zongoramestert számomra — és aztán nagy meglepetésemre meg is nevezte. Le Frank ur, ki gyermekeit tanitotta, fog engem is tanitani! Sok hibám van, de valóban nem hiszem, hogy a hiuság is hibáim közé tartozzék. Csupán olaszországi kitünő mesteremnek szolgáltatok igazságot, ha azt mondom, hogy jobban zongorázom Le Frank urnál.

— Erről természetesen egy szót sem szóltam

nagynénémnek. Hálátlanság és e mellett hasztalan is lett volna. Ő a zenét épen nem ismeri s nem is törődik vele.

„Igy, tehát, mint jó barátok váltunk el, s ő még ugyanazon este irt, hogy zongoramesteremet felfogadja. Más nap megkapta a választ. Le Frank ur nem fogadja el a neki ajánlott állást, noha előbb maga kinálkozott egy levélben, melyet nagynénémnek irt, hogy nekem leckéket fog adni. Midőn okai felől kérdezték, mentegetődzött. Szabad idejét, melylyel rendelkezett, midőn levelét irta, időközben más tanitvány foglalta le. Magaviseletének valódi oka az, hogy hallotta, amint — nem tagadom, meggondolatlanul — fut embernek és rosz zongorázónak neveztem. Minerva kisasszony, az én kérésemre igyekezett ez irányban valamit kitudni tőle és nevemben bocsánatot kérni. Le Frank ur ugy tett, mintha nem tudná, mit akart mondani Minerva kisasszony — mi oka lehetett erre? nem tudom. Álnok és boszuálló, mondanád bizonnyal, és talán igazad volna. De engem illetőleg, a legkomolyabb a dologban nagynéném magaviselete irányomban. Nem bánhatna velem hidegebben és szigorubban, ha élete legforróbb vágyát hiusitottam volna meg. Azóta nevelésem befejezéséről egy szót se szólt többé. Csak az étkezéseknél találkozunk, s midőn asztalhoz ülök, ugy fogad, mintha sohase látott idegen volnék. Fagyos udvariassága elviselhetlen. És ez asszony az én szeretett Ovidom anyja.

„Vége van-e ezzel bajaimnak? Nem, Teréza; még most sincs vége. Oh! kedvesem, mennyire szeretnék Olaszországban lenni veled.

„Leveleidben folyvást azt ismétled, hogy csalódom, midőn Minerva kisasszonyt barátnémnak tartom. De kérlek, jusson eszedbe — még azon esetre is, ha csakugyan csalódnám, — milyen elhagyatott helyzet az enyém, Gallileené asszonyság házában! A kedves kis Zoval játszhatom ugyan, de

kivel beszélhetnék, kiben bizhatnám, ha kiderülne, hogy Minerva kisasszony megcsalt engem?

„Midőn legutólszor irtam neked, vonakodtam beismerni, hogy ily borzasztó felfedezés a lehetőségek közé tartozzék; még a gondolattól is irtóztam, mint barátném kegyetlen bántalmazásától. Azóta — arcom ég a szégyentől, mialatt e sziókat leirom — azóta kissé, de épen csak egy kissé meg vagyok ingatva véleményemben.

„Elmondjam-é, hogyan történt? Igen, elmondom.

„Jó öreg barátném, neked előitéleteid vannak. Te őszintén kimondod a mit gondolsz, és kivüled kitől kérhetnék tanácsot? Ovidtól nem! Életem egyedüli törekvése az, hogy elejét vehessem minden aggodalmainak. Én ezenkivül küzdöttem Minerva kisasszony felől táplált véleménye ellen és odavittem e dolgot, hogy végre kedvezőbben itélt felőle. Igaza volt-é mégis? és igazad van-é neked? És egyedül én vagyok-é az, akinek nincs igaza. Itélj magad.

„Minerva kisasszony akkor kezdett megváltozni irányomban, midőn épen azt tettem, a minek közelebb kellett volna hozni bennünket egymáshoz. Nagynéném nagyon roszul fizeti őt és sokat zaklatták apró adósságok miatt. Midőn ezt nekem megvallotta, kölcsön adtam neki, a számláinak kifizetésére szükséges összeget — valódi csekélység volt, csupán harminc font. Mit gondolsz, mit tett? Összegyürte a bankjegyeket kezében és elhagyta a szobát, a legsajátszerübb, legmegfoghatlanabb módon, mintha nem szivességet tettem volna vele, hanem megsértettem volna őt! Másnap egész nap került. Harmadnap magam mentem a szobájába és megkérdeztem, mi baja. Nagyon különös szavokkal felelt:

Azt mondta „nem tudom, kettőnk közül melyiket gyülölöm inkább — magamat-e vagy önt. Magamat azért, mert pénzt kölcsönöztem

öntől, vagy önt, azért, mert pénzt kölcsönzött nekem". Kimentem a szobából; nem éreztem magamat sértve, csak nagyon meg voltam lepetve és nagyon elszomorodtam. Egy óránál több idő mult el, mielőtt eljött volna bocsánatot kérni. „Nagyon beteg és nyomorult vagyok" — ennyi volt minden amit mondott. Csakugyan oly szánalmas arca volt, hogy azonnal megbocsátottam neki. Nem ugyanazt tetted-e volna te is, az én helyemen?

„Ez körülbelül két hét előtt történt. De tegnap ismét kitört, és iránta való vonzalmamat még sokkal keményebb próbára tette. Még most se tértem egészen magamhoz.

„Ovid levelében egy izenet volt a számára, — a legnyájasabb kifejezésekben. Hálásan emlékezett meg az elbucsuzásakor tett szives igéretéről, kifejezte azon reményét hogy mindent meg fog tenni, a mivel távollétében életemet kellemessé teheti s csupán a miatt sajnálkozott, hogy oly gyorsan ki mint akkor este a szobából, hogy ideje se volt szóval elmondani köszönetét. Ez volt körülbelül az üzenet tartalma. Szinte büszke voltam örömömben, hogy felmehettem a szobájába és elolvashattam neki Ovid levelének e sorait.

„Sejtheted-e hogyan fogadott? Senki — határozottan mondom — senki se sejtheti.

„A szó szoros értelmében erőt vett rajta a düh! Nem csupán ellenem (amit megbocsáthattam volna) hanem Ovid ellen is (ami teljesen megbocsáthatlan). „Hogyan bátorkodik ő önnek irni arról, a mit neki mondtam, midőn egymástól elbucsuztunk? És hogyan bátorkodik ön idejönni, s ezt nekem felolvasni? Mit törődöm én az ön életével, az ő távollétében? Mi gondom lehet nekem a világon az ő megemlékezésével és hálájával, melyet iránt am érez!" Oly dühvel

és megvetéssel beszélt róla, hogy végre én is kifakadtam, s igy szóltam: „Ön egy utálatos nő, s csak azon egyetlen mentsége van, hogy őrült.“ — Eltávoztam a szobából — és még az ajtót is becsaptam magam után. Azóta nem találkoztunk. Mondd meg véleményedet, Teréza. Nagyon felvoltam ingerülve, midőn őrültnek neveztem őt; de nem volt e igazam valamennyire? Hiszed e, hogy a szegény leány elméje egészen rendben van?

„Leveledet ujra átolvasván, látom, hogy azt kérded, kötöttem-e uj ismeretségeket. „Bemutattak a legszelidebb nőnek, akivel valaha találkoztam. Mit gondolsz, ki az? Másik nagynéném, Gallileené asszonyság huga, Lady Northleke! Azt mondják, hogy fiatal korában nem volt oly csinos, mint Gallileené asszonyság. Én részemről, csak azt mondhatom, hogy ma lehetetlen minden összehasonlitás kettőjük közt. Lady Northlake arcában, hangjában, modorában van valami oly igéző, amit teljességgel nem tudnék leirni. Atyám azt szokta volt róla mondani, hogy szeretetreméltó és gyönge természetü nő, aki teljesen férjének uralma alatt áll és könnyen befolyásolható. Én nem vagyok elég ügyes, hogy a jellemeket első látásra megitélhessem, s talán én is gyönge és könnyen befolyásolható vagyok. Alig voltam tiz perc óta Lady Northlake társaságában, máris mindent, amivel birok, odaadtam volna azért, hogy ő lehessen az én gyámom.

„Hozzánk jött elbucsuzni, mielőtt elutazott volna Londonból és nagynéném nem volt otthon. Hosszasan és rendkivül kellemesen beszélgettünk egymással. Oly nyájasan hivott magához Skótországba, hol férjének is szeretne bemutatni, hogy örömteljes szivvel elfogadtam a meghivást.

„Midőn nagynéném hazatért, egészen megfeledkeztem róla, hogy nem jó viszonyban vagyunk egymással. Egészen lelkesülten beszéltem

el neki mindent, a mi huga közt és köztem történt. Mit gondolsz, hogyan fogadta e részemről tett közeledést. Határozottan megtagadta az engedélyt elmennem Skótországba.

„Mihelyt kissé le birtam küzdeni csalódásom keserü érzését, megkérdeztem tőle e tagadó válasz okát. „Gyámod vagyok, mondá, és jogom van a saját belátásom szerint cselekedni. Jobbnak tartom, hogy velem maradj.“ Egy szót sem szóltam többé. Nagynéném kegyetlensége eszembe juttatá atyám jóságát. Csakis e gondolat volt képes visszatartóztatni a sirástól.

Később megfontolván a dolgot, azt hittem (miután ezen évadban mindenki elhagyja Londont) hogy falura akart vinni magával. Gallilee ur, ki mindig nagyon jó irántam, szintén azt gondolta és megigérte, hogy majd gyakran fogunk hajókázni a tengerpart mellett. De nagynéném, az egész világ nagy csodálkozására, semmi hajlandóságot se mutatott Londonból eltávozni. Még a cselédek is azon tünődnek, hogy mit jelentsen ez?

„Ez a levelem teli van panaszszal. Ugyebár, szaporitom aggodalmaidat, a helyett hogy azokat enyhiteném? Kedves öreg dajkám, nincs okod aggódni. Apró bajaim közepette csak Ovidra kell gondolnom és a fagyos légkör, melyet anyjának társasága teremtett körülem, azonnal elenyészik s elég bátornak érzem magamat, mindent elviselni.

„Fogadd szivem legforróbb szerelmét kedvesem — nem, a legforróbb Ovidé! és adj belőle szegény szenvedő férjednek is. Egy szivességre kérlek. Azon angol gentleman, ki öreg római házunkat megvette, talán hajlandó lesz néhány virágot adni az én egykori kertemből. Küld el e virágokat legközelebbi leveledben.“

XXV. FEJEZET.

Augusztus tizenkettedikén Karmina ujból hirt kapott Ovidról. Jegyese Montrealból irt és elmondta azon ajánlólevél átadásának történetét, melyet egykor meg akart semmisiteni. Ezen átadás következményeivel — melyek ez idő szerint nagyon jelentéktelenek látszottak — mint később kitünt, Ovid, Karmina és Benjulia sorsa szorosan egybe volt füzve.

Ovid levele igy hangzott:

„Szeretném tudni, szerelmem, van-e még egy ember a világon, aki kedvesét annyira szeretné, mint én önt? Ha létezik ily ember, és kedvezőtlen körülmények utazni kényszeritik, akkor óhajtanám megkérdezni tőle, vajjon neki is minduntalan jutnak-e eszébe elfeledett dolgok, melyeket el kellett volna mondania kedvesének mielőtt őt elhagyta?

„Ez az én esetem. Csak egyetlen példát akarok mondani.

„Barátságot kötöttem egy Morphen nevü urral. Multkor meghivott magához zeneestélyre, Morphen ur orvos és üres óráiban nagyon szeret játszani a vonós hangszerek családjának azon termetes és mélabus tagján, melynek neve gordonka. Nehány barátjának segélyével, e forró évszakban vendégszeretőleg szokta lehüteni vendégeit, kvartettek előadása által. Én pompásan töltöttem az estét, kedvesem, de nem mintha a zenét hallgattam volna, sőt inkább egyetlen hangot se hallottam belőle. Önre gondoltam.

„Sikerült-e felébresztenem kiváncsiságát? Ugy képzelem, mintha ragyogni látnám szemeit, mintha hallanám hogy ezt mondja: folytassa.

„Gondolataim eszembe juttaták, hogy a zene egyike az ön élete örömeinek. Mielőtt Angolországból elutaztam, erről meg kellett volna emlékeznem és meg kellett volna önnek monda-

nom, hogy az operaházban tartatni szokott őszi hangversenyek rendezője, régi jó barátom, ki nagyon szerencsésnek fogja magát érezni, ha az ön számára fenntarthat egy páholyt, bármelyik hangversenyére, melynek müsora önt netalán érdekelné. Máris igyekeztem jóvá tenni feledékenységemet s a mai postával irtam neki. Minerva kisasszony bizonyára el fogja önt kisérni a szinházba. Ha Le Frank ur (ki bizonynyal a szabad jegygyel birók közt van) esetleg látogatást tenne páholyukban, mondja meg neki nevemben, hogy tegyen parókát kopasz fejére és kisértse meg, vajjon e n n e k segélyével képes lesz-e becsületes emberhez hasonlitani.

„Feledtem-é el még egyebet is elutazásom előtt? Megmondtam-e mily kedves ön előttem? mennyire szépnek tartom? és mily értéktelen az én életem ön nélkül? Bizonynyal megmondtam, de még egyszer elmondom — és önön a sor figyelmeztetni, ha megunja e szók folytonos ismétlését.

„Nincs egyéb mondani valóm időközben? Nem kell-e uti kalandokat elbeszélnem? Ön tudni akar mindenről, ami velem történik; legyen meg tehát akarata egybekelésünk előtt ép ugy, mint egybekelésünk után. Kedves Karminám, az ön készséges rabszolgájának komolyabb teendője is van, köznapi utazási kalandok elbeszélésénél — meg is kell gyónnia. Vagyis világos szavakkal: Monstreet városában ismét gyakoroltam orvosi hivatásomat.

„Nem tudom meg fog-é nekem bocsátani, ha a körülményekről értesül? Szomoru kis történet, de elég hiu vagyok azt hinni, hogy a szerep, mely benne nekem jutott, érdekelni fogja önt. Hiu emberré lettem azon legfényesebb és legboldogabb nap óta, midőn ö n i s meggyónt — és bevallotta, hogy engem szeret.

„Pillantson hátrább nehány sorral levelemben

és olvasni fogja Morphen ur nevét, kivel ittlétem óta barátságot kötöttem. Egy ajánlólevél alapján ismerkedtem meg vele, melyet Benjuliától hoztam számára.

„Ne szóljon senkinek semmit arról, amit most fogok önnek mondani, főleg pedig egy hangot se Benjuliának, ha véletlenül találkoznék vele. Szivem mélyéből remélem, hogy az nem fog megtörténni. Benjulia keményszivü ember és olyas valamit mondhatna ami önt bánhatná, ha megtudná, mily eredménye volt annak, hogy megnyitotta előttem barátja házát.

„Morphen ur egy derék, munkás öreg gentleman, kinek orvosi praxisa főleg abból áll, hogy születendő uj kanadai polgárokat a világra segit jönni. Azon időben, midőn vele megismerkedtem, véletlenül ugy történt, hogy szolgálatait nagyon sürün vették igénybe. A zeneestély utáni napon nála ebédeltem, s az asztaltól szólitották el őt. Én voltam egyedüli vendége és eltávozása után egyedül maradtam nejével.

„A jó asszonyság elkezdett beszélni Benjuliáról. Egyenesen és tartózkodás nélkül pimasznak nevezte őt és ennek bebizonyitásaul megmutatta a magammal hozott ajánlólevelet, melyet a doktor maga ragasztott le, mielőtt nekem átadta. Akarná ön is olvasni a levelet? Itt következik a másolata: „Azon ember, aki e levelet átadja, egy tulfeszitett idegü orvos; neve Vere Ovid. Nyugalomra és friss levegőre van szüksége. Ne biztassa őt, hogy elméjét megerőltesse és adjon neki oly irányu utasitásokat, hogy a legrövidebb uton elmenjen Kanada legnagyobb kiterjedésü sivatagába.“

„Ebből ön látni fogja, hogy csak önmagamnak köszönhetem azon vendégszerető fogadtatást, mely Montrealban visszatartóztatott.

„De visszatérek történetemhez. Morphen alig volt öt perc óta távol midőn ismét érte

jöttek. Ezuttal a beteg egy férfi volt — és a küldött azt állitá, hogy közel van a haldokláshoz.

„Morphenné asszonyság nem tudta mit tegyen. „E borzasztó esetben, ugymond, a halál valóságos szabadulás. De ezt a gondolatot nem birom elviselni, hogy az a szegény ember egész el van hagyatva. Utolsó pillanataiban nem lesz élő teremtés a betegágya mellett.“

„E szók hallatára néhány kérdést kockáztattam. A feleletek a nyomor és szenvedések oly szomoru képét állitották elém és oly élénken emlékeztettek egy hasonló esetre a saját orvosi tapasztalatomból, hogy megfeledkeztem saját beteges állapotomról és ajánlkoztam elmenni a beteg emberhez Morphen ur helyett.

„A küldött elvezetett a város legszegényebb negyedébe, s az utca legnyomoruságosabb házainak egyikében levő padlás szobába. Itt feküdt a beteg, minden ápolás nélkül egy derékaljon, mely a puszta földre volt leteritve. Ne kérdezze, hogy mi volt a betegsége. Csak annyit akarok mondani, hogy az orvoson kivül mindenki elfutott volna a szobából, mihelyt belépett. Megmentésére gondolni se lehetett, de nehány napra enyhithettem fájdalmait és legalább könnyüvé tehettem halálát, midőn bekövetkezett.

„Legközelebbi látogatásomkor már birt beszélni.

„Kitudtam, hogy kartársaim közé tartozott és születésére nézve mulát volt, Amerika valamelyik déli államából. Életének egyetlen végzetes eseménye az volt, hogy megnősült. Elvetemült neje elkövette rajta mindazon bántalmakat, melyekre egy rossz asszony képes — és ő mégis tántorithatlan szerelemmel ragaszkodott hozzá. A nő meggyalázta és tönkre juttatta. Nem egyszer, hanem ujra és ujra megbocsátott neki, oly körülmények közt, melyek őt a saját szemeiben és legjobb barátai becsületében is lealacsonyitották. A legutolsó alkalom-

mal, midőn neje elhagyta, utána jött Montrealba. Végre a nő, a részegség okozta őrjöngés egy rohamában öngyilkosság által szabaditotta meg őt, magától. Halála a szegény embert elmeháborodottá tevé. Midőn a tébolydából kiszabadult, utolsó megtakaritott filléreit arra költötte, hogy emlékkövet állittatott neje sirjára. Mig ereje engedte, naponkint elzarándokolt a temetőbe. És most, midőn a halál árnyéka környezte őt, az egyetlen ok, mely miatt az élethez ragaszkodott, az egyetlen ok, melyért hasztalan kért, hogy mentsem meg életét, még mindig a neje emléke iránti kegyeletben összpontosult „Ha én meghalok, mondá, senki se fog a sirjára gondot viselni.“

„Én mindig szeretettel gondolok önre, egyetlen kedvesem. Midőn e szivszaggató történetet hallottam, szivem tuláradt a hálától Isten iránt, aki nekem Karminát adta.

„Tegnap meghalt. Legutolsó szavaival is arra kért, hogy temettessem el őt ugyanazon sirba nejével, aki meggyalázta. Ki vagyok én, hogy itéletet mondhatnék felette? Teljesiteni fogom utolsó kivánságát az ön nevében.

„De még egyéb mondani valóm is van.

„A halála előtti napon megkért, hogy nyissak fel egy ócska kézi táskát, ez volt a szó-szoros értelmében egyetlen tulajdona. Nem volt már se pénze, se ruhája. A bőrönd egyik szögletében egy zsineggel összekötött papircsomagot találtam. Egyebet semmit.

„— Önnek adom könyvemet, mondá; mással nem viszonozhatom jóságát.

„Gyöngesége miatt semmit se mondhatott a könyv tartalmáról, és ohajtását se fejezhette ki, annak közzététele iránt. Szégyenkedve vallom meg, hogy semmiféle értéket se tulajdonitottam a nekem ajándékozott kéziratnak — legfelebb életem egy szomoru kalandja emlékeül tekintettem. Ma

reggel a szokottnál korábban kelvén fel, felbontottam e csomagot és megvizsgáltam tartalmát.

„Leirhatlan meglepetésemre, szászszorosan megjutalmazva éreztem magamat azon csekély szolgálatért, melyet az elhunytnak tehettem. E szerencsétlen embernek oly képességekkel kellett birnia, melyek nem habozom kimondani, (szerencsésebb körülmények közt) őt korunk legnagyobb orvosai sorába emelték volna. Könyvének nyelvezete homályos és néha nyelvtanilag is helytelen. De ő és egyedül ő oldott meg az agybántalmak gyógykezelésében egy problemát, mely eddig az egész müvelt világ orvosait kétségbeejté.

„Ha egy idegen állna a hátam mögött és a vállamon keresztül e sorokra pillantana, bizonyosan igy szólna: „Ez a furcsa szerelmes, ugy ir fiatal kedvesének, mintha az orvosi kartársa volna!“ De mi értjük egymást Karminám, ugyebár? Jövő pályám érdekli jövendőbeli nőmet. A szegény ember hálája egészen uj láthatárokat nyitott meg előttem; s ki hallhatná ezt nagyobb örömmel önnél?

„Mielőtt levelemet befejezném, ön bizonynyal óhajt hirt hallani egészségi állapotom felől. Néha oly jól érzem magamat, hogy akár kibérelhetném kabinomat a legelső hajón, mely Liverpool felé indul. De más alkalmakkor, főleg ha kifáradok a sétálásban és lovaglásban, érzem, hogy még szükségem van óvatosságra és türelemre. Legközelebbi utazásom a tartomány belsejébe fog vezetni, a nagy országrész hatalmas sikságaira és erdőibe. Ha elteltem e vidékek egészségadó levegőjével, akkor végre képes leszek véglegesen meghatározni azon áldott napot, mely bennünket ujra egyesiteni fog.

„Remélem, hogy anyámnál már véghez ment a szokásos tudományos estély az évad végén. Mondja el, hogyan tetszik önnek a tudományos társaság közelről, és engedje, hogy ez irányban egy bizonyos figyelmeztetéssel szolgáljak. Valahányszor a társaságban találkozik egy nagyon fontoskodó

emberrel, a ki mindig ugy tartja magát, mintha a fényképész előtt ülne, biztosra foghatja, hogy ez az ember professor.

„Remélem, hogy jó viszonyban van anyámmal. Hozzám irt leveleikben mindketten oly keveset beszélnek egymásról, hogy néha balsejtelmek gyötörnek. Van a mi levelezésünkkel egy másik sajátszerü körülmény is összefüggésben, melyen gyakran tünődöm. Mindig küldök izeneteket Minerva kisasszonynak és Minerva kisasszony soha sem izen nekem semmit. Elfeledi ön azokat átadni? vagy pedig teljesen közönyös vagyok az ön barátnéja előtt?

„A legutolsó levelet, melyet hazulról kaptam, Zo irta és beletette azon boritékok egyikébe, melyekre elutazásom előtt számára felirtam címemet, Minerva kisasszony haja az égfelé meredne, ha látná a tintafoltokat és a helyesirást. Zo véleménye a családi körről (érthető nyelvre leforditva) ugy hiszem önt személyesen is fogja érdekelni. Ime igy hangzik lakonikus rövidségében. „Papa és Karmina kivételével, mi itthon valamennyien rossz portékák vagyunk.“ E nyilatkozat után semmit se mondhatnék, a mi méltó volna az elolvasásra.

„Fogadja el a csókokat, kedvesem, melyekkel itt alant a levélpapir fehér szélét elhalmoztam és szeressen engem ugy, a mint én szeretem önt. Még e köznapi szókban is a gondolatok egész világa rejlik, Karmina. Oh! bárcsak levelem helyett engem vihetne önhöz a gőzös.“

XXVI. FEJEZET.

Karmina válaszában nem találhatók fel a feleletek Ovid kérdéseire. Nem akarta neki elmondani, mi történt a tudományos estélyen és határozottan visszariadt attól, hogy anyja felől irjon neki. Valódi helyzete felől Gallileené asszonyság

házában, mely napról napra elviselhetlenebbé vált és mind kézzelfoghatóbban fenyegetett ujabb bonyodalmakkal és veszélyekkel, — Olaszországban élő öreg barátnéjához irt levelében találunk felvilágositásokat. A következőket irta Terézának:

„Ha szeretsz, feledd el azon embertelen modort, melyben Minerva kisasszonyról beszéltem.

„Miután levelemet megirtam, ohajtottam azt visszahozathatni a postáról, de lehetetlen volt. Még ugyanazon este szégyenleni kezdtem magamat azért, a mit haragomban irtam. A mint az órák elmultak és a lefekvés ideje közeledett, oly megbánást éreztem, hogy kockáztattam egy ujabb udvariatlan fogadtatást és felmentem hozzá. Kedvező körülménynek tekintendő reám nézve, hogy az ő kedélye is levert volt. Mikor megkérdezte, mit akarok, volt valami a hangjában, a mi azon gondolatot ébreszté bennem, hogy sirt — noha ő látszik legutolsó teremtésnek a világon, a ki ily gyöngeségre képes.

„Tőlem telhető legjobban iparkodtam kifejezni megbánásomat és sajnálatomat. Már elfeledtem, hogy mit mondtam neki; nagyon izgatott és ideges vagyok — ily alkalommal mindig nagyon ostoba szoktam lenni. Valószinü, hogy kibékülési kisérletem nagyon együgyü lehetett, de bizonyára észrevehette, hogy nem volt szándékom őt mystifikálni vagy megszomoritani. És mégis, saját tettei és szavai után itélve, mi egyebet képzelhetett?

„Égő gyertyája mögöttem állt egy asztalon. Ezt felkapta, az arcom elé tartá és ugy nézett reám, mintha valami rendkivüli különösség volnék, melyet ezelőtt sohase látott.

— „Ön alig korosabb egy gyermeknél, mondá, én tizszerte nagyobb akaraterővel birok önnél — mi hát önben az, a minek nem vagyok képes ellentállni. Távozzék tőlem! Őrizkedjék tőlem! Én kétszinü, gyanakvó, kegyetlen vagyok. Annyira együgyü ön, hogy még ösztönei sincsenek, melyek

ellenem védelmezzék? Nincs önben semmi, a mi tőlem visszariadna?

„E szókkal letette a gyertyát, és sértő, gunyos nevetésben tört ki.

— „Itt áll előttem, folytatá a sajátszerű teremtés, — és rám néz olyan szemekkel mint egy gyermek, a ki valamely uj dolgot lát. Nem vagyok képes őt elrémiteni. Nem vagyok képes undort ébreszteni benne. Mit jelent ez?

„Lehanyatlott egy székre, hangja csaknem suttogássá vált — szinte azt gondolhattam volna, hogy ő rémült meg tőlem, ha ilyesmi lehetséges lenne.

„— Mit tud ön felőlem, a mit én magam ne tudnék? kérdé.

„Teljességgel nem birtam megérteni, hogy mit akart ezzel mondani. Egy széket vettem elő és leültem melléje.

„— Én csupán azt tudom, a mit ön tegnap mondott, felelém.

„— Mit mondtam?

„— Azt mondta, hogy beteg és nyomorult.

„— Hazudtam. Azt higyje a mit ma mondtam önnek: A saját érdekében higyje el, hogy ez a valóság.

„Semmi se lett volna képes rábirni, hogy elhigyjem.

„— Nem, mondám. Ön beteg volt tegnap és ma is beteg. Ez a valóság.

„Nem tudom, mi verte a fejembe legközelebbi merész szavaimat. De mindegy! A gondolat bennem volt s ki kellett törnie.

„— Az ön lelkét valami nyomja, folytatám. Ha nem is vagyok képes önt a tehertől megszabaditani, talán mégis könnyithetek rajta. Rajta, mondja meg, mi bántja?

„Vártam, de hiába, még csak reám se nézett.

„— Szerelmes ön? kérdém.

„Oly hirtelen és oly hevesen ugrott fel székéről, hogy azt feldöntötte. De egyetlen szó se

lebbent el ajkáról. Volt annyi bátorságom, hogy tovább folytassam, de nem volt annyi bátorságom, hogy reá nézzek.

— „Én szeretem Ovidot és Ovid szeret engem, mondám. Ez vigasztalásom minden bajaim közepette. Ön talán nem ilyen szerencsés? Szeret valakit, a ki önt nem szereti?

„Hátat forditott s öltöző asztalához ment. Ugy hiszem, hogy a tükörbe nézett.

— „Nos, mondá, végre megszólalván: nos aztán?

— „Aztán semmi, viszonzám, kivévén, hogy remélem, hogy nem sértettem meg önt.

„Ép oly gyorsan eltávozott a tükörtől, mint a hogy odament és megint kezébe vette a gyertyatartót és még egyszer az arcom elé tartá.

— „Találja el, hogy kicsoda, mondá.

„— Hogyan találhatnám el? kérdém.

„Ismét letette a gyertyatartót egész nyugodtan. Megfoghatatlan volt előttem miért, de ugy látszott, mintha szavaimra megkönnyebbült volna. Egészen megváltozott hangon, nyájasan és szomoruan beszélt hozzám.

„— Ön a legjobb a jó leányok közül és jóindulattal viseltetik irántam. De mind hiába; ön nem tehet semmit. Bocsássa meg tegnapi durva magamviseletét. Őrültté tett az irigység az ön boldogsága miatt. Ön nem képes megérteni oly természetet, mint az enyém. Annál jobb! ah! annál jobb! Jó éjt.

„E szókban annyi reménytelen önmegadás és meghódolás volt kifejezve, hogy nem éreztem magamat képesnek őt elhagyni. Arra gondoltam, hogy mily keserü szókat mondanék én és mily kétségbeesett volnék, ha Ovid nem törődnék velem. Most már meg volt magyarázva minden, a mi engem magaviseletében megijesztett és telingerelt. Mit tehessek, hogy őt felbátoritsam? Utolsó leveled,

az öreg pap hozzá mellékelt levelével épen a zsebemben volt. Elővettem.

„— Ha nincs ellenvetése, mondám, szeretnék önnel elolvastatni egy rövid levelet, mielőtt jó éjszakát kívánnánk egymásnak.

„Megmutattam neki az öreg pap levelét.

„Egy sötét pillantással visszahökkent. Gyanakodni látszott.

„— Ki irta azt a levelet? kérdé édesen.

„— Valaki, a kit ön nem ismer.

„Arca azonnal kiderült. Átvette kezemből a levelet és várt, hogy mit mondok még neki.

— „Az, ki e levelet irta, folytatám, egy bölcs és jó ember. Ugyanazon pap, a ki atyámat és anyámat összeadta és engem megkeresztelt. Valamennyien Patrizio tisztelendő urhoz szoktunk volt fordulni, valahányszor tanácsra volt szükségünk. Dajkám Teréza aggódott miattam Ovid távollétében; beszélt vele számkivetésemről — bocsánat e kifejezésért — e házban is megvallotta, hogy sorsom nyugtalanitja. Azt mondta neki, hogy megfontolja a dolgot, mielőtt véleményét nyilvánitaná. Másnap elküldte neki a levelet, mely most az ön kezében van.

„Itt elhallgattam, volt még mondani valóm, de nem tudtam, hogyan fejezzem ki magamat a kellő gyöngédséggel.

„— Miért akarja, hogy elolvassam e levelet? kérdé nyugodtan.

„— Ugy hiszem, van benne valami, a mi....

„Itt ujra elhallgattam, mint egy bolond. Minerva kisasszony ép oly türelmes volt, mint az imént, csupán kezével intett, hogy folytassam.

„Ugy hiszem, mondám, hogy Patrizio tisztelendő ur levele lelke megnyugtatására fog szolgálni és akadályozni fogja, hogy önmagát megvesse.

„Visszatért székéhez és elolvasta a levelet. Megengedted, hogy egyéb kincseim közt meg-

tartsam a jó lelkipásztor levelét is. Lemásolom ide e vigasztaló sorokat, hogy ujra átolvasván láthassad, mily gondolat járt elmémben és megérthessed, mily hatást gyakorolt a szegény Minerva kisasszonyra:

„Teréza, kedves barátném — megfontoltam aggodalmaidat, melyek gyötörnek és a következő eredményre jutottam: lelkiismeretem szerint képes vagyok megnyugtatni szivedet. Negyven éves tapasztalásom van papi pályámon. E hosszu idő alatt ezer meg ezer férfi és nő bizta reám keblének legmélyebb titkát. A megfigyelések e nagy tömegéből számos hasznos következtetést vontam le, melyek közül néhánynak te is hasznát fogod vehetni. A legegyszerübb és legkevesebb szóba akarom foglalni mondandómat, vedd azokat figyelembe. A jobb természet fejlődését a férfiakban különféle befolyások segitik elő A jobb természet fejlődését a nőkben, csak egy befolyás segiti elő, — és e befolyás a szerelem. Meg vagy lepetve, ugyebár, hogy egy pap igy ir? Azt vártad talán, hogy azt mondjam, e befolyás a vallás? A szerelem, testvérem, a nőknél csakugyan vallás. Megnyitja szivöket minden előtt, ami reájuk nézve jó és az emberi boldogságtól függetlenül müködik. Egy nyomorult nő, kit reménytelen szerelem gyötör, e szerelem által jobbá és nemesebbé lesz, és bizonnyal el fog jönni az idő, midőn ezt be is bizonyitja. Te félsz Karmina miatt, aki — szegény lélek — ki van taszitva keményszivü idegenek közé. Én mondom neked, hogy ne félj. Lehet, hogy szenvedni fog a megpróbáltatások közepette; lehet, hogy le is fog roskadni előttük. De benne lakik az erő, hogy ismét felemelkedhessék, s ez az erő a szerelem.“

„Minerva kisasszony miután öreg barátunk levelét elolvasta, visszaforditotta a lapot és még

egyszer elolvasta, aztán kissé várt és egyik részét magában ismétlé.

„Felbátoritja önt? kérdém.

„Egy mondatát emlékembe véstem, viszonzá és visszaadta a levelet.

„Te tudni fogod, melyik volt e mondat, a nélkül, hogy meg kellene neked mondanom. Oly megkönnyebültnek éreztem magamat, midőn láttam benne a jóra változást — oly boldoggá tett a meggyőződés, hogy ismét oly jó barátokká lettünk, mint azelőtt voltunk, — hogy lehajoltam hozzá és meg akartam őt csókolni, mialatt jó éjt kivántam neki.

„Kinyujtá kezét és hátra tolt.

„Nem, mondá, nem addig, mig nem tettem valamit, hogy megérdemeljem. Önnek nagyobb szüksége van segélyre, mintsem gondolná. Maradjon itt még egy kissé. Valamit akarok önnek mondani nagynénjéről.

„Visszaültem székemre s kissé meg voltam döbbenve. Szemei tétován meredtek reám — ugy hiszem tünődött magában, mielőtt megszólalt volna. Nem háborgattam őt elmélkedéseiben. Az éj csöndes volt és sötét, kivülről semmiféle nesz sem érinté füleinket. A házban a csöndességet, a lépcsők felől hallatszó suhogás zavarta meg, mely folyvást közeledett. Az ajtó hirtelen kinyilt, Gallileené asszonyság belépett a szobába.

„Miféle őrültség vett erőt rajtam! Valóban meg voltam-é rémülve. Önkénytelenül felsikoltottam. Nagynénám egyenesen felém jött; Minerva kisasszonyt egyetlen pillantásra se méltatta.

„— Mit keressz itt, kérdé, holott már ágyadban kellene lenned?

„Oly parancsoló hangon, oly fennen és megvetőleg beszélt, hogy meglepetve tekintettem reá. Valamely gyanu látszott benne ébredni, együtt találván engem Minerva kisasszonynyal.

„— Elég a fecsegés! kiáltá szigoruan. Hallottad? Menj aludni!

„Nem volt-e ez elég arra, hogy akárki felháborodják. Éreztem, hogy a büszkeség pirja égett arcomon.

„Gyermek vagyok-é, vagy cseléd? kérdém. Korán vagy későn fogok lefeküdni, amint nekem tetszik.

„Nagynéném egy lépést tett előre, megragadta karomat és felkelni kényszeritett. Képzeld el Teréza! Soha életemben kéz nem érintett máskép, mint nyájasan! Ki tudná ezt jobban nálad! Hasztalan igyekeztem szólni, láttam, amint Minerva kisasszony közbelépett — hallottam a mint igy szólt: „Gallilené asszonyság ön megfeledkezik magáról!“ Valahogy — magam se tudom hogyan, kijutottam a szobából. A tornácon borzasztóan remegni kezdtem. Lerogytam a lépcsőre. Kezdetben azt hittem, hogy elájulok. Nem; reszkettem és remegtem, de nem vesztettem el eszméletemet. Hallhattam hangjukat a szobában.

„Gallileené asszonyság szólalt meg először.

„— Azt mondta ön az imént, hogy megfeledkeztem magamról?

„— Bizonyára asszonyom, ön valóban megfeledkezett magáról, felelé Minerva kisasszony.

„A következő szókat nem hallottam. De aztán megint hangosabban beszéltek és ismét hallottam őket; — először nagynénémet.

„— Nem vagyok megelégedve irányomban tanusitott magaviseletével, Minerva kisasszony. Modora az utóbbi időkben roszra változott.

„— Mily tekintetben, Gallileené asszonyság?

„— Azon tekintetben, hogy ugy beszél velem, mintha köztünk egyenlőség . . .

„— Megálljon asszonyom! Én nem vagyok oly gazdag mint ön. De különben nem tudom menynyiben ne volnék [illegible] egyenlő. Ha szabad kér-

MAGYAR KIRÁLYI EGYETEMI KÖNYVTÁR DEBRECEN

deznem — talán az által bizonyitotta ön be fölényét, hogy kopogtatás nélkül lépett a szobámba?

„— Minerva kisasszony! Óhajt ön szolgálatomban maradni?

„— Mondja ha ugy tetszik, hogy akarok-é mostani állásomban maradni. E kérdés reám nézve egészen közönyös. Az ön tetszése szerint, kész vagyok menni vagy maradni.

„Gallileené asszonyság hangja jobban hallatszott, mintha az ajtóhoz közeledett volna.

„— Ha jól emlékezem, — mondá, — midőn önt szerződtettem, abban állapodtunk meg, hogy mindkettőnk számára egy hónapi felmondási határidő lesz fentartva.

„— Ugy van. Igy állapodtunk meg az én kivánságomra.

„— Én tehát felmondok önnek.

„— A holnapi naptól számitva?

— „Kétségkivül!

„Nagynéném kijött a szobából s engem a lépcsőkön talált. Igyekeztem felkelni. Lehetetlen volt. Fejem szédült. Látnia kellett, hogy nem birtam mozdulni — és mégse vett tudomást állapotomról. Kegyetlen, kegyetlen asszony! Azzal vádolt, hogy hallgatóztam!

— „Nem látja ön, hogy a szegény leány rosszul van?

„Minerva kisasszony hangja volt. Feltekintettem reá és mind gyöngébbnek éreztem magamat. Barátném megállt, éreztem amint erős izmos karjai átöleltek és gyöngéden felemeltek.

— „Én fogok gondot viselni önre, suttogá és bevitt a lépcsőkön szobámba oly könnyedén, mintha egy gyermeket hordozott volna karjain.

„Pihenésre van szükségem, Teréza. Irtózom azon iszonyu éj emlékétől, ne aggódjál miattam. Holnap ismét hirt fogsz kapni felőlem.“

XXVII. FEJEZET.

Másnap oly események történtek, melyeknek befolyása Karmina izgékony természetére arra indították őt, hogy befejezze bevégzetlen levelét, anélkül, hogy igénybe vegye a pihenést, melyre oly nagy szüksége volt. Még egyszer — s mint a következmények mutatták, utólszor irt hü barátnéjának. Levele igy hangzott.

„Ne kivánd hogy elmondjam, hogyan töltöttem az éjszakát! Minerva kisasszony volt az első, aki hozzám ma reggel bejött.

„Alig mondhatott nehány nyájas szót, midőn Maria félbeszakitá beszélgetésünket és emlékezteté nevelőnőjét a reggeli leckére.

„— Gallileené asszonyság küldte őt, suttogá Minerva kisasszony; de a gyermekek ebédje előtt még vissza fogok térni.

„A legközelebbi látogató, mint mindketten vártuk, maga Gallileené asszonyság volt.

„Egy csésze theát hozott számomra és legelső szavai bocsánatkérés voltak tegnapi magaviseleteért. Azzal mentegette magát, hogy „oly kellemetlenségek érték, melyek egészen kihozták őt a sodrából. És elhiheted-e? arra kért, hogy ne emlitsem a köztünk felmerült csekély félreértést, ha legközelebb irni fogok fiának!“ Ércből és kőből van-e alkotva ez a nő, hus és vér helyett? Csakugyau oly nyomorultnak tart-e engem, hogy bármily körülmények közt is képes volnék Ovidnak akár csak egy percnyi aggodalmat okozni, mialatt távol van? Csak nehány rövid szóval válaszoltam, melyek megnyugtathatták őt, anélkül, hogy épen kiutasitottam volna a szobámból.

„Ezután kellemes meglepetés várt reám. Gallilee ur nyájas hangja kért bebocsátást — a kulcslyukon keresztül.

„— Nem alszol, kedvesem? Szabad bejönnöm?

„Barátságos, kövér, öreg arca bekukkantott az ajtón, midőn azt mondtam, hogy „szabad“ — és eszembe juttatá Zo arcát ebédnél, midőn még egyszer kér a puddingból és nem hiszi hogy kapjon. Gallilee urnak is volt valami kérni valója és voltak kételyei kérésének teljesitése felől; innét a hasonlatosság.

„— Bátorságot vettem magamnak, Karmina, elküldeni orvosunkért, te nagyon gyöngéd növény vagy, kedvesem . . . (Itt arca eltünt s a jó öreg valakihez beszélt, aki künn állt a folyosón:) — Ugyebár, ön is osztja a véleményemet, Null ur. És önnek is vannak leányai, nemde? (Arca ujból megjelent és jobban hasonlitott Zohoz, mint valaha.) Kérlek gyermekem, fogadd el őt; nyugtalankodom miattad. A mult éjjel a lépcsőházban voltam — engem senki se szokott észrevenni, ugyebár Null ur? — és láttam, amint Minerva kisasszony — a jó lélek, és szent egek! milyen erős! — lehozott az ágyadba. Null ur odakünn vár. Ne szomorits meg azzal, hogy visszautasitsad kérésemet!

„Van-e a világon oly kegyetlen ember, aki megszomoritaná Gallilee urat? Az orvos belépett. Egy paphoz hasonlit. Fekete öltözéket visel, mellén szép ingfodorral és hófehér nyakkendővel. Hosszasan rám nézett, egy kis üvegcsövet vett elő zsebéből, megrázta és a hónom alá tartotta, kis vártatva elvette onnét, megnézte és azt mondta, hogy: „Ahá!“ Aztán megvizsgálta nyelvemet, megtapogatta üteremet és végre kinyilatkoztatta orvosi véleményét, mely igy hangzott: „Teljesen nyugodt. Beszélnem kell Gallileené asszonysággal.“ S ezzel vége volt a látogatásnak.

„Gallilee ur ájtatos félelemmel szemlélte az orvosi vizsgálatot.

„— Null ur rendkivül tudományos ember, — suttogá, — mielőtt az orvossal együtt eltávozott.

„Bármily beteg és gyönge voltam is, e kis félbeszakitás mulattatott. De miért is irom le ily hosszadalmasan. Vannak komoly dolgok, melyeket el kell mondanom s melyeket elég gyönge vagyok folyvást elodázni.

„Minerva kisasszony visszatért, mint igérte.

„— Nagyon helyes, hogy az orvos itt volt, — mondá komoly hangon.

„Azt kérdeztem tőle, vajjon nagyon betegnek tart-é az orvos.

„— Azt hiszi hogy ön nagyon közel volt az ideglázhoz, és néhány nagyon határozott utasitást adott, melyek közül egyik abból áll, hogy legcsekélyebb kivánságát is teljesitsék. Ha ezt el nem rendeli, Gallileené asszonyság bizonynyal meg nem engedte volna, hogy önt meglátogassam. Igy azonban kénytelen volt engedni, pedig csaknem oly hevesen gyülöl engem, mint önt, Karmina.

„E szók eszembe juttatták, hogy Minerva kisasszony tegnap éjjel épen mondani akart valami fontosat, midőn beszélgetésünket félbeszakitották. Megkérdeztem tőle, hogy mi volt az de ő a fejét csóválta és azt mondta, hogy kellemetlen tárgyak mostani állapotomban ártalmasok lehetnének reám nézve.

„Szükséges-e mondanom, hogy minden áron tudni akartam, mit szándékozott mondani? Oh! mily borzasztóan kellett tévednie szegény atyámnak, midőn rettenetes testvérét választá gyámomul! Ha szerencsémre nem sértem meg a zenetanárt, Le Frank urat használta volna eszközül arra, hogy Ovidot féltékenynyé tegye és viszályt idézzen elő köztünk. Miután terve meghiusult, most (mint Minerva kisasszony hiszi) nem tudja, mihez nyuljon, hogy nyomorult célját elérhesse.

Ugy látszik csalódása miatti dühének kell tulajdonitani leirhatlanul durva magaviseletét, midőn engem Minerva kisasszony szobájában talált.

„Azt fogod kérdezni, velem együtt, mit nyerhet ezen alattomos cselszövényekkel, melyek a gonoszság és harag botrányos társaságában nyilvánulnak. Egy anya szokott ellenvetései, fiának házassága ellen, még nem képesek kellőleg megmagyarázni Gallileené asszonyság magaviseletét. Gyanithatod-e mi lappang alatta?

„Minerva kisasszony folyvást, határozottan azt hiszi, hogy az indok egyszerüen pénzkérdés, — melyben én volnék érdekelve. Megkérdezte, tudok-e valamit atyám végrendeletének tartalma felől, és tagadó válaszomra azt mondta, hogy irjak Mool urnak és kérjem fel őt a végrendelet másolatának elküldésére.

„Kezdetben teljesen képtelen voltam e szempontot megérteni. Nagynéném nagy fény közepette él. Atyám egy izben azt mondta, hogy saját vagyonából ezer font évi jövedelme van és hogy Gallilee urnak, midőn őt nőül vette, hét ezer font évi jövedelme volt. És Ovidtól magától is hallottam, hogy anyja nagyon szeretia pénzt zsugorgatni.

„Minerva kisasszony nem árult el meglepetést, midőn ezen ellenvetéseket felemlitettem, s igy szólt:

„— Gallileené asszonyság évi jövedelméhez számithatja ön még azon összeget is, melyet az ön kiadásai megtérítéseül kap, mint gyámanyja. De én mindemellett mégis előbbi véleményemhez ragaszkodom. Azt állitom, hogy Ovid ur csalódik s a ház összes barátai csalódnak. Ők azt hiszik, hogy Gallileené asszonyság szereti a pénzt zsugorgatni — a valóság pedig az, hogy folytonos pénzzavarban van. Ez az oka végnélküli alkuvásainak és pénzsóvár hajlamainak. Nem kétlem, hogy jövedelmével beérné a legtöbb nő, az

ő helyzetében. De e jövedelem nem elég oly nőnek, aki irigyli azon helyzetet, melyet gazdag nővére elfoglal a nagyvilági körökben. Várjon csak egy kissé s azonnal látni fogja, hogy nem beszélek ok nélkül. Ön jelen volt azon nagy estélyen, melyet pár hét előtt adott?

„— Bár inkább a szobámban maradtam volna, — viszonzám. — Gallileené asszonyság haragudott reám, azért, mert nem bámultam eléggé tudós barátait. Egy, vagy két kivétellel nem beszéltek egyébről, mint önmagukról és fölfedezéseikről — és oh! Istenem! mily rutak voltak!

„— Nem erről van most szó, Karmina. Észrevette ön azt a teméntelen pompás virágot az előcsarnokban, a lépcsőházban és az elfogadási termekben?

„— Észrevettem.

„— Észrevette ön — nem, ön még nagyon fiatal — hallotta-e, hogy az étteremben mindenki magasztalta a nagy fényüzést, a pompás francia konyhát és a remek borokat? Miért kellett egy este alatt elkölteni azt a temérdek pénzt, melybe mindezen tárgyak kerültek? Azért, mert Gallileené asszonyság estélyeinek versenyezniök kell Lady Northlake estélyeivel. Lady Northlake London egyik előkelő városnegyedében lakik és pompás kocsik és lovak állnak rendelkezésére. Ez a városnegyed is elegáns. Itélje meg most már mennyibe kerülhet e háztartás, a kocsikkal és lovakkal együtt, mikor csak az istálló bére is meghaladja a száz fontot évenkint. Lady Northlakenak pompás falusi kastélya van Skótországban. Gallileené asszonyság e tekintetben nem versenyezhet hugával, de neki is van tengerparti nyaralója a Wight szigeten. Midőn Gallilee ur azt mondta önnek, hogy őszszel majd gyakran fognak hajókázni a tengerpart mentén, ön talán azt hitte, hogy ezalatt egy csónak kibérlését

értette? Koránsem azt értette, hanem a yachtot, mely a háztartáshoz tartozik. Lady Northlake hajókázni szokott férjével, Gallilee asszonyságnak is hajókáznia kell férjével. Tudja-e ön menynyibe kerül, midőn a legelső párisi cég készíti angol hölgyek öltözékeit? E cég legolcsóbb ára egy öltözékért, melyet Gallileené asszonyság megbotránkozva utasitana vissza, a közönséges kelme és az utánzott csipkék miatt, nem kevesebb negyven fontnál. Fontolja meg kissé a mondottakat s még az ön tapasztalatlansága is be fogja látni, hogy e ház urnője többet költ jövedelménél és nagyon valószinü, hogy (ha csak nincsenek előttünk ismeretlen segélyforrásai) előbb-utóbb komoly pénzzavarba kerül.

„Ez egészen uj felfedezés volt reám nézve és természetesen módositotta véleményemet. De még mindig nem voltam képes belátni, mi köze lehet Gallileené aszonyság tékozlásának azon gonosz elhatározásával, hogy Oviddal való házasságomat megakadályozza. Minerva kisasszony erre csak az felelte, hogy irjak Mool urnak, addig mig tehetem.

„— Én magam elviszem neki a levelet, és elhozom a választ. Az előcsarnokban levő postahozóra nem bizhatjuk magunkat.

„A levél egy perc alatt készen volt. Éppen átadtam neki, midőn a szobaleány ebédhez hivott.

„Két óra mulva a válasz nálam volt. Gallilee ur sétálni vitte Mariát és Zot, Minerva kisasszony egyedül ment el hazulról és megizente Gallileené asszonyságnak, hogy saját ügyei miatt a városba kell mennie.

„— Látta önt hazajönni Gallileené asszonyság.

„— Látott. Kétségkivül lesett reám.

„— Látta önt feljönni az én szobámba?

„— Látott

„— És semmit sem szólt?

„— Semmit.

„Egymást néztük; mindketten nyugtalanok voltunk a miatt, hogy mikép fog végződni a mai nap. Minerva kisasszony türelmetlenül mutatott az ügyvéd levelére. Felbontottam.

„Mool ur válasza nagyon nyájas volt, de utolsó részét teljességgel nem értettem. Valamely eljárásról beszélt, melyet a „végrendelet megvizsgálásának" neveznek és egy hivatalba utalt, melynek cime „Doctors Commons". Mindazonáltal mellékelte a végrendelet másolatát s ez volt a fődolog.

„Elkezdtem olvasni. Mennyire sajnáltam azon szerencsétlen embereket, kik kénytelenek a törvényeket tanulmányozni. Kedves Terézám, akár csak egy ismeretlen nyelvet próbáltam volna megérteni. A különös hangzásu szók, az örökös ismétlések, a pontok és pontosvesszők hiánya egészen megzavart. Átnyujtottam a másolatot Minerva kisasszonynak. Ő, a helyett, hogy az első lapot olvasta volna mint én, mindjárt az utolsó lapra tekintett. Mily mohó érdeklődésel néztem arcára! Eleinte láttam, hogy érti a mit olvas. Aztán, kis vártatva elhalványult. Aztán reám nézett s igy szólt:

„— Ne ijedjen meg.

„De én megijedtem. Tudatlan képzelmemben azt hittem, hogy a végrendelet valamely ismeretlen és rettentő hatalmat adott felettem Gallileené asszonyságnak.

„— Mit tehet velem nagynéném? kérdém.

„Minerva kisasszony megnyugtatott — a nélkül, hogy a valót eltitkolta volna.

„— Az ő állásában Karmina, s az ő rendkivüli hideg és önző természetével, nem kell attól félni, hogy megkisértse erőszakos eszközök által célt érni. Az ön boldogsága veszélyben forogh at — s az Isten tudja, hogy már az is elég nagy baj.

„Midőn az én boldogságomat említé, természeteson Ovidra gondoltam. Azt kérdeztem tőle, hogy nincs-e valami Ovidról a végrendeletben.

„Kétségkivül ostobaság volt, ily pillanatban ilyesmit kérdezni, s kérdésem csakugyan boszantani látszott őt.

„— Ön az egyetlen egyén, a kiről e dologban szó van, viszonzá éles hangon. Gallileené asszonyságnak érdekében áll, hogy ön ne menjen nőül fiához, sem általában senkihez. Ha terve sikerül, akkor ön mint hajadon fog élni és meghalni.

„E szók jó hatással voltak reám, mert felébreszték haragomat. Kezdtem visszanyerni önuralmamat, s igy szóltam:

„— Kérem, mondjon meg mindent.

„Minerva kisasszony teljesité kivánságomat s ami még hátra volt, elmondá e világos, e borzasztóan világos szavakkal:

„— Ha ön gyermektelenül hal meg, a végrendelet értelmében egész vagyona Gallileené asszonyságra és gyermekeire száll. Szükséges-e önt figyelmeztetnem, hogy elhunyt atyja csupán valamely lehető szerencsétlenség esetére kivánt intézkedni. Ily balesetek kivételével természetesen azt remélte, hogy ön férjhez fog menni és hogy gyermekei maradnak, akik vagyonát örökölhetik.

„Ki tudta volna ezt jobban mint én. Szegény jó atyjám folyvást azon házassági ajánlatokról beszélt, melyeket nekem tenni fognak és remélte megérhetni menyegzőmet. Felnyitottam medaillonomat és megcsókoltam arcképét. Midőn Minerva kisasszony azt kérdezte tőlem, hogy megkisértse-e tiszta képet nyujtani helyzetemről, vagy ha inkább szeretném beszélgetésünk folytatását máskorra halasztani, eléggé nyugodtnak

éreztem magamat s arra kértem, hogy csak folytassa.

„— Egyikünk sem ügyvéd, mondá, de ha megpróbáljuk, megérthetjük az ön helyzetét Gallileené asszonyság kilátásai az ön örökségére, bizvást nagyon távoli kilátásoknak nevezhetők. Még ha az élet bizonytalanságát tekintetbe is veszszük, minden valószinüséggel feltehetjük, hogy ön tul fogja élni nagynénjét. De Maria és Zo tulélhetik önt. Én őszintén azt hiszem, hogy anyjuk e két gyermek érdekére gondol. Az imént mindketten egyetértettünk abban, hogy tékozlása kényszeritheti őt, kölcsönpénzt felvenni. Tegyük fel, hogy kieszközli férje engedélyét (hisz mindketten ismerjük Gallilee urat); és tegyük fel, hogy mint sok más rangjabeli ember teszi, pénzt kölcsönöz bankárjától?

„Tudtam hogy Minerva kisasszony ügyes nő, de ezen üzleti dolgokban való jártassága meglepett s ezt meg is vallottam.

„— Tapasztalásból beszélek, mondá szomoruan mosolyogva. Saját családom körében szerzett tapasztalásból. Atyám kénytelen volt pénzt kölcsönözni; — az ő körülményeihez képest tetemes összeget. A kölcsönvett összeg visszafizetésének biztositékaul lekötötte egy részét tizezer font értékü vagyonának, mely után évi jövedelmét huzta. A kamatokat rendesen fizette — de meghalt, mielőtt képes lett volna a kölcsönt letörleszteni. Hitelezői kielégitették magukat, mint ez jogukban állt — a lekötött vagyonból — s ennek egyik következménye az, hogy én mint nevelőnő vagyok kénytelen megkeresni kenyeremet. A mi atyámmal történt, ugyanez megtörténhetik, (még pedig sokkal nagyobb pénzösszeg tekintetében) Gallileené asszonysággal is — és ha nem fizeti vissza a kölcsönt, akkor Maria és Zoe szülőik halála után, tetemesen megapadt jövedelemmel fognak hátrama-

radni. Látja most már, hogy mi volna a következmény, ha ön hajadon állapotban halna meg?

„Láttam, hogy az én vagyonom szolgálna kárpótlásul azon veszteségekért, melyeket Maria és Zoe, anyjuk tékozlása miatt szenvedhetnek.

„— Tegyük fel, hogy az ön nagynénjének vannak segélyforrásai, melyeket mi nem ismerünk, folytatá Minerva kisasszony, az ő érdeke, az ön férjhezmenetelének megakadályozásában akkor is változatlan marad. Ha az ő leányai öröklik az ön vagyonát, Maria és Zoe anyagi körülményei a jövőben csaknem ugyanazon szinvonalra emelkednek Lady Northlake gyermekeivel. Szükséges-e még többet mondanom azok után, a miket Gallileené asszonyság irigységéről mondtam, huga gazdagsága miatt?

„Szivem mélyéből megköszöntem neki e felvilágositásokat és fejemet undorodva forditottam félre párnámon.

„Az előcsarnokban levő óraütés a gyermekek theázási idejét jelezte. Minerva kisasszony tudta, hogy azonnal szükség lesz reá. Eltávozása előtt megcsókolt s igy szólt:

„— Visszaadom ime a csókot, melyet ön akart adni tegnap este. Ne essék kétségbe. Én még egy hónapig a házban maradok és rajtam ki nem fog Gallileené asszonyság. Most ne szóljunk többet erről. Csillapuljon és igyekezzék aludni.

„E szókkal elment dolgára. Alvásról szó se lehetett. Midőn megkisérlettem olvasni, figyelmem másfelé barangolt. Semmit se tenni, annyi lett volna, mint a történtekről gondolkozni. Ha te léptél volna be szobámba, mindent elmondtam volna neked. Miután ez nem történhetett, a legjobb volt ily módon beszélni veled. Nem is képzeled, mily megkönnyebbülés volt reám nézve, hogy e sorokat leirhattam.

—

„Az éjszaka eljött és gyötrelmeim, melyek e házban kinoztak, elérték a tetőpontot.

„Ne légy meglepetve, iparkodjál meg nem rémülni. Ha szándékom holnapig meg nem változik, igyekezni fogok megszökni és Lady Northlakenál keresni menhelyet.

„Oh! ha Ovidhoz mehetnék! De ő Kanada sivatagain utazik. Mig ismét visszatér a tengerpartra, csak quebeki bankárjaihoz küldhetem leveleimet. Nem tudom hol találhatnám őt, ha oda érkezném és mily borzasztó volna a viszontlátás, ha feltalálnám! Kénytelen lennék megvallani, hogy anyja üldözött ide. Ha anyja nővéréhez megyek, nem lesz ok megijedni. Ha láthatnád Lady Northlake-et, épen oly bizonyos volnál felőle, mint én, hogy az én részemen lesz.

„Miután neked irtam, elszenderültem. Egészen sötét volt, midőn arra ébredtem fel, hogy egy gyufát gyujtottak meg szobámban. Megfordultam s Minerva kisasszonyt reméltem láthatni. Gallileené asszonyság volt, aki a gyertyát meggyujtotta.

„Egy csészébe önté a csillapitó szert, melyet Null ur rendelt számomra. Szótlanul bevettem. Nagynéném leült ágyam mellé.

„— Gyermekem, — mondá, — most ismét jó barátok vagyunk. Biztos vagyok felőle, hogy nem neheztelsz reám.

„A bizalmatlanság hallgataggá tett. Eszembe jutott, hogy kileste Minerva kisasszony hazaérkezését és hogy látta szobámba jönni Minerva kisasszonyt. Teljesen erőt vett elmémem azon gondolat, hogy boszut akar állni mindkettőnkön, amiért titkaink vannak, melyekbe őt be nem avatjuk.

„— Jobban érzed magadat? — kérdé.

„— Igen.

„— Kivánsz valamit?

„— Semmit, — köszönöm.

„— Nem akarnád még egyszer látni ma este Null urat?

„— Oh! nem.

„Minden feleletem száraz és rövid volt — de nagy erőfeszitésembe került, hogy egyáltalában beszéljek vele. Ez azonban nem látszott őt sérteni, háborithatlan nyájassággal folytatá:

„— Kedves Karminám, az én kedélyem néha igen változékony, és kedvenc foglalkozásaimmal talán nem vagyok rokonszenves társnő egy fiatal leányra nézve. De remélem elhiszed, hogy nemcsak kötelesség, hanem gyönyörüség is reám nézve, második anyád lehetni.

„Igen, csakugyan ezt mondta, szóról szóra. Nem tudom boszus voltam-e csupán, vagy kezdtem ideges is lenni. Lélegzetem annyira elszorult, hogy csaknem megfultam. Szobámban két ablak va.. és csak az egyik volt nyitva. Kénytelen voltam megkérni, hogy nyissa ki a másikat is.

„Megtette, aztán visszajött s engem legyezgetett. Eltürtem a meddig birtam — s végre megkértem, hogy ne fáraszsza magát tovább miattam. Félretette a legyezőt és folytatta beszédét.

„— Minerva kisasszonyról óhajtok veled beszélni. Tudod, hogy tegnap este felmondtam neki. Miattad sajnálom, hogy ezt a lépést nem tettem, mielőtt Angolországba érkeztél.

„Önbizalmam visszatért, midőn ily hangon hallottam őt beszélni Minerva kisasszonyról. Rögtön azt feleltem neki, hogy én Minerva kisasszonyt a legjobb és leghübb barátnőim egyikének tartom.

„— Kedves gyermekem, épen ezt sajnálom rendkivül. Minerva kisasszony becsempészte magát bizalmadba — melyre teljesen méltatlan.

„Elhallgathattam-e szó nélkül ezen utálatos nyilatkozatot!

„— Gallileené asszonyság, mondám, ön kegyetlenül bántalmaz egy nőt, a kit szeretek és tisztelek!

„— Gallileené asszonyság; ismétlé. Minerva kisasszonynak köszönhetem, hogy nem szóllitasz többé nagynénédnek? Makacsságod Karmina, arra kényszerit, hogy nyiltan beszéljek. Ha kötelességemet teljesitettem volna, már régóta meg kellett volna mondanom, a mit most fogok mondani. Te legengesztelhetlenebb ellenségedet ajándékoztad meg bizalmaddal, oly ellenségedet, a ki titokban gyülöl, a legkérlelhetlenebb gyülölettel, mint vetélytársát . . .

„Felugrottam ágyamban. Olvasd át levelemet, melyben leirtam, mi történt Minerva kisasszony közt és köztem, midőn felkerestem őt szobájában, és tudni fogod, mit éreztem e szó hallatára: vetélytárs. Igazságérzetem vonakodott elhinni. De oh! kedves öreg dajkám, van valamely mélyebb érzés bennem, mely érthetően azt mondta: Igaz!

„Gallileené asszonyság kérlelhetlenül tovább folytatá.

„— Ismerem őt alaposan; tanulmányoztam őt alaposan; beletekintettem álnok szivébe. Senki se fedezte fel titkát kivülem. Mondd neki nyiltan a szemébe és tagadja, ha van hozzá bátorsága. Minerva kisasszony titokban szerelmes fiamba.

„E szókkal felkelt. Elérte célját. Végre megboszulta magát Minerva kisasszonyon.

„— Feküdjél le ismét, mondá, és fontold meg a mit mondtam. A saját érdekedben kérlek, fontold meg jól.

„Egyedül maradtam.

„Tudod-e ki mentett attól, hogy le ne roskadjak e csapás alatt. Ovid — ki ezer meg ezer mértföldnyi távolban van, — Ovid mentett meg.

„Szeretem őt, lelkem és szivem egész erejével, és erősen hiszem, hogy jobban ismerem őt, mint önmagamat. Ha anyja elárulta volna neki Minerva kisasszonyt, mint elárulta előttem, ő a legőszintébben sajnálná a szerencsétlen nőt. Oly biztos vagyok a felől, mint a milyen bizonyos, hogy a hold megvilágitja ágyamat, mialatt e sorokat irom. Ovid sajnálná őt. És én is sajnáltam.

„Ezen érzés megnyugtatott és megmentett.

„Az alább következő sorokat irtam neki és elküldtem a cseléd által. Attól félvén, hogy indokaimat félreérthetné és boszusnak vagy féltékenynek tarthatna, eddigi bizalmas szokásunk szerint, keresztnevén szólitottam meg őt:

„Tegnap este, Franciska, az kérdeztem öntől, hogy szeret-e valakit, a ki önt nem szereti. Ön a szókkal felelt: Találja el, hogy kicsoda. Nagynéném e percben mondta, hogy az a valaki az ő fia. Igazat mondott?“

„Várom a választ e kérdésre.

„Legelőször történik, mióta e házban vagyok, hogy az ajtóm be van zárva. Nem akarom Gallileené asszonyságot ujra látni, nem láthatom. Érzem, hogy minden eddigi kegyetlensége semmi azon kegyetlenséghez képest, hogy idejött mialatt beteg vagyok és azt mondta, a mit mondott.

„Az idő mulik és még sem érkezett válasz. Vajjon megneheztelt-e Franciska, vagy azon tünődik, hogyan válaszoljon — szóval-e avagy levélben? Nem! sokkal gyöngédebb érzésü, hogysem szóval válaszolna.

„Igazságos voltam irányában, midőn ezt mondtam. A cseléd épen most kopogtatott és kért, hogy nyissam ki az ajtót. Elhozta válaszát. Ime, olvasd:

—

„Gallileené asszonyság igazat mondott

„Nem birom elképzelni, hogyan árulhattam

el magamat ugy, hogy felfedezze nyomorult titkomat. Nem akarom azt megvallani neki, sem semmiféle élő lénynek, önön kivül. Tudom, hogy bizhatom önben, noha nem érdemlem bizalmát.

„Szükségtelen tovább időznöm a vallomásnál. Most már világos lesz ön előtt sok mindenféle az én magamviseletében, a mi önt eddig meglephette. Valamit azonban eltitkoltam, a minek elismerésével tartozom önnek.

„Ha Gallileené asszonyság bizalmába avatott volna, megvallom, hogy féltékenységemben leáztam volna magamat cimborájává. Igy azonban sokkal bosszusabb és ravaszabb voltam, hogysem megengedtem volna, hogy feltétlen bizalom nélkül eszközeül használjon.

„Egyéb kétszinüségeket is be kellene vallanom, ha eléggé nyugodt volnék azok leirására. Jobb, ha röviden kimondom, hogy nem vagyok méltó bocsánatára, nem vagyok méltó, még szánalmára sem.

„Ugyanezen őszinteséggel figyelmeztetem önt, hogy gonoszságom, melyre Gallileené asszonyság számolt, még mindig bennem lakhatik. Az ön nemesebb és jobb természetének befolyása — s talán azon másik befolyás is, melyről az öreg pap beszélt levelében — megnyitotta szivemet a gyöngédség és töredelmesség előtt, melyre soha se hittem magamat képesnek; forró könyeket csalt szemeimbe, melyek nehézzé teszik a feladatot, hogy önnek irjak. Mindezt tudom és még se merek bizni magamban. Hasztalan a tagadás, Karmina — szeretem őt. Még most is, midőn ön már tudja titkomat, még most is szeretem őt. Ne bizzék bennem. Oh! Istenem! mily gyötrelem ezt leirni — de leirom, le a k a r o m irni: — ne bizzék bennem.

„Egyet azonban mondhatok mellette. Tudom, hogy a szerelem, melyet bevallottam, teljesen reménytelen. Tudom, hogy ő viszonozza az

ön szerelmét és soha se fogja viszonozni az enyimet. Ugy legyen.

„Nem vagyok fiatal; nincs jogom magamat oly reményekkel kecsegtetni, melyekről tudom, hogy hiuk. Ha egyiknek közülünk szenvednie kell, hadd szenvedjen az, a ki már megszokta a szenvedést. Én soha se voltam szülőim kedvence, mint ön, soha se szoktattak otthon azon nyájassághoz és szeretethez, melyre ön visszaemlékezik. Az öröm és vonzalom nélküli élet jól előkészitett engem a szerelem nélküli jövőre. S ezenkivül ön méltó reá, én pedig nem vagyok méltó. Gallileené asszonyság csalódik, Karmina, ha engem az ön vetélytársának tart. Nem vagyok vetélytársa; soha se lehetek azzá. Ne higyen semmi egyebet, de az Isten nevére, higyje el ezt!

„Nincs egyéb mondani valóm, vagy legalább nincs, a mi eszembe jutna. Talán kellemetlen önre nézve ugyanazon házban maradni velem? Izenje meg és én kész vagyok távozni — majdnem azt mondhatnám: örömmel.“

„Elolvastad a levelet Teréza? Nincs-e igazam, midőn érzem, hogy e szegény megsebzett szivnek jogos igényei vannak irányomban. Ha nincs igazam, oh! mit tegyek! mit tegyek!

XXVIII. FEJEZET.

Karmina augusztus tizenhetedikén fejezte be öreg dajkájának irt sorait s levele még ugyanazon nap póstára került.

A következő nap emlékezetes volt Karminára és emlékezetes volt Gallileené asszonyságra nézve. Doktor Benjuliának is volt oka visszaemlékezni augusztus tizennyolcadikára.

Gallileené asszonyság álmatlanul töltè az éjt, folyvást arról gondolkozott, hogyan aknázza

alá a bizalmat, mely Ovidot és Karminát egyesité és folyvást hasztalan hivatkozván leleményességére. Komornájának, ki a szokott órában lépett be szobájába, megparancsolta, hogy ne háborgassa őt ágyában és ne jöjjön vissza mig urnője nem csönget. Gallileené asszonyság rendszerint már talpon szokott lenni a levelek első kihordásakor és valamennyi házbelinek leveleit ő válogatta ki, mielőtt a cseléd azokat a cimzetteknek kézbesitette volna. E reggel (a nagy kimerültség következtében kissé tovább pihenvén) a szokottnál két órával később lépett a reggelizö szobába. A reá várakozó levelek csupán hozzá voltak cimezve. Csöngetett a komornára.

— Nem jött ennél több levél ma reggel? kérdé.

— Csupán kettő, Gallilee ur számára.

— Egyéb semmi?

— Semmi — csak egy sürgöny Karmina kisasszony cime alatt.

— Mikor érkezett az?

— Rövid idővel a levelek után.

— Átadta neki?

— Miután sürgöny volt, azt hittem, hogy kötelességem azonnal kézbesiteni Karmina kisasszonynak.

— Helyesen tette. Elmehet.

Egy távirat Karmina számára! Talán csak nem folytatott titkos levelezést? Talán csak nem voltak a levelezés tartalmát képező érdekek oly fontosak, hogy a rendes közlekedési eszközt, a postát be ne lehetett volna várni. Mialatt Gallileené asszonyság e kérdés felett tünödött, egyszersmind egy csésze theát is töltött és átfutotta a leveleket.

Ezek közül egyik vonta magára különösen a figyelmét, jelenlegi kedélyállapotában. A levél

irója Benjulia volt. Szokása szerint mellőzte levele élén a hagyományos megszólitást.

„Levelet kaptam Ovid felől egy kanadai barátomtól. Van benne egy célzás a bókoló fajtából, melyet nem egészen értek. Szeretnék önnel beszélni felőle, de nincs időm látogatásokat tenni. Kisérleteim sokkal válságosabb állapotban vannak, hogysem e pillanatban félbeszakithatnám. Önnek van kocsija és lova és előkelő barátai már elutaztak a városból. Ha kikocsizik, jöjjön el hozzám és hozza el magával Ovid legutolsó leveleit.

Gallileené asszonyság elhatározta, hogy e jellemző inditványt később fogja fontolóra venni. Legelső és legnagyobb érdeke unokahugához vezette őt a felső emeletre.

Karmina már elhagyta ágyát. Fehér pongyolájába öltözve szalonjának pamlagán hevert. Midőn nagynénje belépett, összeborzadt és megrezzent. Az ideges ellenszenv e jelei elkerülték Gallileené asszonyság figyelmét, melyet ellenben azonnal magára vont egy utazó-bőrönd, mely mintegy a bepakolásra nyitva állt. A távirat Karmina ölében feküdt. A két tárgy közt levő összefüggés szembeötlő volt. De épen ellenkezője volt azon összefüggésnek, melyet Gallileené asszonyság sejtett. A távirat visszatartotta Karminát attól, hogy a házat elhagyja.

Gallileené asszonyság nehány semmit jelentő kérdés által egyengette el a szükséges tudakolódás utját. Hogyan töltötte Karmina az éjszakát? Elhozta a cseléd a reggelit a rendes időben? Nincs-e valami kivánsága? Karmina mindezen kérdésekre oly visszatetszéssel felelt, melyet nem volt képes eltitkolni. Gallileené asszonyság megjegyzés nélkül hagyta a hideg fogadtatást, melyben részesült és szelid mosolylyal mutatott a táviratra.

— Remélem, nem kaptál rosz hirt?

Karmina szótlanul átnyujtá a táviratot nagynénjének. A körülmények megváltozása, melyet e távirat megérkezése idézett elő, feleslegessé tett minden titkolózást. Gallileené asszonyság felbontá a táviratot, de gyanuja még mindig ébren volt. A sürgönyt Teréza küldte Rómából s szövege csak e nehány szóból állt:

„Férjem ma reggel meghalt. Egyik napról a másikra várhatod megérkezésemet Londonba.“

— Miért jön ez a személy Londonba? — kérdé Gallileené asszonyság.

Karmina, kit e kérdés arcátlan nyugodtsága sértett, éles hangon válaszolt:

— Önnek tudnia kellene.

— Igazán? — viszonzá Gallileené asszonyság. — Talán szereti Londont?

— Gyülöli Londont! Itt volt az ön házában és ön látott bennünket együtt. Most miután férjét elvesztette, azt hiszi ön, hogy képes volna élni, távol azon egyetlen lénytől, akit legjobban szeret a világon.

— Kedvesem, én nem vagyok fogékony az ily érzelmi dolgok iránt, — viszonzá Gallileené asszonyság. Az utazás Olaszországból Angolországba nagyon sokba kerül. Mi volt a férje?

— Mig egészségi állapota engedte, üzletvezető volt egy festékgyárban.

— Értem, — viszonzá Gallileené asszonyság. Előbb egészsége hiányzott, később a pénze. Van özvegyének valamely vagyonkája?

— A szegény jó lélek valami keveset megtakaritott szolgálatunkban. De az mellékes dolog. Az én erszényem mindig rendelkezésére áll.

— Ez igen szép nagylelküség. Hanem e városrészben még a legszerényebb lakások is drágák. Azonban — a te bőkezüséged segélyével — régi cseléded majd valahol csak elélhet a közeledben.

Gallileené asszonyság, miután Teréza lon-

doni életének kérdését ekkép elintézte, visszatért gyanujának előbbi tárgyához és azonnal birtokába vette az utazó-bőröndöt.

Karmina a legnagyobb ámulat passziv önmegadásával tekintett reá. Teréza eddig életének társa volt s társalkodónője gyanánt fogadták, midőn legelőször megtelepedett nagynénje házánál. Azt várta, mint természetes és magától értendő dolgot, hogy most ismét a háznép tagjává lesz. Azon reményben, hogy Teréza jelenléte bátoritani fogja őt, elhatározta Ovid anyjánál maradni, Ovid visszaérkezéseig. És most, félremagyarázhatlanul világos szavakkal értesült róla, hogy Teréza kénytelen lesz másutt keresni magának lakást, ha Londonba visszatér. A meglepetés, csalódás és megbotránkozás elnémitotta Karminát.

— Ez a bőrönd, — folytatá Gallileené asszonyság, felemelvén a kérdéses tárgyat, — csak utadban lesz itt. Majd felküldöm a lomtárba a saját ládáink és bőröndjeink közé. És mellesleg mondom, azt hiszem, hogy nem egészen értetted meg (ami különben a te korodban nagyon természetes) kölcsönös állásunkat e házban. Kedves gyermekem, gyámod ugyanazon hatalommal bir feletted, melylyel boldogult édes atyád birt. Remélem, hogy soha se leszek kénytelen azt gyakorolni, főleg ha két dolgot nem feledsz el. Először óhajtom, hogy társnőid megválasztásában véleményemre hallgass, másodszor, hogy jóváhagyásomat kikérd, mielőtt olyasmire határoznád magadat, ami — mondjuk ami szükségessé tenné, hogy utazási bőröndödet lehozassuk a lomtárból.

E szókkal, anélkül, hogy feleletre várt volna, az ajtóhoz ment. Miután az ajtót kinyitotta, egy pillanatra megállt — aztán megint visszafordult a szoba felé.

— Gondolkoztál a felett, amit tegnap este mondtam? — kérdé.

Karmina, az átélt gyötrelmek dacára is összeszedte minden erélyét e kérdés hallatára s igy felelt:

— Minden lehetőt elkövettem, hogy elfeledjem.

— Minerva kisasszony kérésére?

Karmina nem vett tudomást e kérdésről.

Gallileené asszonyság nem hagyta abba.

— Érintkeztél Minerva kisasszonynyal?

Karmina még most se felelt. Gallileené asszonyság megőrzé hidegvérét, kiment a tornácra és Minerva kisasszonyt hivta. A nevelőnő a második emeletről válaszolt.

— Sziveskedjék lejönni, — mondá Gallileené asszonyság.

Minerva kisasszony engedelmeskedett. Arca kissé halványabb volt a szokottnál. Átható szemeinek pillantása valamivel fátyolozottabbnak látszott. Megállt Karmina ajtaja előtt. Gallileené asszonyság kérte, hogy lépjen be a szobába.

Minerva kisasszony egy pillanatnyi — csak egy pillanatnyi habozás után átlépte a küszöböt. Egy gyors pillantást vetett Karminára és hirtelen lesüté szemeit, mielőtt az ifju leány e pillantást viszonozhatta volna. Gallileené asszonyság nem fedezett fel köztük titkos egyetértést elárulo jeleket. A nevelőnőhöz fordult.

— Volt ön már itt ma reggel? — kérdé.

— Nem voltam.

— Van valamely feszültség unokahugom és ön közt?

— Tudtommal nincs, asszonyom.

— Akkor hát mért nem szól hozzá, midőn a szobájába lép?

— Karmina kisasszony beteg volt. Látom, hogy pamlagán fekszik, nem akarom őt háborgatni.

— Még azzal se, hogy jó reggelt kíván neki ?

— Még azzal se.

— Ön nagyon óvatos, Minerva kisasszony.

— Van némi tapasztalatom beteg emberek körül asszonyom és megtanultam óvatosnak lenni. Szabad-e tudnom, miért hivott ön ide ?

Gallileené asszonyság előkészült reá, hogy igy elhatározó próbára teszi unokahugát s a nevelőnőt.

— Óhajtom, hogy egy, vagy két órára félbeszakitsa a gyermekek leckéit.

— Amint parancsolja. Megmondjam nekik ?

— Nem, majd én magam megmondom, mialatt visszatérek a szobámba.

— S mit kíván ön, hogy tegyek ? — kérdé Minerva.

— Azt kívánom, hogy itt maradjon unokahugommal.

Ha Gallileené asszonyság e szók után nem a nevelőnőre, hanem unokahugára néz, látta volna, hogy Karmina nem bizván önuralmában, a pamlagon egy mozdulatot tett, mintha fejét a fal felé akarta volna forditani. Igy azonban Minerva kisasszony kérdő pillantása hallgatagon követelt némi magyarázatot.

Gallileené asszonyság halkan suttogá a fülébe :

— Egy pár szót akarok önnek mondani az ajtó előtt.

Minerva kisasszony utána ment a tornácra. Karmina ismét megfordult és aggodalmasan nézett az ajtó felé.

— Épenséggel nem vagyok megelégedve egészségi állapotával ma reggel, — mondá Gallileené asszonyság — és nem tartanám célszerünek őt egyedül hagyni. Nekem a háztartás után kell néznem. Legyen szives elfoglalni helyemet a pamlagon, mig az orvos megérkezik. („Most

— gondolá magában, — ha féltékenység van köztük, látni fogom.“)

Semmit se látott. A nevelőnő nyugodtan meghajtá magát és visszatért Karminához. Semmit se hallott, noha a félig nyitott ajtó lehetővé tette a hallgatózást. Semmit se tudott, midőn belépett a szobába, semmit se tudott, midőn eltávozott.

Karmina csendesen és hallgatagon feküdt pamlagán. Minerva kisasszony csendes léptekkel közeledett hozzá, megállt és várt. Egyik se nézett a másikra. A nevelőnő titokban szenvedte kinjait. Az ifju leány szelid szemei lassankint könyekkel teltek meg. A percek egymásután elmultak — és nem nagyon sok perc mult el, mielőtt változás állt be. Karmina szótlanul kinyujtá kezét, Minerva kisasszony szótlanul megfogta a kezet és megcsókolta.

XXIX. FEJEZET.

Gallileené asszonyság szokása szerint értekezett gazdasszonyával és kiadta az egész napra szóló rendeleteit.

— Ha valamit elfeledtem volna, mondá, önre kell biznom az intézkedést. Ne engedje, hogy valaki zavarjon a következő két óra alatt.

Reggel érkezett levelei közül néhány még olvasatlan volt, mások rögtöni választ igényeltek. Gallileené asszonyság nem érzett magában oly munkaképességet, mint egyébkor. A legkiállhatlanabbul tevékeny asszony ezuttal tétlen volt és gondolatokba merülve ült székén.

Még az ő képzelő tehetséget nülkülöző természete is remegni kezdett a babona küszöbén. A körülmények ellenállhatlan ereje kétszer legyőzte őt azon törekvésében, hogy fiának terve-

zett házasságába beavatkozhassék. Először azt tervezte, hogy a zenemester által féltékenynyé teendi Ovidot Karmina irányában és kételyeket támaszt benne — e terve meghiusult. Másodszor azt tervezte, hogy a nevelőnő által féltékenynyé teendi Karminát és kételyeket támaszt benne Ovid ellen — ez a terve is dugába dőlt. Vajjon azok az emberek, a kik végzetről beszélnek, csakugyan bolondok-e, a milyeneknek eddig tartotta őket? Idővesztegetés volna a felett elmélkedni. A kérdés az, mily lépésre határozza el magát a dolgok mai állásában?

A vereség elviselhetlen érzetétől arra ösztönöztetve, hogy okokat találjon, még mindég reményteljesen nézhetni a jövőbe, bár mily értéktelenek legyenek is azon okok, — a tudós Gallileené asszonyság leereszkedett legtudatlanabb cselédének értelmiségi szinvonalára. A tudomány modern muzsája megnyitotta lelkét a szerencsébe vetett közhit előtt. Azt mondta magában, a mit konyhaszolgálója mondott volna: Meglássuk, mi lesz a harmadik kisérlet eredménye.

Benjulia levele az asztalon feküdt, a többi levél közt. Kezébe vette és még egyszer elolvasta.

Mai kedélyállapotában elkerülhetlen volt, hogy midőn a doktorra gondolt, egyszersmind eszébe ne jussanak Ovid különös megjegyzései kartársáról, elutazása napján. Karmináról beszélvén, azt mondta, hogy van egy ember, kit nem óhajtana, hogy jegyesével találkozzék az ő távollétében és nem titkolta el, hogy ezen ember Benjulia. Midőn felszólitotta, hogy részletezné ellenvetését a doktor ellen, mindössze annyit mondott, hogy nem tartja Benjulliát alkamas társaságnak egy fiatal leányra nézve.

Miért?

Számos érettkoru ember van, kik nem alkalmas társalgók egy fiatal leányra nézve, de ezek vagy megvetik, vagy nagyon is bámulják a fiatal leányokat. Benjulia egyikhez se tartozott az emberek e két osztálya közül. Teljesen közönyös volt a leányok iránt, az egyetlen Zo kivételével, aki csak tiz éves volt. Gallileené asszonyság számtalanszor találkozott társaságokban a doktorral és soha se látta, hogy beszélt volna a fiatal hölgyekkel, vagy hogy csak tudomást is vett volna róluk. Ovid ellenvetése Benjuliát illetőleg e szerint kézzelfoghatólag csupán hiu ürügy volt.

A dolgok jelen állásában Gallileené asszonyságra nézve elég volt e következtetésre jutni. Most ép ugy, mint akkor, azon gondolat ötlött eszébe, hogy más valaminek kell a dolog alatt lappangani. A nélkül, hogy ezen eszmével tovább foglalkozott volna, csöngetett és megparancsolta, hogy kocsija készen álljon délután három órakor.

Azon remény, bármily kétes volt is, sőt több mint kétes, hogy még ma ujabb eszközök birtokába juthat, melyeket fel fog használhatni Karmina ellen, egészen felélénkitette Gallileené asszonyság kedélyét. Végre képes volt egyéb levelezéseivel foglalkozni.

Egyik levél hugától volt Skótorszagból s egyebek közt Karmináról is megemlékezett.

„Miért nem akarod megengedni, hogy ez a kedves leányka meglátogasson bennünket? — kérdé Lady Northlake. Leányaim nagyon vágynak ily társnőre és mindkét fiam bizonynyal megirigyelné Ovidot, mihelyt meglátnák őt. Ha irsz unokaöcsémnek, mond meg neki, hogy teljesen értem, hogy első látásra beleszeretett e csinos és kedves teremtésbe.“

Karmina betegsége kész ürügy volt, mely Gallileené asszonyság válaszában önként kínál-

kozott. Lady Northlakeet, akár alkalmas ürügygyel, akár anélkül, mindenesetre meg kellett akadályozni, nehogy befészkelje magát unokahuga szivébe és felbátoritsa házassági terveit. Gallileené asszonyság csaknem eléggé ájtatos hálát érzett, megköszönni az egeknek, hogy hugának falusi palotája Nagy-Brittannia egyik végén volt, a saját tengerparti nyaralója pedig a másikon.

A tengerparti nyaraló eszébe juttatá a család elköltözését falura.

Mikor lesz kivánatos elhagyni Londont? Addig nem, mig lelke meg nem szabadult a sulyos gondoktól, melyek most gyötörték? Addig nem, mig oly események bekövetkezhetnek, akár a hitelezők részéről, akár a tervezett házasságot illetőleg, melyek mostani számitásait is netalán meghiusitanák és jelenlétét Londonban a saját érdekében mulhatlanul követelnék. Minerva kisasszony szintén ujabb akadály volt ez irányban.

Arra gondolni se lehetett, hogy őt magukkal vigye a Wight szigetre. Mindenesetre előnyösebb lett volna egy havi díját kifizetni s őt azonnal elküldeni, de ez ellen ismét két észrevétel merült fel. Az első az volt (hogy amennyiben köztük a barátságos viszony nem szakadt meg,) Karmina titokban érintkezhetnék a nevelőnővel. A második pedig abból állt, hogy Minerva kisasszony díját kifizetni, anélkül, hogy azt megszolgálta volna, oly koncessziót képezett, melytől Gallileené asszonyság boszuvágya és takarékossági elvei egyiránt visszariadtak. Nem! a várakozási politika minden szempontból tekintve az egyedül célszerü politika volt e pillanatban.

Leült iróasztalához, leveleit megirni. Alig hogy kezébe vette tollát, egy cseléd megjelenése háboritá meg boudoirjának szentélyét.

— Mi baj? Nem mondta a gazdasszony, hogy egyedül akarok maradni.

— Bocsánatot kérek asszonyom. Gallilee ur . . .

— Mit akar Gallilee ur?

— Beszélni akar önnel, asszonyom.

Ez, eddigelé hallatlan eset volt a ház történetében. Gallileené asszonyság leirhatlan bámulattal félre tolta leveleit és igy szólt:

— Bocsássa be.

Midőn az előtt ötven évvel a gyermekek csintalanok voltak, az akkori iskolamester nem szokta őket a becsületérzésükre való hivatkozással büntetni. Ha azon korban egy gyermek viselete verést kivánt, a nevelési rendszer botot vagy vesszőt ragadott és alkalmazta a kellő fenyitést. Gallilee ur oly érzelmekkel lépett neje szobájába, a milyenekkel egykor az iskolamester szine elé járult, botbüntetését kiállandó. Midőn e szókat kiejté: „Jó reggelt kedvesem!“ arca ugyanazon kifejezést ölté fel, mely ezelőtt ötven évvel volt rajta látható, midőn igy szólt az iskolamesterhez: „Kérem, uram, engedje el ezuttal.“

— Nos, mit akarsz? kérdé Gallileené asszonyság.

— Csak egy szóra jöttem be. Mily pompás szinben vagy, kedvesem.

Gallileené asszonyság, az álmatlanul töltött éj után, melyre a Karmina szobájában szenvedett vereség következett, rútnak és öregnek látszott és azt ő maga is nagyon jól tudta. Nyomorult férje pedig még emlékeztette is reá!

— Folytasd! mondá szigoru hangon.

Gallilee ur megnedvesité száraz ajkait.

— Leülök, ha megengeded, mondá.

Miután leült egy székre, (tiszteletteljes távolban nejétől) körülnézett a szobában, mint valamely látogató tette volna, a ki még soha se látta e helyiséget.

— Milyen csinos itt minden! jegyzé meg szeliden. Mily izlés a szinek megválogatásában. Ha nem csalódom, a szőnyeg rajza a te utasitásod nyomán készült. Mily egyszerü! és mégis mily szép!

— Lesz ön szives a dologra térni, Gallilee ur?

— Szivesen, kedvesem, szivesen. Attól félek, hogy dohányszagu vagyok.

— Azt se bánom.

Ez oly kellemes meglepetés volt Gallilee urra nézve, hogy ismét talpra állt.

— Mily nyájas vagy! Igazán — rendkivül nyájas.

E szókkal bizalmasan közeledett Gallileené asszonyság felé.

— Es tudod-e kedvesem, hogy egyike volt a legkitünőbb szivaroknak az, melyet az imént szivtam.

Gallileené asszonyság letette kezéből a tollat és borzalmasan összeráncolt szemöldökkel nézett reá. Gallilee ur zavarának tetőpontján még közelebb ment hozzá. A kigyó ellenállhatlan igézetét érzé e rettenetes szemöldök kifejezésében.

Mily jó szinben vagy! Mily bámulatosan jó szinben vagy ma reggel!

Mosolyogva kacsintott tudós nejére és megveregette a vállát.

Gallileené asszonyság meg volt kövülve. Vajjon ez a kövér és gyönge teremtés ily életkorban házastársi igényekkel akarna feléje közeledni? hogy bünös ajkai már ily kora reggeli órában megizlelték kedves pezsgőjét, mely az annyiszor magasztalt jégdarab felett tajtékzott az ezüst korsóban? És ez volna-e ennek eredménye?

— Gallilee ur!

— Mit parancsolsz, kedvesem?

— Üljön le.

Gallilee ur leült.

— Volt ön a klubban?

Gallilee ur felállt.

— Üljön le.

Gallilee ur leült.

— Azt akartam mondani, kedvesem, hogy ha neked ugy tetszik, a legnagyobb örömmel el foglak vezetni a klubhelyiségekbe.

— Ha ön nem határozottan buta, — mondá Gallileené asszonyság, akkor értsen meg. Vagy mondja meg, ami mondanivalója van, vagy — (itt felemelé kezét és akkorát csapott vele az iróasztalra, hogy a tollak táncoltak a tintatartón) — vagy távozzék szobámból.

Gallilee ur felemelte kezét és kabátjának oldalzsebébe nyult. Először a szivartárcát huzta ki belőle és ismét visszadugta rohamos sietséggel. Még egyszer belenyult s ezuttal egy levelet huzott elő. Szánalmas arccal nézett körül a szobában, mintha valakit keresne, akinek helybenhagyását kikérhetné s végre önmagához intézte kérdését.

— Vajjon milyen lesz a kedélyhangulata? — suttogá.

— Mi van a kezében? — kérdé Gallileené asszonyság éles hangon. — Talán egyik azon levelek közül, melyeket ma reggel kapott?

Gallilee ur bámulva nézett reá.

— Csodalatos asszony! — mondá. — Semmi se kerüli el figyelmét. Engedd meg kedvesem.

Felkelt és átnyujtá a levelet, mintha folyamodványt nyujtott volna át.

Gallileené asszonyság kikapta a kezéből. Gallilee ur csöndesen visszatért helyére és ájtatosan felsóhajtott:

— Oh! Istenem.

A levelet azon kereskedők egyike irta, kiket Gallileené asszonyság „részletfizetés“ által igyekezett megnyugtatni. A kereskedő önmagának vélt tartozni azzal, hogy Gallilee urhoz folyamodott, mint családfőhöz. (!) Lehetetlen volt reánézve (jegyzé meg a legnagyobb tisztelettel,) elfogadni egy részletfizetést, mely egyharmadrészére se rug azon összegnek, melylyel neki egy évnél hosszabb idő óta tartoznak.

— A nyomorult! — kiáltá Gallileené asszonyság. Ki fogom fizetni számláját és többé soha se vásárolok nála.

E szókkal kinyitotta utalványkönyvét és tollát belemártotta a tintába. Egy gyönge hang szeliden protestált. Gallilee ur ismét talpon állt s igy szólt:

— Kérlek, ne tedd.

Neje néma csodálkozással tekintett reá. Férje ott állt előtte, kerek szemei az utalványkönyvre meredtek; kövér arca rezgett a rémülettől.

— Ne tedd mondá bátorsága első és utolsó fellobbanásával. Engedj még egy percet, kedvesem, — oh! az ég szerelmére! csak még egy percet!

Ujra zsebében keresgél és még egy levelet szedett elő. Szemei az ajtó felé vándoroltak, homlokán hideg verejték gyöngyözött. A második levelet az asztalra tette, aztán nejére nézett és — kiszaladt a szobából.

Gallileené asszonyság felbontotta a második levelet. Talán még egy elégedetlen kereskedő. Nem: a füszerárusnál és a mészárosnál is veszélyesebb hitelezők. Hivatalos levél volt a bankároktól, kik Gallilee urat értesitették, hogy a „számla tul van terhelve.“

Felnyitotta az ellenőrzési könyvet és a számadások lajstromát. Szigoru számadási tudománya eddig soha sem ejtett egyetlen hibát se.

Sorról sorra végig nézte a feljegyzett összegeket — és nagy szégyenére felfedezte legelső tévedését. Összes pénzét, mely a bankban volt elhelyezve, sőt ennél többet is kiutalványozott lassankint, és az évi jövedelem legközelebbi részlete csak karácsonkor lesz esedékes.

Csak egy dolgot lehetett tenni — azonnal el kellett mennie a bankba. Minerva kisasszony jóslatát, az urnőjére váró kellemetlenségekről, a körülmények máris igazolták. Azon „egyéb segélyforrásokat", melyeket a nevelőnő, mint számbaveendő ismeretlen lehetőségeket említett, egyesegyedül Ovid képviselte. Ha Ovid nem lett volna jelenleg a kanadai vadak közt, Gallileené asszonyság minden tétovázás nélkül meggyónt volna neki. De a dolgok jelen állásában a cseléd egy bérkocsit hivott elő és Gallileené asszonyság a bankároknak gyónt.

Az ügy csakhamar elintéztetett teljes megelégedésére. Gallilee urtól függött az egész. Otthon, tetszése szerint lemondhatott tekintélyéről. A házon kivül azonban, és üzleti dolgokban, még mindig ő volt az ur. „Beruházásai" kitünő „biztositékot" képeztek; csupán azt kellett megmondania, mily nagy összeget akar kölcsön venni, s bizonyos papirokat kellett aláirni — és a dolog rendben volt.

Gallileené asszonyság haza ment. Pénzbeli aggodalmai egy időre meg voltak nyugtatva. Kocsija az ajtó előtt várt reá.

Megvalósitsa-e szándékát, meglátogatni Benjuliát? Nem tartozott azon egyének közé, kik terveiket könnyü szerrel megmásitják — ezenfelül a ma reggeli izgalmak után a kocsizás, ki a falura, jótékonyan fog hatni. Értesülvén, hogy Gallilee ur még otthon van, benézett a dohányzó szobába. Csalhatatlan ösztöne megsugta neki, hol találhatja meg férjét a jelen körülmények közt. Csakugyan ott volt; kabátját levetette, lábait

felrakta egy székre és ugy élvezte szivarját. Gallileené asszonyság kinyitotta az ajtót.

— Szükségem lesz önre ma este, mondá, az ajtó ismét becsukódott utána.

Gallilee urnak pedig a füst ugy a torkára szaladt, hogy majdnem belefult.

Gallileené asszonyság, mielőtt kocsijába ült volna, jónak látta arcára kellő mennyiségü rizsport alkalmazni. Benjulia nagyon változékony kedélyü ember volt. Ki tudja? talán szükséges lesz megigézni a doktort.

XXX. FEJEZET.

Az Ovidot illető célzást, melyet Benjulia nem volt képes megérteni, Morphew ur levele tartalmazta, melynek idevonatkozó tervei következőleg hangzottak:

„Őszintén köszönöm önnek, hogy megismertetett bennünket Vere Ovid orvos urral. Most, midőn eltávozott körünkből, valóban ugy érezzük, mintha egy régi barátunktól vettünk volna bucsut. Nem tudom, mikor találkoztam az életben ily önzetlen emberrel — és ezt személyes tapasztalataim alapján mondom. Az én elkerülhetlen távollétemben, szives készséggel gyógykezelt egy sulyos beteget, nagyon kellemetlen körülmények közt, holott, mint ön is tudja, saját egészségi állapota megtiltja neki hivatása gyakorlását. Mig a beteg életét meghosszabbithatta — s ez irányban csodákat mivelt, — naponkint ott volt ágya mellett és saját erejét kemény próbára tette egy teljesen idegen ember ápolásában. Szinte látom önt, (ismervén türelmetlenségét a hosszu levelekkel szemben) hogy már szeretne levelem végére jutni. Ne ijedjen meg. Ugyanezen postával még Lemuel öcscsének is kell irnom, s kevés időm van.“

Mi lehetett az a „sulyos betegség“ — „kellemetlen körülmények közt?“ Talán valami agyvelő bántalom?

Ezt a kérdést veté fel Benjulia megrögzött gyanuja Ovid, mint lehető vetélytársa ellen, a ki esetleg betolakodhatnék a tudományos felfedezések mezejére, melyet el volt határozva a maga számára megőrizni! A szegény Morphew urat „született szamárnak“ gyalázta, a miért nem mondta meg világos szavakkal, mily betegségben szevedett az Ovid által gyógykezelt beteg, a helyett, hogy a papirt hosszu szavakkal spékelt sima frázisokra tékozolta. A leirás után itélve, ezen esetben az orvosi érdeken kivül egyéb érdek is forgott szőnyegen. Ha Ovid az eset felől, anyjához irt leveleiben említést tett. S ha e levelek szeme elé kerülhetnek, akkor az ifju orvos szokott szabályos irálya esetleg eloszlathatá Benjulia kételyeit. A doktor ezen eshetőséget tartotta szem előtt, midőn Gallileené asszonyságnak irt.

Mielőtt tollát letette volna, még egyszer Morphew ur levelére pillantott és aláhuzta a következő sort. „Ugyanezen postával még Lemuel öcscsének is kell irnom.“

A felvilágositás, melyet keresett, e levélben is lehetett. Ha Gallileené asszonyság levelezése fiával, nem világosithatá őt fel teljesen, itt egy második esély kinálkozott a dolog nyitjára, juthatni. Bizonynyal logokosabb eljárás lett volna egyuttal Lemuelnek is irni.

Egyetlen oka a habozásra az volt, hogy nem szenvedhette Lemuelt és pedig annyira nem szenvedhette, hogy még a posta közvetitésével is vonakodott vele közlekedni. Soha se volt köztük semmiféle rokonszenv; de a közöny egy év óta, a doktor részéről egyenes ellenséges indulattá fejlődött. A véletlen (saját vigyázatlansága következtében, melyet a sikertelen kisérlet idé-

zett elő) Lemuelt bátyja undok titkának birtokába juttatta Öcscse volt az egyedüli ember a világon, a ki tudta, hogy mivel foglalkozott a doktor laboratoriumában.

Ez volt valódi oka azon keserüen megvető hangnak, melylyel Benjulia legközelebbi rokonáról nyilatkozott Ovid előtt. Lemuel jelleme bizonynyal megérdemlette több szempontból a szigoru elitéltetést. Hivatalos óráiban (mint első segéd, egy londoni kiadó üzletében) a reá bizottakat szorgalmasan és pontosan teljesité. Szabad óráiban érzéki ösztönei erőt vettek rajta és féltékeny nejének voltak okai a panaszra. Barátai körében nagyon eltértek felőle a vélemények. Némelyek egyetértettek bátyjával abban, hogy körülbelül bolondnak tartották őt. Mások tulajdonitottak neki természetes képességeket, de azt mondták róla, hogy sokkal léhább, vagy sokkal ravaszabb, hogy sem azokat értékesitené. Üzletében eltürte, hogy „egyszerü gépnek“ nevezzék s ez által megmenekült azon munkahalmaztól, mely ügyesebb emberek osztályrészeül jutott. Ha neje és rokonai baromnak nevezték, soha se szokott ellentmondani s ez által azon hirbe keveredett, hogy minden dorgálás és szemrehányás, vele szemben merőben hiábavaló dolog. E nem irigylendő jellem köpenye alatt néha egészen együgyü arccal szigoru dolgokat tudott mondani. Midőn a nekidühödött doktor felfedezte őt a laboratoriumban s igy kiáltott reá: „Én foglak megölni, ha valamely élő teremtésnek elmondod, hogy mivel foglalkozom!“ — Lemuel a bamba csodálkozás merev nézésével viszonzá: „Nyugodt lehetsz; szégyenlenék beszélni róla.“

Benjulia, bővebb megfontolás után mégis elhatározta magát, hogy irni fog neki. Még akkor se volt képes csak köznapi udvariasságot is tanusitani Lemuel iránt, midőn szivességre kérte őt. „Hallom, hogy a legutolsó póstával irt neked

Morphew. Látni akarom a levelet.“ Ennyi volt az egész és nem több. Ami épen elég volt a cél elérésére, az elég volt a doktornak is, az öcscsével való érintkezéseiben.

XXXI. FEJEZET.

Másnap délután egy és két óra közt Benjulia (laboratoriumában dolgozván), hallotta megcsendülni a harangot, mely egy látogató érkezését jelenté. A cselédeknek meg volt parancsolva, hogy őt tanulmányai közepette soha és semmi körülmények közt se háborgassák.

A doktor nagyon kelletlenül engedelmeskedett a hivásnak és bezárta maga után az ajtót. Ezen órában, minden rendes háztartásnál reggelizni szoktak, következőleg nagyon valószinütlen volt, hogy Gallileené asszonyság legyen a látogató. Amint Benjulia a ház homlokzata elé került, egy embert pillantott meg a külső rácsaj ó előtt. Kissé közelebb menvén, megismerte Lemuelt.

— Hulloh ! — kiáltá az idősbbik testvér.

— Hulloh ! — viszonzá az ifjabbik, mint egy viszhang.

Oly gyanakvó kiváncsisággal néztek egymásra, mint egy pár idegen macska. Benjulia Náthán a hires orvos és Benjulia Lemuel, a kereskedősegéd közt épen csak annyi családi hasonlatosság létezett, hogy az ember rokonnak tarthatta őket. Az ifjabbik testvér csak valamivel haladta tul a középmagasságot ; inkább kövér volt, mint karcsu ; bajuszt és szakált viselt, gondosan öltözködött és derült arckifejezése elárulta, hogy meg van elégedve önmagával. De arcszine hasonlitott Benjulia cigány arcszinéhez és szemei is alakjuk és szinük tekintetében Benjulia szemei voltak.

— Hogy vagy Náthán? — kérdé.

— Mi az ördög hozott ide? — viszonzá bátyja.

Lemuel nem figyelt bátyja otrombaságára. Szája szélén gonosz mosoly látszott.

— Azt hittem, hogy látni akarod levelemet, — mondá.

— Nem tudtad elküldeni a postán?

— A feleségem kivánta, hogy felhasználjam az alkalmat, téged meglátogatni.

— Ez hazugság, — mondá Benjulia nyugodtan. — Keress más ürügyöt. Vagy tégy valamely szokatlan dolgot. Mondj igazat egyszer életedben.

Lemuel másodszor se mutatta, hogy haragszik, legalább nem látszott rajta ilyesmi.

— No hát ha tudni akarod, viszonzá, egy ismerős asszonyság (bemutassalak neki?) — a mai napot a szomszédfaluban tölti. Miután épen a szomszédságban voltam, azt gondoltam, hogy magam is elhozhatom a levelet...

Benjulia nem várta, hogy öcscse még többet mondjon és bevezette őt azon szobába, hol Ovidot fogadta.

— Hogyan távozhattál üzletedből? — kérdé.

— Ebben az évszakban könnyen kap az ember szabadságidőt. Az üzlet pang, vén fickó...

— Megállj! Nem engedem, hogy igy beszélj velem.

— Nem akartalak megsérteni Náthán bátyám.

— Lemuel öcsém, soha sem engedem, hogy egy bolond megsértsen. Rendreutasitom — s ezzel vége.

A ház előtt levő mező felől kutyaugatás hallatszott, mely Benjuliát nyilván boszantá.

Mi az? — kérdé.

Lemuel az alkalmat kedvezőnek találta, megtorolni a fogadtatást, melyben bátyja részesité.

— Az én kutyám, — felelé, — és szerencse rád nézve, hogy a kocsiban hagytam.

— Miért?

— Nincs nála jobb természetü eb. Csak az az egy hibája van, hogy nem szereti a te mesterségeddel foglalkozó gentlemaneket.

E szóknál Lemuel egy pillanatra elhallgatott és bátyja kezére mutatott.

— Ha e z t megszimatolná, alkalmasint megpróbálna, vajjon fogai képesek-e rajtad végrehajtani a viviszekciót.

Azon vérfoltok, melyeket Ovid egykor a doktor botján látott, most Benjulia kezein voltak. Háborithatlan nyugalommal nézett ezen undok foltokra, melyek némán mondták el a kinszenvedések regéjét.

— Mit használna, ha megmosnám kezeimet, — viszonzá — mikor anélkül is megint visszatérek a munkához.

Ujjait kabátja szárnyába törülte es tovább folytatá:

— Mutasd hát meg a levelet, ha elhoztad magaddal.

Lemuel előadta a levelet.

— Vannak benne egyes részek, melyeket jobb lesz el nem olvasnod, — mondá. — Épen azért hoztam el magam. Olvasd el az első lapot — aztán majd megmondom, hol ugorj át egyes részeket.

Idáig nem volt említés Ovidról. Benjulia a második lapra forditott, melynek közepére mutatott Lemuel.

— Olvasd idáig, aztán a többit ugord keresztül az utolsó bekezdésig.

Ovid neve a legutolsó lapon fordul elő. A levél irója mint igen derék kedves em[illegible]

lité, „kit az ön bátyja ajánlott hozzám“ — s ezzel végződött a levél. Benjulia csalódásának első elkeseredésében nagy gyanuban tartá a levél azon részét, melyet öcscse kérésére mellőznie kellett.

— Mit irhatott neked Morphew, a mit én el ne olvashatnék?

— Hát ha előbb megmondanád, mit akarnál feltalálni a levélben? kérdé Lemuel. Morphew is orvos mint te. Valamely orvosi dolgot keressz?

Benjulia a legkönnyebb módon válaszolt: — a fejével bólintott.

— Azt hiszed, hogy viviszekcióról van szó benne? kérdé Lemuel ravaszul.

Benjulia azonnal visszaadta a levelet s az ajtóra mutatott. A mellőzött sorok iránti pillanatnyi érdeklődése elenyészett.

— Elég, mondá. Takarodjál leveleddel együtt.

— Ah! mondá Lemuel, örülök, hogy nem akarsz többé belepillantani. (Ezzel visszatette a levelet belső zsebébe, begombolta kabátját és sokat jelentő pillantással tapogatta meg a zsebét.) Te nagyon csunya természetü ember vagy Náthán, és ebben a levélben vannak oly dolgok, mik nagy próbára tennék türelmedet.

Benjulia, öcscsén kivül, bár kivel szemben, azonnal látta volna, hogy ezen óvatos megjegyzéseknek nincs egyéb céljuk, mint őt ingerelni. Öcsének ostobaságáról való mély meggyőződése által félrevezetve most már lehetőnek tartotta, hogy a levél elolvasatlan része, valami figyelemreméltót tartalmaz. Megállitá Lemuelt az ajtónál.

— Meggondoltam a dolgot, mondá. Még egyszer látni akarom a levelet.

— Jobb lesz ha abban hagyod, erősködék Lemuel. Morphew egy könyvet ir ellened és arra [illegible]mi cégünk által adassam ki. Tudod,

hogy én az ő pártján vagyok, a mi tőlem telik, mindent el fogok követni támogatására; ajánlhatok neki irókat, akik irályát kisimitják; — borzasztó erős dolgok lesznek a könyvben.

Benjulia még mindig kinyitva tartá a kezét. Lemuel kézzel foghatólag tulzott visszatetszéssel gombolta ki kabátját. A kutya ismét ugatott künn a távolban, mialatt a levelet átadta bátyjának.

— Kérlek, ne haragudjál az én kedves öreg kutyámra, mondá szinlelt gyöngédséggel; a szegény együgyü állat tudni látszik, hogy a vitában az ő pártján vagyok. V a u! v a u! az ő nyelvén annyit jelent, hogy: átok a kegyetlen kézre, mely fejeinkbe lyukat fur és hátgerincünket szétfürészeli. Ah Náthán, ha ebben a rémes, sötét házban létezik csak egyetlen kutya, veregesd meg a fejét és adj neki enni. Ugyebár, eddig soha se hallottál engem igy beszélni? Egészen uj ember vagyok, mióta beléptem az állatvédegyletbe. Oh! bárcsak tudnék irni!

E kisérlet hatása, bátyja türelmének kipróbálására, nem felelt meg Lemuel várakozásainak. A doktor érdeklődését saját kérdezősködésének tárgya kötötte le.

— Tökéletesen igazad van, — mondá Benjulia komolyan, — még eddig soha se hallottalak igy beszélni. Jer az ablakhoz.

Ezzel elvezette Lemuelt az ablakhoz, a legnagyobb figyelemmel nézett reá és gondosan megtapogatta üterét. Lemuel mosolygott.

— Én nem tréfálok, — mondá Benjulia szigoru hangon. Felelj. Nem szenvedtél a legutóbbi idő alatt fogfájásban? Nem érzed, hogy emlékezőtehetséged elhagy?

Mialatt e kérdéseket intézte öcscséhez, igy gondolkozott, egészen komolyan magában:

— Vajjon nem agyvelőlágyulás kezdete-e

SZIV ÉS TUDOMÁNY.

REGÉNY.

IRTA

WILKIE COLLINS

ANGOLBÓL FORDITOTTA

HUSZÁR IMRE.

MÁSODIK FELE.

BUDAPEST
RÉVAI TESTVÉREK KIADÁSA
IV. VÁCZI-UTCZA 11.
—
1884.

20268

268-1927/28.

ez ennél a fickónál. Bárcsak az asztalomra fektethetném!

Lemuel még tovább is iparkodott érzelmes szinben tünni fel bátyja előtt, kinek durvaságát nem bocsátotta meg és tapasztalásból ismerte Benjulia jellemének egyetlen gyönge oldalát, melyet még ő is képes volt megtámadni.

— Köszönöm nyájas érdeklődésedet, — viszonzá. — Ne törődjél a fejemmel addig, mig a szivem helyén van. Nem kérkedem ügyességemmel, de érzelmeim vannak és Morphew segitségével nehány kellemetlen kérdést intézhetnék hozzád az iránt, amit te „orvosi kutatás"-nak szoktál nevezni.

— Majd segitségedre leszek, — mondá Benjulia, kit nagyon érdekelt volna tüzetesen kifürkészhetni öcscse agyának állapotát.

— Nem hiszek neked, — viszonzá Lemuel, kit nagyon érdekelt volna tüzetesen kifürkészhetni bátyja kedélyének állapotát.

— Tégy próbára, Lemuel.

— Nem bánom, Náthán.

A két testvér visszatért előbb elfoglalt helyeikre s ezuttal mindkettő ugyánazon erkölcsi szinvonalon állt.

XXXII. FEJEZET.

— Nos, — mondá Benjulia, — miről lesz szó? A kedvenc népszerü mumusról, a viviszekcióról?

— Arról.

— Nagyon helyes. Mit tehetek éretted ez irányban.

— Mondd meg mindenekelőtt, — viszonzá Lemuel, mi a törvény?

— Ezt senki se tudja.

— Jól van, de hát minek kellene lennie?

— Ugy hiszem, hogy igazságnak.

— Várj csak kissé Náthán, hadd jegyezzem meg ezt magamnak.

Benjulia példás türelemmel várt.

— Most hát beszéljünk rólad, — folytatá Lemuel. Ugyebár, nem fogsz reám haragudni. Nincs-e igazam, ha téged élő lények felboncolójának nevezlek?

Benjuliának eszébe jutott azon nap, midőn öcscsét megpillantá laboratóriumában. Sötét arcszine még sötétebbé lett. Hideg, szürke szemei, közelgő kitörést látszottak jósolni. Lemuel tovább folytatá:

— Tiltja-e a törvény, hogy élő emberen tégy kisérleteket?

— Bizonnyal tiltja.

— Hát miért nem tiltja a törvény, hogy egy kutyán hajtsd végre kisérleteidet?

Benjulia arca ujból kiderült. Páncélozott természetének egyetlen megsebezhető pontja még nem volt érintve. E látszólag gyermekes kérdés a kutyáról, nemcsak érdekelni, hanem meglepni is látszott őt. Figyelme messze eltávozott öcscsétől. Éles elméje szigorubb logikai formába öntötte Lemuel kérdését és azon kérdést veté fel, vajjon lehetne-e reá felelni ily alakban:

„A törvény, mely megtiltja egy élő embert felboncolni, nem tiltja egy élő kutya felboncolását. Miért nem?“

E kérdésre határozottan nem lehetett válaszolni.

Feltéve, hogy igy felelne: Azért mert a kutya állat. Tagadhatja-e ő, fiziologista létére, hogy az ember is állat?

Feltéve, hogy azt mondaná: Azért, mert a kutya értelmileg alsóbb rangu lény. Erre nyilván az volna a felelet: Igen, de egy vad ember vagy egy tébolyodott, a kutyával összehasonlitva,

értelmi tekintetben alantabb áll, s ezen esetekben a kutyának, a saját elveid szerint, több joga van a kettő közül, a törvény védelmére.

Feltéve, hogy azt mondaná: Azért, mert az ember oly lény, melynek lelke van, a kutya pedig oly lény, melynek nincs lelke? E válasz egyszerüen csak mellőzhetlenné tenné e másik kérdést: Hogyan tudod ezt?

Az ekkép felmerülő dilemmát őszintén elfogadva, a belőle levonandó következtetés, minden kérdésen kivül állónak látszott.

Ha a törvény, a viviszekció tekintetében a beavatkozás elvének alapján áll, akkor önmaga korlátozta azon jogát, hogy saját müködésének önkényes határokat szabjon. Ha egyátalában védelmez élő lényeket, akkor a józan ész és az igazság azt követeli, hogy valamennyit védelmezze.

— Nos, mondá Lemuel, fogok választ kapni?

— Nem vagyok én ügyvéd.

E kitérő válasz után, Benjulia felbontotta Morphew levelét és elolvasta annak tiltott részét, mely a második oldalon kezdődött. Itt megtalálta nemcsak ugyanazon kérdéseket, melyekkel öcscse őt meglepte — de azon következtetéseket is, melyekre ő maga jutott!

— Te az imént a kutyád ugatásának értelmét magyaráztad, mondá nyugodtan, Lemuel felé fordulva; s én természetesen azt hittem, hogy az agyvelőd kezd lágyulni. Most látom, hogy emlékező tehetséged rendszeresen müködik. Bocsáss meg, hogy megtapintottam üteredet. Megszüntél reám nézve érdekes tárgy lenni.

Tovább olvasta a levelet. Lemuel figyelmesen nézett reá, folyvást bizalommal várván az eredményt.

A levél folytatása igy hangzott:

„Az ön főnöke talán hajlandó lesz kiadni müveimet, ha meggyőzhetem őt a felől, hogy müvem a nagy közönséget is érdekelni fogja.

„Mindnyájan ismerjük azon hazug ürügyöket, melyek alatt némely angol fiziologisták üzik kegyetlenségeiket. Én ezen hazug ürügyöket a legegyszerübb és a legőszintébb módon akarom felderiteni, hivatkozva a saját tapasztalataimra, mint az orvosi kar egyik gyakorló tagja.

„Vegyük például azon ürügyet, mely szerint a mérgek hatásáról való ismereteinket gyarapitjuk, ha azokkal állatokon teszünk kisérletet. Ugyanazon szereket, melyek hatásának bebizonyitása végett számtalan kutyát és macskát haszontalanul kinoztak, én egy egész életen át folytatott gyakorlatom alatt, sikerrel használtam betegeimnél.

„Hasonlókép joggal felvethető azon kérdés is, mi bizonyitja azt, hogy valamely méreg hatása egy állatra, teljes, kétségbevonhatlan biztonsággal felvilágositbennünket ugyanazon méreg hatásáról, az emberre. Csupán két példát akarok idézni, melyek ez irányban a kételyt igazolják s változatosság kedvéért példámat a madárvilágból meritem: egy galamb, minden káros következmény nélkül elnyelhet akkora adag mákonyt, mely egy embert mulhatlanul megölne, s viszont a petrezselem, mely az emberi gyomorban teljesen ártalmatlan növény, a papagályra nézve halálos méreg.

„Ép igy elbánhatnék a többi ürügygyel is, mely élő állatokon végrehajtott kisérletek által akarja az orvosi tudományt gyarapitani.

„Nemrég tanuja voltam, amint egy beteg eb lábát levágták a forgócsont alatt. Midőn a lábat eltávolitották, egyetlen ér sem vérzett. Ha ugyanezen mütétet egy emberen viszszük vég-

hez, tizenkét, vagy tizenöt eret feltétlenül le kell kötnünk.

„Egy nagy orvosi tekintély azt állitja, hogy egy fütött kemencébe zárt kutyákon nevezetes felfedezéseket tettek a hideglelés gyógykezelése szempontjából. Én mindig azt hittem, hogy efféle esetekben a láz, a forróság, nem oka, hanem következménye a betegségnek. De hagyjuk ezt és maradjunk az emlitett kisérletnél. Hozott-e létre e pokoli kegyetlenség oly eredményeket, melyek megtanitanak bennünket a skarlát-láz gyógyitására? Mindennapi orvosi tapasztalatunk azt tanusitja, hogy a skarlát-láz rendes lefolyása ma is csak olyan, amilyen eddig volt. E példákat még száz mással toldhatom meg, ha megirom könyvemet.

„Röviden egybefoglalva a mondottakat, most már tisztán állhat ön előtt a módszer, melylyel a tudományos angol vadembereket elő akarom vonszolni, az emberis ég gyógytani érdekeinek hazug menhelyéből és felmutatni a világ előtt, valódi minőségükben és alakjukban ép ugy, mint a tudományos külföldi vadember teszi a saját jószántából. Ez nem rejtőzik hazug ürügyök mögé. Ez nem szépiti kegyetlenségét. Ez merészen hirdeti a valót: — Megteszem, mert nekem ugy tetszik.“

Benjulia felkelt s a földre dobta a levelet.

— É n hirdetem az igazságot, — mondá, — é n megteszem, mert nekem ugy tetszik. Van nehány csekély számu angol, kik a tudatlan közvélemény iránt azon megvetéssel viseltetnek, melyet érdemel — s én azok közé tartozom.

E szókkal gunyosan mutatott a levélre.

— Ennek a szószaporitó vén bolondnak igaza van, mikor hazug ürügyökről beszél. Nyomasd ki a könyvet, én is fogok belőle venni egy példányt.

— Ez furcsa! — mondá Lemuel.

— Mi a furcsa?

— Lásd, Náthán, én együgyü ember vagyok — de ha te igy beszélsz a hazug ürügyekről és a közvéleményről, akkor miért mondod mindenkinek, hogy borzasztó boncolásaid és mészárlásaid nem egyebek ártatlan vegytani kisérleteknél? És miért voltál oly dühös, mikor bejutottam laboratoriumodba és felfedeztem titkodat? Erre felelj nekem!

— Engedd, hogy mindenekelőtt gratulálhassak, mondá Benjulia. Nem minden együgyü ember tudja magáról, hogy együgyü. S most megkapod a választ. Mielőtt még ezen év elmulnék, mindenkit szivesen fogok látni laboratoriumomban és mindenki fogja láthatni, mivel töltöm időmet. Lemuel öcsém, midőn kizárt ajtómon keresztül belopóztál, utfélen találtál engem e század legnagyobbszerü gyógytani felfedezése felé. Azt hiszed e te ostoba szamár, hogy törődtem azzal, a mit te kitalálhattál? De annyira rettegek folytonosan attól, hogy valamelyik kartársam megelőzhetne, hogy még akkor se birok magamon uralkodni, ha oly szemek pillantják meg müvemet, mint a tieid. Egy vagy két hónap — talán egy vagy két hét alatt — meg lesz oldva a nagy problema. Egész nap ezen dolgozom. Minden éjjel erről gondolkozom, erről álmodom. S e munka engem meg fog ölni. Bármily erős testalkatu legyek, mégis meg fog ölni. Mit mondasz hozzá? Hogy az emberiség gyógytani érdekei miatt döntöm magamat sirba? Kisebb gondom is nagyobb az egész emberiségnél. A magam kedvéért dolgozom — a magam büszkeségéért — azon leirhatlan gyönyörért, hogy más embereket legyőzzek, — a hirnévért, mely nevemet századok során keresztül fenn fogja tartani. Emberiség! Külföldi kartársaimmal együtt azt mondom, hogy a tudomány, önmagá-

ban azon egyedüli istenség, melyet imádok. A tudomány önmagának igazolása és jutalma. Az orditó tömeg e szót lármázza: Kegyetlenség! Mi pedig szánjuk tudatlanságát. A tudomány szentesiti a kegyetlenséget. A régi anatomista holttesteket lopott a tudomány érdekében. E szent ügyért, ha lophatnék élő embert, a nélkül, hogy rajta kapnának, lekötözném boncolóasztalomra és eljutnék nagy felfedezésemhez, napok alatt, hónapok helyett. Hova mégysz? Mit? Félsz velem lenni ugyanazon szobában? Olyan ember, a ki ugy beszél mint én, nem riadna vissza semmitől! Ily szempontból itéltek meg bennünket, ti, alsóbbrendü teremtmények? Tekints kissé magasabbra és látni fogod, hogy egy ember, a ki ugy beszél mint én, föléd van helyezve a tudomány által. Szedd össze eszedet és igyekezzél engem megérteni. Nincsenek-e erényeim, még a te szempontodból is? Nem vagyok-e jó polgár? Nem fizetem-e meg adósságaimat? Nem állok-e barátaim szolgálatára? Te nyomorult ember, neked is odaadtam a pénzemet, valahányszor elkérted. Nézd azt a levelet ott a padlón. Azon ember, a kiről benne szó van, egyike azoknak, a kikre gyanakszom. Mindamellett mégis teljesitettem kötelességemet, vele szemben. Megadtam neki a szükséges felvilágositásokat; elláttam ajánlólevéllel egy barátomhoz idegen országban. Nincs-e érzésem, a mint ti mondani szoktátok. Multkori kisérleteimtől, melyeket egy majmon hajtottam végre, magam is megborzadtam. Felkiáltásai a kinok közepette, könyörgő mozdulatai, egy gyermek sikoltásaihoz és mozdulataihoz hasonlitottak. A világot odaadtam volna érte, hogy megszabaditsam szenvedéseitől. De folytattam munkámat. Folytattam a nagy és dicső ügy érdekében. Kezeim meghidegültek — szivem fájt — egy gyermek jutott eszembe, kivel néha játszani szoktam — gyötrelmeket szenvedtem — ellen-

álltam — folytattam a munkát. Mindent a tudományért! mindent a tudományért.

Öcscsének jelenléte el volt feledve. Benjulia sötét arca halálsápadtá vált; óriási alakja reszketett; melle mély, fájdalmas sohajokban zilált — borzasztó volt őt látni és hallani.

Lemuel kilopózott a szobából. A sakál felrázta álmából az oroszlánt, holott nyomorult, kicsinyes boszuállása nem ezt az eredményt akarta elérni.

— Kezdek hinni az ördögben, mondá magában, midőn a házajtóhoz ért.

Mikor a lépcsőkön lefelé ment, a ház előtt elterülő mezőn egy hintó jelent meg. Egy inas felnyitotta a bekeritett belsőség rácskapuját. A hintó, melyben egy hölgy ült, a ház felé tartott.

Lemuel visszasietett bátyjához.

— Egy asszonyság jön, mondá neki Ily állapotban nem mutathatod magadat előtte. Csinositsd ki magadat Náthán, és főleg — mosd meg a kezeidet.

Karon ragadta Benjuliát és felveszette a lépcsőkön.

Midőn Lemuel visszatért az előcsarnokba, Gallileené asszonyság épen feljött a külső lépcsőzeten. Lemuel mélyen meghajtá magát, igy fejezvén ki hódolatát az egykor szép nő jól konzervált maradványai iránt.

— Bátyám azonnal itt lesz, asszonyom. Kérem engedje, hogy egy székkel kináljam meg.

Kalapja a kezében volt. Gallileené asszonyság világismerete, valódi értéke szerint itélte meg őt. A lehető legnyájasabb hangon távolitá el őt.

— Nem akarom önt tartóztatni uram; szivesen várok.

Ha Gallileené asszonyság husz évvel fiatalabb lett volna, a célzás talán kárba vesz. Igy azonban Lemuel visszavonult.

XXXIII. FEJEZET,

Egy szokatlanul hosszu irodai munka nagyon kifárasztá a jó Mool urat. Félre tolta irományait és fáradt szemeit az asztalon, egy üvegedényben elhelyezett virágbokrétán pihenteté, melyet egy hálás klienstől kapott ajándékul. Mint ember gyönyörködött egy szegfü élénk szineiben. Mint botanista, sajnálkozott azon tény felett, mely a virágokat elválasztá rokon száruktól és korai halálra kárhoztatta.

— Nekem nem volna szivem hozzá, hogy ezt megtegyem, gondolá magában; de hát az izlés különböző.

Az irodaszolga a szobába lépett, kezében egy névjegygyel.

— Haza megyek ebédelni, mondá Mool ur. Akárki keres, holnap jöjjön.

A szolga letette a névjegyet az asztalra. Az „akárki" Gallileené asszonyság volt.

Gallileené asszonyság este hét órakor! Gallileené asszonyság, anélkül, hogy előzetesen levélben tudatta volna érkezését! Mool ur reszkedett azon balsejtelem benyomása alatt, hogy valamely komoly családi esemény történt, mely sürgős ügyvédi közbenjárást tesz szükségessé. Természetesen meghódolt a körülmények előtt.

— Vezesse be az asszonyságot, mondá.

Mielőtt egyetlen szót váltottak volna egymással, az ügyvéd lelke meg volt könnyebbülve. Gallileené asszonyság legédesebb mosolyával tekintett reá! a legbarátságosabb melegséggel szoritá meg kezét: s a legkészségesebb lelkesedéssel bámulta meg bokrétáját.

— Kifogástalanul szép — mondá, — főleg a százszorszépek. Az idom tökéletes, a felső szirmok teljesen egyenlőek — ez a virág minden kifogáson felül áll, Mool ur. Végtelenül szeretném felboncolni.

Mool ur udvariasan átengedte a százszorszépet felboncolásra (gyilkos megcsonkitásnak nevezte volna, ha saját virágai egyikéről lett volna szó) és várta, hogy mi mondandója van tudós kliensének.

— Ön meg lesz lepetve, mondá Gallileené asszonyság. Nem — ön meg lesz botránkozva. Nem — még ez sem elég erős kifejezés — ön iszonyodni fog.

Mool ur aggodalmai visszatértek, nagy zavarral párosulva. Gallileené asszonyság magaviselete megfoghatlan ellentétet képezett szavaival. Ő maga legcsekélyebb jelét sem adta azon erős felindulásnak, melyre célzott.

— Hogyan is nevezzem? folytatá láthatólag szinlelve a zavarodást. Nevezhetem-e családunk meggyalázásának?

Mool ur felugrott helyéről. Gallileené asszonyság kérte, hogy nyugodjék meg és fokozatosan közeledett a szükséges kimagyarázáshoz.

— Ugy hiszem, mondá, hogy ön találkozott házamban doktor Benjuliával.

— Volt szerencsém, Gallileené asszonyság. Nem nagyon barátságos ember, ha szabad megjegyeznem.

— Némelykor egyenesen durva, Mool ur. De ez most nem tartozik ide. Épen a doktortól jövök.

Talán e látogatás összefüggésben volt a „család gyalázatával?“ Mool ur egy kérdést kockáztatott.

— Doktor Benjulia nem áll önnel rokonságban, asszonyom, ugyebár?

— Legkevésbbé sem. Kérem, ne szakitson félbe. Én ugyszólván a körülmények láncolatát akarom ön elé terjeszteni és egy láncszemet elfeledhetnék. — Doktor Benjulia, fiatal korában — s ezzel visszatérek a körülmények láncolatára, Mool ur — Rómában folytatta orvosi ta-

nulmányait. Megjegyzendő, hogy mindezt a doktortól magától halottam. Rómában megismerkedett néhai bátyámmal, az utóbbinak szerencsétlen házassága után. Megálljunk! Ismét nem használtam eléggé erős kifejezést. Azt kellett volna mondanom, szégyenletes házassága után.

— Valóban, Gallileené asszonyság. . . .

— Mool ur!

— Bocsánatot kérek asszonyom.

— Kész a bocsánat. A legközelebbi körülmény már szabatosan van osztályozva elmémben. A doktor tanuló társainak egyike (egy állitólag teljesen ellenállhatlan ember) egyebek közt oly képességekkel is birt, melyek még a mi zárkózott természetü Benjuliánkat is vonzották. Baráti viszony fejlődött köztük. Azon időben, melyről most beszélek, bátyám utálatos neje — oh! Mool ur, ismétlem, és még egyszer mondom — bátyám gyalázatos neje egy leánygyermek anyja volt.

— Ez a leánygyermek az ön unokahuga, Gallileené asszonyság.

— Nem!

— Nem Karmina kisasszony?

— Karmina kisasszony épen oly kevéssé az én unokahugom, mint az öné. Idézze vissza emlékezetébe, a mit az imént mondtam. Egy orvostanhallgatót emlitettem, a ki ellenállhatlan volt. Ezen ember volt Karmina kisasszony atyja.

Mool ur megint felugrott helyéről. Meglepetése és megbotránkozása azonnal szavakban nyilvánult volna, ha Mool ur nem lett volna ügyvéd. Igy azonban hivatásszerü tapasztalata arra intette, hogy ne nyilatkozzék idő előtt. Végrehajtá az önuralom jelentékeny erőfeszitését és ujból leült.

Gallileené asszonyság nem méltatta figyelmére e csekély félbeszakitást. Izgatottsága kény-

telen volt kitörni. Szemei csillogtak, hangja mind erősebbé vált.

— A törvény, Mool ur! mit mond a törvény? — kiáltá. — Nem egyéb-e bátyám végrendelete haszontalan üres papirosnál. Egyedül legközelebbi rokonai közt van-e felosztva vagyona. Szóljon! feleljen!

Mool ur egyszerre elrejté arcát a virágbokréták közé. Talán érezte, hogy az iroda levegőjének fertőztelenitésre van szüksége? avagy érezte, hogy arca elárulná, ha azt el nem rejti? Gallileené asszonyság azonban sietett saját ügyes modorában értelmezni az ügyvéd rendkivüli magaviseletét.

— Engedjen időt magának, — mondá a legpártfogóbb nyájassággal. — Ismerem érzelmes természetét; tudom, mit éreztem én magam, midőn e borzasztó felfedezésről értesültem. Emlékezhetik, előre mondtam, hogy ön el fog iszonyodni. Engedjen időt magának, kedves Mool ur, kérem, engedjen időt magának.

Mool ur magához tért az ily módon való buzditásra, mely ugy hangzott, mintha ő lett volna a felindulásoknak alávetett kliens, Gallileené asszonyság ellenben a hidegvérü ügyvéd. A félénk tartózkodó emberek jellemük legmélyén rendszerint büszkék. Az ügyvédnél nem hiányzott hivatásának büszkesége. Szilárd arcvonásokkal emelkedett fel virágillatos buvóhelyéről. Most történt először életében, hogy nem félt Gallileené asszonyságtól.

— Mielőtt jogi szempontból tárgyalnók ezen esetet...

— E botrányos esetet, — szólt közbe Gallileené asszonyság az erény érdekében.

Mool ur minden más esetben elfogadta volna a helyreigazitást, most azonban tudomást se vett róla.

— Egy pontra nézve — folytatá, — kérnem kell önt, hogy felvilágositást adjon.

— Nagyon szivesen. Kész vagyok belebocsátkozni a legapróbb részletekbe; bármily undoritók legyenek is.

Mool urnak eszébe jutottak bizonyos „hölgyek", (teljesen felesleges tisztelet tárgyai a férfiak közt) kik kényes természetü perek tárgyalása alkalmával, dacára a hozzájuk intézett felhivásnak, hogy a gyüléstermet elhagyják, állhatatosan helyeiken maradnak. Uj elhatározásából erőt meritve, elszánta magát Gallileené asszonyság várakozásának meghiusitására.

— Nem csalódom azon feltevésemben, hogy ön elhiszi mindazt, amit nekem mondott? — kérdé.

— Minden bizonynyal elhiszem!

— Doktor Benjulia az egyetlen ember, aki önnek e tárgyról beszélt?

— Az egyetlen.

— S ő értesitéseit barátjától kapta, ugyanazon tanulótársától, kit ön az imént emlitett.

— Más szókkal, — felelé Gallileené asszonyság mérgesen, azon nyomorult leány atyjától, akit az én nyakamra varrtak.

Ha Mool ur azon veszélyben forgott volna, hogy elveszitse bátorságát, e szókra ismét visszanyerte volna azt. Tovább folytatta oly modorban, mintha egy tanut hallgatott volna ki, a fenyitőtörvényszék előtt.

— Feltételezem, hogy a doktornak volt némi oka elhinni, amit barátja mondott neki?

— Bőséges okai voltak. A bün és a szegénység rendszerint egy uton jár, ez az ember szegény volt. Pénzt mutatott doktor Benjuliának, melyet szeretőjétől kapott, szükségtelen mondanom, hogy a férj pénze volt.

— Indoka ártatlan lehetett, Gallileené asszonyság. Tudott azon férfi a nő által irt leveleket felmutatni?

— Nem. A nő sokkal ravaszabb, vagy valószinüleg sokkal tudatlanabb volt, hogysem leveleket irt volna.

— Ha szabad kérdeznem, van még egyéb bizonyitvány is?

— Már elég bizonyitványt adtam elő.

— Ezt egész tisztelettel tagadom, asszonyom.

Gallileené asszonyság nem lett felszólitva, undoritó részletekbe bocsátkozni. Gallileené asszonyságnak ellentmondott egykori alázatos szolgája. Gallileené asszonyság tehát elérkezettnek látta az időt e vallatást félbeszakitani.

— Ha ön el van határozva egy nő ártatlanságában hinni, — mondá, — anélkül, hogy egyetlenegyet ismerne azon körülmények közül . . .

Mool ur mindinkább elrontotta a dolgát; most ő volt már a félbeszakitó.

— Bocsánat, Gallileené asszonyság, ön feledni látszik, hogy én magam is sok év előtt Olaszországban töltöttem őszi szabadságidőmet. Én is Rómában voltam, mint doktor Benjulia, az ön bátyja házassága után. Biztos tudomásom van róla, hogy nejét mindenütt elfogadták a társaságokban. Hirneve szeplőtlen volt és férje határtalanul szerette őt.

— Vagyis más szókkal, — mondá Gallileené asszonyság, — bátyám szegény gyönge teremtés volt és nejét, midőn ön Rómában volt, még nem ismerték eléggé.

— Épen itt találom én a nehézséget, — viszonzá Mool ur. — Hogyan lehet az, hogy csak most ismerték meg őt eléggé? Évek multak el halála óta. Még több évnek kellett elmulnia, mióta a jelleme ellen intézett támadás doktor Benjulia tudomására jutott. Ő régi ba-

rátja az ön házának. Miért nem beszélt erről önnel eddig soha? Remélem, e kérdéseim nem sértik önt?

— Oh! Istenem, legkevésbé sem; hiszen oly könnyen felelhetek kérdéseire. Soha se bátoritottam fel a doktort, hogy bátyámról és nejéről beszéljen előttem. A tárgy sokkal kellemetlenebb volt reám nézve s nem kétlem, hogy e részben doktor Benjulia is ugy érzett, mint én.

— A mai napig, — jegyzé meg az ügyvéd nyugodtan. — Ugy látszik, doktor Benjulia ma teljesen hajlandó volt megpenditeni a kérdést.

— Különös körülmények közt, Mool ur. Ön talán nem fogja megengedni, hogy különös körülmények bármily különbséget tegyenek.

Sőt inkább, Mool ur mindent megengedett s aztán várta, hogy meghallja, mily természetüek lehettek azon körülmények.

De Gallileené asszonyságnak okai voltak hallgatni. Nem mondhatta el, mily fogadtatásban részesült Benjuliánál, anélkül, hogy önérzetén érzékeny sebet ne ejtsen. A doktor azon kezdte, hogy az ajtót nyitva hagyta, maga pedig állva maradt. „Elhozta Ovid leveleit? Hagyja itt; most nem vagyok oly hangulatban, hogy átolvassam.“ Ezek voltak legelső szavai. Miután a levelek semmi olyast se tartalmaztak, amit egy jó barát el ne olvashatott volna, Gallileené asszonyság beleegyezett, hogy ott hagyja. A doktor azzal fejezte ki elismerését, hogy felszólitotta, üljön ismét hintójába és távozzék. „Nagyon megmérgesitettek; bolondot csináltam magamból; nincs egyetlen ideg a testemben, mely ne reszketne a dühtől. Menjen! menjen! menjen!“ Ennyiből állt az összes magyarázat. Gallileené asszonyság rendithetlen makacssága szemhunyoritás nélkül szembeszállt vele. Nem azért jött ki ily messzire a városból, hogy hazaküldjék, mielőtt célját elérte volna; kérdéseket akart intézni a

doktorhoz és oly szivósan ragaszkodott ezen akaratához, mint csak asszonyok képesek. Benjuliának, ki utóvégre is gentlenmanhez illő nevelést nyert, nem maradt egyéb választása, mint erőszakkal kilökni őt, vagy tágitani és ily módon tisztességesen megszabadulni tőle. A szószátyár pletykálkodás nem tartozott Benjulia gyarlóságai közé. Sajnálta (önmaga miatt, nem Karmina miatt) hogy Oviddal, az állatkertben folytatott beszélgetése alkalmával, egy kellemetlen célzást ejtett. Minden más pillanatban határozottan vonakodott volna e tárgyat megemliteni s ez által pletykálkodó vén asszony szinvonalára lesülyedni. Jelenlegi kedélyhangulatában, ha Gallileené asszonyság kibékitése egyértelmü volt azzal, hogy Gallileené asszonyságtól megmeneküljön, kész volt, feltétlenül kész volt mindenben engedni neki. Gallileené asszonyság tehát meghallotta a gyalázatos történetet, melyet tovább mondott ügyvédének s ezen értesülést Benjulia Lemuel látogatásának és azon támadásnak köszönheti, melyet Morphew ur a viviszekció ellen szándékozott intézni.

Mool ur várt és hiába várt. Emlekezteté kliensét arra, amit az imént mondott neki.

— Ön bizonyos körülményeket emlitett. Szabad-e tudnom melyek ezek? — kérdé. Gallileené asszonyság felkelt, mielőtt felelt volna.

— Az ön ideje becses, — mondá — s az én időm is becses. Nem fogjuk egymást meggyőzni, ha e társalgást folytatjuk. Azért jöttem ide, Mool ur, hogy egy kérdést intézzek önhöz a törvények értelme felől. Engedje önt emlékeztetnem, hogy még nem kaptam választ. Az én saját nézetem abban összpontosul, hogy a gyermek, ki jelenleg házamnál van, nem levén a bátyám gyermeke, nem igényelheti a bátyám vagyonát. Mondja meg kérem két szóval: igazam van-e, vagy nincs igazam?

Megmondhatom egy szóval is, Gallileené asszonyság. Nincs.

— Mit!

Mool ur belebocsátkozott a szükséges magyarázatokba, de előbbi felelete határozott diadalérzettel tölté el. „Soha sem adtam ennél csinosabb feleletet, senkinek," gondolá magában.

— Mig a férj és a nő együtt él, folytatá, a törvény a férj gyermekei gyanánt tekinti mindazon gyermekeket, melyek a házasságban születtek. Még akkor is, ha Karmina kisasszony anyja nem lett volna a legjobb és legártatlanabb nő, a ki az Isten levegőjét szitta . . .

— Elég, Mool ur. Ön tehát azt akarja mondani, hogy Karmina jogai, melyek bátyám végrendeletében foglaltatnak . . .

— Legkevésbbé sem érintetnek, asszonyom, mindazon dolgok által, melyeket ön nekem elmondott.

— És én tovább is tartozom őt gyámi őrizetem alatt tartani?

— Vagy pedig, felelé Mool ur, a gyámi hatalmat átruházni Lady Northlakere, aki az ön helyettesitőjeül ki van jelölve.

— Nem fogom önt tovább háborgatni, uram. Jó estét.

Megfordult, hogy távozzék. Mool ur megállitá.

— Még egy szót, Gallileené asszonyság.

— Nem; már eleget beszéltünk.

Mool ur merészsége elérte tetőpontját. Kezét az iroda ajtó kilincsére tette és azt becsukva tartá.

— A fiatal leányka, Gallileené asszonyság! Ugy-e bár ön soha egy szót se fog erről szólni a kedves fiatal leánykának. Még ha igaz volna is, és Isten a tanum, szentül tudom, hogy nem igaz . . .

— Jó estét Mool ur.

Az ügyvéd kinyitottaaz ajtót és hagyta őt távozni; a nő arckifejezése és hangja világosan értésére adta, hogy minden további kérés nem csak felesleges, de ennél is roszabb volna. Ezt a szerény és szeretetreméltó embert, az év első napjától a legutolsóig, soha senki se hallotta szitkozódni. Most szitkozódott. „Átkozott doktor Benjulia!“ E szók törtek ki belőle, irodája magányában. Ebédje otthon várt reá. A helyett, hogy kalapját feltette volna, visszament iróasztalához. Gondolatai a jövőben tévedeztek és oly lehetőségeket pillantottak meg, melyektől visszariadt. Kezébe vette tollát és irni kezdett.

„Gallilee János urnak: — Tisztelt uram; Bizonyos körülmények fordultak elő, melyeket részleteznem nem szabad, de melyek saját nézeteimre és érzelmeimre való tekintetből szükségessé teszik, hogy megszünjem az ön és családja tanácsosa lenni.“

Megállt és elgondolkozott.

— Nem, mondá végre elszántan. Lehetek talán némi hasznára annak a szegény gyermeknek, mindaddig, mig a család ügyvéde vagyok.

S ezzel eltépte a levelet.

Midőn Mool ur ez este hazament, észrevették, hogy nagyon gyönge étvágygyal ebédelt. Hanem másfelől több bort ivott a szokottnál.

XXXIV. FEJEZET.

— Nem tudom, mi bajom van. Néha azt hiszem, hogy igazán beteg leszek.

A Gallileené aszonyság és ügyvéde közt folytatott beszélgetés után következő napon történt, — s e szókat Karmina mondta, midőn a nevelőnő, a gyermekek délelőtti leckéje után belépett szobájába és megkérdé, jobban érzi-e magát.

— Még mindig orvossággal él? kérdé Minerva kisasszony.

— Igen, Null ur azt mondja, hogy erősitő és hogy bizonyosan jó hatással lesz. Ugy látszik, hogy eddig még nem kezdett hatni. Oly borzasztóan gyöngének érzem magamat, Franciska. A legcsekélyebb dolog is megríkat, s a mit tenni akarnék, vagy tennem kellene, elodázom, magam se tudom miért. Ön emlékezik még, hogy mit mondtam Teréza felől. Ha nem csalódom, pár nap alatt itt kell lennie. Csinos lakást kell találnom a szegény jó öreg számára — s én csak gondolkozom rajta — a helyett, hogy megtenném.

— Bizza reám, mondá Minerva kisasszony. Karmina arca felderült.

— Ön igazán nagyon jó.

— Szót sem érdemel. Ebéd után kimegyek sétálni a gyermekekkel. Lakást keresni jó mulatság lesz reájuk nézve és reám nézve is.

— Hol van Zo? Miért nem hozta őt ide magával?

— Zongoraleckét vesz — és vissza is kell mennem, hogy őt rendben tartsam. De a lakásról jut eszembe; — egy nappali szoba és egy hálószoba elég lesz, ugyebár? Félek, hogy a szomszédságban nagyon drága a lakbér.

— Oh! azzal ne törődjék! Csak találjunk világos, szellős szobácskát — és nyájas háziasszonyt. Terézának nem szabad tudni, ha a lakbér drága.

— Meg fogja engedni, hogy ön fedezze a kiadásait.

— Ah ön gyöngéden teszi fel a kérdést! Nagynéném kétkedni látszott, hogy Terézának általában van pénze. Akkor megfeledkeztem róla, hogy atyám csekély nyugdijt hagyományozott neki. Ő maga mondta el nekem és a szegény öreg asszony nagyon tünődött rajta, hogyan

költse el. Nem szabad megengednünk, hogy az egészet elköltse. Majd azt mondjuk neki, hogy a lakbér csak félannyi, mint a valóságban — s én megfizetem a másik felét. Nem kegyetlenség-e nagynénémtől, meg nem engedni, hogy öreg dajkám velem ugyanazon házban lakjék?

E percben izenet érkezett attól, a kiről épen beszélgettek. Gallileené asszonyság azonnal látni kivánta Karmina kisasszonyt.

— Kedvesem, mondá Minerva kisasszony, midőn a cseléd távozott; miért remeg ön annyira?

— Van valami bennem, Franciska, a mi mindig megrezzen, nagynéném láttára, azon pillanattól fogva . . .

Elhallgatott.

Minerva kisasszony megértette e hirtelen elnémulást — e hallgatag célzást arra, hogy Karmina, önhibáján kivül értesült az ő érzelmeiről Ovid iránt. Hallgatag megegyezéssel folytatták előbbi barátságos viszonyukat, mintha Gallileené asszonyság nem is beszélt volna. Minerva kisasszony szomoruan és nyájasan tekintett Karminára.

— Isten önnel, — a viszontlátásig! mondá és felment a tanulószobába.

Karmina az előcsarnokban találta a cseléd et, a ki reá várt és kinyitotta előtte a könyvtár ajtaját. A tudományos lady tanulmányaival foglalkozottt.

— Beszéltem felőled Null urral, mondá Gallileené asszonyság.

Karmina a megelőző este szobájában maradt. Ágyában reggelizett és most látta nagynénjét először, mióta Gallileené asszonyság elment hazulról, Benjulia látogatására. Az ifju leány azonnal ösztönszerüleg észrevett bizonyos, inkább érezhető, mint látható változást, azon modorban, melylyel nagynénje reá nézett és

hozzá szólt. Szive gyorsan dobogott. Szótlanul leült a legközelebb álló székre.

— Az orvos, — folytatá Gallileené asszonyság, — egészségedre nézve szükségesnek tartja, hogy minél többet légy a szabadban. Azt akarja, hogy mig a szép idő tart, mindennap kikocsizzál. Megparancsoltam, hogy ma, a reggeli után a nyitott kocsi készen álljon. Egyéb dolgaim nem engedik, hogy veled menjek. Komornám fog kisérni és két óráig maradtok künn. Null ur reméli, hogy erődet rövid idő alatt visszanyered. Kivánsz valamit?

— Köszönöm — semmit.

— Talán uj öltözéket óhajtanál?

— Oh! nem!

— Nincs panaszod a cselédek ellen?

— A cselédek mindig előzékenyek iránt am.

— Nem akarlak tovább tartóztatni, valakit ide várok, akivel dolgom van.

Karmina kétség és félelem közt lépett a szobába s a zavar és megkönnyebbülés sajátszerüen vegyült érzelmével távozott. A nagynénjével történt titokzatos változás érzete mindinkább erősbült minden szónál, melyet Gallileené asszonyság hozzá intézett. Hallott valamikor beszélni fegyintézetekről és matronáknak nevezett rideg, koros nőkről, kik ott mint igazgatók működtek. Képzelme ily intézetet varázsolt eléje és Gallileené asszonyság hangja és modora tökéletesen megfelelt képzelmének egy matronáról, aki egy fegyenccel beszél.

Midőn az előcsarnokon átment, gondolatai uj irányba tértek. Bizonyos homályos balsejtelem a jövő iránt, egyszerre erőt vett rajta. Az előcsarnok asztalán a Colosseum parafából készült kontár intézete állt. A leányka tétován tekintett reá. „Remélem, hogy Teréza nem sokára itt lesz“ — gondolá magában és a lépcsők felé fordult.

Lassan ment felfelé; fejét mellére horgasztá és gondolataiba volt merülve. Midőn az első tornácra ért, léptek háborgatták merengésében. Feltekintett és szemközt állt Le Frank urral, aki a tanulószobából távozott a zenelecke után.

E váratlan találkozásra rémülten felsikoltott, mint a nők szoktak, mikor megijednek. Le Frank ur negélyes ünnepélyességgel meghajtá magát és komolyan buta pathoszszal mentegetőzött.

— Bocsánatért könyörgök.

A szegény leány, természetes ösztöne által indittatva s megemlékezve azon nehány meggondolatlan szóról, melyet a zenetanár, szerencsétlenségére, meghallott, megkisérlé őt kiengesztelni.

— Nekem nagyon kevés barátom van, Le Frank ur, — mondá félénken. — Szabad önt még azok közé számitanom? Akar ön megbocsátani és feledni? Akar velem kezet szoritani?

Le Frank ur még egyszer nagy ünnepélyességgel meghajtá magát. Büszke volt hangjára. Legdallamosabb és legédeskésebb hanglejtéssel igy felelt:

— Nagyon megtisztelő reám nézve...

Aztán megfogta a felé nyujtott kezet, nagy ceremóniával felemelte és ajkaival megérinté.

Karmina másik kezével a lépcsőpárkányt fogta és ellenőrizheté azon kellemetlen érzést, melyet e pillanatnyi közvetlen érintkezés előidézett. A zenetanár észrevehette volna a belső küzdelem külső nyomait is, ha e pillanatban meg nem szólal a könyvtár ajtajából Gallileené asszonyság hangja, mely megakadályozta, hogy az ifju leány magát elárulja.

— Várom önt, Le Frank ur, — mondá Gallileené asszonyság.

Karmina felrohant a lépcsőkön, máris üldöztetve saját vigyázatlanságának érzete által. Első zavarában és ijedtségében csak egyetlen gondolat támadt elméjében:

— Oh! — mondá magában, — ismét ügyetlenséget követtem volna el?

E közben Gallileené asszonyság elfogadta a zenemestert, az elnéző nyájasságot annyira megközelitő leereszkedéssel, amilyenre természete képes volt.

— Üljön le a karszékre, Le Frank ur. Nem fél ön a nyitott ablaktól?

— Oh! legkevésbé sem. Sőt inkább szeretem.

E szókkal gyorsan felbontott egy hangjegytekercset, melyet felülről magával hozott.

— Ami azon dalt illeti, melyről szerencsém volt említést tehetni.

Gallileené asszonyság az asztalra mutatott.

— Egyelőre tegye le oda azt a dalt. Előbb valami mondani valóm van. Hogyan történt, hogy ön megijesztette unokahugomat? Valami sikoltásfélét hallottam és természetesen kitekintettem. Ő mentegetőzött ön előtt; kérte, hogy bocsásson meg és feledjen. Mit jelent mindez?

Le Frank ur kimerité minden leleményességét, hogy udvariasan kitérhessen a válasz elől, de a legcsekélyebb siker nélkül. Gallileené asszonyság elejétől végig (ha szabad e kifejezést használnunk) a markába tartotta őt s nem bocsátotta ki mindaddig, mig szóról-szóra el nem mondta Karmina véleményét felőle, mint emberről és zenészről és mig tüzetesen le nem irta a körülményeket, melyek közt e vélemény a fülehez jutott. Gallileené asszonyság oly érdeklődéssel hallgatta szavait, mely (kevésbé zavarba ejtő körülmények közt) még Le Frank ur hiuságának is hizelgett volna.

A tudós hölgyet egy pillanatra se vezeté tévutra a kedélyesség azon ügyetlen negélyezése, melylyel a zenetanár a kis kalandot előadta. Éles elméje felfedezte a boszuvágyat Karmina ellen, mely ezen embert, szükség esetén, kész eszköz gyanánt szolgáltathatta kezébe. Gallileené asszonyság ügyes és finom átmenetekkel, a rokonszenvező barátné uj alakjában mutatta be magát.

— Most már tudom Le Frank ur, miért nem akart unokahugom zenetanárává lenni. Bocsásson meg, hogy akaratlanul hamis helyzetbe juttattam önt. Méltányolom eljárásának gyöngéd tapintatosságát, értem és bámulom önt.

Le Frank ur virágzó arcszine még pirosabbá vált. Hideg vére hevülni kezdett, melegitve a hizelgésekkel elárasztott hiuság mindent átható tüze által.

— Nagyon érthető az is, hogy unokahugom eltitkolta a dolgot, folytatá Gallileené asszonyság. Legyen szabad remélnem, hogy szégyenlette bevallani a jó izlés, gyöngédség és müvelt modor teljes hiányát, mely önt oly méltán sértette. De Minerva kisasszony menthetlen hibát követett el az által, hogy nekem nem szólt. Ezen esetben tanusitott magaviselete, — sajnálattal kell bevallanom — ujabb bizonyitéka azon kötelességek nagyon is gyakori elmulasztásának, melyek e házban viselt állásával járnak. A nevelőnő és unokahugom közt bizonyos titkos egyetértés látszik létezni, melyet határozottan rosszalok. Egyébiránt a dolog sokkal kellemetlenebb, hogysem még tovább kivánnék róla beszélni. Ön egy dalról beszélt — ez lángeszének legifjabb szülötte, ugyebár?

„Lángeszének!“ A belső tüz mind égetőbb lett Le Frank urban.

— Azért kértem a találkozást, mondá, hogy egy kérést terjeszthessek elő.

E szókkal ujból a kezébe vette a hangjegyeket.

— Ez legutóbbi, és remélem legsikerültebb kisérletem a zeneköltés terén. Szabad-e önnek ajánlanom . . . ?

— Nekem! kiáltá Gallileené asszonyság kitörő lelkesedéssel.

Le Frank ur érezte a bókot. Hálásan meghajtá magát.

— Szükséges-e mondanom, mily nagy hálával fogadom el e megtiszteltetést? viszonzá Gallileené asszonyság és e szeretetreméltó szavak után felkelt.

E felállás jeladás volt-e arra, hogy Le Frank ur ne háborgassa őt tovább tanulmányaiban, miután célját elérte? Avagy hódolat volt-e melylyel a tudomány a müvészetnek adózott? Le Frank ur nem volt képes kedvezőtlen értelemben magyarázni bármit tett is a nő — és még hozzá ily nő! — az ő jelenlétében. Ujra érezte a bókot.

— A legelső példányt bátor leszek elküldeni önnek, mondá és kezébe vette a kalapját, alig várhatván, hogy munkába állithassa a nyomdászokat.

— És még más huszonöt példányt, melyekre ezennel aláirok! kiáltá bőkezü pártfogónéja, szi lyesen kezet szoritván vele.

Le Frank megkisérlé háláját kifejezni. A nagylelkü Gallileené asszonyság nem engedte szóhoz jutni. A zenetanár elbucsuzott és szerencsésen eljutott az előcsarnokig, de innét egy nyájas, bizalmas hang visszaszólitá a könyvtárba.

— Még egyet, mondá Gallileené asszonyság. Kérem csukja be az ajtót. Karmina kisasszony megint a lépcsőn lehetne. Van önnek sejtelme, mi lehetett indoka, midőn öntől oly rendkivül meglepő módon kért bocsánatot?

Le Frank ur gyors gyanuja azonnal feltámadt.

— Legcsekélyebb sejtelmem sincs, felelé. Ön se tudja?

— Épen oly kevéssé mint ön, viszonzá Gallileené asszonyság. Talán majd az idő kideriti. Még egyszer Isten önnel — és nagy sikert a dalnak!

XXXV. FEJEZET.

Karminára nézve, jelenlegi kedélyállapotában nem volt kellemes menhely saját szobáinak magánya. Felment a tanulószobába.

Minerva kisasszony egyedül volt. A két leány a házirendnek megfelelőleg ebéd előtti öltözködését végezte. Karmina elmondá találkozását Gallileené asszonysággal és Le Frank urral.

— Ne dorgáljon meg, mondá; nem is akarom megtegetni meggondolatlanságomat.

— Ha Le Frank ur elhagyta volna a házat, miután ön beszélt vele, — viszonzá Minerva kisasszony, akkor nem érezném azon aggodalmat, mely most gyötör. Nem szeretem, hogy azután Gallileené asszonyság ment, főleg midőn ön azt mondja, hogy nagynénjének modora ön irányában megváltozott. Önnek élénk képzelme van Karmina. Bizonyos ön felőle, hogy ezen élénk képzelem nem vezette önt tévutra?

— Teljesen bizonyos vagyok felőle.

Minerva kisasszony nem volt teljesen megelégedve.

— Legyen segitségemre, hogy én is épen ugy megbizonyosodjam felőle, mint ön. Gallileené asszonyság rendszerint betekint ide néhány percre, mialatt a gyermekek ebédelnek. Maradjon itt s mondjon neki valamit jelenlétemben. Hadd itéljek saját tapasztalatom alapján.

A leányok bejöttek. Maria kifogástalan öltözéke Maria kifogástalan jellemét tükrözte vissza. Az udvariasság kötelességeit a szokott szerencsés választékossággal teljesité.

— Kedves Karmina, valóban nagy öröm reánk nézve, hogy téged ismét tanszobánkban láthatunk. Természetesen aggodalomban vagyunk egészségi állapotod miatt. E kellemes idő kétségkivül kedvező hatást fog reá gyakorolni és a papa Null urat rendkivül ügyes embernek tartja.

Zo összeráncolt homlokkal állt kissé távolabb, mig e semmitmondó laposságok leperegtek nénje ajkairól. Karmina megkérdezte mi baja van. Zo komoran nézett a kandalló előtt fekvő kutyára.

— Szeretnék Tinker lenni, — mondá.

Maria szeliden mosolygott.

— Mily különös kivánság kedves Zo! És mit tennél, ha Tinker volnál?

A kutya, nevét hallván emliteni, felállt és megrázkódott. Zo rámutatott, a legmélyebb érdeklődés kifejezésével.

— N e k i nem fésülik meg a haját, mielőtt sétálni megy, — mondá, — az ő körmei nem feketék, mikor piszkosak. És ezenkivül (a következő szókat Karmina fülébe sugta) n e k i nincs nevelőnője.

Az ebéd megjelent és Gallileené asszonyság az ebédet követte. Az asztali imát Maria mondta el. Zo, ki az étkezések alkalmával mindig nagyon falánk volt, elfeledte utána mondani az Ament. Karmina, széke mögött állván megsugta neki.

— Amen! oh! ez a sok felesleges beszéd! — mondá Zo, és pedig az első szót lehető hangosan, a többit ellenben suttogva.

Gallileené asszonyság oly szemeket vetett Karminára, mint valamely tolakodóra, aki az utcáról jött volna fel.

— Jobb volna, na a villásreggeli előtt felöltöznél, — mondá, — különben váratni fogod a kocsit.

E szók hallatára Zo letette kését és villáját és hátratekintett e szókkal.

— Kérdezd meg, hogy veled mehetek-e? Karmina ismételte a kis leány kérdését.

— Nem, — mondá Gallileené asszonyság, — a gyerekeknek gyalogolniok kell. Komornám fogja kisérni.

Karmina, a szobából távozván Minerva kisasszonyra tekintett. A nevelőnő egy pillantással válaszolt. Ő is észrevette a változást Gallileené asszonyság modorában és nem volt képes megérteni.

Nem volna könnyü megmondani, Karminára vagy a komornára nézve volt-e kellemetlenebb egymás reájuk erőszakolt társasága. A komornát talán inkább lehetett sajnálni. Mint a többi cseléd a házban, ő is vonzódott titokban Karminához és az urnőjétől vett titkos parancs folytán kénytelen volt a kém szerepét játszani. „Ha Karmina kisasszony megváltoztatja az irányt, melyet a kocsisnak utasitásul adtam, vagy ha utközben bárkivel beszél, erről ön nekem jelentést fog tenni.“ Gallileené asszonyság nem feledte el az uti bőrönd felfedezését és Mool ur felvilágositásai a törvény intézkedései felől, meggyőzték őt arról, hogy a Karminára való felügyelet ép oly komoly pénzbeli érdek tárgya volt ezentul is, mint valaha.

De a legutóbbi események, bizonyos tekintetben fokozták reményeit.

Ha Ovid (mint anyja remélhetni hitte) meghallván Karmina születésének botrányos történetét, lemond házassági tervéről, akkor nincs kizárva a lehetőség, hogy Karmina, mint annyi más érzelmes természetü leány, annyira le lesz sujtva e csapás által, hogy a hajadon életre kár-

hoztatja magát. Gallileené asszonyság tévutra vezetve részint azon remény által, hogy zaklató gyötrelmeitől megszabadulhat, részint pedig szivtelensége által, mely nem volt képes másokban nemeslelkü érzelmeket feltételezni, — fiának jövő elhatározását komolyan kétség tárgyának tekinté.

Addig is, a házasságtörés e gyülöletes szülöttének, ezen élő akadálynak azon fényes kilátások utján, melyek különben Mariára és Zoera vártak volna, anyjukat nem is említve, — a háznál kell maradnia, gyámja hatalmának alávetve és gyámja éber szemeinek őrizete alatt. A szenvedhetlen teremtésnek még mindig van joga orvosi ápolásra, mikor beteg s még mindig el kell őt látni minden gyógyszerrel, melyet az orvos tudománya szükségesnek tart. Gondozására jelentékeny összeg van utalványozva a végrendeletben és a végrendelet végrehajtói kötelesek közbeszólni, ha a feltételek nem teljesittetnek hiven.

Gallileené asszonyság gondolatai nem voltak a legrózsásabbak, sőt ellenkezőleg megfeleltek elkeseredett kedélyhangulatának, midőn a tovarobogó kocsi után nézett, melynek padkáján a komorna ült, mint a feszélyezettség megtestesülése és szemközt vele Karmina, a kiállhatlanul csinos és érdekes leányka, ölében a legujabb kötet költeménynyel. „Más kocsikkal, melyekben más leányok ülnek, néha történnek balesetek. Bezzeg nem történik ilyesmi az én kocsimmal, mikor ez a leány ül benne. Ma az é n lovaim semmitől sem fognak megijedni, és az é n kocsisomat, bármily kövér legyen, bizonyára nem fogja megütni a guta a bakon.“

Sejtelme teljesült. A kocsi a kijelölt órában pontosan megjelent és a komornának nem volt mit jelentenie.

Minerva kisasszony nem feledkezett meg igéretéről. Midőn visszatért a gyermekekkel sétá-

jukról, a lakás ki volt bérelve. Teréza londoni lakása öt percnyi távolságra volt Gallilené asszonyság házától.

Karmina még ugyanazon este sürgönyzött Rómába, azon eshetőségre, hogy öreg dajkája még nem indult utnak. A távirat (a további részletek elmondását találkozásuk idejére halasztván) csupán arról értesité őt, hogy készen várja és tudatta vele az utca és a háziasszony nevét s a házszámot. Karmina és a nevelőnő, a sötétségben tapogatózván, a Gallileené asszonyság modorában tapasztalható változást, Teréza visszatérésének tulajdonitották, mely reá nézve annyira kellemetlen volt.

— Mig módjában van megtenni, — tanácsolá Minerva kisasszony, ugy hiszem, célszerü volna értesiteni öreg barátnéját, hogy lesz lakása, mikorra Londonba érkezik.

XXXVI. FEJEZET.

Másnap az idő, Karmina végtelen örömére, rosszabbra fordult. A folyvást szakadó eső lehetetlenné tette a kikocsizást.

De, mindamellett, ez is eseményteljes nap volt. Ezen esős délután Gallilee ur saját jószántából járult nejének szine elő.

— Rendkivül borongós idő van kedvesem; — igy kezdé mondókáját s a kezdet semminemü figyelemben se részesült, ami nagy felbátoritás volt arra, hogy tovább folytassa.

— Ha szabad magamat igy kifejeznem, Karminának szüksége volna némi kevés mulatságra.

Gallileené asszonyság feltekintett könyvéről. Gallilee ur pedig attól félvén, hogy egészen elakadna, ha szokása szerint időt engedne magának, rohamosan folytatá:

— Ma délután bűvészeti előadás van és igazán szeretném Karminát magammal vinni. Rendkivül örülnénk, ha te is elkisérnél, kedvesem s azt mondják — talán te is hallottad ? — hogy e mulatságokban sok a tudományosság is.

Szemei félénk várakozással forogtak üregeikben, mialatt várta, mit fog neje határozni. Gallileené asszonyság megvetőleg intett kezével az ajtó felé Gallilee ur egy fiatal ember fürgeségével vonult vissza. „No most mulatni fogunk !“ — gondolá magában, mialatt felment Karmina szobájába.

Épen távozni készültek a házból, midőn a zenemester az ajtó elé ért s be akart lépni, hogy zeneleckéjével gyötörje a gyermekeket.

Gallilee ur nyomban kidugta a fejét a kocsiablakon.

— A bűvészeti előadásra megyünk, — kiáltott vidáman. Karmina, nem látod Le Frank urat. Köszöntött téged. Szereti ön a bűvészetet, Le Frank ur ! Ne mondja meg a gyermekeknek, hogy hová mentünk. Nagyon nehezökre esnék a szegénykéknek, de hát a lecke előbbre való, ugyebár ? Isten önnel. Megálljon, még egy szóra. Kérem, ha valamikor ki akarja javittatni az esernyőjét, ismerek egy embert, aki jól és olcsón dolgozik. Cudar idő, ugyebár ? Induljunk, kocsis, induljunk.

Azon általánosan elterjedt nézet, mely a hiuságot, az emberi nem csekélyebb gyarlóságai közé sorozza, valóban nagy tévedésben van. A hiuságnak csupán a mozgató erőre van szüksége, hogy határozott gonoszsággá fajuljon. A hiuság kérlelhetlenül gyanakvó és ördögiesen kegyetlen lehet. Melyik azon két typikus név, melyet a történelem megőrzött, mint a valaha élt leghiubb két emberét? Nero és Robespierre.

Gallileené zenetanárának hiusága, csekély körében is korlátolt eszközeivel, kifejleszté leg-

utálatosabb sajátságait a tudós asszonyság ravasz és éber ösztönzése alatt. Karmina iránti gyanuja, mihelyt egyszer müködésbe lépett, többé nem ismert határt. Nem lehetett semmiféle helyes és igazolható oka arra, hogy megkisértse vele kibékülni. Minden gonosz indok, melyet egy korabeli fiatal leánynak tulajdonitani lehetett, bármily képtelen és valószinütlen volt is, eszébe jutott Le Frank urnak, midőn visszaemlékezett találkozásukra a lépcsőn és Karmina szavaira, pillantására, modorára. Kicsinyes, irigy lelke, mely egyébkor a saját természeti előnyeinek és képességeinek bámulatába volt merülve, most annyira el volt foglalva azzal, hogy mindenféle különböző összeesküvéseket gondoljon ki, melyeknek éle az ő társadalmi és müvészeti állása ellen volna irányozva, — hogy még a szokásos leckét se volt képes adni a két gyermeknek. Mielőtt a kitüzött óra elmult, Minerva kisasszony észrevette, hogy elméje nagyon izgatott, s azt ajánlotta neki, hogy talán jobb volna másnap pótolni a leckét. Miután Le Frank ur gyönge kisérletet tett, nyugalmát visszanyerni — megköszönte a nevelőnő figyelmét és távozott.

A lépcsőkön lemenvén, Karmina szobájának ajtaját félig nyitva találta.

Az ifju leány elment hazulról Gallilee urral. Minerva kisasszony a gyermekeknél maradt. Gallileené asszonyság tudományos kutatásokba volt elmerülve. E délutáni órában semmiféle kötelesség se szólitotta a házi cselédeket a felső emeletekre. Hallgatódzott — habozott — és bement a szobába.

Lehet, hogy az ifju leány naplót vezet, de mindenesetre bizonyos, hogy leveleket ir és kap. Hacsak iróasztalát és fiókját nyitva találja, életének legbenső titkait hatalmába keritheti.

Megvizsgálta az iróasztalt, megvizsgálta a könyves szekrény alatt levő fiókot. Mindkettő be

volt zárva. Ellenben nyitva volt a két ablak közt álló szekrény s az asztalfiók, de semmiféle felfedezés se jutalmazta e két butordarab szorgos átkutatását. Kinyitotta és megrázta a könyveket, melyeket Karmina az asztalon hagyott. Sem elfeledett levél, sem egyéb jegyzék (mely esetleg lapjelzőül szolgálhatott volna) nem hullott ki belőlük. Le Frank ur körülnézett; betekintett a hálószobába; hallgatódzott és meggyőződött róla, hogy senki sincs a folyosón, aztán bement a hálószobába, az öltöző fülkébe, kinyitotta a ruhaszekrény ajtóit — és keresése még mindig eredménytelen maradt, bármily fáradhatlan volt is.

Visszatérvén a nappali szobába, öklével megfenyegette az iróasztalt. „Nem volnál bezárva, gondolá magában, ha nem őriznél valamely szégyenletes titkot. De lesz még máskor is alkalmam idejönni, s neki nem fog mindenkor eszébe jutni, hogy bezárjon.“ Ezzel szép csendesen lelopózott a lépcsőkön s kiment a házból, a nélkül hogy valakivel találkozott volna.

A rosz idő másnap se szünt meg. Le Frank ur gyanujának tárgya nem mozdult ki a házból s az érdemes zenetanárnak nem kinálkozott a második alkalom.

A büvészeti előadás meglátogatása inkább rosz, mint jó hatással volt Karminára. Feje megfájult a nagy hőségben s kimerültsége nem engedte bevárni az előadás végét. A szegény Gallilee ur megszégyenülten vonult vissza klubjának védfalai mögé; sőt ebédnél még bámulatosan egyensulyozott kedélyessége is elhagyta egy pillanatra. Valamely hibát talált a pezsgőben s aztán mentegette magát a pincér előtt.

— Sajnálom, hogy az imént kissé heveskedtem. Nagyon ideges vagyok, ön is volt már valaha ideges, ugyebár? A bor kitünő s való-

ban az idő annyira boszantó, hogy még egy palackkal megiszom.

De Karmina lángoló szive dacolt a betegség s a borongós idő lehangoló hatásával. Levele érkezett Ovidtól s a levélhez egy fénykép volt mellékelve, mely Montrealban készült és Ovidot uti öltözékében ábrázolta. Ovid derült kedélyhangulatban irta e sorokat, melyek felélesztek Karmina csüggedő bátorságát s legalább rövid időre visszaidézték az elmult napok boldogságát. Kanada sikságának levegőjét egyenesen mámorositónak nyilvánitá. Ugy érzé, mintha minden óra mindinkább visszaadná neki azon életerőt, melyet a londoni élet elvett tőle. A szabad ég alatt, a puszta földön jobban aludt, mint valaha életében a legjobb ágyban. Csupán egy aggodalom gyötörte lelkét. Mostani vándor életében nem küldhetik leveleit utána, pedig naponkint mind mohóbban vágyott hallani, hogy Karmina nem unta meg reá várni s hogy otthon minden rendben van.

„És hogyan végződtek e hiu sóvárgásaim? — igy hangzott a levél folytatása. — „Ugy végződtek, hogy utnak inditottam egyik indián kalauzomat, kinek hüségét kipróbáltam és kinek buzgalmát jelentékeny jutalom igérete által serkentettem.

„Ez az indián viszi e soraimat Quebekbe a postára. Egy meghatalmazást is visz magával, mely bankáraimat feljogositja, hogy a számomra érkezett leveleket neki átadják. Holnap csólnakutra indulok s a legénységgel való alapos megbeszélés után megállapitottuk az időt és helyet, amikor és ahol emberem velem találkozni fog, visszaérkezése után. Megvalljam-e gyöngeségemet? avagy ön már eléggé ismer engem, hogy gyanitsa a valót? Nagy kedvem volna, szerelmem, cserben hagyni terveimet és megállapodá-

saimat és az indiánnal visszamenni Quebekbe s a legelső hajón elindulni Angolország felé.

„Ne higyje, hogy balsejtelmek gyötörnek amiatt, ami távollétem alatt otthon történik. Egészségem visszatérésének egyik biztos jele az, hogy a legrózsásabb szinben látom jelen és jövőbeli életünket. Ugyanazon ok miatt szeretnék visszatérni, mely oly nagy sóvárgással tölt el a hazulról irt levelek után. Óhajtok önről hirt hallani, mert szeretem önt, óhajtanék azonnal visszatérni, mert szeretem önt. Sóvárgás, kimondhatatlan sóvárgás van lelkemben, nem kétely, szerelmem, se félelem.

„De, mielőtt szerelmessé lettem volna, orvos voltam. Orvosi tudományom azt mondja, hogy ez a legkedvezőbb alkalom, alaposan megszilárditani egész szervezetemet és (Isten segitségével) oly egészséget és erőt biztositani, mely megengedje, hogy boldogan élhessünk egymással késő életkorunkig. Azt akarom, hogy ön, egyetlen szerelmem, nőm legyen, nem pedig betegápolóm. Ez a gondolat ad nekem annyi önmegtagadást, hogy az indián kalauzt egyedül bocsássam utnak."

Karmina azonnal válaszolt a levélre, mihelyt elolvasta.

Tudta, hogy a küldött már rég utra lesz visszafelé, urához, mire a hajó eljuttathatja levelét rendeltetése helyére. De Ovid oly boldoggá tette őt, hogy indittatva érzé magát neki azonnal irni, a mint indittatva érezte magát, nyomban felelni, ha jelen lett volna és beszélt volna vele. Midőn a lapok tele voltak irva, s a levél le volt pecsételve, akkor érzé, hogy ezen erőfeszités lehangolólag hatott kedélyére.

Érezte, hogy jó volt azonnal megirnia levelét. Még örömének közepette sem hagyta el azon öntudat, hogy nem egészen bizik magában. Null ur, noha vonakodott bevallani, szintén bizonyos bizalmatlanságot árult el azon gyógyszer iránt,

melytől oly gyors eredményt várt, — a mennyiben más szert rendelt. Ezenfelül a boradagot is megtoldotta, melyet eddig elégségesnek tartott. Karmina, anélkül, hogy egészségi állapota felett kétségbeesett volna, érezte, hogy helyesen cselekedett, midőn megirta levelét, mig elég ereje volt, visszhangozni Ovid sorainak derült hangját.

Lefeküdt pamlagára pihenni, kezében a fényképpel. Most nem hatott reá csüggesztőleg a magánosság érzete; az arckép volt a legjobb tarsaság reá nézve. Künn zuhogott a sürü eső; a szobában gyorsan kettyeget az óra. Elmerengve hallgatta mindkettőt, és kedvesére nézett és csókolta élethü arcképét — és boldog volt.

Az ajtó kinyilása volt az első jelentéktelen esemény, mely őt nyugalmában háborgatá. Zo kandikált be. Arca vörös, haja borzas volt és ujjain egy alig elmult iráslecke tintás nyomai látszottak.

— Dühös vagyok, mondá, s a *másik* is dühös.

Karmina a pamlaghoz szólitá őt és iparkodott kitudakolni, hogy ki lehet az a másik dühös egyéniség.

— Oh! tudod! felelé Zo dacosan, ő a kezemre ütött és én azt mondtam neki, hogy — barom.

— Csitt! ilyesmit nem szabad mondani.

— Azonnal itt lesz, folytatá Zo. Te pedig vigyázz magadra! A te kezedre is ráütne, csakhogy te már nagy vagy. Ha nem esnék az eső, megszökném.

Karmina nagyon szigoru arcot vágott és tiltakozott e szándék ellen, oly kifejezésekben, melyek kis barátnéja elméjének fejlődési fokához voltak alkalmazva. Akár csak idegen nyelven beszélt volna. Zonak a kézreütésen kivül egyéb oka is volt a megszökésre.

— Mondd csak — folytatá, — ismered te a fiut?

— Melyik fiut kedvesem?

— Néha erre jár. Kintornája is van. Meg majma is, mely a fogát vicsoritja. Azt kiabálja, hogy: A h a, d z s i s u m i h é p e n n i. Ehhez a fiuhoz akarok menni.

Zo első szerelmének e bevallása ellenállhatlanul komikus volt. Karmina hangos nevetésre fakadt. Zo megbotránkozva követelte, hogy hallgassa meg többi mondani valóját is.

— Még nem végeztem el! kiáltá. A fiu táncol. Igy ni!

Felemelte a fejét magasra, combjára ütött igy utánozta a fiut.

— És néha énekel is! kiáltá a bámulat ujabb kitörésével. J a h! j a h! j a h! b e l l a h-v i t a h-j a h! Ez olaszul van, Karmina.

Az ajtó kinyilt, mialatt még a produkció javában folyt és — Minerva kisasszony belépett.

Mihelyt a küszöbön megjelent, Karmina azonnal látta, hogy Zo helyesen itélte meg nevelőnője kedélyhangulatát. Minerva kisasszony sürü szemöldei össze voltak ráncolva; ajkai halványok voltak és fejét magasan hordta.

— Karmina! mondá éles hangon; önnek nem kellene bátoritani ezt a gyermeket.

E szókkal hátrafordult, csintalan növendékét keresni. Zo gyógyithatlanul bamba volt a leckék alatt, de szabad állapotban értelme néha felvillant. Ily felvillanás most épen az alkalmas pillanatban következett be nála és kilóditotta őt a szobából.

Minerva kisasszony lehanyatlott egy székre, mintegy kimerülten a fáradtságtól. Karmina nyájas hangon szólt hozzá. De a rokonszenves szók veszendőbe mentek ezen önmagát kinzó teremtésnél.

— Nem ; nem vagyok beteg, — mondá. — Egy álmatlan éjszaka ; reggel egy megátalkodott makacs gyermek tanitása ; s mindenkor szenvedélyes és szenvedhetlen véralkat — ez az én egész bajom.

E szókkal Karminára nézett.

— Ön ma nagyon jó szinben van. Sikerült végre az ostoba Null urnak valami okosat kigondolni ? ... Vagy talán jó hirek érkeztek ? — tevé utána, megpillantván a levelet a nyitott iróasztalon.

— Igen, hireket kaptam Ovidról, — viszonzá Karmina.

A fénykép még mindig a kezében volt, de veleszületett gyöngéd érzésénél fogva elrejtve tartá az arcképet.

A nevelőnő sárgás arcszine lassankint szürkés-halványnyá vált. Kezei, melyek ölében nyugodtak, szorosabban kulcsolódtak össze, amint Ovid nevét hallá emlittetni. Ezen alig észrevehető mozdulat után mintegy kővé dermedten ült. Karmina kis vártatva megszólalt :

— Franciska, ön még nem szoritott velem kezet.

Minerva kisasszony lassan feltekintett, kezeit még mindig összefonva tartá ölében.

— Mikor fog visszatérni ? — kérdé.

E szókat nyugodtan ejté ki. Karmina is nyugodtan felelt.

— Sajnálattal kell mondanom, hogy nem tudom.

— Ezt én is sajnálom.

— Nagyon jó öntől Franciska, hogy ezt mondja.

— Nem ; nem jó tőlem. Magamra gondolok, nem önre. Szeretném, ha már a neje volna, — tevé utána halk hangon.

Rövid szünet következett. Minerva kisasszony szólalt meg először.

— Megértett ön engem? — kérdé.

— Legyen segitségemre, hogy megérthessem, — felelé Karmina.

— Ha ön a neje volna, még az én nyugtalan lelkem is megnyugodnék. A küzdelemnek vége lenne örökre.

Felkelt helyéről és izgatottan járt fel s alá a szobában. A szenvedélyes felindulás, melyet elszántan visszafojtott, kezdett ujból erő venni rajta.

— A mult éjjel önről gondolkoztam, — folytatá szakadozott hangon. — Ön nyájas, jószivü kicsi teremtés, de láttam, hogy fel is tud hevülni, nagynénje hidegvérü arcátlanságával szemben. Tudja-e mit tennék én az ön helyén? É n nem várnám be türelmesen az időt, mig ő visszatér hozzám, hanem elmennék hozzá. Karmina! Karmina! hagyja el e borzasztó házat!

E szókkal megállt, közvetlenül a pamlag előtt.

— Hadd nézzek önre. Ah! ugy hiszem ön is gondolkozott már erről.

— Gondolkoztam.

— Mit mondtam? Szegény kis rab, önben meg van a kellő szellem, bár adhatnék önnek valamit az én erélyemből.

A félig gunyos hang, melyen e szókat kiejté, egyszerre elhagyta őt. Átható szemei elhomályosultak; arcának éles vonásai meglazultak. Térdre borult, izmos karjait összefonta Karmina nyaka körül és megcsókolta őt.

— Kedves gyermek! mondá és szenvedélyesen zokogott.

De büszke, független természete még ekkor se tagadta meg önmagát. Visszalökte Karminát a pamlagra.

— Ne nézzen reám! ne szóljon hozzám! zokogá. Hadd győzzem le önmagamat.

Visszafojtá a fuldokló zokogást. Még mindig térden állva feltekintett és megrázkódott. Ajkait kisérteties mosoly torzitá el.

— Ah! milyen bohók vagyunk mi! mondá. Hol van a levendula viz, kedvesem, — az ön kedvenc szere a fejfájás ellen?

Megtalálta a palackot, mielőtt Karmina segithetett volna neki, belemártotta kendőjét a levendula vizbe s a fejét bekötötte vele.

— Igen, folytatá, mintha legköznapibb tárgyakról beszélgettek volna; ugy hiszem, önnek igaza van; ez a legjobb illatszer.

Aztán az órára nézett.

— A gyermekek ebédje tiz perc alatt készen lesz. El kell mondanom és el akarom mondani, a mi közlendőm van. Meglehet, hogy ez lesz az utolsó csekély szolgálat, melylyel az ön sok szivességét viszonozhatom, Karmina.

Visszaült székére.

— Nem tehetek róla, ha megrémitem önt, folytatá, de őszintén meg kell vallanom, hogy sötét szinben látom a jövőt. Mindenekelőtt, minél előbb elválunk mi ketten egymástól — oh! csak egy időre — annál jobb önre nézve. Azok után, a miken a mult éjjel keresztülmentem — nem, nem akarok részletekbe bocsátkozni, csupán azt ismétlem, a mit már egyszer mondtam önnek — ne bizzék bennem. Ezt egészen őszintén mondom, Karmina. Nem akarom, hogy az ön nemeslelkűsége tévutra vezettessék, s a mennyire tőlem telik meg is fogom akadályozni. Majd mikor ön boldog hitves lesz, ő pedig még távolabb tőlem, mint most, — akkor jusson eszébe mogorva kedélyü barátnéja, és engedje meg, hogy eljöhessek önhöz. De elég erről. Egyéb balsejtelmek is várnak még elmondásra. Ön teljesen ismeri öreg dajkáját, mig én csak egy vagy két napi tapasztalat alapján beszélhetek róla. Véleményem szerint e nő szeretete ön

iránt, vadállati szeretetté fajulhat a legcsekélyebb provokációra. Ön folytonos levelezésben áll vele. Tudja ő, mennyit szenvedett ön? Megirta ön neki a valót?

— Megirtam.

— Tartózkodás nélkül?

— Minden tartózkodás nélkül.

— Mikor majd az öreg asszony Londonba érkezik Karmina és meglátja önt és meglátja Gallileené asszonyságot, nem gondolja ön, hogy ebből komoly következmények származhatnak? s hogy az ön helyzete e két nő közt olyanná változhat, melyet (ha tizszerte erősebb volna is ön mint az ilyen valóságban) semmiféle emberi erő se lenne képes elviselni?

Karmina hirtelen felült a pamlagon. Nem volt képes beszélni. Minerva kisasszony időt engedett neki, hogy magához térjen, miután még egy pillantást vetett az órára.

— Nem rémitem önt ok nélkül, — folytatá, — mert egyuttal meg akarom mutatni a menekülés utját is. Az öreg Teréza erélyes, szilaj erélyü nő. Forditsa ön ezen erélyt a saját hasznára. Ő meg fog tenni mindent, amit öntőle kiván. Vigye el őt magával Kanadába.

— Oh! Francziska!

Minerva kisassony az iróasztalon fekvő levélre mutatott.

— Nem irja meg, mikor tér vissza?

— Nem. Szükségesnek tartja egészsége teljes helyreállitását, mindig meszszebb és meszszebb utazik, elküldött leveleiért Quebekbe.

— Akkor hát nem kell attól tartani, hogy egymást elkerülik az uton. Utazzék ön Quebekbe és várja be őt ott.

— Nagyon megijedne.

— Öntől bizonynyal nem.

— És mit mondhatnék neki?

— Azt amit mondani k e l l e n e, ha elég gyönge volna őt itt bevárni. Azt hiszi ön, hogy anyja tekintettel lesz érzelmeire, midőn majd visszatér önt nőül venni? Ismétlem, hogy nem beszélek ok nélkül. Sokat gondolkoztem én erről s készen van a tervem az ön megszökésére s minden üldözés meghiusitására. Pénze van önnek s Teréza fogja gondját viselni, ki szivvel-lélekkel szereti önt. Utazzék el! a saját érdekében és az övében, utazzék el!

Az óra ütött. A nevelőnő felkelt és levette a kendőt fejéről.

— Csitt! — mondá. — Ruhasuhogást hallok a lépcsőn.

Hirtelen felkapott egy orvosságos palackot, mely ittlétét indokolja. A ruhasuhogás mindinkább közeledett. Gallileené asszonyság (ki, szokása szerint a gyermekek ebédjén a tanulószobába ment) kinyitá az ajtót. Azonnal megérté mi a célja a palacknak a nevelőnő kezében.

— Az é n dolgom beadni Karminának az orvosságot, — mondá. Az ö n helye a tanulószobában van, a gyermekeknél.

Kezébe vette a palackot és Karmina felé közeledett. A szobában két tükör volt. Az egyik a szokott helyen, a kandalló felett, a másik átellenben a pamlag mögött levő falon. Minerva kisasszony, mielőtt a szobát elhagyta volna, hátrafordult és a tükörben látta Gallileené asszonyság arcát, midőn Karminával egymásra tekintettek.

A leánykák ebédjükre vártak, Maria békés türelemmel, Zo pedig a tálak boritója alá kandikálva és nagy élvezettel szimatolva a pácolt angolnák illatát.

Maria készséges mosolyával és alkalomszerü kis szónoklattal fogadta a megkésett nevelőnőt.

— Kedves Minerva kisasszony, már csaknem aggódni kezdtünk ön miatt. Reméljük, hogy

nem volt semmiféle kellemetlensége. Bocsásson meg e megjegyzésemért — de ön oly nagyon elszántnak látszik.

Minerva kisasszony szórakozottan felelt, mintha nem Mariával, hanem önmagával beszélt volna.

— Igen, mondá, csakugyan el vagyok szánva.

XXXVII. FEJEZET.

Két napi esőzés után az idő ismét kiderült. Csöndes, verőfényes vasárnapi reggel volt. A Benjulia háza körül elterülő sik térség e szép őszi napon legszebb szineiben pompázott. Még a doktor komoly hajléka is bizonyos mérvben visszatükrözé a szerencsés változást. Midőn Benjulia e nap reggelén felkelt, háznépének oly alakban mutatá be magát, melynek látásához senki se volt szokva — a kedélyes házigazda alakjában. Hallgatag cselédének nagy meglepetésére még fütyörészni is kezdett.

— Ha valaha vig arcot vágtál életedben, mondá inasának, akkor ma vig arcot vághatsz. Szünnapot engedek magamnak.

Miután szakadatlanul dolgozott, a nélkül, hogy laboratoriumát elhagyta volna; (hiszen, még étkezését is az iszonyu boncoló asztal mellett végzé, s ha alkalmilag néhány percig pihenni akart, a padlóra feküdt le) a kisérletek egész sorozatát fejezte be, melyeknek eredményében feltétlenül megbizhatott. Egy lépést tett előre, az agybántalmak azonban homályos problemájának megoldása felé, mely eddig az összes müvelt világ orvosainak kutatásaival dacolt. Ha tovább is ily arányban halad előre, akkor még egy hónap elmultával nevét azon nevek mellé sorozhatja, melyek a találmányok évkönyveiben a halhatatlanok közt fognak fennmaradni.

Kisérlétei annyira igénybe vették elméjét, hogy a levelek, melyeket Gallileené asszonyság nála hagyott, csak akkor jutottak eszébe, midőn e vasárnap reggel elkészült reggelijével. A leveleket átolvasván, meggyőződött róla, hogy azok legcsekélyebb célzást se tartalmaztak azon titokszerü kóresetre, melyet Ovid Montrealban gyógykezelt. Most már csak egy mód maradt hátra Benjulia számára, megszabadulni a kételyektől, melyek még folyvást gyötörték. E mód pedig abból állt, hogy közvetlenül érintkezzék kanadai barátjával. Elhatározta mai szünnapját egy séta által megünnepelni, melynek végcélja a londoni központi távirdai hivatal volt.

De mielőtt eltávozott volna hazulról, háztartási kötelességei vették igénybe figyelmét. Kiadta rendeleteit a szakácsnénak.

Három órakor vissza fog térni ebédre. E nap lesz tanuja legelső rendes étkezésének negyvennyolc óra óta, következőleg szigoru pontosságot követelt. A szakácsné — kit nem rég fogadott fel — erőteljes kis nőszemély volt, lángoló hajjal és piros pozsgás arccal. Ő is tapasztalta, épen ugy, mint az inas, gazdája szeretetreméltóságának jótékony hatását. A doktor ma nézett reá legelőször, mióta a háznál volt. Buskomor szürke szemeiben egy pillanatnyi felvillanás volt látható. Egy ócska, poros kézi kendőt vett elő asztaláról és neki ajándékozta.

— Itt van, vegye, mondá száraz humorával; ne rontsa el arcbőrét a tüzhely mellett.

A szakácsné szangvinikus véralkattal s oly izléssel birt, mely tiszteletet és bátoritást érdemel: nagyon szeretett regényeket olvasni. Saját regényes hajlamai szerint magyarázta a rendkivüli bókot, melyet a doktor tréfás kedvében mondott neki. S midőn Benjulia fanyar mosollyal eltávozott hazulról, hatalmas nádbotjával a padlót kopogtatva, egy uj eszme villant meg az

érdemes szakácsné elméjében; azon eszme, hogy gazdája még nőül is vehetné őt.

A távirdai hivatal felé irányzott utjában, Benjulia átadta Ovid leveleit Gallileené asszonyság házánál.

Ha személyesen kézbesitette volna azokat a ház urnőjének, nem találta volna rózsás kedvében a tudományos hölgyet. A megelőző napon, bizalmas beszélgetés közt találta Karminát és Minerva kisasszonyt, a nélkül, hogy képes lett volna sejteni, mi lehetett beszélgetésük tárgya. Ma reggel megint együtt voltak. Maria és Zo atyjukkal mentek a templomba. Minerva kisasszony otthon maradt fejfájása miatt. Ezen órában és a jelen körülmények közt nem volt alkalmas ürügy, mely Gallileené asszonyság közbelépését igazolhatta volna. Komolyan fontolóra vette az egy havi honorárium feláldozását és a nevelőnő haladéktalan eltávozásának lehetőségét.

Midőn az inas kinyitotta a házajtót, Benjulia átadta neki a levélcsomagot. Legutóbbi tapasztalatai után nem volt szándéka viszonozni Gallileené asszonyság látogatását és szó nélkül távozott.

A tengeralatti huzal közvetitette Morphew urhoz cimzett táviratát, melynek szövege igy hangzott: „Ovid beteg e Montrealban. Agybántalom volt a betegség? Igen, vagy nem.“ Miután klubjában intézkedett, hogy a választ házához küldjék, ismét elindult hazafelé.

Öt perccel három óra előtt otthon volt. A mint az óra ütött, meghuzta a csöngetyüt. Az inas megjelent, de az ebéd nélkül. Benjulia bámulatos szeretetreméltósága, a vasárnapi napon, az irányában támasztható igények magaslatán állt.

— Az ürüsültet három órára rendeltem, mondá rémitő nyugalommal. Hol van?

— Az ebéd tiz perc mulva készen lesz, uram.

— Miért nem kész már most?

— A szakácsné reméli, hogy ön meg fog neki bocsátani, uram. Kissé elkésett.

— Mi késleltette, ha szabad kérdeznem?

A hallgatag inas — más körülmények közt a leghozzáférhetlenebb emberi lény — elkezdett remegni. A doktor a szó szoros értelmében kivert a házból egy cselédet, a ki a laboratorium felső ablakán merészkedett bekandikálni. Egy nőcselédet elkergetett azért, mert egy nap alatt kétszer elfeledte bezárni az ajtót. De mik voltak ezen sommás ekszekuciók azon borzasztó nyugalomhoz képest, melylyel (midőn ebédjére várnia kellett) csupán azt kérdezte, hogy mi késleltette a szakácsnét, s még e kérdést is udvarias alakban szövegezte: „ha szabad kérdeznem?“

— Talán bizony szerelmeskedtél vele? kérdé a doktor, nyájasabban, mint valaha.

E sértő gyanu megoldá a hallgatag inas nyelvét.

— Én ilyesmire képtelen vagyok, uram, felelé az inas megbotránkozva; a szakácsné egy történetet olvasott.

Benjulia a fejével bólintott, mint a kit a magyarázat teljesen kielégit.

— Jól van, mondá. Várni fogok.

Várt és észrevehető volt rajta, hogy gondolatai egy uj eszmemenetet követnek, mely őt nagyon mulattatá. Tiz perc mult el, aztán egy negyedóra és még öt perc. Midőn az inas visszatért az ebéddel, a doktort még mindig mulattathatták magán elmélkedései; vékony ajkai még mindig erősen szét voltak huzva a fanyar mosolytól.

A felszeletelésnél kitünt, hogy az ürüsült csaknem egészen nyers volt. Más időben ez meg-

bocsáthatlan bünténynt képezett Benjulia házi törvényei ellen. Most csak annyit mondott: „Vidd el.“ Csupán burgonyát és sajtot evett. Mikor ebédjét elvégezte, talán még szeretetreméltóbb volt, mint előbb.

— Kérd meg a szakácsnét, hogy jöjjön ide, — mondá.

A szakácsné megjelent, egyik kezét dobogó szivére szoritá, a másikkal pedig a zsebkendőjét tartá a szeme elé.

— Miért sir? — kérdé Benjulia. — Hiszen nem pirongattam meg.

A szakácsné mentegetődzni kezdett, Benjulia egy székre mutatott.

— Üljön le s térjen magához.

A szakácsné leült, gyöngéden mosolyogva könyei közt. E máskép megfoghatlan magaviseletet egy nővel szemben, aki husz percig hagyott várakozni az ebéddel és még akkor se sütötte meg kellőleg az ürühust, csupán egy módon lehetett megmagyarázni. Nem minden asszonynak volt oly szép haja s oly rózsás arcszine. Vajh! miért nem ment fel előbb a szobájába s miért nem nézte meg a tükörben, ha előnyös-e külső megjelenése? Vajjon egy vallomással fogja-e kezdeni, vagy pedig mindjárt merészen megcsókolja?

A doktor azon kezdte, hogy pipára gyujtott. Egy ideig csöndesen pipázott, de szemeit nem vette le a szakácsnéről.

— Azt hallom, hogy ön egy történetet olvasott, — mondá. Mi a neve.

— „Paméla, vagy az Erény Jutalma“, — uram.

Benjulia tovább pipázott. Az idáig tartózkodó és csüggeteg szakácsné kifejezésteljesen emelte fel a szemeit. A doktor folyvást reá né-

zett. Talán bátoritásra van szüksége? A szakácsné óvatosan szolgált némi irodalmi felvilágositással.

— A szerző meg van nevezve a könyvön, uram. Richardson a neve.

A felvilágositás nyájas fogadtatásban részesült.

— Igen; hallottam beszélni a szerzőről és a könyvről is. Érdekes a történet?

— Oh! uram, gyönyörü! Egyedüli mentségem az ebéddel való elkésésemért...

— Ki volt Paméla?

— Egy fiatal cseléd, uram. Bárcsak jobban hasonlitanék hozzá. Szivem nagyon fájt, midőn ön leküldte az ürüsültet; és ön, aki oly kegyes, hogy megbocsátja a sütésnél történt hibát...

Benjulia még egyszer félbeszakitá a mentegetőzést. Egy töredelmes szakácsnéval ép ugy bizonyos cél után törekedett, mint egy elevenen felboncolt állattal. Sem az egyik, sem a másik esetben, semmi se volt képes őt letériteni kijelölt ösvényéről. Visszatért Pamélára.

— És mi történik vele a regény végén?

— Paméla az erényes fiatal nő, uram, — vigyorgott a szakácsné — s igy a történet neve találó: Paméla, vagy az Erény jutalma.

— Ki jutalmazza meg őt?

Képzelhető-e ennél szerencsésebb kérdés? Paméla helyzete csakhamar azonossá vált a szakácsné helyzetével. A kis nő keble elkezdte elárulni gyöngéd felindulása jeleit, melyek terjedelmes felszinen mutatkoztak. Szerelmesen forgatta szemeit. Benjulia nagy füstgomolyt bocsátott ki szájából.

— Nos ki jutalmazta meg? — kérdé ujból.

— A gazdája, uram.

— Hogyan?

A szakácsné szemei szerényen letekintettek ölébe. Arcszine élénkebben ragyogott, mint valaha.

— A gazdája nőül veszi őt, uram.

— Oh!

Ennyi volt minden, amit mondott. Nem volt meglepetve, nem látszott zavartnak, nem bátorodott neki, csupán egyszerüen jelezte, hogy most már tudja, hogyan jutalmazta meg Paméla gazdája Pamélát. És ami még csüggesztőbb volt, a hamut kiverte pipájából, azt ujra megtöltötte és megint rágyujtott. Ha a szakácsné azon nyomorult teremtések közé tartozik, akik soha nem olvasnak regényeket, most már maga alól elenyészni érezte volna gyöngéden ápolt reményeit. De amint a dolgok álltak, Richardson istápolta önmagába vetett bizalmát; Richardson eszébe juttatá, hogy Paméla gazdája is habozott és hogy Paméla erénye nem könnyü szerrel vivta ki jutalmát. Még egy pillantást vetett lopva a doktorra. A női szemek ékesszólása, melyet versben és prózában annyiszor és méltán magasztaltak, ez az ékesszólás beszélt most a szakácsné szemeiből, melyek igy szóltak: „Vegyen engem nőül kedves uram és soha se kerül többé sületlen ürühus az asztalára.“ Köztudomásu dolog, hogy már más vademberek szive is elérzékenyült kellő befolyások hatása alatt, miért ne olvasztaná fel hasonló presszió egy kissé egy tudományos vadember szivét is? A doktor ismét felvette a társalgás fonalát, nyájas célzást ejtvén a szakácsné családi viszonyaira.

— Midőn ön először idejött, ha nem csalódom, azt mondta, hogy nincsenek rokonai.

— Árva vagyok, uram.

— És bizonyos ideig hely nélkül volt, mielőtt önt felfogadtam?

— Igen, uram; csekély megtakaritott pénzem már a végét járta.

Ellenállhat-e e pathetikus képnek a szegény árva megtakaritott filléreiről, melyek gyöngéden emlékeztettek cselédtársának történetére a regényben?

— Oly szegény voltam, mint Pamela, jegyzé meg szelid hangon.

— És ép oly erényes, tevé utána Benjulia.

A szakácsné ékesszóló pillantásai igy szóltak: „Köszönöm uram.“

A doktor félretette pipáját. Ez bizonyára jó jel volt. Székét közelebb huzta az övéhez. A dolog mind jobb fordulatot vett. Karja elég hosszu volt, hogy mostani helyéről, átölelhesse derekát. Dereka készen állt rendelkezésére.

— Önnek nincs semmi különös dolga ma délután, nekem sincs semmi különös teendőm.

E szókat meglehetősen szakadozottan ejté ki. De e mondat egyuttal azon sokat igérők közé tartozott, melyek egyengetik az utat minden egyébre. Például ez is következhetett utána: „Nem lévén ma semmi egyéb dolgunk — miért ne szerelmeskednénk?“ Vagy pedig: „Nem lévén holnap semmi különös teendőnk, miért ne szereznők meg a házassági engedélyt?“ Vajjon ez lesz-e a dolog vége. Nem; Benjulia egészen másnemü ajánlattal állt elő.

— Ön, ugy látszik, nagyon szereti a történeteket. Hátha egy történetet beszélnék el önnek?

Talán volt ebben valamely rejtett, mélyebb értelem. Annyi bizonyos, hogy tekintete és modora egyszerre megváltozott. A szakácsné tünődött magában, hogy mit jelenthet ez.

Ha látta volna valaha a doktort, titkos munkájánál a laboratoriumban, akkor e változás óvatosságra intette volna. Benjulia most ugy nézett azon alsóbb rendü teremtésre, a ki előtte ült a széken, a mint nézni szokott más alsóbb-

rendü lényekre, midőn ki voltak nyujtóztatva előtte a padon.

Története tréfásan kezdődött, a régi ártatlan modorban.

— Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy gazda és egy nőcseléd. Nevezzük a gazdát az Abc első betüjével A. urnak. És nevezzük a cselédet B. kisasszonynak.

A szakácsné megkönnyebbülten sohajtott fel. Csakugyan volt rejtett célzás a doktor történetében. A szerencsétlen nő igy gondolkozott magában: „Nemcsak szép hajam és üde arcszinem van, de ügyes is vagyok.“ Azon ritka estéken, midőn nem volt dolga, néha egy másik, a regényolvasásnál nem kevésbé méltánylandó izlésnek is hódolt: szenvedélyes szinházlátogató volt. Azon gyakran előforduló drámai alak — egy ember, a ki saját történetét elmondja azon ürügy alatt, hogy más ember történetét beszéli el, — nem volt ismeretlen alak, szinházi tapasztalatainak körében. Felbátoritó mosolya, még egyszer, szerényen megjelent ajkain. Gazdája történetének legelején már látta a szerencsés befejezést.

— Valamennyiünknek vannak bajaink az életben, folytatá Benjulia; igy tehát B. kisasszonynak is voltak bajai. Hosszu ideig nem talált helyet és nem voltak szerető rokonai, akik segélyezték volna. Csekély megtakaritott pénzecskéje már fogytán volt.

A történet nagyon is szomoru volt. A szakácsné elővette zsebkendőjét és tiszta szivéből sajnálta B. kisasszonyt.

A doktor tovább folytatá.

— De, mint tudnunk kell, ha Pamélát olvastuk, az erény biztosan elnyeri jutalmát. A. ur háztartásánál közbejött körülmények szükségessé tették, hogy szakácsnét fogadjon fel. Egy hirlap hirdetései közt felfedezte, hogy B. kisasszony

állást keres. A. ur fiatal és kedves nőt talált benne. A. ur felfogadta őt.

A történet e válpontjánál Benjulia szünetet tartott. Kis vártatva igy folytatá.

— És mit tett aztán A. ur.

A szakácsné nem birta magát tovább visszatartóztatni. Felugrott székéről és két karját a doktor nyaka körül fonta.

Benjulia tovább folytatta elbeszélését mintha semmi se történt volna.

— És mit tett aztán A. ur! ismétlé. A. ur a zsebébe nyult — kiadta B. kisaszonynak egy hónapi bérét és elkergette őt a házától. Ön szemtelen nőszemély, elkésette az ebédemet, elrontotta az ürüsültet és a nyakamba ugrott. Itt van a pénze, pusztuljon.

A szakácsné kimeresztett szemekkel és tátott szájjal bámult reá, mintha kővé vált volna. A legközelebbi pillanatban dühe egy mérges sikoltásban tört ki. Az asztalhoz rohant és egy kést ragadott fel. Benjulia kezéből kicsavarta a és visszahanyatlott a székére. Magánkivül volt örömében, kedélyes tréfácskájának sikere felett. Megtette azt, a mit legrégibb barátjának emlékezete óta soha se tett; hangosan kacagott.

— Ez aztán igazán ünnepnap volt! mondá. Miért nincs itt valaki, hogy együtt mulatnánk!

E nevetés és a szók hallatára a szakácsné dühét leglángolóbb hevének tetőpontján egyszerre megfagyasztá a rémület. Volt valami emberfeletti a doktor ördögi örömében. Még ő is érezte az iszonyt e nő szemeiben, melyek reá meredtek.

— Mi baja! kérdé.

A szakácsné valamit hebegett és dadogott és iszonyodva lopózott az ajtó felé. Amint az ablakhoz közeledett, künn egy idegen ember ment el ugyanezen ablak előtt s a ház felé tar-

tott. A szakácsné rámutatott s Benjulia szavait ismétlé.

— Valaki jön, hogy önnel együtt mulasson.

Kinyitá az ajtót. Az előcsarnokban megjelent az inas és mögötte egy gentleman.

A gentleman rendkivül udvarias ember volt. Ijedten nézett a szakácsné kisértetiesen halaványarcára, amint a szegény leány a konyhalépcső felé futott.

— Félek, hogy alkalmatlan időben érkeztem, mondá, Benjuliához intézve szavait. Bocsánatot kérek; majd inkább máskor jövök.

— Lépjen be uram.

A doktor szórakozottan beszélt, az előcsarnok felé nézett és egyébre gondolt.

A gentleman belépett a szobába.

— Nevem Mool, mondá. Volt szerencsém önnel találkozni Gallileené asszonyság egyik estélyén.

— Az bizony meglehet. Én nem emlékszem reá. Üljön le.

Még mindig egyébre gondolt. A szerény Mool ur nagy zavarral ült le egy székre. A doktor végig ment a szobán és kinyitotta az ajtót.

— Bocsásson meg, egy pillanatra, mondá. Azonnal visszatérek.

Elment a konyhalépcsőig és a szolgálót hivta.

— Odalenn van a szakácsné.

— Itt van, uram.

— Mit csinál?

— Kisirja a két szemét.

Benjulia visszafordult, arcán a csalódás kifejezésével. Az erős erkölcsi megrázkódtatások néha komoly hatást gyakorolnak az agyra; — főleg női agyra. Épen azon percben, midőn az idegen megjelent, eszébe jutott Benjuliának, hogy

a szakácsnét esetleg talán érdemes volna tanulmányozni. De minthogy sirásban keresett megkönnyebbülést, agyrendszere rendben volt, következőleg megszünt őt érdekelni. Visszatért az ebédlőbe.

XXXVIII. FEJEZET.

— Ugy látszik uram, mintha önnek nagyon melege volna. Igyék egyet. Jóféle ó angol alc, egyenesen a hordóból.

Szivélyes hangon beszélt. A habzó sört, vendégszerető készséggel töltötte egy öblös billikomba. Mool ur rendkivül meg volt lepetve, és kellemesen. Ő szintén érezte a doktor jó kedvének hatását; és a jó kedvet még fokozta a kellemes visszaemlékezés a szakácsnéval lefolyt jelenetre.

— Én a külvárosok egyikében lakom, doktor Benjulia, London ezen oldalán, magyarázgatá Mool ur, és nagyon szép sétám van házamtól az önéig. Ha rosszul cselekedtem uram, hogy önt vasárnapi napon látogattam meg, csak azt hozhatom fel mentségül, hogy az egész héten nagyon el vagyok foglalva . . .

— Nagyon helyesen. Egyik nap olyan, mint a másik, feltéve, hogy ön nem háborgat munkámban. Ma nem háborgat. Szokott ön dohányozni?

— Köszönöm, nem.

— Nem bánja, ha én pipázom?

— Sőt inkább szeretem.

— Ez nagyon szeretetreméltó öntől. Hogyan is mondta csak a nevét.

— Mool.

Benjulia gyanakodva nézett reá; vajjon nem volt-e ő is fiziolog, következőleg vetélytárs?

— Ön nem orvos, ugyebár?

— Ügyvéd vagyok.

Azon csekély számu népszerü előitéletek egyike, melyekben Benjulia elsőbb rendü embertársaival osztozott, az ügyvédek iránti előitélet volt. Nagy haraggal emlékezett vissza, hogy Gallileené asszonyság soha se lopózhatott volna bizalmába, ha megvetésreméltó öcscse nem provokálja sikeresen, haragjának kitörését. De másfelől annyi bizonyos, hogy ha a szakácsné misztifikálása nem hagyott volna hátra kellemes emlékeket, Mool urat kétségkivül megkérte volna, hogy kivánságát adja elő irásban s ezzel szépen hazaküldte volna őt. A doktor ünnepies szeretetreméltósága csakugyan elérte tetőpontját, ha megengedte egy idegen ügyvédnek, hogy nála leüljön s vele beszélgessen.

— Az ön mesterségét üző gentlemanek, mondá, soha se szoktak látogatásokat tenni idegen embereknél, ha csak a saját érdeküket nem kivánja. Mool ur, ön akar valamit tőlem. Mit akar?

Mool urat szakszerü tapintata arra intette, hogy ne tékozolja az időt bevezető frázisokra.

— Jelen látogatásom egy nyilatkozat következménye, melyet legközelebb tett irodámban Gallileené asszonyság...

— Megálljon! — kiáltá Benjulia. Mondhatom, hogy a bevezetés nincs inyemre. Szükséges-e megnevezni azt a vén — — — (Itt oly szót használt, mely a szótárakban feltalálható ugyan, de minthogy Mool ur megbotránkozott rajta, nem tartjuk alkalmasnak arra, hogy e helyen ismételjük).

— Valóban doktor Benjulia...

— Azt jelenti ez, hogy önnek határozottan kell róla beszélnie?

— Mondjuk, hogy azt jelentheti, — viszonzá Mool ur mosolyogva.

— No hát folytassa és essünk tul rajta mielőbb. Ő egy nyilatkozatot tett az ön irodájá-

ban. Ki vele, cimborám! Rám vonatkozik ez a nyilatkozat?

— Ellenkező esetben doktor Benjulia, nem bátorkodtam volna önnél alkalmatlankodni.

E szükséges magyarázat után Mool ur röviden és világosan elbeszélte mindezt, ami közte és Gallileené asszonyság közt történt.

Az elbeszélés kezdetén Benjulia haragosan félretette a pipáját és már azon a ponton volt, hogy félbeszakitsa az ügyvédet. De meggondolta magát, összeszedte egész önuralmát és csöndesen hallgatott.

— Remélem uram, — igy végzé Mool ur, — remélem, hogy ön idejövetelem indokát nem fogja kedvezőtlenül megitélni. Csak az igazat mondom, midőn azt állitom, hogy Karmina kisasszony sorsa iránt érdeklődöm. A legőszintébb tiszteletet és vonzalmat éreztem szülői iránt. Ön is ismerte őket. Jó emberek voltak. Bővebb megfontolás után bizonnyal sajnálnia kell, ha megfontolatlanul tovább mondott egy rágalmat. Nem szíveskednék segitségemre lenni, hogy a szegény anya emlékét megtisztitsuk e borzasztó szégyenfolttól?

Benjulia szótlanul szitta a pipáját. Lelkeig hatottak-e ezen egyszerü és megható szók? Midőn végre megnyitá ajkait, nagyon furcsán kezdett beszélni.

— Ön középkoru ember, mint mondani szokták. Feltételezem, hogy van némi tapasztalata az asszonyok körül?

— Nős ember vagyok, uram, — viszonzá Mool ur komolyan és elpirulva.

— Nagyon jól van; ez is tapasztalat bizonyos tekintetben. Mikor egy ember mogorva kedélyhangulatban van és egy nő akar valamit tőle, tudja-e ön, mily ügyességgel tudja ez a nő kizsákmányolni azon kiváltságának előnyeit, hogy boszanthatja a férfit, mindaddig, mig az készebb

volna akármit megtenni, csakhogy békében maradhasson tőle? Igy történt, hogy elmondtam Gallileené asszonyságnak azt, amit ő tovább mondott önnek.

Egy kissé várt és a pipájával vigasztalta magát.

— Jegyezze meg, — folytatá, — hogy én semmiféle érdeklődéssel se viseltetem a leány iránt és soha sem törődtem szülőivel, egy szalmaszálnyit se. De másfelől, ha jóra fordithatja azt, amit most fogok mondani, tegye meg és örülni fogok rajta. Ez a botrány Rómában kezdődött egy tanulótársam hencegéseivel. Haragudott reám és haragudott másra is, azért, mert kinevettük, midőn azt mondta, hogy ő Graywell Róbertné asszonyság kedvese, aztán fogadott velünk, hogy még ugyanazon éjjel látni fogjuk az ő szobájában, egyedül Graywell ur nejét. Mi egy függöny mögött voltunk elrejtőzve és láttuk őt társunk szobájában. Én megfizettem a vesztett fogadást és kevéssel ezután elhagytam Rómát. A másik fél megtagadta a fizetést.

— Milyen jogcimen? kérdi Mool ur mohón.

— Azon a jogcimen, hogy a nő sürü fátyolt viselt és arcát nem láthattuk.

— Ez ellenvetést nem türő kifogás, doktor Benjulia.

— Meglehet. Én nem tartottam olyannak. Két órával előbb Graywell Róbertné asszonysággal az utcán találkoztam. Nagyon különös tengerzöld szinü ruha volt rajta azon a napon és hozzá egy kalap, melyet mindenki megbámult, mert felényivel kisebb volt az akkoriban divatos óriási kalapoknál. A sajátszerü öltözék és a magas alak tekintetében nem lehetett tévednem, mikor ujra megláttam mindkettőt a tanuló szobájában. Ennélfogva kifizetten a fogadást.

— Emlékszik ön azon társuk nevére, a ki megtagadta a fizetést.

— Baccani Egisto volt a neve.

— Hallott azóta valamit felőle.

— Hallottam. Valami politikai dologba keveredett és mint sok más társa, Angolországba menekült és mint hasonlóképen sok más társa, nyelvtanitással kereste a kenyerét. Nekem is elküldte a prospektusát, — igy tudtam meg, hogy mi lett belőle.

— Birtokában van még az a prospektus.

— Régen eltéptem.

Mool ur leirta a nevet jegyzőkönyvébe.

— Egyebet nem mondhat nekem? kérdé.

— Semmi egyebet.

— Fogadja legszivélyesebb köszönetemet, doktor. Jó napot.

— Tudassa velem, ha feltalálja Baccanit. Iszik még egy pohár alet? Látni fogja Gallileené asszonyságot nem sokára?

— Igen — ha feltalálom Baccanit.

— Szokott néha játszani kis gyermekekkel?

— Magamnak is van öt, a kikkel játszhatom, felelé Mool ur.

— Nagyon jól van. Ha elmegy Gallileené asszonysághoz, hivassa elő a kisebbik leányt. Zonak szoktuk nevezni. Illeszsze ujját a hátgerincére, — ide, épen a nyaka alá. Aztán nyomja meg ujjával, jó erősen — igy ni. És ha vonaglik, akkor mondja neki, hogy tiszteltetni a hórihorgas doktor.

Midőn Mool ur hazaért, nagyon meg volt lepetve, egy nyitott hintót látván háza előtt. Egy csinos öltözetü nő ült az első ülésen és gyanus szemekkel nézett reá.

— Kérem uram, mondá, sziveskedjék megmondani Karmina kisasszonynak, hogy valóban nem várhatunk tovább.

A nő arcának feszélyezett kifejezését visszatükrözé Mool ur arca. Karmina látogatásának

magán lakásán, csakugyan nem lehetett közönséges indoka. Rögtön azon félelem támadt benne, hogy Gallileené asszonyság anyjáról beszélhetett neki.

Mielőtt a nappali szoba ajtaját kinyitotta, e félelme elenyészett. Hallotta, hogy Karmina nejével és gyermekeivel beszélgetett.

— Szabad önt egy szóra kérnem, Mool ur.

Az ügyvéd bevezette őt dolgozó szobájába. Az ifju leány félénk és zavart volt, de épen nem haragos vagy szomoru.

— Nagynéném mindennap elküld kocsizni, mikor szép az idő, mondá. Minthogy a kocsis épen erre hajtott, azt hittem meg fog bocsátani, ha beszólok és egy kérdést intézek önhöz.

— Bizonyára, kedves gyermekem. Intézzen hozzám akárhány kérdést.

— Kérdésem a törvényt illeti. Nagynéném azt állitja, hogy oly hatalma van felettem, mint szegény atyámnak volt, életében. Igaz-e az?

— Igaz.

— És meddig lesz gyámom?

— Mig ön huszonnegyedik évét betölti.

Karmina arcáról még a halvány pirosság is elenyészett.

— Talán három évnél is hosszabb szenvedés! — mondá szomoruan.

— Szenvedés? Mit ért ezalatt, gyermekem?

Az ifju leány még inkább elhalványult és nem felelt.

— Még egy kérdésem volna, — mondá halkabb hangon. Nagynéném gyámom maradna-e azon esetre is, ha, tegyük fel, férjhez mennék?

Mool ur igy felelt, mialatt komolyan fürkészőleg tekintett reá:

— Ez esetben férje lenne az egyetlen ember, akinek hatalma volna ön felett. De e kér-

dések nagyon különösen hangzanak, Karmina. Nem akarna ön engem bizalmába vonni?

A leányka, hirtelen felindulással megragadta az ügyvéd kezét és megcsókolta.

— Mennem kell! — mondá. Máris nagyon soká várakoztattam a kocsit.

E szókkal kiszaladt, a nélkül, hogy csak egyszer is hátratekintett volna.

XXXIX. FEJEZET.

Gallileené asszonyság komornája megnézte óráját, midőn a kocsi elindult Mool ur háza elől.

— Csaknem egy órával elkésve érünk haza — mondá.

— Az én hibám, Jane. Mondja meg urnőjének a valót, ha esetleg kérdezné. Nem fogom önt kevésbé szeretni azért, ha a rendeletnek engedelmeskedik.

— Inkább elveszteném a helyemet, kisasszony, hogysem önt bajba keverjem.

— A nő igazat mondott. Karmina szelidsége nem csupán elviselhetővé, hanem egyenesen kellemessé tette helyzetét. Az ifju leány ugy bánt vele, mintha társa és barátnéja lett volna. Midőn most sebesen hajtattak hazafelé, „fiatal lady"-jére nézett, oly aggódó érdekeltséggel, mely határozottan az imént kifejezett érzelmek őszinte voltára vallott. Karmina, ahelyett, hogy szokása szerint enyelegve társalgott volna, hallgatag és szomoru volt. Vajjon e kedélyváltozást Mool urnál tett látogatása okozta-e? Az. Az ügyvéd egészen ártatlanul megérlelte benne az elhatározást, hogy azon kétségbeesett módhoz folyamodjék, melyet Minerva kisasszony javasolt.

Ha Mool ur alaptalannak jelentette volna ki Gallileené asszonyság azon állitását, hogy feltétlen hatalma van unokahuga felett, ezen esetre Karmina el volt szánva egy kompromisz-

MAGYAR KIRÁLYI TUDOMÁNYEGYETEM DEBRECZEN

szumot inditványozni. Késznek nyilatkozott volna Ovid visszaérkezéseig nagynénjének rendelkezésére állni, azon feltétel alatt, hogy Teréza megérkezése után, öreg dajkájánál élhessen csöndes visszavonultságban. E lakhelyváltozás elháritott volna minden összeütközést Gallileené asszonyság és Teréza közt és Karmina életét oly békéssé és boldoggá tette volna, amint csak kivánni lehetett az adott körülmények közt.

De most, miután az ügyvéd is megerősitette nagynénje állitását, kölcsönös helyzetük felett, mindenki előtt, aki Gallileené asszonyság természetét ismerte, tisztában állt, hogy ily megállapodás létrehozásának reményéről végkép le kell mondani. Azonnali menekvés Ovid védelmébe és karjai közé, volt az egyetlen választás, ha csak Karmina nem volt képes magát rászánni, hogy kérlelhetetlen üldöztetés és örökös bizonytalanság közt éljen.

A megszökés előkészületei be voltak fejezve.

Gallileené asszonyság arcának futólagos megpillantása a tükörben, csak megerősithette Minerva kisasszonyt azon elhatározásában, hogy közbelépjen. Vasárnap reggel bezárkózott Karminával s egy szökési módozatot ajánlott, mely még Gallileené asszonyság bizalmatlanságával és ravaszságával is dacolt. Semmiféle pénzbeli akadály sem állt a terv utjában. Karmina ötszáz fontnyi évi jövedelmének negyedrésze már kifizettetett Mool ur közbenjárásával. Ebből elég maradt — még az öreg dajka megtakaritott pénzének igénybevétele nélkül is — a szükséges holmik beszerzésére s a két nő utazási költségeinek fedezésére Quebekig. A Teréza megérkezése utáni napon (kora reggeli órában, mikor még a cselédek alusznak) Karmina és dajkája elhagyhatja a házat gyélog, a nélkül, hogy bármily nyomot hagyna hátra

E közben a szerencse kedvezett Gallileen. asszonyság komornájának. Semmiféle kérdést sem

intéztek hozzá, sőt a késő hazaérkezés tudomásul se vétetett.

Öt perccel a hintó megérkezése előtt, Gallileené asszonyságnál egy tudós vidéki barátnéja jelentette be magát, megbizás következtében. A legközelebbi kedden délután egy rendkivül érdekes tudományos esemény volt kilátásba helyezve. Egy uj tanár felolvasást hirdetett „az anyagról.“ A felolvasás után általános vitatkozás következett, melyben (bizonyos feltételek mellett) Gallileené asszonyság is szándékozott részt venni.

— Ha a tanár arra vállalkozik, mondá, hogy megmagyarázza a különvált parányok működését, ám kisértse meg, de a nélkül, hogy egy összefüggő anyagi medium létezését feltételezze a térségben. És — figyeljen reám jól — ha ez a szempont elfogadtatik, mi a következméuy? Világos szavakkal elmondva, nem egyéb (kiáltá Gallileené asszonyság nagyon izgatottan félre fugorva) mint a parányok fogalmának egyszerü mellőzése.

Barátnéja ugy nézett reá, mint a kinek a parányok mellőzése nagy megkönnyebbülést szerez.

— Menjünk tovább, folytatá Gallileené asszonyság. A kérdés e részével kapcsolatban, be fogom várni, vajjon a tanár magáévá teszi-é Thomson elméletét. Ön bizonyára ismeri Thomson elméletét. Nem? Akor hát röviden elmondom. A puszta különféleség, a gravitációval párosulva megmagyarázza a parányok működésének összes látszólag ellentétes törvényeit. Ön érti, ugyebár? Nagyon jól van. Ha a tanár mellőzi Thomsont, akkor én is szót kérek és elfoglalom álláspontomat.

Mialatt Gallileené asszonyság ekkép kifejtette álláspontját barátnéja előtt, a kocsis visszatolta a kocsit a szinbe, a komorna lement a cselédszobába theázni, Karmina pedig Minerva kisasszonyhoz sietett a tanulószobába, ilyeténképen mindhárman biztositva levén a felfedeztetések elől Gallileené asszonyság főpróbája által, a „Parányok Komédiájából“.

—

Hétfőn reggel hirek érkeztek Rómából — komoly hirek, melyek megerősiték Minerva kisasszony balsejtelmeit.

Karmina levelet kapott, olasz portobélyeggel, de a cim nem volt Teréza kézirása. Megnézte az aláirást. A levél irója az öreg pap-tisztelendő Patrizio volt. A levél igy hangzott:

„Kedves gyermekem! A jó Teréza ma lé-utazik London felé. Türelmetlenül várta végig mindazon törvényes formaságokat, melyeket azon körülmény tett szükségesekké, hogy férje végrendelkezés nélkül halt meg. A temetési költségek és némely apró adósságok kifizetése után alig maradt hátra valami csekély pénz utána. De a mi fő a szegény ember jó kereszténythez illő módon élt és halt meg. Nála voltam utolsó pillanatban. Imádkozzék, kedves gyermekem, lelke nyugalmáért.

„Teréza azon kijentéssel vált el tőlem, hogy éjjel nappal utazni fog, mert mielőbb önnél akar lenni. Bármily erős testalkatu legyen is a jó asszony, ugy hiszem, hogy legalább egy éjjel kénytelen lesz pihenőt tartani. Erre számitván, ugy gondolom, hogy levelem előbb fog megérkezni, mint ő. Kell valamit mondanom az ön öreg dajkája felől, a mit önnek nagyon jó lesz tudnia.

„Ne higyje egy percig se, hogy kárhoztatni akarom önt, a miért dajkájához intézett levelében leirta azon barátságtalan fogadtatást, melyet nagynénje és gyámja házánál talált. Kihez lehetne bizalma, ha nem volna azon derék asszonyhoz, a ki ön mellett az anya helyét töltötte be? Ezenkivül nem csöpögtettem-é önbe kora gyermekségétől fogva az igazság szeretetét! Ön leveleiben igazat mondott. Dicsérem önt érte gyermekem és együtt érzek önnel.

„De a benyomás, melyet e levelek Terézára tettek, nem olyanok, mint óhajtottam volna. Érdemei közé tartozik, hogy a leghivebb önfeláldozással szereti önt; hibái közé tartozik, hogy ellen-

szenveiben heves és makacs. Az ön nagynénjét végleg meggyülölte. Küzdöttem és remélem sikerrel a kereszténytelen érzelem ellen.

„Most már az én befolyásom körén kivül van. E levelem célja önt felkérni, hogy folytassa a jó müvet, melyet én elkezdtem. Csillapitsa le e heves természetet, fékezze e szilaj lelket. Az ön nyájas befolyásának, Karmina, különös hatalma van azok felett, kik önt szeretik — és ki szeretné önt jobban mint Teréza. Önnek talán sejtelme sincs e hatalomról. Éljen vele mérsékelten és az Isten és az ő szenteinek segélyével, nem félek a következményektől.

„Irjon nekem, gyermekem, Teréza megérkezése után — s vajha arról értesithetne, hogy boldogabbnak érzi magát és egészsége javul. Irja meg azt is, van-é kilátása mielőbb férjhez mehetni. Ha azon csekély dolgokból, melyeket tudok, szabad itélnem, akkor az ön legdrágább földi érdekei, az életében történendő ezen üdvös változás elé gördülő akadályok elháritásától függnek. Erre nézve legjobb kivánságaimat és áldásomat küldöm önnek. Ha egy szegény pap, mint én valamiben szolgálatára lehet, ne feledkezzék meg

Patrizio atyáról.“

Minden tétovázás, melyet Karmina érezhetett volna, e levél elolvasása után elenyészett. A jó Patrizio atya, ép ugy mint a jó Mool ur, ártatlannl bátoritották őt, dacolni gyámja hatalmával.

XL. FEJEZET.

Karmina a délelőtti leckék után megmutatta a pap levelét Minerva kisasszonynak. A nevelőnő elolvasta és szó nélkül visszaadta.

— Nincs semmi mondani valója? — kérdé Karmina?

— Nincs. Véleményemet már ismeri. A levél ugyanazt mondja, amit én mondtam, csakhogy hathatósabb szavakkal.

— E levél érlelte meg elhatározásomat, azon tanácsát követni, Franciska.

— Akkor a levél hasznos szolgálatot tett.

— És láthatja, — folytatá Karmina, — hogy Patrizio atya a házasságom elé gördülő akadályokról beszél Teréza nyilván megmutatta neki leveleimet. Nem hiszi ön, hogy ő is attól fél, amitől én, hogy tudniillik nagynéném módot fog találni, bennünket egymástól elszakitani, még Ovid visszaérkezése után is?

— Könnyen meglehet.

A nevelőnő, gyönge, fáradt hangon beszélt és szórakozottan dőlt hátra karszékén. Karmina megkérdezte ha ismét álmatlanul töltötte-e az éjszakát.

— Igen, — felelé Minerva kisasszony, — még egy rosz éjszakám volt s hozzá a gyermekek tanitásának kinszenvedése. Nem tudom, mitől undorodom inkább, Zo szemtelen ostobaságától-e, vagy Maria türhetlen szenvelgésétől.

Még soha se beszélt ily modorban Mariáról. Mintha még a hangja is megváltozott volna. A szokásos ideges harag helyett mély megvetést árult el. A csöndben, mely azután következett, feltekintett és látta, hogy Karmina szemei aggódva és nyájas kifejezéssel nyugodtak rajta.

— Önön kivül, — mondá, — önön kivül minden emberi lény kellemetlennek és durvának tartana és igaza volna. Nem is kérdezősködtem még egészsége felől. Arcszine halványabb a szokottnál. Talán önnek is rosz éjszakája volt?

— Reggelfelé aludtam el. És — oh! oly szépet álmodtam. Szinte azt óhajtanám, bár soha se ébredtem volna fel.

— Kiről álmodott?

Gépileg intézte e kérdést az ifju leányhoz, de homloka borus volt, mintha az imént hallott szók kellemetlen gondolatot ébresztettek volna benne.

— Anyámról álmodtam, — felelé Karmina.

Minerva kisasszony egyszerre felegyenesedett székén. Bármily természetü lehetett is ama mulékony benyomás, most már megszabadult tőle. Szemeiben ismét volt némi élet, hangjában ismét volt némi melegség.

— Ragadjon ki kedélytelenségemből, — — mondá. — Beszélje el álmát.

— Semmi különös sincs benne, Franciska. Mindnyájan szoktuk látni néha álmunkban elveszett kedveseinket. Én is láttam ma éjjel anyámat, amint este lefekvéskor szoktam volt látni a gyermekszobában, magas termetével, szép arcával és hosszu fekete hajával, mely derékon alólig omlott alá fehér hálóköntösén. Lehajolt fölém, megcsókolt és nagyon meglepetve látszott lenni. Igy szólt: „Kis angyalom, miféle idegen kézben vagy? Eljöttem, hogy visszavigyelek saját ágyacskádba az én ágyam mellett.“ Én nem voltam meglepetve, se megrémülve, két karommal átöleltem nyakát s mindketten tovarepültünk a hüvös, csillagos éjszakában és megint otthon voltunk. Láttam ágyacskámat, csinos fehér kárpitjaival és piros szalagjaival. Anyám egy angol tündérmesét olvasott fel nekem egy könyvből melyet atyámtól kapott, nyájas hangja mind gyöngébb lett, mialatt én mindinkább elálmosodtam és aztán az egész oly édesen végződött, mint a hajdani boldog napokban. Arra ébredtem fel, hogy keservesen sirtam. Szokott ön is néha álmodni anyjáról?

— Én? Az Isten őrizzen tőle!

— Oh! Franciska! mily borzasztó dolgot mond ön!

— Igazán? Pedig az a gondolat támadt bennem, mialatt ön beszélt. Még pedig nem ok nélkül. Én voltam egy számos tagu családban a legutolsó, a rut — a mogorva, a nem szivesen

látott jövevény, a ki még inkább megnehezitette a háztartási költségekre szükségelt pénz beszerzését. Atyám szitkokkal illette anyámat a miért anyámmá lett. Anyám nem kevésbbé keserüen gyalázta őt, és haragjának feleslegét kiméletlen kézzel, az én nyomorult hitvány testemen csillapitá. A lefekvés ideje volt reám nézve az ütlegek ideje. Beszéljen nekem a saját anyjáról — de ne az enyimről. Ugyebár, ön nagyon fiatal volt, mikor anyja meghalt?

— Fiatalabb, hogysem képes lettem volna érezni szerencsétlenségemet, — de eléggé koros, hogy visszaemlékezhessem a legjobb nőre, ki valaha élt. Hadd mutassam meg önnek ismét arcképét, melyet atyám készitett. Nem látja ön ezen az arcon, hogy mily angyal volt? Bizonyos varázs volt benne, melyet minden gyermek érzett. Még emlékszem nehány játszótársamra, a kik körünkbe szoktak volt jönni. Több más jó anya is volt ott velünk — de a gyermekek mind az én anyám körül sereglettek. Azt akarták, hogy minden játékukban résztvegyen; ha regéket mesélt, verekedtek rajta, hogy ki üljön az ölébe; némelyek sirtak, mások orditottak, midőn elérkezett az idő hazamenni. Oh! miért élünk és miért halunk meg? Néha bennem is keserü gondolatok támadnak, Franciska, mint önben. A költeményekben olvastam, hol a halál borzasztó. Szerintem is nagyon kegyetlen dolog a halál — és soha se rémlett oly kegyetlennek, mint mióta Ovidot ismerem. Mennyivel boldogabb volnék, ha anyám még élne. Mennyire szerette volna őt Ovid, és mennyire szerette volna ő Ovidot.

Minerva kisasszony szótlanul hallgatta. A valódi érdeklődés és rokonszenv némasága volt ez, mialatt Karmina anyjáról beszélt. Midőn azonban kedvesének neve vegyült gyermekkori visszaemlékezései közé, akkor a változás ujból előállt. A jellemző vonások ismét megkeményed-

tek a nevelőnő arcán. Megint hátradőlt karszékén. Ujjai idegesen morzsolgatták fekete kötényének széleit.

Karmina sokkal mélyebben volt elmerülve gondolataiba és sokkal mohóbban vágyott azokat kifejezni, hogysem ezen intő jelekre figyelt volna.

— Birtokomban vannak anyám összes levelei, melyeket atyámnak irt, — folytatá, — midőn az utóbbi kirándulásokat tett, tanulmányozás céljából. Önnek még van némi ideje — szeretnék azok közül néhányat felolvasni. A mult éjjel elolvastam egyet — s álmom talán ennek tulajdonitandó. A levél oly tárgyról szól, mely mindenkit érdekel. Atyám távollétében egy nagyon kedves barátja szerencsétlenül járt és anyámnak kellet nejét előkészitenie a rosz hirre — oh erről jut eszembe. Előbb mondanom kell önnek valamit.

— Magáról? kérdé Minerva kisasszoy.

— Ovidról. Tanácsára van szükségem.

Minerva kisasszony nem felelt. Karmina tovább folytatá:

— Azt akarnám tudni, irjak-e Ovidnak?

— Természetesen, irjon, viszonzá a nevelőnő hevesen és élesen.

— Ugyebár, nem sértettem meg önt? kérdé Karmina.

— Bohóság. Olvassa el anyja levelét.

— Igen — de óhajtanám, hogy előbb hallja meg a körülményeket.

— Hiszen már elmondta.

— Nem, nem! A magam esetére vonatkozó körülményeket értem.

Közelebb huzódott Minerva kisasszony mellé.

— Suttogva fogok beszélni, mert valaki a lépcsőkön hallgatózhatik. Minél többet gondolkozom felőle, annál inkább érzem, hogy elő kellene készitenem Ovidot megérkezésemre, mielőtt

megszökném. Ön azt mondta, midőn erről beszéltünk ...

— Ne törődjék azzal, amit én mondtam.

— Oh! de törődnöm kell vele. On azt mondta, hogy Ovid bankárjaihoz mehetek Quebekbe s irhatok neki mikor megtudom, hol tartózkodik. Még egyszer megfontoltam a dolgot és nagyon kockáztatottnak találtam. Megeshetik, hogy épen odaérkezésem napján tér vissza utazásából; sőt az utcán is találkozhatunk véletlenül. Nem is merek reá gondolni, hogy egészségi állapotát tekintve, mily következményei lehetnének ily meglepetésnek! Aztán előállna a borzasztó kényszerüség, megmondani neki, hogy anyjának bánásmódja vitt e kétségbeesett lépésre Nem gondolja ön, hogy mindezt gyöngédebben tehetném levélben?

— Igen.

— Például irhatnék neki holnap. Az amerikai posta épen holnap indul. Levelem több nappal előbb volna Kanadában, mintsem én odaérkezhetnem Terézával, miután a felfedezéstől való félelmünk miatt kerülő utakon kellene utaznunk. Én bezárkózhatnám Quebekben egy szállodában, Teréza pedig elmehetne naponkint a bankba megtudni, vajjon Ovid elküldött-e leveleiért, vagy előreláthatólag rövid idő alatt vissza fog-e térni. Igy aztán elő lenne reá készülve s mikor találkozni fogunk ...

A nevelőnő felkelt helyéről s az órára mutatott.

Karmina reá nézett és rémülten ugrott fel.

— Valami baja van önnek? — kérdé.

— Igen, ugy hiszem az idegfájás gyötör. Orvosszerem a szobámban van. Ne tartóztasson kedvesem. Gallileené asszonyságnak nem szabad önt ismét itt találnia.

A fájdalom paroxyzmusa, melyet Karmina észrevett, még egyszer végig vonult a nevelőnő

arcán. De legyőzte azt és kiment a szobából. Hanem a fájdalom ismét erőt vett rajta és kebléből egy halk sikoltás tört elő, midőn az ajtót becsukta, Karmina utána rohant.

— Franciska, mi baj?

Franciska hátranézett, mialatt felment a lépcsőkön és nyájas hangon mondá:

— Semmi... ne gondoljon vele.

Karmina egy lépést tőn előre s egyszerre meghátrált.

A fájdalom ama kifejezését csakugyan testi szenvedés okozta volna? Avagy egyébnek tulajdonitandó, amit talán ő meggondolatlanul mondott? Igyekezett visszaidézni emlékébe mindazt, ami közte és Franciska közt történt. Az erőfeszités kifárasztó. Gondolatai önváddal telve Ovid felé fordultak. Ha ő beszélne egy barátnéjával, kinek titkos bánata ismeretes volna előtte, vajjon említené-e ő azon nő nevét, kit mindketten szeretnek? Jegyesének arcképére nézett és érzéketlen, nyomorult önzőnek szidalmazta magát.

— Vajjon fog-e rajtam Ovid javitani? — tünődék magában. — Méltóbb leszek-e valamivel hozzá, ha maid a neje leszek.

A villásreggeli ideje elérkezett és Gallileené asszonyság felizent, hogy ne várjanak reá.

— Dolgozik, — mondá Gallilee ur, szent borzalommal. — Holnap beszédet fog tartani a vitatkozás folyamában. Le fogja verni azon embert, aki a felolvasást rendezi. Én nem ismerem őt, de hogyan gondolkozol te e kérdés felől Karmina? a világ minden kincséért se szeretnék a bőrében lenni. Szegény ördög! Bocsáss meg kedvesem; szolgálhatok egy kacsaszárnynyal. Főtt kacsa — ah! és nyelv — oh! Ismered-e azon külföldi ember történetét, aki tizenötször ebédelt angol barátainál és minden ebédre főtt kacsát és nyelvet tálaltak fel neki. A tizenötödikszer már nem állta ki tovább. Homlokára ütött és

felkiáltott: „Oh! irgalmas ég! megint kacsa és nyelv!“ Ugyebár nem mondod tovább? — és talán te is ugy gondolkozol, mint én? de én már torkig vagyok a főtt kacsával és a nyelvvel.

Null ur rendelvényei folyvást friss levegőt szabtak elő. A kocsi a rendes órában megjelent a ház előtt és Gallilee ur hasonló pontossággal elindult klubja felé.

Karmina sokkal nyugtalanabb volt, hogy sem elhagyhatta volna a házat anélkül, hogy előbb Minerva kisasszonyt látta volna. Felment tehát a tanulószobába.

Midőn az ajtót kinyitotta, nem hallott hangokat. Minerva kisasszony irt és csöndet követelt. A leánykák már fel voltak öltözve a sétára. A szorgalmas Maria kezében egy könyvet tartott. A rest Zo egy magas széken ült és a lábait ütögette.

— Ha egy szót szólsz, — suttogá, midőn Karmina elment mellette, — borzas ördögnek fognak nevezni és felültetnek egy magas székre. Én el fogok menni ahhoz a fiuhoz.

— Jobban érzi ön magát, Franciska?

— Sokkal jobban, kedvesem.

Arca meghazudtolta szavait, a fájdalom nyomai még most sem enyésztek el. Eltépte a levelet, melyet irt és darabjait egy papirkosárba dobta.

— Ez a második levél, melyet összetép, jegyzé meg Zo.

— Ha még egy szót szól, thea helyett kenyeret és vizet fog kapni, kiáltá a nevelőnő.

Minerva kisasszony, ha talán fájdalmai megszünhettek is, még mindig nagyon izgatott volt. Ezt maga Zo is észrevette rajta.

— Szeretném, ha ön kikocsiznék velem, mondá Karmina. A levegő nagyon jótékonyan hatna.

— Lehetetlen! Hanem ha akarja, csillapitsa le máskép ingerlékeny idegeimet.

— Hogyan?

— Szabaditson meg ezektől a gyermekektől. Vigye őket magával. Megteszi?

Zo azonnal leugrott székéről: sőt még Maria is félrefordità szemeit a könyvről.

— Szivesen elviszem őket. Engedelmet kell kérnünk nagynénémtől?

— Ezuttal mellőzni fogjuk nagynénje engedelmét. Be van zárkózva a könyvtárba és mindnyájunknak meg van tiltva őt háborgatni. Magamra vállalom a felelősséget.

E szókkal a leányokhoz fordult és ingerültsége még egyszer kitört.

— Pusztuljatok!

Maria méltóságteljesen kelt fel, és a világért sem engedte volna el a kis szpicset.

— Nagyon sajnálom, Minerva kisasszony, ha é n olyasmit tettem, a mi önt haragra lobbantotta.

Az é n szót nagyon hangsulyozta s egy oldalpillantást vetett hugára. Zo kirohant a szobából és a tornácon eljárta az olasz fiu táncát.

— Szégyeld magad! mondá Maria. — Zo torkaszakadtából énekelt:

— Y a h, y a h, y a h, b e l l a h v i t a h y a h! Pompás! pompás! pompás! kikocsizunk!

Karmina még pár barátságos szót mondott, mielőtt a gyermekek után ment volna

— Nem tartott engem gyöngédtelennek, Franciska, hogy az imint egyedül hagytam önt felmenni szobájába?

Minerva kisasszony szomoru és nyájas hangon válaszolt:

— A legjobb a mit tehetett, az volt, hogy magamra hagyjon.

Karmina még mindig nem volt egészen megnyugtatva.

— Igen, de ön kinokat szenvedett, mondá.

— Bohó gyermek! Most nem szenvedek kinokat.

— Akarja, hogy egészen megnyugodjam, Franciska? Adjon egy csókot.

— Akár kettőt is, kedvesem.

Megcsókolta Karmina arcát két felől.

— Most pedig engedjen irnom, mondá.

Karmina eltávozott.

A kocsikázás kellemes lehetett volna, Zo társaságában. A komorna nagyon jól mulatott. Maga Maria is koronkint elmosolyodott. Csak egy komor egyén volt a kocsiban. „Karmina kisasszony egy cseppet se volt mulatságos", jegyzé meg a komorna, midőn hazaérkeztek.

Gallileené asszonyság az előcsarnokban fogadta őket.

— Többé nem fogod magaddal vinni a gyermekeket, engedelmem nélkül, mondá Karminának. Azon személy, a ki tettedért valódilag felelős, többé nem fog téged tévutra vezetni.

E szókkal visszament a könyvtárba és becsukta maga után az ajtót.

Maria és Zo, anyjuk láttára, felsiettek a lépcsőkön, Karmina egyedül állt az előcsarnokban. Gallileené asszonyság szavaira szinte megrémült. Kis vártatva a gyermekek után ment, de csak a saját szobájáig. Itt elhagyta bátorsága. Gyöngén kiáltott a felső emeletre: „Franciska!" Hivására senki se felelt. Bement szobájába. Az asztalon egy kis papircsomag feküdt, lepecsételve és a saját nevére cimezve. Felbontotta. Egy kis rubinkővel diszitett gyürü hullott ki belőle. Megismerte a követ: — Minerva kisasszony gyürüje volt.

A papir belsején nehány elmosódott sor volt irva.

„Megkisérlettem szivemet kitárni ön előtt levélben — és valamennyi levelemet széttéptem.

Minél kevesebb a szó, annál jobb. Gondoljon vissza vallomásomra és tudni fogja, miért hagytam el önt. Hallani fog felőlem, ha méltóbb leszek önre, mint most vagyok. Addig is, viselje gyürümet. Emlékeztetni fogja önt arra, hogy mily nyomorult voltam egykor. M. F.“

Karmina a gyürüre nézett. Eszébe jutott, hogy Franciska egykor biztositékul kinálta, a husz forintnyi kölcsönért.

Még egyszer átolvasta a vallomást. Két sor alá volt huzva benne:

„Gonoszságom, melyre Gallileené asszonyság számitott, még mindig bennem lakhatik“ — és: „Még most is, midőn ön már tudja titkomat, még most is szeretem őt. Ne bizzék bennem.“

Karmina soha se bizott benne rendületlenebbül, mint e keserü pillanatban.

XLI. FEJEZET.

A tanulószoba egészen más volt, mint egyébkor.

A szobaleány ideiglenes tekintélylyel felruházva szótlanul ült kézimunkája mellett. Maria az ablaknál állt, uj minőségében, mint tétlen gyermek, zsebkendőjét a kezében tartotta, az elmaradhatlan könyv azonban a földön hevert. Zo hanyatt feküdt a kandalló előtt levő szőnyegen és a kutyát ringatta karjain. Koronkint féloldalt fordult és bámészkodva nézett fel a menyezetre. Minerva kisasszony eltávozása megnémitotta a szobaleányt és szinte kövé meresztette a gyermekeket.

Végre Maria törte meg a csendet.

— Vajjon hol lehet Karmina.

— Valószinüleg a szobájában van, — mondá a szobaleány.

— Nem jó volna-e utána néznem.

Az óvatos szobaleány őrizkedett a tanácsadástól. Maria jól egyensulyozott szelleme annyira kizökkent a kerékvágásból, hogy epedő kiváncsisággal tekintett hugára, Zo még folyvást egyik oldalról a másikra fetrengett, talán ily módon igyekezett ösztönszerüleg mozgásba hozni az agyában lakó mozdulatlan gondolatokat. Ölében a kutya, a szabályos mozgás által ringatva, mélyen aludt; még csak a legyek se háborgatták álmában.

Mialatt Maria még azon tünődött, mit volna legcélszerübb tenni, Karmina belépett a szobába, amint a cseléd később leirta, ugy nézett ki, mint aki valahol eltévedt. Maria a tanulószoba közönségének érzelmeit az által fejezte ki, hogy zsebkendőjét ünnepélyes szótlansággal a szeméhez emelé. Karmina nem is figyelt e tüntetésre, hanem egyenesen a szobaleányhoz ment és igy szólt hozzá:

— Látta ön Minerva kisasszonyt eltávozása előtt?

— Én adtam át izenetét, kisasszony.

— Miféle izenetet?

— Minerva kisasszony nehány percnyi kihallgatást kért Gallileené asszonyságtól.

— S aztán?

— Aztán, kisasszony, bevezettem a nevelőnőt a könyvtárba. A kalap a fején volt s általában el volt készülve a kimenetelre. Alig volt öt percig Gallileené asszonysággal, aztán ismét kijött, csöngetett és igy szólt Józsefnek: „Málhám össze van csomagolva s a cimek is rajta vannak; egy óra mulva elküldök értük. Jó napot József.“ Ezzel kiment az utcára, oly nyugodtan, mintha csak a szegletboltba ment volna bevásárolni.

— Elküldött a málhákért?

— El, kisasszony.

Karmina felemelte fejét és szilárdabb hangon szólt.

— Hova vitték?

— A hátulsó utcában lakó virágárusnéhoz, ki további rendeletig magánál tartja.

— Nem hagyott hátra egyéb cimet?

— Nem.

Ezzel vége volt az utolsó halvány reménynek is, Franciskát kinyomozhatni. Karmina csüggedten fordult vissza, hogy elhagyja a szobát Zo megszólitá őt a kandalló előtti szőnyegről Karmina, ki mindig nyájas volt e gyermek iránt visszatért hozzá.

— Mit akarsz? — kérdé tőle.

Zo felkelt és talpra állt, mielőtt felelt volna, mint egy parlamenti tag.

— Arról a nevelőnőről gondolkoztam, — mondá. — Nem mondtam egykor neked, hogy el akarok szökni. És nem miatta akartam-e ezt tenni? Csitt! Én ugy okoskodom, hogy ő tőlem szökött meg. Én nem vagyok haragtartó s csak magamban örülök rajta. Nincs többé piszkos köröm. Nincs többé kenyér és viz thea helyett. Ennyi az egész. Jó reggelt.

Zo megint lefeküdt a kandalló előtt levő szőnyegre s a kutya megint ráfeküdt Zora.

Karmina visszatért szobájába — és gondolkozott azok felett, amiket a szobaleánytól hallott.

Tisztán állt, hogy Gallileené asszonynak nem volt alkalma a nevelőnőt rögtön elküldeni, Minerva kisasszony hirtelen eltávozása kétségtelenül egyedül Minerva kisasszony müve volt. Idáig Karmina képes volt tisztán látni — tovább nem. Még mindig uralkodott rajta a szomoru elhagyatottság azon érzete, mely őt meglepte Franciska nehány bucsusorának elolvasása után. Voltak pillanatok, midőn homályosan megértette és keservesen sajnálta azon indokokat,

melyek szerencsétlen barátnéját befolyásolták. Más pillanatokban ösztönszerüleg haragudott e tény miatt, mely őt saját magára utalta épen azon percben, midőn legnagyobb szüksége volt a bátoritásra, melyet az övénél erélyesebb természet rokonszenve nyujthatott. Kezdett kételkedni elhatározásának szilárdságában, ha nem lesz jelen Franciska, hogy a szökés reggelén bucsut vegyen tőle. Most először gyötörte őt a bizalmatlanság azon fogadtatás iránt, melyben őt Ovid részesitendi, — azon félelem, hogy hátha merészségét sokalni fogja; sőt azon balsejtelmü gyanu, hogy esetleg anyja pártját foghatná. Csüggedten és aggódva dőlt le pamlagára — szive tele volt keserüséggel Franciska iránt — ami őt magát illeti, nem törődött vele, akár tovább élhet, akár meg kell halnia.

Ebéd előtt engedelmet kért, szobájában maradhatni, Gallileené asszonyság azonnal megjelent, keményebb és hidegebb arccal, mint valaha, megnézni a beteget. Nem találván sürgető szükséget, Null urat elhivatni, csak annyit mondott:

— Csöngess, ha valamire szükséged lesz.

Ezzel eltávozott.

Rövid szünet multa Gallilee ur következett, ki kabátja szárnya alatt elrejtve egy fél palack bort hozott, mig zsebei válogatott süteményekkel voltak megtömve.

— Csempészett portékák, kedvesem, suttogá; akkor csiptem fel, mikor senki se nézett reám. Mikor elcsüggedünk Karmina, akkor a jóságos gondviselés étvágygyal szokott bennünket megvigasztalni. A sherry jó és zamatos, a süteméný szinte elolvad a szájban. Itt maradjak nálad, vagy inkább ne maradjak itt? Magam is jobbnak tartom. Nevezetes azonossága a véleményeknek — ugyebár? Nagyon sajnálom a sze-

gény Minerva kisasszonyt. Hátha lefeküdnél ágyadba?

Karmina nem volt oly kedélyhangulatban, hogy e jó tanácsot követhette volna. Nyugtalanul járt fel s alá szobájában, midőn a házajtó bezárásának ideje elérkezett. A kulcszárás és a retesz előretolás zaját nyomon követé erős csöngetés, mely után egy másik váratlan esemény következett, Gallilee ur másodszor is meglátogatta Karminát — egészen átváltozott alakban. Kövér arca piros volt s határozottan ugy nézett ki, mintha tulajdonosa képes volna egyéb felindulásokra is, mint melyeket a pezsgő és a klub idéz elő. Egy táviratot nyujtott át Karminának — és mialatt beszélt, vékony hangja erős izgatottságot árult el.

— Kedvesem, valami nagyon kellemetlen dolog történt. Rajta kaptam Józsefet amint ezt a feleségemhez vitte. Véleményem szerint nagyon helytelen dolog — mit tartasz te magad felőle? — Gallileené asszonyságnak vinni egy táviratot, mely neked van cimezve. Nem tévedésből történt, mert elég arcátlan volt azt mondani, hogy csak utasitásait követte. — Megdorgáltam Józsefet.

Gallilee ur meglepetve nézett önmagára, mialatt e hős tettét konstatálta, aztán visszaesett szokott szelid kedélyhangulatába.

— Remélem nem kaptál rosz hirt? kérdé aggodalmasan, mialatt Karmina a táviratot felbontotta.

— Sőt jó hirt kaptam, a legjobbat! kiáltá az ifju leány hévvel.

Gallilee ur oly boldognak látszott, mintha a jó hirt közlő távirat őt magát illette volna. Távoztában még egyszer visszaesett előbbi izgatottságába. Az inas vakmerősége ismét gyötörni kezdte őt.

— Átkozott József! kiáltá, anélkül, hogy ezuttal valakinek a véleményét kikérte volna.

A távirat Terézától érkezett. Ugyanazon este adatott fel Párisban és tartalma a következő volt: „Annyira fáradt vagyok, hogy a mai esti vonattal nem mehetek Angolországba. Holnap reggel indulok, este hatkor nálad leszek.“

Karmina épen oly lelki állapotban volt, hogy valódi megkönnyebbülést érzett azon gondolatra, hogy legboldogabb napjainak hü öreg barátnéját viszontláthatja Egy pillanatra sem ébredt fel benne azon gyanu, hogy Gallileené asszonyság meg fogja kisérleni, rajtakapni őt valamely titkos közlekedésen Minerva kisasszonynyal — pedig az inasnak adott parancs világosan erre vallott. Ma este elég volt tudnia, hogy még nincs egészen elhagyatva. Midőn fejét lehajtá vánkosára, nem gyötörte őt semminemü félelem a miatt, hogy mily következményei lehetnek majd Teréza megérkezésének. Bátorsága ujból feléledt; ismét képesnek érzé magát, szembeszállni (a jó öreg dajka segitsége mellett) a tervezett szökés kockázatával. Midőn kedélye kissé csillapult, meg tudta itélni mily rokonszenvre és bámulatra méltó volt Franciska önfeláldozása. Mily erőfeszitéssel titkolta el a szegény nevelőnő féltékenysége kinjait! Mily nemesen mondott le Karmina barátságáról, Karmina érdekében!

A következő nap — az anyagról szóló felolvasás nevezetes keddje és Teréza megérkezésének reg óhajtott napja, — nagy igényeket támasztott Karmina levélirási képességei iránt.

Első levele Franciskának szólt. Őszinte és komoly hangon kérte benne Minerva kisasszonyt egy hely kijelölésére, ahol találkozhatnának és a legmelegebb kifejezésekben biztositá őt hü barátnéja változhatlan szeretétől, bizalmáról és bámulatáról. A szobaleány azonnal elvitte a le-

velet a virágárusnő boltjába és sajátkezüleg tette, a még mindig ott levő málhák egyikének szijja alá.

A másik levél számos oldalra terjedt és megirása az egész reggelt igénybe vette.

Karmina a legnagyobb gyöngédséggel, de egyszersmind a legteljesebb hüséggel felfedezte jegyesének a komoly indokokat, melyek őt arra birták, hogy anyja házát elhagyja. Elvégre kénytelen levén saját mentsége miatt beszélni, érezte hogy a titkolózás és a félvallomások ép oly méltatlanok volnának hozzá, mint Ovidhoz. Ujra leirta azt, amit már egyizben Terézának irt — mindössze csak azon módositással, hogy engesztelőleg beszélt Ovid anyjáról. A levél zárszavai méltók voltak Karmina igazságos és nemes gondolkozásmódjához.

„Ön talán azt fogja mondani: miért kell csak most hallanom mindarról, amit ön szenvedett? Oh! szerelmem! mily régóta vágytam önnek mindazt elmondhatni! Már tollat is fogtam, hogy leirjam. De önre gondoltam és megint letettem tollamat. Mily önző és kegyetlen dolog lett volna teljes felépülését megakadályozni szomoruság és kételyek felidézése által — sőt talán önt arra birni, hogy visszatérjen Angolországba, mielőtt még egészsége teljesen helyreállt volna! Nem sajnálom azon önmegtagadást, melybe hallgatásom került. Egyedül az szomorit, hogy oly hangon kell irnom anyjáról, melyek talán csökkenteni fogják irányában fia tiszteletét.“

A cseléd felhozta Karmina szobájába a villás reggelit. Gallileené asszonyság még mindig tanulmányaival volt elfoglalva, Gallilee ur pedig elment a klubjába. A leányoknak jelenleg nem volt egyéb tanáruk, a zenemesteren kivül. Gallileené asszonyság azzal fenyegetőzött, hogy mikor majd a felolvasásnak és a vitatkozásnak vége lesz, ő maga veszi át Minerva kisasszony

hivatalát, mig egy alkalmas nevelőnő találkozik. Ezuttal Maria és Zo érzelmei testvéries azonossággal nyilvánultak. Nehéz volna megmondani, melyik nézett nagyobb rémülettel a tudományos anya leckéi elé.

Karmina hallotta zongorázni a leánykákat, mialatt reggelizett. Midőn szobájába ment, kikocsizáshoz átöltözni, a zene megszentségtelenitése megszünt. Kellően lepecsételt és bélyeggel ellátott levelét levitte maga az s előcsarnokban álló levélkosárba dobta, hogy a többiekkel együtt elvigyék a postára. Gyönge, ideges állapotában, egészen kimerité a felindulás, melyet az Ovidnak szóló levél megirása okozott. Szive sebesen dobogott, térdei inogtak, midőn lement a lépcsőkön.

Az előcsarnokban egy férfit pillantott meg, a ki lassu léptekkel járt fel s alá, Midőn közelebb jött, a férfi feléje fordult és Karmina megpillantá Le Frank ur gyülöletes arcát.

A zenemester türelme véggkép kifogyott. Akármennyire leste is, soha se talált alkalmat, megujitani kutatásait Karmina szobájában. Időközben éber gyanuja önmagában talált táplálékot. Azon megérthetlen, kiengesztelési kisérlet és kézszoritásra való felhivás indokait ép oly sürü homály boritá mint valaha. Le Frank ur a kedvezőtlen körülményeknek esvén áldozatul, elhatározta (bár nagyon akarata ellenére) hogy a legegyenesebb módhoz fog nyulni. A helyett, hogy titokban meritsen értesülést Karmina naplóiból és leveleiből, most már arra szánta el magát, hogy nyiltan kérjen felvilágositást, Karminától magától.

Ez idő szerint mint becsületes ember óhajtván szerepelni e minőségében nagyon hátrányára mutatta magát. Stentori hangján nem birt uralkodni, hasonlóképen hiányzott kellő önuralma ünnepélyes meghajtásának véghezvitelére.

— Vártam, hogy egy szót szólhassak önnel, mielőtt kikocsiznék, mondá szakadozott hangon.

Karmina nem felelt neki, sőt reá se nézett, mert már is nagyon ideges volt, mielőtt őt megpillantotta volna, másfelől pedig öntudatával birt annak, hogy nagy hibát követett el, midőn a multkor, egyáltalában szóba állt vele. Zavartan meghajtá fejét s kissé közelebb ment a házajtóhoz.

Le Frank ur eléje állt.

— Kérnem kell önt, hogy sziveskedjék visszaemlékezni arra, a mi köztünk történt, folytatá; midőn legutolszor egymással véletlenül találkoztunk.

A zongoramester arra számitott, hogy megijeszti az ifju leányt. De ellenkezőleg szemtelensége provokálta az ifju leány bátorságát.

— Kérem, bocsásson el, — mondá Karmina. a kocsi vár reám.

— A kocsi még kissé tovább is várhat, — felelé a zenemester durván. Azon alkalommal, melyet emlitettem, ön bizonyos előzékenységet tanusitott irántam, melyre semmiféle igényt se tarthatok. Talán szives lesz közölni velem indokait?

— Nem értem önt, uram.

— Oh! igen, ön nagyon is jól megértett.

Karmina egy lépést tőn hátrafelé s kezét azon csöngetyü fogantyujára tette, mely leszolgált a cselédek osztályába.

— Azt akarja ön, hogy csöngessek? — kérdé.

Kétségtelen volt, hogy megteszi, ha Le Frank ur még egy lépéssel közeledik felé. A zongoramester félreállt, de az ifju leány megrezzent pillantásától. Midőn az előcsarnokban levő asztal mellett elhaladt, levelét bedobta a levél-

kosárba. Le Frank ur szeme követte a levelet. Egyszerre alázatossá és udvariassá lett.

— Bocsánat, ha megrémitettem önt, — mondá és kinyitotta előtte a házajtót anélkül, hogy a ház előtt álló kocsisnak és szobaleánynak megmutatta volna magát.

Miután a kocsi elrobogott, csöndesen becsukta az ajtót, az előcsarnokban levő asztalhoz ment és a kosárba nézett.

Volt-e valami veszély, hogy a cselédek meglátják? Az inas urnőjét kisérte el a felolvasásra. A nőcselédek közül egyik se volt a lépcsőn. Kivette Karmina levelét és megnézte a cimet: Vere Ovid orvos urnak.

Szemei gyorsan pislogtak; a sértések iránt nagyon élénk emlékezőtehetsége eszébe juttatá, hogy doktor Vere Ovid egykor megkisérlette (s ezt legkevésbé se titkolta) Gallileené asszonyságot reábeszélni, hogy ne szerződtesse őt zenetanárul. Boszuálló természete, magakovácsolta finom láncszemekkel összekötötte most a cimzett iránti gyülöletét azon érdekével, hogy a levelet ellopja s ez által Karmina titkait megtudja. Az órára tekintvén látta, hogy bőven elég ideje van, felbontani a levélboritékot és (ha a levél tartalma nem volna reá nézve fontos) azt ujra beragasztani és személyesen postára adni. Még egyszer körülnézett, aztán észrevétlenül távozott, a levéllel zsebében.

—

A hintó mellett, hazatértében egy bérkocsi robogott el, melyben egy férfi ült. A bérkocsi oly sebesen vágtatott, hogy az összeütközést csak alig lehetett kikerülni. A komorna felsikoltott, Karmina elsápadt és a kocsis azon tünődött, vajjon hova siethet ily eszeveszetten a bérkocsiban ülő férfi, aki nem volt más, mint Mool ur első segédje — lóhalálban vágtatva doktor Benjuliához.

XLII. FEJEZET.

Mool ur lelkét sulyos kételyek gyötörték, miután Karmina mult vasárnap eltávozott tőle.

Az ifju leány izgatottsága, furcsa kérdése és hirtelen eltávozása, mindez valami meggondolatlan tervet sejtetett Mool urral. Talán bizony szökés van készülőben? A legtöbb ember nyilván Gallileené asszonysággal közölte volna a dolgot. De az ügyvéd még nagyon élénken emlékezett az irodában lefolyt jelenetre. Azon gyülöletes kedvteléstől, melylyel Gallileené asszonyság Karmina anyjának emlékét bemocskolni igyekezett, annyira megbotránkozott és elundorodott, hogy szinte visszaborzadt azon gondolattól, hogy vele még egyszer érintkezzék, bármily sürgős volna is az alkalom. A történtek után lehetséges volt, hogy Karmina illőnek fogja tartani, levélben kimagyarázni magát. Elhatározta, hogy egy esetleges levélre várni fog másnap reggelig.

Hétfőn nem érkezett levél. Midőn Mool ur irodájába ért, a rendes levelezésben elég anyagot talált arra, hogy idejének minden percét elfoglalja. Szándéka volt irni Karminának, de erről merőben megfeledkezett. Csak a napi munka elvégzése után volt alkalma egy fontosabb ügyre gondolni: Benjulia egykori barátja, Baccani olasz nyelvmester felkeresésére. Egyik segédének meghagyta, hogy másnap reggel kérdezősködjék utána a könyvárusoknál. Itt, és csak itt kaphatott választ azon kérdésre, hogy él-e még Baccani és hogy Londonban él-e.

A tudakolás nem volt eredménytelen. Kedden este Mool ur kezei közt volt Baccani lakcime.

Az ügyvéd, noha tul volt halmozva munkával, félretette saját ügyeit azon szent kötelesség kedvéért, hogy megvédelmezze az elhunyt nő emlékét s azon sürgető szükség érdekében, hogy elhallgattassa Gallileené asszonyság kiméletlen

és rágalmazó nyelvét. Baccani lakására érve értesült, hogy a nyelvmester elment ebédelni egy közel levő vendéglőbe. Mool ur elhatározta őt megvárni és pár sort irt Baccaninak. Tiz perc mulva szemközt állt, egy mogorva külsejü, korosabb emberrel, kinek pillantása és hangja elárulta azon hajlandóságát, hogy a legcsekélyebb vigyázatlan szó által sértve érezze magát és a derék ügyvédet egyenesen kémnek tartsa.

De Mool ur tapasztalata a körülmények magaslatán állt. Miután teljesen és világosan kimagyarázta látogatásának célját, bocsánatot kért alkalmatlankodásáért és Baccaninak, mint becsületes embernek rokonszenvére hivatkozott.

Baccani e közben véleményt alkotott magának az ügyvéd felől és következtetéseit e szókban nyilvánitá:

— Nekem uram, keserü tapasztalataim vannak az emberiség körül. Ön, mióta e szobába lépett, némileg megváltoztatta véleményemet az emberi természetről. S ez nem csekély dolog az én koromban s az én körülményeim közt.

Ezzel komolyan meghajtá magát, ágyához ment, lehajolt és egy durva müvü vasládát hozott elő. Miután a rozsdás zárt némi erőfeszitéssel felnyitotta, egy ócska jegyzőkönyvet vett elő a ládából, a jegyzőkönyvből pedig egy papirt, mely egy régi levélhez hasonlitott.

— Ime, — mondá, átadván a papirt Mool urnak, e nyilatkozat helyre fogja állitani a kérdéses hölgy jó hirnevét. De mielőtt elolvasná a kéziratot, el kell mondanom, hogyan jutottam hozzá.

A tárgy megmagyarázása oly nagy zavarba látszott őt ejteni, hogy Mool ur közbeszólt:

— Ismerem már egy részét azon körülményeknek, melyekről ön beszélni akar. Tudomásom van a fogadásról, melyből a rágalom származott és e fogadás eldöntéséről. Csupán a ké-

sőbbi körülmények azok, melyeknek elmondásával kénytelen vagyok önt fárasztani.

Baccani tartózkodás nélkül kifejezte hálaját, a feladat ilyetén megkönnyitése miatt.

— Ép oly élénken érzem az ön gyöngédségét, — ugymond, — mint amennyire érzem azon cselekedetem menthetlen voltát, hogy egy nő hirnevét fogadás tárgyává engedtem tenni. Kitől tudta ön meg az esetet.

— Ugyanattól, aki az ön nevét felemlité előttem — Doktor Benjuliától.

Baccani hevesen tiltakozólag emelte fel kezét.

— Ne beszéljen többé róla az én jelenlétemben, — tört ki hevesen. — Ez az ember engem vérig sértett. Midőn a politikai üldöztetés elől ez országba menekültem, elküldtem neki prospektusomat. Nyelvmesteri szerény helyzetemből irigység nélkül néztem fel a hirnév azon magas polcára, melyet az orvosok közt elfoglal; azt hittem, hogy bizvást emlékeztethetem őt régi barátságunkra, hiszen számtalan szivességet tettem neki azon régmult napokban. Soha se hallatott magáról, még csak arról sem értesitett, hogy a prospektust kezéhez kapta. Alávaló, nyomorult ember! Nem akarok többé hallani felőle.

— Bocsásson meg, ha még egyszer, utóljára, beszélnem kell róla, — mondá Mool ur. — Ismeretségük még a fogadás eldöntése után is tartott?

— Nem uram. Midőn nehány nap mulva elmentem a klubba, hol rendesen találkozni szoktunk, ő már elhagyta Rómát. Azon időtől fogva a mai napig — nagy megelégedéssel mondom — soha se láttam őt többé.

Ezzel fel volt deritve azon körülmény, mely lehetetlenné tette, hogy a rágalom megcáfolása Benjulia tudomására jusson. Most még csak azt

akarta Mool ur megtudni, hogyan történt a megcáfolás.

— Ne térnénk vissza — ugymond — azon kéziratra, melynek átolvasását ön megengedte

— Szivesen, — viszonzá Baccani. — A szerep, melyet én a kalandban játszottam, könnyen megmagyarázható. El voltam határozva a nő arcát látni, mielőtt megengedném magamnak elhinni, hogy egy tiszteletreméltó férjes nő kompromittálhatta magát egy gazemberrel, aki azzal kérkedett, hogy ez a nő az ő szeretője. Az utcán vártam, mig a nő kijött. Utána mentem és láttam, amint egy férfival találkozott. Mindketten együtt mentek egy szinházba. Helyet foglaltam közelükben. A nő természetesen felemelte fátyolát. Gyanum, hogy csalás van a játékban, azonnal bizonyossággá vált. Előadás után nyomon követtem őt Graywell Róbert ur házáig. Graywell ur nejével együtt a házon kivül tölté az estét. Sokkal dühösebb voltam, hogy sem hazaérkezésüket bevárhattam volna. A nyomorult nőt azon fenyegetéssel, hogy urnője ruháinak ellopása miatt feljelentem, rábirtam azon nyilatkozat aláirására, mely az ön kezei közt van. Már is felmondtak neki, mert urnője irányában szemtelenül viselte magát.

A helyettesités, melyet az én megcsalatásomra gondoltak ki, a boszu müve volt. A tervet azon gazfickóval főzték ki, aki őt eszközül használta fel arra, hogy a hazugságot a valóság szinében tüntessék fel. Még csak egyet akarok emliteni, mielőtt ön a vallomást elolvasná. Graywell Róbertné asszonyság, eléggé meggondolatlanul, bizonyos pénzösszeget küldött a nyomorultnak, egy kolduló levél következtében, mely elég ravaszul volt irva, hogy könyörületességét megindítsa. Egy második hasonló kérésre férje visszautasitólag felelt s ami azután következett, arról ön már tudomással bir.

Mool ur elolvasta a nyilatkozatot. Baccani megengedte, hogy azt lemásolja és tetszése szerint felhasználhassa. Még csupán csak azt akarta tudni, mi történt a nyomorult fickóval, ki a csalást kigondolta.

— Ez a hitvány ember, remélem nem maradt büntetlen? kérdé.

— Édes ügyvéd ur, hogyan intézhet ön hozzám ily együgyü kérdést? viszonzá Baccani keserüen. Az ily fajta emberek mindig elkerülik a büntetést. Mikor a nyomor legalsó fokára eljutottak, jó szerencséjük mindig sodor utjokba valakit, a kit megcsalhatnak. A tisztelet, melylyel Graywell Róbertné asszonyság iránt viseltettem, lezárta ajkaimat, s én voltam az egyetlen ember, a ki a körülményeket ismerte. Levelet intéztem klubunkhoz, melyben őt csalónak bélyegeztem — és sejteni engedtem, hogy hamis kártyás. Célszerübbnek tartotta nem követelni bővebb magyarázatokat: megadta magát és eltünt. Bizonyos vagyok felőle, hogy még most is él és valamely szegény szerencsétlen nő vagyonából élősködik. A szépek és a jók mindig idő előtt halnak meg. Ő és a hozzá hasonlók élnek és uralkodnak.

Mool urnak nem volt ideje, se kedve, azon reményteljesebb álláspontot védelmezni, mely hisz a „költői igazságszolgáltatás“ kellemes illuziójában. Távozásakor ki akarta fejezni hálaját. Baccani közbevágott.

— Én vagyok lekötelezve, nem ön, mondá. Mint már emlitém, az ön látogatása egy örvendetes nappal szaporitá naptáramat. Meglehet barátom, hogy a gazemberek és csalók e világán keresztül való vándorlásunkban többé nem fogunk találkozni. Emlékezzünk hálásan vissza, hogy legalább egyszer találkoztunk. Isten önnel!

Ezzel elváltak.

Mool ur irodájába visszatérvén, a nyilatkozat másolatához csatolta azon körülmények rövid leirását, melyek Baccanit ezen okmány birtokához juttatták. Elbeszélését pedig a következő sorokkal toldotta meg, melyek Benjuliához voltak intézve: — „A rágalmat ön bocsátotta szárnyra. Kötelességérzetére bizom megitélni, vajjon nem kell-e azonnal elmennie Gallileené asszonysághoz és megmondani neki, hogy a pletyka, melyet ön terjesztett, hazugságnak bizonyult. Ha ön nem ért egyet velem, akkor magamnak kell elmennem Gallileené asszonysághoz. Ez esetben kérem, sziveskedjék visszaadni az okmányokat e soraim átadójának.“

A segéd, ki az iratok lehető leggyorsabb kézbesitésével volt megbizva, Mool urat még az irodában találta, hol reá várt. Főnökének kérdéseire azzal felelt, hogy átnyujtá Benjulia válaszát.

A doktor szeretetreméltó kedélyhangulata még folyvást emelkedőben volt. A szerencsétlen szakácsné sikeres megkinzása után egy táviratot kapott barátjától, Montrealból, e megnyugtató tartalommal. „Nem volt agybántalom.“ Miután ekkép aggodalmai teljesen eloszlottak, nemesebb ösztönei szabadon uralkodhattak felette. „Teljesen egyetértek önnel“ — igy irt Mool urnak. A segéddel együtt bemegyek a városba és le fogok szállni Gallileené asszonyság háza előtt.

Mool ur a segédhez fordult.

— Nem hallotta ön, vajjon otthon volt-e Gallileené asszonyság? kérdé.

— Gallileené asszonyság nem volt otthon — egy felolvasásra ment el.

— Mit tett doktor Benjulia?

— Bement a házba, hogy bevárja megérkezését.

XLIII. FEZEZET.

Gallileené asszonyság kis inasa (ki József távollétében az előcsarnokban tartózkodott) épen bevezette Benjuliát a könyvtárba, midőn a csöngetyü ujból megszólalt. Ezuttal Le Frank ur volt a látogató és nagyon sietni látszott. Minden előzetes kérdezősködés nélkül igy szólt.

— Vigye be névjegyemet Gallileené asszonyságnak.

— Gallileené asszonyság nincs itthon, uram.

A zenemester türelmetlenül nézett az előcsarnokban levő órára, mely épen e percben ütött fél hatot.

— Nem sokára haza várják?

— Nem tudom, uram, az inasnak azt a parancsot adták, hogy a kocsival öt órakor várjon reá.

Le Frank ur egy percnyi izgatott gondolkozás után egy levelet vett elő zsebéből.

— Mondja meg, hogy leckére kellett mennem és nem várhattam reá. Ezt a levelet pedig adja át Gallileené asszonyságnak, mihelyt hazaérkezik.

Ezen utasitást hátrahagyván, eltávozott.

A kis inas megnézte a levelet. Be volt pecsételve s a cim alatt e két szó volt olvasható, kétszeresen aláhuzva: „Személyes. Sürgős.“ A fiu visszaemlékezett számos kereskedő látogatására, kik urnőjével óhajtottak beszélni s előre el voltak látva azonnal átadandó levelekkel, ennélfogva Le Frank ur látogatását is pénzügyi szempontból fogta fel. „Ismét egy — gondolá magában, — aki pénzéért jön.“

Midőn a levelet letette az előcsarnokban az asztalra, a könyvtár ajtaja kinyilt és Benjulia kilépett, megunván a várakozást és a magánosságot.

— Szabad pipázni a könyvtárban? — kérdé.

A kis inas a felette tornyosuló óriásra nézett, egy alacsony termetü fiu irigy bámészkodásával. Korát meghaladó tapintattal viszonzá

— Nem szíveskednék a pipázóba menni, uram!

— Van ott valaki?

— Gallilee ur.

Benjulia azonnal visszautasita a pipázóba való meghivást.

— Van itthon más valaki?

— Karmina kisasszony a szobájában van, — felelé a kis inas. — És ugy hiszem, Null ur van nála.

— Ki az a Null ur?

— Ez orvos.

Benjulia nem akarta háborgatni az orvost. Még egy harmadik és utolsó kérdést kockáztatott.

— Hol van Zo?

— Itt vagyok! — kiáltá egy éles hang a felső régiókból. — Hát ön kicsoda?

A zengő mélyhangu óriás a kis inas nagy meglepetésére komolyan felelé:

— Benjulia.

— Jöjjön fel! kiáltá Zo.

Benjulia felment a lépcsőkön.

— Elhozta a nagy botját?

— El.

— Hozza fel azt is magával.

Benjulia visszament az előcsarnokba. A kis inas tisztelettelteljesen átnyujtotta neki a botot. Zo türelme lankadni kezdett

— Siessen! kiáltá.

Benjulia engedelmesen gyorsitá lépteit. Zo (dacára a szobaleány alig hallható tiltakozásának) kijött a tanulószobából s eléje ment a lépcsőkön lefelé.

Karmina szobája előtt, a tornácon találkoztak. Zo azonnal birtokába vette a vastag botot és benyitott Karmina szobájába.

— Karmina! mondá itt van az a nagy bot, a melyről neked már meséltem.

— Kinek a botja kedvesem?

Zo visszafordult az ajtó felé.

— Jöjjön be, Benjulia — mondá, és e szókkal megfogta az óriás kabátja szárnyát.

Null ur ösztönszerüleg felkelt. Vajjon hires kollegája volna-e ez? Karmina némileg kedve ellenére ment az ajtó felé, eszébe jutott azon nap, midőn Ovid elájult, s midőn a nagy férfiu csak amugy félválról beszélt vele. A durvaságok ismétlődésétől félve, zavartan hivta meg őt, bejönni a szobába.

Benjulia mozdulatlanul állt a küszöbön és szótlanul nézett reá.

Előtte is felmerült a kérdés, mely felett már Mool ur is tünődött. Ismételte-e Gallileené asszonyság Karmina jelenlétében a hazugságot, mely anyja emlékét bemocskolta — a hazugságot, melynek megcáfolása miatt jött ő most ebbe a házba.

Null ur, ki tiszteletteljesen tekintett fel Benjuliára és kedvezőnek hitte az alkalmat arra, hogy magát előnyös világitásban mutathassa be.

— Kedves betegünk némi ideglankadtságban szenved, uram, mondá, mint ön már kétségkivül észrevette. A gyógyulás nem halad oly gyorsan előre, mint reméltem. Szándékozom a tengerparti levegőt ajánlani neki.

Benjulia buskomor szürke szemei feléje fordultak és pillanat alatt kellő értéke szerint megbecsülték Null ur elmebeli képességeit. Null ur e pillantást testének minden porcikájában megérezte. Tiszteletteljesen meghajtá magát és elbucsuzott.

E közben Benjulia meggyőződött róla, hogy Karmina zavara csupán félénkségének volt tulajdonitandó. Ezentul őt még csak pillanatnyira sem érdekelte. Hajlandó volt Zoval játszani — de nem azon feltétel alatt, hogy az ő jelenlétében mulasson a gyermekkel.

— Óhajtom bevárni Gallileené asszonyság megérkezését, mondá legközönyösebb hangján. Ha megengedi, le fogok menni a könyvtárba; nem akarnék önnek alkalmatlankodni.

Karmina halvány arca elpirult e szókra. Ártatlanságában azt hivén, hogy meghivását nagyon hideg modorban adta elő, félénk és zavart mosolylyal tekintett Benjuliára.

— Kérem, várja be itt nálam nagynéném megérkezését, — mondá. — Zo bizonnyal mulattatni fogja önt.

Zo támogatta a meghivást az által, hogy a vastag botot eldugta és megint belekapaszkodott óriási barátja kabátja szárnyába.

Benjulia engedte magát bevonszoltatni a szobába a gyermek által, anélkül, hogy őt figyelmére méltatta volna. Szemei ismét fürkészőleg tekintettek Karminára, azon perctől fogva, midőn az ifju leány mosolygott. Hosszas és borzalmas tapasztalata kérlelhetlenül nyomozta felfedezéseit, a szempillák és az ajkak ideges mozgásában. A szegény leány, ki azzal kecsegtette magát, hogy végre kedvező benyomást tett reá, tudtán kivül csak annyit ért el, hogy titokban végrehajtott orvosi kutatás tárgyává lett. Midőn Benjulia szivélyes arccal leült melléje a székre és engedte Zot a térdein mászkálni, titokban sajnálta, hogy oly hidegen viszonozta Null ur előzékenységét. Karmina az ideges izgatottság bizonyos feltételei közt érdekes tanulmányokra szolgáltathatott alkalmat. „Ha csak félig-meddig udvarias lettem volna azzal a farkcsóváló tök-

filkóval, gondolá magában, valószinüleg orvosi tanácsot kért volna tőlem.“

Mindharman ültek, de egyik se szólt. Zo törte meg a jeget.

— Még ma nem csiklandozott meg, — mondá. — Mutassa meg Karminának, hogyan csinálja.

Benjulia komolyan gyakorolta mütétét Zo hátgerincén, a gyermek rángatózott és sikoltott, mint egyébkor. A mütét bevégeztével Zo előhivta a kutyát.

— Csinálja meg most, hogy Tinker a lábával rugdalózzék, mondá.

Benjulia megint engedelmeskedett, de a kis zsarnok még ezzel sem érte be.

— Most csiklandozza meg Karminát, — mondá.

Benjulia nem nevette el magát; vékony ajkai nem mosolyogtak; ellenben, midőn Karminára nevetett, feszültebb figyelemmel nézett, mint valaha, ami az ifju leányt végtelen zavarba ejtette. E hidegen fürkésző szemek megmagyarázhatlan befolyást gyakoroltak reá. Majd boszussá tették, majd ismét elnémiták. Az ismét bekövetkezett csöndesség szinte elviselhetlenné vált reá nézve. Elkezdett beszélni, hangosan és bizalmasan — szégyelte merészségét és nem birt rajta uralkodni.

— Ön nagyon szereti Zot, mondá végre.

Ez nagyon köznapi megjegyzés volt és mégis zavarba látszott ejteni az orvost.

— Igazán? — viszonzá.

Karmina tovább folytatá. Akarata ellenére is tovább kellett beszélnie.

— Bizonyos vagyok felőle, hogy Zo is szereti önt.

Benjulia Zora nézett.

— Szeretsz engem? — kérdé.

Zo mereven rátekintett, aztán leszállt a térdéről, pár lépéssel hátrább ment gondolkozni és ujra rámereszté szemeit.

Benjulia nyugodtan ismétlé a kérdést. Zo ezuttal felelt s pedig ugyanazon szavakkal, mint egykor Terézának az állatkertben:

— Nem tudom.

Az orvos megint Karminához fordult és lassu hangon, mintegy meglepetten viszonzá:

— Én se tudom.

Zo hallván az óriás azon vallomását, hogy nem tartja magát nála bölcsebbnek, ujból visszatért hozzá, de most már nem mászott fel a térdére. Kövér kacsóit összecsapta egy uj eszme sugallata alatt.

— Játszunk valamit, mondá Benjuliának. Tud ön valamiféle játékot?

Benjulia a fejét csóválta.

— Akkor se tudott semmiféle játékot, mikor olyan kicsi volt, mint én?

— Valamennyit elfeledtem.

— Nincsenek önnek gyermekei?

— Nincsenek.

— Neje sincs?

— Nincs.

— Jó barátja sincs?

— Nincs.

— No hát akkor ön egy szerencsétlen fickó.

Karmina Zonak köszönhette, hogy ideges feszültsége kissé enyhült. Hangos és szilaj nevetésbe tört ki — közel állt ahhoz, hogy hiszterikus görcsökbe essék, de e válságos pillanatban, Benjulia fürkésző szemei ismét visszanyerték uralmukat felette. Nevetése elhalt. Azonban az izgató befolyás nem szünt meg és kényszerité őt megint beszélni valamit, — maga se tudta mit és nem is törődött vele.

— Én nem volnék képes oly magános életet élni, mint ön, — mondá oly hangosan és bizalmasan, hogy még Zonak is feltünt.

— Én is csak egy dolog kedvéért vagyok képes ily életet élni, viszonzá az orvos.

— És mi az?

— Miért beszélsz oly hangosan? szólt közbe Zo. Azt hiszed, hogy siket?

Benjulia — a nélkül hogy fejét félrefordította volna, intett a gyermeknek, hogy hallgasson. Folyvást figyelmesen vizsgálván Karminát, nyugodtan felelt, mintha párbeszédüket félbe se szakitották volna.

— Orvosi tanulmányaim kibékitenek az élettel.

— De hátha megunná e tanulmányokat? kérdé Karmina.

— Soha se fogom megunni.

— Tegyük fel, hogy nem tanumánlyozhatna többé?

— Akkor nem is élnék többé.

— Azt akarja ezzel mondani, hogy meghalna, ha abban kellene hagynia?

— Nem.

— Hát mit akart mondani?

Benjulia nagy, sima ujját az ifju leány üterére illesztette. Karmina összerezzent ezen érintéstől, de az orvos nem bocsátá el karját.

— Ön kezd nagyon izgatott lenni, mondá. Ne törődjék vele, bármit akartam mondani.

Zo a kire senki se figyelt, s a ki nem szerette ha nem foglalkoztak vele, kedvezőnek találta az alkalmat, jelenlétét konstatálni.

— Tudom, miért van Karmina felizgatva, mondá. Az öreg asszony megérkezik hat órakor.

Benjulia mindamellett se vette figyelembe Zot, hanem folyvást csak Karminát nézte.

— Miféle öreg asszony? kérdé.

— A legszeretetreméltóbb nő a világon! kiáltá Karmina; az én kedves öreg dajkám!

E szókkal felugrott a pamlagról és tulzott szinpadias taglejtéssel mutatott a kandalló párkányán levő órára.

— Nézze! már csak tiz perc hiányzik hat órától. Tiz perc mulva karjaim át fogják ölelni Terézát. Ne nézzen reám ily szemekkel! Az ön hibája, ha izgatott vagyok. Az ön borzasztó szemei okozták ezt. Jer ide Zo, hadd csókoljalak meg.

Ezzel megragadta és megcsókolta Zot oly hevesen, hogy a gyermek szinte megijedt tőle.

— Ah! ön nem érti mi a szerelem és mi a csók! kiáltá aztán, szilaj pillantást vetve Benjuliára. Miért is beszélek önnek öreg dajkámról!

Benjulia a pamlagra mutatott és igy szólt:

— Üljön le.

Karmina engedelmeskedett — de az orvos még nem csillapitá le őt teljesen. Szemei ragyogtak — folyvást beszélt . . . beszélt . . .

— Ah! ön keményszivü ember, ön gonosz ember és élete roszul fog végződni. Ön soha se szeretett senkit. Ön nem tudja mi a szerelem!

— Nos hát, micsoda!

E hideg kérdés egyszerre lehütötte őt. Feje a mellére hanyatlott; hirtelen közönyössé lett a körüle levő egyének és tárgyak iránt.

— Mikor fog Teréza megérkezni? suttogá magában. Oh! mikor fog Teréza megérkezni!

Minden férfi — akár igazán érzett volna részvétet iránta, akár nem, e percben ösztönszerüleg mondott volna neki egy nyájas szót. Benjulia hozzáférhetlen közönyén még csak nyoma se látszott e változásnak. Felőle lehetett volna akár férfi, akár csecsemő — akár bábu. Nyugodtan ismétlé kérdését:

— Nos hát, mi a szerelem?

Karmina nem felelt és nem mozdult.

— Tudni akarnám, mondá Benjulia, várván, hogy mi fog történni.

Semmi se történt; de az orvost nem lepte meg a hirtelen változás. „Ez a visszahatás“, gondolá magában. Meglássuk mi lesz belőle.

Zo figyelt és ismét kedvezőnek hitte az alkalmat, magát észrevétetni. De ezuttal nem bizván teljesen magában, Karminához fordult.

— Nem azt mondta-é az imént, hogy tudni akarná. Megmondjam neki . . .?

Karmina nem hallgatott reá és nem gondolt vele. Zo erre Benjuliánál tett kisérletet.

— Megmondjam önnek, mit szoktunk tenni a tanulószobában, mikor valamit tudni akarunk.

Az orvos figyelme, ép ugy mint Karmináé, egészen másfelé látszott tévedezni.

— Nem figyel ön reám? kérdé Zo és kezét Benjulia térdére tette.

Csak egy gyermek — egy rest, csintalan, makacs gyermek keze volt, de tudtán kivül az egyetlen gyöngéd pontot érintette Benjulia természetében, az egyetlen pontot, melyet meg nem szentségtelenitettek azon pokoli kegyetlenségek, melyek az életet elviselhetővő tették reá nézve. És ezen egyetlen gyöngéd pont oly mélyen volt elrejtve, hogy még az orvos messzeható elméje is hiába iparkodott volna felfedezni. És ez volt az érzés, mely őt Zohoz vonta, és mely diadalmasan megküzdött tudományos érdeklődésével egy sajátszerü idegbaj iránt.

E megmagyarázhatlan rokonszenv a gyermek iránt, homályosan volt látható szemében és gyöngén szólalt ki hangjából, midőn igy válaszolt neki.

— Figyelek szavaidra. Mit szoktok tenni tanulószobában?

— Megnézzük a szótárt, viszonzá Zo. Karminának is van szótára. Mindjárt elhozom.

Felmászott egy székre, előkereste a könyvet és letette Benjulia ölébe.

— Itt van. Nézze meg.

Az orvos hallgatagon és gépileg engedelmeskedett neki, ép ugy a mint engedelmeskedett a bottal és a csiklandozással. Miután a szótárt felnyitotta, ismét Karminára nézett. Az ifju leány nem mozdult s oly fáradtnak látszott-mintha azonnal elaludni készült volna. Visszahatás, semmi egyéb mint visszahatás. Órákig is eltarthat és a legközelebbi percben is vége lehet. De bár hogyan végződjék, érdekes véralkat volt. Felnyitotta a szótárt.

— Szerelem, dörmögé magában mogorván. Ugy látszik, hogy szánakozás tárgya vagyok, mert nem tudok semmit a szerelemről. Nos hát lássuk, mit mond ez a könyv róla.

Megtalálta a szót és ujjával végig futott a mögötte következő magyarázó sorokon.

— A szerelemnek különféle értelmezései vannak, mondá. Először: a lélek ragaszkodása, melyet szépség, érdem, vagy valamely gyönyörködtető tulajdonság ébreszt. Másodszor: Szerelmeskedés. Harmadszor: Hazaszeretet. Negyedszer: Jóindulat. Ötödször: Maga a szeretett tárgy. Hatodszor: Hizelgő kifejezés. Hetedszer: Kupido, a szerelem istene.

Benjulia elgondolkozott. Zo semmit se hallván, a mi mulattatta volna, elsompolygott az ablakhoz és kinézett az utcára. Az orvos Karminára nézett.

— Vajjon ezen értelmezések közül melyik képezi életének gyönyörét. És melyik képezte volna az enyimét? — tünődék magában.

Aztán megvetőleg csukta be a szótárt.

— Az iró, kinek kötelessége lett volna a fogalmat megmagyarázni, két különféle módon próbálta meg és végre is nem magyarázott meg semmit. Pedig mégis letezik ilyesmi.

Boszusan és kelletlenül jutott el e következtetésre. Most történt először, hogy az önmaga iránti kétely belopózott lelkébe. Nem kellett volna-e magasabbra gondolnia boncasztalánál? Megkapta-e az élettől mindazt, a mit az élet adhatott volna neki?

Zo egyedül maradt és kezdte unni a magányt! Igyekezett Karminát megnyerni társul.

— Jer és nézz ki velem az ablakon, mondá neki.

Karmina nyájasan, de tagadólag felelt. Nem akart háborgattatni. Mióta Benjuliával beszélt, gondolatai Ovidnál tévedeztek. Meglehet, hogy huszonnégy óra mulva uton lesz hozzá. Mikor fog Teréza megérkezni!

Benjulia sokkal inkább el volt foglalva saját gondolataival, hogysem reá figyelhetett volna. A gyönge kétely, mely erős okoskodását legyőzte, teljesen leigázta őt.

— Szerelem! kiáltá szive keserüségében. Nem az érzelem kérdése az, hanem a szokásé. Kit tett valaha jobbá a szerelem?

Karmina meghallotta ezen utolsó szókat és felelt reájuk.

— Mindenkit jobbá tesz.

Szomoruan nézett az orvosra, kezét a karjára tette s igy folytatá:

— Mindenkit, csak önt nem.

Félrehuzta kezét és felnézett a derült esti égre.

— És ki tudja, hogy mi a szerelem? kérdé ujra Benjulia.

— Az Isten, viszonzá az ifju leány.

Benjulia hallgatott.

XLIV. FEJEZET.

A kandalló párkányán hatot ütött az óra. Zo hirtelen megfordulván, az ablaktól a pamlaghoz futott.

— Itt a kocsi! kiáltá.

— Teréza? kérdé Karmina élénken.

— Nem; a mama; felelé a gyermek és lábhegyen végig ment a szobán, a hálószoba ajtajáig. Ne szólj semmit, mondá. Elbujom.

— Miért kedvesem.

— A mama azt mondta, hogy ne jöjjek a szobádba, magyarázá Zo suttogva. Nagyon gyors lábai vannak. Még elcsiphetne a lépcsőn.

E magyarázat után belopódzott a hálószobába, melynek ajtaját félig nyitva hagyta.

A percek egymásután multak és Gallileené asszonyság nem sietett igazolni a leánya által kifejezett véleményt. A lépcsőkön semmi nesz se hallatszott. A szobában egyetlen szót se váltottak. A gyermek helyét az ablaknál Benjulia foglalta el. Gondolatokban merülve ült egy széken. Karmina nehány uj eszmét ébresztett benne, az emberi hit és emberi boldogság közt létező szoros összefüggés felől. Az óra lassan, lassan jelezte az egymásután muló perceket. Karmina ideges aggodalmában, valamely balesetnek tulajdonitotta dajkája késlekedését. Elővette zsebéből Teréza táviratát és még egyszer átolvasta. Nem lehetett tévedés a dologban; az utas megérkezése hat órára volt jelezve és hat óra már tiz perccel elmult. Nem ismervén a vasuti forgalom különösségeit, biztosra vette, hogy a vonatok mindig pontosan érkeznek meg. De gyakran olvasott vasuti balesetekről.

— Ugyebár, néha késnek a vonatok, anélkül is, hogy az utasok élete veszélyben forogna? kérdé Benjuliától.

Mielőtt az orvos felelhetett volna, Gallileené asszonyság hirtelen a szobába lépett.

Oly csöndesen nyitotta ki az ajtót, hogy megjelenése mindkettőjüket meglepte. Karmina felizgatott képzelme előtt ugy rémlett, mintha egy kisértet állana előtte. Arca és modora nagy

nehezen elfojtott heves izgatottságot árult el. Arcának egyes helyein a festék és a rizspor lepattogott és látni engedé alatta a barázdákat és ráncokat. Benjulia, ki teljesen közönyös volt, a felindulás mindazon tünetei iránt, melyek őt a tudomány szempontjából nem érdekelték, felkelt és feléje ment. Gallileené asszonyság észre se látszott venni jelenlétét.

— Óhajtanék önnel beszélni, ha ideje lesz, — mondá. Akarja, hogy a könyvtárban várjak önre?

Gallileené asszonyság kezével intett neki, hogy ne szóljon többet. Az orvos kezébe vette kalapját és botját, hogy távozzék a szobából, midőn Karmina előtt elhaladt, reá nézett és rögtön visszatért előbbi helyére az ablakhoz. Az ifju leányt elrémité nagynénje csöndes és baljóslatu megjelenése. Benjulia, a fiziológia érdekében be akarta várni, hogyan fog végződni az ideges izgatottság.

Gallileené asszonyság egyik kezét elrejtve tartá a háta mögött. Most odalépett egészen Karmina elé és látni engedé elrejtett kezét, melyben egy nyitott levelet tartott. E levelet megrázta unokahuga arca előtt.

Benjulia nem láthatta Karminát, mert kinézett az utcára, mialatt Gallileené asszonyság előre lépett.

Épen akkor érkezett a ház elé egy bérkocsi, telerakva podgyászszal.

Vajjon az öreg dajka volt-e az, kinek megérkezését hat órára várták? Az inas kijött, kinyitni a kocsi ajtaját. Utána Gallilee ur ment ki és lesegité a kocsiból az utast, egy szegényesen öltözött őszhaju öreg asszonyt. Gallilee ur szivélyesen megveregette a vállát, kezet szoritott vele, aztán karját nyujtá neki és bevezette a házba. A bérkocsi a podgyászszal együtt az

ajtó előtt maradt. A dajka még nyilván nem érte el utazásának végpontját.

Karmina hevesen visszahuzódott a pamlagon, midőn a levél lapjai arcát érinték. Gallileené asszonyság a legelső szókat suttogva ejté ki. Haragjának dühe, mely ki akart törni, kezdett erőt venni rajta, melle erősen zihált.

— Ismered ezt a levelet? kérdé.

Karmina az irásra tekintett. Ugyanazon levél volt, melyet ma reggel irt Ovidnak; ugyanazon levél, mely felfedezte anyjának hitvány árulását, hidegvérrel szőtt cselszövényeit és kegyetlenségét; ugyanazon levél, melyben kijelenti, hogy ezen életet el nem viselheti többé és hogy csak Teréza megérkezésére vár s aztán azonnal elmegy utána Quebekbe.

Egy pillanatnyi borzasztó zavar után lelke megértette a halálos sértést, mely a levél elsikkasztása és elolvasása által követtetett el rajta.

Gallileené asszonyság egyszer már kétszinüséggel vádolta Karminát. Akkor azzal torolta meg a sértést, hogy kiment a szobából. Ugyanezen büszke érzés, mely a szelid természetekben mindeddig mozdulatlanul szendereg, mig békében élnek, most egyszerre megszilárditotta e remegő idegeket, uj életre ébresztette a csüggedő bátorságot. Merészen nézett a reá szögezett haragos szemek közé. Hangja komoly és szilárd volt.

— E levelet én irtam, mondá. Hogyan jutott ön hozzá?

— Hogyan mered ezt tőlem kérdezni?

— Hogyan meri ö n elsikkasztani leveleimet?

Gallileené asszonyság feltépte ruhájának legfelső kapcsát, hogy levegőhöz juthasson.

— Te szemtelen fattyu! kiáltá magánkivül a dühtől.

Benjulia, ki nyugodtan várt az ablakban, meghallotta e szókat és felugrott.

— Fogja be azt az átkozott száját! orditá. Ő az ön unokahuga!

Gallileené asszonyság feléje fordult. Dühe gunyos nevetésben tört ki.

— Az unokahugom? — ismétlé. — Ön hazudik és pedig tudva hazudik. Ő egy házasságtörőnő leánya! Az anyja szeretőjének a leánya!

Az ajtó kinyilt, midőn e borzasztó szók ellebbentek ajkairól. Férje és a dajka lépett be szobába.

Glaglileené asszonysá háttal levén fordulva az ajtó felé, nem láthatta és nem hallhatta őket. A démon, mely szivében lakott, nem hagyta őt békén; iparkodott ismételni a nyomorult hazugságot. De legelső szava elhalt ajkain. Az olasz nő izmos, csontos ujjai torkon ragadták és oly erősen megszoritották, mint egy tigris karmai. Szemei vérben forogva, némán kértek segélyt. Hiába! hiába! Egyetlen kiáltás, egyetlen hang se hivta fel a figyelmet e váratlan támadásra. Férjének szemei irtózva függtek dühének áldozatán. Benjulia a pamlaghoz sietett, midőn Karmina meghallotta az anyja ellen emelt vádat. E perctől fogva egész figyelmét az „érdekes eset“ bilincselte le. Még csak hátra se nézett, mikor a dajka egy utolsó gyilkos fogással összeszoritá ujjait és az elalélt nőt letepervén a földre, megfordult s térdre hullott az ifju leány lábainál.

Teréza feltekintett Karmina arcára.

A félig becsukott szempillák mögül egy kisérteties pillantás meredt reá, melyben a halál az élettel párosult. A megrázkódtatás mintegy kővé mereszté Karminát. Nem ijedt meg, nem ájult el. Mereven, mozdulatlanul ült helyén, némán és száraz, könytelen szemekkel: még az érintés irant is érzéketlenül; karjai lazán függtek alá, két oldalt.

Teréza lábai előtt vonaglott és zokogott.

Könyörtelen kezei, melyek a rágalmazót a földre teperték, gépileg verdesték mellét és ősz fejét.

— Oh! Istennek minden szentjei! oh szüz Mária, Krisztus anyja, mentsd meg gyermekemet! az én édes gyermekemet!

Szilaj kétségbeesésében felugott, megragadta Benjuliát és eszeveszetten megrázta.

— Kicsoda ön? Hogyan merte őt érinteni. Adja vissza őt nekem, különben nem megy ki innen élve. Oh! én Karminám, álom nehezült-e reád? Ébredj! ébredj! ébredj fel!

— Figyeljen reám, mondá Benjulia szigoru hangon.

Az öreg asszony lerogyott a pamlagra, Karmina mellé s az ifju leány hideg kezeinek egyikét ajkaihoz emelé. A könyek sürün peregtek alá kiaszott arcán.

— Nagyon szeretem őt, uram, mondá alázatos hangon. Én csak egy szegény öreg asszony vagyok. Lássa, milyen borzasztó módon üdvözli megérkezésemet. Nagyon szomoru az egy szegény öreg asszonyra nézve. . . . Nagyon szomoru.

Benjulia önuralmát még ez se zavarta meg.

— Tudja ön, hogy mi vagyok én? mondá. Orvos vagyok. Bizza őt reám.

— Ő orvos. Jól van. Épen orvos kell ide. Ismeri-e az orvost az öreg ur, — a nyájas öreg ur?

E szókkal tétován nézett Gallilee urra, kit a zuhanás zaja magához téritett. Odarohant nejéhez és most föléje hajolt, lesve a visszatérő élet legelső jeleit.

Teréza felkelt és Gallileené asszonyságra mutatott.

— Ennek a női ördögnek a lehellete megmérgezi a levegőt, mondá. Gyermekemet el kell vinni innét. Az én lakásomra, uram, ha megengedi. Csak az én lakásomra.

Megkisérlé Karminát karjaira emelni — és remegve visszahátrált. A merev arc lassankint megenyhült: a szempillák reszketve lecsukódtak. Az öreg dajka lélegzet nélkül nézett reá.

Gallilee ur feltekintett.

— Kérem, segitsen, mondá.

Hangja meglepte Benjuliát. Remegés és akadozás nélkül — a nyugodt szomoruság hangja volt ez — egyéb semmi.

— Mindjárt hozzá fogunk látni, mondá Benjulia és Terézához fordult e szókkal:

— Hol lakik ön? Közel ide, vagy messze innét?

— A távirat megmondja, felelé Teréza zavartan, a kézi táskára mutatott, melyet beléptekor leejtett a földre.

Benjulia megtalálta Karmina táviratát, mely a lakás cimét tartalmazta. A ház épen a szomszédban volt. Rövid gondolkozás után a dajkát elküldte a hálószobába, azon utasitással, hogy hozza magával az ágynemüket. A legközelebbi percben aztán megvizsgálta Gallileené asszonyság állapotát.

— Nincs ok aggódni miatta, mondá. A komornája ápolhatja őt.

Gallilee ur akkor ismét meglepte Benjuliát. Félrefordult nejétől és Karminára tekintett. Az ifju leány hátrahanyatlott a pamlagon. Egyéb változás nem történt rajta.

— Az Isten szerelméért, ne hagyja el őt! kiáltá. Azok után, a miket az imént hallott, e házban nincs maradása. Adja őt át öreg dajkájának.

Benjulia nyugodtan felelt.

— Majd meglássuk.

Gallilee ur nem tágitott.

— Veszélyes volna talán őt ismét elszállitani? kérdé.

— Ez mindenesetre a csekélyebb veszély a

kettő közül, ne kérdezzen többet. Nézzen a felesége után.

Gallilee ur szó nélkül engedelmeskedett. Midőn ujra felemelé fejét és csöngetett a komornáért, a szoba üres és elhagyatott volt. A hálószoba ajtaja mögül egy kis halvány arc kandikált elő. Zo félénken lépett be. Atyja a karjai közé kapta és megcsókolta őt, ugy, mint még soha azelőtt. Szeme tele volt könynyel. Zo észrevette, hogy egy szót se szólt a mamáról. A gyermek is látta a változást atyjában, ép ugy, mint Benjulia. Egyetlen emberi érzésben osztakozott hórihorgas barátjával ; ő is meg volt lepetve.

XLV. FEJEZET.

A visszatérő élet legelső jele akkor mutatkozott, midőn a komorna megjelent a csöngetyüszóra. Nehány perc mulva lehetséges volt Gallileené asszonyságot felemelni és lefektetni a pamlagra. Miután Gallilee ur a mütétben segitségére volt a cselédnek, megfogta Zo kezét és nehány lépéssel visszavonult. A gyermek szótlanul állt atyja mellett, mintegy megigézve azon borzasztó jelenettől, melynek tanuja volt a félig nyitott ajtó mögött. Mindketten vártak és nézték Gallileené asszonyságot, ki rémülten nézett körül a szobában. Látván, hogy egyedül van cselédje tagjaival, kissé lecsillapult, elméje lassankint visszanyerte egyensulyát. Legelső gondolata saját személyét illette.

— Nem torzitotta el arcomat az a nő? — kérdé.

A komorna, nem tudván mi történt, nem értette meg kérdését.

— Hozzon egy tükröt, — mondá Gallileené asszonyság.

A komorna talált egy tükröt a hálószobá-

ban és odanyujtá urnőjének. Gallileené asszonyság beletekintett és megkönnyebbülten sóhajtott. Az első aggodalom megszüntével, megszólitá férjét.

— Hol van Karmina.

— Nincs többé a házban, hála istennek.

E felelet meglepni látszott őt. A komornához fordult.

— Azt mondta, hogy hála istennek?

— Azt mondta, asszonyom.

— És ö n semmit se mondhat? Ki tudja hova ment Karmina!

— József tudja, asszonyom. Ő hallotta, a mint doktor Benjulia megmondta a lakcimet a kocsisnak.

— Küldje ide Józsefet.

— Nem! — mondá Gallilee ur.

Neje meglepetve tekintett reá.

— Miért nem? — kérdé.

— Mert megtiltom, — felelt Gallilee ur nyugodtan.

Gallileené asszonyság a cselédhez fordult.

— Menjen szobámba és hozzon más kalapot és fátyolt. Megálljon! (e szókkal fel akart kelni, de visszahanyatlott.) Valamely erősitőre van szükségem. Hozzon illatszert.

A komorna eltávozott a szobából. Gallilee ur elkisérte őt az ajtóig, folyvást kezénél fogván kis leányát.

— Menj nénédhez a tanulószobába kedvesem, — mondá. — Én nagyon szomoru vagyok, légy jó kis leány s ez meg fog vigasztalni. Mond ugyanezt Mariának. Félek, hogy szomoru napok következnek. Légy türelemmel gyermekem s iparkodjál elviselni, ameddig lehet.

— Szabad valamit sugnom? — kérdé Zo.

— Meg fog halni Karmina?

— Isten őrizzen!

— Vissza fogjuk őt ide hozni?

A gyermek, kíváncsiságában hangosabban beszélt a suttogásnál. Gallileené asszonyság meghallotta a kérdést és felelt reá.

— Vissza fogják Karminát hozni, mondá, mihelyt kimehetek hazulról.

Zo atyjára nézett.

— Ön is azt mondja? kérdi.

Gallilee ur komolyan csóválta a fejét és ismét az mondá neki, hogy menjen a tanulószobába. A gyermek az első lépcsőfordulónál megállt és hátranézett.

— Jó leszek papa, mondá, és felment a lépcsőkön.

Midőn a tanulószobába ért, sok kérdéssel ostromolták, de egyikre se felelt. Leült egy sarokba, hova a kutya követte.

— Mire gondolsz? kérdé nénje.

Ezuttal sem maradt adós a válaszszal:

— Karminára gondolok.

Gallilee ur becsukta az ajtót Zo után. Leült egy székre, a nélkül, hogy nejéhez szólt vagy reá nézett volna.

— Miért van ön itt? kérdé.

— Látni akarom, mit cselekszel.

A komorna visszatért az illatszerrel. Gallileené asszonyság most már elég erősnek érzé magát felkelni.

— Fejem szédül, mondá, megfogván a komorna karját; de azt hiszem, hogy egy kis segitséggel lemehetek a lépcsőkön.

Gallilee ur szótlanul követé őket. A lépcsőknél a szédülés fokozódott. Bármily erős volt is Gallileené asszonyság elhatározása, tágitnia kellett a testi bántalmazás következményei előtt. Ismét szüksége volt férje segitségére, hogy eljuthasson hálószobájaig. Az előszobában megállt, még mindig makacsul ragaszkodván szándékának megvalósitásához.

— Mindjárt jobban leszek, mondá. Fektessenek le a pamlagra.

A komorna leoldá kalapját és fátyolát és tiszteletteljesen kérdezte, nem parancsol-e egyebet. Gallileene asszonyság gyanakodva nézett férjére és ismétlé az előbbi parancsot:

— Küldje ide Józsefet.

Értelmes, okadatolt elhatározást néha meg lehet renditeni: egy gyönge lény — ember vagy állat — makacssága rendithetlen. Gallilee ur e szavakkal küldte el a komornát.

— Magam akarok beszélni Józseffel, lenn az előcsarnokban.

Neje bámulva és megvetőleg tekintett reá.

— Elment önnek az esze? kérdé.

Gallilee ur megállt, mielőtt az ajtóhoz ért volna.

— Ön mindig keményszivü és makacs volt, mondá szomoruan. Ezt tudtam. Nálam ügyesebb ember azt is kitalálhatta volna, hogy mennyire meg van romolva.

Neje gondolatokba merülve feküdt, s teljesen közönyös volt az iránt a mit férje mondhatott neki.

— Ön nem szégyenli magát? kérdi Gallilee ur csodálkozva. Még csak nem is szomoru?

Neje nem felelt. Gallilee ur kiment a szobából. Midőn lement az előcsarnokba, Józseffel találkozott.

— Doktor Benjulia visszajött uram. Beszélni akar önnel.

— Hol van?

— A könyvtárban.

— Várjon József, valamit akarok önnek mondani. Ha a feleségem kérdezné hová vitték Karmina kisasszonyt, megtiltom, hogy megmondja neki. Ha pedig megmondta valakinek a többi cselédek közül, mert (tevé utána, egy pillanatra visszaesve régi szokásába) valószinü, hogy kér-

dezték, ugyebár? mondom, ha megmondta volna valakinek közülök, akkor n e k i k i s megtiltom hogy elárulják. Csak ennyit akartam mondani, barátom, csak ennyit.

József, saját meglepetésére, őszinte tisztelet érzetével nézett urára. Gallilee ur belépett a könyvtárba.

— Hogyan érzi magát Karmina? — kérdé élénken.

— Az átszállitás óta roszabbul, — viszonzá Benjulia. — Hát az ön neje hogyan van?

Gallilee ur e kérdésre válaszolván, egyuttal megjegyezte, hogy óvatosságból intézkedett Teréza lakásának titokbantartása iránt.

— Ne aggódjék, emiatt, — mondá Benjulia. — Kiadtam a parancsot, hogy Gallileené asszonyságot be ne bocsássák. Komolyan szükséges őt távol tartanunk. A részleges merevgörcs ilyetén eseteiben soha se lehet tudni, mikor áll elő a változás. Ha előállana, nem mernék jót állni, hogy az ön unokahugának elméje meg nem háborodnék, azon esetre, ha e két nő ujra látná egymást. Küldjön el a házi orvosért. Ő gyógyitotta a leányt, őt terheli a felelősség. Küldje el neki inasa által e jegyet azonnal. Ott a házban találkozhatunk, tanácskozás végett.

Egy sort irt egy látogatójegyre, melyet tüstént elküldtek Null urnak.

— Még egy más dolgot is el kell intéznünk, mielőtt távoznám, — mondá Benjulia. — Ime itt van nehány okmány, melyet az ön ügyvédétől, Mool urtól kaptam. Ezen okmányok, bizonyos rágalmazó pletykára vonatkoznak, melyet az ön neje, szerencsétlenségre, tovább mondott...

Gallilee ur felugrott székéről.

— Kérem, ne beszéljen erről, — mondá komolyan. — Ezt nem viselhetem el doktor Benjulia, nem viselhetem el. Bocsásson meg heves-

ségemért, magam se tudom, mi történt velem. Én mindig nyugodt életet folytattam uram; az eféle dolgok nem nekem valók. Ne gondolja, hogy az önzés beszél belőlem. Megteszek mindent, amit lehet, ha ön szives lesz engem kimélni.

Akárcsak annak az asztalnak a rokonszenvéhez folyamodott volna, amely mellett ültek. Benjulia teljesen képtelen volt megérteni azon lelkiállapotot, melyet e szók elárultak.

— Átadhatja ön ezen iratokat a nejének, — kérdé. — Azért jöttem ide ma este, miután voltaképen én vagyok a hibás, hogy rendbehozzam a dolgokat. De a jelen körülmények közt reá bizom, kinyomozni a valót. Nem akarok többé érintkezni az ön nejével. Van még valami mondani valója, mielőtt eltávoznám?

— Csak egy szó. Nem ártanék vele, ha elmennék abba a házba, tudakozni Karmina hogyléte felől.

— Menjen el ahányszor kedve tartja, feltéve, hogy Gallileené asszonyság el ne kisérje önt. Ha véletlenül makacskodnék, nem ártana őt pár szóval figyelmeztetni. Véleményem szerinr nem igen menekülne életével, ha még egyszer találkoznék az öreg dajkával. Furcsa kis párbet szédem volt ezzel az érdekes külföldi vadnővel. Azt mondtam neki: „Amit ön elkövetett, azt mi itt, Angolországban, gyilkos támadásnak tartjuk. Ha Gallileené asszonyság nem resteli a nyilvánosságot, akkor ön könnyen börtönbe kerülhet.“ Erre ujjával egyet csettentett az orvos előtt és igy szólt: „Hátha a hóhér kötelét érezném a nyakam körül, ennyit se törődném vele, csak Karmina szabaduljon meg a nagynénjétől.“ E csinos nyilatkozat után leült a leány ágya mellé és sirva fakadt.

Gallilee ur csak szórakozottan hallgatott reá; gondolatai még mindig Karminánál voltak.

— Én jót akartam, mondá, midőn arra kértem önt, hogy vigyék el e házból. Nem csoda ha n e k e m nem volt igazam. A dologban csak az a csodálatos, hogy ö n csalódott, mikor megengedte, hogy innét elszállitsák.

Benjulia mogorván mosolygott; Gallilee ur képzelgése mulattatta őt.

— Szeretném tudni, mily sulyosnak mutatná az ön agyvelejét egy p o s t m o r t e m eszközölt vizsgálat, viszonzá. „Nem mondtam önnek, hogy elszállittatása két veszély közül a kisebbik lesz? Ha tudni akarja, hgy mi a másik veszély, hát ez iránt már tudja a véleményemet. Világosan megmondtam, mi történhetik, ha Karmina kisasszony meglátja az ön nejét, mikor az eszméletét visszanyeri. Távol lehetett volna őket egymástól tartanunk, ha mindkettő ugyanazon házban marad? Ha én, az én koromban valamit teszek, akkor — de ne tartson önhittnek Gallilee ur, — akkor tudom, hogy miért teszem.

Mialatt e kifejezésekben beszélt önmagáról, még valamivel többet is mondhatott volna.

Azt is mondhatta volna, hogy főleg azért félt Karmina megtébolyodásától, mert ily esemény nagyon köznapi módon fejezett volna be, egy kivételesen érdekes esetet. Azt is megvallhatta volna, hogy nem engedelmeskedett az orvosi etiquette szabályainak, midőn betegét rendes házi orvosára bizta, de e mellett saját ítéletének tanácsát követi. Tapasztalata — bármily rövid volt is — megnyugtatta őt a felől, hogy az együgyü Null ur gyógykezelése nem fogja megakadályozni a betegség tanulságos fejlődését. Null ur tejes jóhiszeműséggel fogja gyógykezelni a kórtüneteket, nem is sejtvén az ideges hiszteriát, mely oly szervezetben, mint Karmináé volt, idővel okvetlenül a betegség rejtett, de valódi okának fog bizonyulni. Ezen cselekvési indokait — melyeket az orvosi kutatás érdekeivel való

tudományos összefüggésük nem csupán igazolt, hanem meg is nemesitett, — kedvező körülmények közt készségesen bevallotta volna. Miután nagy felfedezése még nem volt bevégezve, doktor Benjulia kénytelen volt a diplomaciai tartózkodás módszerét követni, még oly emberrel szemben is, mint Gallilee ur volt.

Kezébe vette kalapját és botját és kiment az előcsarnokba.

— Lehetek még valamiben szolgálatára? kérdé szórakozottan. A beteg állapotáról Null ur fogja önt értesiteni.

— De ön nem fogja elhagyni a szegény Karminát? mondá Gallilee ur. Ugyebár, némelykor ön is meg fogja nézni!

— Ne féljen, majd utána nézek én is.

Komolyan beszélt, midőn e szókat mondá. Karmina esete már is uj eszméket ébresztett benne. Még a jelenkori fiziologia pallérozott vad embere is lehetett háladatos ember.

Gallilee ur kinyitotta előtte az ajtót.

— Mellesleg — mondá az orvos távozásközben; hova lett Zo.

— Fenn van a tanulószobában.

— Mondja meg neki, hogy csak izenje meg, ha ismét meg akar csiklandoztatni. Jó estét.

—

Gallilee ur felment a ház felső részébe azon iratokkal, melyeket Benjulia a kezében hagyott. Kissé habozott, midőn a nappali szoba ajtaja elé ért. Az iratok lepecsételt boritékban neje nevére voltak cimezve. Ekkép biztositva levén a fürkésző szemek elől, nem volt szükséges, hogy azt személyesen adja át. Felment a tanulószobába és hivta a szobaleányt, hogy jöjjön ki hozzá a tornácra.

Miután meghagyta neki, hogy átadja az iratokat, megmondván urnőjének, hogy azokat

doktor Benjulia hagyta hátra, felmentette a leányt a tanulószobában való szolgálata alól.

— Nem szükséges ide visszatérnie, mondá. Magam fogok a gyermekek után nézni.

Maria könyvében buvárkodott, sőt még a rest Zo is dolgozott!

A tanulószoba asztala mellett ült és irt és nagy zavarban látszott lenni, midőn atyja belépett. A gyanutlan Gallilee ur biztosan fogta, hogy kedvenc leánykája irásbeli feladatát végzi, követvén ez egyszer Maria jó példáját.

— Jó gyermekek! — mondá, szeretetteljesen nézve egyik után a másikra. Csak folytassátok, nem akarlak háborgatni.

Leült nagy megelégedéssel és nagyon örült, hogy leányaival ugyanazon szobában lehetett.

Ha valamivel közelebb ül az asztalhoz, láthatta volna, hogy Zo Karminára gondolt.

Azon két cimezett levélboritékból, melyet Ovid elutazása napján, a gyermek számára hátrahagyott, egy még megmaradt. Zonak néhanéha eszébe jutott ugyan irni bátyjának, de nem volt képes leküzdeni a bécézés mestersége iránt érzett ellenszenvét. Már régóta azon hirben állott, hogy minden reményről le kell mondani arra nézve, hogy az egytagu szókon kivül egyebeket is megtanuljon. Ha hosszabb szókat kellett leirnia, akkor eljutott az első szótag végéig és a többit egyszerüen elhagyta. Ezen sajátságos rendszerben Ovidból „Ov“ lett és Minerva kisasszonyból „Min. kis“. A vesszőket, pontokat s egyéb jeleket, valamint a kezdőbetüket is, a nevelőnő javitó kezére bizta; megengedte ugyan, ha megmutatták neki, mert hiszen máskép nem tehetett, hogy ilyesek léteznek, de aztán, mihelyt irását becsukhatta, átadta azokat a feledésnek.

Azon események, melyek Teréza megérkeztekor történtek, körülbelől oly hatást gyakoroltak a gyermek lelkére, mint atyjáéra.

Legelső zavarából és rémületéből csak azon egy szabatos eszme emelkedett ki, hogy Karminát szive mélyéből sajnálta. Természetes társulásnál fogva, mindjárt utána azon óhaj tette magát érezhetővé, hogy segitsen Karminán. Zo lassan müködő elméje, ezen eredmények felett töprenkedve és keresve valamely erősb és hatalmasabb embert, aki viszont neki nyujthatna segédkezet s nem mondaná, hogy: „Kedvesem ez nagyon komoly dolog oly kis gyermeknek, mint te vagy", eszébe jutott Ovid s e jó barátban és jó testvérben feltalálni vélte azon szövetségest, kire épen szüksége volt.

Mint minden gyermek, ugy ő is érzékeny volt a nevetségesség iránt, s igy az is eszébe jutott, hogy a „többiek kinevették" midőn legelőször beszélt arról, hogy Ovidnak irni fog. Talán közölte volna tervét atyjával, ha látta volna valamikor, hogy ő az ur a házban. De csak azt látta, hogy ő is „fél a mamától", mint a többiek valamennyien. Azon kétely, hogy „hátha mégis megmondaná a mamának" rábirta őt titka megőrzésére. Mint a későbbi események megmutatták, az egyetlen egyén, ki Ovidot a hazatérés sürgető szükségéről értesité, épen kis huga volt, — azon gyermek, kit Londonból való elutazása pillanatában oly nyájasan vigasztalt.

Midőn Gallilee ur a szobába lépett, Zo épen eljutott levele végére: „O v j ő j k a r b e t n a g y b a j v a n n e m o n d h o g y é n i r m i n k i s m á r n i n c s i t t c s ó k z o.

A toll még a kezében volt, midőn az irástól kimerülve atyjára tekintett. Cimmel ellátott levele (erősen összegyürve) a zsebében volt, de félt azt kivenni. „Maria, — gondolá magában, —

az én helyemben bizonyára tudná, mit tegyen. Az a csunya Maria!

A szerencse, a háztartási dolgokat használván fel eszközül, kedvezett Zonak. A legközelebbi percben már célszerü alkalom kinálkozott. A szobaleány váratlanul visszatért. Azon titokszerü arccal közeledett Gallilee urhoz, melyben az angol cselédek különösen gyönyörködnek, főleg ha valamely izenetet kell átadniok.

— Kérem uram, József akar önnel beszélni.

— Hol van?

— Künn a folyosón.

— Küldje be őt.

A cselédszobában uralkodó etikettenek — mely engedé Józsefnek, hogy előleges bejelentés nélkül mutassa magát a felsőbb régiókban, — e szigoru etikettnek volt köszönhető, hogy a figyelem most elfordult a gyermekektől. Zo összehajtotta levelét, beledugta a boritékba és a boritékot zsebébe.

József megjelent s igy szólt:

— Bocsánat uram, nem tudom szabad-e háborgatnom Gallileené asszonyságot. Le Frank ur érkezett és beszélni óhajt vele.

Gallilee ur a szobaleányhoz fordult:

— Aludt a feleségem, midőn önt hozzá küldtem.

— Nem uram, azt parancsolta, hogy gyujtsam meg a lámpát és vigyek neki egy csésze theát.

Azon korábbi ritka esetek alkalmával, midőn Gallileené asszonyság beteg volt, gondos férje soha se bizta a cselédekre, hogy urnőjük kivánsága után tudakoljanak. Ezen idők örökre elmultak.

— Megmondhatja a feleségemnek József, hogy Le Frank ur itt van.

XLVI. FEJEZET.

A pletyka, melyre Gallileené, mint biztos eszközre számitott, Karmina és Ovid elválasztására egymástól, most már kétségbevonhatlan bizonyitvány által volt megcáfolva. És azon ember, kinek buzgalma azon eredményt kideritette, a saját ügyvéde volt — ugyanazon ügyvéd, kinek szolgálatát akarta igénybe venni, érvényesitendő gyámi jogait gyámleánya felett, kit Teréza ellopott tőle.

Közte és Mool ur közt a viszony megszakadt. Ott feküdt a büszke nő, tehetetlenül, megcsorbitott tekintélyével; személyében megsértve egy durva támadás által — ott feküdt tettre serkentve mindazon okok által, melyek egy elszánt nőt arra indithatják, hogy hatalmát ujból bebizonyitsa és a rajta esett sérelmekért boszut álljon, ott feküdt a nélkül, hogy talált volna valakit, a ki pártját fogná, s talált volna cimborát tervének megvalósitásához.

Felugrott a kétségbeesés elhatározásával. Szive elszorult, a szoba forgott körüle, megint visszarogyott a pamlagra. Nyugvó helyzetben a szédülés csillapult. Képes volt megrázni a kezeügyében levő csöngetyüt.

— Küldjenek azonnal Null urért, mondá a komornának. Ha nem volna otthon, menjenek utána, bárhol legyen is.

A küldönc pár sorral tért vissza, Null ur el fog jönni, mihelyt lehet. Jelenleg Karmina kisasszony körül van elfoglalva.

E hir hallatára Gallileené asszonyság független elhatározásának végmaradványa is elenyészett. Saját háziorvosának segélye is csak akkor fog rendelkezésére állni, ha elvégezte a dolgát Karminánál. A lakcim, melyet eddig hiába akart megtudni, most ott volt előtte, leirva világos betükkel a levél élén; a ház gyalog is

csak öt percnyi távolságra van s ő még csak a szobán se képes végig menni! Gallileené asszonyság életében most történt először, hogy uralomvágyó lelke kénytelen volt vereségét konstatálni. Most történt életében először, hogy e silány kérdést kellett önmagához intéznie: „Hol találok valakit, aki nekem segiteni fog?“

Az ajtón kopogtattak.

— Ki az? kérdé.

József hangja felelt:

— Le Frank ur érkezett, asszonyom és kérdezteti, hogy elfogadhatja-e őt?

Gallileené asszonyság nem gondolkozott. Még csak a komornája után se küldött, hogy arcát és ruháját kissé összeegyengesse. A saját tehetetlenségétől való irtózat uralkodott rajta. Itt volt azon ember, kinek alkalmas pillanatban elkövetett árulása még épen elég jókor megakadályozta Karmina elszökését Ovidhoz. Itt volt a szolgálatkész eszköz, mely csupán intő kézre várt.

— Látni akarom Le Frank urat, felelé. Vezesse be.

A zenemester körülnézett a félig megvilágitott szobában és meghajtá magát a pamlagon nyugvó alak előtt.

— Félek, hogy alkalmatlan időben zavarom önt, asszonyom.

— Gyöngélkedem, Le Frank ur; de amint láthatja mégis képes vagyok önt elfogadni.

Itt elhallgatott. Most, midőn látta és hallotta beszélni ezen embert, bizonyos gonosz habozás kétkedni kezdett benne. Most, midőn már késő volt, igyekezett óvatos lenni vele szemben. Mennyire hanyatlott az erély, (s ezt ő maga is érezte) e mindenre kész és elszánt nőben, ki minden időben tudott dacolni a körülményekkel.

— Minek köszönhetem látogatását? — kérdé.

Még a hangja is cserben hagyta; reszketett, dacára hogy minden erejét megfeszité megszilárditására. Le Frank ur már teljesen meg volt nyugtatva. Hiusága levonta bátoritó következtetéseit: — Gallileené asszonyság nyilván félt tőle.

— Aggódom tudni, hogyan állok az ön kegyeiben, viszonzá. Ma délután pár sort hagytam itt, egy levél és hódolatom kiséretében. Megkapta ön a levelet?

— Meg.

— Elolvasta?

Gallileené asszonyság habozott. Le Frank ur mosolygott.

— Nem akarom önt egyenesebb válaszért zaklatni, asszonyom, mondá; hanem inkább én magam fogok őszintén beszélni Legyen kegyes nyiltan megmondani, oly embernek tart-e, a ki meggyalázta önmagát azzal hogy egy levelet ellopott? avagy oly embernek, a ki kitüntette magát az által, hogy önnek szolgálatot tett?

Egy tüzetesen körülirt kellemetlen alternativa? Megtagadni Le Frank urat, vagy felhasználni őt — e kettő közül kellett választania Gallileené asszonyságnak.

Nem volt képes itéletet mondani, már az elhatározáshoz szükséges erőfeszités is kifárasztá és felizgatta. Látta a helyzetet, melybe önmagát juttatá és látta, hogy a megadás azon mód, melynek segélyével legkönnyebben menekülhet belőle. Egy nyomorult gazembert elfogadott, magánkihallgatásra, a saját jószántából. Miért tegye őt ezután ellenségévé? Miért ne használja fel inkább. Saját tehetetlenségének elviselhetlen érzete, még egyszer döntő befolyást gyakorolt elhatározására.

— Nem tagadhatom, mondá csüggeteg rezignációval; nem tagadhatom, hogy ön nekem szogálatot tett.

Le Frank ur felkelt és nemeslelkűen viszonozta a benne helyezett bizalmat; — tudniillik felkelt és ünnepélyesen meghajtá magát.

— Mi értjük egymást, mondá — és megint leült. Ha tovább is szolgálatára lehetek, asszonyom, az által, hogy szemmel tartom unokahugát, — bizhatik bennem.

— Iránta érzett tiszteletből mondja ön ezt, Le Frank ur?

— Ön iránt érzett tiszteletem kifáradhatna, viszonzá a zenemester merészen. De azon érzelmekben, melyekkel unokahuga iránt viseltetetik, mindvégig megbizhatik — soha se feledem el a sértést. Nem szerénytelenség e kérdeznem, hogyan szándékozik ön megakadályozni Karmina kissaszonyt, nehogy elmenjen kedveséhez Quebekbe? Terjedhet egy gyám hatalma annyira, hogy gyámleányát a szobában elzárva tartsa?

Gallileené asszonyság érzé e bizalmasságot, mely e kérdés mögött rejlett, bármily mesterségesen el volt is rejtve a tisztelet külszine alatt.

— Unokahugom nincs többé a házamban, felelé hidegen.

— Elment! kiáltá Le Frank ur.

Gallileené asszonyság helyreigazitá e kifejezést.

— Elvitték, mondá s ezzel elejté e tárgyat.

De Le Frank ur ujból felvette.

— Elvitték, viszonzá, — kétségkivül dajkájának felügyelete alatt.

A dajka! mit tudhatott ő a dajka felől?

— Szabad-e kérdeznem . . .? mondá Gallileené asszonyság.

Le Frank ur elnézőleg mosolygott és közbevágott.

— Ön ma kissé izgatottabb a szokottnál, mondá. Engedje eszébe juttatnom, hogy unokahugának Vere Ovid urhoz irt levele nagyon vi-

lágos, s hogy szabadságot vettem azt elolvasni, mielőtt az ön számára hátrahagytam volna.

Gallileené asszonyság szótlanul hallgatta, érezvén, hogy ismét hibát követett el. Gondosan kizárt bizalmából egy embert, ki már minden titkának birtokában volt. Le Frank urnak udvarias rokonszenve nem engedte, hogy kiaknázza most már kétségtelen fölényének előnyeit.

— Szerencsém lesz ismét tiszteletemet tenni, mondá, ha majd ön képesebb lesz szolgálataim felajánlását jobban méltányolni. A világért sem akarnám önt kifárasztani Gallileené asszonyság. Egyidejüleg engedje, hogy egy utolsó kérdést intézhessek önhöz, mely nem tür halasztást. Elvitte Karmina kisasszony irószekrényét és kulcsait, midőn a házat elhagyta?

— Nem.

— Ekkor legyen szabad önt figyelmeztetnem, hogy bármelyik percben elküldhet értük.

Mielőtt Gallileené asszonyság magyarázatot kérhetett volna, József ismét megjelent. Null ur alant várt. Gallileené asszonyság azt adta utasitásul, hogy ha csöngetni fog, az orvos jöjjön fel. Le Frank ur a pamlaghoz közeledett s midőn egyedül maradtak, figyelmeztetését suttogva ismétlé.

— Gallileené asszonyság, az ön unokahugának iratai közt esetleg oly felfedezéseket lehetne tenni, melyek az ön érdekeire nézve a legnagyobb fontosságuak. Nem tudjuk, mily levelezéseket folytathatott, melyekbe a dajka és a nevelőnő is bele lehetnek elegyedve. Miután egy levelet már elsikkasztottunk, a tétovázás őrültség volna. Az ön ereje nem engedi, hogy e feladatot személyesen végezze el. Én ismerem a szobát. Ne féljen attól, hogy felfedeznek: én igen halkan szoktam lépni és van kész mesterségem, ha netalán más is halkan lépne. Bizza reám a dolgot.

Mialatt beszélt, meggyujtott egy gyertyát. Ha ama célzást a dajkára nem ejti ki, lehet, hogy Gallileené asszonyság ismét eloltotta volna a gyertyát

— Holnap megint el fogok jönni, mondá s a nélkül, hogy a feleletet várta volna, kiosont a szobából.

Ugyanezen pillanatban bejelentették Null urat. Gallileené asszonyság felebb tolta az ernyőt, mely a lámpa golyóját boritotta. Oka volt valamivel több világosságot kivánni.

Az orvos félénk pillantásai és félszeg modora, melylyel a szokásos bocsánatkéréseket előadta, azonnal elárulta Gallileené asszonyság előtt, hogy Teréza beszélt s hogy Null ur tudja a történteket. Még a háziorvos se látta őt soha oly nyájasnak és oly figyelmesnek. De félt, vagy elfeledte a külszint megóvni, az által, hogy baja felől kérdezősködött volna, mielőtt meg nem tapogatta az üteret, meg nem győződött a test hőmérsékéről és meg nem irta rendelvényét. Gallileené asszonyság egy szót se szólt, mig mindezen formaságoknak a végére nem jutottak.

— Tehetek még valamit? — kérdé az orvos.

— Megmondhatja, mikor leszek ismét egészséges.

Null ur udvarias, Null ur rokonszenves volt. Gallileené asszonyság egészsége egy, vagy két nap mulva helyreállhat; esetleg, szerencsétlenségre Gallileené asszonyság kénytelen lesz kissé tovább őrizni a szobát. Nagy reménységet helyez a beveendő gyógyszerbe, nagy reménységet helyez hasonlóképen a feltétlen csöndes nyugalomba, bátorkodnék tanácsolni, hogy jó volna azonnal lefeküdni, egyébiránt holnap reggel minden bizonynyal teendi tiszteletét.

— Üljön csak le, mondá Gallileené asszonyság.

Null ur elsápadt és engedelmeskedett. Előre látta a történendőket.

— Ön Karmina kisasszonyt gyógykezelte, tudni akarom, hogy miből áll a betegsége.

Null ur mindjárt kezdetben füllenteni kezdett.

— Az eset nekünk komoly aggodalmakat okoz. A komplikációk borzasztók. Maga doktor Benjulia is . . .

— Szóval, Null ur, el lehet őt szállitani? E kérdés szabatos választ provokált.

— Teljes lehetetlenség.

Gallileené a következő kérdést nem kockáztatta, mielőtt egy pillanatig nem várt volna, hogy önuralmat visszanyerje.

— Az az idegen asszony — a dajka — az egyetlen ápolónő, a ki mellette van.

— Ne beszéljen róla Gallileené azszonyság! az egy borzasztó asszony; durva, dühös, valóságos vadállat. Midőn azt javasoltam, hogy egy második ápolónőt fogadjanak . . .

— Értem. Ön azt kérdezte az imént, hogy tehetne e valamit érettem. Nos, hát tehetne egy nagy szolgálatot, — ajánlhatna egy megbizható ügyvédet.

Null ur meg volt lepetve, mint a család régi házi orvosa, természetesen ismerte a család ügyvédét is és felemlité Mool ur nevét.

— Mool ur eljátszotta bizalmamat, mondá Gallileené asszonyság. Tud ön nekem ügyvédet ajánlani, igen vagy nem?

— Oh! bizonynyal. A saját ügyvédemet.

— Az irószereket itt mögöttem az asztalon fogja találni. Nem akarom önt öt percnél tovább tartóztatni. Irjon neki, majd én a tollába mondom.

— De kedves Gallileené asszonyság, az ön mostani állapotában . . .

— Tegye a mit mondok. A fejem nyugodt, mikor fekszem. Még ily állapotban is megmond-

hatja egy nő, hogy mit akar tenni. Nem fogom ma éjjel behunyni szemeimet, hacsak nem fogom érezhetni, hogy azt a nyomorultat kellő helyére utasitottam. Ki az ön ügyvédje?

Null ur megnevezte és kezébe vette a tollat.

— Mutasson be neki a szokásos modorban, folytatá Gallileené asszonyság, aztán hivatkozzék akár Mool urra, akár néhai Graywell Róbert ur végrendeletére, azon esetre, ha be kellene bizonyitanom, hogy én vagyok a gyám. Megvan?

Null ur idáig szerencsésen eljutott a kellő idő eltelte után.

— Aztán mondja meg nekik, hogyan vitték el tőlem unokahugomat és hova vitték.

Null ur tőle telhetőleg teljesité e kivánságot is.

— Most, mondá Gallileené asszonyság, irja le szóról szóra a mit mondani fogok.

A gondolat, hogy Terézán boszut fog állhatni, egészen felélénkitette őt. A jelen pillanatban legalább ugy beszélt és ugy nézett ki mint egyébkor szokott.

Null ur kissé remegő kézzel a következő lapra forditott. A mondatoló hang a következő szókat ejté ki:

„Gyámi hivatalom gyakorlatában, megtiltom a Teréza nevü asszonynak, hogy ápolónői minőségben müködjék, vagy csak hogy be is lépjen a szobába, melyben jelenleg e fiatal hölgy betegen fekszik. Továbbá értesitem a nevezett személyt, hogy unokahugom vissza fog térni felügyeletem alá, mihelyt az orvosok átszállitását megengedik és kivánom, hogy jogi tanácsosaim ezen utasitások alapján járjanak el és pedig holnap reggel mindjárt.“

Null ur szótlanul és bánatosan fejezte be feladatát. Elővette zsebkendőjét és homlokát törülgette.

— Hát csakugyan valami nagy megerőltetés kell e néhány szó elmondására — még oly megtört nőnek, mint én vagyok? kérdé Gallileené asszonyság keserüen. Ha ön holnap reggel meglátogat, óhajtom, hogy jelenthesse, hogy az utasitások az ügyvéd kezei közt vannak. Jó éjt.

Végre Null ur eltávozhatott. Midőn a szoba ajtaját maga mögött csendesen becsukta, lelke még mindig e komoly kérdés felett töprenkedett. Mit fog tenni Teréza?

XLVII. FEJEZET.

Gallilee ur lelke még a tanulószoba kellemes magányában se volt megnyugtatva. Egy eddig soha se szellőztetett kérdés háborgatta, a saját magát, mint férjet és atyát illető kérdés. Hosszu évekig tartó házaséletében megszokta nejére, mint valamely felsőbb lényre feltekinteni s most érezte, hogy neje megmásithatlanul elveszté e helyet nagyrabecsülésében. Zavara és szomorusága csak fokozódott, ha arra gondolt, hogy most már mit kell tennie Mariával és Zoval. Feltétlenül átengedni őket anyjuknak (mint eddig történt) annyi volna, mint gyermekeit átadni egy nő befolyásának, aki megszünt bizalmának és tiszteletének tárgya lenni. E gondolatok felett tünődött a tanulószobában, e gondolatok felett tünődött, midőn hálószobájába visszavonult. Másnap reggelre egy elhatározásra jutott, kompromiszszum alakjában. Azt gondolta, hogy legjobb lesz elmennie és tanácsot kérnie jó barátjától, Mool urtól.

—

Legelső utja azonban Teréza lakására vitte, azon reményben, hogy jobb hireket fog hallani Karmináról. A leverő hir e két szóba volt összefoglalva: Nincs változás. Ez annyira elszomoritotta, hogy a háziasszonyt akarta látni és igyekezett, a saját jószivü modorával, valamivel

biztatóbb értesitést nyerni, ez ismételt kérdezősködés, teljesen haszontalan kérdezősködés által, mely csak üres szószaporitás volt. A háziasszony nagy türelmet tanusitott; tiszteletben tartá a nyájas és szerény öreg ur leplezetlen szomoruságát, de a szomoru igazságtól nem tágitott. Az egyetlen lehetséges válasz az volt, melyet már az imént a cseléd mondott. Midőn a kérdezősködőt kikisérte a házajtóig, Gallilee ur engedelmet kért, egy pillanatra megállhatni az előcsarnokban.

— Ha megengedi asszonyom, — mondá, — szeretném megtörülni a szemeimet, mielőtt kimennék az utcára.

Látogatását nem jelentvén be előre az irodában, Mool urat sürgős teendőkkel elfoglalva találta. Egy irnok egy papirdarabot nyujtott át neki, melyre e nehány szó volt irva, Mool ur saját kézirásával: „Sürgős az ügy?“ A jó Gallilee ur a következő választ irta e papirra: „Oh! nem, csak én vagyok. Majd máskor megint eljövök.“ A derék férfiu a pezsgőborok alapos ismeretén kivül egy másik kiváló tulajdonsággal is birt: gyönyörü irása volt. Mool ur észrevette, hogy a sorok kissé ferdén állanak és egy, vagy két betü szokatlanul tökéletlen idomu, ebből azt következtette, hogy az ügy mégis komoly lehet. Izent tehát öreg barátjának, hogy várjon nehány percig.

Tiz perc mulva együtt voltak s az ügyvéd értesült a tegnapi nap eseményeiről, melyek Benjulia látogatása után történtek.

A két férfi nehány percig szótlanul ült, gondolatokba merülve s a jövő felett elmélkedve. Midőn a megszólalás pillanata elérkezett, oly befolyást gyakoroltak kölcsönösen egymásra, melyről egyiköknek se volt sejtelme. Azon irtózatból, melyet Gallileené asszonyság magaviselete ébresztett bennük és azon közös érdekeltségből,

melylyel Karmina iránt viseltettek, tudtokon kivül sikerült nekik e g y elszánt embert alkotni.

— Kedves Gallilee ur, ez nagyon komoly eset.

— Kedves Mool ur, én is ugy érzem, különben nem háborgattam volna önt.

— Ne beszéljen nekem háborgatásról. Annyi bonyodalmat látok felhalmozódva előttünk, hogy azt se tudom, melyikkel kezdjem.

— Én is épen igy vagyok vele. Nagy vigasztalás reám nézve, hogy ön is ugy érez, mint én.

Mool ur felkelt, és megpróbált fel s alá járni a szobában, a mi leleményessége felserkentésének egy neme volt.

— Itt van először ez a szegény fiatal leány, folytatá. Ha jobban találna lenni . . .

— Ne beszéljen igy! szólt közbe Gallilee ur. Ez épen ugy hangzik, mintha ön kétkednék benne, hogy általában jobban lesz valaha, — ön is ép ily szinben látja, ugyebár. Kérem kedves Mool ur, iránt am való könyörületből, beszéljen határozottabb alakban.

— Szivesen, viszonzá Mool ur. Mondjuk tehát, m i k o r majd jobban lesz. De azért a nehézség ép ugy előttünk áll. Mit teszünk, ha Gallileené asszonyság a jogát érvényesiteni akarja?

Most már Gallilee ur kelt fel és szintén elkezdett fel s alá sétálni, de e jószándéku testgyakorlat csak gyöngébbé tette, mint azelőtt volt.

— Ugyan mi jutott a bátyjának eszébe, midőn őt Karmina gyámjává nevezte ki! mondá Gallilee ur — oly haragosan a mint csak tőle tellett és a mivel nagyon sokat mondunk.

Az ügyvéd a saját gondolataival volt elfoglalva, s csak a kérdés ismétlése után világositá fel Gallilee urat.

— Én őszinte nagyrabecsüléssel viseltettem Graywell Róbert ur iránt, mondá. Soha sem élt nála jobb férj és apa — és ne feledjük el — szeretetreméltóbb müvész. Hanem — (tevé utána Mool ur, mint egy erős lelkü ember, a ki egy másik erőslelkü emberrel beszél) gyönge volt, rettenetesen gyönge. Ha szabad e kifejezést használnom, az ön nejének uralkodó természete, mely a bátyjáéhoz oly kevéssé hasonlitott, ezen utóbbira nagy hatást gyakorolt. Ha Lady Northlake kevésbbé nyugodt és tartózkodó volna, a dolog valószinüleg máskép végződik. A mint a dolgok ma állnak (sértés nélkül legyen mondva) Gallileené asszonyság diadalmaskodott, s övé a gyámi hatalom, a végrendelet erejénél fogva. De bármint legyen is, nekünk védelmeznünk kell azt a szegény leányt és tennünk kell! kiáltá Mool ur kitörő erélylyel.

— Tennünk kell! visszhangozá Gallilee ur, gyöngén összeszoritva ökleit és gyöngéden ütvén az asztalra.

— Ugy hiszem, van egy gondolatom, folytatá az ügyvéd; — mely Karmina egy elejtett szavából támadt bennem. Szabad-e kérdeznem, hogy birja-e ön Karmina kisasszony bizalmát.

Gallilee ur e kérdésre egyszerre kiderült.

— Bizonynyal, felelé. Minden este megcsókolom, midőn jó éjt kivánok neki és minden reggel ismét megcsókolom, mikor jó reggelt kivánunk egymásnak.

Mool ur kissé meglepetve látszott lenni a miatt, hogy barátja ily jogcimen követeli magának a minőséget, mint Karmina meghitt tanácsadója.

— Nem szólt önnek soha arról, hogy házasságát siettetni szeretné? kérdé Mool ur.

Ezen kérdés, bármily egyszerüen volt is felvetve, nagy zavarba ejtette Gallilee urat. Be-

csületes arca felelt helyette; — n e m volt Karmina titkába avatva.

— Az egyetlen dolog a mit tehetünk, folytatá Mool ur, abból áll, hogy siettessük Ovid ur visszatérését. Ez az én meggyőződésem.

— Tegyük meg azonnal! kiáltá Gallilee ur.

— De, — mondá Mool ur, a ki bátoritás után sovárgott — mondja meg, könnyebbséget okoz az ön lelkének az én tanácsom?

— Ez a legelső boldog pillanatom a mai napon! viszonzá Gallilee ur mind élesebb hangon; bátorsága minden szó után szilárdult.

Az egyik egy távirdai ürlapot vett elő, a másik tollat vett a kezébe.

— Az ön nevében küldjük a táviratot? — kérdé Mool ur.

Ha Gallilee urnak száz neve lett volna, mind a százat rendelkezésre bocsátotta és mind a százért szivesen fizetett volna. „Gallilee János, 14 Fairfield Gardent, Londonban, Vere Ovid urnak . . .“ Itt a toll megakadt. Ovid még mindig a kanadai vadonokban volt. Csupán quebeki bankárai által lehetett vele közlekedni. Következőleg uj táviratot fogalmaztak, mely igy hangzott: „Kérem megtáviratozni Vere Ovid ur cimét, mihelyt tudomásukra jut.“

Miután a táviratot elküldték a távirdai hivatalba, a tétlenség nehány perce következett. Gallilee ur szilárdságában visszaesés állt be.

— Soká kell várakoznunk, mondá.

Barátja egyetértett vele. Mool ur ereje, a szó erkölcsi értelmében, a törvényes kérdésekben rejlett. A jelenlegi tanácskozásban semmiféle törvényes kérdés se látszott szőnyegen forogni, ennélfogva Mool ur se volt kevésbé csüggeteg, Gallilee urnál.

— Ovid ur megérkezéseig teljesen tehetetlenek vagyunk, mondá. Időközben nem látok egyéb választást Karmina kisasszonyra nézve,

mint meghódolni gyámjának akarata előtt, ha csak — (s e szónál Mool ur mereven nézett Gallilee urra, mielőtt mondatát befejezte) — ha csak ön le nem győzi mostani érzelmeit, nejével szemben.

— Ha le nem győzöm? visszhangozá Gallilee ur.

— Tudom, hogy ez most szinte lehetetlennek látszik, folytatá az érdemes ügyvéd. Ön egy nagyon kinos benyomás hatása alatt áll. Természetesen! természetesen! De a szokás hatalma — sok év óta tartó házas élet — az ön saját gyöngéd érzelmei . . .

— Mit akar ön mondani? kérdé Gallilee ur rémülten, türelmetlenül, csaknem haragosan.

— Egy kis rábeszélés az ön részéről, kedves barátom és a kibékülés érdekes pillanatát a legjobb eredmény követheti. Lehet, hogy Gallileené asszonyság le fog mondani jogának érvényesitéséről, mindaddig, mig az idő elsimitandja a létező ellentéteket. Bizonyára egy kompromisszum lehet, ha csak ön képes lesz magát reábirni, hogy nejének megbocsásson.

— Hogy megbocsássak neki! Hiszen én volnék a legboldogabb, ha megbocsáthatnék neki! kiáltá Gallilee ur heves felindulásban. De hogyan tegyem? hogyan tegyem, kedves Mool ur? Ön nem hallotta ama gyalázatos szókat. Ön nem látta a szegény leány szemeinek iszonyu, halálra sujtott pillantását! Esküszöm önnek, hogy a hideg fut rajtam végig, ha a feleségemre gondolok. A cselédeket küldtem a szobájába, mikor nekem magamnak kellett volna hozzá mennem. A gyermekeim is — az én kedves jó gyermekeim — a szivem megszakad, ha arra gondolok, hogy egy anya fogja őket felnevelni, aki képes volt ilyesmit mondani és tenni, mit fognak a gyermekeim látni, kérdem öntől, mit fognak látni, ha visszakeriti Karminát a házba és ugy bánik

e szegény, szelid teremtéssel, amint bizonyára bánni fog vele ? A mult éjjel nem egyszer támadt azon gondolatom, hogy elmenjek örökre, — az isten tudja hova — és magammal vigyem a kis leányokat. De miről is beszéltünk ? Valamit akartam mondani s most már magam se tudom mit. Nem ismerek magamra. Jól van, jól van ; csöndes leszek. Ez az én szegény ostoba fejem az oka Mool ; ugy ég, mintha tüzes volna. Beszéljünk nyugodtan. Igen, igen, beszéljünk nyugodtan. Ön ügyvéd. Midőn idejöttem, azt mondtam magamban : Hallani akarom Mool véleményét. Legyen jószivü és nyugtassa meg lelkemet. Mit tehetek gyermekeimért.

Mool ur nagy zavarában és szomoruságában alig tudta volna, hogy mit mondjon, de azonnal visszanyerte lélekjelenlétét, mihelyt barátja jogászi minőségben akarta szolgálatait igénybe venni. Ösztönszerüleg megragadta a legjobb módot Gallilee ur megnyugtatására.

— Ne aggódjék gyermekei miatt, — mondá nyersen. — Hála istennek, e kérdésben erős jogalapon állunk.

— Igazán, Mool?

— Igazán. Midőn leányairól van szó, a szülői hatalom az öné. Legyen szilárd Gallilee, legyen szilárd !

— Szilárd leszek. Hiszen ön megy elő jó példával, ugyebár. Ö n is szilárd — mit ?

— Szilárd vagyok, mint a szikla. Egyetértek önnel. Egyelőre legalább el kell távolitani a gyermekeket.

— Azonnal, Mool !

— Azonnal ! ismétlé az ügyvéd.

Ezuttal az elhatározás kellő pontjáig tüzelték fel egymást. Már csaknem oly hangosan beszéltek, hogy a segédek is meghallhatták volna künn az irodában.

— Mindegy, akármit mond a feleségem! mondá Gallilee ur.

— Mindegy akármit mond, helyeslé Mool ur. Az atya az ur.

— És ö n tudja a törvényt.

— És én tudom a törvényt. Önnek erélyesen kell fellépni.

— És ö n támogatni fog engem.

— A gyermekek érdekében, Gallilee!

— És ügyvédem tanácsa alapján, Mool!

Az e g y elszánt férfi végre meg volt alkotva hiba nélkül. Az erőfeszités mindkettőjüket kimerité. Mool ur egy pohár bort inditványozott.

Gallilee ur egy jelentős célzást ejtett.

— Nincs kéznél egy palack pezsgő? — kérdé.

Az ügyvéd csengetett a házfelügyelőnek. Öt perc mulva habzó billikomok álltak előttük. További öt perc mulva ismét elmélyedtek a komoly ügyekbe. Azon kérdés, hogy hova küldhessék a gyermekeket legcélszerübben, könnyü szerrel, elintéztetett. Mool ur a saját házát ajanlotta fel, mindazonáltal szerényen bevallá, hogy talán azon egyetlen hátránya lehet, hogy nagyon kezeügyében volna Gallileené asszonyságnak. Ezen ellenvetés felélénkité barátja emlékezőtehetségét. Lady Northlake Skótországban időzött. Lady Northlake ismételve meghivta Mariát és Zot, hogy az őszi idényt unokatestvéreiknél töltsék; de Gallileené asszonyság féltékenysége mindig talált valamely alkalmas ürügyöt, a meghivás visszautasitására.

— Irjon azonnal, tanácsolá Mool ur. Megteheti két sorban. Neje beteg; Karmina kisasszony beteg; ön nem hagyhatja el Londont és a gyermekek sóvárognak fris lég után.

Gallilee ur csakugyan ily értelemben irt. Határozottan követelte, hogy levele azonnal elküldessék a postára.

— Tudom, hogy még messze van a feladási határidő, mondá, de meg akarom nyugtatni a lelkiismeretemet.

Az ügyvéd, poharát már ajkához emelte, de e szóknál ismét eltávolitá onnét.

— Ön máris habozik! mondá.

— Épen oly kevéssé, mint ön, felelé Gallilee ur.

— Csakugyan el fogja ön küldeni a leánykákat?

— A leánykák el fognak indulni, mihelyt Lady Northlake meghivja őket.

— Ezt fel fogom jegyezni, — mondá Mool ur.

Az ügyvéd csakugyan irásba foglalta e nyilatkozatot, aztán felkeltek és elbucsuztak egymástól. A jó Gallilee ur még most is Karminára gondolt.

— Fontolja meg a dolgot még egyszer, mondá távozás közben. Bizonyos ön felőle, hogy a törvény nem segithet rajta?

— Majd ujra átolvasom az atyja végrendeletét, felelé Mool ur.

Gallilee ur a legrózsásabb szinekben látta egyszerre e megjegyzés biztató oldalát.

— Miért nem jutott ez előbb eszébe? mondá.

— Ne feledje, mennyi mindenfélére kell gondolnom, viszonzá Mool ur nyájasan. Csak most támadt bennem azon gondolat, hogy talán a végrendelet adhatna módot a kezünkbe, amennyiben a gyám n y i l t a n ellenezné gyámleányának tervezett házasságát.

Ezzel elhallgatott, mert Gallileené asszonyság ellenzésének módszerét sokkal jobban ismerte, hogy sem ily eredményre bizton számitott volna. De jószivü ember létére balsejtelmeit titokban tartotta.

Gallilee ur hazafelé mentében találkozott komornájával, ki egy levelet dobott a square szögletén levő levélgyüjtő szekrénybe és szint változtatott, midőn arcát meglátta. „A szeretőjével levelez", gondolá magában Gallilee ur.

Félig elégett szivarral érkezvén haza, egyenesen a dohányzóba ment és nem látta kisebbik leányát, ki a konyhába vezető lépcsőkön leskelődött.

— Megtette ? kérdé Zo suttogva, midőn a komorna hazatért a cselédek bejárásán keresztül.

— A levélszekrényben van, biztos helyen, kedvesem.

Ezzel benézett a cselédszobába, s miután meggyőződött, hogy senki se volt ott, visszatért Zohoz, e szókkal:

— Most hát mondja el, mit látott tegnap, midőn Karmina kisasszony hálószobájában volt elrejtőzve.

A hang, melyen e szókat kiejté, bizalmas megállapodást árult el. Gallileené asszonyság komornája, a ki égett a kiváncsiságtól megtudni, mi történt a mult este, igyekezett megnyerni, az egyetlen megbizható tanu kegyeit. A legnagyobb titoktartással szolgálta Zo levelezési érdekeit, sőt a postabélyeg árát is a saját zsebéből fizette meg. Zo elismerésreméltó gyorsasággal mászott fel barátnéja ölébe, megerőltette emlékező tehetségét és teljesité a viszonszolgálatot.

XLVIII. FEJEZET.

Dél elmult, midőn Le Frank ur igért látogatását tette Gallileené asszonyságnál. Mogorva pillantással lépett a szobába és, mint egy lehangolt zenészhez illik, moll hangnemben kérdezősködött Gallilenné asszonyság egészségi állapota felől.

— Sajnálattal látom önt még mindig a pamlagon, asszonyom, mondá. Nem javult volna egészségi állapota.

— Legkevésbbé sem.

— Nem ad némi reményt házi orvosa.

— Azt teszi, a mit mindnyájan szoktak tenni, türelmet prédikál. De ne beszéljünk rólam. Ön is lehangoltnak látszik.

Le Frank ur fohászkodva hagyta helyben, hogy a külszin ezuttal nem csalt.

— Keserüen csalódtam, mondá. Müvészi érzelmeim érzékenyen meg vannak sebezve. De miért háborgatom önt aprólékos magán ügyeimmel. Bocsánatot kérek miatta.

Szemei a szerény bocsánatkérést egy várakozó pillantással kisérték; nyilván azt várta, hogy magyarázatot kérjenek tőle. A délelőtt folytán oly események történtek, melyek Gallileené asszonyságot feltétlenül Le Frank ur szolgálatainak igénybevételére utalták. Szükségét érezte annak, hogy megerőltesse magát, — megtette, de nagy önmegtagadásába került.

— Remélem, nincs oka tanitványaira panaszkodni? kérdé.

— Ezen évszakban, asszonyom, nincsenek tanitványaim. Valamennyien falun vannak.

Gallileené asszonyság sokkal inkább el volt foglalva a saját ügyeivel, hogysem kedve lett volna Le Frank ur talányait fejtegetni. A legegyenesebb ut mindig a legrövidebb.

— Nos, mi baj van hát? kérdé kelletlenül.

Le Frank ur ezuttal világosan felelt.

— Keserü megaláztatás ért, asszonyom. Meg kellett bánnom, hogy engedelmet kértem zeneszerzeményemet önnek ajánlhatni. A zeneművárusok, kiktől az elárusitás függ, egy tizedrészét se rendelték meg azon példányoknak, melyeknek

eladására számitottunk. Valamely rendkivüli változáson ment-e át a közönség izlése? Szerzeményem a divatos elvek alapján nyugodott, tudniilllik a modern német iskola elvein. Lehetőleg kevés dallam és az is csak a kiséretben. S mi az eredmény? Veszteség fenyeget, nyereség helyett, szerződésem reám rójja a nyomtatási költségek felét. S ami előttem még komolyabb, az ön tisztelt neve egy bukással lesz egybekötve! De ne ügyeljen reám, izgékony müvész természetem van, pár perc mulva elmulik.

E szókkal egy illatszerrel bőven elárasztott zsebkendőt vett elő és arcát mély sóhajtással beletemette.

Gallileené asszonyság, gyakorlati észjárásával nagyon jól megnézte a zenész keservét.

— Ostoba voltam, hogy tegnap pénzt nem kináltam neki, gondolá magában; ezt a felesleges időfecsérlést elkerülhettem volna.

Hibáját bámulandó gyorsasággal azonnal helyrehozta.

— Ne busuljon, Le Frank ur, mondá. Nevem rajta áll, a dal az enyém. Ha kiadójának kimutatása nem kielégitő, sziveskedjek azt h o z z á m küldeni.

Le Frank ur leejté száraz zsebkendőjét és szinpadiasan felugrott. Kegyes pártfogója nem akarta hálálkodását hallani. E bámulandó nő előtt szent volt a müvészet méltósága.

— Egy szót se többet erről, mondá. Mondja meg, mily sikerrel járt el tegnap este. Kutatásait nem szakitották félbe, különben hallanom kellett volna valamit felőle. Halljuk az eredményt. Talált valamely fontos iratot unokahugom szobájában?

Le Frank ur megértette a helyzetet s három szóval annak hősévé vetette fel magát.

— Itélje meg maga! mondá s egy levelet nyujtott át Gallileené asszonyságnak.

Patrizio tisztelendő ur figyelmeztető levele volt.

Gallileené asszonyság szótlanul olvasta el a sorokat, melyek Karminát sürgetőleg és komolyan intették, hogy dajkájára felügyeljen. Szótlanul ejté le ölébe a levelet.

— Elrémité önt? kérdé Le Frank ur.

— Megdöbbentett, viszonzá Gallileené asszonyság gyönge hangon. Engedjen időt, hogy gondolkozhassam felette.

Le Frank ur visszaült székére. Máris volt oka szerencsét kivánni magának: a zeneszerzeményének bukásával járó pénzbeli felelősséget más ember vállára háritotta. Mielőtt figyelmesen nézte Gallileené asszonyságot, még fényesebb kilátások lehetősége kezdett előtte derengeni. E nő eddig bizonyos távolságban tartá őt. Vajjon be fog-e következni lelkében azon változás, mely őt — Le Frank urat — egy meghitt jó barát szerepéhez juttatja?

Gallileené asszonyság felvette a levelet és megmutatta neki.

— Milyen benyomást tesz önre e levél most, midőn még csak annyit tud, mint tegnap tudott? kérdé.

— A pap óvatos szavai elég nyiltan beszélnek, asszonyom. Önnek egy oly ellensége van, a ki semmitől se retten vissza.

Gallileené asszonyság még mindig habozott, hogy bizzék-e Le Frank urban.

— Ön látja, folytatá, hogy a szobát kell őriznem; meglehet, hogy e tehetetlen állapotom még bizonyos ideig fog tartani. Hogyan védelmezné ön magát az én helyemen e nő ellen?

— Várnék.

— Mire várna.

— Ha megengedi a kártyások nyelvén fogok felelni. Bevárnám, mig feltakarja a kártyáit.

— Már feltakarta.

— Szabad-e tudnom mikor?

— Ma reggel.

Le Frank ur nem szólt. Gallileené asszonyságnak csak nyilatkoznia kellett, ha szüksége volt reá. Még egy percnyi habozás után helyzetének kérlelhetlen követelményei még egyszer szólni kényszeriték őt.

— Oly beteg vagyok, hogy nem mozdulhatok, mondá. Mindenekelőtt el kell önnek mondanom, hogyan történt ez.

Elbeszélte a száraz tényeket, egyetlen szónyi magyarázat, a felindulás egyetlen jele nélkül. De férjének iránta tanusitott viszonya, oly benyomást hagyott hátra, melynek sem a büszkeség, sem a megvetés nem volt képes ellentállni. Sejteni engedte a zongoramesternek, hogy a Karmina feletti gyámi hatalom iránt támasztott vitás igények idézték elő a szóváltást, melynek eredménye a tettleges támadás volt. Csupán az általa kiejtett szavak titka volt azon egyetlen titok, melyet megőrzött Le Frank ur elől.

— Mialatt eszméletlenül feküdtem, folytatá, unokahugomat elvitték. Idegbetegségben szenvedett; természetesen nagyon meg volt rémülve s most a dajka lakásán van és oly beteg, hogy nem lehet onnét elszállitani. Ime ez volt a dolgok állapota, tegnap estig.

— Sok ember azt hinné, jegyzé meg Le Frank ur, hogy a legegyszerübb mód volna a dajkát megidéztetni, tettleges támadás miatt.

— Ez az egyszerü mód, felelé Gallileené asszonyság, engem a nyilvánosság elé hurcolna. Az én állásomban ez lehetetlenség.

Le Frank ur természetesen magáévá tette e szempontot.

— Ily körülmények közt, mondá, nem könnyü tanácsot adni. Hogyan sikerülhet önnek

azt a nőt, tekintélye előtt meghódoltatni, mig itt fekszik betegen?

— Ügyvédim már meghódoltatták ma reggel.

Le Frank ur nagy meglepetésében egészen megfeledkezett magáról.

— Az ördögöt hódoltatták! kiáltá.

— Megtiltották neki az én nevemben, folytatá Gallíleené asszonyság, hogy mint unokahugom ápolónője müködjék. Értesitették őt, hogy Karmina kisasszony vissza fog hozatni az én őrizetem alá, mihelyt elszállitható lesz. És elküldték nekem irásba foglalt feltétlen meghódolási nyilatkozatát, melyet sajátkezüleg aláirt.

Gallileené asszonyság kivette az iróasztalból az okmányt és felolvasta Le Frank urnak.

„Alázatosan bocsánatot kérek Gallileené asszonyságtól azon erőszakos és törvénytelen cselekedetért, melyet elkövettem. Elismerem Graywell Karmina kisasszony feletti gyámi hatalmát és meghódolok előtte. És irgalmasságához folyamodom (melyet meg nem érdemeltem) azon kéréssel, hogy bármily feltételek mellett, melyeket kikötni méltóztatik, kiméljen meg engem azon fájdalomtól, hogy Karmina kisasszonytól el kelljen válnom.“

— Nos? mit szól ön ehhez? kérdé Gallileené asszonyság.

Le Frank ur, ez egyszer őszintén beszélvén, meglepően felelt.

— Legyen ön engedékeny, mondá. Tegye meg, amit öntől kér. S ha eléggé jól fogja magát érezni, hogy elmehessen a lakására, utasitsa vissza köszönettel, ha netalán valamely enni vagy inni valóval megkinálná.

Gallileené asszonyság felemelkedett a pamlagon.

— Sérteni akar ön engem, uram, kérdé, az által, hogy e komoly dolgot tréfa tárgyává teszi?

— Életemben soha se beszéltem komolyabban, asszonyom.

— Ön képesnek tartja, igazán képesnek tartja őt erre, hogy mérgezési kisérletet kövessen el ellenem?

— Bizonyára képesnek tartom.

Gallileené asszonyság visszahanyatlott a párnájára. Le Frank ur előadta indokait, mindegyiket egyenkint előszámlálván az ujjain.

— Ki ez a nő? Alacsony származásu olasz nő. Azon emberekről, akik közt született és nevelkedett, nem tartják általában azt, hogy az emberi élet szentsége iránti tisztelet erényeik közé volna számitható. Mit tett tudtunkkal már eddig is? Megrémitette a papot, akinél gyónni szokott s aki őt jól ismeri; s megtámadta önt oly gyilkos szilajsággal, hogy ezer csoda, hogy önéletével megmenekült. Mily üzenetet küldött ön neki, féktelen természetének e nyilvánulása után! Ön azt mondta e nőstény tigrisnek, hogy hatalmában áll őt elszakitani magzatától és hogy e hatalmával élni szándékozik. E száraz tényekből mi következik? Az-e, hogy őszintén meghódolt, most, midőn ön őt meghajolni kényszeritette, vagy azt kell-e hinnünk, hogy időt akar nyerni és képes (ha más választása nincs) önt meg is mérgezni?

— Mit tegyek? kérdé Gallileené asszonyság s e kérdésével bebizonyitá, hogy a józan okoskodás néha nem vesz kárba.

— Kisérje éles figyelemmel az ellenséget, felelé Le Frank ur. Tartassa szemmel titokban minden mozdulatait és kutattassa fel a szobáját, melyben lakik, mint én felkutattam Karmina kisasszonyét a mult éjjel.

— S aztán? kérdé Gallileené asszonyság.

— S aztán? ismétlé Le Frank ur.

Gallileené asszonyság ismét boszusan tágitott.

— Mondja meg egyszerre, hogy ön azon ember, aki ezt meg fogja tenni helyettem, — mondá. — De mondja meg, ha tudja, azt is, hogyan fogja megtenni!

Le Frank ur modora nyájas udvariassággá szelidült.

— Kérem csillapodjék, mondá. Annyira örülök, hogy önnek szolgálatára lehetek s a dolog oly könnyü!

— Könnyü?!

— Nagyon könnyü, asszonyom. Nincsenek-e butorozott szobák ama házban? és van-e nekem valami dolgom az év e szakában?

Ezzel felkelt és kalapját vette.

— Bizonyára, ön már lát engem uj szerepemben. Egy nőtlen gentlemen hálószobát keres. Életmódja nyugodt, bizonyitványai kifogástalanok. A ház cimét Gallileené asszonyság, — szabad-e a ház cimét kérnem?

XLIX. FEJEZET.

Karmina csütörtökön este hét óra tájban ismerte meg először Terézát.

Félig lezárt szemei felnyiltak, mintha hosszu álomból ébredt volna fel, és a meglepetés minden jele nélkül nyugodtak az öreg dajkán.

— Mennyire örülök, kedvesem, hogy láthatlak, mondá. Nem fárasztott el nagyon az utazás?

Ezen első szók után semmi se következett ama kérdezősködésekből, melyeket várni lehetett volna. Legcsekélyebb célzást sem ejtett Gallileené asszonyságra; nem fejezett ki aggodalmat Minervát illetőleg, nyugodt arcán semmiféle jel sem árulta el, hogy nem érzi magát otthonosan az idegen szobában. Csöndesen nyugodott, koronkint Terézára nézett és igy szólt:

— Most már nálam fogsz maradni, ugyebár?

Időről időre bevallotta, hogy fejét nehéznek és sivárnak érzi és kérte Terézát, hogy fogja meg a kezét.

— Ugy érzem, mondá, mintha elsülyednék mellőled; ne bocsásd el a kezemet, akkor nem fogok félni az elalvástól.

Alig ejté ki a szókat, máris elszenderült. Teréza koronkint remegni érzé kezét, s megcsókolta. Ugy látszott, mintha a fiatal leány megérezte volna a csókot, a nélkül, hogy felébredt volna, mert álmában mosolygott.

De midőn a kora reggeli órák elérkeztek, a passziv nyugalom ezen állapota megzavartatott. Heves roszullét vett erőt rajta, s e rohamok ujra és ujra ismétlődtek. Teréza elküldött Null urért, ki minden lehetőt megtett az uj kórtünetek enyhitésére, és egy küldöncöt inditott utnak hirneves kollegájához.

Benjulia nem késett személyesen megjelenni a meghivásra.

— Komoly zavarok a gyomorban, mondá Null ur.

Benjulia helybenhagyta a diagnózist. Null ur megmutatta rendelvényét, melyet Benjulia hasonlókép helybenhagyott.

— Nincs valami észrevétele? kérdé Null ur.

Benjuliának semmiféle észrevétele se volt.

Mindazonáltal várt, mig Karmina képes volt vele beszélni. Teréza és Null ur kiváncsian várták, hogy mit fog a nagyhirü orvos neki mondani.

Csupán e kérdést intézte hozzá.

— Emlékszik reá, mikor látott engem utolszor?

Karmina rövid gondolkozás után igy felelt:

— Igen, Zo is velünk volt; Zo elhozta az ön nagy botját, aztán beszélgettünk . . .

Igyekezett emlékezetét összeszedni.

— Miről is beszélgettünk? kézdé.

Egy pillanatnyi izgatottság a vért arcába kergette.

— Nem tudok visszaemlékezni, mondá; nem jut eszembe, mikor távozott ön. Nagy baj ez?

— Legkevésbé sem, felelé Benjulia. Aludjék tovább.

De még a szobában maradt s nézte őt, mialatt elszenderült.

— Nagy gyöngeség, suttogá Null ur.

— Igen, viszonzá Benjulia. Majd ismét el fogok jönni.

Távozásközben félrehivta Terézát.

— Ne intézzenek hozzá több kérdést, mondá, s ne segitsék emlékező tehetségét, ha ő találna kérdezősködni.

— Fog emlékezni, ha egészen magához tér? kérdé Teréza.

— Ezt lehetetlen előre megmondani. Várjon és figyeljen reá.

Nagyon sietett haza; kisérletei vártak reá. „Érdekes és meglepő eset — idáig", mondá magában, Karminára gondolva. „Legkevésbé se hasonlit a kutya esetéhez", folytatá, kisérleteire gondolva. A kutya miatt oly nyugtalan volt, hogy mihely hazaért, azonnal a laboratoriumába futott. Távolléte alatt semmi hiba sem történt a mütő asztalon. A szegény szenvedő állat gyöngén csóválta a farkát, és igyekezett megnyalni a kegyetlen kezet, mely oly ügyesen kinozta meg agyvelejét. Benjulia felemelte a kutya arcát, figyelmesen reá nézett, és ismét visszafektette az asztalra. Gondolatai visszatértek Karminához. Valamely rejtett tényezők müködtek itt; időt kell nekik adni, majd megmutatják magukat. „Remélem, hogy annak a szamárnak nem lesz reám szüksége, legalább egy hétig, gondolá magában, kartársára gondolva.

A hét elmult és a fiziologust nem háborgatták.

Eközben Null urnak sikerült részben leküzdeni a rohamokat, melyek ritkábban mutatkoztak, és hevességük tekintetében is csökkentek. Egyéb tekintetben is látszott némi javulás (legalább Teréza állhatatosan ugy hitte.) Bizonyos elmebeli erősbülés kétségtelenül észrevehető volt Karminánál. Legelőször is nagyon érdekes módon nyilvánult: Ovidról kezdett beszélni.

Mindenekfelett a miatt aggódott, hogy Ovid értesülhetne betegségéről. Megtiltotta Terézának, hogy irjon neki; izent Gallilee urnak, Gallileené asszonyságnak, sőt még Mool urnak is, kérvén őket, hogy őrizzék meg a titkot.

A dajka megigérte, hogy átadja az izenetet és nem váltá be szavát. Az igéret e megszegése (mint az események tanusitották) nem vont maga után semminemü kellemetlen következményt. Gallileené asszonyságnak alapos okai voltak nem irni. Férje és Mool ur elhatározták elküldeni táviratait a bankárokhoz. Ami Terézát illeti, neki nem volt kedve Oviddal levélileg érintkezni. Távolléte — bármily parancsolólag követelte is elutazását egészségi állapota — menthetlen maradt, az ő szempontjából. A dajka meggyőződése szerint, akár egészségesen, akár betegen, otthon kellett volna maradnia, Karmina érdekében. Legkevésbé se volt valószinü, hogy más valaki irjon Ovidnak, arra senki se gondolt, hogy Zonak ilyesmi jutna eszébe s igy Karmina meg volt nyugtatva.

Az utóbbi időben emlékezőtehetségének rest erőfeszitései tágabb körre kezdtek terjedni.

Csodálkozott rajta, hogy Gallileené asszonyság soha se jön feléje: bevallotta, hogy nagynénjének távolléte megnyugtató volt reá nézve, de nem érzett iránta elég érdeklődést, hogy tuda-

kozódott volna felőle. Minerva kisasszonyt is emlegette.

— Nem tudod hová lett? Nem gondolod, hogy irnia kellett volna nekem?

Teréza ajánlkozott, hogy kérdezősködni fog utána.

Az ifju leány fáradtan félreforditá fejét a párnán és igy szólt:

— Soha se fáraszd vele magadat.

Más alkalommal Zot kérdezte és azt mondá, hogy mulatságos lenne, ha Gallilee ur eljönne és elhozná őt magával. De csakhamar elejté e tárgyat s többé nem beszélt róla.

Az egyetlen visszaemlékezés, mely néhány percnél tovább látszott derengeni emlékezetében, utolsó levelére vonatkozott, melyet Ovidnak irt.

Nagy kedvteléssel képzelte el Ovid meglepetését, midőn sorait el fogja olvasni; türelmetlen volt hosszantartó betegsége miatt, mely hátráltatta Kanadába való megszökését; sokat beszélt Terézának, hogy mily ügyesen volt kigondolva a terv — csakhogy emlékező tehetsége azon sajátszerü tévedésben volt, hogy azon különböző intézkedéseket, melyek hivatva lettek volna a felfedeztetést meghiusitani, nem Minerva kisasszonynak, hanem a dajkának tulajdonitotta. Elméje itt közeledett legelőször veszélyes térhez. Emlékezetében ezután mindjárt a levél ellopásának s az utóbbi eseményeknek kellett következnie — ha képes volt huzamosabb lelki erőfeszitésre. Gyöngesége volt megmentője. Visszaemlékezései nem birtak a levél megirásánál tovább hatolni. A későbbi körülményekre egyetlen szóval sem ejtett célzást. A szegény, meggyötört agyvelő még mindig a gyakori alvásban keresett pihenést. Néha a részleges öntudatlanságba sülyedt vissza; néha a korábbi rohamok ismétlődtek. Null ur a türelem és önmegtagadás valódi mintaképének bizonyult. Rendelvényeinek hatályában oly szentül hitt, mint

azelőtt, s feltétlenül bizott az időben és a gondos ápolásban. A gyomorban mutatkozott zavar (mint ő nevezé) bizonyos és kézzelfogható anyagot nyujtott a gyógykezelésre; most már tulesett azon kételyeken és aggodalmokon, melyeket Karmina állapota ébresztett benne, közvetlenül az átszállitás után. Csak a felszint látván és sejtelemmel se birván azokról, a mik mögötte történtek, nyugodt lelkiismerettel mondhatá Terézának, hogy teljesen érti az esetet. Mindig kész volt őt vigasztalni, midőn az öreg asszony izgékony olasz természete a remény végleteiből visszaesett a kétségbeeses végleteibe.

— Kedves asszonyság, most már tisztán látjuk az utat, melyen haladnunk kell és biztositom önt, hogy az már nagyon sok, ha az ember tisztán látja az utat.

— Mit ért ön az alatt, hogy az utat látja? kérdé az őszinte modoru dajka. Mondja meg inkább, mikor lesz Karmina ismét egészséges.

Null ur orvosi tudománya még nem állt e kérdés magaslatán.

— A haladás lassu, felelé, de Karmina kisasszony egészsége javul.

— Hát a nagynénjéé javul-e? kérdé Teréza élénken. Mikor hiszi ön, hogy Gallileené asszonyság ide jöhet?

— Pár nap mulva ....

Null ur már azon a ponton volt, hogy utána toldja „remélem," de akkor eszébe jutott, hogy mi történhetik, ha a két nő találkozni fog egymással. Teréza arca már igy is komoly felindulás jeleit mutatá: elméje nyilván nem volt előkészülve arra, hogy Gallileené látogatása ily közeli kilátásba legyen helyezve. Egy levelet vett elő zsebéből.

— Ugy találom, hogy önben sok ravasz óvatosság van, mondá Null urnak. Életében bizo-

nyára láthatott sok cselszövő angol asszonyt. Mit jelent világos szókkal azaz irkafirka!

Ezzel átnyujtá neki a levelet, melyet az orvos kissé vonakodva olvasott el.

„Gallileené asszonyság határozottan vonakodik bárminemü kötelezettséget vállalni azon személy irányában, aki azelőtt mint dajka volt alkalmazva néhai Graywell Róbert ur házánál. Gallileené asszonyság annyiban viszonozni kivánja a hozzá intézett bocsánatkérő és meghódolási nyilatkozatot, hogy nem szándékozik tüstént erélyes lépéseket tenni. Ezen elhatározására befolyást gyakorolt annak megfontolása is, hogy unokahugát kimélnie kell minden izgatottságtól, mely az orvosi gyógykezelésnek ártalmára lehetne. Ha azonban a körülmények kivánni találnák, nem fogna késni gyámi hatalmát gyakorolni.“

Null ur látta a kéziratról, hogy Gallileené asszonyság e manifesztumot nem sajátkezüleg irta. Azon egyén, ki őt a tudós asszonyság mellett, mint titkár követte, nyilván képes volt neki okos tanácsot is adni. Távolról se sejtette, hogy e rejtélyes titkár azonos volt ama vállalkozó szellemü zongoramüvészszel, aki egykor erőszakolta őt, hogy egy hangversenyjegyet vásároljon öt shillingért.

— Nos? kérdé Teréza.

Null ur habozott.

A dajka türelmetlenül dobbantott lábával.

— Csak azt mondja meg: el fog engem szakitani Karminától, ha ide jön? Ezt jelenti a levél?

— Meglehet, válaszolá az óvatos Null ur.

Teréza az ajtóra mutatott.

— Jó napot. Többé nincs önre szükségem. Oh! ember, ember, hagyjon magamra!

Mihelyt egyedül maradt, térdre hullott. Félig suttogva több izben ismétlé a Miatyánk utolsó szavait.

— Ne vigy minket a kisértetbe, de szabadits meg a gonosztól. Krisztus hallgass meg! Krisztus anyja hallgass meg! Oh! Karmina! Karmina!

Felkelt és kinyitotta a hálószoba ajtaját. Borzasztóan reszketve rövid ideig Karminára nézett, ki csöndesen aludt, aztán a szoba egyik szögletébe ment, hol egy faláda állt. Ezt felvette és visszatérvén vele a nappali szobába, csöndesen becsukta maga után a hálószoba ajtaját.

Némi habozás után a láda kinyitásához fogott. Rémületében és zavarában nem találta az igazi kulcsot, de végre sikerült kinyitnia. A láda saját könnyebb ruhanemüin kivül tele volt mindenféle papirosokkal, levelekkel és számlákkal és utmutatásokkal a festékkészitéshez.

Szinte visszahökkent a nyitott ládától. Miért nem követte Patrizio atya tanácsát. Ha csak egy napig vár, hacsak elrendezi férje iratait, mielőtt beledobta volna igy csomostól a ládába, mennyi fáradtságtól kimélte volna meg magát! Szemei szomoru pillantással fordultak a hálószoba ajtaja felé.

— Oh! kedvesem! annyira siettem, hogy téged láthassalak!

Végre erőt vett magán és belenyult a ládába. A fenekén megtalált egy pléhből készült szelencét, melynek egyik oldalára szennyes papirdarab volt ragasztva, a következő olasz felirással:

„Ha a szelencében maradt még valami azon porból, melyből legszebb festékeinket készitjük, arra kérem kedves nőmet, vagy esetleg helyette valamely megbizható egyént, hogy vigye azonnal a gyárba, a néhai felügyelő szives üdvözleteivel.

Cukorporhoz hasonlit. De őrizkedni kell a megizieléstől... mert méreg."

Azon pillanatban, midőn a szelencét mármár felnyitotta volna, habozott. Bizonyos erős benyomás hatása alatt ugy tett, mint bármelyik gyermek tett volna ; megrázta és hallgatózott.

A felszökő és visszahulló por zöreje — rémületét növelvén, bizonyos ellenállhatlan igézetet látszott reá gyakorolni. „Az ördögök tánca" — mondá magában kisérteties mosolylyal. „Fel és le — fel és le — és kisért, hogy nyissam fel a tetőt, miért ne tenném meg?

E kérdésnél eszébe jutott Karmina gyámja. Ha Null ur igazat mondott, Gallileené asszonyság egy vagy két nap mulva ide jöhet. Miután az ügyvédek azzal fenyegették, hogy el fogják őt választani Karminától, legelőször kutatta fel a ládát — szórakozást akarván keresni nagy szomoruságban — akkor akadt először kezébe a szelence. A halálos por látása szinte megbüvölte őt. Ime ez volt a borzasztó eszköz, melynek segélyével dacolhatott Gallileené asszonyság hatalmával. Némely asszony az ő helyén nem is habozott volna. Noha most nem nézett bele a szelencébe, mégis ugy érezte magát, hogy e gondolat visszalopódzik a lelkébe. Csak egy remény maradt fenn számára. Elhatározta megmenekülni a méregtől. De hogyan ?

Ezen évszakban nem égett tüz a kandallóban. A szoba négy fala közt nem igen kinálkozott mód a biztos megsemmisitésre. Saját rémülete, melyet a szelence iránt érzett, azon gyanut ébreszté benne, hogy más ember kiváncsi lehetne tartalmára, ha meglátná a kezében. De el volt határozva megsemmisiteni a veszélyes mérget, ha mindjárt e célból tüzet kellene is gyujtania. Elhatározásának szilárdsága abban nyilvánult, hogy bezárta a ládát a nélkül hogy a szelencét visszatette volna.

Aztán egy kést vett elő, leült az egyik szegletbe, hol egyik oldalán a hálószoba ajtaja volt s a másikon egy pohárszék és hozzáfogott a pusztitás munkájához, levakarván a papirost a felirattal együtt. A papirdarabokat el lehet égetni, a port (ha erre nézve fogadást tesz a szent szüznek) beledobhatja a tüzbe — az üres szelence aztán ártalmatlanná lesz.

A levakarás munkájában még nagyon kevéssé haladt előre, midőn eszébe jutott, hogy ha Null ur vagy a háziasszony véletlenül belépnének, gyanusnak tünhetnék fel előttük e meleg őszi napon a kandallóban égő tüz. Sokkal célszerübb lesz éjfélig várni, midőn már mindenki lefeküdt.

Gondolataiban e pontig eljutván, gépileg félretette a kést. A legközelebbi pillanatban hallotta, hogy valaki belépett a hálószobába, a tornácra nyiló ajtón át. Közvetlenül azután, a belépő megforditotta a másik ajtó kilincsét, mely a nappali szobába nyilt. Alig volt annyi ideje, hogy kinyissa a pohárszéket és elrejtse benne a szelencét, midőn a háziasszony belépett.

Teréza ijedten nézett reá. A háziasszony a pohárszékre nézett. Igen büszke volt a pohárszékre.

— Milyen tágas szoba ez, mondá dicsekvőleg; a szomszédházak közül egyikben se találhatott volna ön ily kényelmes lakást! Igen, a zár kissé meg van rongálva, nem tagadom. Ezt is legutolsó lakónőm tette. Az asztalteritőt beszennyezte s aztán eltakarta a téntatartóval. Barom! ez az egy szó hiven kifejezi a jellemét. Nem halotta ön, a mint a hálószoba ajtaján kopogtattam. Annyira örülök, hogy oly szép csöndesen láttam aludni a szegény kicsikét. A tyukleves készen lesz, mikor felébred. Ma kissé későn kérdezősködöm, fiatal kisasszonyunk egészségi állapota felől. Sok dolgom volt a felső emeleten, egy szobát kellett berendeznem egy uj lakó

számára. Milyen ellentéte a legutóbbi lakónak Ezuttal valódi gentleman költözik a házamba, — s oly szives volt, hogy egy álló hétig várt, mig a szobát rendelkezésére bocsáthattam. A földszinti szobák, mint ön is tudja üresek voltak, de azt mondta, hogy a lakbér nagyon drága. Oh! nem feledtem el neki megmondani, hogy betegünk van a háznál. Nyugalmas szállások (azt mondtam neki) ily időben valóban az első kellék, minden uj lakónál. Azonnal megértette, s igy felelt: „Magam is beteg voltam, s eddigi lakásomat csak azért hagytam oda, mert nem volt eléggé nyugalmas.“ Ugyebár, épen ilyen ember kell nekünk? És aztán csinos ember is, noha meg kell vallanom, hogy kissé kopasz. De olyan szép szakála és olyan csengő hangja van. Csitt! Nem a kisasszony hangját hallottam.

Végre a háziasszony megengedte, hogy az övén kivül más hang is hallható legyen. Karmina felébredt, Teréza a hálószobába sietett.

A háziasszony egyedül maradván a reggeli szobában, kinyitotta a pohárszék ajtaját és beletekintett — „puszta kiváncsiságból,“ mint később mondá uj lakójával való beszélgetés közben. A szelence ott állt előtte, az egyik felső polcon. Talán bizony Karmina kisasszony dajkája tubákolt? Figyelmesen megnézte a szelencét. Az olasz felirat ismeretlen nyelven szólt hozzá. Megvizsgálta a port, megnedvesité ujját, — megizlelte a port — és kiköpte. Nagyon kellemetlenül égette a nyelvét. Visszatette a szelencét és becsukta a pohárszék ajtaját. „Kétségkivül orvosság“ mondá magában a fogadósné. „De miért sietett annyira félretenni, mikor beléptem?“

L. FEJEZET.

Le Frank ur, Gallileené asszonysággal való második találkozása után nyolc nappal, birtokába vette hálószobáját.

Abban állapodtak meg, hogy eljárásának legelső eredményeiről irásban fog jelentést tenni Gallileené asszonyságnak. A személyes érintkezés, (ha felfedeztetnék) felébreszthetné Teréza gyanuját, ki őt látásból ismerte. Egyszernél többször találkoztak, azon időben, midőn Karmina Angolországba jött s a dajka még a házban lakott.

A következő napot azzal tölté, hogy anyagot gyüjtött első jelentéséhez. Este irt Gallileené asszonyságnak — egy jó barátjának cime alatt, a ki utasitva volt a levelet rendeltetési helyére juttatni.

„Bizalmas és magán természetü, mélyen tisztelt asszonyom, — mint látni fogja, nem tékozoltam hiába sem az időt, sem az alkalmat.

„Hálószobám a háznak azon emeletén van, mely közvetlenül a Karmina kisasszony és dajkája által bérben tartott lakás felett létezik. Bizonyos apróbb magánügyeimet levén kénytelen rendezni, kissé későn költöztem be szobámba. Mielőtt a lépcsőházban a lámpákat meggyujtották, szabadságot vettem magamnak megnézni, mi történik az alsó emeleten. Lelkiismeretem nem engedte volna, hogy lefeküdjem, mielőtt legalább kisérletet tettem volna, bizonyos felfedezéseket tenni.

„Emlékszik-e ön, hogy midőn gyermekkorában irni tanult, irkájában egy sor igy hangzott: „Az erény önmagának jutalma?“ E nevetséges állitás az én életemben igaznak bizonyult! Alig voltam öt perc óta állomásomon, midőn megpillantám a mint a dajka kinyitotta az ajtót. Felnézett a lépcsőkön (szükségtelen mondanom, hogy a nélkül, hogy engem meglátott volna), le-

nézett a lépcsőkön és senkit se látván őgyelegni, visszatért szobáiba.

„Miután a kilincset becsukódni hallottam, lelopóztam a lépcsőkön és hallgatóztam.

„Két lakótársam egyike (ön tudja, hogy én nem hiszek Karmina kisasszony betegségében), tüzet gyujtott, — oly meleg őszi este, hogy még a lépcsőház ablaka is nyitva maradt! Tökéletesen biztos vagyok a felől, a mit állitok; hallottam az égő fa pattogását, éreztem a kőszén füstjét. Lehetetlennek látszik ezen titokszerü tény indokát sejteni. Ha veszélyes és kompromittáló iratokat égettek volna el, egyetlen szál gyertya is megfelelt volna a célnak. Ha meleg vizre volt szükségük, egy vizforraló készülék bizonyára nem hiányozhatik egy beteg szobájában. Talán az ön mélyebben ható elméje képes lesz megoldani e rejtélyt, mely dacol az én leleményességemmel

„Ennyit az első estéről.

„Ma délután kissé beszélgettem a háziasszonynyal. Hivatásszerü foglalkozásomnál fogva gyakorlottnak kellvén lennem a szép nemnek való tetszés müvészetében, dicsekvés nélkül mondhatom, hogy nagyon kedvező hatást tettem reá. Az ifju hölgy betegségét máris emlitette volt előttem (mintegy mentségül azon kérdéséért, hogy nyugodt életmódot folytatok-e) midőn először voltam itt, megnézni a lakást. Semmi se lehetett természetesebb, mint hogy érzelmes szivü idegen létemre kérdezősködtem hogyléte felől és vajjon van-e önfeláldozó anyja, a ki őt ápolja. Ez elég volt arra, hogy a háziasszony közlékenységét provokálta.

„A szóárból, mely rám özönlött, egy nagyon komoly jelentőségü tény emelkedett a felszinre.

„Háziasszonyom csak tegnap fedezte fel, a mit az idegen lakó valamit elrejtett a nappali szobában levő pohárszékbe. A legelső kedvező alkalommal belenézett és a polcon egy kis sze-

lencét talált, egy előtte ismeretlen nyelven irt felirattal. A szelencét felnyitván, fehér port talált benne, melyet megizlelt. A por oly kellemetlen égető hatást idézett elő, hogy azonnal kiköpte. Azt hiszi, hogy e por nem egyéb, valamely erős hatásu szernél, melyet vizben kell bevenni. De azt nem tudja, hogy a dajka miért sietett annyira elrejteni a szelencét.

„E részben én se lettem volna bölcsebb, háziasszonyomnál, ha egy körülmény közbe nem jön, melyről most engedelmet kérek beszélhetni!

„Azon hét folytán, mely elmult, mielőtt jelenlegi szobám előbbi birtokosa kiköltözött, ön kegyes volt engem magánál elfogadni. Beszélgetésünk egyik főtárgyát azon meggyőződésem vitatása képezte, hogy ez olasz nő, ha a végletekig hajtatik, képes volna önt megmérgezni. Egyebek közt azt mondván, hogy Teréza előélete valószinüleg igazolhatná gyanumat és bátor voltam néhány kérdést kockáztatni, Olaszországban folytatott élete s azon egyének felől, kikkel ott összeköttetésben állt. Emlékszik ön, hogy midőn kérdeztem, ki volt férje, ön azt felelte, hogy felügyelő volt egy festékgyárban és hogy ön azt magától Karmina kisasszonytól hallotta, midőn ezen utóbbi a férj halálát jelentő táviratot megmutatta önnek.

„Egy hölgynek, ki az ön tudományos ismereteivel bir, nem szükség mondanom, hogy a festékgyárakban mérgeket is használnak. Emlékezzék vissza arra, amit a pap levele mondott Teréza érzelmeiről ön irányában s aztán mondja meg: Oly nagyon valószinütlen-e, hogy magával hozott Angolországba egyet azon mérgek közül, melyeket férje használt a gyárban? és vajjon észszerütlen-e feltételezni, hogy talán önre gondolhatott, midőn a szelencét elrejté a háziasszony elől?

„Másfelől az is lehetséges (miután hizelgek magamnak azzal, hogy a kérdés másik oldala se kerüli ki figyelmemet) hogy a fehér por chinin és nem mireny. E kérdést személyes nyomozás alapján szándékozom felderiteni. A háziasszonynak panasza van egy előbbi lakos ellen, aki megrongálta butorzatát. A pohárszékről beszélvén, megemlitette panaszával kapcsolatosan, hogy e butordarab zárja is meg van rongálva. Legközelebbi jelentésemben meg fogom mondani, sikerült-e némi kis adagot szereznem a fehér porból, anélkül, hogy a szelencét elmozditanám helyéről. Az adagot aztán egy vegyész által meg fogom vizsgáltatni. Ha merésznek mondja, egy merész elhatározást fogok önnek inditványozni.

„Mihelyt annyira jól érzi magát, hogy a házat elhagyhatja, adjon alkalmat a dajkának, önt megmérgezni.

„Kérem, nagyon tisztelt asszonyom, ne ijedjen meg. Én elkisérem önt és kezeskedem az eredményről. Teázás idején fogjuk őket meglátogatni. Kináltassa ön meg magát egy csésze theával, én pedig (azon ürügy alatt, hogy önnek a csészét átnyujtom) birtokomba keritem a megmérgezett italt. Mialatt „megállj"-t kiálthatna, már utban leszek a vegyészhez. A gyilkoszági kisérlet büntetése sulyos börtön. Ha ön még mindig irtóznék a nyilvánosságtól, ott lesz a vegyész jelentése és a saját nyilatkozatunk, mindkettőt át fogjuk adni az ön fiának, midőn hazatér. Vajjon hogyan fog ő gondolkozni tervezett házasságáról, ha megtudja, hogy Karmina legkedvesebb barátja és laktársa megkisérlette — talán fiatal urnője tudtával, — anyját megmérgezni?

„Mielőtt jelentésemet befejezném, meg kell emlitenem, hogy ezelőtt két órával csak nagynehezen kerültem el, hogy Teréza meg ne lásson a lépcsőkön. Igaz, hogy eféle találkozásra el vol-

tam készülve, midőn szobámat kibéreltem és ennélfogva elég óvatos voltam, nem menni a házba álnév alatt. Sőt ellenkezőleg, szándékozom (az ön érdekében) szomszédi érintkezésekbe lépni, az idő segélyével. De a méreg-ügy nem szenved halasztást. Kilátásaim, észrevétlenül a pohárszékhez juthatni, komolyan kompromittálva lehetnek (ön tudja mily gyanakvók a külföldiek) ha a dajka résen áll. Az én látásom az ily nő elméjében idézhet elő ily hatást. Ma éjjel, vagy holnap kezembe kell keritenem a szelencét. Alázatos szolgája: L. F.“

Miután levelét befejezte, a cselédre csöngetett és elküldte a postára.

A mint a cseléd lefelé ment a lépcsőn, a legutolsó tornácon megállitá őt Null ur. Neki is volt egy levele, doktor Benjuliának cimezve. A hevesvérü öreg dajka az orvos után ment s igy szólt:

— Tegye azonnal a postára.

Az udvarias cseléd megkérdezte, jobban van-e Karmina kisasszony.

— Rosszabbul, felelé nyersen az öreg asszony, és oly pillantást vetett a szegény Nullra, mintha ő lett volna az oka.

Le Frank ur, szobájának magányában, egyedül maradván iróasztala mellett ült, a homlokát összeráncolta s a körmét rágta.

Vajjon a lélek háborgatásának a külső jelei összefüggésben állottak-e azon gyalázatos ajánlatokkal, melyet Gallileené asszonyságnak tett? Legkevésbbé sem. Jelentését befejezvén, ideje volt most már teljesen elmerülni saját aggodalmaiba, minden tartózkodás nélkül, Karminára gondolt.

Midőn szolgálatait felajánlotta Gallileené asszonyságnak, az indokok közül, melyek elhatározására döntő befolyást gyakoroltak, a legelső a keserü csalódás érzete volt. Midőn Karmina

szobáját felkutatta, nem sikerült megtalálnia saját magán gyanuinak legcsekélyebb bizonyitékát sem. Most utána jött, Teréza lakására, szeme előtt tartván a saját érdekeit, ugy mint Gallileené asszonyságéit, s jobban el volt határozva, mint valaha, felfedezni Karmina viseletének titkát, melyet irányában tanusitott. Talán századszor mondá magában: „Ördögi gonoszság. Kigyót, békát kiált reám a hátam mögött, s midőn szemközt állunk, azt mondja, hogy szoritsunk kezet és legyünk jó barátok.“ Minél esztelenebbekké lettek gyanui, a bizonytalanság izgató befolyása alatt, annál makacsabbul ragaszkodott aljas és boszuálló természete saját téves véleményéhez. Mióta az előcsarnokban utolszor találkoztak, csakugyan azt hitte, hogy Karmina szinleli a betegséget, nehogy ujból találkozhassák vele. Teréza pedig határozottan azzal gyanusitotta, hogy ifju urnőjével cimboraságban áll. Sőt képes és hajlandó volt a két nő cselszövő befolyásának tulajdonitani, azon kedvezőtlen fogadtatást is, melyben dal- és a zeneműárusoknál részesült. Ha egy barátja azt kérdezte volna tőle: „De mily oka van önnek, azt hinni? szórakozóan mosolygott és barátját léhalelkü embernek tartotta volna.

Ismét kilopózott és észrevétlenül hallgatózott a két nő ajtaja előtt. Karmina beszélt, de a gyönge hangon kiejtett szókat nem hallhatá. Ellenben Teréza erősebb hangja könnyen elhatolt füléhez.

— Kedvesem, a beszéd árt neked, meg fogom gyujtani az éjjeli lámpát — próbálj elaludni.

E szók hallatára Le Frank ur vissza ment hálószobájába és várt kevés ideig. Talán Teréza kevésbbé lesz vigyázó, ha Karmina egyszer elaludt. Lehet, hogy le fog menni a háziasszonynyal csevegni.

Egy szivart kiszitt aztán ujból kisérletet tett.

Most már a lépcsőházban égtek a lámpák. Tizenegy óra volt.

Az ifju leány nem aludt; a dajka felolvasott neki valamely imakönyvből. Le Frank ur ma éjjelre feladta tervét. Feje fájt, saját undok gondolatainak forrongása lázba ejté őt. Különös gyarlóságai közé tartozott, hogy a legcsekélyebb kórtünettől gyáva módon megijedt. Holnap az egész nap rendelkezésére fog állani. Megtapogatta a saját üterét és elhatározta, hogy legcélszerübb lesz lefeküdnie.

Tiz perccel később a háziasszony ment fel a lépcsőkön, a saját szobája felé. Ő is hallotta a hangot, mely folyvást hangosan olvasott és csöndesen kopogtatott az ajtón. Teréza felnyitotta.

— Nem alszik még a szegény kisasszonyka?

— Nem.

— Remélem senki sem háborgatta.

— Valaki sokat járkált felettünk.

— Ez az uj lakó volt! kiáltá a háziasszony. Beszélni fogok Le Frank urral.

Teréza, ki épen be akarta csukni az ajtót, egy pillanatra megállt és gondolkozott.

— Ez az ön uj lakója? kérdé.

— Ez. Ismeri ön őt?

— Láttam, midőn utolszor voltam Angolországban.

— S aztán!

— Semmi, felelé Teréza. Jó éjt.

LI. FEJEZET.

Teréza, Karmina ágya mellett virrasztván, egyszerre csak azon vette észre magát, hogy Le Frank urra gondol. Az is egy módja volt az idő agyonverésének, ha tünődött azon indokok felett, melyek őt arra birhatták, hogy e házban béreljen lakást.

A köznapi valószinüség azon feltevésre utalt, hogy a lakás változtatásra oly okai lehettek, melyek egyedül csak reá tartoztak. Ez esetben egy természetes véletlen kellő magyarázatául szolgálhatott azon körülménynek, hogy Teréza szomszédjává lett. Az öreg dajka minden aggály nélkül magáévá tette volna e szempontot, de bizonyos visszaemlékezések habozóvá tették. Le Frank urral legelőször Gallileené asszonyság házánál találkozott s külseje oly kellemetlen benyomást tett reá, hogy Karmina előtt igy nyilatkozott róla: „A zongoramester egy gazfickóhoz hasonlit.“ Régi előitélete ujra felébredt s miután a jelenben komoly okai voltak Gallileené asszonyságra gyanakodni, határozottan elutasitá azon gondolatot, hogy Le Frank ur véletlenül jött e házba lakni. Más nők, az ő helyén, hasonló bizalmatlanság befolyása alatt, azt kerdezték volna magukban, vajjon a saját terveit, avagy Gallileené asszonyság terveit szolgálja-e? Teréza heves és izgékony természete, nem volt képes ily kérdéseket nyugodtan latba vetni, hanem mintegy vakon rohant a helyes következtetésbe, hogy a zenemester, mint Gallileené asszonyság kéme szerepel.

Mialatt Le Frank ur nagy elővigyázattal kovácsolta terveit a honalpi napra, ő maga lett a gyanu tárgyává azon nő előtt, akinek titkait ki akarta nyomozni.

Ez volt a leghosszabb és legszomorubb mindazon éjszakák közül, melyeket a hü öreg dajka kedvencének ágya mellett átvirrasztott.

Karmina most volt először makrancos és ingerlékeny; türelmes rábeszélés kellett hozzá, hogy a gyógyszereket bevegye. Még mikor szomjas volt is, boszankodott, ha háborgatták a citromvizzel, mely máskor mindig nagyon jól esett neki. Egyszer, vagy kétszer nyugtalanul forgolódott ágyában és álmában is beszélt. A szegény leány

MAGYAR · DEBRECEN · VÁLLALAT

azt hitte, hogy menyegzőjének előestéje van és élénken kérdezte Terézától, hová tette nászruháját. Később, midőn talán álmodott, azt képzelte, hogy anyja még él és elkezdte rég elfeledett gyermekkori csevegéseit.

— Mivel szomoritottalak meg, kérdé csodálkozva, látván, hogy Teréza sir.

Napfelkelte után kevéssel hosszu nyugalom következett, később, midőn Benjulia megérkezett csöndes volt és nem panaszkodott. Azon kedvezőtlen kórtünetek, melyek Terézát arra birták, hogy sürgösen követelje az orvos elhivatását, most nem mutatkoztak. Null ur durva rendreutasitást várt, a miért a nagy férfiut egy nyugtalanitó álhirrel zavarta. Igyekezett a dolgot megmagyarázni; hasonlóképen Teréza is. Benjulia legcsekélyebb figyelemben se részesité sem az egyiket, sem a másikat. Nem tett boszus megjegyzéseket s a maga titokszerü módján, oly meleg érdeklődést tanusitott az eset iránt, mint bármikor.

— Huzzák fel a redőnyöket, mondá, jól meg akarom őt nézni,

Null ur tiszteletteljesen várt, s teljes némaságot parancsolt Terézának a vizsgálat tartama alatt. A dolog oly soká tartott, hogy végre kérdezni bátorkodott:

— Talált ön valami különös tünetet, uram.

Benjulia kételyeit felvilágositva látta; az idő, (mint előre hitte) meghozta a kifejlődést és képessé tette őt, következtetéseinek levonására. A csapás, mely Karminát sujtá, hysterika, zavart idézett elő, mely most hüdést kezdett szinleni. Benjulia mély és gyakorlott megfigyelő tehetsége némi egyenlőtlenséget vett észre a szemgolyók nagyságában, és az arc, két oldalán némi csekély mértékben egyenlőtlen müködést, mely a szempillákon, az orron és az ajkakon nyilvánult. Nem közönséges agybántalom volt az, melyet

még Null ur is megérthetett volna! Benjulia végre elvette jutalmát azért, hogy feláldozta a becses órákat, melyeket máskülönben laboratoriumában töltött volna. E naptól fogva Karmina rendeltetve volt, egy előtte ismeretlen megtiszteltetésben részesülni: elfoglalta helyét a többi állatok közt, a doktor kisérleti jegyzékében.

Benjulia Null urhoz fordult és az orvosi tanácskozást három szóval befejezte:

— Minden rendben van!

— Nincs semmiféle utasitása, uram, kérdé Null ur.

— Folytassa a gyógykezelést — és bocsássa le a redőnyöket, ha a világosság miatt panaszkodnék.

— Bizonyos ön felőle, hogy ez nagy orvos? kérdé Teréza, midőn az ajtó becsukódott Benjulia után.

— A legnagyobb valamennyi közül! kiáltá Null ur lelkesülten.

— És jó ember is?

— Miért kérdezi ezt?

— Tudni akarom, megbizhatunk-e benne, hogy megmondja a valót?

— Ebben kétkedni se lehet! (Ki is kétkedhetett volna benne, midőn jóváhagyta Null ur gyógykezelését?)

— Ön megfeledkezett egy dologról, mondá Teréza. Ön nem kérdezte meg tőle, mikor lehet Karminát elszállitani.

— Jó asszony, ha ilyest kérdeztem volna tőle, leszidott volna, mint egy bolondot. Senki se mondhatja meg, mikor lehet őt innét elvitetni.

Ezzel kalapját vette. A dajka kikisérte őt.

— Gallileené asszonysághoz megy ön, uram?

— Ma nem.

— Jobban érzi magát?

— Már csaknem egészen jól érzi magát.

LII. FEJEZET.

Teréza, egyedül maradván, a nappali szobába ment, nem merte magát Karmina előtt mutatni. Null ur megsemmisitette az egyetlen reményt, mely őt eddig fentartotta; azon reményt, hogy elmenekülhet Karminával, mielőtt Gallileené asszonyság közbeléphetne. Folyvást e biztató reményt tartván szemelőtt, erőt vett magán és aláirta azon alázatos bocsánatkérést, melyet az ügyvédek mondtak tollába. Miben bizhatott ezentul? A nyomoruság könyörtelen keze sulyosan csapott le e bátor öreg lábakra és végre leverte őt. Mialatt ott állt az ablaknál és gépileg kinézett, a hátulsó utca szomoru képe remegni kezdett előtte s aztán eltünt szemei elől. Teréza sirt.

Szerencséjére nem volt képes uralkodni saját gyöngesége felett; a könyük megkönnyiték nehéz szivét. Várt egy kissé, mielőtt visszatért volna Karminához, attól félvén, hogy szemei elárulhatnák őt. Eközben a felső emeletről egy ajtó becsukódását hallotta.

— A zongoramester! mondá magában.

Egy pillanat alatt a nappali szoba ajtajánál termett és kinézett a kulcslyukon. Ez volt az egyetlen biztos mód őt szemmel tartani és ez Terézának elég volt. Le Frank ur alakja hirtelen megjelent korlátolt látkörében, a tornácon az ajtó előtt. Ha gyanuja alaptalan volt, akkor a zongoramester el fog távozni a lépcsőkön lefelé. Nem! A tornácon megállt hallgatózni — lehajolt — a legközelebbi másodpercben az ő szeme is a kulcslyuk előtt lett volna. Teréza megfogott egy széket és zörgött vele. A zörej azonnal elüzte Le Frank urat. Tovább ment le a lépcsőkön.

Teréza elgondolkozott, miféle biztos módja az önvédelemnek — és ha lehetseges, egyuttal

a büntetésnek is — volna kezeügyében ? Hogyan és hol kellene a vermet megásni, melybe beleessék ?

Még mindig e kérdés felett tünődött, midőn a háziasszony megjelent s udvariasan kérdezősködött, hogy mit mondtak az orvosok a beteg állapotáról. Miután kiváncsisága e részben kielégittetett, a bőbeszédü asszony bocsánatot kért, hogy még mindig nem figyelmeztette Le Frank urat.

— Tegnap este óta gondolkoztam e tárgy felett, mondá bizalmasan, és nem is képzelhetem, hogy önök őt járkálni hallhatták a fejük felett. Oly csöndes léptei vannak, hogy mindig meglep, valahányszor belép a szobámba. Kiment hazulról egy órára, és én egy kis szivességet tettem neki, melyet nem szoktam megtenni minden közönséges lakónak: — odakölcsönöztem neki esernyőmet, mert eső fenyeget. Távollétében arra akarnám önt kérni, hogy sziveskedjék hallgatni, mialatt én majd fel s alá járok a szobájában. Az ember nem lehet eléggé óvatos, mikor a nyugalom oly nagy fontosságu, a szegény beteg kisasszonyra nézve — s eszembe jutott azon lehetőség is, hogy talán valami baja van ama szoba padlójának. Meglehet kedvesem, hogy a széleken a kockapadló megvetemedett és ropog. Igen nagy aggodalomban vagyok e miatt; de ha az asztalos megigazithatja a dolgot — természetesen minden kellemetlen kalapácsolás nélkül, akkor mielőbb elküldünk érte, annál nyugodtabb leszek.

E hosszu szónoklat alatt, Teréza, várt oly türelemmel, mely legkevésbbé se tartozott kiváló jellemvonásai közé, hogy mikor fog ő is egy alkalomszerü szót ejthetni. Bizonyos tekervényes elmebeli processzus által, melyről magának teljességgel nem tudott számot adni, a háziasszonynak Le Frank urra ejtett célzása megadta neki azon eszmét, melyet zavartalan magányában hiába

keresett. A háziasszony eddig soha se tünt fel Teréza előtt ily előnyös szinekben.

— Szükségtelen magát fárasztania, asszonyom, mondá mihelyt szóhoz juthatott, csakugyan a kockapadló széleinek ropogása okozta, hogy azt hittem, valami mozog a fejem felett.

— Akkor hát nincs okom aggódni? Oh! mennyire megnyugtat ön engem! Bármi dolguk legyen is a cselédeknek, az egyiknek közülök azonnal el kell mennie az asztaloshoz. Mennyire örülök, hogy valamiben legalább szolgálatára lehetek a kedves teremtésnek!

Teréza megnézte óráját, mielőbb visszatért volna a hálószobába.

Karmina állapota folyvást javult: képes volt valami keveset enni, a számára készitett könnyü ételekből. A mint Benjulia előre gondolta volt, kérte, hogy bocsássák le kissé a redőnyöket. Teréza azonban egészen lebocsátotta, mert oka volt kivánni, hogy Karmina nyugodni próbáljon. Fél óra mulva a szegény kimerült leány aludt és a dajkának módjában volt, felállitani a csapdát Le Frank ur számára.

Legelső dolga az volt, hogy egy toll végét a salátához való olajat tartalmazó palackba mártotta s megkente vele a hálószobából a tornácra nyiló ajtó zárát és kulcsát. Miután meggyőződött róla, hogy most már a kulcs használható anélkül, hogy legcsekélyebb zörejt idézne elő, a nappali szobába nyiló közlekedési ajtóhoz ment.

Ezen ajtó zöld posztóval volt beboritva, csupán fogantyui voltak, lakatja nem volt és befelé nyilt, ugy hogy (a nappali szoba szegletében álló) pohárszék ajtaját a hálószoba felé egészen ki lehetett nyitni. Teréza megolajozta a közlekedési ajtó sarkait és aztán ujra megnézte óráját.

Le Frank ur, mint a háziasszony mondá,

egy óráig szándékozott távol maradni a háztól. Ezen órából már csak öt perc hiányzott.

Teréza lement a lépcső első fordulójáig, ott megállt és visszament. Az egyetlen érintetlenül maradt ajtó azon ajtó volt, mely a nappali szobából a tornácra nyilt. Ezen ajtót kinyitotta és hivogatólag tárva-nyitva hagyta. „Most már megfogom !“ mondá magában.

Az előcsarnokban levő óra épen ütött, midőn a dajka belépett a háziasszony szobájába.

A bőbeszédü asszonyság rendkivül örült, de egyszersmind rendkivül boszankodott is. Örült hallani, hogy a beteg pihen és örült a dajka látogatásának, de boszankodott az asztalos távolléte miatt, ki valahol munkában volt egész napra.

— Ha az én feledhetlen kedves férjem még élne, nem függnénk az asztalosoktól, mert ő mindenhez értett. De most üljön le s engedje meg, hogy megkináljam saját készitményü cseresznyepálinkámmal.

Midőn Teréza leült, Le Frank ur hazérkezett. A két titkos ellenség szemközt állt egymással.

— Ezen asszonyságot már láttam, mondá.

Teréza követte őt az általa választott térre. Szépen meghajtotta magát és emlékeztette azon körülményekre, melyek közt régebben találkoztak. A vendégszerető háziasszony előhozta cseresznyepálinkáját.

— Egy kissé csevegni készülünk, mondá, foglaljon helyet uram és tartson velünk.

Le Frank ur bocsánatot kért. Az esernyő, melyet szives volt neki kölcsönözni, nem védelmezte meg cipőit ; a lábai átnedvesedtek s ő oly könnyen meg szokott hülni, hogy engedelmet kell kérnie, hogy azonnal lábbelit változtasson. Miután nagy bókolás közt eltávozott, a folyosón megállt és lábujjhegyre emelkedvén, benézett

azon kis ablakon, mely a folyosóról a háziasszony szobájába szolgált. A két nő kényelmesen egymás mellett ült, köztük pedig egy asztalon állt a cseresznyepálinka és egy tányér piskóta.

— No ezek nekiálltak a csevegésnek, — mondá magában Le Frank ur. — Most elérkezett az én időm.

Még nem mult el öt perc, midőn Teréza is engedelmet kért, hogy felszaladhasson. Elfeledte a csengetyü zsinórját ugy eligazitani, hogy Karmina kezeügyében legyen, ha felébredne. A háziasszony jó szive nagyon természetesnek találta e gondoskodó figyelmet.

— Menjen jó lélek, mondá, és térjen vissza azonnal.

Egyedül maradván, ujra teletölté poharát és mosolygott. A szelid kedély (cseresznyepálinka által feltüzelve) még egy pohárra is mosolyoghat ... ha az a pohár nem üres.

Teréza, lakosztályukhoz közeledvén, várt és hallgatózott, mielőtt megmutatta volna magát. A félig nyitott nappali szobaajtón keresztül semmiféle neszt se hallott. Csöndesen belépett a hálószobába és becsukta maga után az ajtót. Aztán ismét hallgatózott és megint semmit se hallott. Talán meglátta volna őt Le Frank ur?

Alig, hogy e gyanu felébredt benne, hallotta feje felett a padlatot recsegni. Le Frank ur szobájában volt.

Azt jelentette-e az, hogy jól kigondolt terve meghiusult? Vagy azt jelentette, hogy csakugyan cipőt és harisnyát változtat? Az utóbbi feltevés volt az alapos.

Le Frank ur a háziasszony szobájában nem ok nélkül mentegetőzött. A komoly érdekek, melyek reá voltak bizva, nem feledtették el vele drága egészségét. Gyönge mellü lévén, a meghülés ártalmára lehetett volna tüdejének. A nyitott ajtó kisértetbe hozta ugyan Le Frank

urat, de azt nem sikerült vele elfeletetni, hogy lábai átnedvesültek.

A padló ujra recsegett, a szobaajtó csöndesen becsukódott — aztán ujra elhallgatott minden. Teréza csak arról tudta meg belépését a nappali szobába, hogy megpróbálta kinyitni a zöld szövettel bevont és bereteszelt ajtót. Aztán ujból ki kellett mennie, mert megpróbálta a hálószobából a folyosóra nyiló ajtót is.

Erre megint csöndesség lett. Teréza csöndesen félrevonta a reteszt, s az ajtót egy hajszálnyira kinyitotta, hogy a másik szobából minden nesz behatolhasson. Hallotta a mint Le Frank ur megforditotta a kulcsot egy szekrényben, mely kereskedők hirdetésein, kifizetett számlákon és nehány könyvön kivül egyebet nem tartalmazott. Noha az érdekesnek igérkező pohárszék is előtte állt, egy mindenekfelett uralkodó gondolata az volt, hogy Karmina iratai közt megtalálja Karmina cselszövényeinek bizonyitékát.

Azon hang után itélve, melyen valamit dörmögött magában a szekrény tartalma nem felelt meg várakozásának. A legközelebb hallható neszre Teréza megrázkódott, egy ütés volt az azon ajtó egyik szárnyán, a mely mögött állt. Le Frank ur kinyitotta a pohárszéket.

Egy ujabb zörej elárulta, hogy a dolgot a szelence megvizsgálásán kezdte. Az öreg dajka azt a szelencét visszatette előbbi helyére, miután most már ártalmatlanná vált, minthogy a tüz megsemmisitette ugy a mérget, mint a felirást. Mindazonáltal, azon körülmény, hogy a polcon álló fél tucat tárgy közül épen a szelencét választá, gyanakvó meglepetést keltett Terézában. Most már nem érte be azzal, hogy a füleivel győződjék meg róla, mit csinál a zongora mester. El levén határozva őt meg is látni, sőt tetten kapni, kinyitotta a hálószobába nyiló ajtót — ugyanazon percben, midőn a zongormester meggyőző-

dött róla, hogy a szelence üres. Egy gyönge koppanás arról győzte meg Terézát, hogy ellenfele ledobta a szelencét a padlóra.

Megfeledkezett a pohárszék ajtajáról, mely nyitva levén, eltakarta nemcsak a hálószoba ajtaját, de a két ellenfelet is egymás elől. Az öreg dajka maga is egy pillanatig meg volt lepetve e váratlan felfedezés által és habozott, vajjon megmutassa-e magát vagy se. Ekkor Le Frank ur megszóllalt.

— Talán van másik is? mondá magában. A szennyes vén boszorkány....

Teréza nem hallott ennél többet. „A szennyes vén boszorkány“ oly sértés volt, melyet nem lehetett eltürni! Megfeledkezett azon szándékáról, hogy észrevétlenül lepje meg őt, megfeledkezett azon elhatározásáról, hogy semmi olyast ne tegyen, a mi Karminát felébreszthetné. Heves természete erőt vett rajta. Előre nyujtott két kezével neki rohant a pohárszék ajtajának s azt egyszerre becsapta.

Borzasztó orditás hangzott végig a házon. A hevesen becsapódó ajtó beszoritá és összezuzta Le Frank ur jobb kezének ujjait azon pillanatban, midőn ujból be akart nyulni a pohárszékbe.

Teréza a nélkül hogy segitségére ment, vagy csak reá is nézett volna, visszasietett Karminához. A zöld szövettel bevont ajtó magától becsukódott utána. Második sikolsást nem lehetett hallani. Semmi se történt a mi meghazudtolta volna azon kétségbeesésében eszébe ötlött állitását, hogy a sikoltás csak egy élénk álom káprázatos csalódása volt. Karminát karjai közé ölelte és cirógatta és csititotta, mint egy gyermeket.

— Lásd kedvesem, itt vagyok nálad, mint egyébkor s é n semmit se hallottam. Oh! ne reszkess oly nagyon! Ime, becsavarlak a nagy-

kendőbe és olvasni fogok neked. Nem! beszéljünk Ovidról.

Igyekeztében, hogy Karminát megnyugtassa, a mellékszobából hallatszó férfi léptek és női hangok szakitották félbe. Gyorsan kinyitotta az ajtót és kérte őket, hogy csöndesen legyenek és suttogva beszéljenek. Mielőtt az ajtót ujra becsukta volna, látott és hallott valamit. Le Frank ur ájultan feküdt a padlón. A háziasszony mellette térdelt és megsebzett kezét nézte és a többi lakó ezt mondá:

— Szállittassa kórházba.

LIII. FEJEZET.

Hétfőn reggelre Gallileené asszonyság türelmének fonala végkép megszakadt. Null ur karjának segélyével képes volt lemenni a könyvtárba. Miután itt kissé pihent, képes volt felkelni és segitség nélkül fel s alá járni. Egy könyvet vett elő s nagy könnyüséggel tudott olvasni, a sorok többé nem folytak össze szemei előtt. Kedden már szabad lesz kikocsiznia. Midőn Null ur eltávozott tőle, már szokott kedélyhangulatában volt. Midőn az orvos kérdé, nem kivánja-e, hogy valaki körülötte legyen, élénken felelte:

— Semmi esetre sem. Legjobban szeretek egyedül lenni.

Le Frank ur jelentését szombaton reggel kapta volt meg, de akkor még nem érzé magát eléggé erősnek azt átolvasni. Most ujra kezdte és végig olvasta.

Más nőt elrémitett volna azon összeesküvés undok gonoszsága, melyet a zenemester tervezett. Gallileené asszonyság csupán sértve érezte magát. Hogy őt — társadalmi állása dacára — képesnek tartotta ily összeesküvésben részt venni,

ez oly sértés volt, melyet bizonyára soha se fog megbocsátani, sem elfeledni. Keserü szemrehányásokat tett magának azon gyöngeségéért, hogy ily emberre bizta magát. Most, miután ő maga ismét a cselekvés terére léphetett, elég oka volt további szolgálatairól lemondani. Szerencsére soha sem irt neki s igy Le Frank urnak kezei közt semmi bizonyiték se volt, mely viszonyukat elárulhatta volna. Megállapodtak az iránt, hogy folytatni fogja zeneleckéit a leányoknál, mihelyt biztos lehet afelől, hogy uj lakásán való tartózkodása nem ébresztett gyanut azon cél felől, mely őt oda vitte. Akkor érkezik majd el az idő, őt kifizetni és elbocsátni.

Időközben a zenemester szemtelensége felháboritólag hatott kedélyére. Szükségét érezte annak, hogy valamely kellemes foglalkozást találjon gondolatainak.

Pillantson a könyvtár asztalára, tudományos hölgy, az ujkori tudomány minden alakban kinálkozik érdeklődésének. Ime, a tudományos haladás, fejlettségének jelen állapotában, ugyancsak fujja a trombitát és nem ismervén az emberi csalatkozhatóság szerény érzetét, kizárólagos igényt tart az emberiség hálájára. Ime, itt a tudományos buvárkodás, melynek sietősebb levén a dolga, hogysem a kutatásnak eredményeire nézve a tapasztalás igazolását bevárhatná, nem késik nyomtatásban hirdetni saját fontosságát és rajongónak, vagy bolondnak nyilvánitani minden emberi lényt, amely benne kételkedni bátorkodnék. Itt vannak a közvélemény vezéreinek cikkei, melyek egyes tanároknak, az idő által még nem szentesitett s saját kartársaik által még el nem fogadott felfedezéseiről oly hangon beszélnek, mely Newtonra vagy Baconra alkalmazva is tulzottnak látszanék. Itt van a számtalan felolvasás és értekezés, mely ha egyebet nem, annyit mindenesetre bizonyit, hogy a mi nehany év

előtt tudományos ismeret volt, az ma tudományos ignorancia, s a mi ma tudományos ismeret, az pár év mulva tudományos ignoronciává lehet. S végre itt van mind az, a mit Faraday tudománya sajnálkozva látott, midőn kiejté ezen örökké emlékezetes szókat: „A tudományos itélő tehetség nevelésében az első és utolsó lépés az — alázatosság.“

A könyvtár asztala Gallileené asszonyság mellett állt. Ehhez fordult érdekgerjesztő foglalkozását és a célját bizonyos mérvben el is érte.

Szerencsétlenségére ő is kifeszité a tudományos felfedezések vitorláit és szándékozott nyomtatásban fujni a saját dicsőségének trombitáját (magasztaló visszhangok kiséretében.) A tanárok, kiknek öndicséretét olvasta, nem voltak képesek teljesen lekötni figyelmét. Gondolatai koronkint szomoruan eltévelyegtek a saját kézi laboratoriumába, elhanyagolt békái és ebihalai közé. Hány nap óta kellett nélkülözniök ezen érdekes állatkáknak anyai gondjait — talán épen a felboncoltatás fontos pillanatában? A házban senki sem ismerte a csoportok fiziko-khemikai állapotát, a hőmérsék és a világosság szabályozásának és a tápszerek változtatásának törvényeit, melyeknek segélyével sikerülhetett, vagy nem sikerülhetett egy ebhalat mesterségesen átváltoztatni békává. A felügyelet nélkül maradt békák elszéledhettek a házban, a gyöngéd ebihalok kimulhattak, vizigyökerekből és megaludt tojásfehérnyéből gondosan készült tápszereik megbüdösödhettek. S első sorban kinek voltak tulajdonitandók azon gyászos események, melyek ilyen eredményeket idéztek elő? Gallileené asszonyság gyülölt unokahugának.

„.... Ilyen természetü, uram, az én barátom felfedezése, mely uj korszakot alkot a tudományosság mezején, ledönt minden eddigi előitéletes eszmét és az emberiségnek oly előnyöket

igér, melyeknek hordereje egyszerüen kiszámithatlan. Aláirásokat, azon emlékhez mely által bizonyos csekély mérvben ki akarjuk fejezni hálánkat e nagy férfiu iránt, szivesen elfogad, az ön alázatos szolgája ....“ Miután Gallileené asszonyság a „Levelek a szerkesztőhöz“ cimü rovat e soraihoz eljutott, ujból felkelt és nehány lépést tett a szobában, később szándékozván folytatni az olvasást.

Két napi esőzés után az ég ismét kiderült. Az aranyos verőfény az ablakhoz csalta őt, mialatt kinézett a szabadba, megpillantá férjét, ki gyalog ment el hazulról s egy barna papirba burkolt nagy csomagot vitt a hóna alatt.

Miért cipelte maga a csomagot, holott elég cseléd állt rendelkezésére?

Volt idő, midőn Gallileené assznyoság megkopogtatta volna az ablakot és parancsolólag követelte volna, hogy férje azonnal visszaforduljon és e kérdésre feleljen. De a Karmina szobájában történt jelenet óta tanusitott magaviselete teljesen elidegenité egymástól a két házastársat. Még neje egészségi állapota felől is csak harmadik egyének által kérdezősködött. Ha nem volt gyermekeinél a tanulószobában, akkor a klubban tartózkodott. Mig észre nem tér és alázatosan bocsánatot nem kér, addig ugyan semmiféle emberi hatalom nem fogja rábirni Gallileené asszonyságot, hogy csak a legcsekélyebb tudomást is vegyen róla.

Ezzel visszatért könyveihez. Az inas belépett, kezében két levéllel, az egyik postán érkezett, a másodikat magán küldönc dobatta a levélszekrénybe. Ez utóbbihoz hasonló módon érkezett levelek nem ritkán hitelezőktől származtak. Gallileené asszonyság előbb a postabélyeggel ellátott levelet bontotta fel, mely azonban semmi fontosabb dolgot nem tartalmazott, mint nehány sort egy nevelőnőtől, kit leckeórák adá-

sára szerződtetett, azon időre, mig Minerva kisasszony helyett más alkalmas nevelőnőt lehet találni. Az ideiglenes tanitónő jelentette, hogy Gallileené asszonyság kivánatához képest, másnap reggel tiz órakor megkezdi leckéit.

A másik levél egészen másféle természetü volt és Le Frank ur balesetének leirását tartalmazza.

A levél irója Null ur volt. Mint Karmina kisasszony háziorvosának, kötelességében állt az ifju hölgy gyámját értesiteni, hogy egészségére káros hatással volt egy baleset, mely a házban nagy riadalmat okozott. A riadalom okát elbeszélvén, az orvos igy folytatá jelentését: „Félek tőle, hogy ön kénytelen lesz lemondani a zenemester szolgálatairól. Ma reggel kérdezősködtek a kórházban és az ott nyert értesitések komolyan hangzanak. A sebesült ember véralkata nem egészséges; a sebészek kétkednek benne, hogy képesek lesznek két ujját megmenteni. Holnap reggel, mielőtt ön kikocsiznék, szerencsém lesz tiszteletemet tehetni.“

A benyomást, melyet e hit Gallileené asszonyságra tett, csakis saját szavaival fejezhetjük ki. Ő, ki mindenkinél jobban és a leghitelesebb forrásból tudta, hogy a világ önmagát teremtette, teljesen elvesztette a fejét és tényleg igy szólt:

— Hála istennek!

Gallileené asszonyság hetekre s ha a sebészek félelme alaposnak bizonyul, talán hónapokra megszabadult Le Frank urtól. Ha e kimondhatlan megkönnyebbülés pillanatában férje megjelent volna előtte, még az is lehetséges, hogy megbocsát neki. De Gallilee ur csak késő este tért haza, azonnal bement kedvenc helyére, a dohányzó szobába és öt perc mulva ismét elment hazulról. József nagy szolgálatkészséggel nyitotta ki előtte az ajtót és József ép ugy meg volt le-

petve, mint urnője előbb. Gallilee ur hóna alatt egy barna papirba göngyölt csomagot vitt — a másodikat, melyet sajátkezüleg szállitott el a házból. Ezenfelül nagy zavarban látszott lenni, midőn egy inas megpillantá. Ez este nagyon későn tért haza klubjából. József (ki résen állt) megjegyezte, hogy nem nagyon erősen állt a lábán s e körülményből levonta a kellő következtetéseket.

Másnap reggel az uj tanitónő pontosan megérkezett a kitüzött időben. Gallileené asszonyság fogadta őt s elküldött a gyermekekért.

A szobaleány egyedül tért vissza. Nem kétkedett benne, hogy a kisasszonyok azonnal haza fognak jönni. Gallilee ur kivitte őket sétálni, mielőtt leckéjük elkezdődnék, mert értesitve lett, hogy a lady, aki őket ezentul tanitani fogja, tiz órakor megérkezik. És mit felelt reá? Azt mondta, hogy: „nagyon jól van.“

Fél tizenegy elmult, a tizenegyet is elütötte az óra — és sem az apa sem a gyermekek nem tértek vissza. Tiz perc mulva valaki csöngetett a ház ajtaján. Az ajtót felnyitották, de senki se állt a küszöb előtt. József egy pillantást vetett a levélszekrénybe s egy levelkét talált, mely urnőjének volt cimezve és melyen megismerte Gallilee ur kezeirását. Azonnal kézbesitette a küldeményt. Eddigelé Gallileené asszonyság csak nyugtalan volt. József, ki szerényen az ajtó előtt várta a történendő eseményeket, egyszerre heves csöngetést hallott és urnőjét szenvedélyes felindulásban találta. Valljuk meg az igazat, nem ok nélkül. Gallilee ur módszere, a feleségét megnyugtatni, főleg rövidsége által tünt ki. Egyetlen mondatban biztositá őt, hogy nincs oka aggódnia. A második mondatban tudtára adta, hogy a gyermekeket légváltoztatás kedvéért magával vitte. Aztán aláirta nevének kezdőbetüit: J. G.

Mihelyt Gallileené asszonyság bizonyos fokig magához tért, valamennyi cselédet a könyvtárba idézte.

Egyik a másik után szigoruan kihallgattatott, s egyik a másik után semmit se tudott mondani, kivévén a szobaleányt, a ki jelen volt, midőn Gallilee ur elvitte a kisasszonyokat. Az a kevés a mit mondani tudott, arra vallott, hogy az apa nem avatta be leányait a titokba, mielőtt a házat elhagyták volna. Maria megadta magát, a nélkül hogy nagyon örülni látszott volna a kocsisétának. Zo (ki soha se volt hajlandó, akár elméjét akár lábait megerőltetni) nyiltan kijelenté, hogy inkább szeretne otthon maradni. Erre Gallilee ur azt mondta: „Öltözzél fel azonnal!“ s e szókat oly parancsoló hangon ejté ki, hogy Zo kisasszony meglepetve tekintett reá. Nem vittek el magukkal valamit? például uti bőröndöt? Semmit sem vittek magukkal, csupán Gallilee ur esernyőjét. Ki látta tegnap este utolszor Gallilee urat? József látta utolszor. Angolországban az alsóbb osztályok csak egyetlen egy őszinte rokonszenves érzelmet táplálnak a felsőbb osztályok iránt. A rangban felettük álló ember szivük hurját érinti és hü szolgálatukra igényt tarthat, ha kissé ingatagon áll a lábán. József tanuvallomásában, nagy gyöngédséggel csak arra szoritkozott, a mit pár órával előbb látott, s megemlité a csomagot. Gallileené asszonyság éles elméje, melyet az, a mit az ablaknál látott, még inkább élesebbé lett, azonnal nyomára jött a valónak. A két csomag mulhatlanul ruhanemüeket tartalmazott, melyek az elutazásig egy beavatott cimbora őrizete alatt maradtak. Lehetetlen volt, hogy Gallilee ur a gyermekek fehérnemüihez és felső ruháihoz juthatott, s azokból a szükségeseket kiválogathatta volna, asszonyi segély nélkül. A nőcselédek ujra kihallgattattak. Gallileené azzal fenyegetőzött, hogy rendőrökért

küld. Az elkeseredett nőcselédség kórusban egyhangulag kiáltá: „Tessék felkutattatni a holmiukat!“ Gallileené asszonyság ennél bölcsebb dolgot cselekedett. Elküldött az ügyvédhez, kit Null ur ajánlott volt neki. A cseléd épen elindult, midőn Null ur tegnapi levelében tett igéretét beváltván, személyesen megjelent a háznál.

Ő is nagy izgatottságban látszott lenni, pedig lehetetlen volt, hogy a történtekről már értesülve lett volna. Talán rosz hireket hozott? Gallileené asszonyság előbb Karminára, aztán Le Frank urra gondolt.

— Legyen elkészülve egy nagy meglepetésre, Gallileené asszonyság; egy kellemes meglepetésre. Táviratot kaptam fiától.

S ezzel átadta neki a táviratot, mely igy hangzott:

„Szeptember 6-án megérkezvén Quebekbe, értesülvén Karmina betegségéről, holnap indulok Liverpoolba. Étesitse erről Karminát kiméletesen. Kérem okvetlenül találjak öntől sürgönyt Queenstownban.“

Szeptember 7-ke volt Ha minden jól megy, Ovid tiz nap alatt Londonban lehet.

LIV. FEJEZET.

Gallileené asszonyság elolvasta a táviratot — szünetelt — s ujra olvasta, aztán leejté ölébe, de szemei gépileg nyugodtak a papirdarabon. Midőn megszólalt, hangja nagyon meglepte Null urat. E rendszerint oly éles és kemény hang most sajátszerü tompa volt. Ha háttal lett volna feléje fordulva, alig ha tudta volna megmondani, hogy ki beszélt hozzá.

— Legyen elnéző irántam, mondá; nem igen tudom, hogy mit beszélek. Ez a meglepetés oly percben érkezik, midőn teljességgel nem voltam reá elkészülve. Jól érzem magamat, de mint

láthatja, nem vagyok egészen oly erős, mint voltam, mielőtt ama nő megtámadott. Férjem elment, — nem tudom hova — és magával vitte a gyermekeket. Olvassa el ezt a levelet, de ne szóljon semmit. Hagyon nyugton, különben nem birok gondolkozni.

Átadta a levelet Null urnak. Az orvos reá nézett — átolvasta Gallilee ur rövid sorait — és ismét reá nézett. Ki gondolhatta volna, hogy fia megérkezésének hire ily nagy hatást fog reá gyakorolni?

Gallileené asszonyság mélyen felsohajtott.

— Most már tulestem rajta, mondá, Null ur felé fordulva. Fiam hazasiet Karmina betegsége miatt. Karmina irt neki?

— Ez lehetetlen Gallileené asszonyság ... Karmina kisasszony mostani állapotában.

— Mostani állapotában? Erről megfeledkeztem. Tehát más valaki volt. Oh! igen, látta Karmina a táviratot?

Null ur magyarázatokba bocsátkozott. Épen most jön Karminától. Orvos létére célszerünek tartotta egy jó hir erkölcsi hatását észlelni betegénél. Csupán annyit mondott neki, hogy Ovid kanadai ügynökei hirt hallottak felőle és okuk van hinni, hogy legközelebb visszatér Quebekbe. Egészben véve a hatás, melyet e hir az ifju hölgyre előidézett ...

Szükségtelen volt további folytatása. Gallileené asszonyság a saját gondolat menetét folytatta s még csak nem is mutatta, mintha az orvos szavaira figyelne.

— Tudni akarom, hogy ki irt a fiamnak, mondá. Talán a dajka volt?

Null ur azt a legnagyobb mértékben valószinütlennek tartá. A dajka minden szava ellenséges indulatot árult el Ovid ur iránt, annak távolléte miatt.

Gallileené asszonyság urja ismétlé az utolsó szókat.

— Távolléte miatt. Igen, ugy van. Megtarthatom a táviratot, ugyebár?

Az óvatos Null ur egy másolatot kinált és azt azonnal el is készité. Az eredeti (ugymond) meghatalmazásul szolgál neki, hogy Ovid ur megbizása szerint cselekedjék s ennélfogva engedelmet kell kérnie, hogy azt megtarthassa. Gallileené asszonyság megengedte neki, hogy a két okmányt egymással kicserélje.

— Van még valami mondani valója? kérdé. Az ön ideje nagyon drága. Nem akarom önt tartóztatni.

— Szabad megtapintanom üterét, mielőtt távoznám? kérdé Null ur.

Gallileené asszonyság szótlanul kinyujtá a karját.

A kocsi a ház elé ért, mialatt az orvos az éverést számlálta. Gallileené asszonyság az ablakra nézett s igy szólt:

— Küldjék el.

Null ur szabadkozott.

— Asszonyom, a szabad levegő nagyon jó hatással lesz egészségére.

Gallileené asszonyság nyugodtan és határozottan ismétlé hogy „Nem“, — aztán ujból gondolataiba merült.

Szándéka volt első napi sétakocsizását egyesiteni egy látogatással Teréza lakásán, és gyámi hatalmának tényleges bebizonyitásával. Ovid megérkezésének hire szükségessé és fontossá tette, e kérdésnek más szempontból való meggondolását. Most már nem csupán Terézával kellett számolnia, hanem fiával is. E teherrel lelkén, — melyre már a nélkül nagy sulylyal nehezült a férjének megszökése által okozott sérelem érzete, — már annyi ereje se maradt, hogy felöltözzék

a sétakocsizáshoz. Mindenekelőtt az ingerlékenység vett rajta erőt.

— Azt igyekszem kitudni, hogy ki irhatott fiamnak. Hogyan tehessem azt, mikor ön folyvást kocsival gyötör. Tartott ön valaha egy teli poharat a kezében félvén, hogy a viz ki fog belőle folyni? Ettől félek én is — a lelkemben — nem azt akarom ezzel mondani, hogy elmém a pohár — azt akarom mondani...

E szóknál a homloka egészen elvörösült.

— Távozzék! kiáltá.

Null ur azonnal távozott. Modorának hirtelen megváltozása, a nehézség melylyel küzdenie kellett, midőn gondolatait ki akarta fejezni, bizonyos kellemetlen érzést ébresztett az orvos lelkében.

Az előcsarnokban megszolitá Józsefet.

— Tud ön valamit Gallilee urról, s a gyermekekről? kérdé.

— Tudok, uram.

— Kár volt meg nem mondania, mielőtt urnőjéhez bebocsátott.

— Talán csak nem okoztam ezzel valami bajt uram?

— Azt még nem tudom. Ha szükségük volna reám, este 7 órakor otthon leszek.

A legközelebbi látogató azon ügyvédi cég egyik társa volt, melyhez Gallileené asszonyság fordult, jogi tanácsért. Azok után, amiket Null ur mondott, József habozott bevezetni e gentlemant urnőjéhez. Az előszobában hagyta az ügyvédet, és bevitte névjegyét.

Gallileené asszonyság nem változtatta helyét. Ott ült, most is nézte a távirat másolatát és férje levelét, melyek ölében hevertek. József kénytelen volt kétszer szólni, mielőtt sikerült figyelmét magára vonnia. Gallileené asszonyság csak ennyit felelt neki:

— Holnap.

— Milyen órát mondjak neki, asszonyom?

Gallileené asszonyság kezét a homlokához szoritotta és nagy haragban tört ki József ellen.

— Mondjon neki, amit akar, nyomorult!

Feje ismét lehanyatlott a papirok fölé. József visszatért az ügyvédhez.

— Urnőm nem egészen jól érzi magát, uram, mondá. Nagyon le volna kötelezve, ha ön holnap ismét meglátogatná, bármely órában.

Körülbelül egy óra mulva Gallileené asszonyság csöngetni kezdett, és szakadatlanul csöngetett, mig csak József meg nem jelent.

— Éhes vagyok, mondá. Hozzon valami enni valót. Soha életemben nem voltam ily éhes. Hamar, nem várhatok.

A szakácsné hideg baromfisültet, és sonkát küldött fel. Gallileené asszonyság szinte elnyelte szemeivel a sültet, mialatt az inas felszeletelte. Boszusága egészen elenyészettnek látszott.

— Mily felséges ebéd! mondá. Épen olyan, amilyent én szeretek.

Az első darabot szájához emelé s ismét letette a villát, mély sóhajtással.

— Nem; nem birok enni. Vajjon mi lelt?

E szókkal székét elhuzta az asztaltól és lassan körülnézett.

— A táviratot és a levelet akarom, — mondá.

József mindkettőt megtalálta.

— Talán ön segithetne rajtam. Azt akarom megtudni, hogy ki irhatott a fiamnak. Mondjon azonnal igent, vagy nemet. Gyülölöm a várakozást.

József elhagyta őt előbbi helyzetében; az ölében fekvő papirok fölé hajtott fővel.

Az el nem fogyasztott ebéd megpillantása a konyhában élénk szóvitát idézett elő, mely után civódás következett.

József azon véleményben volt, hogy urnőjének lelkén több teher fekszik, mint amennyit elbirni képes. Szükségtelen volna Null urért küldeni, aki megmondta, hogy hét óra előtt nem lesz otthon. A házban senki se volt, akitől tanácsot lehessen kérni. A cselédek nem vállalhatták magukra a felelősséget.

— Hivjátok el a legközelebbi orvost s ő legyen felelős, ha valami komoly baj történik. — Ez volt József véleménye.

A nőcselédek (kiknek még a begyükben volt, hogy Gallileené asszonyság a rendőrséggel fenyegette őket) kikacagták az inas óvatos inditványát. De mégis, egy közülök nem kacagott. Midőn a többiek gunyosan kérdezték Józsefet, vajjon nem szokott e még hozzá urnője szeszélyeihez, Gallileené asszonyság komornája (Jane), igy felelt:

— Mit tudhatunk mi a dolog felől. József az egyetlen közülünk, ki őt ma reggel óta látta.

Ez a teljesen észszerü megjegyzés oly hatást idézett elő, mint a szél fuvalma a füst által elfojtott tüzre. A nőcselédek, kik valamennyien azzal gyanusittattak, hogy jelen voltak, midőn Gallilee ur a málhát összecsomagolta, most mindnyájan szentül hitték, hogy áruló van köztük, ez az áruló pedig nem más, mint a komorna.

Ezen eddigelé elfojtott érzelem most nyiltan kitört. Jane megharagudott és elárulta, hogy ő volt a bünrészes.

— Hát én egy hitvány semmikézü korcs vagyok, ugyebár? kiáltá nagy haraggal a komorna, ismételvén a szakácsné egy udvariatlan célzását. No jól van, hát az asszony ebben a pillanatban meg fogja tudni, hogy én tettem.

— Miért nem mondta meg már előbb, vágott vissza a szakácsné.

— Mert megigértem az urnak, hogy nem zsólok, mig rendeltetése helyére el nem jutott.

— Ki akar velem fogadni? mondá szafkácsné, és harmadfél shillingben fogadok, hogy megváltoztatja a szándékát, mire felér a lépcsőn.

— Talán azt hiszi, hogy bünbocsánatot nyer, mondá a szobaleány gunyosan.

— Vagy talán fel is mondja a szolgálatot, tevé utána a takarítónő.

— Épen ezt fogom tenni! mondá Jane.

A nőcselédek nem akarták elhinni szavait. Jane Józsefre hivatkozott.

— Mit mondtam magának, midőn az asszony legelőször kiküldött kocsizni a szegény Karmina kisasszonynyal? Nem azt mondtam-e, hogy nem vagyok kém és nem is engedem, hogy azzá tegyenek? Elhagytam volna már rég a házat — csak Karmina kisasszony kedvéért maradtam. Minden más fiatal hölgy éreztette volna velem helyzetem alárendelt voltát. Ő ugy bánt velem, mintha barátnéje volnék és ezt soha se fogom elfeledni. Elmegyek innét, egyenesen hozzá és ápolni fogom őt.

E szókkal Jane elhagyta a konyhát.

A könyvtár ajtaja elé érve, megállt. Nem mintha „szándékat megváltoztatta" volna, mint a szakácsné mondá, hanem azért, hogy előbb megfontolja, mennyit valljon meg urnőjének és mennyit hallgasson el.

Zo elbeszélése a Teréza megjövetelének napján történtekről, nem mulasztá el természetes hatását gyakorolni a cseléd elméjére. A felébresztett rokonszenv növelte hálás ragaszkodását Karmina iránt és szükségképen fokozta Gallileené asszonyság iránti ellenszenvét, már e körülménynek Gallileené asszonyság ártatlan férje látta a hasznát. Jane meglepte Gallilee urat, a mint nagy zavarral állt leányainak kinyitott ruhaszekrénye előtt, s ravaszúl megkérdezte tőle, ha lehetne-e valamiben segitségére. Gallilee ur, ki válságos esetekben, soha se tünt ki erő-

sebb lélekjelenléte által, egész együgyüséggel titkába avatta az egyik cselédet a házban a kit senki más (az ő helyzetében) meg nem ajándékozott volna bizalmával.

— Édes lelkem, el akarnám vinni a gyermekeket hazulról, szép csöndesen, légváltoztatás kedvéért; hiszen önnek is vannak apró titkai, ugyebár vannak?

Itt elhallgatott, észrevevén, midőn már késő volt, hogy feleségének komornáját reá akarja birni, hogy feleségét megcsalja. Jane fürge elméje kisegité őt zavarából.

— Értem uram, ön azt akarja, hogy Gallileené asszonyság semmit se tudjon felőle.

Gallilee ur, nem tudván hirtelenében mit feleljen, elővette erszényét.

— Engem Gallileené asszonyság fizet, uram; ö n t ingyent szolgálom.

E szók minden más emberrel megértették volna, hogy Gallileené asszonyság nem nagyon kiváló helyet foglalt el a komorna becsülésében. Gallilee ur egyszerüen a világ legönzetlenebb leányának tekinté őt. Megigérte neki, hogy kárpótolni fogja őt, amennyiben helyét elvesztené, amiért neki segédkezet nyujt. A komorna megnyugtatá őt ez irányban.

— Egy leány, aki ugy tud fésülni, mint én, uram, nem szorult Gallileené asszonyságra és talál helyet, ahol neki tetszik.

Jane elhatározván, hogy mit valljon meg és mit hallgasson el, kopogtatott a könyvtár ajtaján. Nem kapván választ, benyitott.

Gallileené asszonyság hátra volt dőlve karszékén; két keze két oldalt alácsüngött; szemei resten függtek a mennyezeten.

— Szabad egy szót szólnom, asszonyom.

Gallileené asszonyság nem vette le szemeit a mennyezetről.

— A komornám van itt? kérdé.

Jane, ki e megszólitásból határozott megvetést vélt kiolvashatni, nem tartotta szükségesnek az illő tiszteletet megóvni sem modorában, sem szavaiban.

— Felmondom a szolgálatot, mondá nyersen. Ugy látom, hogy nem tudok megférni a többi cseléddel.

Gallileené asszonyság komornájára tekintett és nem szólt.

— És ha már egyszer ennyire vagyunk, mondá a leány mindinkább elkeseredve, akár mindjárt el is mondjam a valót. Ön közülünk valamelyiket gyanusitja azzal, hogy segitett az urnak elvinni a fiatal kisasszonyok holmiját, azaz, hogy holmijok egy részét. Nos. hát nem szükséges az ártatlanokat vádolnia. Én tettem.

Gallileené asszonyság ismét hátratámasztá fejét és hangosan felkacagott.

Jane egy pillanatra a legnagyobb meglepetéssel nézett reá. Aztán a borzasztó valóság világossá lett előtte. Kiszaladt az előcsarnokba és Józsefet hivta.

Az inas felrohant a lépcsőkön. Azon pillanatban, midőn a nyitott ajtó elé érkezett, Gallileené asszonyság felkelt helyéről.

— Az orvosom, mondá méltóságteljes hangon ; ki kell magamat magyaráznom előtte.

Egyik kezét kinyujtá s a másik kezével ujjait számlálta. :

— Először a férjem. Aztán megint a férjem. Most a komornám. Egy, kettő, három. Null ur, ismeri ön e közmondást : A teve hátát az utolsó hajszál töri ketté.

Egyszerre térdre hullott.

— Akar valaki értem imádkozni ? kérdé szánalmas hangon. Én nem tudok imádkozni magamért. Hol az isten ?

József födetlen fejjel kirohant. A tér tulsó oldalán egy orvos lakott, ki véletlenül otthon volt. Midőn a házhoz ért, a nőcselédek erőszakkal fogták le urnőjüket.

LV. FEJEZET.

Másnap Mool ur, egy jogügyi tanácskozásból visszatérvén irodájába, hol egy kliensének légyottot adott — a ház előtt egy gentlement talált, fel s alá sétálva, kit látásból már ismert. A gentleman nyilván reá várt, hogy őt utközben elfoghassa.

— Ha nem csalódom Null urhoz van szerencsém, mondá az ügyvéd szokott udvariasságával.

Null ur igenlőleg felelt s egy percnyi kihallgatást kért. Mool ur komoly arcot vágott s azt mondá, hogy máris elkésve érkezik egy általa kitüzött légyotthoz. Null ur nem tagadta, hogy az irnokok is ugyanazt mondták neki, s végre előállt azzal, a mit mindjárt előljáróban kellett volna elmondani.

— Én Gallileené asszonyság háziorvosa vagyok és komoly szükség forog fenn, hogy férjével érintkezzen.

Mool ur rögtön bevezette őt az irodába. Az első irnok kissé szigoru arccal közeledett főnökéhez.

— A felek egy negyed órán tul várakoznak, uram, mondá.

Mool ur figyelme egészen másfelé járt. Galleené asszonyságra gondolt.

— Talán haldoklik? kérdé.

— Megtébolyodott, felelé Null ur.

Az ügyvéd szinte kővé vált e szókra: szánalmasan nézett az első irnokra, a ki viszont megbotránkozva nézett a falon függő órára. Mool ur ismét magához tért.

— Mondja hogy egy nagyon szomoru esemény visszatartóztat; később bár mely órában magam elmegyek a felekhez.

Miután ezen utasitásokat kiadta az irnoknak, Null urat gyorsan felvezeté egy magánszobába, mely egy emelettel magasabban feküdt.

— Mondjon el mindent; kérem mondjon el mindent, megálljon. Talán már késő, mit tehetek én?

Null ur felvete a kérdést, melyet akkor kellett volna felvetnie, midőn a házajtó előtt találkoztak.

Megmondhatja ön nekem Gallilee ur jelenlegi tartózkodási helyét.

— Bizonynyal Northlake lordnál . . .

— Sziveskedjék leirni a cimet ide a jegyzékkönyvembe. Ez a borzasztó eset annyira megzavart, hogy nem bizhatom meg emlékező tehetségemnek.

A tehetetlenség bevallása volt szükséges arra, hogy Mool ur e célját felserkentse. Félretette a jegyzékkönyvet és a cimet egy távirati ürlapra irta le.

„Térjen vissza azonnal. Neje veszélyesen beteg.“

Öt perc mulva a távirat már uton volt Skótország felé és Null urnak szabadságában állt elmondani szomoru történetét, ha ugyan képes volt reá.

Mool ur segitségével sikerült is neki.

— Ma reggel — folytatá — London legnagyobb két tekintélyével tanácskoztam. Feltéve, hogy az elmeháborodás nem családi betegség, az orvosok kedvezően vélekednek Gallileené asszonyság felgyógyulásának esélyeiről.

— Dühös őrültség? kérdé Mool ur.

Null ur nem tagadhatta, hogy két ápolónőre van szükség.

— De az orvosok a dühöngést nem tart-

ják rosz jelnek. Hajlandók azt inkább erőteljes szervezetének tulajdonitani. Kötelességemnek tartottam eléjük terjeszteni saját tudomásomat az esetről. Anélkül, hogy kinos családi körülményeket emlitettem volna . . .

— Ismerem a körülményeket, vágott közbe Mool ur. Hiszi ön, hogy azok valamely összeköttetésben vannak a dolgok e borzasztó állapotával?

E kérdést mohón veté fel, mintha valamely nagy személyes érdeke függött volna a választól.

Null ur állhatatosan tovább folytatta történetét.

— Célszerünek tartottam nekik elmondani (a kellő óvatossággal), hogy Gallileené asszonyság — nem akarnám önt orvostani kifejezésekkel untatni — mondjuk, hogy komoly megróbáltatáson (testi és lelki megpróbáltatásokon) ment át, mielőtt elméje megháborodott volna.

— És az orvosok azt hiszik, hogy ez volt az oka . . . ?

Null ur nem esett ki méltóságteljes komolyságából.

— Az orvosok egyetértenek velem abban, hogy ez megrázkódtathatta önuralmát.

— Ön nagy megkönnyebbülést szerez nekem, Null ur, igen nagy megkönnyebbülést. Ha a gyermekek eltávolitása okozta volna a bajt, soha se tudnék magamnak megbocsátani.

Elpirult és nem szólt többet. Vajjon észrevette-e Null ur nyelvének azon megbotlását, melyet nagy izgatottsága követtetett el vele? Null ur csakugyan oly arcot vágott, mintha egy kérdést akarna hozzá intézni. Az ügyvéd kétségbeesetten vágott eléje.

— Szabad-e tudnom, hogyan jutott eszébe tőlem kérdezni Gallilee ur tartózkodási helyét?

Null urnak születésétől fogva a mai napig soha semmi se jutott eszébe.

— Egy nagyon értelmes ember juttatta eszembe, hogy ön Gallilee ur jó barátja, felelé. Szóval József volt, az inas, a Fairfield Gardensben levő háznál.

József jó véleménye nem érdekelte lényegesen Mool urat. Null ur kiváncsiságát kielégithetté a nélkül, hogy magát lealacsonyitotta volna egy védence nagyrabecsülésében.

— Talán célszerü lesz megmagyaráznom előbbi célzásom értelmét, a gyermekeket illetőleg, mondá. Az én tisztelt barátomnak, Gallilee urnak okai voltak leányait bizonyos időre eltávolitani a háztól, okai, melyeket nem tagadhatom, én is helyeslettem. A gyermekeket nagynénjük, lady Northlake gondjaira szándékozott bizni. Szerencsétlenségére mylady és mylord távol voltak egy kiránduláson, a saját yachtjukon. Nem voltak képesek azonnal elfogadni maguknál Mariát és Zot. Gallilee ur azon elhatározása, hogy tekintélyét éreztetni fogja (más szavakkal, hogy szembe fog szállni neje előrelátható ellenzésével) némileg lankadni látszott. Sajnálattal vagyok kénytelen bevallani, hogy én tanácsoltam, azon némileg titkos elutazást, mely csakugyan végre is hajtatott. Azt is megmondtam, hogy némely, szóval a szükséges ruhadarabok ideiglenesen itt helyeztessenek el, mig a család a vasutra nem indul. Nem tagadom, hogy ez nem vágott az ügyvédi hivatás körébe. A legjobb szándékkal telten is tévutra engedtem magamat vezettetni baráti érzelmeim által. Lehetek-e egyébben is szolgálatára? Ovid meg fogja hallani a borzasztó hirt, midőn hazaérkezik. Nem lehetne őt előkészíteni reá valamely módon?

— Tőlem azt kivánta, hogy táviratozzak neki Queenstownba

— Nincs valaki, aki őt ott bevárhatná. Ne-

kem peres ügyeim vannak, melyektől sok védencem vagyona és jó hirneve függ, különben szivesen mennék eléje én magam. Ön, betegei miatt, ép oly kevés szabadidővel rendelkezik, mint én. Nem jut eszébe valamely jó barát neve?

Null urnak senki se jutott eszébe, következőleg senkit sem ajánlhatott. A három gyönge ember közül, kit a házi bajok befolyása most egymással összeköttetésbe hozott, kétségkivül ő volt a leggyöngébb. Mool ur tudta a törvényeket és alkalmilag képes volt erélyre is buzdulni. Gallilee ur melegen érzett s ezen érzelmek legalább képesek voltak nyilvánulni is, ha felserkentettek. Null ur se személyesen, se hivatásszerüleg nem birta tullépni saját szük korlátait, bármennyire serkentették volna is. Megadta magát az események hatalma előtt, ép ugy, mint ahogy a káposztalevél megadja magát a házinyul fogai alatt.

LVI. FEJEZET.

Null ur az irodából távozván, elment betegeit látogatni. Legelső látogatása Karminát illette. A házban történt szerencsétlen riadás óta ismét nyugtalankodni és aggódni kezdett miatta.

A nappali szobában találta Terézát, aki a háziasszonynyal tanácskozott.

A dajka, szokott szakadozott modorában értesité őt tanácskozásuk tárgyáról.

— Két baj nyugtalanit, mondá, s a zongoramester a kettő közül roszabbik. A kórházban az a hir jár, (kétségkivül ő maga hozta forgalomba), hogy szándékosan zuztam össze az ujjait. Ez hazugság! A pohárszék nyitott ajtaja köztünk volt, hát hogyan láthattam volna őt, vagy hogyan láthatott volna ő engem? Midőn az ajtót becsaptam, ép oly kevéssé tudtam mint ön, hogy hol az ujja. Ha valamire gondoltam, hát az volt, hogy

pofonvágjam a miért a szobámban kutatott. Ime a barátnénk elmegy megtudakolni hogyan érzi magát és hajlandó engem önmagával együtt védelmezni. Egy iratot készitettünk, melyet meg fogunk mutatni az orvosnak. Nézze át és mondja meg elég rövid-e arra, hogy ne untasson senkit s mégis egyszerüen elmondja a valót.

Az együgyü Null ur még a kritika legkezdetlegesebb alkatelemeit sem ismerte. Nem csupán elejétől végig elolvasta az eléje terjesztett fogalmazványt, hanem a szerzőkről beszélvén, udvarias kifejezéseket is használt.

— Most térjünk át a másik bajra, folytatá Teréza. Ön azt mondta nekem, hogy magam is megbetegszem, ha nem veszek valakit mellém, a ki velem együtt ápolja Karminát. No hát az illető egyén megérkezett.

— Hol van?

Teréza a hálószoba felé mutatott.

— Az én ajánlatommal jött.

— A saját ajánlatával jött. És nekünk nem tetszik. Ez a másik baj.

Null ur saját fontosságára való tekintettel dönté el a kérdést.

— Semmiféle ápolónének nincs itt semmi dolga, az én jóváhagyásom nélkül. Azonnal el fogom őt utasitani.

Ezzel kinyitotta a közlekedési ajtót, Karmina ágya mellett egy nő ült. Ezen arcot még a félhomályban se lehetett eltéveszteni. Null ur megismerte — Minerva kisasszonyt.

Az egykori nevelőnő felkelt és meghajtá magát. Az orvos feszesen viszonzá az üdvözlést. A természet atyáskodó gondoskodása az együgyüeket bizonyos ösztönnel ruházza fel, hogy gyanakvóvá teszi őket az ügyesség iránt. Null ur soha se szerette Minerva kisasszonyt, s egyszersmind kissé félt is tőle. Ez nem tartozott az

ápolónők azon fajtájához, a kiknek meg lehetett parancsolni hogy azonnal távozzanak.

— Nagy nyugtalansággal vártam, hogy önnel beszélhessek, mondá Minerva kisasszony és elvezette az orvost a szoba legtávolabbi szegletébe. Karmina állapota elrémit. Egy óra óta vagyok itt. Midőn a szobába léptem, a szegény kedves gyermek arca uj életre látszott ébredni; képes volt kifejezni örömét a viszontlátás felett. Még a feltékeny öreg dajka is észrevette a kedvező változást. De miért nem volt az tartós? Nézzen reá — oh! nézzen reá!

A szomoru visszaesést, mely a pillanatnyi élénkséget követte, világosan láthatta mindenki.

A „paraliyis simulata“ világosan mutatkozott az arc minden részén. A szegény leány halotti mozdulatlanságban feküdt; szemei tétován meredtek az ágy végére. Null ur hajlandó volt rosz néven venni egy idegen nő beavatkozását az ő hivatásszerü kötelességeibe. Komoran és szótlanul tapogatta meg Karmina üterét. A beteg szemei nem mozdultak, kezei nem látszottak érezni az érütést. Teréza kinyitotta az ajtót és benézett, — türelmetlenül várta, mikor fogják már elküldeni a magát felerőszakolt ápolónőt. Minerva kisasszony felszólitá, hogy foglaja el ismét helyét az ágy mellett.

— Én csak akkor óhajtok mellette lenni, mondá, ha ön nyugodni kiván.

Teréza meglehetősen udvariatlanul akart felelni, de nem juthatott szóhoz. Minerva kisasszony gyorsan Null urhoz fordult e szókkal.

— Még nehány szót szeretnék önnek mondani, majd várni fogok önre a nappali szobában.

A volt nevelőnő arckifejezése eszébe juttatá az orvosnak; azt, a mit a multban nehány alkalommal tapasztalt. Minerva kisasszony csak nő volt, de olyan szilárd elhatározással birt, melyet semmiféle ellentállás se volt képes megingatni.

Kiment utána az előszobába és szótlan megadással várta, hogy mi mondandója van.

— Nem akarom önt a saját ügyeimmel untatni, mondá Minerva kisasszony. Csupán annyit akarok mondani, hogy sokkal hamarább kaptam alkalmazást mintsem reméltem és hogy jövendőbeli gazdáim kivánsága folytán Párisban kell velük találkoznom. Egy levéllel tartoztam Karminának, de okaim voltak nem irni neki mindaddig, mig nem tudtam, elhagyta-e már Londont vagy sem. E célból elmentem ma reggel nagynénje házához. Most itt lát ön engem, — azok után, a miket a cselédektől hallottam, nem kérek semmiféle magyarázatot. Csupán egy dolgot kell tudnom. Teréza önhöz utasitott. Van Karminának még másik orvosa is?

— Doktor Benjuliával szoktam találkozni, válaszolá Null ur feszesen; és épen ma várom őt ide.

E válasz meglepte Minerva kisasszonyt.

— Doktor Benjuliával? ismétlé.

— A legnagyobb orvosi tekintélylyel melylyel ez idő szerint birunk, erősité Null ur a leghatározottabb hangon.

Franciska elhatározta magában, hogy be fogja várni doktor Benjulia megérkezését.

— Melyek a legutóbbi hirek Ovid ur felől? kérdé egy pillanatnyi gondolkozás után.

Az orvos a legkevesebb szóval elmondá neki a hireket. Még ő is észrevette, hogy azok felizgatni látszottak a nevelőnőt.

— Oh! Null ur! ki fogja őt előkésziteni arra, a mit e szobában látni fog? Ki fogja neki megmondani a mit hallania kell anyja felől?

Null ur ragaszkodott önérzetes méltóságához.

— E dolog reám van bizva, mondá. Én fogok neki táviratozni Queenstownba.

Az orvos hangjának makacs érzéketlensége elhallgattatá őt azon pillanatban, midőn ugyanazt akarta mondani, a mit Mool ur már mondott. Ő is aggódott Ovid miatt, midőn egy távirat kegyetlen száraz szövegére gondolt.

— Melyik napon érkezik a hajó Queenstownba? kérdé.

— Én nyolc nap mulva fogok neki táviratozni, nagyobb biztonság okáért mondá Null ur.

Minerva kisasszony nem zaklalta az orvost több kérdéssel. Null ur szándékosan állva maradt, azt várván, hogy a nevelőnő megérti az intést és eltávozik; aztán az ablakhoz ment és kinézett az utcára. Franciska a helyén maradt, gondolatokba merülve. Nehány perc mulva a lépcsőkön nehányszor léptek zaja hallatszott, Benjulia érkezett meg.

Éles szavakkal nézett Minerva kisasszonyra s nyilván nagyon meg volt lepetve, őt e háznál látni. A nevelőnő felkelt és igyekezett őt megjuhászitani egy kézszoritással.

— Nagyon aggódva várom az ön véleményét hallani, mondá nyájasan.

— Ezt már a keze megmondta nekem, felelé Benjulia. Hideg kéz, oly meleg napon. Ön nagyon izgékony nő.

E szókkal Null urra tekintett és bement vele a hálószobába.

Minerva kisasszony egyedül maradván, oldalt egy asztalon irószereket pillantott meg, melyek Null ur számára voltak elkészitve. Felhasználta az alkalmat, egy levelet irni azon család fejének, melyhez szerződtetve volt. „Egy kedves barátném veszélyesen beteg és szüksége van mindenre, amit önfeláldozásom tehet érte. Ha ön szives leend felmenteni rövid időre kötelességeim alól, rokonszenve és elnézése nem lesz egy hálátlan nőre tékozlva. Ha nem teheti meg e szivességet, akkor bocsánatot kell kérnem az al-

kalmatlanságért, melyet okozok és más valakinek, akinek elméje nyugodt, vagyok kénytelen átengedni azon helyet, melynek betöltésére magamat e percben képtelennek érzem.“

Levelét befejezvén, várta Benjulia visszaérkezését.

Arca szomoru volt, de nem izgatott, mialatt a hálószoba ajtaját nézte. Szive mélyében végre tudta, hogy kivivta a győzelmet önmaga felett. Karmina most már bizhatott benne és hadd lássa ezt Ovid maga is!

Null ur egyedül tért vissza a nappali szobába. Doktor Benjuliának nem lévén elvesztegetni való ideje, a másik ajtón át távozott a hálószobából.

— Megmondhatom önnek (miután emiatt nyugtalankodni látszik), hogy kollegám valamennyi nézetemet helyesli; uj kórtüneteket észleltünk, anélkül, hogy okot látnánk aggodalomra.

Miután Null ur a bulletint szóval elmondta, leült megirni rendelvényét.

Midőn ujra feltekintett, a szoba üres volt. Vajjon elhagyta-e a nevelőnő a házat? Nem; utazó-kalapja és keztyüi még az asztalon voltak. Avagy talán merészen szembeszállt Terézával, ennek saját kizárólagos területén? Az orvos bevitte rendelvényét a hálószobába. Minerva kisasszony csakugyan ott volt s ott ült a kérlelhetetlen dajka is, ki már annyira jutott, hogy ellenfelének szavait meghallgatja. Milyen képzelhető tárgy lehetett az, mely két ily nőnek semleges területül szolgált a találkozásra. Null ur elhagyta a házat anélkül, hogy csak legtávolabbról is sejtette volna, hogy a beszélgetés tárgya Karmina lehetett.

— Szabad-e megkisérlenem őt eszméletre hozni?

Teréza nem felelt, hanem szónélkül áten-

gedte helyét az ágy mellett. Minerva kisasszony megérinté Karmina kezét és igy szólt:

— Hallotta-e már a jó hirt, kedvesem? Ovid körülbelől egy hét mulva hazaérkezik.

Karmina barátnéjára nézett — kedvetlenül. Erőfeszitésébe került kimondani ezen egyetlen szót:

— Örülök.

— Ön jobban fogja magát érezni, mihelyt őt meglátja, folytatá Minerva kisasszony.

A beteg arca kissé felélénkült.

— El fogok legalább tőle bucsuzhatni, — mondá.

— Nem elbucsuzni, kedvesem. Hiszen hosszu utazás után tér vissza önhöz.

— Én még hosszabb utra indulok, Franciska.

E szókkal lecsukta szemeit. Sokkal fáradtabb, vagy sokkal közönyösebb volt, hogy sem többet mondott volna.

Minerva kisasszony hátra vonult, kétségbeesetten küzdve könyüivel, melyek sürün peregtek alá arcán. A féltékeny öreg dajka csöndesen oda ment hozzá és megcsókolta a kezét.

— Én durva barom és bolond voltam, mondá Teréza. Ön csaknem annyira szereti őt, mint én.

—

Egy héttel később Minerva elhagyta Londont, bevárandó Ovidot Queenstownban.

LVII. FEJEZET.

Mool ur a Fairfield Gardensban várta öreg barátjának megérkezését Skótországból, hogy megmondja neki mit jelentett a táviratban foglalt óvatos izenet. Gallilee ur elméjében csak egy gondolat látszott uralkodni: a kibékülés. Minden áron látni akarta nejét. Hiába mondták

neki, hogy Gallileené asszonyság teljesen képtelen viszonozni, vagy csak megérteni is óhajtását. Nem maradt egyéb hátra a feltétlen ellenszegülésnél, melynek szomoru következményei voltak. A jószivü öreg ur oly keservesen kezdett sirni, hogy még az orvosok elhatározása is megrendült. Az egyik felment figyelmeztetni az ápolónőket. A másik azt mondta:

— Bocsássák hát be hozzá.

Mihelyt belépett az ajtón, Gallileené asszonyság egy dühös felkiáltással ráismert. Az ápolónők lefogták őt, mialatt Mool ur kivezette barátját és ismét becsukta az ajtót. Az orvosok célt értek. Gallilee ur saját szemeivel meggyőződött annak szomoru szükségéről, hogy neje őrizet alatt maradjon. Beleegyezett, hogy egy magántébolydába szállitsák.

Maria és Zo Skótországban maradt. Oly boldogoknak érezték magukat, a milyen boldog csak két kis leány lehet unokatestvéreik társaságában és nagynénjük gyöngéd gondozása alatt. Gallilee ur Londonban maradt, de nem hagyták egyedül az elhagyatott házban. A derék ügyvédnek volt egy vendég szobája és Moolné asszonyság és leányai őszinte rokonszenvvel fogadták az öreg urat. A következendő események nem csekély mértékben javultak, kedélye megnyugtatásához. Nagyon örült Ovid közel megérkezésének és nagy érdekkel hallotta azon nemeslelkü indokot, mely Minerva kisasszonyt arra birta, hogy mostoha fia elé menjen.

— Soha sem értettem egyet a többiekkel, mondá, mikor a nevelőnőt ócsárolták. Lehet hogy heves természetü volt, megengedem hogy rut volt, de én ugy hiszem más szinben láttam őt.

Csakugyan más szinben látta őt. Egyszerü, ragaszkodó természete ösztönszerüleg felismerte a nagy és nemes szivet.

Megengedték neki, hogy Karminát meglátó-

gassa. Azt remélték, hogy az ő személyével összefüggésben álló kellemes visszaemlékezések kedvező befolyást fognak gyakorolni a beteg állapotára. Az ifju leány kezét nyujtá neki és nyájasan mosolygott, midőn őt ágya mellett megpillantá — de az volt minden.

Gallilee urat e látvány annyira elszomoritá, hogy többé nem kivánkozott őt meglátogatni. Nap nap után kérdezősködött a háznál és nap nap után ugyanazon választ kapta.

Minerva kisasszony, mielőtt Londont elhagyta volna, kibérelte Ovid számára az üres földszinti lakást ugyanazon házban, hol Teréza lakott. Ugy ismerte Ovid szivét, mint a magáét. Ha egyszer ugyan azon fedél alatt lesz Karminával, nem fogja őt elhagyni, mig az élet vissza nem adja neki, vagy a halál el nem veszi tőle a beteg leányt. Gallilee ur ezen intézkedésről értesülvén, Ovid szobáiba vitette az irószekrényt és a könyveket, a kedvenc zenedarabokat és az elhervadt virágokat, melyeket Karmina a Gairfield Gardensben hagyott. „A szegény fiu, gondolá magában, hazatértekor bizonyára örülni fog mindennek a mi a szegény leányé volt.

Egy délután — melyet életében soha se feledett el — épen mindennapi kérdezösködéseért indult, midőn a földszinti ajtó kinyilt és Minerva kisasszony előtte állt.

Arca szinte megijeszté Gallilee urat, a ki suttogva kérdé, hogy megérkezett-e Ovid.

A nevelőnő felfelé mutatott és igy szólt:

— Nála van.

— Hogyan tudta elviselni a szegény gyermek látását.

— Nem tudjuk; nem mertünk bemenni vele a szobába.

Mialatt beszélt, az ablakhoz fordult. Teréza ott ült és tétován kinézett az utcára.

Gallilee ur nyájasan megszólitá; az öreg dajka nem felelt, de még csak nem is mozdult.

— Ki van merülve! suttogá neki Minerva kisasszony. Most már elhagyja a reménység, mikor Karminára gondol.

Gallilee ur összerezzent. E szók magukban foglalták a saját félelmének kifejezését és megijedt tőle. Minerva kisasszony megfogta kezét s egy székhez vezette őt.

— Ovid legjobban fogja tudni, mondá neki. Várjuk meg, mit mond Ovid.

— A hajó fedélzetén találkozott ön vele? kérdé Gallilee ur.

— Ott.

— Milyen szinben van?

— Oly erőben és oly egészséges szinben, hogy ön alig ismert volna reá.

— Megijedt Karmina állapota felett?

— Ne beszéljen erről! Volt elég bátorságom megmondani a valót, de nem volt bátorságom a szemébe nézni.

— Ön egy jó lélek, egy kedves jó lélek. Bocsásson meg, ha megszomoritottam önt, nem készakarva tettem.

— Ön nem szomoritott meg, Gallilee ur. Lehetek még valamiben szolgálatára.

Gallilee ur habozott.

— Nem szeretek ugyan erről beszélni, de meg kell lenni. Megmondta ön neki, hogy mi történt...?

Itt ismét akadozni kezdett, Minerva kisasszony megértette a bevégezetlen kérdést.

— Igen, felelé. Mindenekelőtt anyjáról beszéltem neki.

— Miért?

— Azt hittem, hogy hajlandóbb lesz könyörületesebben itélni felőle, ha csak másodsorban térnek át Karmina állapotára, azt akarom

ezzel mondani, hogy mikor nem kerülhettem ki többé . . .

Gallilee ur közbevágott.

— Ne beszéljünk többet erről, mondá irtózva. Mindent odadnék érte, amivel a világon birok, ha elfeledhetném. Mit mondott Ovid?

— Anyja iránti könyörületből megkimélt engem, ugy mint ön az imént. Csak annyit mondott: Elég azt tudnom, hogy ő volt a hibás. El voltam készülve ezt hallani, midőn Zo levelét elolvastam: anyám hallgatását csak egyfélekép lehetett m gyarázni. Tudja-e ön Gallilee ur, hogy a gyermek irt Ovidnak?

Zo jó öreg atyjának meglepetése és öröme, midőn meghallá a levél történetét, még a kétely és szomoruság e napjaiban is mosolyt csalt Minerva kisasszony ajkaira. Gallilee ur kijelenté, hogy visszatérne leányához, még a ma éjjeli vonattal, ha két dolog nem tartóztatná. Az egyik az, hogy látnia kell mostoha fiát, mielőtt visszamenne Skótországba, a másik pedig az, hogy London összes játékkereskedéseit fel kell kutatnia, a legpompásabb ajándékért, melyet egy tiz éves kisasszonynak felajánlhat.

— Mondja meg kérem Ovidnak, hogy sokszor ölelem és holnap ismét eljövök, mondá, megnézvén óráját. Épen csak annyi időm van, hogy még a mai postával irhassak Zonak.

Mióta visszatért Londonba, most ment el legelőször a klubjába. Minerva kisasszony a régi időkre gondolt s azon tünődött magában, vajjon fog-e neki izleni a pezsgő.

Valamivel később Null ur jelent meg, kiváncsi volt tudni, megérkezett-e Ovid.

Más nők, Minerva kisasszony és Teréza helyzetében haboztak volna a beteg szobát elzárni az orvos előtt. De a két nő el volt határozva. Határozottan megtagadták Ovidot hábor-

gatni, még csak egy izenet felküldésével is. Null ur sértve érezte magát.

— Tudják meg mindketten, mondá, — hogy holnap ha ismét eljövök, követelni fogom, hogy felbocsássanak s ha ezen udvariatlanságot ismételve látom, megszüntettem látogatásaimat.

E szókkal távozott, diadalmaskodván önteltségének ostobaságában.

A két nő még egy ideig várt — és még se jött felülről semmi hir.

— Nem jól cselekszünk, hogy itt maradnak, mondá Minerva kisasszony. Ovid talán egyedül akar maradni, ha eltávozik tőle, s mi háborgatnók — menjünk.

Ezzel felkelt hogy visszatérjen uj gazdáinak házához, kik igen szivesek voltak iránta és teljes szabadságot engedtek neki, Karmina betegségének egész tartamára. A dajka elkisérte az ajtóig; s onnét a háziasszony szobájába menekült.

— Félek egyedül maradni, mondá Teréza. Még a nő fecsegése is jobb reám nézve a saját gondolataimnál.

Mielőtt eltávoztak volna, pár percig vártak az előcsarnokban, s a lépcsőre tekintve aggodalmasan figyeltek. Semmiféle nesz sem érinté füleiket.

LVIII. FEJEZET.

A sok hiu remény közül egy mégis megvalósult. Viszontlátták egymást. Karmina kifáradt szemei a homályos szobában alig láthatták volna annak nyomait, hogy mennyit szenvedett kedvence, ha mindjárt az arcára nézett is volna. Beérte azon tudattal, hogy ül mellette, hogy kezét keblén nyugtathatja és hogy érzi dereka körül ölelő karjait.

— Örülök kedvesem, mondá, hogy azt megérhettem.

Ezek voltak legelső szavai, a legelső csók után. A szegény leány remegett és sohajtott midőn jegyese odarohant hozzá és lehajolt föléje — egész örömét és szerelmét most már csak e módon volt képes kifejezni. De ez is elmult, mint egyéb csekélyebb izgalmak elmultak. Az erő és erély végmaradványa meg lángra lobbant a szerelem hatása alatt. Egyéb barátjai jelenlétében szótlan volt, de Oviddal tudott beszélni.

— Ön oly csöndesen szokott lélegzeni, mondá honnét van, hogy most hallom a lélegzését ? Oh ! Ovid ! ne sirjon ! Ezt nem vagyok képes elviselni.

Ovid csöndes hangon felelt neki:

— Ne ijedjen meg kedvesem, nem akarom önt megszomoritani.

— És meg fogja engedni, hogy elmondjam, amit el akarok mondani ?

— Oh ! igen !

Ez megnyugtatá a beteget.

— Most kissé pihenni akarok, mondá.

Ovid is csöndes volt ; a kétségbeesés sulyos keze nehezült reá.

Volt idő, a saját egészsége hanyatlásának korszakában, midőn az ünnepélyes estéli árnyék szétterjedése a mezőkön, a pacsirta vig éneke a magas légrétegekben, a régi kedves emlékek, melyeket a zene hangjai ujból felidéznek, könyüket csaltak a szemeibe. Most a szemek szárazak voltak ! Az egykor nagy beteg idegek szilárdakká edződtek a tengertuli nagy sikságokon és a folyamokon. A mély lélegzés, mely Karminát megijeszté, nem volt egyéb, mint a bánat hiu küzdelme, hogy utat törjön a könyük kiapadt forrásához, az erőn és egészségen keresztül, mely dacolt az erkölcsi gyöngeséggel. A természet ujjáalkotta ezen embert s a természet soha se szánakozik.

Nagy erőfeszitésébe került a szegény be-

tegnek, gondolatait összpontositani, de mégis sikerült. Most már képes volt jegyesének megmondani azt, ami elméjében forgott.

— Hiszi-e ön Ovid, hogy anyja nagyon fog törődni azzal, hogy mi történik velem, ha meghaltam?

Ovid összerezzent e halkan és egykedvüen kimondott szókra.

— Ön él ni fog, mondá. Miért jöttem volna én vissza, Karminám, ha nem azért, hogy önt életre hozzam?

A beteg leány nem vitázott vele. Nyugodtan és állhatatosan visszatért a gondolathoz, mely elméjét uralta.

— Mondja meg anyjának, Ovid, hogy megbocsátottam neki s hogy viszonzásul csak azt kérem, hogy engedjen át engem önnek, ha végórám elérkezett. Van bennem egy érzés, kedvesem, melyet nem birok leküzdeni. Ne engedje, hogy a köztemetőben temessenek el engem, a temérdek sok halott közé! Láttam valaha, ugy hiszem otthon, Olaszországban egy festményt, egy angol festményt, mely egy kicsi falusi temetőt ábrázolt. A fák árnyéka félhomályt vetett a magános sirokra. És valamelyik, nagy költő oly szép sorokat irt róla: „A madár szeret itt fészkelni és énekelni. És apró lábnyomok látszanak a fűben". Igérje meg Ovid, hogy ilyen helyre fog elvinni engem.

Ovid megigérte, a beteg megköszönte neki s ujból pihent.

— Még mást is akartam mondani, folytatá kis vártatva. A fejem oly nehéz. Nem tudom eszembe fog-e jutni.

Nehány perc mulva eszébe jutott.

— Egy emléket akarok önnek adni. Vegye le aranyláncomat a nyakamról. Ne sirjon, Ovid! oh! ne sirjon!

Ovid engedelmeskedett. A medaillon, mely

atyja és anyja arcképét tartalmazta, az arany láncon függött.

— Viselje ezt az én kedvemért, suttogá. Emeljen fel; magam akarom a nyakába függeszteni.

Iparkodott, hasztalan iparkodott összecsukni a láncot. Feje visszahanyatlott Ovid keblére.

— Nagyon álmos vagyok! mindig nagyon álmos vagyok most. Mondja, hogy szeret, Ovid.

Ovid megmondta.

— Csókoljon meg, kedvesem.

Megcsókolta.

— Most fektessen vissza a párnára. Még nem vagyok tizennyolc éves és oly öregnek érzem magamat, mintha nyolcvan éves volnék. Pihenni, csak pihenni akarok.

Nyájasan, szeretettel nézett kedvesére; szemei lassankint lecsukódtak, majd ismét felnyiltak.

— Ne maradjon e homályos szobában, kedvesem; hivatni fogom önt, ha felébredek.

Ez volt egyetlen kivánsága, melyet Ovid nem teljesitett. Ujjai koronkint megtapinták üterét és érezték gyönge érverését. Koronkint lehajolt és arcát odatartotta, hogy érezze a beteg gyönge lehelletét. Az alkonyat elérkezett és kezdett sötét lenni a szobában. Ovid folyvást mellette maradt, mintha oda lett volna büvölve.

LIX. FEJEZET.

A varázst egy igen köznapi természetü zörej törte meg: egy gyufa elsülése a szomszédszobában.

Ovid felkelt és tapogatózva ment az ajtóhoz. Teréza jött fel a lakásba és gyertyát gyujtott. Bizonyos homályos kétely elnémitá ajkait, midőn Ovid reá nézett.

Az ifju orvos hebegett és tétován nézett maga körül, mialatt beszélt.

— Hol — hol...

Szinte ugy rémlett, mintha elvesztette volna gondolatainak fonalát, aztán elhallgatott s megint ujra kezdte.

— Egyedül akarok maradni! tört ki végre a szó belőle, amint egy pillanatra visszanyerte kifejezési képességét.

Teréza megfogta a kezét, mint egy gyermekét megfogta volna. Levezette a lépcsőn, a saját szobáiba. Ovid szótlanul nézett reá, mialatt az öreg dajka a gyertyákat meggyujtotta.

— Kiván még valamit? kérdé Teréza.

Ovid szórakozottan csóválta a fejét. Az öreg asszony elég bátorságot talált még lelkében, hogy őt sajnálja.

— Próbáljon imádkozni, mondá, mialatt a szobából távozott.

Ovid térdre borult, de most se jött szó ajkaira. Iparkodott lelkét lecsillapitani ájtatos gondolatokkal. Nem! Lelki gyötrelmei nem birtak könnyebülést találni. Csak a gondolatok árnyékai siklottak végig elméjén; szemei fájón égtek. A legutóbbi hónapokban folytatott életének tevékeny szokásai, kiüzték őt ösztönszerüleg a szabadba és a levegőre. A nélkül hogy tudta volna hova megy, vagy törődött volna vele, gyorsan ment előre. Mindég tovább és tovább, mig a házsorok ritkulni kezdtek — mig üres telkek voltak körüle jobbról és balról — mig a hold felkelt egy facsoport mögül és enyhe fénynyel megvilágitá a magános néptelen országutat. Ezen az uton végig ment, mig beleunt, ekkor letért egy ösvényre. A váltakozó világosság és árnyék kellemesen és csillapitólag hatolt reá. A mozgás megadta neki azon megkönnyebülést, melyet a nyugalom megtagadott tőle. Ismét birt gondolkozni, birta érezni azon elhatározást, hogy meg-

menti kedvesét, vagy meghal vele együtt. Most végre eléggé férfi volt szembeszállni az előtte felmerült borzasztó kényszerrel: megküzdeni a Tudomány és Szerelem harcát, a Halál ellen. Most tudta, hogy az idő drága. Vissza kell térnie hozzá a legrövidebb uton. Megállt az ösvényen és körülnézett. Nem remélhette, hogy ezen elhagyatott helyen valakit találjon, a ki őt utba igazitsa. Visszafordult az országut felé.

Ugyanezen pillanatban dohányfüstöt érzett, melyet a csöndes esti szellő feléje vitt. Valaki dohányzott a szomszédos gyepen.

Visszatért az előbbi irányban, mig egy rács kapu elé ért, mely mögött kopár térség terült el. Ott volt azon ember, kinek dohányfüstjét megréezte és pipájával a szájában a rácskapura könyökölt.

A hold megvilágitá Ovid arcát, a mint oda közeledett, hogy az ut felől kérdezősködjék. A dohányzó ember egyszerre felegyenesedett, — reá bámult és igy szólt:

— Hallok! ön-e az, vagy a lelke?

Arca még az árnyékban volt, de a hangja elárulta Benjuliát.

— Hozzám akart ön jönni? kérdé.

— Nem.

— Nem akar velem kezet szoritani?

— Nem.

— Mi baja?

Ovid meghallotta Minerva kisasszonytól mindazt, a mit Teréza mondhatott a Benjulia és Null ur közt folyt tanácskozásokról, s a mit ő maga is tapasztalt, midőn Benjuliával a háznál találkozott. Csak akkor felelt neki, midőn kissé erőt vett szenvedélyén.

— Láttam Karminát.

Benjulia folytatá a pipázást.

— Érdekes eset, ugyebár? viszonzá.

— Önt Null ur tanácskozásra hivta meg, folytatá Ovid; és ön helyeselte tudatlan gyógykezelését, holott többet tud nála.

— Magam is ugy hiszem, viszonzá Benjulia.

— Ön készakarva felbátoritott egy tudatlan embert és engedte — valamely aljas célból — hogy a szegény leány állapota mind roszabbá váljék.

Benjulia kedélyesen kiigazitá szavait.

— Nem, nem. Igen nemes célból tettem, a tudomány érdekében.

— Ha nekem nem sikerül helyrehozni a bajt, melynek ön egyedül az oka...

Benjulia kivette a pipát a szájából.

— Hogyan akarja ön gyógykezelni? kérdé élénken. Van talán valamely uj eszméje?

— Ha nem sikerül, ismétlé Ovid, e halálért ön fogja terhelni a felelősség, könyörtelen gazember — amily bizonyos, hogy a hold felettünk világit, oly bizonyos, hogy az életét kioltom, ha Karmina meghal.

Meglepetés — végtelen meglepetés, zárta le Benjulia ajkait. Néma bámulattal nézett maga elé Ovid eltávozása után. Ily szavakat, melyeket egy kiváló tehetségü kartárstól kellett hallania, csak a régi, szokásos vagy-vagy magyarázhatott meg. „Részeg vagy bolond?“ kérdé magában, mialatt ujra pipára gyujtott. A ház felé visszatérve, ismét felébredt benne a régi gyanu Ovid ellen. Feltette magában, hogy egy vagy két nap mulva ellátogat Teréza lakására és megtudja a háziasszonytól (és a gyógyszerésztől) hogyan gyógykezelik Karminát.

—

Midőn Ovid az országutra letért, egy kereskedő haladt el mellette, ki egyfogatuján London felé tartott és udvariasan felajánlotta, hogy elviszi őt a legközelebbi bérkocsi állomásig.

Sem a háziasszony se Teréza nem feküdt volt még le, mikor hazaérkezett. Abban a mit Karmináról mondhattak semmi nyugtalanitó se volt. Jó éjt kivánt nekik, alig várta, hogy egyedül lehessen szobájában.

A házban és a házon kivül azon teljes csöndesség uralkodott, mely gondolkodni segiti az embert. Elméje tiszta volt, emlékező tehetsége nem hagyta cserben, midőn hozzá folyamodott, hogy végig fussa gyakorló orvosi pályájának azon részét, mely a tapasztalat alapján segitségére lehetne mostani bajában.

De Karmina életéről levén szó, visszariadt azon gondolattól, hogy kizárólag önmagában bizzék. Az övénél magasabb tekintélytől kellett tanácsot kérnie. Uti böröndjéből elővette azon kéziratot, melyet ama szegény nyomorult embertöl kapott, kinek utolsó óráit enyhité a montreali padlásszobában.

A mü egy nyilatkozattal kezdődött, mely Ovid előtt különös értéket kölcsönzött neki.

„Ha orvosi tapasztalataim e tökéletlen leirását valaha az enyémeken kivül más szem olvasná, mindjárt elüljáróban egy őszinte vallomást akarok tenni. Azon ismeretek, melyeket e lapok tartalmaznak, kizárólagosan a betegágyak mellett szerzett tapasztalatokból származnak; nyomorult akadályok és viszontagságok közt gyüjtettek össze évek hosszu során keresztül. Bármily hibákkal és gyarlóságokkal vádoltathassam, mint ember, orvosi minőségemben ártatlan vagyok annyiban, hogy sohasem követtem el azon haszontalan és utálatos kegyetlenségeket, melyek viviszekció név alatt ismeretesek. A nélkül, hogy belebocsátkoznám azon vitákba, melyeket e kisérletek felidéztek, nyiltan kijelentem azon meggyőződésemet, hogy a cél semmiféle állitólagos hasznossága sem igazolhatja az eszközök szándékos kegyetlenségét. Azon ember, a ki azt ál-

litja, hogy bármily foglalkozás, melyre vállalkozhatik, független az erkölcsi tekintetektől, — azon ember fellázad az isten ellen. S ezen okból hallani sem akarom önvédelmét.“

Ovid aztán a kézirat azon fejezetét nézte át, melynek cime ez volt: „Agybántalmak.“ A szerző a következő sorokat irta a fejezet élére:

„Egy hires fiziolog, őszintén bevallván az orvosok tudatlanságát, az agyvelőt és annak betegségeit illetőleg és a post mortem észleleteknél mutatkozó tüneményekre célozván, vallomásait ekkép végzi: „Még afelől se lehetünk bizonyosak, hogy a felfedezett változások nagysága s a betegség okai, vagy okozatai közé sorolandók-e, vagy pedig mindketten egy közös ok egymással összefüggő okozatai

„Igy ir ezen ember, miután a viviszekció körül is szerzett tapasztalatokat. Hadd mondom el most a saját eltérő tapasztalataimat. Nem tudván, mily kezekbe kerülhet e kézirat, vagy mily váratlan szolgálatokat tenni lehet hivatva halálom után, szándékosan mellőzni fogom értekezésemben, amennyire lehet a müszaki kifejezések használatát.

„Az orvostani kutatásokban, valamint az emberi buvárkodás minden egyéb nemeiben, az óhajtott eredmény nem ritkán közvetett és váratlan módokon éretik el. Amit az agybántalmakról itt mondani akarok, azt legelőször két olyan esetben tapasztaltam, melyek a legcsekélyebb mértékben se látszottak arra rendeltetve lenni, hogy célom elérésében elősegitsenek. Mindkét esetben fiatal nők voltak a betegeim, mindkettőnél egy nagy erkölcsi megrázkódtatás hiszterikus bántalmakat idézett elő, melyek rövidebb, vagy hosszabb időköz mulva „paralysis simulatával“ végződtek. Az egyik esetben gyógykezelésem sikeres volt. Mialatt a másik beteget gyógykezeltem (ugyanazon módon, mely az első eset-

ben sikeresnek bizonyult) egy szerencsétlen baleset kioltá betegem életét és szükségessé tette a boncolást. E kiinduló pontokból, — azonnal leirandó mellékutakon, — oly dedukciókra és felfedezésekre jutottam, melyek uj világot vetnek az agyvelő bántalmak természetére és gyógykezelési módjára.“

Ovid órákig és órákig tanulmányozta a következő lapokat, mindaddig, mig elméje teljesen egygyé forrott az iró elméjével. Aztán visszatért bizonyos bevezető utmutatásokra, a két leány gyógykezelését illetőleg, melyek Karmina állapotában kimondhatlanul becsesek voltak reá nézve. A hajnal minden tekintetben a legapróbb részletekig elkészülve találta őt s most már csak azt várta, hogy legközelebbi néhány óra elmultával a cselekvési eszközök kezei közt legyenek.

De még egy aggodalomtól meg kellett szabadulnia, mielőtt fejét rövid pihenőre hajtsa.

Levetette cipőit és fellopódzott Karmina szobájába. A hü Teréza ott volt a beteg ágya mellett és komolyan biztatta őt, hogy vegyen magához némi csekély táplálékot. Ami keveset hallhatott kedvese hangjából, midőn a dajka unszolására felelt, végtelen kinokat okozott szivének, oly halk és gyönge volt. De legalább tudott még beszélni s aztán nem szabad feledni a régi közmondást, mely annyi embert megvigasztalt és annyi embert megcsalt: „Mig élet van, addig van remény is.“

LX. FEJEZET.

Gallilee ur, mostoha fiával való rövid találkozása után visszatért Skótországba, gyermekeihez.

Ovid, kit meghatott azon atyai érdeklődés, melyet Gallilee ur Karmina iránt tanusitott, megigérte neki, hogy értesiteni fogja a javulás előmeneteléről. Ha most már némi valószinüséggel

várt megmentése a szerelem és remény szomoru csalódásának bizonyulna, akkor hallgatása azt fogja jelenteni, amit szó ki nem fejezhetne.

Tiz nap mulva az aggodó bizonytalanság szerencsés véget ért. A felgyógyulás lassu processzusa még eltarthatott talán az év végeig is. De ha valami bonyodalom közbe nem jön, Ovidnak oka lehetett remélni, hogy Karmina élete mentve van.

A borzasztó, kinos aggodalmaktól megszabadulva, néhány nap mulva képes volt enyelgő hangon irni és Gallilee ur egyenes kivánságára tollát oly látszólag jelentéktelen tárgyon koptatni, mint Null ur magaviselete.

„Az ön régi háziorvosa igazat mondott, midőn önt értesité, hogy teljesen felmentettem minden orvosi müködéstől Karmina körül. De élénk képzelme (vagy talán inkább saját fontosságának érzete) tévutra vezette önt azon állításával, hogy szándékosan megsértettem őt. Minden lehetőt elkövettem, hogy meg ne sértsem önérzetét. Mindamellett haraggal váltunk el egymástól.

„Egy vagy két nap mulva egy levélkét kaptam tőle, melyben „uram“-nak szólitott és gunyosan kérdé, nincs-e ellenvetésem az ellen, hogy megtekinthesse rendelvényeim másolatait a gyógyszerész könyvekben. Noha (mint megjegyzé) korára nézve atyám lehetne, ugy látszik, hogy mai napság a tapasztalat nem vétetik számba, s ennek következtében ő is tanulhat még valamit fiatal kartársától — stb. stb.

„A kétségek és aggodalmak ama szerencsétlen napjaiban, csak szóbeli izenetet küldhettem neki, tetszésére bizván, tenni amit akar. Mielőtt elmondanám önnek mire használta cselekvési szabadságát, egy vallomást kell tennem magukat a rendelvényeket illetőleg. Ne ijedjen meg előre, hogy hosszu és unalmas tanulmányos értekezést.

kell elolvasnia és ne higyje, hogy ily módon kikerném figyelmét, ha nem volna rá komoly okom, melyet ön azonnal meg fog érteni.

„Egy jegyzet azon kéziratban, melynek isten után, Karmina életének megmentését köszönhetem — arra figyelmeztetett, hogy az iró hazájában a gyógyszerészek részint vonakodtak a müben körülirt bizonyos rendelvényeket elkésziteni, részint pedig bátorságot vettek maguknak bizonyos előirt gyógyszerek mennyiségét és vegyülék arányát megváltoztatni. Itt Londonban, ugyanez történt az első gyógyszerésznél, a kihez a rendelvényt elküldtem. Vonakodott elkésziteni a gyógyszert, ha csak irásban ki nem nyilatkoztatom, hogy magamra vállalom az egész felelősséget.

„Ellenvetéseinek valódi természetét konstatálván, elutasitottam őt a kivánt nyilatkozat nélkül és más gyógyszerészhez fordultam, mindazonáltal a tapasztalaton okolva, fontosabb rendelvényeimet fentartással irtam, vagyis: a mennyiségek és vegyülékek tekintetében követtem a szokásban levő szabásokat és a szükséges hozzáadásokat és változásokat magam eszközöltem, mikor a gyógyszert haza küldték. Ezen eljárás, — melyet csupán időkimélés és saját kedélyem szükségtelen felizgatásának mellőzése végett követtem, — oly eredményt idézett elő, melyet soha se gondoltam. Véget vetett azon önérdekből eredő látogatásoknak, melyeket az a gaz Benjulia igen sürün tett háziasszonyunknál.

„A szegény együgyü Null ur semmi meglepőt se találván gyógykezelésemben — a mint azt a gyógyszerész könyve feltünteté — saját vallomása szerint lemásolta rendelvényeimet, meglehetősen rosz indulatu célból. „A rendelvényeket, (igy ir ő maga, egy második levelében) elküldtem doktor Benjuliának, hogy ő is tanulhasson valamit a szakmájába vágó dolgok közül azon mester-

től, a ki szolgálatainkat nem kívánta igénybe venni.“ Ezen ujabb gunyolódás (a gyógyszerész könyvében előforduló hiányos adatok következtében) annyit jelent, hogy önmagam törtem pálcát hiuságom felett, saját eszemre és ismereteimre bizván betegem sorsát.

„Mindamellett hálával tartozom Null urnak, aki kárt akarván okozni, valódi szolgálatot tett nekem. Hiányos rendelvényeim megnyugtatták azon embert, kihez a másolatokat elküldte. E gazember bizalmatlansága már régóta azzal gyanusitott engem, hogy titokban vetélytársa vagyok; e gyanu ismét elárulta magát, midőn Londonba való megérkezésem estéjén véletlenül találkoztam vele. Mióta Null urral beszélt, meg vagyunk kímélve gyalázatos látogatásaitól. A háziasszonyt (az egyetlen egyén, aki szóba állt vele) nem gyötri és nem boszantja többé kérdéseivel, melyek valamennyien az én gyógykezelésem módjára vonatkoztak.

„Most már érteni fogja ön, miért untattam pusztán szakszerü csevegéssel. Hogy érdekesebb tárgyra térjek át, kedves Karminánk már annyira van, hogy emlékszik önre és szeretetteljes üdvözleteit küldi önnek és a leányoknak. De még e csekély erőfeszités is kifárasztja.

„Nem csupán testi fáradságot értek ezalatt, mely most már csupán az idő és ápolás kérdése. Elmebeli fáradságot értek, mely az emlékezőtehetség hiányosságában nyilvánul.

„Azon reggel, melyen a javulás legelső biztos jelei mutatkoztak, az ágya mellett ültem, midőn felébredt. A legnagyobb meglepetéssel tekintett reám.

— „Miért nem értesitett ön váratlan megérkezéséről? kérdé. Hiszen csak ma irtam önnek quebeki bankárjához! Mit jelentsen ez?“ Minden lehetőt elkövettem lecsillapitására, ami sikerült is. Emlékezőtehetségében egy teljes be-

töltetlen ür van — ez nagyon is kétségtelen! Semmire sem emlékszik, ami azóta történt, midőn utolsó levelét megirta, augusztus 22 én. E levelet meg kellett volna kapnom, mielőtt Quebekből elutaztam. Azon borzasztó gyötrelmek elfeledése, milyenen a szegény kedves gyermek keresztül ment, magában véve oly körülmény, melynek örülnünk kell az ő érdekében. De egyuttal aggodalomba is ejt, mert attól félek, hogy valamely komolyabb baja volt, melyet még eddig nem sikerült felfedeznem.

„Minerva kisasszony, mit tennék a hü barátnék e legjobbikának segitsége és rokonszenve nélkül? Minerva kisasszony, más irányban óvatosan próbára tette emlékezőtehetségét s mostanig biztató eredménynyel. De nem leszek nyugodt mindaddig, mig további kisérleteket nem tettem, olyas valakinek segitségével, aki kevésbé hatalmas befolyást gyakorolt reá, mint Minerva kisasszony és akinek elméjét természet szerint oly dolgok foglalják el, melyeket mi, öregebbek, csekélységeknek nevezünk. Ha ön a jövő hónapban visszatér Skótországból, hozza ide magával Zot. Az én kedves kis levélirónőm épen az a sajátszerü gyermek, akire szükségem volna célom elérésére. Csókolja őt agyon helyettem és mondja meg neki, hogy ugyanazt szándékozom tenni én is vele, mihelyt legelőször találkozunk.“

—

A visszatérés Londonba, október utolsó hetében történt. Northlake lord és neje beköltöztek téli székhelyükre és magukkal hozták Mariát és Zot. A Fairfield Gardensbeli házzal oly emlékek voltak egybekötve, melyek Gallilee urra nézve elviselhetlenné tették azon gondolatot, hogy ott lakjék egyedül, még gyermeinek társaságától is megfosztva. Ovid háza, mely még mindig várta gazdája visszatérését, nyitva állt a mostoha apa előtt. A szegény öreg boldognak

érezte magát, hogy (mint saját jellemzetes nyelvén magát kifejezte) „melegen tarthatta a fészket fia számára.“

A magán tébolydában tett kérdezősködésekre reményteljes válasz érkezett. Az eddigi gyógykezelés, melynek célja volt Gallileené asszonyságot önmagának visszaadni, reményen felül jól sikerült. Csupán egy kedvezőtlen kórtünet maradt fenn. A beteg rendszerint hallgatag volt, s mikor beszélt, elméje tudományos tárgyakkal látszott elfoglalva lenni; soha sem említé férjét sem pedig családjának bármelyik tagját. Az idő az ápolás azonban remélhetőleg e bajt is el fogja enyésztetni s valószinüleg hogy két hónap mulva, ha minden jól megy, visszatérhet családja és barátai közé, oly egészségesen, mint valaha.

Gallilee ur egy alkalommal a Fairfield Gardensbeli házban utána nézett, nem érkeztek-e számára levelek. Cime alatt egy kőnyomatu hirdetményt talált, vastag fehér papirtekercs kiséretében. A körlevél mely alá Le Frank ur ismeretes neve volt irva, tudtul adta a világnak, hogy a tisztelettel alólirt, mint zongoramüvész és zongoramester nagy hirnevet és szerény jövedelmet szerzett magának. „Egy borzasztó baleset, uraim és hölgyeim, összezuzta jobb kezemet és szükségessé tette két ujjam levágatását. Pályám segélyforrásaitól ekkép örök időkre megfosztva, csupán egyetlen megélhetési módom maradt: az aláirások gyüjtése saját szerzeményü dalaimra. — U. I. A megcsonkitott zenemüvész az aláirandó összeg meghatározását a zenekedvelő közönségre bizza és lesz szerencséje holnap személyesen tenni tiszteletét.“

A jólelkü Gallilee ur egy aranyat hagyott hátra, azon utasitással, hogy kézbesitsék a körülmények ezen áldozatának — aztán elindult Northlake lord palotája felé. Oviddal abban állapodtak meg, hogy Zot ma fogják elvinni Kar-

minához. Az utcán, menetközben Mool urral találkozott. Az ügyvéd azon zenefüzetre tekintett, melyet öreg barátja, hóna alatt vitt.

— Mire visel ön olyan nagy gondot? kérdé. Olyan az alakja, mintha zenemü volna. Talán valamely uj szerzemény a kis leánykák számára?

Gallilee ur megadta a szükséges felvilágosításokat. Mool ur botjával a kövezetre koppantott, ez volt a legegyszerübb módja nagy megbotránkozását kellőleg kifejezni.

— Soha se engedje többé, hogy egyetlen fillérje is annak a gazembernek a zsebébe vándoroljon. Nem az ő érdeme, hogy a szegény öreg dajka nem került a fenyitő bíróság elé.

E bevezetés után Mool ur elbeszélte a körülményeket, melyek közt Le Frank ur balesete történt.

— Mihelyt a kórházból kiszabadult, folytatá a haragos ügyvéd, legelső dolga volt Terézát a biró elé idéztetni. Az öreg, szerencséjére, megmutatta nekem az idézést. En jelentem meg helyette, ellátva a két szoba tervrajzával, mely minden védekezést feleslegessé tett, és két kérdést intéztem a panaszoshoz. Mi dolga volt a más ember szobájában? és mit keresett a keze a más ember szekrényében? A biró természetesen elejtette az ügyet s midőn az a gaz fickó a bíróságon kivül kezdte fenyegetni a szegény aszszonyt, mi idéztettük még s ezzel elhallgattattuk. De szemmel tartom — és még meg fogom csipni a csavargók elleni törvény alapján.

LXI. FEJEZET.

Az illő ápolás és ügyesség segélyével, Karmina annyi erőhöz jutott, hogy a nap nehány óráját a nappali szobában tölthető, hátradőlve azon karszékben, melyet Ovid különösen készittetett számára. Zo kedves és szivesen látott alakja,

melyet a Skótországban töltött boldog napok szinte ragyogóvá tettek, élénk pirt csalt a beteg arcára és gyorsitá ütér-veréset, melyet Ovid azon ürügy alatt figyelt meg, hogy a kezét fogja. A rendkivüli ideges érzékenység e jelei arra intették őt, hogy a gyermek látogatásának tartamát csak nagyon rövid időre szabja. Se Minerva kisasszony, se Teréza nem volt a szobában; Zo egészen Karminé lehetett.

— Nos kedvesem, mondá, megcsókolván arcát, beszélj nekem Skótországról.

— Skótország Northlake nagybátyámé, mondá Zo méltóságteljesen. Ő fizet mindenért és engem ott kisasszonynak cimeznek.

— Igaz, ugy van, mondá Gallilee ur büszkén. Mylord azt mondja, hogy az embernek nincs szabad akarata ott, a hol Zo van. Valahányszor valakinek bemutatta a birtokán, mindig igy mondta: „Ez itt a kisasszony.“

Gallilee ur legifjabb gyermeke kritikus szemekkel hallgatta az apai bizonyságtételt.

— Látod, ő is tudja, mondá Ovidnak. Ezen nincs mit nevetni.

Karmina más kérdést kisérlett meg.

— Gondoltál-e néha reám, kedvesem, mikor messze voltál tőlem?

— Hogy gondoltam-é reád? ismétlé Zo. Te az én hálószobámban fogsz lakni, ha elmegyünk Skótországba és jelen leszek, midőn a legelső skót ebédet fogod megenni. Megmondjam-é, hogy mit fogsz látni az asztalon? Egy nagy gőzölgő barna hurkát fogsz látni egy tálon, aztán engem fogsz látni, amint egy késsel felvágom, s a hurka piros tölteléke ki fog dőlni meleg gőz és büz közt. Ebből áll a skót ebéd. Oh! — kiáltá, megfeledkezve méltóságáról egy uj gondolat kedvéért, mely eszébe ötlött, — oh! Karmina, emlékezel még az olasz fiura és énekére?

Ez egyike volt az emlékező tehetség azon próbaköveinek, egy gyermek szerencsés ötlete által előidézve, melyet Ovid oly kiváncsian várt. Mohón figyelt reá, és Karmina, orvosa végtelen örömére elkacagta magát.

— Hogyne emlékezném! mondá. Ki feledhetné el a fiut, aki énekelt és vigyorgott és igy szólt g i m m i k é p e n n i?

— Ugy van! kiáltá Zo. A fiu éneke jó volt a maga nemében. De Skótországban szebbet tanultam. Hallottál valaha Donaldról?

— Nem.

Zo megbotránkozva fordult atyjához.

— Miért nem beszéltél neki Donaldról?

Gallilee ur töredelmesen bevallotta, hogy bizony hibázott. Karmina megkérdezte, hogy kicsoda Donald és milyen külseje van. De tudtán kivül másodszor is próbára tette emlékező tehetségét.

— Emlékszel arra a napra, mondá, midőn Józsefnek dolga volt a füszeres boltban és én elmentem vele és Minerva kisasszony azt mondta, hogy én egy neveletlen gyermek vagyok.

— Karmina emlékezőtehetsége minden megerőltetés nélkül eszébe juttatá ezt a kicsiséget is.

— Tudom, mondá, s te azt mondtad, hogy József és a füszeres megmázsáltak téged a nagy mérlegen.

Zo ismét nagy örömöt okozott Ovidnak, ujabb kérdésével.

— És mikor a mérlegre tettek, Karmina mily sulyos voltam?

— Csaknem harminchét fontos.

— Épen harminchét fontos. Donald százhuszonnégy fontot nyom. Mit szólsz ehhez? Gallilee ur ismét előállt tanuskodni.

— A legderekabb dudás mylord birtokán, mondá. Az éjszaki Skótország hegyei közt szü-

letett és mylord atyja hozta le a déli vidékre. Nagyon szépen dudál . . .

— És az én barátom, vágott közbe Zo hirtelen félbeszakitván atyja magyarázatait. Burnótot szokott szini egy szarvból készült szelencéből, kanállal tömi be a vastag orrába, igy ni. Az orra magától mozog, ilyenkor, mint Donald mondani szokta, ha a burnótot kóstolja. Mikor Northlake nagybátyám megszólitja, oly mélyen hajlong, hogy szinte két rét görnyed. Vihogni tud a dudáján, mint a bagoly. Mikor először hallod, hasfájást kapsz tőle. De aztán megszokod és megszereted. Szoknyát és tarisznyát visel, soha életében nem volt nadrágja, amellett épen nem büszke; megengedi, hogy megpeckeld az orrát és megveregesd a combjait . . .

Itt Ovid kénytelen volt Donald életrajzának véget vetni, Karmina oly mulatságosnak találta Zot, hogy nagyobb mértékben felélénkült, mintsem mostani állapotában megengedhető volt, mind hangosabban és hangosabban nevetett, és már-már átlépte az ártalmatlan izgatottság határait.

— Beszélj nekünk unokatestvéreidről, mondá Ovid, hogy más tárgyra terelje a beszélgetést.

— A nagyokról?

— Nem, a kicsinyekről, kik hozzád hasonlók.

— Jó kis leányok — mindent játszanak, a mit nekik parancsolok. Derék fiuk, ha földhöz vágnak egy leányt, megint felemelik és letisztitják a ruháját.

Karmina ismét azon veszélyben forgott, hogy átlépje a határt. Ovid még egy kisérletet tett, más kerékvágásba vinni át a társalgást. Az ének hatása aránylag ártalmatlan lesz — gondolá magában, — tévesen.

— Milyen éneket tanultál Skótországban? kérdé.

— A Donald énekét, felelé Zo. Ő maga tanitott meg reá.

Donald veszedelmes nevének hallatára, Ovid órájára nézett és azt mondta, hogy most már nincs idő énekelni. Gallilee ur hirtelen és egész komolyan támogatta mostoha fia véleményét.

— Senki se tudja, mondá, hogyan jutott ebéd után a férfiak közé. Lady Northlake megtiltotta Donaldnak, hogy még több énekre tanitsa, én pedig megkértem, hogy iránt am való tekintetből ne engedje általa a combját megveregettetni. Jerünk kedvesem, már ideje van hazamennünk.

Mindkét gentleman a legjobb szándékkal volt eltelve, csakhogy elkéstek. Zo készen állt az előadásra; kalapját a féloldalra csapta, kövér kis karjait egyengette, gömbölyü szemei oly hamiskásan pislogtak, hogy egy bohócnak is becsületére vált volna.

— Én vagyok Donald, mondá és elkezdett torkaszakadtától énekelni, a skót tájszólamban. Aztán felkapta Karmina orvosságos palackját és orditva és sikoltozva csóválta a fejét.

— Töltsd tele a poharat Tammie. Éljenek a Vöröscombuak!

— És ha szabad kérdeznem, kik azok a Vöröscombuak? kérdé egy hölgy az ajtóból. Zo hátra fordult és — egyszerre elcsöndesült. Egy leckékre és büntetésekre emlékeztető rémalak állt előtte. Donald meghitt barátnéja, Lord Northlake közelismerésben részesülő „kisasszonya“ — eltünt s egy udvarias tanitvány foglalta el helyét.

— Vöröscomb a hegyi skótok gunyneve, Minerva kisasszony, mondá Zo. Ki ismert volna az előbbi énekesnőre, azon csöndes fiatal leánykában, aki e feletet adta?

Az ajtó ujra kinyilt, még egy felesleges jövevény. Igen, még egy! Ezuttal Teréza jelent meg — az ölébe kapta Zot — és akkora csókot nyomott az arcára, hogy az egész szobában meg lehetett hallani.

— Ah! mia Giocosa! kiáltá az öreg dajka, aki sokkal boldogabb volt e percben, hogy sem más nyelven birt volna beszelni, mint anyanyelvén.

— Mit tesz ez? kérdé Zo, egyengetvén összegyürt szoknyáit.

— Ez annyit tesz, hogy: én kis éneklő madárkám! mondá Teréza, aki nagyon büszke volt angol nyelvtudományára.

Ezt egy fiatal hölgynek, aki már fel tudta vágni a skót huspuddingot! Ezt az egyetlen lánynak egész Skotországban, aki azon kiváltsággal dicsekedhetett, hogy szabad volt megveregetnie Donald combjait! Zo atyjához fordult és azonnal visszanyerte egész meltóságérzetét. Maga Mária is alig beszélhetett volna szigorubb i'dommal.

— Haza akarok menni, mondá Zo.

Ovidnak csak Karminára kellett tekintenie, hogy azonnal belássa, mennyire szükséges kis hugának kivánságát azonnal teljesiteni. Már elég volt a nevetés, az izgatottság. Maga vezette ki Zot és földszinti lakásának ajtaja előtt átadta atyjának.

Zo, ki mindenekelőtt a miatt örült, hogy megszabadulhatott Minerva kisasszonytól és a dajkától, tudni kivánta ki lakik a földszinti szobákban, s midőn meghallotta, hogy az Ovid lakása, minden áron be akart menni. Mindhárman együtt léptek be.

Ovid egy szögletbe vezette Gallilee urat.

— Most már nyugodtabb vagyok Karmina miatt, mondá. Emlékező tehetségének hiánya nem hat visszafelé. Agyrázkodásával kezdődik, azon

napon, midőn Teréza őt e házba hozta, és bizom benne, hogy betegségével egyidejüleg fog végződni is.

Gallilee ur figyelme egyszere másfelé fordult.

— Zo! kiáltá, ne nyulj a bátyád irataihoz.

Az egyetlen tárgy, mely a gyermek kíváncsiságát felébreszté, az iróasztal volt. Tucatszámra hevertek rajta a papirlapok, tele irva, tiszta foltosan, aláhuzott sorokkal. E lapok közül nehány, mely már nem fért el az asztalon, lehullott a földre. Zo ezeknek felszedegetésével mulatta magát.

— Azt ugyan elhiheted, mondá, engedelmesen átnyujtván Ovidnak a felszedett papirokat, hogy a kezemet kékre és zöldre verték, noha felényire sem irtam olyan csunyául, mint az, a ki ezt irta.

Gallileet, leányának e megjegyzése után érdekelni kezdték a kézirat töredékei.

— Milyen irka-firka! kiáltá. Szabad-e megpróbálnom, ha el tudom-e olvasni.

— Próbálja csak, viszonzá Ovid mosolyogva; egy hasznos felfedezést bizonyosan fog tenni, meg fog győződni róla, hogy a müvelt világban a legtürelmesebb emberek a betüszedők!

Gallilee ur kezébe vett egy lapot — és félretette, mielőtt még a feje elszédült volna.

— Szabad-e kérdeznem, mi ez?

— Olyasmi, a mit könnyü érezni és nehéz kifejezni, felelé Ovid. E rut irásu sorok az én hálám hódolatát képezik egy ismeretlen és szerencsétlen ember emléke iránt.

— Ah! azon ember iránt a kiről nekem beszéltél; a ki Montreelben halt meg.

— Igen.

— Soha sem emlitted a nevét.

— Utolsó kivánsága az volt, hogy soha se emlitsem, semmiféle élőlény előtt. Az isten tudja, hogy szánalomra, nagy szánalomra méltó okai

voltak ismeretlenül meghalni. De — tevé utána Ovid, a lelkesedéstől égő arccal, mialatt kezét a kézirat csomóra tevé, a nagy orvos felfedezéseinek hasznát fogja venni az emberiség! És én nyiltan be fogom vallani, mily sokkal tartozom neki és ki fogom fejezni azon bámulatomat és tiszteletemet, melyet iránta őszintén érzek.

— Egy könyvben fogod kifejezni? kérdé Gallilee ur.

— Egy könyvben, mely legközelebb kerül sajtó alá. Még uj év előtt olvashatni fogja.

Zo semmit se találván a dolgozó szobában, a mi őt mulattathatta volna, átment a hálószobába. Innét csakhamar visszatért Ovidhoz és egy hosszu fehér pálcát huzott maga után, mely a hegymászók ismeretes botjához hasonlitott.

— Mi az? kérdé, seprünyél?

— Egy ritka kanadai fa ága, kedvesem, neked ajándékozom.

Zo komolyan vette az ajánlatot. Sovárgó szemekkel nézett a pálcára, mely az ő magasságát háromszor meghaladta — aztán a fejét csóválta.

— Még nem vagyok hozzá elég magas, mondá. Nézd csak papa, Benjulia botja semmi hozzá képest.

E név — huga ajkain, szinte sérté Ovidot.

— Ne beszélj róla! mondá ingerülten.

— Nem szabad róla beszélnem, ha azt akarom, hogy csiklandozzon? kérdé Zo.

Ovid mostoha atyjához fordult.

— Vigye el őt most, sugá neki és ne engedje, hogy azon embert még valaha lássa.

A figyelmeztetés felesleges volt. Azon ember végzete ugy rendelte, hogy ő és Zo többé soha se találkozzanak.

LXII. FEJEZET.

Benjulia és cselédei ugyancsak szomoru napokat éltek a magános házban. Az év vége felé gyüjtést eszközöltek maguk közt, hogy közköltségen megvásároljanak egy példányt valamelyik angol folyóirat azon pompás karácsonyi számai közül, melyeknek képei rendszerint ugyanazon tündér szép nőket, ugyanazon hosszulábu udvarlókat és ugyanazon piros pozsgás és zömök gyermekeket ábrázolják és melyek mint egy nemzeti intézménynyé, — mondhatnók, az angol nemzet festészeti plumpuddingjává lettek.

A cselédeknek bőven elég idejük volt élvezni a pompás füzetet, mialatt az ebédre hivó csöngetyüszó megzavarta őket e mulatságukban.

Gazdájuk már hetek óta megint a titokzatos laboratóriumban töltè minden idejét. Azon ritka esetekben, mikor visszatért a házba, mindig nagyon indulatos volt. A cselédek, ha egyebet nem is, de azt tudták, hogy ez mit jelent; a nagy tudós szorgalmasabban dolgozott, mint valaha és szorgalma dacára nem haladt előre oly gyorsan, mint egyébkor.

Ez este a csengetyü a rendes időben szólalt meg és a szakácsné sietett elkésziteni az ebédet. Az inas egy fiókból egy kis csomag hirlapot vett elő és gondosan megszemlélte, mielőtt felvitte volna az emeletre. Ez volt doktor Benjulia rendes heti tápláléka az orvostani irodalom köréből s e titokzatos ember itt ismét megfejthetlen talányképen mutatkozott embertársai előtt. Előfizetett minden Londonban megjelenő orvostani müre és soha se olvasott el közülök egyet se! Az inas felvágta a lapokat, Benjulia a mutatóujjával végigfutott a sorokon, nyilván valamely értesitést keresve, melyet soha se talált meg s ami még különösebb volt, a nélkül, hogy a csalódás legcsekélyebb jelét árulta volna el,

midőn e munkájával elkészült. A folyóiratokat minden héten elolvasatlanul beledobta egy nagy kosárba és leküldte, mint házi szükségre szánt papirost.

Az inas egyidejüleg vitte fel a folyóiratokat és az ebédet és dorgálással és haragos szavakkal fogadtatott, megszidták mindenért, amit a saját hatáskörében tett s ezenkivül még azért is, amit a szakácsné tett.

— Akármiben fáradozik is az ur, mondá a konyhába visszatérve, ugy hiszem távolabb van, mint valaha volt, attól, hogy eltalálja a szeg fejét. Istenemre mondom, kénytelen leszek felmondani a szolgálatot. No, de tegyük félre a gondokat. Hol a karácsonyi szám?

Félórával később, a cselédeket a külső ajtó oly dörgedelmes becsapódása riasztá fel, melytől az egész ház megrendült. Az inas felrohant az emeletre; az ebédlő üres volt; az ur kalapja a fogason függött az előszobában s az orvosi szaklapok a legnagyobb rendetlenségben szétszórva hevertek. A kandalló előtt egy kiszakitott és összegyürt lap feküdt. A hely, a hol feküdt, arra vallott, hogy csak véletlenül menekült meg a tüzbedobatástól. Az inas felvette, kisimitotta és figyelmesen megnézte.

A lap egyik oldala egy felolvasásról szóló ismertetést tartalmazott. Ez nagyon száraz olvasmány volt. Az inas megforditotta a lapot, melyen egy uj orvostani munkáról irt birálatot talált.

Ez is unalmas olvasmány lett volna, ha nem tartalmaz egy kivonatot az előszóból, melyben elmondatik, hogyan került a nyilvánosságra e könyv és mily bámulatos felfedezéseket foglal magában, az emberi agy állapota és betegségei felől. Némely egészen különös dolgokról beszélt a kivonat — nevezetesen egy szomoru halálos ágyról, Montreal nevü városban, s ez az elbeszé-

lés csaknem oly érdekessé tette az előszót, mint ha az ember regényt olvasott volna. De mi lehetett ebben olyas, amitől az ur ugy kirohanjon a házból, mintha az ördögök ülnének a sarkán.

Benjulia szomszédja egy Gregg nevü bérlő volt, aki ez este kissé elszunnyadt, midőn a neje hirtelen berontott a szobába, e szókkal:

— A hórihorgas doktor megbolondult.

És csakugyan, maga az orvos nyomon követte Greggné asszonyságot, hangosan követelvén, hogy azonnal fogják be a lovat és haladéktalanul szállitsák őt Londonba.

— Vegyen annyi pénzt, a mennyi tetszik, mondá, felnyitván tárcáját, mely tele volt bankjegyekkel.

— Ugy látszik uram, hogy élet-halálról van szó? mondá Gregg ur.

Erre az orvos Gregg urra nézet kis ideig gondolkozott s aztán hirtelen lecsendesedve felelt.

Valóban, arról van szó.

Az egész uton egy szót se szólt, csupán magában mormogott — azt is csak néha. Egyes elejtett szókból azt lehetett következtetni, hogy egy ember és egy levél gondolata gyötri. Mindig gyanuban tartotta az embert, de mindazonáltal mégis oda adta neki a levelet, s most a dolog oda lyukad ki, hogy a levél nagy bajt okoz magának doktor Benjuliának. Nem tudta megmondani, hová akar menni Londonban, Gregg ur lova nem ügetett elég gyorsan, kivánságához képest. A legelső állomáson azonnal bérkocsiba fog ülni.

Barrable ur, az orvostani müvek hirneves kiadójának első segéde épen becsukta volt az ablaktáblákat és fel akart menni lakásába téázni, midőn a boltajtón kopogtattak. A késő órában érkező vevő egy nagyon magas ember volt, aki nagy sietséggel doktor Vere Ovid uj könyvét

kérte. Mintegy mentegetőzésül elmondta, hogy ő is ugyanazon szakmában működik és neve Benjulia. A segéd ismerte őt hirből s oda adta neki a könyvet. Az orvos annyira sietett elolvasni, hogy már a boltban hozzáfogott. A segéd kénytelen volt őt figyelmeztetni, hogy az üzleti órák már elmultak. Ezt meghallván elsietett és meghagyta a bérkocsisnak, hogy a Parthenon klubba hajtson, oly gyorsan, mint csak lehetséges.

A klub könyvtári szolgája doktor Benjuliát a könyvtárban találta, egy könyvvel kezében. Egészen egyedül volt, mivel a tagok ez órában az ebédnél vagy a dohányzó teremben szoktak lenni. A szolga, kinek feladata volt a kandalló tüzére s a lámpákra felügyelni, éjjel koronkint bement a könyvtárba és mindig ugyanazon szögletben találta őt. Az idő késére járt. Az orvos végig olvasta a könyvet, de az semmiféle különbséget se látszott tenni. Egy karszéken ült ébren — könyvét a térdén nyugtatá és nyilván mélyen el volt merülve saját gondolataiba. Ez mindaddig tartott, mig elérkezett az idő a klubhelyiségeket bezárni. Kénytelenek voltak itt is őt figyelmeztetni. Semmit se felelt, hanem lassan lement az előcsarnokba és a könyvet ott hagyta. Borzasztó éjszaka volt, sürün esett az ólmos eső, de ő nem törődött az időjárással. Midőn egy bérkocsit szólitottak elő a számára, a kocsis vonakodott őt elszállitani ily fertelmes éjszaka a városon kivül eső lakására. Ekkor csak ennyit mondott:

— Jól van; hajtson hát a legközelebbi szállodáig.

A szálloda éjjeli kapusa egy magas termetü gentlement bocsátott be és elvezette őt azon hálószobák egyikébe, melyek későn érkező vendégek számára tartatnak készen. Nem levén podgyásza, a szoba árát előre kifizette. Reggel nyolc óra tájban csöngetett a pincérért, a ki

észrevette, hogy az ágy nem volt használatban. Reggelire csupán kávét kért, de a lehető legerősebbet. Midőn megizlelte, nem találta elég erősnek és még pálinkát töltött bele, aztán fizetett, dus borravalót adott a pincérnek és eltávozott.

A rendőr, ki e napon a Fairfield Gardens mögött levő utcákban teljesiti a szolgálatot, ezen utcák egyikében egy magas termetü gentlemant vett észre, ki ott fel s alá járt s koronkint egy bizonyos házra tekintett. Midőn a rendőr körjáratában ismét visszakerült azon utcába, a gentleman még mindig ott sétált és még mindig ugyanazon házat tartotta szemmel. A rendőr kissé várt, és figyelemmel kisérte őt. A ház egy tisztességes szállóház volt, hónapos szobákkal, az idegen pedig bizonyára gentleman lehetett, noha nagyon furcsa külseje volt. Nem tartozott a rendőr teendői közé, puszta gyanu alapján, kivévén ismeretes gonosztevők ellenében. Ennek következtében, noha a dolgot különösnek találta, szó nélkül eltávozott.

Déli tizenkét és egy óra közt Ovid elhagyta lakását, a legközelebbi bérkocsi telepre indult, hogy egy nyitott kocsit rendeljen. A nap sütött s a lég derült és száraz volt a viharos éjszaka után. Épen e napon akart Karminával legelőször megkisérleni egy sétakocsizást.

Midőn az utcán végig ment, lábkopogást hallott maga mögött és érezte, hogy valaki megérinté a vállát. Hátrafordult és megpillantá Benjuliát. Már épen azon ponton volt, hogy heves szókkal támadja meg, de visszatartóztatta magát. Volt valami a nyomorult ember arcában, ami elrémité őt.

— Nem fogom önt soká feltartóztatni, mondá Benjulia; csupán egy dolgot óhajtok tudni. Éini fog Karmina, vagy meghal?

— Remélem, hogy élete meg van mentve.

— Az ön uj gyógykezelési módja által?

Szemei és hangja többet fejeztek ki, mint szavai. Ovid azonnal megértette, hogy Benjulia már olvasta a könyvet, s hogy e könyv megelőzte őt azon felfedésben, melynek egész életét szentelte. Lehetséges volt-e szánni azon embert, kinek kemény szive soha se szánt másokat? Minden lehetséges a nagy szivek előtt. Ovid nem mert neki válaszolni.

Benjulia ujból megszólalt.

— Midőn azon éjjel kertajtónk előtt találkoztunk, ön azt mondta nekem, hogy ha Karmina meghal, az én életemet fogja kioltani az övéért. Hanyagságom nem ölte meg őt, — s önnek nincs szüksége szavát beváltania. Hanem én nem válok el öntől, Vere Ovid ur, mielőtt a bírságot meg nem fizettem volna. Ön olyasmit vett el tőlem, a mi drágább volt életemnél. Csak azt akartam önnek megmondani, — egyéb mondani valóm nincs.

Ovid szótlanul kinyujtá kezét felője.

Benjulia gondolatokba merülve lehajtá fejét. Az általa oly mélyen megsértett ember nemeslelkü tiltakozása volt kifejezve a kéznyujtásban. Benjulia Ovidra tekintett.

— Nem, mondá és eltávozott.

Az utcát elhagyva, a Fairfield Gardensba került és meghuzta a csöngetyüt, Gallilee ur háza ajtaján. A csöngetésre egy udvarias öreg asszony jelent meg, akit eddig nem ismert a cselédek közt.

— Itthon van Zo?

— Senki sincs itthon, uram. Az egész ház bérbeadandó, mihelyt a butorokat elszállithatják.

— Nem tudja ön hol van Zo? Gallilee ur legifjabb gyermekét értem.

— Sajnálattal kell megvallanom, uram, hogy nem ismerem a családot.

Az orvos ott maradt állva a házajtó előtt s nyilván habozott, hogy mit tegyen.

Fel akarok menni a lakásba, mondá egyszerre; látni akarom a házat. Nem szükséges fáradnia; ismerem a járást.

— Köszönöm, uram.

Egyenesen a tanulószobába ment, melyben már egy elhagyatott lakás visszataszító sivársága uralkodott. Az egyszerü butorzat nem volt érdemes, hogy vigyázzanak reá; ócska és kopott levén, átadták a pornak és az enyészetnek. Két közönséges irótámlány volt köztük, melyeket azelőtt a leánykák használtak. Az egyik tele volt tintafoltokkal, melyeket itt-ott képtelen torzalakok váltottak fel, pontok és vonások által jelképezett szemekkel, orrokkal és szájakkal. Benjulia jól tudta, kié volt ezen iróasztal és felemelte a tetejét. Az alatta levő rekesztékben összemocskolt képek, elrongyolt papirok és szem és füles irkák halmaza hevert. Ezen utóbbiak egyikének rongyos boritékán, annak is a belső részén e szókat olvasta: „Z o i r k“ (Zo irkája.) Letépte a boritékot és kabátja belső zsebébe tette.

— Szerettem volna őt még egyszer megcsiklandozni, gondolá magában, mialatt ismét lement a lépcsőkön.

Az udvarias öreg asszony kinyitá előtte az ajtót és tiszteletteljesen meghajtá magát. Benjulia harmadfél shillinget adott neki.

— Az isten áldja meg érte uram, tört ki a hála az öreg anyókából.

Az orvos megállt, mielőtt kilépett volna az utcára s némi kiváncsisággal nézett az asszonyra.

— Hisz ön az istenben? kérdé.

Az öreg asszony még hitvallását is udvariasan tudta előadni.

— Hiszek uram: ha méltóztatik megengedni.

Benjulia megállt az utcán.

— Vajjon igaza van-e? gondolá magában. Mindegy; nem sokára megtudom.

Cselédei őszintén örültek, midőn hazaérkezett. A mult éjjel felváltva virrasztottak, ismervén rendszeres szokásait s attól tartván, hogy valamely szerencsétlenség érhette. Ezelőtt soha se látták őt ennyire kimerülve. Tehetetlenül rogyott le karszékébe és óriási testét a hideg rázta. Az inas kérte, hogy vegyen magához valami frissitőt.

— Pálinkát és nyers tojást, mondá.

Miután az inas a kivánt tárgyakat elhozta, azt mondta neki, hogy várjon, mig csöngetni fog s bezárta utána az ajtót.

Az inas várt, mig az alkonyat beállt, aztán felment megkérdezni urát, ne hozzon-e számára gyertyát. Az orvos azt felelte, hogy ő már meggyujtotta a gyertyákat. Dohányfüst nem hatolt ki a szobából és Benjulia ma egész nap nem volt a laboratóriumában. Mindezek igen nevezetes tünemények voltak. Az inas igy szólt cselédtársaihoz:

— Valami baj van.

A többiek rémülten néztek egymásra. Az egyik e kérdést vetette fel:

— Nem jobb volna-e felmondanunk a szolgálatot?

A harmadik pedig suttogva kérdé:

— Nem gondoljátok, hogy valamely bünt követett el.

Végre tiz óra tájban megszólalt a csöngetyü. Közvetlenül aztán a doktor hangja is megszólalt az előcsarnokban.

— Jöjjenek ide mind a hárman.

Együtt mentek fel, a nőcselédek el voltak készülve valamely irtózatos látványra és szorosan

az inas mellé simultak. Gazdájuk nyugodtan járt fel s alá a szobában, az asztalon tintatartó, toll és számos irat hevert. Benjulia szokott hangján szólt hozzájuk, modorán az izgatottság legcsekélyebb jele se látszott.

— E házat el fogom hagyni és elutazom, mondá, ezen okból s épen csak ebből, elbocsátom önöket szolgálatomból. Vegyék el az asztalról bizonyitványaikat, olvassák át és mondják meg, ha valami kifogásuk van ellenük.

Senkinek se volt kifogása. Az asztal másik részén három kis halmaz pénz feküdt.

— Mindegyikük számára egy hónapi bérük, egy hónapi felmondás helyett, mondá. Sok szerencsét mindnyájuknak.

Az egyik asszony, (ugyanaz, ki az imint a cselédszobában a felmondást emlegette) elkezdett sirni. Benjulia nem méltatta figyelmére e demonstrációt, hanem tovább folytatá:

— Mielőtt elválnánk, kettőjüket még egy szolgálatra kell kérnem. Sziveskedjenek végrendeletem aláirását előttemezni.

Az érzelmes nőcseléd azonnal visszariadt.

— Nem! mondá, én nem volnék képes ezt megtenni. Eddig soha se hallottam a halálmadarat télen, csak a mult éjjel.

A másik kettő előttemezte az aláirást Nem kerülte el figyelmüket, hogy e végrendelet nagyon rövid volt. Lehetetlen volt át nem olvasni az egyetlen záradékot: a nagy betükkel irt szók csak két sort foglaltak el, épen az aláirás felett: „Gallilee János ur (London, Fairfield Gardens) legifjabb leányának, Zonak hagyok mindent, amivel halálomkor birok.“ Ide nem értve a szokásos bevezető sorokat s a tanukra vonatkozó nyilatkozatot, melyek egy jogi kézikönyvből voltak lemásolva, ennyiből állt az egész végrendelet.

A nőcselédeknek szabadságukban állt visszamenni a konyhába, miután értesittettek, hogy

másnap reggel el kell hagyniok a házat. Az inast Benjulia visszatartotta az ebédlőben.

— A laboratóriumba megyek, mondá s ön némely tárgyakat el fog hozni az ajtóig.

A nagy papirkosarat háromszor ujból megtöltve levelekkel és kéziratokkal, a könyveket, a kézi gyógyszertárt, s a nagy olajos korsót a konyhából, — e tárgyakat vitte át a gazda és inasa a laboratorium épületéhez és letette az ajtó elé. Hideg, csöndes, csillagos téli éjszaka volt. Egy-egy vasuti mozdony füttye a távolban volt az egyedüli nesz, mely a mély csöndet félbeszakitá.

— Jó éjt, mondá az orvos.

Az inas viszonzá a jó kivánságot, visszatért a házhoz és bezárta a főajtót. Most még erősebben meg volt róla győződve, mint valaha, hogy valami baj van. A nőcselédek az előcsarnokban vártak reá.

— Mit jelent mindez? kérdék.

— Maradjanak nyugton, volt a felelet, majd utána nézek.

A legközebbi percben már lesben állt a ház hátulsó oldalán, a fal szegleténél. E helyről láthatta a laboratorium lámpáinak világosságát, mely kisugarzott a nyitott ajtón és láthatta az orvos sötét alakját, a mint ki és bement, egymásután becipelvén az ajtó előtt hagyott tárgyakat. Aztán az ajtó becsukódott, s nem lehetett egyebet látni, csupán a vörös fényt, mely a belül alkalmazott fehér függönyön keresztül is utat tört magának az üveg tetőzetig.

Az inas merészen végig ment a kopár udvaron, s miután szemeinek nem vehette hasznát, elhatározta megkisérleni, hogy mit fedezhetnének fel a fülei.

Koronkint hallotta — mint már más alkalommal is, midőn hallgatózott, — különféle állatok siralmas, gyönge kiáltásait. Erre más han-

gok következtek. Nem egyenlő időközökben hallható három elfojtott sikoltás szinte megfagyasztá a vérét. Vajjon talán három halálos csapást mértek három szenvedő állatra, ugyanazon gyors és borzasztó biztonsággal! E kérdésre a némaság, a rettentő némaság felelt. A távoleső vasuton is csöndes volt minden, nehány percig.

Az ajtó ujra kinyilt; a világosság árja ismét kihatolt a sötétségbe. Egyszerre, a sárga fény közepette, mint egyes fekete foltok tüntek fel, gyorsan futó apró állatok alakjai — talán macskák, talán házinyulak, — melyek a laboratoriumból menekültek. Lassu léptekkel követte ezeket az orvos magas alakja — és nézte az állatok menekülését. A legközelebbi percben a kiszabadult állatok közül az utolsó is megjelent — egy nagy eb, mely egyik lábára sántitott. Gazdája mellett elhaladva megállt, és hozzá akart simulni. Az orvos megfenyegette a kezével.

— Pusztulj te is, mint a többi! mondá.

A kutya lassu léptekkel keresztül ment a bevilágitott térségen és eltünt a sötétségben.

A legutolsó élőlény is, mely mozogni birt, eltávozott. A többieknek halálsikoltása elárulta sorsukat.

Az orvos még most is az ajtóban állt — egy nagy fekete alak, a csillagok felé emelt arccal. A percek egymást követték: az inas várt és leste gazdáját. A mogorva, magános embernek egy szokása volt, melyet a körében élők jól ismertek: szeretett magában beszélni; most egyetlen szó se lebbent el ajkairól; az ég felé emelt feje meg se mozdult, a csillagos égboltozat megbüvölé őt.

Végre beállt a változás. A vasuti mozdony füttye még egyszer megszakitá a csendet.

Benjulia megrázkódott, mint a ki mély álomból riad fel és visszament a laboratoriumba.

Ezután következett az utolsó nesz; az ajtó bezárása és bereteszelése.

Az inas elhagyta rejtekhelyét. Urának titka nem volt többé titok előtte. Gyülölte magát azért a miért a gazda kenyerét ette és a gazda pénzét megszolgálta. Ez az ember is a tudatlan tömeghez tartozott! Az érzelemnek nagy hatása volt együgyü elméjére, a szegény ragaszkodó és kegyetlen kinjait megbocsátani kész megsebzett kutya emléke ugy fájt a szivének, mint egy késszurás. Gondolata e pillanatban felségsértés volt a tudomány felsége ellen: „Bár az Isten engedne, hogy megbénithatnám őt, a mint ő megbénitotta azt a szegény ebet!“ — Rajongó! bolond! Oh! tudomány irgalmazz a rajongóknak és a bolondoknak!

Midőn visszatért a házba, a nőcselédek még mindig várakoztak reá.

— Ne szóljatok most hozzám, mondá. Feküdjetek le. És csak annyit mondok — pusztuljunk innét holnap mielőtt ő láthatna bennünket.

Az inas hasztalan feküdt le. Az ő szemeire nem jött álom.

A kutya emléke gyötörte. A többi kisebb állat még sértetlen levén, képes volt élvezni szabadságát és menhelyet találni. De hol talált menedéket a megbénitott állat e hideg éj-szakán! E kérdés ujra meg ujra és ismételve felerőszakolta magát lelkében. Többé nem volt képes elviselni. Óvatosan és gyorsan — nehogy a nőcselédek észrevegyék szokatlan magaviseletét, felkelt és felöltözött, hogy a kutya után nézzen.

A sötét lépcsőn valamely sötétség emelkedett fel. Az inas kinyujtá a kezét. Egy nyájasan nyalogató meleg nyelv szótlanul látszott könyörögni egy nyájas szóért. A sánta állat csak egy uton juthatott el az ajtóig; a bekeritett udvar rácsajtója bizonyára nyitva maradt. Az inas, mindenekelőtt menhelyet adván a kutyának a

konyhában, utolsó kötelességét pontosan teljesitendi, kiment, bezárni a rácsajtót.

De alig hogy kilépett, rémülten állt meg. A csillagos eget a laboratórium felett izzó vörös fény fátyolozta el. A szétpattogott üvegtető alól magasan felsugárzó lángok és sürü sziporkák törtek elő. A szomszéd major felől hallatszott legelőször a kiáltás: „Tüz! tüz!“

—

A végrehajtott vizsgálat a szándékos gyujtogatás és öngyilkosság gyanuját erősité meg. A papirhalmaz, a könyvek, az olaj, nyilván mint az égést előmozditó anyagok szállittattak a leégett házba. Általánosan tudva volt, hogy az orvos kézi gyógyszertára opiumot tartalmazott, mert nem egyszer gyógyitá cselédeit e szerrel. A további vizsgálatokból kiderült, hogy a laboratorium nem volt biztositva s hogy az elhunyt kedvező anyagi viszonyok közt élt. Vajjon mi indithatta e borzasztó tett elkövetésére. Egy értelmes ember, a ki az esküdtszék tagjai közé került, az összevágó körülmények alapján alkotta meg magának meggyőződését. Véleménye az volt, hogy e kétségbeesett szerencsétlen embernek bizonnyal nyomós okai lehettek, előbb megmérgezni magát, aztán müködésének szinhelyét felgyujtani. Tizenegy szavazatnyi többség levén ellene, ő is elállt véleményétől és hozzá járult a könyörületes verdikthez, mely balesetet folytán bekövetkezett halált konstatált. Undok földi maradványai annak, a ki egykor Benjulia volt, keresztény eltakarittatásban részesültek. Kartársai, a boncoló asztal hősei közül nagy számmal jelentek meg a temetésen. A viviszekció saját felfedezéseinek mezején szenvedett vereséget. Apostolai megtisztelték a vértanut, a ki az ügyért esett el.

LXIII. FEJEZET.

Az uj év életét még csak hetek szerint számitották, midőn egy szerény kis esküvő ment véghez — a szomszédok tudtán kivül, minden nagyobb tolongás nélkül a templomban és a szokásos menyegzői reggeli nélkül.

Gallilee ur, (ki a kiadó násznagy hivatalával tiszteltetett meg,) Ovidot egy szögletbe hivta, mielőtt a házból elindultak volna.

— A szegény kedves gyermek nagyon gyöngének látszik. Csakugyan hiszed, hogy már egészen jól érzi magát?

— Soha se lesz egészségesebb, mint most, felelé Ovid. Sok idő veszett el, melyet sem ügyesség, sem önfeláldozás nem képes pótolni.

Teréza és Mool ur szerepeltek mint tanuk, Maria és Zo voltak a nyoszolyó leányok; csak egy valaki hiányzott még, mielőtt elindulnának a templomba. Mindenki Minerva kisasszony után kérdezősködött. Karmina, a vőlegénytől kezdve mindenkit meglepett, midőn kijelenté, hogy legjobb és legkedvesebb barátnéja, bizonyos körülményeknél fogva nem lehet jelen. Mosolygott és elpirult, midőn Ovid karját nyujtotta neki.

— Midőn férj és nő leszünk s én egészen biztos leszek felőled — suttogá, — akkor el fogom n e k e d mondani azt, a mit senki másnak se szabad tudnia. Addig is, kedvesem, ha Franciskának a legmagasabb helyet adhatod — az anyám után — becsülésedben, csak igazságos fogsz lenni legjobb barátunk iránt.

Mialatt e szókat mondá egy kis levélke volt elrejtve a keblén. A levélke az esküvő napjának reggeléről volt keltezve: „Midőn a mézes hetek után vissza fog térni, kedves Karminám, én leszek a legelső barátné ki tárt karokkal és örvendő szivvel fogja önt várni. Bocsásson meg, a miért ma nem leszek önnel. Ön tudja, hogy

most már bizhatik bennem. De mindnyájan emberek vagyunk. — Ne szóljon férjének."

Ez volt utolsó gyöngesége. Ezentul Karmina többé soha se volt kénytelen Minerva kisasszonyt mentegetni.

A nászkiséretben — ha Zo nincs jelen — bizonynyal kissé szomoru hangulat uralkodott volna, midőn a fiatal pár elvált tőlük, elindulandó a nászutra. Az udvarias Mool ur, a ki mindenki iránt kellemes akart lenni, Gallilee ur legfiatalabb leányának udvarolt.

— És kihez akar ön nőül menni, kisasszony, ha majd egyszer nagy lesz? kérdé az ügyvéd tréfásan.

Zo komoly meglepetéssel nézett reá.

— Ez már végleg el van intézve, mondá. A jövendőbeli férjem már vár rám.

— Oh! valóban! És ugyan ki ez?

— Donald.

—

— Ez a kis leány valóban rendkivüli gyermek! mondá Mool ur barátjának, midőn együtt eltávoztak.

Gallilee ur szórakozottan bár, de helybenhagyólag felelt.

— Átadták az izenetemet nőmnek? kérdé.

Mool ur sohajtott s a fejét csóválta.

— A férjétől jövő izenetek ép ugy kárba vesznek nála, felelé, mintha még most is a tébolydában volna. A saját érdekében egyezzék bele a barátságos uton való elválásba és én magamra vállalom az ügy elrendezését.

— Beszélt ön vele?

— Kierőszakoltam egy találkozást, mielőtt ügyvédeivel beszéltem volna. Ő magát egy vérig sértett nőnek tartja s lelkemre mondom, ezt be is bizonyitja a saját szempontjából. „Férjem soha se jött felém betegségem alatt, még gyermekeimet is ellopta tőlem. Gyermekeim annyira el

voltak idegenitve tőlem, hogy soha egyiknek se jutott eszébe nekem levelet irni. Unokahugom szemtelenül el akart szökni fiamhoz és egy levelet irt neki, melyben a legundokabb kifejezésekkel rágalmazta anyját. Ovid pedig betetőzi a hálátlanságot azzal, hogy nőül veszi azon leányt, aki igy viselte magát irányomban.“ Szavamra mondom, Gallilee, hogy igy állitja elő a dolgot. „Lehet e tőlem rosz néven venni, ugymond, hogy elnéztem, amit ama leány anyjáról beszéltek? Az el van ismerve, hogy egy férfi udvarolt neki, a többi nézet dolga. Lehet-e rosszalni, hogy elvesztettem türelmemet s ezen ugynevezett unokahugomnak ama kemény szókat mondtam. Igen, ezt rosszul tettem s ez volt az egyetlen eset, melyben hibáztam. De nem voltam-e provokálva? Nem szenvedtem-e én is. Szivtelen családom tagjaival többé semmi dolgom. Életem hátralevő része a szellemi életnek és a tudomány nemesitő foglalkozásainak lesz szentelve. Ne halljak többet uram önről és megbizóiról.“ E szókkal felkelt, mint egy királyné és kikomplimentirozott a szobából. Szavamra mondom, a hideg borzongat, ha reá gondolok.

— De hogyan hagyjam őt el most, mondá Gallilee ur, midőn tele van adóságokkal!

— Adja becsületszavát, hogy nem árulja el senkinek, amit most fogok mondani, viszonzá Mool ur. Azon esetre, ha nejének pénzre volna szüksége, a legjobb ember egy üres utalványt adott át, hogy töltsem ki Gallileené asszonyság számára: ez ember neve Vere Ovid.

—

Az idény előrehaladtával, két merőben ellentétes mulatság tartatott Londonban, ugyanazon este.

Vere Ovid ur és neje bizalmas körben ebédet adtak megérkezésük megünneplésére. Teréza (ki a gazdasszonyi hivatalra léptettetett elő) nem

tágitott és a saját kezével akarta elkésziteni a töltött paradicsomot és a makaronit. A vendégek a következők voltak: Northlake lord és lady, Maria és Zo, Minerva kisasszony és Mool ur. Gallilee ur, mint a háztartás egyik tagja volt jelen. Midőn Londonban időzött, gyermekeivel együtt Ovid házánál lakott. Midőn Skótországban tartózkodtak, Northlake lord parkjának egy kis nyaralójában volt otthona, melyet csak ugy fogadott el, hogy az árát megfizette. Gallilee ur és Zo az ebédnél sok pezsgőt ivott. Az apa beszédet tartott, a leány pedig elénekelte Donald dalát.

London egy másik részében szintén estély volt, mely egész kocsitolongást idézett elő az utcán s melyről a lapok másnap sokat beszéltek. Gallileené asszonyság a Tudományt fogadta magánál. A müvelt világ professzorai összegyültek szép barátnéjuk körül. Franciaország, Olaszország és Németország igen nagy zavarba hozta a bejelentő ajtónállót, a nevek egész Bábelével — és Nagy-Brittania is kellőleg volt képviselve Egész este egymást érték a felolvasások és a kisérletek, az egyenesen e célra kibérelt pompás teremben. Az egyik szögletben egy kék bársonyba és értékes csipkékbe öltözött szép bölcsésznő a napról tartott értekezést: „A nap élete barátim ködös gyermekkorral és légnemü serdülőkorral kezdődik.“ Egy másik szögletben egy félénk és tartózkodó modoru gentleman, a világitó erőt zengő hanghullámokká változtatta át, ezen utóbbiakat pedig az inasok és pezsgős palackok hangos durrogásokká változtattak át a vacsoráló asztal körül. A terem közepén maga a ház urnője fejtette meg a táplálkozás komoly problemáját, különös tekintettel az ebihalak békákká való átalakulásának elősegitésére s tételeinek bebizonyitásaul ezen utóbbi érdekes állatok közül számos példányt mutatott be, melyek

a vendégek lábai alatt ugráltak s a tudományos kiváncsiságot a legnagyobb mértékben kielégithették. Egyetlen nevezetes este rövid óráinak tartama alatt háromszáz kitünőség volt elragadtatva, meglepetve és mulattatva s midőn a Tudomány haza ment, kellőleg megtelt gyomorral távozott a felolvasásokról. Éjfél után két órakor Gallileené asszonyság leült az üres szobában és igy szólt tudós barátjához, aki nála lakott:

— Végre boldog nő vagyok!

MAGYAR KIRÁLYI TISZA ISTVÁN-TUDOMÁNYEGYETEM KÖNYVTÁRA
DEBRECEN